

דברי מנחם

שחברתי אני הקטן מנחם המכונה מענדל שטיינהרמ
בן לא"א המנוח כ"ה שמעון ז"ל מוהיינספורט
הנשב בשבת חתכמוני פה עיר מיינרן במדינת האנטר יע"א

בִּקְ"ק אֶפְי' בֶּאֱד יַע"א

ויתר דברי בנחם הלא הם כתובים לפ"ק

This Sefer has been made available by:

5314 13th Avenue
Brooklyn, NY 11219

TEL (718) 972-0777
FAX (718) 972-0178

A deluxe bound copy of this sefer is available at:

Biegeleisen Hebrew Book Store

4409 16th Avenue

Brooklyn, N.Y. 11204

(718) 436-1165

הספר הזה צולמה על ידי אחים גאלדענבערג

וניתן להשיג ממנו טופס מכורך, במחיר סביר, אצל:

בימ"ס ביגלאיזן

4409 16th Avenue

(718) 436-1165

מכתב

מכבוד ארמ"ו הרב הגאון המפורסם, זקן ונשוא פנים, יושב בישיבה ומרביץ חורה לרבים, נ"י
ע"ה פ"ה מוהרר לייב פישלס נר"ו יאיר לעד

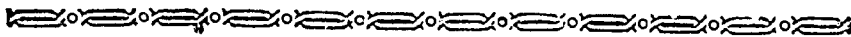
בעז"ה פראג נועלי שנחא ריש ירחא תליחא תקס"ד לפ"ק

רוב שלום עד נלי ירח לכבוד אהובי תלמידי הוהיק הרבני המופלג. ה"ה הרב החריף
הגדול מוהרר מוענל שטיינהרט נ"י :

זה היום שקייתי מנאחתי ראיתי דאחי לירי כחנז הנחמוד והנעי' מן כ"ח למנ"י ושנאחי כעל כל הון שראיתי
מחוכו בריאחתי הטוב ח"ל בפרט שהוא מחוכשי בהמ"ד ומיושגי אהלו של תור' וח"ל חורחו הנליח ועשה
פרי קדש הילולים וזה לחבר ספר נחמוד ההוא יקרא דברי מנחם. ונאחתי מחירו הייתי לשעבר בימי חורפו
בעוד שלמד פה בישיבתי בנזין בנזין מקטפי ידעתינן שראיתי מהירות שכלו הנח. קולא א' השערה בסברה ישרה
מאז דנתי עליו שאם יחמוד עוד ודאי לגדול יהי' וחכם ורבי יתקרי. אמנח אף כי בן דרכי כל הימים לחפון
בחקנת התלמידים ולגדלם במה דאפשר אך בדבר שאלחו הזאה ליתן הסכמה א"א וכנ"ש מעלחו בעצמו שאין
אוונרי' לנו שלא ראה את החדש שיבוא ויעיד. ולדעתי אם ידפיס מעלחו דברי אגרת הזאה יהי' לכל רואיו
לכסות עינים במק' הסכמות הספר ואוקי גברא אחזקתי. ולני נכון ונעוה בשכלו הנח ובסברתו הישרה שכל
דברי חבורו נתיים. על אדני האמות והלדק ויגילו וישמחו חבני הדור בחבורו וינסחמו את מותרך פלפלו
וחכמותו יבוא לחדש דבר לדינא אם הדבר ההוא מתנגד אפי' להאחרונים אשר מיימיהם אנו שותים ישפוט
להלכה ולא למעשה עד שיעד דבריו לפני איזה רבנים מפורסמים הסמוכים ויסקינו לדבריו. וזה הנות
דעתו כ"ד מוהרר לכבוד התורה ולכבוד התלמידים הטורד על התורה ועל העבודה ורונן תחת משא

התלמידים פה פראג יע"א :

ה"ק יהודא לייב בהרב הגאון המפורסם מו"ה מאיר ר' פישל בומסלא זצלה

מהלל ריע מעמייתי בתורה ה"ה הרב הטה"ג סיני ועוקר הרים שמו נודע בשערים, כבוד מוהרר
בצלאל רנשבורג נ"י בעל המחבר ספר הנכבד **הורה גבר**

כי אזכרה ימים מוקדם. יחדיו המהקטו סוד. לילה כיום האירו לחברתינו. כשיכזה כאורה. יום ליום
ולילה ללילה יחיה דעת' אוונר ודברים. דבר דיבור על אופני הרכבות ההגיון בנים על אדני האמות
ומשוכים בדעיה צינה והשכל. מאז ידעתיך בשם כי ילא שמך בגדולים אנשי לב כי היית אחר הנחורים
המנובחרים הנקובים בשמותם עלי אדומה וכל באי שער עירנו הכירו וידעו. כי תעלה מעלה ונהי' כאחד
הגדולי' בארץ מנאנשי השם. ומאז נפרדו איש מאחיו בכל זאת לא נפלאה חכמתך ותורתך מאחי. כי לא נפרדו
כ"א גויחונו. אבל לבנינו עודם מחזיקים איש ברעהו. כי לא נפסק הדיבור מאחונתנו איש על פתחי לב
רעהו יום יום לדעת מוואיו ומוואיו. תמיד פלפלו בחכמה וכל הדבר הקשה הביא איש אל אחיו ודאיתוך
בכל יום מוסף חכמה ודעת. ועתה כי העיר ה' לבנך להפיץ מעיינותיך חוזה לא נפלאה היא כי חכם כ"ב
בכל ירח ויוסף חכמה ידעתי גם ידעתי כי ה' יהי' עונך שתלית בנולדתך. ויהא לך לשם ולהפארת
ולבני ישראל לאור עולם. ועתה אחי הרב צלח ורכב על דבר אמת וחניבורך הטורד אשר נקבת
בשם **דברי מנחם** ינחם למנוחי הרעיון זה ינחום ויוליכם מנובותיהם אל הדרך הישר והאמת
ולא יפול דבר מדברך ארצה אשר יאונר עליו כי הוא לא נאה. אם תזכור הלא מדע שמיום הכרתי אותך
אחרתי ידעתי כי תעלה מעלה מעלה. וכל דברך יאירו. ישמעו חכמים ויוסיפו לקח ותורתך תהי' לנושיב
נפש ובתורתך ישמחו ויגילו לבות אנשי שלונך וגם לב אוהבך כנפשך כריע כחך לך אשר נפשו קשורה
בנפשך בצלאל רנשבורג. פראג יום ו' עש"ק ר"ח סיון למב' מה שמחתני ונחמתיני לפ"ק

הקדמה

י הגדל האומר וְעוֹשֶׂה הָעוֹלָם בְּחִכְמוֹתָיו יֵאָדָר הָאֵלֶּם בְּלִיל דְּמוּת תְּבִינָתוֹ וּבְחֵד בְּזִרְעוֹ יַעֲקֹב לְהוֹת עַם סְגוּלָתוֹ וְהוֹפִיעַ עַל הָרָסִיט שְׂכִינָתוֹ לְתֵת לָהֶם אֶת הַחֵרֶה ע"י אֲבִי כָל חוֹמָה נֶאֱמָן בִּיתוֹ וּבְלֵב יִרְאֻוּ וְהוֹסִיב חֻרְמוֹ הוֹפִיעַ זֶהוּ וְחָלַק מִחֲכָמָתוֹ וְלִהְיוֹת נֶחֱן בְּלֵב אִישׁ כְּפִי הַשְׁמָחָה וְלֹא לְמִוְרָשָׁה כִּי אֵל בְּעִיּוֹלוֹ וּבְשִׁקְדוּתוֹ יִגֹּם קוֹנוֹ כָּל דּוֹר נִטְעֵי נֶאֱמָנִים חֲכָמִים וְנִבְנוּנִים לְחַלֵּק הַחֵרֶה וְלִהְיוֹת בְּיִשְׂרָאֵל כִּי כוֹלֵם דְּבָקוֹ בְּחֻרְתָּ אֵל שְׁמִרוֹ וְשִׁקְדוֹ עַל דְּלִמּוֹת הַחֵרֶה וְהַחֲכָמָה :

אמנם עתה התורה מונחת בקרן זוית אין דורש ואין מבקש איש אחר בלעז הולך ואחרי שרירות לבו וידרכו לשונם לשון שקר אשר אמרו ללשוניהם נגביר מי אדון לנו הלא שפתנו אהנו חכמים המה בעיניהם ונבונים נגד פניהם בנתי תורה הפירו חוקיהם שחקו על לונדיה וחכמת מה להם על זאת הספדה ואילולה בנור נפשי אעשה אצל יחיד ובנוסחתיים תכנה נפשי גם תופשי התורה ונעירי האזן אשר טעמו מעט דבשה פנו אלי עורף ולא פנים וילכו לאחור ולא לפנים הלכו דרך עקלקלות חנקו חיק נכריה אשר אמריה חלקות ולא ישונן כל בואיה רגלי יורדות מות ואל שאלו נעדי :

את כל זה ראחתי עיני ולבי בקרבי מושתר ולמה זה אכזי מילין אחרת ואחי זורע לריק וקוצר לשחת ורגו ושחק ואין נחת וחשכתי ברעיוני עת לעקור את גני אשר נטעתי בספרי **ערוגת הברוש** אשר עודנה בכתובים חידושי הלכות על כמה מוסכמות כסדרן ולא להביא חתה מוכש הדפוס ככה פהוני דעיוני ונאפת :

אמנם חרתי בלבי למשוך את בשרי ביין הרקח החת פלפול יגיע לקח בהלכות ופסקים בכל ערוכים ולא הלכתי בגדולות ונפלאות בחריפות ובנקיאות רק פלפלי בדברי ראשונים והערעתי בנקט שכלי יאן גדולי האחרונים וכל הפלפול בזה שאינו מונע כ"כ לדוגמא זריתי הלאה כי אמרתי אולי ישאון בני גילי ואנשי כערכי היושבי על מדין מבורי אשר כריתי לי ויהי לי למשיב נפשי :

הגם ידעתי כי רבים יקומו עלי ופערו פיהם בלבי חק ובשט לשונם יהלמי וכל דללים גבר ויכחתי לא אירא מורכבות עם אשר סביב שחו עלי לקנחתי וזאת השוכנתי להם ואומר כהחכם האומר ידעתי גם ידעתי כי ספרי זה שחברתי יבוא ביד חכם או ביד סכל כהחכם בראותו כי במקלי עזרתי את הנער הגדול נהר העיון ושלולת וי חכמה לא יאמר עלי פיהו ובדבר סרה אל ובלעיו ולקף זכות ידיני בדרך השלמים באומרו הלא זה האיש אשר יושב גלמוד בלי חצר ותלמוד בעיר קטנה ואנשים בה מעט לומר בד בבד ימינו תסעדי בו בטח לבי ותנחמני ואם חכם הוא אשר עבר עליו רות קנאה ושנאה תעורר מדרים און יחשוב על מוככני והתנכר בלבו לאמר אני ואפסי עוד ומועריך עליו בחשיבות מאלו מאוד ומקטין אחרים בעיני המון הבדיות הרי זאת הנחמתי זאת תורה הקנאות בנתי האונות משהם בהם מוס בס פגול הוא לא ירעה ונאיש שוגה ופתי אשמע מוסר כליומתי כי לא יוכנו אליו דברתי ולא תושג אצלו כוונתי :

אכן עדי שמיים וסהדי בנורמים כי לא לכבודי חברתי חיבור זה כי מה כחי כי איתל בדור הזה אשר לא כל חובר מחדרת יהי לו לכבוד ולהפארת ולא יעלהו על גפי מרומי קרתי ולקדוק הון ולעשות חיל מומי נעדרת כי עין מומי נעלם ארפה ההולאות נעלם רק לכבוד אבותי ה"ה אבי מורי ירא אלקים כבוד הר"ר **שמעון** ז"ל ואוני מורתי הננועם והחסודה ח"ח מרת **יטלה** נ"ע (אחות לאותו גהון המפורסם מהור"ר **יוסף** שטיינהרט ז"ל אשר הי' אב"ד דק"ק פירדא) אומר אני נועשי עקב עוולם וטרחתם להחזיק אותי (ואת אחי הגדול הרבני המופלא בתורה חרף ובקי החכם השלם כמהור"ר **ליב** נר"ו אשר איתן מושבנו בק"ק דירמול במדינת פיהם) ללמוד בתורת ה' וכמה הלאות ומקראות עברו עליהם להדריכנו בדרכי התורה ומצות וכשיצאתי מוארץ מולדתי למקום הורה הלכתי ומבשר מים חיים כמה גאונים שאבתי עד כי באתי אל מקום הזה מוקם חותמי הישיב הרבני המופלא בתורה וביראה הר"ר **ליב** ש"ך פה ושם לי עזר כנגדי ונתן לי בחו הגדולה לשארי הקרובה אלי (היא האשה ההשובה הצנועה ח"ח מרת **הענדל**) גם הטע עלי חסדו וכלכל אותי ואח אשתי והילדים אשר נתן לי אלקים

הקדמה

אלקים עמנו • ועוד ירו נטוי' להטיב עמנו • זכרו לו אלקי לנו • ע"כ הגדתי היום חודם לנו
חמי הס"ל וגדתי אולם נגדה גא לכל עמי כי למענו ולמען הורי חברתי זה הספר וקראתי שמו
בישראל **דברי מנחם** • וברכות ה' את מעשי • ויואלו דברי , הן בעיני לומדי מורה אוהבי
האמת • והיושר אוניא אלה לאור גם חלק השני :

ומרם אכלה לדבר • תהלה לאל אוור • על כל הטוב אשר גמלני ומעורר ועד עתה •
ונומכן שבתו השנית עלי ונתן בלב הקיץ המפורסם דחיל חטאין
ומוקיר רבנן כבוד הר"ר **יעקב מונדען** י"ו •

ובלב אשמו הנדיקת • הגנועה והחסודה וקלומדת ע"כ מרת **ריזכה** תנצ"ה להשיב אותי
בית מדרשו אשר הכין לי ושם לפני מטה כסא שלחן ומטרה וספרים הרבה להיות יושב בזה
יעקב ללמוד ולהגות בתורת ה' החמימה ימים ולילות ובונה אקדס לפניו אם לא במעט צרי הטותף
מעני הכתב אשר חנן אלקים אותי זה שדתי בביתו י"ג שנה להודיע שמו וטובו בריבים וגם סויל זהב
מכיסו להוצאות הדפוס כי רבה היא :

אתה ה' זכור אלה ליעקב והשפיע עליו מטובך • יאריך ימיו ושנותיו בעבודתך •
בעושר ובנעימים דשנים ורעננים :

נכתב ונחתם פה האנובריש מונדען בחורש אדר תס"ד לפ"ק • הקטן מענדל שטיינהרט •

וזאת לדעת שכל מקום שמונח בספר הלו חיבת גוי ערובים ונכרי • העיני ממו
על האומות אשר היו בימים ההם בלתי נאמיים במציאות ה' • בהשגחה • ובשכר
ועושה • לא על האומות בזונינו • ולאחנו מחויבים להתפלל על שלומם כידוע ומבורר
בנר בכמה ספרים ואין מן הצורך להאריך :

שאלה א

בועיטה בחטם שנמנעת בו של פסח במחלל שבעשה מנחה ושמן ודבש ומים ונשאלתי מה דין המחלל :

תשובה

הנה זה ודאי דאין לחוש דלמא נחתמנה החטם כד מקודם שנפלה במחלל . דכללא הוא בדידיו דאין מחזיקן איסור ממקום למקום וכהיה דכתב המג"א בסי' תס"ז שבעשה דכתב בשם מוהר"ם לובלין . אלא דיש לנו לחוש דעכשיו במחלל נחתמנה בני פירות ומים שנמחלל והיו נוקשה . וכבר כ' המג"א בסי' תמ"ז סק"ד דאף דהתם ד' נירד להחמיר דנוקשה לא בטיל בס' . היינו משום דס"ל דנוקשה מן התורה אסור . אך לדין דקיי"ל דנוקשה רק מדרבנן שפיר בטיל בס' ולפי זה הוה המחלל מותר :

אכנס איך עיון נראה דאין זה ברור כל כך לדעת גדולי הראשונים כי לדעתי יש לנו לברר דמ"פ עם מים חמץ גמור הוא וברת נמי אית בו דהכי גרסינן בפסחים דף ל"ה ע"א . אמר ריש לקיש עיסה שנילושה ביין שמן ודבש אין חייבין על חמנוה כרת . אמר לי' רב הונא בר' דר"י לרב פפא מ"ט דר"ל . אמר לי' דאמר קרא לא תחבל עליו חמץ דברים שאדם יוצא בהן ידי חובתו בנוהה חייבין על חמנוה כרת כו' . והא הואיל ואין אדם יוצא בהו ידי חובתו דהוי ליה מנא עשירה ח"ח על חמנוה כרת . איתני' ר"ה לר"פ העתוקה וגמנו וכו' . אמר להו רב אידי ב"א היינו טעמא דר"ל משום דהו. להו ניי פירות ומ"פ אין מחמזין :

וזה לשון הרמב"ם בפ"ה מהלכת חמץ ונוהה הלכה ב' חמשת מינין הללו אם לשין בני פירות לעולם אינן באין לידי חימוץ שאין מי פירות מהמיץ ווי פירו הן כל מיני משקין מלבד מים והוא שלא יתערב בהם שום מים בעולם ואם נתערב בהם מים הרי אלו מחמזין ע"ל הרמב"ם . וכתב המגיד אמר ר"ל עיסה כו' . וכתבו רוב המפרשים דכרת לאו דוקא אלא אפי' איסורא נמי ע"ש . כונתו דר"ל מיירי שנילוש בני פירות לחוד בלי מים דלא אפי' איסורא נמי ליכא אכל בני פירות עם מים מזה לא מיירי ריש לקיש דא"כ הרי נוקשה מיהא הוי . ואף דר"ל דס"ל

דריש לקיש דנוקשה נמי מותר מן התורה ולכך קאמר דאפילו בני פירות עם מים איסורא נמי ליכא דהיינו איסור דאורייתא מ"מ לא משמע הכי . מרמזני דיש לקיש שם במנחות דף כ"ז אהא דפליגי ר"ע וריה"ג . דר"ע סבר דמרבין לחם הפנים לחימוץ וריה"ג סבר דמרבין מנחת כספים לחימוץ ונוקשה הש"ס . מנחת כספים מי פירות ניכרו ומי פירות אינן מחמזין . אמר ר"ל אומר הוה ריה"ג דמנחת כספים מוגבלה במים . ואי ס"ל לר"ל דמ"פ עם מים דהוי נוקשה . דמן התורה אינו עובר דלאו חמץ מיקרי אכתי קשה דאף אי מוגבלה במים לא הוי חמץ . אע"כ דס"ל דנוקשה דאורייתא . ודוקא לומר דאליבא דריה"ג קאמר ולי' לא ס"ל עכ"פ לא הוי ליה למוסחס . ועוד אבאר מזה לקמן ח"ה . ויהי' איך פיה' הרמב"ם דלא הביא הך דר"ל דאין חייבין על חמנוה כרת ע"כ מוכח דס"ל דר"ל בני פירות בלי מים מיירי . דאי עם מים ואפ"ה אין חייבין ע"כ כרת ח"כ למה לא כתב הרמב"ם הך דינא דמ"פ עם מים אינו כרת אע"כ דס"ל דר"ל דוקא מיירי במ"פ לבד . וברת לאו דוקא אלא אפי' איסורא נמי ליכא משום דמ"פ אין מחמזין כלל . וכיון דכתב דמ"פ לבד אינן מחמזין לעולם ומותר באכילה תו לא נריך להביא דאין חייבין כרת על מי פירות לבד . דהוא כתב דאפי' באכילה מותר אכל במ"פ עם מים ס"ל להרמב"ם מדכתב סתם דמחמזין ולא כתב דאינו כרת דבני פירות עם מים כרת נמי איכא וזהו לדעתי פשוט ומובנת בדבריו ודק :

ובזה דס"ל להרמב"ם דר"ל בני פירות בלי מים מיירי . הבנתו נמי דברי הרמב"ם מה שכתב בפ"ו מה' ה"ל הלכה ה' . מנא שנילושה בני פירות יוצא בה ידי חובתו בפסח אכל אין לשין אותה ביין שמן וחלב משום לחם עוני ואם לא ואכל לא יא' ידי חובתו . וכ' המגיד שהלכה כר"ע דאמר לשתי כו' . ואבאר דבניו שלא מיעשו אלא יין שמן ודבש וחלב גם כן שומר בסוגי' לפי שהפך הנילוש מהן אינו לחם עוני אלא שאר משקין ודאי יוצא בהן וזהו שאמר פרט לעיסה שנילושה ביין שמן ודבש ולא אמרו פרט לעיסה שנילושה במשקין עכ"ל . והא דלא קאמר נמי פרט לעיסה שנילושה ביין שמן וחלב היינו משום דאין לשין העיסה בחלב ונשום הרגל עשירה ופשוט . ורבים מהמייסדים מ"ל להרמב"ם לחלק בין שאר משקין ליין שמן ודבש וחלב ואם

שאלה א

ואם כי לרעתי סברא הוא דבר מינים אלו לא הוי לחם עוני מ"מ כ"ל להניח רחמי לדבריו :

דהנה

באמת צריכין להבין ארבע פסא ור"ה דברי דר"י דהוי תלמודי דרבא וצתראו וכי לא ידעי הך דמי פירות אין מחמיצין וכן מוקדק ממי הפני יהושע . אלא נראה לי בפשוט דודאי ידעו מזה אלא דסבירא להו דע"כ טעמא דר"ל לאו משום מי פירות הוא דאין מחמיצין דאל"כ למה האריך ריש לקיש וקאמר עיסה שנילושה ציין שמן ודבש אין חייבין על חמוצה כרת ואי ס"ד דטעמי' משום דמי פירות אין מחמיצין ה"ל לומר בקיטור עיסה שנילושה במשקין ח"ח על חמוצה כרת דהא בכל משקין שבעולם מלבד מים אינן מחמיצין אע"כ דטעמי' דר"ל משום דכל שלא יוצא בו משום מזה ח"ח על חמוצה כרת וזה הוי ליה מזה עשירה ולכך לא קאמר ר"ל פרט לעיסה שנילושה במשקין דבשאר משקין מלבד יין שמן ודבש לא הוי מזה עשירה וכמ"ס הרמב"ם חה הוכחה להרמב"ם ואף דבאמת איחושב הך טעם אבל בזה דס"ל דמזה עשירה לא הוי רק ציין שמן ודבש לא איחושב ואחי דברי הרמב"ם לנכון . אך מה שכתב המגיד חה שלא אמרו פרט לעיסה שנילושה במשקין וזה אינו ראי' לדברי הרמב"ם דבשאר משקין לא הוי מזה עשירה דהרי באמת הטעם דר"ל דמ"פ אין מחמיצין ובהא ס"ל להרמב"ם דבכל משקין שבעולם אינן מחמיצין ואפ"ה קאמר ר"ל פרט לעיסה שנילושה ציין שמן ודבש ולא קאמר בסתם שנילוש במשקין וע"כ צריכין לומר דבהנהו דרך ללוש העיסות וכ"כ המגיד גופי' וא"כ גם מדברי ר"ע דלא אמר פרט לעיסה שנילושה במשקין לא מוכח מידי :

והנה

הלח"מ מקשה אהרמב"ם דכ' דבשאר משקין לחם עוני מיקרי וכו' הלח"מ ריש להקשות ארבע דמקרא דלא האכל עליו חמץ מפיקין דברים הבאים לידי חימוץ ודוחן יוצא בזה והאי אינו בל ידוי חימוץ וחירין דמקרא דלא האכל חמץ לא ממעטינן אלא דברים שאינן באין לידי חימוץ בשום ד' ואופן שבעולם כמו אורז ודוחן אבל מזה שנילושה במו פירות הרי המזה בל ידוי חימוץ . אלא שהמי פירות גרמו לה שלא לחמץ עכ"ל . וקשה מנ"ל להרמב"ם הא דלמא דהחורה הקפידה גם אזה אף דמינו בל לכלל חימוץ וגרסה דמילוק זה מוכח מגמ' דלקמן דף ל"ח

דפריך הגמרא אהא דחנן במחני' חלת תודה ורקיקי נזיר אם עשאן לעגמו ח"י בזה עשאן למכור בשוק יוצא בזה ופריך הגמרא מנה"מ אמר רבה דאמר קרא ושמרתם מזה המשהמרת לשם מזה בו . ומיפוק לי' משהו אמינות סבר לה כר"ע ומיפוק ליה דהוי לה מזה עשירה אמר רב שמואל צ"י רביעיית היא ומתחלקת לכמה מינים . וקשה אמקשה . דעייפא ה"ל למיפדך ציין לר"ע וציין לריה"ג דהא הנא דמחני' נקט הני אבל אורז ודוחן לא ע"כ דס"ל להיקשא דלא האכל חמץ שבעת ימים האכל מנות דברים הבאים לידי חימוץ וזה הוי ליה להקשות ומיפוק ליה דמינו בל ידוי חימוץ ואף דהלחם משנה כתב בשם הרמב"ם דלחמי תודה היו גילושות שפוסרין זה ליהא וכמו שאכתב נקמן ח"ה אע"כ דס"ל להקשה כיון דבמינו בל לכלל חימוץ יוצא בזה ופריך שפיר :

אך

אחר עיון היטב נראה לי להוכיח דהדין עם הלח"מ ופר"ח דהא דכ' הרמב"ם בשאר משקים לחם עוני מיקרי היינו במו פירות עם מים אונסם צד' מינים שהם יין שמן חלב ודבש וסימנם חיד"ש אף עם מים לא הוי לחם עוני . ומקודם נקדים דברי הגמ' שם ל"ז ע"א וס"א . ת"ר יכול יוצא אדם במושר שני בירושלים ח"ל לחם עוני מי שנאכל באמינות . דברי ריה"ג ר"ע אומר לחם עני כחצי פרט לעיסה שנילושה ציין שמן ודבש . וסבר ר"ע עיסה שנילושה ציין שמן ודבש לא והנהיג אין לשון עיסה בפסח ציין שו"ד ואם לש ר"ל אומר שטרף מיד . ותכ"א האכל ואמר ר"ע שצמי הייתי אצל רבי אליעזר ור"י ולשתי להם עיסה ציין שו"ד ולא אמרו לי דבר ואף על פי שאין לשון מקטפין בו . ותכ"א אח שאין לשון אין מקטפין בו ושון שאין לשון העיסה שפוסרין לא קשי' כאן צי"ט ראשון כאן צי"ט שני וכדאמר להו ריב"ל לבניו יומא קמא לא חלושו לי בחלבא מכאן ואילך לוי לי בחלבא עכ"ל הגמרא :

וכתב

הרי"ף ובדלי דהא מתניתא בשמן ע"י מים הוא דהא קיטוף שמן ע"י מים הוא שלשן במים תחילה ות"ק דאסור בלישה שרי בקיטוף . וחכמים ור"ג אסרי צין בלישה וצין בקיטוף ואי לאו דעביד ריב"ל עובדא כר"ע הוי אמרינן דהלכתא כרבנן כדקיימא לן בנל דוכתא יחיד ורבים הלכה כרבים אלא השתא כיון דאשכחין ריב"ל דהוא גמרא דעביד עובדא כר"ע ש"ח דהלכה כר"ע

אפי' נוקשה לא הוי דהרי הרמב"ם התיר להדי' עיסה שנילושה במ"פ גלי מים לאכלם בפסח דלעולם אינו מחמץ אע"כ עם מים ואפי' קאמר להבין דחמץ גמור לא הוי רק נוקשה אלא דמ"פ עם מים לא הוי חמץ גמור ואין לומר דס"ל להרמב"ם דבהא פליגי רחב"ג ורבנן דרחב"ג סבר דחמץ גמור הוי ולכן מחמץ בתפוחים ורבנן ס"ל דנוקשה הוי ולכן אסור בתרומה ואפי' אין מחמץ לשתי לחם וחמץ שבתודה בתפוחים דצעיך חמץ גמור דא"כ ודאי לא שביק רבנן ועבד כיחידא ועוד אכתי מנ"ל להרמב"ם דבהא פליגי דלמא דכ"ע ס"ל דמי פירות עם מים לא הוי אלא נוקשה אלא דרחב"ג סבר דמחמץ לשתי לחם אפילו במ"פ עם מים דנוקשה חשיב חמץ אפי' במנחות ובה"ג ורבנן סברי דחמץ חלפיה הוינו דנעיך חמץ גמור ועיין שם בגמרא דף כ"ג ובתוספות ד"ה אלא דר' מאיר ונ"ע ע"פ דברי הרמב"ם אין ברירין לי ואין לי הכרע בדבריו אם מי פירות עם מים הוי נוקשה או חמץ גמור ומהרי"ף דהביא לר"ל נמי אין הכרע והדבר אגלי בספק :

ובערתה נבוא לראות להיכן דעת רש"י נוטה דזה לשון התוס' רש"י פי' דריש לקיש דקאמר אין חייבין על חימומה כרת היינו במי פירות לחד וברת הוא דליכא הא נוקשה איכא ור"ת מקשה עליו מקימחא דחב"ג ומוחיקא וגם מגמ' דמנחות דפר"ך הגמ' מנחת נסכים מי פירות נינהו ואין מחמץ ותיירך ריש לקיש דמגבלה במים והשתא אמאי אינטיך לשנוי' דמגבלה במים דבלא מים נמי נוקשה הוי דפסול למנחות כדמשמע התם דשיאור דר"י לר"י פסול למנחות ושם במנחות תירך תוס' לכל הקושיות יעו"ש חוץ מקושיא דותיקא דקשה לפירוש זה דשריין ליה אע"ג דלא שמרוהו מחמץ מדאסר במים ומילחא ושרי במשחא ומילחא :

ואני אומר ליישב גם קושי' זאת עפ"י מה שכתב בהגהות מיימוני בפ"ה מה' חמץ ומונה אות ש"ן וז"ל אמר ריב"ז לבני יומא קמח' כו' ורשב"ם ה' מוקדק מכלן דמותר למלוח הנה מיומא קמח' ואילך דמ"ש מלח מחלב ודש וחביריו אומרים כיון דמליח כרותח הוי כפשוטין ע"כ וקשה לכאורה אחריריו דהרשב"ם דהא מדשרי ותיקא במישחא ומילחא אלא דמילחא לא הוי כפשוטין דאינו נוותר אלא בכהנים דרמין הן וע"כ ז"ל דס"ל דכיון דנתעבד במישחא נתבטל טעם המלח המועט

כ"פ ע"פ וקשיג עליו הרב רבינו זרחי' הלוי דלמא כי קאמר ריב"ז מכלן ואילך לנשי לי בתלובא היינו גלי מים דכי הא' גוונא אפי' נוקשה לא הוי וקשיב הרמב"ן בנולחמותיו סהרי הביאו לריב"ז גמ' ללמד שאין יונאין ציוס ראשון במ"ע כר"ע ואם בלא מים חיפוק ליה משום שכל שאינו בא לכלל חימוץ אינו יונא בה משום מנה מעשה ריב"ז שהביאו דבריו רא' לדברי ר"ע על כרחנו כשנילושה במים קאמר עיין שם שהאריך ואני לקצר אנו בא :

והנה הרמב"ם נמי פסק כר"ע דמותר ללוג במי פירות עם מים אפילו לכתחילה דזה לשון הרמב"ם בפ"ה מה' הנ"ל הלכה כ' וכן מוהר ללוג העיסה במים או יין או שמן ודש וא"כ אי ס"ד דס"ל להרמב"ם דעיסה הנילושה בשאר משקין גלי מים אדם יונא ידיו חובתו בפסח ואף דלא בא לכלל חימוץ מ"מ כיון דבמינו בא לכלל חימוץ א"כ קשה הרמב"ם קושית הרי"ף דהוי לן למיפסק כרבנן דאין לשין דחיד ורבים הלכה כרבים ואי משום דריב"ז עבד עובדא כר"ע ש"מ דהלכתא כר"ע הא יש לומר דריב"ז אמר מכלן ואילך לנשי לי היינו במי פירות גלי מים ובקושי' הגמ' לריב"ז לראי' לר"ע דאי גלי למח חיפוק ליה דאינו בא לידו חימוץ הא להרמב"ם בא לכלל חימוץ מיקרי כיון דמינו בא לכלל חימוץ ושפיר הביא ראיה מריב"ז דאפי' אינו יונא צו משום מנה עשירה אלא ודאי פשוט בעיני דהא דכתב הרמב"ם דעיסה דנילושה בשאר משקין אדם יונא בה י"ח בפסח היינו עם מים ואז לחם עוני מיקרי ולא ס"ל כיון דמינו בא לכלל חימוץ ועולה נמי לדדי' שפיר תירך הרמב"ן ויש ראיה לדבריו מדר"פ ורב הונא ברי' דר' וכו' שכתבתי לעיל וא"ש :

אד זאת אשיב אל בני לפי מה שביארתה והוכחת דס"ל להרמב"ם דמי פירות עם מים חמץ גמור וחייב עליו כרת והיינו מדלא הביא דברי ריש לקיש וכו' שכתבתי בפסח דברי א"כ קשה לי גמרא דמנחות דף כ"ג סוף ע"ב דגרסין שם ה"ר אין מחמץ בתפוחים משום רחב"ג אמרו מחמץ כמח' אזלי הא דתנן תפוח שריסקו ונתנו בחוץ העיסה וחימומה הרי זו אסורה לימא רחב"ג היא ולא רבנן אפי' רבנן כהי דחמץ גמור לא הוי נוקשה מיהא הוי והתם ע"כ עם מים מיירי דבלא מים

שאלה א

דמנה עשירה לא מיקרי אלא בני פירות לבד
הא חלת תורה ודקיקי מזיר נילושם בפושטין
וכדכתב הרמב"ם פ"ג מה' מעשה הקרבנות
וכיון שכן מאי נקשה דהוי מנה עשירה הא ציון
דאית בני' מים לחם עוני מיקרי ע"כ :

ואני אומר דאין כאן קוש' אראיתי מי שג'
דיש לומר דר'הית מי שג' גמי כהרמב"ם
ס"ל צאח משקין מלכד יין שמן ודבש וחלב לא
הוי מנה עשירה ואפ"ה אינו יולא צה גליה
הראשונה משום מנה כיון דאינו צא לידי חימוץ
וכן משמע מלשונם דכתבו דאינו יולא צה
שלשה צמ"פ לבד בלי הערובות וימ' משום
דאינו צא לידי חימוץ ולא קאמרי בקיור דא"י
צה ודי חונת מנה משום דהוי מנה עשירה
אלא ודאי דצה כהרמב"ם ס"ל צאח משקין
לא הוי מ"ע ואפ"ה כתבו דאינו יולא צה
משום דלא צא לכלל חימוץ וזה פשוט ומוכרח
בלישום :

אמנם קושית הלח"מ השני' דמ"פ הש"ס
אחלת הורה ת"ל דהוי מ"ע הא
נילושה בפושטין ובמ"ס הרמב"ם בפ"ג מה'
מע"ק' ומה אשפה חפשי' ולא מולאת'
דהרמב"ם כהן שם דמנחות נילוש בפושטין
אבל מנחת תורה ודקיקי מזיר לא כהן כלום
ואדרבה נראה לי להוכיח דחלת תורה ודקיקי
מזיר חיון נילוש בפושטין דבדרייתא דפרק כל
שעה הל"ל קתני להדי' ושון שאין נילוש
בפושטין ופרקי' הס"ס מ"ס ממנחות דהן כל
המנחות נילוש בפושטין והיון הגמרא דשאני
התם דאיתא בזרין ובמקום זרין דהיינו
בכהנים ובגמרא אלמא כל שאינה בכהנים או
בעזרה נקום כהנים אינו נילוש בפושטין דאי
אפשר לשומקן מחימוץ ואילו בפ"ע מה' הל"ל
כתב הרמב"ם להדיא דחלת תורה ודקיקי מזיר
חק לעזרה הוי נעש' ע"כ' וא"כ כיון דלא
נעש' בזרין ולא צמקין זרין ודאי דאין נילוש
בפושטין והנקשה דפרקי' ומיפוק לי' דהוי ליה
מ"ע ה' סבר דבלא שום מים ה' נעש' ולכך
פרקי' שפיר ת"ל דהוי מ"ע' ותיזין לו המהרץ
רביעית היתה ומתחלקת לכמה מינים ומניולא
א"א לגבול בלי מים וכיון דהוי צה מים תו לא
מיקרי מנה עשירה ואפ"ה עס הרבה שמן גמי
לא מיקרי מנה עשירה' וההרץ האמת נקט
דרביעית היתה דאי ה' הרבה שמן לא ה' **ה'**
מגבול צמים כלל' ולפ"ז אודא קוש' הלח"מ
והמנ"א ממה דמקשה אהב"ח' ואפשר לומר
דס"ל להמנ"א דע"כ המקשה ממי ידע דאית
צה מים דהרי מחנ' היא צמנחות פ"ה ע"א
רביעית

המועט ואינו מחמוץ ולפ"ז מהרץ קוש' תוס'
גם ארש' דהיינו דרש' ס"ל דכך והיקא
דמותר היינו צמורה מחימוץ ואפ"ה צמיה
ומילתא אסור דהוי בפושטין דא"א לשומרה
מחימוץ כשהמלה עם מים וזה ברור' אמנם
מה דתי' תוס' שם דהא דלריך ר"ל לאוקמיי
דמגבלה צמים משום ר' יהודה כדאמרינן לעיל
שיאור דר' לר"י לא חשיב חמץ לענין מנחות
ואפשר דאפי' אסורא ליכא ע"כ' והנה תי'
זה עולם יפה לס"ד דשם אמנם למוסקא
דתיזין רבינא דכתב מנה הוה ליעובא גס
לר"י פסול שיאור דירי' למנחות ובמ"ס תוס'
כאן בפסחים וא"כ הדרא קושית תוספות
לדוכח' :

לבך

נראה לי לתרץ קושית תוס' ארש'י
ונקדים דברי המנ"א בס' הע"א
דהניא צה הב"ה דמי פירות עם מים לא
הוי מנה עשירה ובדועבד יולא צה וכ"כ
מהר"ל מפראג' והמנ"א הקשה עליהם צ'
קושיות חדא דאפי' דתי' הגמרא רביעית היא
ומתחלקת לכמה מינים ומשמע הא אי הוי
צ' שמן הרבה לא הוי מ"ע' ועוד דאי מ"פ
עם מים לא הוי מנה עשירה רק צמ"פ לבד
א"כ ל"ל לחם עוני פרט למ"ע ת"ל דאינו צא
לכלל חימוץ' וכן נקשה הלח"מ אראיתי מי
שכתב שהוצא צמנ"א המגיד בפ"ו מה'
חור"מ ד"ה מנה שלשה פרט לעיסה שנילושה
ציון בר' וסובר רבינו שלא מיעטו אלא יין
שמן ודבש וחלב אבל שאר משקין ודאי יולא
צהן ואמנם דאיתי מי שכתב שאינו יולא צמנה
הנילושה צמ"פ לבד אלא עם הערובות מים
לפי שאנו רביינן שמור מחמוץ וכל שאינו מחמוץ
א"י צו ידי חונת מנה וכבר נחבאר שמ"פ
אין מחמיצין עכ"ל המגיד' וכן הלח"מ אראיתי
מי שכתב שהניא עכ"ל המגיד מופשטן של דברים
אלו נראה לבאורם דלא מיקרי מ"ע אלא
בנילושה צמי פירות לבד אבל כשנילושה צמים
לחם עוני מיקרי ועוד נראה מכאן שאם
נילושה צמ"פ לבד אינו יולא משום היקשא
דלא תחכל עליו חמץ דברים הבאים לידי
חימוץ כו' . ומוקשה דא"ל כשהקשה הגמרא
דר"ע אדר"ע ותיזרנו הא צ"ט ראשון והא
צ"ט שני אמאי דחיק לאוקמי צהכי לוקמי צהר
יומא הא שנילושה צמים והא שנילושה צלי
מים ועוד דבגמרא פרק כל שעה הקשו על
הבביתא דקאמרי יכול יולא אדם ידי חובתו
בחלת תורה ודקיקי מזיר ומיפוק ליה דהוי לי'
מנה עשירה והשתא לדברי מי שכתב דקאמר

אחך דיעה דס"ל דמי פירות עם מים ל"ט
מיקרי וי דחקו לאוקמי כחך ב"ט ראשון וכאן
ב"ט שני הו"ל לאוקמי הכל ב"ט"ר וכאן
במ"פ עם מים ובאן בני מים • ונראה דגם
זה לא קשה • דהנה לעיל בפסחי מ"ג גרסינן
מאן הנא דחמץ גמור ע"י חערובות ונוקשה
בעיני' בלאו אמר רב יהודה ר"מ היא וכו' •
רב נחמן אמר רבי אליעזר היא דתניא • על
חמץ ד"ג עוש כרת ועל עירובו בלאו דברי
ר"א ושמינן ליה לר"א דתערובות בלאו וכו' •
נוקשה בעיני' ורב יהוד' מ"ט לא אמר כר"ג
אמר לך ע"כ לא קאמר ר"א אלא חמץ דגן
גמור עי"ת אבל נוקשה בלא כלום הדי חזיק
דלר"ג אליבא דר"א נוקשה בעיני' בלאו ור"י
אליבא דר"א סבירא ליה דנוקשה בעיני' בלא
כלום והנה למ"ד דנוקשה אינו אסור מן התורה
אפי' אסורא נמי ליכא • וכן כתבו החוספ'
להדיא בד"ס וזאן תנא משמע בשמעתין דאי
לאודאיתרבי נוקשה למלקות אפי' אסור' נמי ליכ'
א"כ הא דכתבה דחמנא לחם עוני פרט למנא
עשירה • ע"כ דריבין לומר דמי פירות עם מים
הו' חמץ גמור וחיבז עליו כרת דאי לא הוה
רק נוקשה א"כ לחם עוני ל"ל פרט למנא
עשירה ת"ל דלא בא לכלל חימוץ דמה דנעשה
נוקשה זה לא הו' חמץ דאורייתא למ"ד נוקשה
בלא כלום ואפי' אסורא נמי ליכא אלא ודאי
דהך מ"ד ס"ל דמ"פ עם מים חמץ גמור הוא
וכרת נמי איכא וכיון שכן הוא הולטרך
דחמנא למיכתב לחם עוני דאינו יוצא בעיסה
שנילושה במ"פ עם מים משום מזה עשירה
וס"ל דמ"פ עם מים הו' מזה עשירה ואם כן
הוא לא קשה קושיא הלח"מ דלא מיתוקמי
הכל ב"ט"ר ובאן בלא מים והא דקאמר לשמי
להם מיירי עם מים דיש לומר דסוגין להבא
קאי לרב יהוד' אליבא דר"א דאמר נוקשה בלא
כלום ואפי' אסורא ליכא ור"כ ע"כ ל"ל דהא
דמיעטת דחמנא למנא עשירה היינו דמ"פ עם
מים חמץ דגן גמור הוא וחיבז כרת ומי פירות
עם מים הו' מ"ע דאל"כ רק דמ"פ עם מים לא
הו' מ"ע אכתי קשה ל"ע דכתב דחמנא ל"ל ת"ל
דלא בא לכלל חימוץ ור"כ קשה אי ס"ד דהא
דלג ר"ע בפני ר"א ביומא קמא הו' אמאי
לא אמר רבי אליעזר מידי הרי לדידי' דסבד
נוקשה בלא כלום ע"כ מי פירות עם מים הו'
מ"ע וכמ"ש לעיל ולכך הולטרך הגמ' לשנאי
באן ב"ט ראשון ובאן ב"ט שני • אמנם רש"י
ס"ל דאין קי"ל כרב נחמן אליבא דר"א
דנוקשה בעיני' בלאו • ומדרש לקס דמנחת
מוכת

לביעית מה היתה משושת ע"ס • ומהנמא הי'
ידע הנוקשה דאי אפשר לגבן במעט שמן אם
לא בזהדי מים • ועוד דאי הי' סבד דבלא מים
הי' נגבולת א"כ עדיפא הו"ל למיפרך ות"ל כלומר
למה יוצא בזה"ל מזה הא אינו בא לכלל חימוץ
וכמ"ש לעיל ונוקשה המג"א שפיר :

והשתא

הלח"מ והמג"א אהבך דעות
דס"ל דמ"פ עם מים לחם עוני מיקרי יס לנו
לומר הוכחה לרש"י דר"ל דקאמר עיסה שנילושה
כו' א"ת על חימוץ כרת בני פירות בני מים
איירי ואפ"ה כרת הוא דליכא הא נוקשה איכא
והיינו דרש"י נמי ס"ל דמי פירות עם מים לחם
עוני מיקרי וכן מוכח מריש לקיס ע"מ דמשני
במנחות אהא דפריך אמנחת נסכים הא מ"פ
ניגבו ואין מחמיצין ותידין ריש לקיס מנגבא
הי' במים ומהנמא כל הני דבאות מזה דומי'
דמנא בפסח בעינן דלא להו' נגבא עשירה
וכן הוכיח הב"ח מצאן דמ"פ עם מים ל"ע
מיקרי • וא"כ הא דאמר ר"ע לחם עוני פרט
לעיסה שנילושה ביון כו' דאינו יוצא משום
דכו' מזה עשירה למאי אתא אי לנו"פ עם
מים הרי מיקרי לחם עוני וכדמוכח מר"ל
דמנחות ואי במ"פ אינו יוצא זה אע"כ דר"ל במ"פ
בני מים איירי דכתיב דאין חייבין על חמוצי
כרת נוקשה מיהא ואי וספיר בא לכלל חימוץ
מיקרי ולכך כתבה דחמנא לחם עוני פרט
למנא עשירה דאם נילוש בני פירות ל"ל אף
דבא לכלל נוקשה א"י צו משום דלא מיקרי
ל"ע :

עוד

אמרתי הוכחה לרש"י דר"ל במ"פ בני
מים מיירי • דהא לפמ"ש לעיל מוכח
מר"ל דמ"פ עם מים ל"ע מיקרי וא"כ אי ס"ד
דאין חייבין על חימוץ כרת דאמר ר"ל היינו
במ"פ עם מים ואפ"ה ליכא כרת • א"כ קשה
ארב פפא ור"ה ברי' דר"י דהאידך אפס' לומר
טעמא דר"ל משום דכל שאינו יוצא זה י"ח
מזה משום מ"ע אין חייבין על חימוץ כרת
הרי דמ"פ עם מים אדם יוצא זה י"ח מזה
דלא נקרא מזה עשירה ואפ"ה קאמר ר"ל
דאין חייבין על חימוץ כרת אע"כ דר"פ ור"ה
היו סבדי דר"ל במ"פ ל"ל בני מים מיירי ואף
דאימותו מ"מ מהא לא אימותו ומה"ל ניומא
לכתב דאמין טעמא דמי פירות אין מחמיצין
דהדיקן נמי ממאי דס"ד דר"ל בני פירות
לכד מיירי • ודוק :

אך אכתי נשאר לן לתרץ קושית הלח"מ

שאלה א

מוכת כ"ל דמ"פ עם מים לא הוי מזה עשירה
באמת לא נרצין להך תירץ כאן ביט"ר כאן
ביט"ט שני רק דהכל מיירי ביט"ר וכאן עם
מים ובאן בלי מים ומי פירות עם מים לחם
גוטי מיקרי וא"ש :

ובנה

לא נפלאה היא ולא רחוקה היא
לייבז קושי' תוס' ארש"י מגמרא
דמנחות דמאי הוצרך ר"ל לשנוי דמגבלה
במים הלא בלא גיבול מים נמי איצטריך קרא
שלא תאפה חמץ נוקשה דפסול למנחות אלא
ודאי בלא מים לא הוי נוקשה דיש לומר
דלעולם במ"פ לחוד נמי נוקשה מיהא הוי
וכשיטה רש"י ואפ"ה הוצרך ר"ל לשנוי דמגבלה
במים • דהנה במנחות כ"ג ע"א פריך רב
חסדא אהא דהנן במתני' כל המנחות בלאות
מזה ואימא לא תאפה חמץ אלא שיאור • שיאור
דמאן אי שיאור דר"מ לר"י מזה מעלייתא היא •
אי דר"י לר"י מאיר חמץ מעלי' היא אי דר"מ
לר"מ מדלקי עלי' חמץ הוא • ומקשה בתו' שם
ד"ה אלא דר"מ ותימא דלמא שאני גבי פסת
דמרי' ל' מדרבנן כלי מחממת ואדרבה נילף
מחמץ גמור • ושמא יש שום ייתור בחודה
ובמנחות • ומקשה הכרבת הזנת דלשון ושמא
אינו מדוקדק הלא במסכתא קאמר ר"ל דמנחת
נככים מגבלה במים דלא הוי אלא נוקשה •
אלמא דאית לן קרא דמרבה נוקשה למנחות
ובאמת אין זה קוש' דהא הכא קאי לרבי
מאיר ואילו במנחות פרק שמי מדות דף ז'
מיסתם קסתם היתני' דמדות יבש נחקדשה
ור"ת מוקי לרישא דמתני' שם כר"מ • וכיון
דסבר ר"מ דסתם מתני' כוותי' דמידות יבש
נחקדשה מוילא מרצין לחם הפנים לחימוץ
ולא מנחת נככים • ולכך כתבו תוס' שפיר
ושמא • אמנם זה אינו דבדאי' כתבו תוס' •
לקמן כ"ז ד"ה לרבות • מאן דמרבי לחם הפנים
הוא הדין מנחת נככים והדרא קושי' לדוכתי'
לכך נראה דהא דכתבו תוס' ושמא איכא
שום יתור • היינו דלקמן כ"ד בד"ה אין מתמיצין
לא התלעו לדחות דברי רש"י דשפיר י"ל דמ"פ
נוקשה מיהא איכא אבל מי פירות עם מים
יש לומר דאפי' חמץ גמור הוי ובכרת וא"כ
הא דאמר ר"ל מגבלה במים היינו דהוי חמץ
גמור ואכתי אין לנו יתור דמרבה נוקשה
למנחות ולכך כתבו תוס' ושמא יש ייתור אחר
למנחות • ולפ"י יש לומר דר"ל דמשני מגבלה
במים לא ידע משום ייתור דמרבה מ"נ לחימוץ
ולכך לא צוי לשנוי דמ"פ לגד נוקשה מיהא
הוי דקשה ל' קושי' תוס' דלמא שאני חמץ

דמרצין מכל מחממת אבל בחודה דלית לן
רצוי להכי אימא דילפי מחמץ גמור לכך תירץ
ר"ל דמגבלה במים • אמנם לפ"י אלוה הוכחת
הב"ח מרים לקים דאמר מגבלה במים אף
דא"כ הוי מנחת נככים מזה עשירה ומסתמא
ילפינן דכל הבאות מזה מזה דפסח דאינו
יוצא במ"ע הא השתא דחזין דריש לקיש לא
ילף מנחות לענין חמץ נוקשה מפסח ה"ד
דלענין מ"ע נמי לא ילפינן • אמנם כל זה
לר"ל אבל מדרסת הגמרא קאמר לר"מ מדלקי
עלה חמץ גמור הוא מוכח דאית לן שום
ייתור למנחות דנוקשה חשיב חמץ לגבי מנחות
באמת הו לא נריבין להך אוקימתא דר"ל
דמגבלה במים אלא במ"פ לחוד ה' מגבלה
ואפ"ה חשיב חמץ לגבי מנחות אף דמ"פ לחוד
דק נוקשה הוי כיון דאית לן שום ייתור
במנחות :

דרי

הוכחנו דלדעת רש"י מ"פ עם מים
חמץ גמור הוי ובכרת • אפס דסבר ר"י
והרמב"ם אף דס"ל כר"י בלי מים אינו
מחמץ כלל מ"מ בני פירות עם מים יש
לומר דס"ל נמי דחמץ גמור הוי ודלא כר"ת
דאמר נוקשה הוי :

שוב

ראיתי בשו"ת מורי הגאון בעל נודע
ביהוד' דכתב נמי דמוכת או דחמץ
נוקשה מן הכורה אסור או דמ"פ עם מים
הוי חמץ גמור ותייב עליו כרת • וז"ל בקצת
תוספת ביאור דהא זה ודאי דאי נוקשה לאו
דאורייתא ליה דין גריד בושש דלא מיקרי
חמץ לענין מנחות ולחמי תורה • וכן מוכח
במנחות כ"ד ע"א דמסיק הש"ס אלא שיאור
דר"י לר"י דמדלא לקי עלה לאו חמץ הוא
וכ"כ תוספות במנחות דף ג"ד ע"א בסוף
ד"ה אין מתמיצין דשיאור דר"י לא הוי חמץ
לענין מנחות • והנה בדף כ"ז דמשני ר"ל
אומר הוה ריה"ג מ"נ מגבלה במים ושפיר
איחרני מ"נ לחימוץ ות"כ אי ס"ד דנוקשה
לאו דאורייתא הדרא קושי' לדוכתי' דהא מ"פ
נינהו ואין מתמיצין ואפ"י אי מגבלה במים
לא הוי רק נוקשה ונוקשה ל"ד אע"כ או דמ"פ
עם מים הוי חמץ גמור או דנוקשה דאורייתא
ואין לומר דלעולם מ"פ עם מים נוקשה הוי
וס"ל לריה"ג כר"מ דנוקשה דאורייתא הא
רבי יוחנן מפיק לה שם ריה"ג לר"ע וס"ל
לר"ע לרבות מ"נ לחימוץ וע"כ ר"ע סובר
דמגבלה במים וא"כ נריבין לומר דר"ע ס"ל
כר"מ דנוקשה דאורייתא וא"כ איך יהי' לדין
נוקשה מדרבנן קואיל וסבר ר"י שהוא מדרבנן
אטו

בי' כרת וכיון דנוקס' בפסח אף אי לוקין
עליו עכ"פ לא חמיר מחמת גמור בע"פ דנמי
לוקין עליו ואפ"ה כחבו כל הגאונים הנ"ל
דבע"פ בטיל בם' ואף דמורי הגאון הנ"ל הביא
בשם הרשב"א דנוקס' בפסח במשהו היינו משום
דאפשר דס"ל דגם בע"פ במשהו אף דאין בו
כרת וכמ"ש הר"ן הנ"ל • אמנם לדין דקיי"ל
דחמץ בע"פ בטיל בם' ה"ד נוקסה ואפשר
דזהו נמי כוונת המג"א דאפשר דס"ל להחמיר
דנוקסה דאורייתא וס"ל נמי דחמץ בע"פ
במשהו וכמ"ש הר"ן • אמנם לדין דקיי"ל
דנוקס' אף בפסח דרבנן שפיר בטיל בם' • עם
כל זה תלילה לי להחמיר מה שרבינו הגדול
אוסר ועב"פ נראה לי להסתייג עד מנא
י"ט ולאכל המאכל ולשרוף החטה וגדולה מזה
מצינו בשו"ת חכם נבי דהחמיר בחטה שנמלא
במאכל ב' של פסח לשהות עד מנא י"ט
ולאכל המאכל ואף דיש מפקפקים עליו מ"מ
בגדון דידן דכלל"ה אינא הכרה דיעות דמ"פ
עם מים לא היו רק נוקסה ונוקסה בטיל בם'
לדעת גדולי פוסקים יש לסמוך עליהם ואח"כ
הנ"ל • זה פשוט • כנלע"ד להלכה ולמעשה •
הקטן מענדל שטיינהרט •

שאלה ב

ברכתי תעלה לראש החורני מורי כש"ח
ממורד מענדל נר"ו •

שאלתי ובקשתי מנחת אדוני מורי בדבר
העלין הנקראים ש"ע הבאים
חמדינת הים אם יש בהם חשש חימוץ או לא •

תשובה

אלקי יענה את שלום ידיו נר"ו •

באמת לא ידענא זהו שום חשש חימוץ •
ואף כי שמעתי רבים אומרים
כמו שחוששין בלוקר הבא ממדרי • שיש לחוש
גם באלו אולי בזה בזה • כלים שהיו בהם
קמח שנשתלח מהבא להחם • והוא אעפ"י דיבש
ביבש הוא מ"מ כשבאו העלין אח"כ במים
נתחממו מהקמח • זהו ליכא • כי חקרתי על
זה ואמרו דאי אפשר דאז נדבק הקמח בהעלין
ואין קונה • וגם היה ניכר • ולוקיר שאני
דאינו ניכר בו הקמח הנדבק • ועוד אמרו
לי כמה טעמים דאין לחוש בזה •

אכנא

ב ב

הוא שנקין לה ר"ע ועבדין כרני יהודה
גלמיו עכ"ל • ודבריו אינם מובנים לי דמה
דקאמר דע"כ נוקסה דאורייתא דא"כ לא
היו חמץ לענין מנחות וכדאמר הגמרא להדי'
שיאור דר"י לר"י מלל לקי לאו חמץ מיקרי
ר"כ הוספ' במנחות • אמת דכן אינא בגמ'
וכ"כ תוס' • אמנם זהו דוקא לס"ד דגמ' שם
במנחות מקמי דידעינן מנה הוא לעבד אבל
למסקנא דאחינן להך דמנה תהיה לעיטוב
באמת גם לר"י פסול שיאור למנחות • וכ"כ
תוס' בפסחים להדיא דנוקסה פסול למנחות
אף לר"י ועוד דרוגה להוכיח או דמי פירות
עם מים היו ח"ג או דנוקסה דאורייתא הרי
הטור בם' תמ"ג פסק דנוקסה דרבנן ואפ"ה
כתב בם' תמ"ג דמ"פ עם מים נוקסה הוי'
בשלמא ארז"ש לא קשה כזה דפסק נמי
דנוקסה דרבנן ואפ"ה כתב בסוגיין דמ"פ עם
מים נוקסה הוי י"ל דלא כתב אלא לישנא
דחוס' והוא בצענו אף דס"ל דמ"פ לבד אין
מחמיצין מ"מ י"ל דס"ל דמ"פ עם מים הוי
חמץ גמור אבל מהטור קשה אלא ודאי אף
דר"ע נמי ס"ל דנוקסה דאורייתא אפ"ה קיי"ל
באין תנאי דס"ל נוקסה דרבנן ואף אי הטעם
נפלאה ממני •

ובלא"ה נמי לא ידעתי למה החליט צברי
כל כך דאי נוקסה אסור מן
החור' אינו בטיל בם' • הן אמת דמלשון המג"א
משמע כן אי נוקסה דאורייתא לא בטיל בם'
דזה לשון המג"א בם' תמ"ז סק"ה אהא דזירד
התה"ד להחמיר בנוקסה דלא בטיל כתב ולא
ידעתי למה החמיר כ"כ דהרי הסמ"ק כתב
דחמץ בע"פ מו' שעות ולמעלה בטיל בם' •
ומסיק לכן נ"ל דהתה"ד זירד להחמיר דס"ל
נוקסה בלאו • אמנם לדין דקיי"ל דנוקסה
דרבנן בטיל בם' • אבל לדעתי י"ל דכוונת
מג"א הוא ע"פ מה שכתב הב"י בם' הנ"ל
ד"ה ודוקא בתוך הפסח אבל מו' שעות ולמעלה
עד הלילה בטיל בם' דהוי כשאר איסורין •
וכ"כ תוס' בע"ז והרא"ש בפרק כל שעה ח"ל
חמץ מו' שעות ולמעלה עד הלילה אעפ"י
שלווקין עליו מן התורה כיון שאין בו כרת הרי
הוא כשאר איסורין ובעל בם' • וכ"כ המרדכי
בשם סמ"ח וס"ה והגהות מיימון בשם סמ"ק
ואין כן דעת הר"ן אלא דהוי במשהו דמה
דקאמר רב חמץ בין לפני זמנו היינו מו' שעות
ולמעלה ודעת רי"ז כדעת הרא"ש • וכן העלה
המחבר להלכה בם' תמ"ז סעיף ב' דחמץ
בערב פסח עד הלילה בטיל בם' כיון דליה

שאלה ב

שנאמר וניזון השמיני והלאה ירצה לקרנן אשה
לה' הא לא שהה ספיקא הוי כו' • עוד שם
איבעי לכו פליגי רבנן עליה דרשב"ג או לא •
ה"ש דאמר רב יהודה חומר שמואל הלכה כרשב"ג
הלכה מכלל דפליגי עכ"ל הגמרא :

וכתב הרשב"ג בתשובה סימן רמ"ג •
והוצא בש"ע י"ד סי' ט"ו פסק ג'

גדלים קטנים הנקחים מן העכו"ם הם סומכין
על העכו"ם שאומר שהם בני שונה ימים או
לא • והשיב עדות העכו"ם אינו כלום ולא
מנינו לו נאמנות בשום מקום אלא בעדות
אשה בלבד וכל מקום שאנו חוששין לו שאינו
בן שונה מחמת קטנותו לא ינאנו מדי ספק
באמירת העכו"ם וכ"ש כאן שאומר להשגיח
מקחו וכל שאומר להשגיח מקחו אין שומעין
לו אפי' להחמיר • עכ"ל :

ואני בעניי דבריו אינם מובנים לי ניסו
דקיי"ל כרשב"ג דאמר כל שלא שהה
שמונת ימים ספיקא הוי היינו לכתחילה
חיישינן לדרשב"ג אבל בדיעבד קיי"ל כרבנן
דאף דלא שהה לא הוי כפל דאזלינן בחר
רובא ורוב בהמות ולד מעלי' יולדת וכן איתא
לדאי' בפרק החולין דף ל"ז ע"ב • איהמך מה
בחור למד ועומד ונהקדשה רבינא משמי'
דרבא. אמר אם אשת ישראל היא חוללת ואם
אשת כהן היא אינה חוללת ומוסיפין שם
דלכך באשת כהן אינה חוללת כיון דאיכא
רבנן דפליגי לרשב"ג דאמרי אע"ג דלא שהה
ולד מעלי' הוא סומכין אולד אלמא בדיעבד
סומכין הרבנן דרובא ולד מעלי' יולדת וכן
פסקין בש"ע ח"ע סי' קנ"ו וסי' קס"ד ואם
כן לא ידעתי למשל יד' העכו"ם נאמן במסל"ה
דהא קיי"ל דברבנן סומכין לעכו"ם מסל"ה
ניסו דאורו עכו"ם עלמו אינו נאמן ואף דברבנן
מושם להשגיח מקחו חומר כן מ"מ בעכו"ם
דעלמא למה לא יבא נאמן דהא מה"ת ולד
מעלי' הוא סומכין הרבנן דאולי בחר
רובא •

ור"י גדעתי למור דהוי כדבר שיש לו מהירין
אחר ה' ימים ואפשר בדשיל"מ אין
העכו"ם נאמן אפי' בנוסל"ה וכמו דיש דיעות
דלא אמרינן להקל בס"ס בדבר שיש לו מהירין •
אבל אחר העיון לא הוי דבר שיל"מ כיון דאין
המחיר עתיד לבוא בוודאי והוצא לקמן בש"ע
סי' ק"ב בשם הרשב"א היכא דאין המחיר עתיד
לבוא בוודאי לא הוי דשיל"מ • ובמ"ש הש"ך
בסי' זס וכאשר אבאר לקמן אי"ה ואפשר
דכוונת הרשב"א דוקא באותן גדלים שהן קטנים
כל

אמנם אם זה ראיתי בשו"ת שבות יעקב
ח"ט סי' ה' ח"ל • אכן בטע
שמועתי רבים וכן שלמים פורשים שלא לשתחו
בפסח לפי שם בו חשב רמאות שומעלין העלין
שם במקומיהן ואח"כ מייבשין אותן לזכור
ושמא נתבשל החלה עם חמץ לכן שומר נפשו
ירחק מזה • כי בפסח צריכין להחזיק יתירה
עכ"ל :

ואני שמעתי ולא אבין • לו אם יהי'
כן שכבד נתבשלו במדינת
אשר ה' שמה עדיין אין לחוש לחימוך • חדא
דלמא לא נתבשל דודאי אין זה ברור כ"כ
דנתבשלו ואם קנה עושין כן מ"מ זה וודאי
דלאו כל העלין הנאים משהם להבא נתבשלו •
ואף אם נתבשל דלמא לאו בכלי חמץ נתבשל •
ואדרבה דאיה לן לומר דעכו"ם חמקיותא
קפרי • וגם אפשר דלמא מהירא לבשלו בכלים
שנשתמשו בו דברים אחרים שלא לפגום טעמן
ואח"ל נתבשלו בכלי חמץ דלמא לאו בת יומא
היתה הכלי ואדרבה סתם כלי עכו"ם לאו
בת יומא וכו"ש לענין חמץ ונשהו • ואח"ל
בכלי ב'י ונשתמש בו חמץ מ"מ השתא קודם
פסח כבר נעשה בט"פ דק"ל דמותר קודם
פסח • ואי מוסי' חשב פרוזי חמץ דאפשר
שנתערב בו מהפועלים אשר שמו אוחס בהביות
הרי אפשר לברור אותן קודם פסח :

בלרו של דבר אין אני יודע בהם
שום חשב חייוך •
אמנם באשר שהעולם נהגו בהם איסור לא
יהא אלא כדברים העותרים ואחרים נהגו
בסך איסור אי אחא רשאי להחירו בפניהם •
כ"ז זה כתבתי למלכות רנן יודי , ויקבל שלום
מאורכו מעגל ש"ה •

שאלה ג

בעיר הוצא אפי' יושב בקרבה רגילים
לשחוט עגלים שיש להספק בהן
אם הם בני שמונת ימים • אם יס למחות בהן
או לא • ולתשובתו הרמא אצפה במוקדם וכל
המוקדם שוקדם לבדקה כדי לאפרוץ מאיסורא :

תשובה

גרסינן בשבת דף קל"ה ע"ב • חגי'
רשב"ג אומר כלשהא
שלשים יום באדם אינו נפל שנאמר ופרויו מן
חודש חפדה שמונת ימים בבהמה אינו נפל •

דק דס"ל דשפיר הוי ס"ס • דהרי המגיד כתב
אהא דפסק דרמב"ם דפיתוי קטנה לאו אונס
הוא • דינא לו כן מכת קושי' תוספות ה"ל
דאכתי ס"ס הוא שמה באונס שמה ברצון
ואת"ל ברצון שמה כשהיא קטנה • אע"כ פיתוי
קטנה לאו אונס הוא • ואי דס"ל להרמב"ם
דזה לא הוי ס"ס • אכתי מנ"ל דפיתוי קטנה
לאו אונס הוא דלמא לכך נאמן משום דלא
הוי ס"ס דשם אונס חד הוא ולעולם פיתוי
קטנה חונס הוא • אע"כ דהרמב"ם ס"ל דזה
הוי ס"ס • ועיין במ"י שכתב ממש בדומה
לזה :

ומהרי"א בפסקיו ס' ק"ל כתב הא
דאמרינן דלא הוי ס"ס היכא
דהשני ספיקות משם אחד היינו היכא דאין
הספק הראשון מתיר יותר מן האחרון או
דאין הספק האחרון מתיר יותר מן הראשון •
אבל היכא דהספק האחד מתיר יותר מהספק
האחר שפיר הוי ספק ספיקא • והבנאו דבריו
באר היטב בש"כ בדיני ס"ס בס' ק"י אות
י"א וי"ב :

והשתא דזכינו לדין ארצה להדיק את
את הגאון מוהר"ש דוראן •
ושלמה שמו ושלמה משנתו • ואקדים גמרא
דעידוכין דף י"ח ע"ב •

ת"ר שנה האמורה בקדשים מעתי' לעת •
(ופירש"י אותו יום ואותו שעה
לשנה הבאה ולא אזלינן בחד מנין העולם דכי
גמטו תשרי יחשב ליה שנה) ופריך הש"ס
שנה האמורה בקדשים מנ"ל ומשני אחר רב
אחי בר יעקב אחר קרא כבש בן שנתו שנתו
שלו ולא של מנין העולם • ומוקשה תוספות
ד"ה שנהו הקשה הרד שמואל בן הר"ר אלחנן
ל"ל קרא ליה ת"ל וסברא דאלת"ה ה"אך
נמצא תמידין כשרין לר"ה שאם נולד קודם
ר"ה מיד כשנכנס ר"ה בן שתי שנים הוא
ואזן כבש בן שנה צעירין לתמידן ואם נולד
ציום ר"ה אכתי מחוסר זמן הוא ע"ש בנח' •
ובהתווכחי בזה ההומ' עם גאון אחד מגאוני
זמננו אמרתי לו תוך הדברים דאפשר לישב
קושי' תוספות והיינו דיש לומר דהא דכתבה
רחמנא ומנן שמונת ימים והלאה ירצה לקרנן
השם זה דוקא בסתם ולדות דלא ידענו בכן
אם כלו להם חדשים והוי ספק נפל אבל בהנך
דידעין בהם שכלו להם חדשים דינא מספק נפל
באמת אפשר דמותר להקריבם ציום לידתם
והשיב לי הגאון דהרדבה מדמקשה תוס' קושי'
זאת בפשיטות ודחקו לתרן קושי' זאת ולא
חירלו

כל כך עד שנלא עדות העכו"ם היינו אומרים
תחת קטנותו שגדולי עדין אינו בן שמונה
וה"ע :

אמנם ראיתי בש"ע שהבנאו דברי הרשב"א
ה"ל דאין סומכין על העכו"ם
בגדיים קטנים הנקחים ממנו ואומר שהם
בני ח' ימים ומוקשה הט"ז בסעיף קטן ד'
וה"ל קשה הא הוי ספק ספיקא • ספק שמה
שהם שמונת ימים ואת"ל לא שהם שמה כלו
לו חדשיו • ומירן דאין שיד כאן ספק ספיקא
דע"כ יש כאן ספק נפל וא"ל לך לומר
ואת"ל נפל • ואין זה דומה לספק זינחה דפ"ק
דכתובת בתו' עכ"ל הט"ז • והש"כ בנה"כ הרבה
להשיב עליו • ובאמת לשון הט"ז אטע' דהוא
מגומגם אבל כוונתו כך הוא כמ"ש • וכ"כ
הכרמ"פ וז"ל בקיצור כוונת הט"ז שמה שהם
ואת"ל לא שהם שמה כלו לו חדשיו • ועל זה
תירץ הט"ז דשם נפל חד הוא דהכל נכנס
צגדר שם אונס חד הוא ויפה כתב • ע"ש :

ועכ"פ בגוף הדין הסכים הש"כ עמו דאין
כאן ס"ס דשם נפל חד הוא •
וכל האחרונים הסכימו לזה דלאו ס"ס הוא
מטעם זה :

וגם הלום ראיתי בחלק דביעי להתשנ"ץ
להגאון מהורר שלמה דוראן שכתב
ואותן גדיים שיש להם ספק בזה אם הם בני
שמונה אם לאו • יש להתיר מכת ס"ס ספק
שמה שהם ואת"ל לא שהם שמה כלו לו חדשיו •
ובראיתי שגם הגאון המפורסם הזה חשיב
ליה לספק ספיקא וה"י קשה צעירי שגם הוא
יטעה בזה שכתב הש"כ דאין כאן התחלה
לחשבי' לספק ספיקא נכנסתי צעירי הקורה
אולי אמנא ישוב ככון לדבריו • וה"ל יגעתי
ומונחתי :

דהנה הוא דלא אמרינן ספק ספיקא
בשה"ג דשם נפל חד הוא ינא לן
מגמרא דכתובות דף ט' אחר ר"א האומר
פתח פתוח מנאמתי נאמן ופרכינן ואמאי ס"ס
הוא ספק באונס ספק ברצון ואת"ל ברצון
שמה לא תחתיו ומשני לא נלכדה אלא באשת
בן חו צביביל זה איהו קידושין פחותה מבת
ג' שנים ויום אחד כלומר דליכא אלא חד
ספק ומוקשים בתום ד"ה ואז"ל וא"ת הא
אכתי ס"ס הוא ספק באונס • ספק ברצון •
ואת"ל ברצון שמה כשהיא קטנה ופיתוי
קטנה אונס הוא • ומי' תוס' דשם אונס חד
הוא • ובאמת אין הרמב"ם מודה לתוס' בזה

שאלה ג

ואהבך גאונים שהניא הא"ח הכ"ל ומה גם הגאון מוהר"ש דוראן הסכים להחיר בסתם ולדות ולסמוך אב"ס הכ"ל ואהבך גאונים הכ"ל וסוים בזה הלשון וא"כ אין לאוסר בעמות' וטעם המתיר יכשר * וכחו יישר * עם כל זה באשר שכל האחרונים הסכימו לאוסר * אין אני אומר בזה היתר ועכ"פ יש לסמוך אהבדיקה שהניאו האחרונים כן נלענ"ד :
דקטן מענדל

שאלה ד

מחט שמאל בעובי הירך של תרנגולת וקופה ליד חוץ וחודה לפניו מהו דין התרנגולת :

תשובה

נראה לי בפשוט דהתרנגולת כשירה ואפי' למאן דמתמיר בעוף כגדון דין מודה דכשירה דזהו לשון העור בסי' כ"א מחט או קון שניקב לחלל הבמה או עוף חיישין שמה ניקב אחד מהאברים הפנימיים שנקיבתן במשהו אבל אי לא ניקב לחלל אע"פ שכולו טמון בבשר כגון צירק שהוא עב וזר העבה של המחט ליד פנים כשירה ולא אמרינן ודאי מן הדקין בא ונכנס לירך דרך חודו שאילו בא מן החוץ לא הי' יכול לנקוב ביד העבה כל עובי הירך עד סמוך לחלל אלא אנו תולי' לומר שזא מן החוץ לפי שדרך הבמה להתחכך בכתלים והוא מהר"ש פרק א"ט וכזה הב"ח והובא בט"ז סי' כ"א סק"ד מדנקט הרא"ש לפי שדרך הבמה להתחכך משמע בעוף כגמלא צירק שלו וזר העב כלפי פנים טריפה והט"ז דעתו להחיר אפי' בעוף והט"ז בנה"כ מסכים עם הב"ח :

ואני אומר דאין דיוק הב"ח כדאי להוציא משמעות הרא"ש מפשיטותי דזה לשון הרא"ש אהא דאמר בגמרא דהריא מחטא דאישתכח בחיתוכה דכנדא משמע לכאורה דאף בנישרא אי משכח כה"ג מחט צירק וקופא ליד חלל הבמה. טריפה ולא היא דדרך הבמה להתחכך בכתלים עכ"ל בקיצור וא"כ יש לומר דהרא"ש נקט בזהם דעלה קאי וגם י"ל דלרבותא קאמר לא מייבטי' בעוף הבייתי דדרבו לחפור באשפתות ולאכוב על הארץ פשיטא דיש לומר דמשם בא מנחוז אלא אפילו בזהם דאין דרכה נכך כשירה לפי

חידושו כנ"ל מוכח דס"ל לפשיטות גמור דגזירת הכתוב היא דוקא מיום השמיני והלאה ואפי' בידיעין שכלו לו חדשיו אסור להקריב :
שוב מאלתי כן להדי' במשנה למלך שגם הוא כתב כן דגזירת הכתוב היא דוקא כן שמונת ימים ואפי' ברור לן שכלו לו חדשיו והניא ראי' מגמרא דר"ה ומהוספות הכ"ל ועוד כמה ראיות לזה :

ולפ"ז לא נפלאת ולא רחוקה היא לקיים דברי הגאון מוהר"ש דוראן הכ"ל להחיר בסתם עגלים שאנו מסופקים בהם אם הם בני ח' ימים אם לאו אם לא נקטינן ביותר ומטעם ס"ם הכ"ל והיינו ספק שמה שהם * ואח"ל לא שהם שמה כלו לו חדשיו ואי כתי' הט"ז והט"ז הכ"ל דשם נפל חד הוא זה אינו דהספק האחד מתיר יותר מחבירו דמשום ספק ראשון שמה שהם מותר אפי' להקריבו על גבי המזבח אבל משום ספק דלמא כלו לו * חדשיו אסור להקריבו ע"ג המזבח דגז"ה היא דוקא כן שמונת ימים וכיון דהספק האחד מתיר יותר מהאחר שפיר הוי ס"ם דלא נכנס בגדר שם אונס חד הוא הגם שזמן הזה אין לנו עסק בקרבנות ואין הספק האחד מתיר לנו בזה * יותר מחבירו מ"מ כיון דמצינו בשום פעם דהאחד מתיר יותר מחבירו שפיר הוי ס"ם וכמו כן מאלתי להגאון בעל נודע ביסודם שכתב בדם שמוספק לנו אם הוא מן המכה שבמקור או מן הצדדים דהוי ס"ם דהאחד מתיר יותר מחבירו דאם הוא מן המכה שבמקור אף הדם שמה דקיי"ל מקור * מקומן שמה ואם הדם הוא מן הצדדים אף הדם * עמוד * ואף דאין צריך ראי' לזה דהרי גדולה מזו כתב מהר"א בנה"ל דהיכא דהשני בפיקוח אינן משם אחד הוי ס"ם * **ונקום** הניחו לי בזה כל גדולי האחרונים להתגדר בו :

ומעתה אלכא לי והאשונה ביחס יוסף דהנה הב"י הניא בסי' הכ"ל בשם אורחת חיים שכתב בשם כמה גאונים שלא אמרו כן ח' ימים אלא לקרנן אבל לאכילה אפי' כן יומא מותר ואין כן דעת הפוסקים עכ"ל וע"כ דה דהניא א"ח היינו אפי' בלא ידעין שכלו לו חדשיו דאי בידיעין שכלו לו חדשיו ליבא מאן דפליג דמותר לאכילה אפי' כן יומא וכדאיתא להדיא בשבט בסוגי' כנ"ל ואף דלא קי"ל כהני גאונים שהניא הא"ח פ"ח י"ל בסתם וולדות שאנו מסופקין בזה שפיר שמעינן אב"ס הכ"ל שהוא ס"ם גמור

הלווייתן צעדים פרע לי אז יפרע אויב
ר' שנתן • רבי יהודה זן נחירא חמר יכול
לומר לו פרעתך בפני פו"פ והלכו למדה"י •
פריך רב אחאי ממיא דבשעת הלואה קאי
למא בשעת תביעה וס"ק לי צעדים הלווייתן
צעדים הי' לך לפורעני חבל בשעת הלואה ד"ה
חייב כו' ומסקין אמר רב פפא משמי' דרבא
הלכתא הוולא את חבירו צעדים א"ל לפורעני
צעדים • ואם אמר אל תפרעני חלא צעדי צריך
לפורעני צעדים ואם אמר לי פרעתיך בפני פו"פ
והלכו למד' הי' נאמן עכ"ל בגמרא :

כך היא גירסת החוס' והרא"ש והרמב"ם
אם אמר פרעתיך בפני פו"פ והלכו
למדה"י נאמן • והרמב"ם כתב מלתא בטעמיה
ה"ל עוד דברים של טעם הן וכי מה הי' לו
לעשות אמר לו אל תפרעני חלא צעדים ופרעו
צעדים וכי יש לו לאסור אותם בבית הסוהר
כל ימיהם שלא ילכו • אונס הר"ף וכן מייאש
גורמים אם אמר פרעתיך בפני פו"פ והלכו
למדה"י אינו נאמן • והרא"ש דאמר לקיים הכי
גרסאות ח"ל א"א חלא שטחיהן שאם יש עדים על
התנאי שאמר לו בפניהם אל תפרעני חלא
צעדים ואמר פרעתיך בפני פו"פ והלכו למדה"י
אינו נאמן ואם אין שם עדים נאמן מיוג
דיוכל לומר לא התנ' עמי • עכ"ל הנריך לעניינו :

ועל כל הנוסחאות והגירסאות רבו כמו
רבו כמה קושיות ואמרתיו לנאמר
אחת לאחת ואת אשר נראה צעדי לתוך
עליהם ומה נבוא לדון אשר נאמנו עלי' •
זה לשון הרב המגיד יש מקשים לדעת רבינו
לשאומר פרעתיך ציני לצינך למה לא יהא
נאמן צמיגו דאיבעי אמר פרעתיך בפני פו"פ
והלכו למדה"י ולכל הנוסחאות קשה כן כלומר
אף להגרסא דגורם אינו נאמן קשה עכ"ל
אשמואל למה לא יהא נאמן לומר פרעתיך
ציני לצינך צמיגו ותי' יהא נאמן כאלו מיוג
שכרי הוא מודה שלא קיים התנאי ולפיכך
צריך לקיימו דהא איסור מחייב נפלו בקיום
התנאי דאמר דלא קיימו וכיון שלא נתברר
שפרע אמרין לי מחייב את לקויי תנאיך •
והרא"ש תירץ דאין זה מיוג דהרואה לשקל
ירחיק עדותו וסר' תירץ דהוי כמיגו במקום
עדים דאין סכרי שלא יפיע לו חלא צעדים •
עיי' שם בנאומיהם :

ואמרתיו לכאורה מותר המגיד דאין זה
מיוג כיון דצריך לקיים תנאו •
למוד דין חדש היכא דהלוא לו בסתם לפני
עדים ב

לפי שדרך ההכמה להחמיר בנכחלים ואם
נפסק לומר דאדרבה צמח יש לה כח טפי
לחמור להוכיח נגד זה העוף עורו רך ובקל
כנסם המחט לפנים • ואם בכל זה לנד נוסף
להבשיר היינו כשחורו לנד חוק וקופה לפנים
חבל בנדרן דידן דהקופה לנד חוק וחורה לפנים
ליכא מאן דפליג דאף בעוף יש לומר דנובחין
בא וכן משמע לשון הב"ח • וע"כ נראה להבשיר
החנגולת בלי פקפוק הקטן מענדל

שאלה ה

ראובן שהי' חייב לשמעון מנה ואחר זמן
אמר לו בנעמד לוי ויהודה אל
תפרעני חלא צעדים ואחם עדי ונתרלה
דאובן הלוא בך והלכו לוי ויהודה למדינת
הים ובגיוע זמן הפרעון אמר ראובן פרעתיך
בפני דך ונפתלי והלכו למדה"י • ועתה נפשי
בשאלתי מאת הסוהר ידדי נר' • הדין עם מי
ושכרו כפול מן השמים :

תשובה

מה מנחת בי שבאת למשש את כלי ולשאוב
מבור רק אשר מים אין בו ובפרט
דיני ממונת החמורה אשר אין מקצוע בתורה
גדול הימנה • עם כל זה לא אשיב פניך ריקם
ולחיות דעתי השפלה להלכה ולא למעשה
ולכן צריך אני להאריך ולהגיע לפיך דברי
הגמרא והפוסקים המפורסמים :

גרסינן בשנועות דף מ"א ע"א אמר רב
יהודה אמר רב אפי' המלוה את
חבירו צעדים צריך לפרעו צעדים כי אמריתו'
קמי' דשמואל אמר יכול לומר פרעתיך בפני
פו"פ והלכו למדינת הים • ומוחזינן מוחזי'
הן מנה לי בידך אמר לו הן למחר אמר לו
תנהו לי נתחיו לך פטור והא' הבא כיון דתבעו
צעדים מחין דאופי' צעדים דמי תיוצתא
דר"א אמר לך ר"א ה"מ היכא דמשיקרא
אתפא צעדים דלא לדידי' הימני' הבא ה"א
הימני' • רב יוסף מתיי הכי אמר ר"א אמר
ר"א המלוה את חבירו צעדים אין צריך לפרעו
צעדים • ואם אמר אל תפרעני חלא צעדים צריך
לפרעו צעדי' • כי אמריתו' קמי' דשמואל אמר יוכל
לומר לו פרעתיך בפני פו"פ והלכו למדה"י •
הן מנה לי בידך ר"א הן אמר לי' אל תתנהו
לי חלא בפני עדים למחר אמר לו תנוכו לי
תתניו לך חייב • תנאי' הי' דתני' צעדים

שאלה ה

לטען כן אלא דברייחת מידי באמר פרעמחך
 זיני לבינך ולכך אינו נאמן דלא אמרין דנאמן
 במיגו דא"כ אומר פרעמחך בפ"פ וכו' הר"ן
 וריב"ז ס"ל דמתוך שיכול לומר פרעמחך בפני
 פו"פ והלכו למדה"י נאמן נמי לומר פרעמחך
 בינא לבינך במיגו :

אך ארב אחא דפריך מנא דילמא בשעת
 חזינא מיירי קשה ק"ה דמה פריך • לו
 יהא דפליגי בשעת חזינא וח"ק ס"ל המלוה
 א"ה בעדים צריך לפנ"ע וריב"ז ס"ל דנאמן
 לומר פרעמחך בפני פו"פ והלכו למדה"י וכיון
 דס"ל לריב"ז כי טעין פרעמחך בפני פו"פ נאמן
 כי אומר לי אל הפרעני אלא בעדים למה לא
 יטעון כן וכיון שהלוה אומר שפרעו בעדים רק
 דהלכו למדה"י מה היה לו לעשות וכו' יאסור
 אותם מבלי שילכו אנה ואנה כן אמת דנפשו
 יש לומר כיון דס"ל לת"ק וריב"ז דאף בהלוה
 לו בפני עדים ואפי' בלא התנה עמו אל הפרעני
 אלא בעדים צריך לפרועו בעדים אלא לריב"ז
 נאמן לומר פרעמחך בפני פו"פ והלכו להם
 א"כ למה התנה המלוה אל הפרעני אלא
 בעדים הלא אף בלא תנאי הזה רק הלוה לו
 בכהם לפני עדים נמי צריך לפרועו בעדים
 אע"כ דאמרין דהתנה כן כדי דלא לדחי'
 וכדאמרין לקמן באמר לו א הפרעני אל בפני
 פו"פ ע"ש בתוספות :

ולפי מה שכתבתי לעיל להמגיד אכתי יש
 לומר דאי לא התנה עמו דא"ה אלא
 בעדים רק שהי' מלוה לו בכהם לפני עדים
 הי' נאמן לומר פרעמחך ביני לבינך במיגו דא"כ
 אומר פרעמחך בפני פו"פ והלכו למדה"י כיון
 דלא התנה ולכך התנה עמו כי היכא דלא
 לדחי' בטענה פרעמחך ביני לבינך ולעולם כי
 טעון ואמר פרעמחך בפני פו"פ והלכו להם
 למדה"י נאמן דמה לו לעשות :

אמנם לחידן הראש"ש והר"ן הג"ל לק"מ
 דאפי' בהלוה לו סתם נמי אין
 לו מיגו כיון דעב"פ הלוה לו בעדים ואין
 סהדי דגם הוא לא יפרע לו אלא בעדים
 הוי כמיגו במ"ע וא"כ אף בלא התנה רק
 שהלוה לו בפני עדים א"כ לטעון פרעמחך ביני
 לבינך ומהתנה אל הפרעני אלא בעדים
 מחשבתו ניכרת מהוך מעשו שכוונתו כי היכא
 דלא לדחי' ולטעון פרעמחך בפני פו"פ והלכו
 להם וכמ"ש לעיל • אך כל זה אי ס"ל להרמב"ם
 כח' הר"ן דלשמואל נמי נאמן במיגו • אבל
 כבר הוכיח הש"כ בראיות ברורות דגם לשמואל
 אינו נאמן במיגו • ומשום כך הוכיח נמי דע"כ
 הגירסא

עדים ולא אומר לו אל הפרעני אלא בפני
 עדים אף למ"ד דס"ל המלוה א"ה בעדים
 צריך לפרועו בעדים אי ס"ל דנאמן לומר
 פרעמחך בפני פו"פ והלכו למדה"י נאמן •
 הה"ד דנאמן לומר פרעמחך ביני לבינך במיגו
 דאי בעי אומר פרעמחך בפני פו"פ והלכו
 למדה"י כיון דלא התנה בפירוש שיפרע לו
 בעדים אלא דאמרין כיון דהלוה לו בעדים
 ולא הימני' היה לו לפרועו בעדים אם כן
 כי אומר פרעמחך בינך לבין עממי נאמן
 במיגו :

ובזה מתורץ לי היטב מה דקשה לכאורה
 אחוס' בלישנא קמא דמקשים הא
 דלא פריך אשמואל יש לומר דנחתיו לך היינו
 בפני פו"פ ולמאי דפרישית דטעמי' דשמואל
 משום מיגו ניחא טפי וקשה דאי טעמי'
 דשמואל משום מיגו א"כ יש לומר דרב אסי
 נמי ס"ל כי טעון פרעמחך בפני פו"פ דנאמן
 אלא דס"ל דאינו נאמן לומר פרעמחך ביני
 לבינך במיגו דפרעמחך בפני פו"פ והלכו
 למדה"י משום דס"ל כחידן הר"ן דהוי כמיגו
 במ"ע • וא"כ קשה מאי פריך ארב אסי נמי
 דלמא נחתיו לך דקתני במהמניהן היינו דאמר
 נחתיו לך בפני פו"פ ולכך פטור אפילו לרב
 אסי • אמנם לפמ"ש ניחא דיל' דהתוס' ס"ל
 כהמגיד דהטעם דלא אמרין מיגו דא"כ
 אומר פרעמחך בפני פו"פ משום דהוי ליה
 לקיים התנאי וכמ"ש המגיד • וא"כ בלישנא
 קמא אי ס"ל דס"ל לר"א דנאמן לומר פרעמחך
 בפני פו"פ יהא ג"כ נאמן לטעון פרעמחך
 ביני לבינך במיגו וככ"ל אע"כ דס"ל לרב אסי
 דצריך לפרועו בעדים היינו שצריך לברר בעדים
 שפרעו ואפי' טעון פרעמחך בפני פו"פ והלכו
 למדה"י אינו נאמן :

אך אהרמב"ם תהא קושי' הג"ל בנו"ע
 דכתב דמה יש לו לעשות וכו' יאסור
 אותם שלא ילכו עכ"פ קשה ארב אסי דס"ל
 באמר א"ה אלא בעדים דצריך לפרועו בעדים
 למה אינו נאמן לומר פרעמחך בפני פו"פ
 וכו' יש לו לאסור אותם בבית הסוהר • אך
 אי אמרין דס"ל להרמב"ם כח' הר"ן ניחא
 דנאמח גם ר"א ס"ל כי טעין פרעמחך בפני
 פו"פ נאמן אבל כי טעין פרעמחך ביני לבינך
 אינו נאמן במיגו הג"ל דהוי כמיגו במ"ע •
 אבל שמואל סבר דנאמן לומר פרעמחך בינך
 לבין עממי במיגו דא"כ אומר פרעמחך בפו"פ
 והלכו למדה"י וכן הא דחידן הגמרא תנאי
 היא יש לומר דגם תנא קמא ס"ל דנאמן

חירץ ב' דתוס' שם דהירצו דזו מילתא דפשיטא לא שייכא בזה דטובא קמי' דאף אי ה' טוען פרעתין בפני פו"פ ה' נאמן' אבל השתא דטוען פרעתין ביני לבינך אינו נאמן במינו' ולכל הפחות למירץ ב' דתוס' ה"ל קושייתי נכון ונרור ואפשר דהך פוסקים דגרסי נאמן ס"ל כהך חירץ ב' דתוס' ח"ע"כ דת"ק וריב"ב בשעת הלואה פליגי אבל במלוה לחזירו סתם ולא אמר לי' אל תפרעני אלא בעדים לכ"ע אין צריך לפורעו בעדים' ומדחזין דסתם גזירה ס"ל דת"ק וריב"ב בשעת הלואה פליגי ממילא פירכת רב אחאי לאו פירכא היא ולא איתותב שמואל ממתני' ד"ל תנאי היא וכתב' הש"ס. ושפיר פסק רב פפא כשמואל דלא איתותב :

ובועתה נבוא לשיטת הראב"ד דמקיים הכ' גרסאות' ה' דנאמן בליכא עדים אסתמי דלא נאמן במינו וזה דאינו נאמן בליכא עדים אסתמי דליכא מינו' ולכאורה קשה אהראב"ד דס"ל בליכא עדים אסתמי נאמן במינו הא מלשון רב פפא דאמר צריך לפורעו בעדים משמע דלא מהימן במינו וכמו שהוכיחו חוס' מלשנו' . וז"ל דס"ל להראב"ד דר"פ לצדדין קתני דבליכא עדים על התנאי צריך לפורעו בעדים היינו דצריך לצרר ואם ליכא עדים על התנאי יוכל לומר פרעתין בפני פו"פ ונאמן במינו משא"כ חוס' דס"ל דנאמן לומר פרעתין ביני לבינך במינו' . הוכיחו שפיר מרב פפא דח"כ לא ה' לו לר"פ לומר צריך לפורעו בעדים הא יוכל לפורעו בינו לבין המלוה ונאמן במינו' . ודוק :

אך ראיתי להקשות אהראב"ד בשם גדולי תרומה למה אמר ר"פ ואם אמר פרעתין בפני פו"פ נאמן אף ביני לבינך יהא נאמן במינו דאי בעי אמר לא ה' תנאי' . ואמרת דל"ק דהראב"ד יש לומר ס"ל כהמגיד דהיכא שמוע שהתנה חו אינו נאמן לומר פרעתין ביני לבינך דהוי לי' עכ"פ לקיים התנאי וא"כ היכא דטוען פרעתין ביני לבינך דמודה בתנאי אלא דיהא נאמן במינו דלא ה' תנאי הא השתא דמודה שה' תנאי אלא דפרע לו בינו לבין עצמו עכ"פ הודה שלא קיים התנאי ואינו נאמן חו במינו אבל בטוען פרעתין בפני פו"פ והלכו למדה"י דעכ"פ קיים התנאי נאמן במינו דאי בעי אמר דלא ה' תנאי ולכך הוכרח רב פפא לומר ואם אמר פרעתין בפני פו"פ והלכו למדה"י נאמן אבל ביני לבינך ח"כ במינו דלא ה' תנאי' וסבין :

עוד

הגירסא דגורם' בדרב פפא אינו נאמן היא הגירסא האמיתית דאל"כ היאך פסק כשמואל דנאמן במינו הא שמואל איתותב וזי כתי' הגמרא תנאי היא הלא כבר פריך עליו רב אחאי' . אלא ודאי הגירסא הנכונה היא דאם אמר פרעתין בפני פו"פ והלכו להם למדה"י אינו נאמן כך היא כוונת הש"ך ואם לי' הלשון אינו כן . יעו"ש במקומו :

ואני אומר דאף אי שמואל נמי ס"ל דאינו נאמן במינו ה"ל רק דפליגי אי נאמן לומר פרעתין בפני פו"פ והלכו להם' . אפ"ה פסק רב פפא שפיר כשמואל דנאמן ומאי דאיתותב לא ה' תיובתא דיש לומר כתי' הגמרא תנאי היא ומאי דפריך רב אחאי' דילמא בשעת תביעה אינו קושיא לפי האמת ולעולם דיש שפיר לגרום נאמן וכהרמב"ם' . דלפי האמת מוכח דתנאי פליגי בשע' הלואה אבל בשעת תביעה לכ"ע המלוה חת חזירו בעדים חלל"ב :

דחנה בכתובות במתני' ריש פרק האשה שנכתרמלה קתני ומודה ר"י באומר כו' ופרקי' הש"ס וליחתי מודה ר"י באומר מנה לוחי ממך ופרעתיו לך שהוא נאמן' . ונשני משום דקבעי לנתיני כסיפא אם יש עדים שהוא לוח ממנו והוא אמר פרעתין אינו נאמן והא קי"ל המלוה חת חזירו בעדים אין צריך לפורעו בעדים' . והשתא אי באתה הת"ק וריב"ב בשעת תביעה פליגי וכפרכת רב אחאי' ות"ק סבר צריך לפורעו ולברר בעדים וריב"ב ס"ל דנאמן לומר פרעתין בפני פו"פ והלכו למדה"י אבל ביני לבינך אינו נאמן דלא מהימן במינו וכדעת הש"ך' . ח"כ הא דקי"ל המלוה חת חזירו בעדים ח"כ לפורעו בעדים היינו עכ"ד קי"ל כריב"ב ואכתי קושי' הגמרא' דכתובות אמתני' דמודה ר"י בנ"ע וסייני ליתני ומוד' ר"י באומר מנה לוחי ממך ופרעתיו לך שהוא נאמן ובסיפא הוי לי' לנתיני לנתיני ואם יש עדים שהוא לוח הימנו אינו נאמן והיינו באומר פרעתין ביני לבינך דאינו נאמן' . ואף דקי"ל כריב"ב היינו דנאמן לומר פרעתין בפני פו"פ אבל אי טעין פרעתין ביני לבינך אינו נאמן במינו דאי בעי אמר פרעתין בפני פו"פ' . וכנ"ש לעיל לדעת הש"כ ובה לא שייך כלל ב' תירוצא דתוס' שם ד"ה אין צריך דלא רצה להאריך' . דבה אין חריכת לשון רק דאמרינן מה דאמר פרעתין היינו ביני לבינך מולא טען להדי' בפני פו"פ ולכל היותר לא צריך להאריך רק הך ב' תיבות ביני לבינך' . וגם

שאלה ה

עוד

מקשה הגד"ח אהראב"ד דאי כדנרין מאי פריך הס"ס אשמואל מומתניהן דמיירי ביש עדים על התנאי ולכך אינו נאמן ושמאל דאמר נאמן מיירי בליכא עדים על התנאי ולכך נאמן במיגו דלא הי' תנאי • ונראה דגם זה לק"מ דא"כ אמאי אמר שמואל דיוכל לומר לו פרעתיך בפני פו"פ דהיא טענה גרוע דהרובה לשקר ירחק עדותו וגם יש לו לירא אולי יבואו פו"פ ממדה"י ויכחישוהו על פניו וגם אינו נאמן בטענה זה אלא במיגו דלא הי' תנאי טפי הוי לי' לשמואל לומר דנאמן משום דיוכל לומר לו פרעתיך בימי לביקך ולא הי' תנאי :

ועוד

הקשה הגד"ח דה"ל לרב אחאי לפרוך בקיצור דלמא מיירי הכרייתא בלא הי' תנאי צניעה ולכך נאמן לרבי יהודה ב"ב לומר פרעתיך בפני פו"פ • גם קשיא זאת לק"מ דבזה נמי יש לומר כמ"ס לעיל דשמואל דא"כ לתם לא אחר ריב"ב בקיצור דנאמן משום דיוכל לומר לא היה תנאי וגם דא"כ מ"ט דת"ק דאמר או יפרע או יביא ראיה דמשמע דלא בני בלא ראי' הא יוכל לומר לא היה תנאי • ואם כוונת הגד"ח דה"ל לרב אחאי להקשות דלמא בריית' בליכא עדי' שהתנו בפניהם ובטוען הלוה פרעתיו בינו לבינו • א"כ ע"כ אכתי בשעת תביעה מיירי ולכך פריך בקיצור דלמא בשעת תביעה מיירי • ובהיות כן דברי הראב"ד מנוארים היטב באופן דלא קשה מידי :

אמנם

הרב המגיד מקשה אהראב"ד קשי' אחת וגדולה היא צניעו וז"ל דעל כרחין פלוגתא דתנאי ואמוראי דהתם ביש עדים על התנאי דאי בשאין עדים מי איכא למ"ד דלית לי' מיגו הא מיגו דאורייתא ע"ס היטיב • ולולי דמסתפינא הייתי אומר פשט אחר בדברי הראב"ד וסר מעליו כל קושיות הראשונים והאחרונים • והיינו דכוונ' הראב"ד בשאין העדים שהתנו בפניהם כאן אלא דהלכו למדה"י וזה ס"ל אהראב"ד דנאמן לומר פרעתיך בפני פו"פ והלכו להם למדה"י במיגו דאי בני אחר לא היה תנאי ואין המלו' יוכל לברר דהתנו דהרי אין העדים לפנינו • וגם אין לומר דזה ליכא מיגו דמחירא הלוה אולי יבואו העדים שהתנו בפניהם ממדה"י ויכחישוהו הא חזקין דטעין פרעתיך בפני פו"פ והלכו למדה"י ולא מירתח דאולי יבואו ויכחישוהו והנך אמוראי דפליגי ואמרו דאפ"ה אינו נאמן דיש לומר דניתק ליה להלוה לומר

פרעתיך בפני פו"פ דאפשר דידע דזהו דלא יבואו עוד ואפשר דידע דנחתו אונסם בהנהו עדים דהתנו בפניהם אפשר דלא ידע דלא יבואו או דמתו ומחירא לטעון דלא התנו • ולכך ס"ל דלית לי' מיגו אבל כשהעדים שהתנו בפניהם התנו כאן בפנינו לכוני עלמא לית ליה מיגו דא"כ אומר לא התנו דהרי העדים שהתנו בפניהם עומדים כאן ולכך אינו נאמן • כך אמרתי לפרש דברי הראב"ד וגם לשונו סובל פירוש זה ולא קשה קושית המגיד וגד"ח • ודוק :

אך

באשר שהמגיד לא הבין כן צכוונת הראב"ד ומסתמא הוא בקי טפי בלישנא ואם כי אין כוונת הראב"ד כן מ"מ הדין דין אחת דאם העדים אשר בפניהם התנו המלוה והלוה כאן בפנינו נאמן לומר פרעתיך בפני פו"פ והלכו למדה"י במיגו דלא הי' תנאי בינינו • ועוד דהא אף למ"ד דאינו נאמן לומר פרעתיך בפני פו"פ והלכו למדה"י היינו טעמיה כמ"ס הר"ן כיון דהמלוה יוכל לברר שהלוה והלוה אינו יכול לברר שפרע ואין ספקי דלא הי' לו לפרוע אלא באופן דיוכל לברר • עד כאן דברי הר"ן וא"כ בכה"ג שהעדים אשר התנו בפניהם הלכו למדה"י וגם אין המלוה יוכל לברר דבריו וודא דגם הלוה יוכל לטעון שפרעו בעדים והלכו להם הגם שאין יוכל לברר • והנך :

ודשאת

דלחיתין להכי נחזור ונבוא לשאלתנו דשאלתין עלה וודאי לדעת הרמב"ם וסיעתו דגרסו דדרב פפא דאם אחר פרעתיך בפני פו"פ נאמן • א"כ בנדון שלפנינו דראובן טוען שפרע לו בפני פו"פ והלכו למדה"י ודאי דנאמן וכן קו"ל בהרמב"ם כמ"ס בש"ע ח"מ סי' ע' • ואף לגי' הרי"ף והראב"ד יש לומר כאן בנדון דידן שאין העדים שהתנו בפניהם לבל יפרע אחרו אלא בעדים בפנינו דהלכו להם למדה"י וגם המלוה אינו יוכל לברר דבריו מודים דראובן הלוה נאמן לטעון פרעתיך בפני פו"פ והלכו למדה"י • וביותר לפי מה שכתבתי לברר דברי הראב"ד דלא כמו שהבינם הרב המגיד הדין מבוחר להדיא בהראב"ד דהלוח נאמן לטעון כן אמנם ישנע הלוה שבועת היסח שפרעו • ותו לא מידי כנע"ד •

הקטן מעגל שטיינהרט •

שוב לא נקראת עוד קודש וכמ"ס הרמב"ם
אבל חלילה לי מלדחות דבריך הנעימים בדברים
שאניס. דהלשון הגמרא לא משמע הכי דא"כ
מה הלשון בעלמא קסבר אחע"א דמשמע הא
באן בת"ט גילה לן דחמנא דאין אחע"א והא
ליתא בדרומא טמאה נמי אחע"א אלא משום
דלא נקרא קודש :

דן אמת בתחילה הייתי רוצה לתת קושייתך
ע"ד פלפול והוא עפי' מה ש' המהרש"א
אהא דפריך הגמ' וכבר שמואל כו' דהמקשה
הוי ס'ל דמפיק חלב ומתא מחד קרא ולא
מוקי לה בדדמי ע"כ אחע"א ולפירש"י ז"ל
דמטמאה ליכא דיוקא דהא בכל גוונא מועט
לה אף בנשול דלא הוי רק חד איסור עכ"ל.
היוגא מזה דהמקשה הוי סבר דמדפקין
מחד גרי חלב ומתא מוכח דבטורה אחע"א
ומטמאה לא מצינ למיפק איפכא דאין אחע"א
דהא לגמרי מועט לי' אפילו מנישול. עוד
נקדים דברי תוס' בשבועות כ"ז ע"א דשם
תנינ בשבוע לטול את המטה ולא ניטל פטור.
לקיים ולא קיים פטור. שם' דאין שיהא חייב
בדברי רבי יהודה בן בתירה ומה אם הרשות
שאינו מושבע עליו מחד סיני הרי הוא חייב
מנוה שהוא מושבע עליו מה"ס א"כ שיהא
חייב. אמרו לו לא. אם אמרו בשבועות הרשות
שכן עשה בה לאו כהן תאמר וכו'. ומקשים
בתוס' ד"ה מנוה ותימא מהאי טעמא נמי
אמאי אין איסור חל על איסור ואי משום
דילפינ מומתו בו וכו'. א"כ היכי עבד ק"ו
נימא איסור שאינו חל על איסור יוכיח עכ"ל
התוס' וז"ל דאף דרבנן לא דרשי סך ק"ו
היינו משום דאיכא למיפריך מה לרשות שכן
עשה בו לאו כהן וכאמרו לו. אבל אי לאו סך
פירכא גם רבנן היו מודים לריב"ז דאיכא
למידרש סך ק"ו :

וא"כ יש לומר דהמקשה הכי פריך וסבר
שמואל אחע"א והתני' ומחו בו כו'.
ואי דהתם בת"ט לאו משום דאין אחע"א
מועט לי' אלא משום דלא נקרא קודש. אכ"כ
למה לי גרי לרבות חלב ומתא תיפוק לי'
מק"ו וכקושי' תוס' ה"ל והשתא ליכא למימר
דילפינ דאין אחע"א מומתו בו הא האי דומתו
בו דממעט ת"ט לאו משום דאין אחע"א
ממעטינן לי' אלא משום דלא נקרא קודש
אע"כ דומתו בו דממעט תרומה טמאה היינו
משום דאחע"א ולכן הוצרך למיכתב גרי
לרבות חלב ומתא כי היכא דלא גילף מומתו
בו דאין אחע"א ופריך הגמ' שפיר והסביר לו
המתיר **ב ד**

שאלה ו

לאיש בריתי ריעי וידידי ה"ה ב' כבוד
מוה"ר נר"ו.

באשר שאני עוסק בעת צבוגיא דאיסור
חל על איסור לא אוכל מלט משא
מלשאל ממעלתך את אשר קשה לי אהרמב"ם
צ"י מהלכות תרומות דכתב האוכל תרומה
טמאה בטומאת הגוף אינו לוקה דלא נקרא
קודש כיון דטמאה היא. וכבר הספך משנה
גמרא דסוף פרק הנשרפין ומתו בו כי יחללוהו
פרט לזו שמחוללה ועומדת ואף דהרמב"ם ס'ל
דבולל איסור חל על איסור וכאן בולל הוא
דמתחילה כשהוא ה' טהור ה' מותר בטורה
ואסור בטמאה ועכשיו שנטמא אסור אפילו
בטורה ומינו דחיל אטורה חייל נמי אטמאה
ז"ל דס'ל להרמב"ם דהאי ומתו בו שמועט
תרומה טמאה לאו משום דאין אחע"א אלא
דלא קודש אחרי שנטמא עכ"ל. וכמו כן כתב
הר"ש צ"ח דהרמב"ם משנה ג' ד"ה ואין בו
כוח דתני' בפרק גיד הנשה יכול תהא נבילה
עוף טמא כו' ולנ"ד איסור חל על איסור
ידרוש הכי מי שאיסורו משום כל תאכל נבילה
לחודא ינא זה שאיסורו משום כל תאכל נבילה
וטמא עכ"ל ה"ס עכ"פ חזין אף דהרמב"ם
פ"ל בכולל אחע"א אפ"ה מועט האוכל תרומה
טמאה בטומאת הגוף מומתו בו. ואכ"כ מה
פריך הגמרא בחולין דף ק"ג ע"ב ומי סבר
שמואל אחע"א והאמר שמואל משום ר' אימר
מניין לכהן טמא שאכל תרומה טמאה שאינו
במיתה. שנאמר ומתו בו כי יחללוהו
פרט לזו שמחוללה ועומדת. וקשה לי להרמב"ם
מה פריך ה"ס דלמא לעולם קסבר שמואל
איסור חל על איסור ומתו בו דממעט רחמנא
תרומה טמאה היינו לאו משום דאין אחע"א
אלא משום דכיון שנטמאת תו לא מיקרי
קודש.

השובה

ארוכי ידיד נפשי החריף והשטן נר"ו.

יפה הקשית ובזדלתי צריך עיונה טובא.
אמנם אי צע לשני לך שתי דחיקא.
הייתי אומר דזה באמת תירך הגמ' בעלמא
ס'ל לשמואל אחע"א ושאיני התם דכתיב ומתו
בו כלומר דלאו משום דאין אחע"א ממועט
תרומה טמאה אלא משום דאחרי הטעמא

שאלה ו

המתרחץ בעלמא אחע"ל והיינו דמהכא דכתבה רחמנא גדי דאחע"ל ילפינן מיני' בעלמא דאחע"ל ושאינו הכס דכתיב ונתנו בו ואי לא כתבה רחמנא גדי הוי ילפינן מתרומה טמאה לכל התורה כולה דאין אחע"ל וכמו שכתבו תוס' שם • וממילא קשיון מתוך :

אמנם עדיין קשיוןך במקומה עומדת ממקום אחר והוא צ"ל גיד הנשה דפריך הש"ס וסבר רבי יהודה איסור חל על איסור והתני' יוכל יהא נבילה עוף טמא כו' ח"ל נבילה וטריפה מי שאיסורה משום כו' • וקשה להרמב"ם ה"ל • וביותר להר"ם ה"ל מאי פריך הש"ס דלמא לעולם בעלמא ס"ל לר"י איסור חל על איסור ושאינו הכא דממעט משום מי שאיסורו משום כל תחל נבילה לחודי' • ינא זה שאיסורו משום כל תחל נבילה וטמאה ונזה לא שייך חירויי ה"ל :

עוד נקדים גמרא דפסחים דף כ"ג ע"ב דפריך הש"ס ור"י הגלילי אשכחן חלב דשרי' רחמנא בהנאה חלל גיד כימא דאסור אי צעית אימא ה"ל דאסור • איצ"ע מיימי לה צ"ל • מחלב שעוש כרת כו' • ור' שמעון דאסור איכא למיפרך מה לחלב שכן הותר מכללו חלל חיי' ואידך בבבא קאמרינן כו' ע"ש :

ואחר שהגעתי לפניה את כל אלה חבין קושיותי והיא דמאי חזיר רבא הא מי ריה"ג היא דבאיסור קל לית ל' • ובא"כ באיסור חמור אית ליה • מנ"ל לרבא זאת דחמור חל בכלל הא רבא בעלמא חמור בצנחים דף ע' אמרה התורה יבוא איסור נבילה ויחול על איסור חלב ויבוא איסור טריפה ויחול על איסור חלב חלמא דאפי' קל על חמור חל וכמו שהקשו תוס' ביבמות ה"ל • וליכא למימר כהירץ התוס' שם דשאני חלב דקיל שכן הותר מכללו הא רבא אליבא דרבי יוסי הגלילי קאי דאמר האי תנא ריה"ג היא ורבי יוסי הגלילי לא ס"ל לך פירכא מה לחלב שכן הותר מכללו וכדמשמע מגמרא דפסחי' ה"ל • וכ"כ תוס' להדיא בחולין דף ק"ב ע"א אהא דאמר שם חלב לא אחי' מיני' שכן הותר מכללו עיי"ש • ואין לומר נמי דרבא דתירך כאן הא מיני' ריה"ג היא ס"ל כחזיר ראשון דפסחים דגיר ה"ל דאסור לריה"ג ולעולם דס"ל לריה"ג הכ פירכא מה לחלב שכן הותר מכללו זה ליתא דא"כ הכא לאו איסור מוסף הוא דהא חף קודם שהוקדשה או שנתה ה' הגיד אסור בהנאה כיון

המתרחץ בעלמא אחע"ל והיינו דמהכא דכתבה רחמנא גדי דאחע"ל ילפינן מיני' בעלמא דאחע"ל ושאינו הכס דכתיב ונתנו בו ואי לא כתבה רחמנא גדי הוי ילפינן מתרומה טמאה לכל התורה כולה דאין אחע"ל וכמו שכתבו תוס' שם • וממילא קשיוןך מתוך :

אמנם עדיין קשיוןך במקומה עומדת ממקום אחר והוא צ"ל גיד הנשה דפריך הש"ס וסבר רבי יהודה איסור חל על איסור והתני' יוכל יהא נבילה עוף טמא כו' ח"ל נבילה וטריפה מי שאיסורה משום כו' • וקשה להרמב"ם ה"ל • וביותר להר"ם ה"ל מאי פריך הש"ס דלמא לעולם בעלמא ס"ל לר"י איסור חל על איסור ושאינו הכא דממעט משום מי שאיסורו משום כל תחל נבילה לחודי' • ינא זה שאיסורו משום כל תחל נבילה וטמאה ונזה לא שייך חירויי ה"ל :

ורכך אמרתי דהמקשה ה' ס"ל בפשיטות דהא דממעט רחמנא מומתו בו תרומה טמאה ומנבילה וטריפה ממעט נבילה עוף טמא משום דאין אחע"ל • והמתרחץ השיב לו לשיטתו ובאמת דה"ל לתקן הכי חלל דהשיב לו אפי' לפי שיטת המקשה • אמנם לדין דקיי"ל אחע"ל בכלל ולא מליט מאן דחולק אהא דשמואל דממעט תרומה טמאה להדי' חזרינן דהלכתא היא וקטעם משום דלא נקרא קודם אחרי הטמאה וכן בגבולת עוף טמא • וזה מה שגראה לי ואם יש לך חירץ מרות יותר תן לי תודע :

שאלה ז

ומרי עסקך בסוגי' זו אודיעך וזה דקשה לי זה ימים כבירים בסוגיא זאת דפריך הש"ס לעיל בחולין ק"א מאן תנא דבאיסור' כולל אחע"ל לית ל' • ובאיסור כולל באיסור חמור אית ל' כלומר כגון עולה או שור הנסקל כשטלדה ה' גידה אסור וצורה מותר הקדישה או עשה נאסר חף בשדה ה"ז כולל והגיד הוא מתחילה ה' אסור באכילה ומותר בהנאה וכשקדים חל עליו איסור הנאה • ע"ש ברשי' • אמר רבא ר"י הגלילי היא :

וביבמות דף ל"ג ע"ב פריך הש"ס זר ששים שבח במאי אי בשחיט' כו' אי בהקטרה האמר רבי יוסי הבערה ללאו ינאה • ומקשים בתום ד"ה אומר ר"י תימא

בזכר ל'רבי' להתענות אף בחל ע"פ בשנת
א"כ אחי פליגי אמוראי משום מאי התענה
רבי תפשוט לה מהיכא דחל ע"פ בשנתאם התענה
ביום שלפניו ע"כ משום בזכר התענה • דאי
משום איסתניס מאי ה' מועיל לו התענית
שלפני ע"פ שלא יהא איסתניס מלאכול מנה
לתיאבון בליל פסח • ואם לא התענה ביום
שלפניו תפשוט איפכא דע"כ לאו משום בזכר
התענה אע"כ דאף למ"ד משום בזכר ס"ל
דאין מתענין כלל כשחל ע"פ בשנת ותו ליכא
למיפשט מידי • ונראה לדחות דאיכא למימר
דביומי רבי לא חל ע"פ בשנת וכההיא מעשה
דבני בתירא בפסחים פרק אלו דברים ע"ש •
עכ"ל התה"ד :

ובאשר שראיתי מכמה גאוני בתראי
שרונים לתנן גם ההיא מעשה
דפרק א"ד הנ"ל בזאופן אחר דנראה להם
לדחוק שלא היה חל ע"פ בשנת כל ימי אותו
הדור • חשבתי דרכי לתנן ג"כ קושי' והוכח' דיש
מרבתינו בדרך אשר לא יהא מוכח מידי מרבי
אף אם ה' חל ע"פ בימינו בשנת :

דאיתא במסכת סופרים והוא צטור
סי' תכ"ט והתלמידים מתענים
בו שני וחמישי שני • וכתב הב"ד דפירושן
דהתלמידים מתענים בזה כל השנה מפני
חילול השם והגלות גם בחדש ניסן מתענין
עכ"ל :

והשתא שפיר יש לומר דאף כשחל ע"פ
בשנת מתענין הבכורים ביום
ה' שלפניו ומרבי לא מוכח מידי אף אם ה' •
מתענה ביום שלפניו דיש לומר דרבי ה' •
מהמתענים כל השנה בזה מפני ח"ה וכנ"ל
וכשחל ע"פ בשנת מתענין הבכורים ביום ה' •
שלפניו וגם רבי ה' מתענה ביום ה' אבל לא
ידעו אי משום שה' מואותן המתענים בכל
השנה בזה ה' מתענה גם בניסן ותענית אחד
עולה לזה ולזה או אפשר דמשום בזכר אין
צריך להתענות כשחל ע"פ בשנת והא דהתענה
ביום ה' שלפניו היינו משום שה' מתענה
בכל השנה ב' וה' וא"כ לא צריכין עוד לתי'
הה"ד דאף אי מיקלע בימיו ע"פ בשנת אין
להוכיח דאין לא לכאן ולא לכאן :

ועתה נבוא לשאלתינו הא דאז מתענה
בשכיל בנו ודאי דאינו אלא מנהג
וכמ"ש הרמ"א ונוהגין שהאז מתענה בשכיל
בנו הבכור וא"כ בנדון שלפנינו דאז עמנו
אינו בכור רק שיש לו להתענות בשכיל בנו
הבכור משום מנהג • בזה אפשר דכ"ע מודה
דא"ז

כיון דלתי' קמא דשס ס"ל לריה"ג דבכל ההוא
דעלמא נמי הגיר אסור בהנאה אע"כ דרשב"א
הבא בתי' ב' בפסחים אולא דס"ל לריה"ג
דגיר מותר בהנאה דיליף לה מחלבו ולא חשיב
הך פירכא שכן הותר מכללו • וכ"כ הרשב"א
להדי' בחידושו לחולין דרשב"א בתי' ב' דשס
אולא ח"כ קושייתי נבזה כמו ד וחומ' ואין לומר
נמי דאף דריה"ג לא חשיב לה להך שכן הותר
מכללו לפירכא ע"מ קולא מיהו הוי א"כ לא
מקשים גם תוס' בחולין דף ק"ב הנ"ל ומדי
דמקשים אהא דאמר בגמרא חלב לא אחי'
מיני' שכן הותר מכללו והקשה הר"ר שמואל
מוורדין לר' יוסי דלא חייש להא פירכא בפסחי'
וחשיב חלב לא הותר מכללו כו' ע"ש • הרי
חזקין דאפי' להיות קולא בעלמא בחלב נמי לא
חשבי' דריה"ג ועיין בפסחים דף הנ"ל בתוס'
ד"ה ומה חלב • ונ"ע :

כ"ד אוסרין לנח • ה"ק סעודת שטייגהארט

שאלה ח

שלי לכבוד אדוני מ"ו מהורר מענדל ער"ו •

יודיעני אדוני במוקדם דעתו הרמה על
אודת השאלה אשר אנכי שואל
מענו בשנה הזאת שחל ע"פ להיות בשנת
דטהגין הבכורים להתענות ביום ה' שלפניו
וגם נוהגין שאם אין האז צטור שמתענה
בשכיל בנו הקטן הבכור חה פעם ראשונה
שאני צריך להתענות בשכיל בני הרך אשר
גולד לי למח"ט בחודש שנת העבר והוכרח אני
לשום לדרך פעמי ביום זה • ע"כ נפשי בשאלתי
אם צריך אני להתענות או לא :

תשובה

זה לשון המחבר בסי' ת"ע אם חל ע"פ
בשנת יש אומרים שמתענים הבכורים
ביום ה' וי"א שאין מתענים כלל וכתב הרמ"א אבל
יש לנהוג כפסדה הראשונה •

והנה מקור זה הדין הוא מתרומת הדשן
סי' קצ"ו ח"ל שם אם חל ע"פ
בשנת יראה דמתענין ביום חמישי שלפניו •
ושמעתי אחד מרבתי דרו' להוכיח דאין מתעני'
כלל מהא דמייתי המרדכי בפרק מקום שנהגו
דפליגי אמוראי דהנה בירושלמי איתא דרבי
לא אכל בע"פ חד סבר משום דזכרא הוא
וחד סבר דאסתניס הוי והשתא אי משום

שאלה ח ט

גומילא גם מילה אין עושין בחוה"מ דאין מערבין שב"ש כמו בפדיון הבן • ואין לומר דהכי גמי דאין עושין מילה בחול המועד והא חק חק בשבת דף קל"ז קטן ניוול לח' ונט' ולי' ולי"א ולי"ב לא פחות ולא יותר ואי ס"ד דאין עושין מילה בחוה"מ א"כ מצינו לרב חזינא יותר ויותר מי"ב והיינו בכגון אס' טלד קודם פוכות באופן דיוס השמיני ללירחו הוא יוס קאשון של חג דאינו ניוול עד אחר שמיני עזרת • ואס' כוונת ספר המצות דדוקא עם הסעודה אסור אכל בלא סעודה מותר חדא דאין זה נמשמעות לשונו ועוד הרי המב"א בס' תקנ"ו בסק"א כתב להדיא למ"ד דאין מערבין שמחה בשמחה כל שמחה אסור אפי' בלא סעודה וצריכין לומר לספר המצות דרב חזינא לא ס"ל כהך מ"ד דלכך אין נושאים נשים במועד משום דאין מערבין שמחה בשמחה בלא בשר מהבך טעמא דאינך אומרי' חס דוחק דמנ"ל לסה"מ זאת לאוקומי לרב חזינא גם כזה שלא קלינא דהילכתא דהא מדדחי הס"ם דברי ר"ח דלית הלכתא כוותי' משום דאיכא צערי' ליעוקא משמע הא לאו הכי שפיר י"ל דרב חזינא • וי"ע :

ועתה לא נפלאה ולא רחוקה היא מזה לדין דק"ל דאין מערבין שהשמחה במעונו בפדיון הבן • לכ"ע מותר לעשותו בחול המועד :

שוב ראיתי בלבוש שכתבו גמי דכן עיקר כיס' מתירין הכ"ל משום דאין מערבין שהשמחה במעונו • אכל הס"ב בס' הכ"ל סקט"ז מקשה עליו וסעודת אירוסין דאסור לעשות בחוה"מ אף שאין מערבין שהשמחה במעונו • ולדעתי אין כאן קושי' דהנה תוס' בסוגי' דמ"ק הכ"ל כתבו וסעודת מילה מותר לעשות בחוה"מ דאיכא שמחה כדאמרי' בפ"ק דכתובות משום צערי' דיעוקא ולכאורה קושי' הס"ב קשה גם אהו"ם דהא בסעודת אירוסין דאסור אף שא"מ שהשמחה במעונו :

אמנם נראה דהכי כוונת חוס' דסעודת ברית מילה מותר לעשות בחוה"מ כיון דאיכא שמחה • והרא"י מגמרא דכתובות דאיכא צערי' ליעוקא וכיון דמוכח דאיכא שמחה עו"ס מותר לעשות סעודת מילה במועד • אכל סעודת אירוסין דאיכא שמחה אסור • וכן איתא להדיא ביבמות מ"ג ע"ב דסעודת אירוסין איכא שמחה אסור לעשות בחוה"מ • והא דאין מערבין שהשמחה במעונו בסעודת

דא"ל להענות בשביל בן דיוס ה' שלפניו :

הגם דמלשון וסידור הרמ"א משמע קצת דאף בשביל בן מתענה דיוס ה' שלפניו מדלא הביא דך דנוהגין שהאב מתענה בשביל בן הבטור חייב לעיל אחר סעיף א' אלא דעתו דאפי' כשמחנה בשביל בן י"ב לנהוג כסבירא הראשונה • אך באשר שהוא פעם ראשון שצריך להענות בשביל בנו ועדיין לא התענה ולא הוי כנדר וכאז שהתחיל לשקול בשביל בנו שוב לא יפסוק • וגם צריך לכתת דגליו ועל הכלכלה כ"ל דהמקיל לא הפסיד ולסמוך אהנך פוסקים דכשהל ע"פ בשבת אין מתענין כלל • הקטן מעגל

שאלה ט

נשארתי מעורר זרק אחד בפדיון הבן שצריך להיות נ"ט ומאחז שאין פדיון בשבת וי"ט אס' מותר לעשותו בחוה"מ באשר שהוא שלל בזמנו :

תשובה

הרמ"א בש"ע י"ד סי' ע"ה בסוף סעיף י"א הביא ב' דיעות הבן בחול המועד • ויש פתירין וכן עיקר • ודעת האוסר הוא מהר"ץ בס' קפ"ט ח"ל מלחמי בספר המצות בהגה"ה דאין עושין סעודת פדיון הבן בחוה"מ משום דאין מערבין שמחה בשמחה עד כאן • ומסתמית לשונו משמע דאפי' בזמנו גמי אין עושין ודלא כדעת הת"ר במ"ק דף ח' ע"ב ד"ס מפני ביטול פו"ד :

הגם דיש לומר דס"ל לנעל ספר המצות הכ"ל בפדיון הבן מערבין שהשמחה במעונו וב"כ מהר"ו להדי' שם בתשובה הכ"ל וס"ל גמי לספר המצות כל היבא דמערבין שהשמחה במעונו דאיכא שמחה אין עושין בחוה"מ משום דאין מערבין שמחה בשמחה ואפי' בזמנו :

אבר אס' כן הוא דעת ספר המצות קשה לי עליו מהא דאיתא בכתובות דף ח' ע"א דב חזינא איקלע לני מוהלל בריך שהשמחה במעונו ומסיק הס"ם ולית הילכתא כוותי' משום דאיכא צערי' ליעוקא ע"כ • **אמור** מעשה לרב חזינא דצריך שהשמחה ע"כ ס"ל דמילא גמי איכא שמחה

שאלה י יא

וא"כ ה"ז יש לאבור כשנכתב השמות אח"כ
דמיחזי כמנומר • אבל זה אינו דשלי החס
דמי יודע מחי ירד לסוף דעת הקדושים
האלה ואולי לחזק מרובם וכיון דכתיבת השמות
יהא זמן רב אחר כתיבת הס"ת מיחזי כמנומר
משא"כ כאן דתוכף אחר גמר הדף ודאי
דלא מיחזי כמנומר :

וראיתי בנ"י לבי' רע"ו שכתב דהרמב"ם
רוצה להוכיח מהירו שלמי הכ"ל
דכל שבע שמות שאינם נמחקים צריכין כתיבה
לשמה דאל"כ אלא שם הווי' בלבד אנה מלאנו
ג' של הווי' סמוכים וכתב הכ"י דאין מזה
ראי' דר"ל כמו שפי' הכ"י הכ"ל שהניח מקום
שמות רבים שלא הי' טעור עכ"ל • ואפשר
דס"ל להרמב"ם דאין טעם לעשות כן להניחם
משום טומאה דאולי מחזי כמנומר : ה"ק מענדל

שאלה יא

ידו מקורך ברוך ה"ה אהובי אדוני כבוד
שמו מוהרר מענדל נר"ו •

שאלה אחת קטנה אנכי שואל ממנו
ואקוה ממעלתו שאל ישוב פני
ריקס והיא נכף אחת חולבת שנשתמש בו
צקדירה של חלב רותח ואח"כ הדיחוכו במים
חמין מעורב עם אפר ותוך כ"ד שעות לתשמיש
החלב תחזוקה לקדירה של גפר העמוד אלג
האש והתרחי את המאכל על סמך מה שז'
המחבר בש"ע י"ד סי' כ"ה סעיף ד' ח"ל •
יראה לי שאם נתנו אפר במים חמין שגזירה
קודם שהניחו הקדירות בתוכה אע"פ ששומן
דבוק בזה מותר דע"י האפר הוא נטל"פ • ועתה
לבי נוקפי בראותי כי הש"כ והט"ז השיגו עליה
בדיון זה ואני מיראה הוראה אני • ועתה
נפשי בשאלתי להודיעני בנוקדם אם יפה האריתי
או לא :

תשובה

שלך לכבוד אהובי מוהרר נר"ו •

אהובי אל ירד לבדך משני הגאונים האלה
הלא המה הט"ז והש"ך כי קשיית
הט"ז כבר תירצם הש"כ בזה"כ בטוב טעם
ודעת • ולקשיית הש"כ דא"כ מאי מקשים תוס'
דהיאך הגיעו יורה גדולה דהא יש לוהר דבאפר
הגיעו כבר עמדו עליו כל האחרוני לתקן קשייתו
ומסכימים **ה ב**

בשעורם אירוסין אף דאיכא שמחה • היינו
משום שלא נגמר השמחה עד זמן הנישואין
ולכן אבור לעשות ס"א בתוס"א משום דא"מ
שמחה בשמחה :

וזה נמי בזנות הלבוש דעושין פדיון הנז
בס"מ"מ בין דאין מזרכין שהש"כ ומדאין
מזרכין מוכח דלא הוי שמחה • אבל סעודה
אירוסין דאיכא שמחה בבעודה אבור :

אח"כ מנאמי להדי' בט"ז סי' תקמ"ו ס"ק
ד' דכתב געאל מבורר מכאן דמותר
לעשות סעודת פדיון הנז בתוס"א אפי' שלא
בזנות ומותר לעשות סעודה וכן נ"ל להורות •
הכ"ד ירדו הקטן מענדל שטיינהרם •

שאלה י

נשאלתי מסופר נמחק וירא אלקי'
שרוצה לכתוב ספר תורה
ומדאגה בדבר פן ואולי ישכח בכתיבת השמות
לכתבם בקדושת השם בכל פעם כשנכתב השם
בס' ראשי להניח מקום השמות חלק עד שגמר
הדף ולכתוב אח"כ כל השמות שדג בפעם
אחת בקדושה ובכוונה רצוי :

תשובה

נדרשתי לאשר האותיות של מעלתו •
שאלתי שאל דין השמות אם
מותר לדג השמות בדרך אחת ולכתבם אח"כ
בפעם אחת • לכאורה נראה דמותר לעשות
כן דהנה הרי"ף ב"ס"ת כתב והוא מהירו שלמי
ומסכת סופרים הכותב את השם אפי' מלך
ישראל שואל בשלמו לא ישיבנו • הי' כותב
שנים ושלשה שמות כאחד הרי זה מפסיק בייטתם
ופירש הנימוקי יוסף כגון שהניח שמות רבות
שלא רצה לכתבם מפני שלא הי' טעור והניח
להם מקום ונא לכתבם עתה בבת אחת •
עכ"ל הכ"י והוכרח הכ"י לזה דאל"כ לא מצינו
ג' שמות סמוכין :

הרי חזינן דמותר להניח מקום השמות
ולכתבם אח"כ בבת אחת :

שוב ראיתי בשו"ת תורת נחנאל שגא' מאחד
שרוצה לכתוב ס"ת ע"פ הסוד ועדיין
לא עלתה בידו לירד לסוף כוונת הזוהר והאר"י
בזה אם מותר להסתין בכתיבת השמות ולהניח
מקומם חלק עד אחר שלמד היטב כוונת וסודות
השמות והשיג דאבור משום דמיחזי כמנומר

שאלה יא

בזה כהרשב"א דלולין בחר רוב תשמיש מ"מ ק' אהמחב' ק' הש"כ מהרשב"א דהא הרשב"א ס"ל דלולין בחר רוב תשמיש ולא חיישי' דלמא ביטלו בו מים או אפר ולענה של ע"ז ואפ"ה מקשה הרשב"א גמי קושי' תוס' האידך הגעילו יורה גדולה ומאי קושי' דלמא באפר הגעילו ולהרשב"א ליכא למימר כתי' הכי' הכי' ס"ל • דהא הרשב"א ס"ל דלולין ב"ר תשמיש • וא"כ אחרי דהוכחנו ובררנו דהירץ בעל כני' לא אולא שפיר להרשב"א אפנה לתוך קושי' הש"כ בחופן דגם להרשב"א לק"מ • ומוקדש אקדים דברי הכר"פ דגם הוא כתב לתוך קושי' זו • וז"ל הכר"פ בסי' הכ"ל סק"ד • איברא לך הבנתי כלל דעת הש"כ דדעוהו אס ביטלו מים ואפר בקדירה של בשר הבלוע געשה פגום שזולע מי אפר ופגום הבשר וא"כ אס ביטלו אח"כ חלב אינו אוסר דהוי ליה גטל"פ • וכן כלי הבלוע מאוסור • ולפ"ז למה אמרה התורה דבר הבא באש שריף ליבון כי אין יוצא כל הבלוע ע"י הגעלה • קשה למה לי ליבון יגעיל השפוד במי אפר ויפגום הבלוע בתוכו ואח"כ יוכל לללות בו ואף אס יאף אח"כ שעם הבלועה הא הוי פגום מעיקרה אע"כ דלא מיידי התורה בהכי ודברים אלו ברורים למדין •

ובמה אעשה שאני צער ולא מנץ דבריו דכלא"ה כריכין להבין למה אותה התורה כל דבר אשר יצא באש תעבירו באש ולא בני ליה גמי לגעלה • ועכ"ל וכן החוש מעיד דדבר הבא באש בולע יותר ומה שזולע ע"י ביטול במים • על דרך משל דבר הבא באש בולע בכל עובי דופני הכלי אבל כל דבר הבא במים אינו בולע כי אס חצי עובי דופנו וא"כ ה"ה דהגעלה אין לו כח להפליע כל הבלוע הנבלע בכלי על ידי חוס האש דכי היכי דע"י ביטול במים אינו בולע כי אס בחצי עוביו הו"ד דאינו מוציא בהגענה כ"א חצי עוביו • ולכן הוצטרך רחמנא ליבון בדבר הבא באש • וזה פשוט ומוכח •

וא"כ לא ידענא מה הירץ הכר"פ דאף אי מגעיל דבר הבא באש ע"י אפר ומים וגעשה הבלועה פגום מ"מ אינו נפגם כ"א החצי עובי דופנו אבל מה שבלע בחצי העובי האחר אינו נפגם וכי הדר בני לללות על גבי יוצא חצי האחר דאינו נפגם ונותן טעם לשבח בלוי ולכך ציינו ליבון ולא מהכי הגעלה באפר ומים וזה ברור לע"ד וקושיית הש"כ צננה כמו נד • ועיין מ"ש הטור בסי' קכ"א אס

ומסכימים עם המחבר • ועיין צננה נדק ופיר"ח ובעל חכם צני • והאחרון חביב בעל כנסת יחזקאל סי' כ"ח • אך באשר שיש לי עליו ההוראים אעתיק למעלתך דברי בעל כני' הכ"ל ח"ל •

ולפענ"ד כולם שנו בהבנת המחבר דוודאי אפר פגום המאכל ושפיר פסק הכ"י • אמנם אס הכלי נאסר מאפר או לענה של ע"ז שביטלו בתוך מעת לעת אין אפר או לענה פגום טעמו ובכלי מדין יש לחוש דלמא ביטל בו העכו"ם באותו יורה אפר או לענה של ע"ז ולכך מקשים תוס' שפיר האידך הגעילו יורה גדולה ולפ"ז אין לחוש מפסק הש"ע והסכימו עמי כל בעלי הוראת דקדושתו עכ"ל •

ואחר כל השבח שהצניחו וההסכמות שהסכימו אין אני יוכל להסכים עמו בזה ולהעמיס דבריו בטובת צ"י ומהגם לעשות את כל הגלוני בתרחי האלה לטועה ובמחכ"ת לא זו הדרך ולא זו הכוונה בצי" • וכמו שאבאר •

דהנה הרשב"א בתשובתו מקשה מנ"ל לרב למילף דנותן טעם לפגם אסור מכלי מדין דמותה התורה להגעילן אף דנטל"פ הוי דלמא לכך אותה רחמנ' להגעילן דלולין יבשל בו דבר חריף דחמלי ל"י לשבח אף דלאו בן יומי ותירץ דלולין בחר רוב תשמישו ורוב תשמיש לאו דבר חריף הוא • וא"כ הכא לענין אפר ולענה דע"ז גמי דוודאי רוב תשמישו נכרי לאו דאפר ולענה דע"ז נינהו וזה פשוט צעירי כל •

שוב ראיתי בתה"א שכתב הרשב"א במשנה' שלו בדק קכ"ג ע"א אחר שגש' ונתן הרבה בזה עם רבו הרמב"ן והשיב לו רבו על שאלתו האידך הגעילו יורה גדולה מכלי מדין דלדברך • אפי' כלי קטן גמי אידך הגעילו למ"ד מין במינו לא בטיל נחוש שמה ביטלו בו מים שנתנסכו לע"ז ואינם נטילים • והשיב הרשב"א סתם מיימהין מותרין • לשמא ביטלו בו מים שנתנסכו לא חיישינן • ושחיק לו הרמב"ן • הרי חזיקן להדי' דלולין בחר רוב תשמיש ולא חיישינן דלולין ביטלו בו של ע"ז ואף הרמב"ן לא פליג אהרשב"א בזה דלולין ב"ר תשמיש • וא"כ ה"ה לאפר ולענה של ע"ז גמי לא חיישינן • ומה נדא' בעליל דלא כבעל כנסת יחזקאל •

ואף אס נדחק וגאמר דהתוס' לא ס"ל

שאלה יא

יא

כהרמז"ס דאין איסור צ"ח בצבילה וז"ל
הדרה קושי' הש"ך אהמחנר לדוכתי' :

לכך

נראה דהכי כוונת המחנר דודאי ע"י
אפר נעשה נטל"פ מ"מ היינו דוקא
קודם שנעשה איסור דמאז נא האפר ביורה
הטעם שביורה נעשה נטל"פ נוכח האפר קודם
שנלע ויאסרו הכלים שביורה אונס אם כבר
נאסרו הכלים מכא טעם האיסור שנלעו שוב
אין צח האפר הבאה אח"כ לפגום טעם
האיסור הנלוו * וסברה זאת מלאהי צו"ת דבר
שמואל * והלשון דהמחנר מוכח כן שכתב יראה
לי שאם נתנו אפר ביורה קודם שהניחו
הקדירות דוקא קודם שהניחו הקדירות
ביורה שם האפר הא אחר שהניח הכלים
ביורה וקבלו טעם איסור שוב אין האפר הוא
אח"כ פוגמן משים דס"ל דממשות האפר
המתערב עם ממשות השומן פוגמן והמים
נפגמים מתחתן ואינם אסורים עוד * אך אחר
שכבר נאסרו הכלים אפשר דאין כח טעם האפר
לפגום טעמם הראשון *

ובריות

כן לא קשה קשיית הש"ך דלמא
ע"י אפר הגיעו ונעשה הנלוו
פגום * זה לא מהני בכלי מדין ביון שנאסרו
כבר קודם הגעלתם בהיותן ביד מדינים ודאי ולא
נוהגי אפר הבא אח"כ לפגום טעמם הראשון
שהי' לשבח וכמ"ס :

ויצא

לנו מזה חומרא דפנס ע"י האפר
לא מהני רק קודם שנעשה איסור
דכיון שפגם תו אין צח הטעם לשבח שבו
אח"כ לאסור הכלי אבל אם כבר נאסר אין
צח האפר לפגום טעם הראשון שקיבלו * אבל
בגדון דידן דהדיתו הבק סיקף אחר בליעתו
מהחלב טרם שגאסר וכיון דפגם תו אין לו
כח לאסור הנשר * ואף לדעת הד"ש דמתמידי
מ"מ כאן מורה * ואם כי כל האחרונים לא ירדו
לחלק בכך מ"מ הסכימו בפשוט דהדן עם
המחנר * ועמם תבוא דעריך ויפה הורית להסתר
וכל כי האי מילתא למורו ונשואי בשוקא ובבראי *
דברי ידיך וואוב דבק מאת * מענדל ש"ה

שאלה יב

של' לאדוני ה"ס ב' כמוהר"ם נר"ו :

נפשי

חשקה לתשובתו הרמז על דבר
השאלה שאל לפני בחשעה באז שחל
להיות זה' בשבת ולוותרתו ביום וי"ז נר"ך לשום
לדרך פעמי' לילך למרחקים אם מותר לכבס
לו

אם הגיעל כלי הנר"ך ליון :

אמנם

נראה לי אף דקושי' הכר"פ אינו
קושי' מ"מ תירונו דתירין דהתורה
לא מיירי בהכי מוכרח מונקס אחר דהיינו
והא דאמרינן בפסחים דף למד ע"צ דהתורה
העידה על כלי חרס שאינו יוצא מידי דופיו
לעולם ופירש' שם מדרתיב תעבירו באש ובכ"ח
כתב ישבר וקשה למה ישבר יגעילנה באפר
ומים ונעשה הנלווה פגום ואף דאינו יוצא
כולה בפעם אחת מ"מ כל מה שמפליט ויוצא
אח"כ פעם אחר פעם כבר נפגם אע"כ דהתורה
לא מיירי בהכי * אם לא דאפשר לומר בכ"ח
כמו דבולע שלו אינו יוצא בפעם אחת כך אינו
נכנס בפעם אחת בכל שטח עובי הכלי ולכך לא
מהני מה שמגיעו באפר ומים דלמא אינו
נכנס בצינור זה דאפר ומים בכל עובי הכלי
ואינו נפגם כל הנלווה ואח"כ כשיבשל בו בפעם
אחר היתרא * אפשר דיוצא עכשיו הנלוו שלא
נפגם עדיין בצינור האפר ומים ונ"ט לשבח
בצינור ונ"ע :

ואת

אשר אני חשתי בתירוק קושי' הש"ך
הוא ע"י מה שכתב הרמז"ס בפ"ד
מה' מאלכות אסורות ה"א ח"ל אם עירב דבר
מר ולעגה לתוך המאכל פטור אבל אם עירב
דבר מר בקדירה של בשר וחלב אסור דחייב
אפי' שלא כדרך הנאמן עכ"ל ואם כן הוא לא
קשה קשיית הש"ך דמאי מקשה תוס' היאך
הגיעו יורה גדולה דלמא באפר הגיעו זה אינו
דמסתמא הי' בהכך כלי מדין כמה וכמה כלים
שנישלו בהן בשר וחלב ובכלי בשר וחלב לא
יוהגי אם פוגם בדבר מר ולעג' * הסם דהרמז"ס
ס"ל דאין איסור בשר בחלב חל על איסור
גבילה וסיינו דלא אסרה התורה בשר בחלב
בגדר גבילה וכמ"ס בפירושו למשניות בכריתות
מ"מ יש לומר דתוס' בזה כהרשב"א ס"ל דאפי'
בצבילה טובא איסור צ"ח וממילא לא מהני
לפגום בכלי בשר וחלב במי אפר ולעגה :

איברה

גם תירק זה לא עולה יפה דאם
כן כוונת תוס' לא אחי שפיר
מה דקאמרי תוס' בתר הכי אונס לרבינו
אפרים דס"ל דלא אמרינן בשאר איסורים
חתיכה נעשה נבילה ניחא ד"ל דהגיעו ליורה
גדולה שני פעמים וע"ש ולפי ה"ל דמשום כלי
בשר וחלב נגעו זה גס לר"א לא ניחא דהא
בבשר וחלב נודה רבינו אפרים דח"כ וא"כ
קשה אכתי היאך הגיעו יורה גדולה דלמא
בשלו בו העב"ם צ"ח ובכ"ח לכ"ע אמרינן
תנ"ז וע"כ דייכנן לומר דס"ל להחוסמות

שאלה יב

לו נד' בשנת שהוא ערב ט"ז לכבוד השנה :

תשובה

האמת אגיד ולא אכחד שלא הי' נדעתי להשיב בדבר זה כי מה אדע ולא חדע ונפרט בראותי ממכתבך שנגנזך חלוק עליך ומה לי להבנים ראשי במחלוקת * אמנם לאהבתך עלי אמרתי להשיב שולחי דבר ולא חתי דבר * אבל להלכה ולא לנעשה * ואתה את אשר תבחר תקרב :

תנן במחתי דמענית דף כ"ו ע"ב שנת שחל ט"ב להיות בחוכה אסור לספר ולכנס ובחמישי מותרין מפני כבוד השנה * וגרסינן עלה דההיא מחתי' אמר ר"ג ל"ש אלא לכנס וללבוש אבל לכנס ולהניח מותר ורב ששת אמר לכנס ולהניח נמי אסור וקו"ל כרב ששת * עוד שם אמר רב לא שנו אלא לפניו אבל לאחריו מותר שמואל אמר אפי' לאחריו נמי אסור ופריך הש"ס מיתניב שנת שחל ט"ב להיות בחוכה אסור לספר ולכנס ובחמישי מותר כיצד בשני בשלישי בדביעי ובחמישי לפניו אסור לאחריו מותר חל להיות בע"ש מכנס בחמישי מפני כבוד השנה ואם לא כינס בחמישי מותר לכנס בע"ש מן המנחה ולמעלה לייט עלה אביי עיין שם גרסי' ותיריך הש"ס תנאי היא כו' * אמר רבא הלכה כר"מ והלכה כרשב"ג וחרוויי לקולא וכתבו בתום ד"ה וחרווייהו היכא דחל ט"ב בחמישי מותר לספר ולכנס מחלות ואילך מפני כבוד השנה ואין צריך להמתין עד ערב שנת מפני טורת השנה עכ"ל התום :

וב' ב"י סי' הקנ"א ד"ה ומו"ש רבינו כו' המה עליהם על שהתירו בט"ב עצמו וכתב דאין לומר דנאי דשרי תום' מחלות ולמעלה היינו ביום ד' שהוא עט"ב דהא הני' חל להיות בחמישי לפניו אסור ועוד דטפי איכא לאחמורי אחר חלות מקודם חלות הלכך אין לסמוך אהוראה זו עכ"ל ב"י והמג"א בס' הי"ל הביא בשם הב"ח דכתב דכוונת התום' להחיר היינו ביום ד' אחר חלות וה"ה למי שצריך לילך לדרך רחוק דמותר לו לכנס כמה פעמים לכמה שבתות עיין בפנים :

ומקשה על' המג"א עוד דהא תני' חל להיות ב' לפניו אסור כו' חל להיות ע"ש מותר ב' מפני כבוד השנה * ואם איתא כדבריו למה קתני חל להיות ב' לפניו אסור ה"ל למתני חל ב' מותר לכנס ד' מפני כבוד השנה ויילף מק"ו דכשתל בע"ש

דמותר ב' דהא אי אפשר לכנס בשנת אע"כ חל ב' אסור ד' ע"ש במגן אברהם סי' ה"ל סקח"י :

ולכאורה אמרתי ליישב כל קטיות ה"ל אחוס' דקוש' הראשון דהב"י דהא קתני חל להיות ב' לפניו אסור ים לומר דלעולם כשתל ב' מותר ביום ד' לכנס ולהניח והא דנקט לפניו אסור משום דכשתל בשני בשלישי ובדביעי ודאי לפניו אסור דהא ים שהוא עדיין לכנס אחר ט"ב וביום ה' עצמו מצינו לפעמים דאסור דהיינו כשתל לו אלא חלוק אחד וכמ"ש הטור בס' זה ולכן קתני בדרייתא לפניו אסור דלא פסיקא לה למיתני לפניו מותר :

ומה דמקשה עוד דטפי איכא לאחמורי אחר חלות מקודם חלות אפשר דבכך מנכר טפי שהוא לכבוד שנת כשמיכנס אחר חלות :

ורקושיה המג"א נמי ים לחרך לפענ"ד בדרך פשוט והיינו דיש לומר לעולם חל ב' מותר ד' והא דלא קתני בדרייתא חל ב' מותר לכנס ד' וידעינן מק"ו ב' חל בע"ש שמוחר בחמישי לזה אפשר לומר דדרייתא רוצה לאשמייען דחל להיות בע"ש דמותר בע"ש עצמו מן המנחה ולמעלה אפי' שהוא ט"ב וזה לא הוי ידעינן אי הי' קתני בדרייתא חל בחמישי מותר ד' ואין לומר דאכתי ה"ל עכ"פ למיתני חל להיות ב' מותר ד' ואם לא כינס ד' מותר ב' מן המנחה ולמעלה ואף שהוא ט"ב והוי ידעינן ע"ש בק"ו * זה אינו דאם חל ט"ב להיות ב' ודאי דאף אם לא כינס ד' דאסור לכנס ב' אם חל בו ט"ב דהא יוכל לכנס ביום ו"ו דהא לדעת הב"ח גם תום' מודה דבט"ב עצמו אסור אף כשתל ב' :

וא"כ הוא שפיר ים לומר דכוונת תוספות דשרי היינו ד' מחלות ואילך אף אף דהב"ח מחיר לכנס ד' ביולא לדרך מ"מ כיון דהב"ח ומג"א אסור מי יחירו :

אכנס לענ"ד ים להקל לכבוד שנת וליווא לדרך לתת לכונסת עכו"ם ונפרט בכלי פשטן ישינים דלית בהו משום גיהסון וזו מה שגראה לי להלכה * ומעלתו במתקף תכחמו יבצר וילבן הדברים כי איני נחפזי כחנתי בהיותי חד כרעא אעגלה וחד כרע' אחרעא ; ידירו ה"ק סענדל שטיינרארט

שאלה יג

שלי וכו' לאהובי כנפשי ה"ה כבוד
מוקדש מעבדל שטיינהרט נר"ו.

אל יחד בעיני אדוני על שיאיתי חוץ לגדרי
לחתם לכתב מולא לעומתו. אבל תורה
היא ולמור אני צריך ואמרתיו אלכס לי אל
מאסני והמה יורני את הדרך אשר נלכס בה.
וגופי דעובדא הכי הוי תיטוק אחד שטולד בשנת
והוא ספק בן ז' ספק בן ח' ולא גמרו שערו
ופרניו וסורה רב אחד בסניבותי שלא למולו
בשנת י' וח' אין אני כחלמיר חולק על רבו.
אמנם נפשי אותה מאוד לדעת מאין יאל לו
כן לפסוק נגד הרמ"א דכתב להרי' בי"ד סי'
רס"ו בסעיף י"א אלא דכתב המחבר ספק
בז' ספק בנח' אין מלין אותו בשנת א"כ גמרו
שערו ופערניו וכתב הרמ"א ו"א דמהלין לי'
הואיל וספק בז' הוא וכן נראה לי עיקר. ומשמע
מסרמ"א להלכה ולמעשה דמות למולו בשנת י'
ע"כ נפשי בשאלתי להודיעני צמוקדם האפשרי
דעתו הרמה בזה :

תשובה

כפרצדו דחומי קלא. ינבט שמך לעילא.
ה"ה אהובי התורני והרצני
המופלא בתורה וביראה כמוהרר פ' גר"ו :
אם הרב אשר בסניבותיך עשה דלא כרמ"א
לעז"ד אין לישבנו עליו. ולגרר דין זה
דספק בז' או בנח' צריך אני להאריך קצת
ולתניע לפניך דברי הגמרא והפוסקים.
ואל יחא לך למשא כבוד וכבודו ממני :

דהכי גרסינן בשנת קל"ה ע"כ תני רשב"ג
אומר כל שהא שלשים יום בארס
אינו גפיל שני ופרווי מנ"ח תפדה הא לא שהא
ספיקא הוי ימימיהל היכי מהלין לי' אמר רב
אדא ב"א מוהלין אותו מונ"פ אם חי הוא
שפיר קמהיל ואם לאו מתחך בבשר בעלמא
הוא ואלא הא דהנא ספק בז' ספק בנח' אין
מתללין עליו את השנת גימיהלי' מונ"פ אמר
מר בר' דרבינא אלא ורב נחומי בר זכריה
תרגימא מימיהל ה"נ דמהלין לי' לא נצרכא
אלא למכשירי ויולא וליבא דר"א :

והרי"ף לא הביא רק מונ"פ דרב אדא בר
אהבה והביא הגרייטא ספק בז'
ספק בנח' אין מתללין עליו השנת וכתב הר"ן
מזה נראה שדעת הרי"ף דאין מוהלין ספיקות

בשנת מדהביא הגרייטא ולא הביא רק מונ"פ
דר"א בר אבהו ע"ש בר"ן :

ורבאורה טעמא בעי למה באמת לא
הביא הרי"ף דברי רב אדא

ב"א דמוהלין אותו מונ"פ ועיין מה שכתב
הב"י בזה אמנם אומרתי ראי' להרי"ף דע"כ
דאמורתי בתראי לא ס"ל רק מונ"פ דראב"א.
דהנא אהא דתי' מר בר' דרבינא דלא נצרכא
אלא לר"א דאמר מכשירי ויולא ד"ש פירשי'
הנ"מ דס"ל לר"א דמכשירי מילה דוחה שנת
היכי דקיס לן בגווי' שכלו לו חדשיו אבל ספק
אין מכשירין ד"ש דלמא לאו בר מימיהל הוא
ומחלל שנת בעשמו פחמים וברזל עכ"ל רש"י.
וחילו לעיל דף ק"ל ע"א איחא אמר רב אבא
בר אדא אמר ד"י פעם אחת שכחו ולא הביאו
אתמול בע"ש והביאוהו בשנת דרך גנות ודרך
חצירות שלא ברצון ר"א מחקיף לה רב יוסף
שלא ברצון ר"א אדרבה ר"א הוא דשרי וכו'
שלא ברצון ר"א דשרי אפי' בר"ה אלא ברצון
רבנן דאסרו דרך ר"ה ומשירי והחני' בו' אלא
אמר ר"א שלא ברצון ר"א ומחלוקותו ופירשי'
דר"א אפי' בר"ה מהיר ואיננו דאייחו דרך
חצירות גלי אדעתיה דאין מכשירי מילה דוחה
שנת כו'. והשתא הכא למה הוי שלא ברצון ר"א
דחיתיר מכשירי מילה אפי' בר"ה. והוא זה
דזקא בידעין וקיס לן בגווי' שכלו לו חדשיו
והכא מן הסתם לא קיס לן בגווי' שכלו לו
חדשיו. ובדלא קיס לן בגווי' שכלו לו חדשיו.
מוזהר ר"א דמספק אין מכשירין ד"ש וכתירין
מר בר' דרבינא. אלא ודאי דאף ר"א סבר
אפי' בסתם ולדות נמי מכשירי מילה דוחה
שנת וברנבן ובירייתא דתני ספק בז' ספק בנח'
אין מתללין עליו את השנת הוא כפשוטו
דאין מוהלין אותו משום מונ"פ ולכן לא הביא
הרי"ף לכה מונ"פ דראב"א :

וזה לשון הטור בסי' רס"ו ספק בז' ספק
בנח' מלין אותו מונ"פ וכו' הרמב"ם
ויראה מדבריו שרצונו לומר כשנגמרו שערו
ופערניו ונראה דאפי' לא נגמרו שערו ופערניו
נמי מותר מכת מונ"פ וא"א הרא"ש ז"ל כתב
דסב"ל ספק בנח' אין מוהלין אותו ואינו מניין
דבריו דהא מלין אותו מונ"פ וכו' הב"י דהרא"ש
ס"ל כהרי"ף והאריך שם הרבה וכיים דנגמרו
שערו ופערניו מלין אותו שפיר גס לדעת הרי"ף
והרא"ש ע"ש וזה מה שכתב המחבר בי"ד
דאם לא גמרו שערו ופערניו אין מוהלין אותו :

הגם דהרמ"א בד"מ שלי כתב דכוונת הרי"ף
דספק בז' ספק בנח' אין מתללין עליו

שאלה יג

ב"א בעצמו לקמן דספק ב' מוהלגין אותו מומצ"פ. וכן קשה אהני. מוהלגין למה לא רנו למוול אותו חינוך דרב אדא ב"א ת"ל דמוהלגין אותו מומצ"פ :

אלא ע"כ לריבך לומר דשני הכא דאף אי לאו ערלה כבושה אסור למוהלו בשבת משום דמתקן עכ"פ שלא צריך למוהלו לנוחר וליומי אחרת דמוטל עלי' עכ"פ להטיף מונו דם ברית וא"כ במה שעשה היום בשבת מה שמוטל עניו לעשות ולא צריך למוול לנוחר שפיר הוי מתקן במה דחשיר חרפת וערלת בנו. וכעין חילוק זה שומעיה בשם הגאון שאגת ארי' וממילא גם קושיית מועלתו אהרמב"ם נמי לק"מ ודו"ק :

ודע אחרי כותבי כל זה שמעתי להקשות כעין זה בשם הגאון הכיפורסם מוהרר חיים הירש אב"ד בהמבורג והיינו מהא דליתא לקמן קל"ד אמתני' דקתני סבך ואגדרוגיטום אין מחללין עליו חת השבת רבי יהודה מותר באגדרוגיטום אמר רב שיצוי המר ר"ה לא לכל אמר ר"י אגדרוגיטום זכר הוא דא"כ בעירובין יעירך. ומנ"ל דלא מיערך דתני' הזכר וגל' טומוטום ואגדרוגיטום. ומנ"ל מילא משי' דכתיב המול לכם כל זכר עכ"ל הגמרא :

והקשה הגאון הס"ל למה לי קרא לר"י לאגדרוגיטום דמוהלגין אותו בשבת ת"ל דמוהלגין אותו מומצ"פ אי בר מילה הוא שפיר קמהיל ואי לאו בר מילה הוא הוי לי מקלקל בחבורה ורבי יהודה ס"ל מקלקל בחבורה פטור עד כאן שמעתי. ובעברו פה דברתי עמו פה אל פה וזכיתי לפלפל עיני בדברים שונים: ובתוך הדברים אמרתי לו דנראה לי לתרץ גם קושייתו הס"ל ששמעתי להקשות בשמו הגדול ר"י דהא ר"י מותר באגדרוגיטום היינו שהוא כוזב דעלמא דמשמע דאפי' יש לו נרעת בזמיתו מלין אותו וכדקיי"ל בעלמא דמילה דוחה נרעת וא"כ אי לא כתבה רחמנא המול לכם כל זכר לברות אגדרוגיטום רק דמוהלגין אותו מומצ"פ וכמוכר לעיל ה"א ביש לו נרעת בזמיתו דלא להימול אותו דלמא לאו בר מילה ואפי' המתקן מידי דמרפא אותו מנרעתו ודבר שאין מתכווין אסור לר"י ולכך הירץ הגמרא בזמיתו דכתיב המול לכם כל זכר דמשמע לה להש"ס דלכל מילי הוי כוזב לענין מילה. והריבין לי הגאון הס"ל בראשון אמנם לפינ"ש לעיל וכדמתקן נמי בעל ש"א לא צריכין להא :

ואגב אכתוב למעלתו נמי מה שחזרתי אקושי'

השבת היינו דאין פקוח נפש דוחה שבת אבל מוהלגין שפיר מוהלגין אותו אבל זה דוחק מולא הניח עכ"פ הכ מומצ"פ ומדחזיק דגם הר"ן לא ס"ל כבעל ד"מ כבושת הר"ף א"כ מאן דרונה לפסוק כהר"ף והרא"ש וכהשבת הר"ן וגם מרמב"ם משמע וכמו שהנין הט"ר דדוקא בגמרא שערו ונפרטנו. ודאי דאין לתפוס עליו ודו"ק :

שאלה יד

עוד לו בענין הנוכר

ואת אשר שאלהני על הרמב"ם דבפ"א מנה' מילה כתב ספק ב' ספק ב' מלין אותו בשבת עכ"פ. א"כ אם ב' הוא בדין הוא שידחה שבת ואם ב' הוא הרי זה כמתקן בבשר בעלמא. ובהלכה ר"א כתב דקטן שגולד כשהוא מוהל אין דוחה שבת אלא כימול אחר שבת והיינו דקיי"ל כרבה לעיל קל"ה דגולד מוהל ספק ערלה כבושה היא. וקשה לי דגולד מוהל נמי ניהמילי מומצ"פ אם ודאי ערלה כבושה היא שפיר קמהיל ואם לאו ערלה כבושה היא לא מתקן מידי ולא הוי רק מקלקל בחבורה ואינו מתקן מידי והרמב"ם פסק כרבי יהודה דמקלקל בחבורה פטור וקשה אהרמב"ם מדידי' אדידי' :

הקשית לשאלו ויפה הקשית. אמנם לכאורה גם אגמרא קשה קושי' זאת דהנה אהא דפריך הגמרא ארש"ג הא לא שהה ספיקא הוי מיהל הכי מוהלגין. תירץ רב אדא בר אבהו מלין אותו מומצ"פ ולעיל דף קל"ה איחא דרב אדא בר אבהו אחיליד לי' האן ינוקא כשהוא מוהל אהררי' אחליסר מוהלגי (ופירשי' שיטיפו מונו דם ברית ולא רנו משום דשבת הוי אפי' לב"ש ספק הוא ואין מחללין) עד דשווי' כרות שופכה (ופירשי' דהוא עלמו מלו) אמר תיתי לי דעברי אדרב' א"ל ר"נ. ואדשמואל לא עבר אימר דאמר שמואל בחול בשבת וי' אמר. הוא סבר ודאי ערלה כבושה הוא כלומר ומחללין עכ"ל הגמרא. וקשה לכאורה ניי דחקו להש"ס לומר דרב אדא ב"א ס"ל דודאי ערלה כבושה היא ושלא כהילכתא הוי לי' להש"ס לומר דאדשמואל לא עבר דנוטין מונו דם ברית מומצ"פ אם ערלה כבושה היא שפיר קמהיל ואם לאו ערלה כבושה היא לא מתקן מידי רק מקלקל בחבורה ולכן מוהלגין בשבת וכדאמר רב אדא

חד מוהללן אותו וחד אין מוהללן אותו • ואין לומר דמ"מ הו"ל לגזור אף בידעין שכלו לו חדשו או כלל ידעין שכלו לו חדשו וכדמיינו כיוצא בזה בסוכה דף מ"ד כיון דאף לא דייקן איננו נמי לא דחי • כלומר אף דבני ח"י בקיאלן אפ"ה שלא לעשות ישראל אגודת אגודת גזרו בקיאלן חטו שאינו בקיאלן • לזה יש לומר דס"ל לרב אדא ב"א כתי' הגנ' דלעיל מ"ג ע"א איננו ידידי בקביעה דירחי דחי • ואין דלא בקיאלן בקביעה דירחא לא דחי אלמא דלא גזרו בקיאלן חטו אין ידעין ושא לא גזרו בהך ידידין בהך דכלו • לו חדשו כמו דגזרו בחוזה לארץ ולא בארץ • לזה יש לומר לחלק דשמי הכא דשמי תינקת בחצר אחת ואחד נימול בשבת ואחד אינו נימול • זה נראה כמחלוקת ואיטלולא משא"ס בשני מדינות כגון בא"י ובח"ל שפיר גזרו בח"ל • כך נראה לי והראשון נראה יותר • כ"ד ודיןך והוסבך מערל שטיינערט

שאלה טו

ישראל שקנה הרבה כלים מוכרי ויש בתוכן כלים שידועים לנו שהנכרי השתמש בהם • וכן מן הרבה ישראל הקונה הדיח הכלים • ואחר הדחה שם לחוכן שכן ושאר משקין • ועוד בא בשאלה לפני הסודות לו אם הושקען אשר שם הדיח אותם הכלים הם מותרין בשמי' או לא • ובאשר שאני מיראה הוראה לא אמרתי זו לא איסור ולא יהיה כי אחריות דנפשי' לא קיבל איננו עליו' וב"ש דאחריתי • ע"כ שומתי פני כחלומי לשאלו מעם אדוני להודיעני את הדרך אשר אלך זו אם להסיר את לאסור •

תשובה

להרבני המופלא בחורה וביראה החריף והשגן כבוד מה' פלוני גר"ו שלו' וב"ש :

לולי ידעתי את תוס דרכיך • ויושר לבבך הייתי אומר כי לנכסותי אתה בא • הלא דין זה מובאר באר היטב בש"ע י"ד סי' קל"ז בעיקר ד' הו"ל המחבר כלים האסורים מוחמת יין של עכו"ם מותר ליתן לתוכן בן מים ובין שאר משקין ובגד שדיח בתחילה לתלוות היין שכל פני הכלים עכ"ל • הרי חזקן נהיה תחילה לתלוות יין שעל הכלים דאפי' 7 א 1 ז לכתחילה

הקושי' אחת שמועתי להקשות בשם חכם אחד מחכמי זמנינו והניחה צ"ע והיא אהרש"א בסוכה ר"פ לולב וערבה דמקשה הרשב"א למה לא גזרו נמי במילה שלא למוט תינקת בשבת משום שמא יעבירונו כמו שגזרו בלולב ישיב וכוונתו • והריך הרשב"א בשלמא במילה דהיא דאורייתא וגם בקיאלן בקביעה דירחא דברי יום שמיני שלו ברור • וכיון שהוא מחויב עין הסוד מעתה לא גזרו לדחות מנחתו מעליו • משא"כ בלולב שאינו ברור • ועוד תי' שם הרשב"א הדין אחר יעו"ש • והקשה החכם הט"ל דהא במילה נמי אין יום ח' שלו ברור • דהא סה"ס מקשה בשבת הא לא שיהי ספיקא הוי מייסהל היכי מוהללן לי' והדין רב אדא ב"א דמוהללן אותו מנח"פ הרי דבמילה נמי מוה מוהללן אותו בשבת אינו הלל ספק • ואמתי לגזור במילה משום ש"י כמו בלולב כך שמועתי •

ואני אומר • דאף דדברי טעם ה' • וי"מ אין באן קוש' דהנה יש לומר דהרשב"א בתי' זה קאי לדין דקיי"ל לסמוך בדיעבד ארבעין דאמרי ולד נעלי' הוא • והא דבדועבד קיי"ל כרבנן הוכחתי במקום אחר וב"פ להדי' בזה"ע סי' קט"ו וסי' קט"ד וכיון דבדועבד קיי"ל כרבנן לא רנו תכמינו ז"ל לגזור במילה ולדחות מנחתו מעליו • ואי דקושי' החכם הזה הוא לרב"ג עמא דסבר בלא שיהי ספיקא הוי מוהללן לי' משום מנח"פ ולדידי' קשה דהוי לכו לתכמינו לגזור נמי משום שמא יעבירונו במילה • זה אינו חדא דלרשב"ג י"ל כתי' ב' דהרשב"א • והרשב"א לא הדין תירוע הראשון רק לדין •

ועוד יש לומר דבלא"ס קשה מוה פריך סה"ס הא לא שיהי ספיקא הוי מייסהל היכי מוהללן דהא קרא כתיב וביום אפי' בשבת וחק ספק היתה שבת וכו' • כהנה תוס' בחולין בסוגי' דמכ"ל דמליקן בתר רובא דנכסו דהא דלא ילפינן מקרבן דשבת והדין תוס' דאפשר דהתורה נותה דתדתי שבת אף בספיקא וא"כ ה"ג • וצ"ל דשמי הכא דיש לומר דהא דכהנה רחמנא וביום ואפי' בשבת היינו נדקים לן בגווי' שכלו לו חדשו אבל ספיקא לא ובין שכן הוא הו לא קשה קושיו' החכם המפורסם הט"ל דיש לומר דס"ל לרשב"ג דכיון דאיכא דכלו לו חדשו דיום שמיני שלו ברור לא רנו לגזור ולדחות מנחתו מעליו • וכיון שלא גזרו בכלו לו חדשו לא גזרו נמי בלא קים לן בגווי' שכלו לו חדשו שלא יאמרו שני תינקת בחצר אחד

פגום ונעיקר מותר. ולטעם הרשב"א אסור.
ולכאורה אמרתי ראוי. והוכחה גדולה
להרשב"א. ודלא כהרא"ש דאמר דטעם
הנפלט הוא פגום מעיקרא. והיא מגומרא
דפסחים דף מ"ד ע"ב ומוקמה ג"כ בנזיר דף
ל"ז ע"ב :

דאמר רבי יוחנן שם בכל איסורין
שבתורה אין היתר מוטף לאיסור
חוץ מאיסורי נזיר שהרי אמרה תורה משרת.
ומוקי לי' הש"ס שם דברי ר"י כר"ע דמוקי
לה למשרת להמל"א. ופריך שם הגמרא זר"ע
טעם כעיקר מנ"ל. ומשני יליף מגיעולי עב"ס.
ורבנן ג"ע חידוש הוא דנטל"פ בעלמא שרי
והכא אסור. ור"ע לא חסרה תורה חלא
קדירה בת יומה ע"ש. ומקשה תוס' נד"ה חלא
יליף מג"ע הקשה הרר יוסי היכא יליף ר"ע
טכ"ע בנזיר מג"ע. הא נזיר קל מכל איסורין
שבתורה. ותירץ תוס' דמדין ה"י כלליה נמי
בלועות מיין ואסורי נזיר. וקיינו כאן
והאליכו שם בנזיר וז"ל שם וי"ל דכוהו כני
מדין הנזיר הכתוב הגעלה ואותן כלים שגילו
בהן המדינים יין. אסורי נזירי ישראל
להשתמש בהן דקרא בכוליה כלים כתוב הענינו
באש עכ"ל. ופירשו זו המפרשים דהיינו כני
כסף וכלי זהב דאין דרך להשתמש בהן בחמין
חוץ מיין :

וקשה לי לכאורה קוש' גדולה לדעת
הרא"ש והטור דכתבו הטעם משום
דהיין היואל מכלים בשאר משקין הוא פגום
מעיקרא. א"כ קוש' תוס' בנו"ע היכיכא יליף ר"ע
טכ"ע בנזיר מג"ע הא נזיר קל מכל
שבתורה. וליכא לניימר כהירץ תוס' דאכולהו
כלים כתוב רחוקא דהנזיר הגעלה ואפי'
לאותן כלים שלא נשתמש בהן אלא יין. מ"מ
היא גופי' קש' למה הנזיר רחוקא הגעלה
באותן כלים דלא נשתמש בהן אלא יין. דאותן
כלים אסורי למאן. דליכא הגעלה אי להנך
דלאו נזירי נינהו ודאי דלא בני הגעלה דהא
לא אסורי ציין ועדיין לא נאסר כהם ייבס.
ואי נזירי ישראל נמי לא ליכא הגעלה דמחמ"פ
מה ישתמשו בהן. יין ודאי לא ישתמשו בהן
דהא אסורי ציין דמזירס הן. ואי דישתמשו בהן
שאר משקין. והיין הנבלע בכלים יפלוט ויתן
טעם יין בשאר משקין ואסור נזירי ישראל
דטכ"ע דאורייתא. הא לטעם הרא"ש והטור
היין הנפלט לשאר משקין פגום הוא מעיקרא.
ור"ע ס"ל דנטל"פ מותר וזו דאי לא חמיר
נע"ל"פ בנזיר משאר איסורין. וכ"כ הרמב"ם
להדיא

לכחילה מותר לתת לתוכו משקין. ומכ"ש
דיענא דאם כחן לתוכו משקין שכן מותרין
בשתי'. ומוחזקני נך שדין זה לא נעלם מוח'.
ולדעתי יש כהן דברים בגו ולא לחנם שאלחני.
על כן אברר לך בזה חת כל וטובת ויעבור
עלי מה כי לא מראש בסתר דברתי וחלכה
לי אל מקור ושורש הדין. והוא מגמרא דע"ז
דף ל"ג ע"ב דשם :

גרסינן איבעי' להו מהולת לתוכן שכר.
רב כחנן ור' אסור ורבא שרא.
רבינא שרי לי' לר"ח דברי' דר"י למירמי' בי'
שיכרא חלא רמא בי' חמרא ורפ"ה לא חסלה
להא מילתא. אמר הקראי בעלמא הוא :

וכתב הרי"ף עלה דהך והלכתא כרבא
ורבינא דבהרמי' חזון. וכן פסק
הרמב"ם והרא"ש והטור והמחבר. ובתוס'
כתבו נד"ה שרא למירמי' בכו שיכרא אומר
ר"י דה"ה מים וכל שאר משקין לבד מיין.
אמנם הר"ן כתב בשם אחרים דשכר ויקלי
קלי לתמרא משום מריחותא דכזוהא. ומשמע
מדבריו דוקא שכר מותר לתת לתוכן חלא לא
שאר משקין. ודלא כהוס' דכתבו ה"ה שאר
משקין ומרש' אין הכרע לכאורה אם דעתו
דוקא שיכרא או אפי' שאר משקין. ואף דרש'י
כתב נמי משום דשיכרא מנטל לי' לטעמי'
דחמרא ומשמע נמי דוקא שכר. מ"מ מדכתב
הר"ן תחילה פירש' ואח"כ כתב להא דאחרים
דפירשו דוקא שכר משמע דלרש' יש לומר לאו
דוקא שכר חלא דקאי אלשון הגמרא דקאמר
שרא למירמי' בי' שיכרא :

אמנם הרא"ש כתב שם וז"ל והלכתא
כרבא ורבינא דבהרמי' חזון. וכן
מים מותר שיתן בהן. ואע"ג דבבבלי משערינן
ואין בכלי ס' לבטלי אפי' שרי כי טעם היין
הנפלט לתוכו פגום מעיקרא הוא :

והרשב"א בזה"ל כתב אגומא הכ"ל
דמותר לתת לתוכו שאר
משקין. וטעמא דהא מילתא דהיין הבלוע בכלי
הוא דבר מועט דכל שנשתמש בצנן חזון חלא
דבר מועט וכיון שכן בכלי זה שנשתמש בו
בשפע היתר אי אפשר לבוא לנהיג טעם.
חלא אם נבלע בכלי שדרכו להשתמש בו לנעים
בדבר מועט אסור להשתמש בו. עד כאן
לשונו :

והנפקותא בין טעם הרא"ש והטעם
רשב"א הוא. כלי שדרכו
להשתמש בו בדבר מועט. לטעם הרא"ש מותר
דאף ליתא ששים מ"ו כיון דטעם הנפלט הוא

דעת דהא תוס' קרא קאמרי • דאכל הכלים
אמרה התורה תעבירו בזה ואף לאותן הכלי
שאכנס בלועין אלא מיין דלא אסורי רק למורי
ישראל • ובהיות כן קשה עכ"פ אהר"ש והטור
למה צוה התורה להגעיל אפי' כלים שאינן
בלועות אלא מיין דהא להקד דלאו נזירי נינהו
בלא"ה לא אסורי • ולמירים נמי לא לנעי
הגעלה דהא יין לא ישתמשו בהן ולאחר משיקין
הרי הבלוע פגום מעיקרא אלא ודאי כהרשב"א
וה"ע :

שוב ראיתי בט"ז בסי' ז"ט סקט"ו שכתב
דגם הרשב"א ס"ל כטעם הרא"ש ע"ש
ולפ"ז בנדון שאלתו דדרך להשתמש בלועין
כלים בשפע וגם הם כלים שדרך להשתמש
בהן בלועין ובלועתן אינו אלא דבר מועט נראה
לע"ד בפשוט להמשיך שם הישראל בחוקן
לאחר ההדחה דהן מותרין בשתי' בלי פקפוק •
הכ"ד הפסן בהגדקו • מעגל שטיינהאט

שאלה ו

עוד בענין הג"ל

נשאלתי מפי אהובי ידיד נפשי ה"ה
הרב הגדול המהיר והבקי כבוד
מוהרר ונאזום מארבורג מקאסיל אהא דאמרי
במיר בסוגי' הג"ל אמר רבי אליעזר כל רביעית
שבתורה אין המל"א (ופירש' כגון רביעית דם
שמטמא באהל אין המל"א שאין אחד מכל
המשקין מוטרף עמה לרביעית) חוץ מרביעית
שבגידה שהרי אמרה תורה ושרת • וקאמר
מאי איכא בין רבי יוחנן לר' אליעזר א"כ דר"י
מרבא אובלין ור"א משקין אין אובלין לא •
עוד שם אמר לי' רב אחא בר' דר"א לרב
אשי מרבנן כשמע לר"ע מי לא אמרו רבנן
ושרת ליתן טכ"ע ויובאן אתה דן לכל איסורין
שבתורה לר"ע נמי משרת להמל"א ומכאן אתה
דן לכ"א שבתורה אמר ליה משום דהוי נזיר
וחטאת ב"כ הבכ"א ואין מלמדין • והקשה
חגיגי הרב הג"ל דלר"א קושי' הנמרח במ"ע
בליף משרת לכ"א שבתורה דרביעיו מוטרפין
זה לזה • ולרבי אליעזר ליכא לימור כתיב
הש"ס משום דהוי נזיר וחטאת שני כתובים
הבכ"א וא"מ • הא לר"א מוטרף לרביעית נזיר
למשקין דוקא שמוטרפין • וחטאת דאפי' באובלין
מוטרפין היתר ואיסור • עכ"ל ידידי החכם
מוהר"ם הג"ל :

להריא בהלכות נזיר דמיר לא חמיר איסורא
מאיסור הלז ודס' בשלמא להרשב"א לא קשה
דיש לומר דלכך צונו הגעלה דלמא ישתמשו
בהן נזירי ישראל דבר מועט • וגם להקד דס"ל
דוקא שבר מותר לתת לחוקן דמירא דכשוחא
מבטל ליה לטעמי' דחמירא נמי לק"ע • ד"ל
דנעי הגעלה דלמא ישתמשו בו נזירי ישראל
שאר משקין ויתן היין הבלוע בו טעם מוטרפין
וחוס' דס"ל דה"ה שאר משקין נמי מותרין
להת לחוקן • יש לומר דס"ל כהטעם דהרשב"א
ולאו פגום מעיקרא הוא ושם בכלי מיין דהי'
מחממין בהן היין היתה הבלועה מרובה דעד
כאן לא חמיר הרשב"א אלא בכלי שדרכו
להשתמש בו בלועין דלועתן דבר מועט •
אמנם הרא"ש והטור דכתבו הטעם משום
דהיין הגשמי הוא פגום מעיקרא ובגידה
לבו נמי דלאו דוקא שבתורה דה"ה דאפי' שאר
משקין מותר לתת לחוקן ודאי דקושיא תוס'
הכ"ל במ"ע רצ"ב :

הן אמת דיש ליישב קושי' תוס' באופן
אחר • ואת מי אין כמו אלה
ליישוב קושי' • וגם אני אמרתי ליישב קושי'
ע"פ וי"ש הר"ש בטבול יוס דף ק"ג אהא דפריך
הגמרא בסוגי' הג"ל מדרבנן כשמע לר"ע מי
לא אמרו רבנן משרת לטעם כעיקר ומינה
ילפינן לכל התורה • לר"ע נמי משרת להמל"א •
ומינה הוי לן למילף בכל התורה כלה דהיתר
מוטרף לאיסור • ותי' הש"ס משום דהוי נזיר
וחטאת שני כתובים הבכ"א ואין מלמדין •
ומקשה הר"ש דשמע הא אי לאו דהוי ב"כ
הבכ"א הוי ילפינן מיני' לכה"ל ולענין מה הוי
ילף לה אי לענין מלקות הא אין מזהירין מן
הדין • ואי לחצי שיעור בלא"ה אסור דהא לר'
יוחנן וכן קי"ל חצי שיעור אסור מיה"ת • ותי'
הר"ש דק"ו אינו אלא גילוי מילתא בעלמא •
ע"ש • וה"ב ל"ק קושי' תוס' היכי יליף נזיר
לכ"ע מג"ע הא נזיר קל • זה אינו דכיון
דבלא"ה ע"כ צ"ל דאינו אלא גילוי מילתא בעלמא
שפיר ילפינן מיני' לכ"א שבתורה אף דמיר קל
וא"כ יש לומר דהרא"ש והטור ס"ל כהר"ש
וממילא דלא קשה קושי' תוס' • ולא נריכנן
הו למירוס דכל הכלים נעו הגעלה אפי' לאותן
שאכנס בלועין רק מיין • ודוק :

אבר כל המעיין ביושר ודעתו אל האמת
יראה צערו שכלו ובשיקול דעתו דעת
חכמים דניהו דיש ליישב קושי' תוס' באופן
אחר אבל בגוף דבריהם לא יחלוק עליהם נר

שאלה מז

קושי' הגמרא נילף ממשרת לב"א שנתורה *
וכמ"ס לעיל * וס' בפסחים ובנזיר תירץ ר"א
לרבי יוחנן ולר"י ע"כ לריבנן נזיר וחטאת
לב"כ דאין מלמדן * הכ"ד דברי ידיו ולאוסב
לנזח המשמח בחורתו * ונחשוקק לחשובתו :
מעגדל שטיינהרט .

שאלה יז

ה' עמו גבור חיל בנצח אורייתא * מהו
מעגדל נר"י יאיר , כבוד הסביר :
אני הוא השואל מאת מעלתו לחוות דעתו
לי בענין מי שמוסר בעירונו לכל בני
עירו דקו"ל שצריך לזכות להם ע"י אחר אם
מוחר לזכות להם ע"י בנו ובתו הגדולים
הסמוכים על שלחנו ולא כעלם מומי מה
שכתב המחבר ב' דעות בזה (בס' שס"ו
סעיף יו"ד) ולכתחילה טוב לחוש לדברי
שניהם היבא דאפשר * והרמ"א פורס המפה
עליו ובכח * ובדעינד סמוכין על דברי המיקל
בעירוב אומס בשר שדברי המחבר אינם
מוכנים לי חומתי אפנה אל כבוד מעלתו
להעמידני על האמת וזה לשון המחבר בס' *
הכ"ל בשמוכה להם ע"י אחר לא יזכה ע"י בנו
ובתו הקטנים אפי' אם אינם סמוכים על שלחנו
ולא ע"י עבדו ושפחתו הכלענים אבל מוכה הוא
ע"י בנו ובתו הגדולים אפי' סמוכי * על שלחנו וע"י
עבדו ושפחתו העבדיים אפי' קטנים וכו' * וי"א
שאינו מוכה ע"י בנו ובתו הסמוכים על שלחנו
אפי' גדולים ולא על ידי בתו אפי' אינה סמוכה
על שלחנו כל זמן שלא בגרה * ולא ע"י אשתו כו' *
אבל מוכה על ידי בנו אפי' קטן * ובתו שגרה
והא שאינם סמוכים על שלחנו ע"כ * ומרדכי
ב' דעות בזה היינו נושם דחוש לדעת מה"א
וסייעתו הובאו בולס בהגהות מיימוני בפ"א
מה' עירובין דפסקו בשמואל דאמר גדול גדול
ממש * וקטן קטן ממש * ואילו בח"מ ס' ע"ז
סעיף ב' כתב מליאות בנו ובתו הסמוכים
על שלחנו אפי' שהם גדולים הרי אלו שלו
אבל מליאת בני שאינו במוקד על שלחנו אפס"י
שהוא קטן הרי אלו שלה כו' * והיינו רבי
יוחנן דהכל תלוי בסמוך על שלחנו ולא הויא
כלל הך דיעה דפסק בשמואל : ועמה נא
אהוני אדוני אל יעכבתי בתשובתו הרומה :

השובה

החיים והשלום אהך אהוני כלפשי *
כמקור"ד

תשובה

אהוני ידידי הרב הגדול החרף המופלא נר"ו *

אם כי דבריו נהשלל גאמרים ודברי טעם
הן מ"מ כ"ל דלק"מ נושם דיש לומר
דברי אליעזר ס"ל דבלא שני כתובים נמי לא
מזיק למילף שאר איסורין מנזיר דמה לנזיר
שכן חזקן אסור לי משא"כ בשאר איסורין
והגמרא בנזיר חשיב לה להך פירכא לפירכא
חשובה וממילא דלק"מ ח"א :

וברא"ה נראה דלא קשה קשיית מעלתו
דהא לכאורה קשה מאי פריך
הש"ס לר"ע נמי משרת להמ"א ומכאן אתה
דן לב"א שנתורה למאי נילוף לה וכקושי'
הר"ס בטובל יום * לנולקת בלא"ה אין
מזהירין מן הדין ואי לח"ס ח"ס אסור מן
התורה ונ"ל כתי' הר"ס דאינו אלא גילוי
מילתא בעלמא ולעולם לנולקת והנה חוס'
בסוגי' דמיר הכ"ל כתבו בד"ה אפי' אובליין
מורי משום דמשרת משמע מפת ומיין וס"ל
לר"י הכ"ד כל איסורי נזיר כגון חרזן ונז
ור"א ס"ל דמשרת משמע דוקא יין והיבא
דגלי גלי :

והשתא דהתיק להכי אף אנו נאמר
הא דחירץ הר"ס דאינו אלא
גילוי מילתא בעלמא היינו לר"י דס"ל דמשרת
משמע פת ויין ומינה דה"ל לכל איסורי נזיר
אפי' חרזן ונז אלא דלא ס"ל היבא דגלי גלי
א"כ מוכח דס"ל דגילוי מילתא בעלמא הוא
אומס לר"א דס"ל היבא דגלי גלי ולא יליף
מיי' לשאר איסורי נזיר ה"ה דליכא למילף
מיי' בעלמא אפי' למשקן דהיבא דגלי גלי *
וא"כ ממילא לא קשי' לר"א נילוף מיי' לכל
דביעות שנתורה דיש לומר כקושי' הר"ס
למאי נילף לנולקת הא אין מזהירין מן הדין
ולר"א ליכא למימר כחירץ הר"ס דאינו אלא
גילוי מילתא וככ"ל :

ולפי' מחורן לי הישג מה דהקשיתי זה
ימים כבירים ובעת שמעתי שקושי'
זאת נדפסת בפפר לאחר מאווי זמני והיא *
דהבא תירץ רב אשי נושם דהוי נזיר וחטאת
שני כתובים נזיר הא דאמרין * וחטאת דהני'
יקדש להיות כמור ואילו בנזחים דף ז"ז ע"כ
חירץ רב אשי דיקדש אחי לאין עשה דוחה לא
העשה שבמקדש * אומס להכ"ל ניחא די"ל
דנזחים קאי לרבי אליעזר ולדידר' לא לריבנן
ליקדש לב"כ דהא לרבי אליעזר בלא"ה ל"ק

מומש. טעמיו כיון דחזיקן דלא חיפלוג ר"י
ושמואל אמתני' דעירובין משמע דלכ"ע מחתי'
כפשוטו דגדול גדול ממש וכן קטן קטן ממש.
ויש טוב טעם. לחלק בין מציאה לעירוב וכו'.
הרמב"ן דבמציאה. אין האב זוכה אלא משום
חיבה כיון שהבן סומך על שלחנו אבל בעירוב
במה שהוא רוצה לזכות לאחרים ע"י בניו
זוכים הם לאחרים כאינש דעלמא. וכן נמי
דעת הר"ף דלענין מציאה פסק כר"י ובעירוב
הביא המשנה כלורתה הרי כך להדי דהמחבר
פסק לגמרי כר"י. ומה שהביא ד' דעות בעירוב
היינו חד דיעה דמחלק בין סומך על שלחן
אביו לחינו סומך הוא דעת תוס' והרא"ש
דס"ל דכמו דפליגי לענין מציאה פליגי נמי
לענין עירוב והדיעה שהביא דגדול וקטן ממש
היינו דעת הר"ף והרמב"ם דס"ל בעירוב
נוודס ר"י שגדול גדול ממש וכן קטן קטן ממש
ור"ק :

אלא אי קשי' הא קשי' דלפי דעת הב"י
הנ"ל ס"ל להרמב"ם בעירוב ונוודס ר"י
דגדול גדול ממש וכמו שמחלק הרמב"ן א"כ
קשי' לי להרמב"ם קשי' תוס' וחירוש לא
אולי שפיר להרמב"ם. ואקדים לשון הגמרא
וחוס' בגיטין דף ס"ד ע"ב אומר ר"י אומר רב
אבי גרור ורקי אגוז וטטלו זוכה לעצמו ואינו
זוכה לאחרים. הפן ומחזורי לאחר שעה זוכה
לעצמו ואחרים. כי אמרתי קמי'. דשמואל
אומר דא ודא אחת היא אחד זה ואחד זה זוכה
לעצמו ואינו זוכה לאחרים ונתיב רב חנינא
וורדאן כיוד משהתפין בעביו כו' ונוכח להם
ע"י בנו ובתו הגדולים וע"י עבדו ושפחתו
העבדים האי שפחה ה"ד אי דאחי' ב' שערות
מחי בני גבי' אלא לאו דלא אחי' ב' שערות
וקחתי זוכה לאחרים ומשני שחי שחופי מנאות
דרבנן נותבי רב חוי' מערייון על מועשר שני
כיוד חומר דאס לבנו ובתו הגדולים לעבדו
ושפחתו העבדים הא לבסמעות הללו פדו בן
בהן מועשר שני זה ואכלו בלא חומש האי שפחה
ה"ד כו' אלא לאו דלא אחי' שחי שערות. הב"ע
במועשר שני דרבנן :

ובהתוס' ד"ה שאני שחופי. עקשים וה"ת
מ"ש שפחה מזנו ובתו הקטנים
דאין מזכה על ידם ואומר ר"ת דלר"י דאומר
בפרק קמא דנוניעא לא גדול גדול ממש כו'
הה"ד כאן אבל שפחה בשבירה הוכלת' ולשמואל
דאומר החם קטן ממש יושם דבשעה שהוא
מוציא מריח אכל אביו ז"ל דמהאי טעמא לכל
דבר ידו כיד אביו עיין שם :

ח א I 8 ובהיות

כונה"ו י"ו

וכתבך הנחמד הגיעני : וראיתי אתך

הלן משוגחך. ותשען על כינתך.
יען עליך סמכת. ובעקבות ראשונים לא
דרכת. ובנית יוסף לא הלכת. המשגיר לכל
יסדאל ומבלעדו לא ירום איש את ידו ואת
רגלו להורות דין אחד כדינא. ובהלכתא. ע"כ
ינא כך הטעות הזה שחשבת הך ב' דעות
שהביא המחבר הוא משום. דחושש להכך
פוסקים דפסקו בשמואל. לו בימות בראשונים.
ראית ומציאת הלו ב' דיעות שהביא המחבר
בב' שס' תרומות כרבי יוחנן וכמו שהבאר
לך לקמן בזה"י. ע"כ אינך ויהי חלקים
עמך. שים לבך ועיך על הראשונים אשר
מפיהם את חיים ולו חשכיל והיא חללה.
ואל תקן בתוכחתי כי נאמנים פלגי אובב.
ולמען הביך כ"ז הוכרתי להאריך קת :

ועתה לכה נא אחקך א מה דגרסינן

בבבא מצינא דף י"ב
ע"ב במהני' מציאת בנו ובתו הקטנים כו' הרי
הלו עלו מציאת בנו ובתו הגדולים כו' הרי אלו
שלהן. ובגמרא אחר שמואל מפני מה אמרו
מצי' קטן לאביו ששעה שהוא מוציא מריח
אכל אביו כו' ושם ע"ב ופליגא דר"ת בר אבא
אמר רבי יוחנן דאמר רחב"א אומר רבי יוחנן
לא גדול גדול ממש ולא קטן קטן ממש. אלא
גדול וסומך על שלחן אביו זהו קטן. קטן
ואינו סומך על שלחן אביו זהו גדול עכ"ל
הגמרא :

הנה הר"ף לא הביא אלא דברי ר"י דקיי"ל

כוותי'. והרא"ש נמי לא הביא רק
דברי ר"י ובהב' וכן לענין עירוב דתנן ומהב'
להם ע"י בנו ובתו הגדולים אבל לא הקטנים.
אין לזכות ע"י בנו הגדול וסומך על שלחנו.
והיינו דס"ל להרא"ש כמו דפליגי שמואל ור"י
לענין מציאה כך פליגי לענין עירוב וכ"כ
תוס' בגמרא דכ"מ הל"ד"ה רבי יוחנן. כהרא"ש
דכמו דפליגי לענין מציאה כך פליגי לענין
עירוב. אמרם

יען דהר"ף והרמב"ם הביאו המשנה

דעירובין כלורתה דמשמע גדול גדול
ממש וקטן קטן ממש. משום כך כתב הטור
דפסקו בשמואל. וכתב הב"י. דלא דק דהרי
נפ"י מה' גיילא ואצידה לענין מציאה פסק
הרמב"ם כרבי יוחנן דהכל תלוי בסומך על
שלחנו אלא דודאי ס"ל להרמב"ם כר"י ומה
שכתב המשנה כלורתה דמשמע גדול וקטן

קושייחי הכ"ל ומושגה דמעשר שני דנפ"ה מה' מעשר שני ה"ח כחז ומהר להערים על פדיון מעשר שני כילד אומר אדם לבנו ובתו הגדולים ולעבדו ושפחתו העבדים הא לך המעות הללו ופדה לך בזה המעשר חבל לא יחן המעות לבנו ובתו הקטנים מפני שידן כידו עכ"ל : ומדבניא נמי משנה זאת כמורה. ולא מחלק בין סמוך לאינו סמוך מוכח דס"ל דבהא נמי מורה ר"י דגדול גדול מוש וקטן קטן מוש . וקשה דלמה לא יפדה ע"י בנו הקטן שאינו סמוך על שלחנו מ"ש משפחתו העבדות כיון דחזיק לענין מציאה מציאתו לעצמו דידו אינו כיד אביו ולמה חתה ידו כיד אביו בפדיות מעשר :

ונראה דהנה בלמדי זה איזה שנים מסכ' גיטין עמדתו ברש"י בגמ' הכ"ל בד"ה ופדה בזה . ופירש"י ופדה בזה מעשר שני דהו להו אחרים לנבי' והם סמוכים על שלחנו ושלחם שלו שהם אחרים ונותרים לו עכ"ל רש"י . כוונתו בזה דלא אינו סמוכים מה מהני לי' ערומותו ופשוט . עכ"ל רש"י ע"כ מייירי מתניתין בסמוכים . וא"כ קשה לר' יוחנן קושי' תוספ' דמ"ש בנו ובתו הקטנים דאין יוכל לפדות על ידם משפחתו העבד' ואין לומר כתיב דלר"י לא גדול גדול מוש . וגדול דחקן במתני' . היינו קטן ואינו סמוך על שלחנו דהא מתני' ע"כ בסמוכים איירי : וכמ"ש רש"י להדיוא בד"ה ופדה בזה והבאתו לעיל :

ואמרת דרש"י נמי ס"ל לחלק בין מציאה לעירוב כחילוקי דהרמב"ן דהכא : במה שהאב מוכה ע"י ל"ש איבה אפי' בסמוך וה"ה בפדיון מעשר שני נמי מורה ר"י דקטן קטן מוש ובקטן שאינו סמוך על שלחנו נמי יוכל לפדות דמ"ש משפחתו העבד' והא דקתני במתני' אבל לא ע"י הקטנים דהא בקטן שאינו סמוך יוכל לפדות אף ס"ל דיוכל לפדות ע"י בנו הקטן שאינו סמוך על שלחנו אלא דמח"ת יפדותן על ידו כיון דאיש סמוך על שלחנו אולי לא יחזור ויתנו לו ובדברי רש"י הכ"ל והרמב"ם אפשר נמי דס"ל כרש"י דמתני' מייירי דוקא בסמוכים על שלחנו ולכך כחז בסחם דלא יפדה ע"י בנו הקטן כיון דמתני' בע"כ בסמוכין איירי וידו כיד אביו כמו במציאה דקטן הסמוך מציאתו לאביו :

ולפי' מוכח דחוס' לא ס"ל כרש"י דמתני' דנוערייון בסמוכין איירי דהא חוס' ס"ל דכמו דפליגי לענין מציאה פליגי נמי לענין עירוב

ובהיות בן מקשה לי אהרונ"ם דבמציא' פסק מציאה קטן שאינו סמוך על שלחן אביו מציאתו לעצמו אלא דידו לאו כיד אביו דמי . ובעירוב פסק דמוכה לאחרים ע"י בנו ובתו הגדולים אבל לא ע"י בנו הקטן אפי' א"ס על שלחן אביו דבעירוב מודה ר"י דקטן קטן מוש על שלחנו דמ"ש משפחה ובקושי' חוס' . ונשיטת הרמב"ם ליכא למימר כתיב דלר"י לא גדול גדול מוש אלא הכל תלוי בסמוך . הא הרמב"ם ס"ל דבעירוב קטן מוש ואפי' אינו סמוך . וגם ליכא למימר כתיב חוס' אליבא דשמואל כיון דבמציאה ידו כיד אביו ה"ה לכל מילי ידו כיד אביו דהא הרמב"ם פסק דמציאת קטן שאינו סמוך על שלחן אביו מציאתו לעצמו וכיון דיש לו יד לענין מציאה למה לא יוכה ע"י לאחרים בעירובין דרבנן ואף אם נאמר דס"ל להרמב"ם כסדרת הרמב"ן דגדול אפי' סמוך יוכל לזכות כיון דלא שייך כאן איבה מ"מ בקטן שאינו סמוך למה לא יוכה ע"י לאחרים . ולדעתי כל הנושין צריך לתת דעתו ולנו ע"י . ונ"ע :

אמנם נראה דיש לחלק בין קטן לשפחה וכמדומני ראיתי לחלק בזה בשם בעל תוספות י"ט והוא עפ"י גמ' דעירובין פ"ב ע"ב . ת"ר מערב אדם ע"י בנו ובתו הקטנים ע"י עבדו ושפחתו הבנענים בין מדעתן בין שלא מדעתן . אבל לא מערב ע"י בנו ובתו הגדולים ולא ע"י עבדו ושפחתו העבדים אלא מדעתן וכתבו שם בתוספות ד"ה מערב . ואומר ר"י דאף ר"י מודה הכא דקטן קטן מוש ע"כ . וא"כ בלא"ה לא קשה קושי' תוספות הכ"ל דמ"ש שפחתו העבדית מבנו ובתו הקטנים דאין מוכה על ידן דשאני בנו ובתו הקטנים משפחתו העבדית דאין יוכל לערב עלי' שלא מדעתה משא"כ בנו ובתו הקטנים דיוכל לערב עליהם שלא מדעתן ולכך לא יוכל לזכות על ידן אפי' באינו סמוך על שלחן אביהם . והבן :

רק לפ"י לא צריכין לדברי הרמב"ן הכ"ל לחלק בין מציאה לעירוב דיש לומר דלכך מודה ר"י בעירוב דקטן קטן מוש ואפי' אינו סמוך על שלחנו אינו יוכל לזכות על ידו כיון דיוכל לערב עלי' בעל כרחו הו' ידו כיד אביו משא"כ לענין מציאה . ונ"ע :

אך אם תירוק זה עולה ופה אהרונ"ם אמשנה בעירובין אכתי קשה עכ"פ

שאלה יז יה

טז

מ"ו ע"א מדקדק הש"ס ממתני' ה"י עומד בגורן ואין בידו מעות * טעמא דאין בידו מעות * הא יש בידו מעות הכי עדיף טפי דהוי ל"י נכרי לגבי' ע"כ בגמרא * וא"כ הו"ל לרמב"ם להביא לשון המשנה לא שמעין דאם יש בידו מעות עדיף טפי ליתן המעות לחבירו וחבירו יפדה אותן דהכי עדיף טפי דהוי ל"י נכרי לגבי' וז"ע * כ"ד הד"ש מעגל שטיינהרש *

שאלה יט

כה לחי *

על אשר שאלני ידידי על אודות היולדת שאירע לה אבילות ז' ימים קודם החג ולא היתה יכולה לנהוג אבילות ככל הלכותי דהיינו בחליפת הסנדל וכדומה * אם החג מבטל ממנה גזרת למד כיון שנהגה מקנת אבילות * או שצריכה לנהוג אחר לידתה ז' ולמד :

תשובה

ברבר זה נחלקו תרי גאונים בתראי הכלל הנה הרב הגדול בעל נחלת שבעה בתשובתו * והרב המובהק בעל שבות יעקב * בתשובת נחלת שבעה האריך להחמיר שצריכה לנהוג ז' ולמד אחר שהלכה לזה"כ * ובשבות יעקב מוקל באבילות כיון שנהגה קנת אבילות בעת שהיתה יולדת חו אינה צריכה לנהוג ז' אח"כ * ואני אין לי פנאי כעת לפלפל בדבריהם רק נראה לע"ד :

זאת תורת היולדת בימי אלה כדברי המקיל באלב * ואת אשר הביאני היום הוא הריטב"א בחידושי' למסכת מ"ק וז"ל * נראה לי דחולת שלא הודיעהו שמת לו מת עד שהנריא חייב באבילות ז' ולמד מיוס הבראיתו ע"כ * ומדקאמר שלא הודיעהו חייב לנהוג אבילות משמע הא אם הודיעהו בעת חלי' שמת לו מת אף שלא נהג כל גזירות ז' אפ"ה אינו חייב לנהוג אבילות אחר שקם מחלו ואף דיש לדחוק ולומר דהריטב"א מילתא דפסיקא נקט :

וכברא נידא נמי עניין שלפנינו שהיולדת אינה צריכה לנהוג ז' ולמד אחר נסתה כף רגלה ללכת לזה"כ * כיון שנהגה

עירוב ובפדיון ע"ס * וא"כ הא דקתני אומר אדם לבנו ובתו הגדולים פדה בזה ע"כ לר"י מיירי בקטן ואינו כמון דאין בסמוך למה יפדה על ידן דמ"ש ממציאה * ועכ"פ לא ה"ל להרמב"ם לסתום אבל אין פירין על ידי בנו ובתו הקטנים * דהא באינו סמוכים על שלחנו פודין * וז"ע :

שוב ראיתי

בחרושי הר"ן לגיטין דכתב דאף למ"ד דקטן זוכה אפי' לאחרים י"ל היינו דוקא מיד אחר אבל לא מיד אביו כדאמרינן בעבד כנעני דמקבל גט לחבירו אבל לא מיד רבו שלו וא"כ לא קשה מירי אהרמב"ם ניהו דמציאה מציאתו שלו מ"מ לענין עירוב שמקבל מיד אביו לא יוכל לזכות לאחרים והדבר נריך תלמוד :

היוצא מכל זה דדברי המחבר שרירן וקיימין דפסק בתרומתו כר"י והסקנ' דיעות שהביא הם דברי רי"ף והרמב"ם ושיטת חוס' והרא"ש * וכיון דכתב דלכתחילה יחוס לדברי שניהם להחמיר ודאי דאין לזכות ע"י בנו הגדול וסמוך ולא ע"י בנו הקטן אפי' אינו כמון אם אפשר בנאחר * ודוק :

שאלה יח

עוד בענין הגובר

ומורי דברי בו זכור אזכרנו מה דתמי' לי אהרמב"ם הל"ל *

ואקדים להציע לפניך ב' משניות דמסכת מעשר שני וז"ל המשנה בפ"ד מועשר שני משנה ד' מערימין על מעשר שני כיצד אומר אדם לבנו ובתו הגדולים הא לכם מעות הללו ופרו בהן מעשר שני זה כו' * ובמשנה ה' ה"י עומד בגורן ואין בידו מעות אומר לחבירו הרי הפירות הללו נתונים לך במתנה חזר ואומר הרי אלו מחולקין על מעות שצנתי :

הנה הרמב"ם צ"ל מהלכות מ"ש משנה משלש המש"ס * שכתבתי וז"ל בהלכה ה' מערימין על מעשר שני כיצד אומר אדם לבנו כו' * ובהלכה ט' כתב וכן מערים ונתן המעשר במתנה וחזר ואומר כו' * והשמיט לישא דמתני' ה"י עומד בגורן ואין בידו מעות ומשמע משלש הרמב"ם דהנריה בידו להערים ליתן מעות לבנו ובתו או ליתן המעשר במתנה לחבירו ואפי' יש בידו מעות יוכל להערים כן וליתן המעשר במתנה לחבירו והוא פודה ליתן למעות שנידו * ואלו בפרק הזהב דף

שאלה יט ב

וכו' או פרשה ויהי אם שמוע בתחילה עמוד ומוסיף שמע בגליון שלמעלה הרי חזין דס"ל לחוספות • דאם נכתבו פרשות שלה כסדרן כשירות, יע"ש • ונשנת דף ע"ט • הכס שנעל הנקודת הכסף כתב עליו דחוספו' לא כתבו כן חלל לדמיון בעלמא אבל דבריו תמוהים דחוס' דשנת נמי כתבו כך תירוק ד"מ וגם בפסקי חוספות נשנת כתב מוזהר שכ' פרשה ראשונה אחר השני' כשירה נמצא דחו' כתבו דין זה להלכה ולא לדמיון בעלמא :

ועוד כ"ל דרש"י נמי ס"ל דאם נכתבו הפרשות שלה כסדרן דכשירו' • דהנה לקמן דף ל"ד בוף ע"ז אחר רב חננאל אמר רב החליף פרשוהו פסולות אחר אביי לא אמרן אלא גווייתא לברייתא • ופירש"י גווייתא לברייתא שכתב וכו' כי יביאך קודם לקדש • ואפשר דאכרח רש"י לזה שכתב פ"ט קודם לראשונה ולא כתב בפשיטות שהניחם בתוך הניח שלה כסדרן אבל לעולם נכתבו כסדרן דא"כ לא אמר פסולה דמשמע דאין להם תקנה הלא יש להם תקנה להתליפס שניה ולהניחם כסדרן • ויהא איך שיהי' דעד כאן לא פסקן אביי ורבא אלא דהך דבני לוייתא אורחא לא קא חיו' • אבל משום כתיבה שלא כסדרן לא • נמצא דרש"י נמי ס"ל דאם הקדים פרשה לפרשה גית לן בה וכו' הלא פירש"י נמי לעיל צוואי דחירן הגמ' דלמא להשלים כפרש חוספות כגון דפרשה ויהי למעלה והוסיף עליו פרשת שמוע • דנראה לו לדוחק שיהא כ"כ גליון למעלה לכתוב עליו עוד פרשה שלימה • וגם המדרכי כתב דיש מי שמכשיר בכתבו הפרשות שלא כסדרן • עוד כתב דיש מי שאומר הא דלא כסדרן פסולות דוקא בשני פרשות הראשונות אבל בשני פרשות האחרונות לא • ע"ש :

עם כל זה בידעין בודאי שנכתבו שלא כסדרן ודאי דאסור לזרפס ומי יערב לבו לגשת להכריע בין הרים גדולים כאלה • אבל במקום דיש לספק אם נכתבו כסדרן או לא • ואפשר לגדר להקל בשעת הדחק שאין לו תפילין אחרות ולסמוך אחוס' ורש"י והמרדכי דמכשירין בפרשות שלא נכתבו כסדרן ולפחות יש לווי דמידי ספק לא נפקו וא"כ ה"ל ס"ס חדא דלמא צאמת נכתבו כסדרן ומותר לזרפס ואח"ל דנכתבו שלא כסדרן דלמא כדעת רש"י והוס' והמרדכי דאף בכתבו הפרשות שלא כסדרן כשירות וס"ס מה מנינו כ"כ בפוסקים מפורסמים אך באשר שהגליון בעל

שנהגה מקצת הצילות בינו לזרפה • דומי' דחולה אשר הודע אליו אצלות • ואילו דאו השני גאוני האלה דבריו הריעב"א לא הי' חולקים בדבר זה • כן נלע"ד • וה' יעמום לך בדרכה כחות אוהבך מעדל שש"ה

שאלה כ

רמז אחי ורעי אדברה של' כך ידירי • • • • • יצ"ו

בשא נשאלתי ממה ידירי נמי שנפסל לו פרשת ויהי אם שמוע בתפילין שלו ויש לו פרשה זו ותפילין אחרים שהי' לו אם מותר לזרף פרשה זאת לג' פרשות אחרים :

תשובה

להניח פרשה זו עם האחרים באם הי' ידוע וברור לן שזה הפרשה נכתבה אחר הג' פרשות ודאי מותר • מאחר שנכתבו כסדרן למה לא לזרפס וכו' כ' להדיא הגאון בעל עבודה הגרשוני • אונם עכשיו שאינה ידועה לנו הי' מנייהו נכתבה קודם הוי' ליה ספק דאורייתא דמן התורה כסדרן בעינן וספק דאורייתא לחומרא וכן כתב הרמב"ם בפ"ה מהלכות תפילין והטור והמחבר בסי' רפ"ח אם הקדים פרשה שני' לפרשה ראשונה פסולין וא"כ אסור לזרפס וגם הגאון הנ"ל כתב במקום שיש לספק אם נכתבו כסדרן • לא תהא כזאת בישראל לזרפס ח"ו :

ומה דפשיטא לי' לבעל עה"ג • מביני לי טובא דלדעתי אין זה פשוט כ"כ לפסלן אף אם ברור דהקדים לכתוב פרשה לפרשה • הן אחת דהרמב"ם והטור כתבו להדיא דאם הקדים פרשה שני' לראשונה פסולה אבל דעת חוס' אינו כן וב"כ הט"ז בסי' ר"ץ קק"א דחומס' משמע דהא דאמרינן שלא כסדרן פסולין היינו דוקא באותיות או בחיבות אבל אם הקדים פרשה לפרשה כשר :

דהבי גרסינן במנחות ל"ב ע"א לימא מסייע לי' כיוצא בו ס"ה שגלה אין עשין מוזהר תפילין ומזוזה לפי שאין מורידין מקדושה חמורה לקלה יבא מורידין עושין אחרי הכא פתוחות וסבא סתומות • וישני דלמא להשלים וע"ש • בחוספות ד"ה דלמא להשלים • דכתבו אחר פירש"י • ועוד יש לפרש להשלים כגון פרשת שמע בסוף עמוד

סבירה להו בכל התורה כולה דט"ע דאורייתא
משום דילפינן לה ממזר :

וקשה לי למאור כי היכא דילפינן כל
התורה כולה ממזר לטעם כעיקר
למה לא ילפינן נמי כל התורה כולה גם לזה
ממזר שהיא כל איסורין שבתורה מוטריפין זה
עם זה כמו במזרי ואין לומר דאין ה"ל דילפינן
לה דהא הרמב"ם כתב להדיא בפ"ד מה"מ ח"א
דבכל התורה כולה אין איסורין מוטריפין זע"ז
וגמרא ערוכה היא במסכת ע"ז דף ס"ו ע"א
אהא דפרקי הש"ס מתבלין מג' שמות אמר רבא
הא מי רבי מאיר היא דאמר כל איסורין
שבתורה מוטריפין זה עם זה הרי דלדין דקיי"ל
כרבנן אין איסורין שבתורה מוטריפין ואם נפסק
לומר דאיכא שום פירכא או שום מיעוט דבכל
איסורין שבתורה לא חתא איסורין מוטריפין
זע"ז ח"כ גם לענין טכ"ע לא נילף מיניה
דאיכא למיפדך מה למיר שכן איסורין מוטריפין
זע"ז ולכן נמי טכ"ע דאורייתא :

ועד קשה מאי פריך רב אחא לר"ע נמי
משרת להמל"א ומכאן חתא דן לכ"א
שבתורה היאך אפשר לומר בכל איסורין שבתורה
דהיתר מוטריפין לאיסור כיון דיש לנו עכ"פ שום
מיעוט דבכל איסורין שבתורה אין איסור ואיסור
מוטריפין וא"כ אין לנו ללמד כ"א שבתורה מוטריפין
להמל"א דהא איכא למימר ק"ו איפכא השתא
איסור ואיסור אין מוטריפין בכה"ל איסור והיתר
מייבעי דאין מוטריפין ואין לומר דהכי פריך רב
אחא דילף עכ"פ המל"א בכל התורה עמיר
והיינו דעכ"פ דנזטרפו בזה אחת * והיינו
דאית לן דלא לזטרף איסור ואיסור היינו בזה
אחר זה אבל לעולם בזה אחת איסור ואיסור
מוטריפין אף בשאר איסורין ופריך דאיסור
והיתר נמי נילוף דנזטרף בזה אחת עכ"פ זה
ליתא חדא דרב אחא דפריך לא ידע לחלק בין
בזה אחת לבזה אחר זה ועוד דהא איכא
למיפדך מה למיר שכן איסורין מוטריפין אף
בזה אחר זה משא"כ בשאר איסורין אית לן
שום לימוד דאין מוטריפין ולפתול לבז' אחר זה הוא
דאית וקשה ממה נפשך או דנילוף נמי לאיסור
ואיסור שמוטריפין בשאר איסורין או דלא
נילוף ממזר נמי לטעם כעיקר דאסור בכל
איסורין שבתורה וצ"ע :

שאלה כב

נשאלתי מורכב דרבנן בקורקנן אח
שניקב

צעל עבודת הגרשוני הנ"ל כתב בפשיטות אף
בנחשתק לן א"כ נכתבו כסדרן או לא דלא
התא חתא לזרפס' אין יהוש' כמוני כדאי
להכריע להקל במקום שהוא מוטריפין ובפרט
במקום איסור דאורייתא אשר אפשר להיות
בכל צעירה בכל יום ולהיות כקרקפתא דלא
מנחי חפלינן דברי ידיו מערל שט"ה

שאלה כא

זה ימיו כבירים שטעו עיני ברמב"ם
פ"ה מהלכות נזיר
הלכה גימל דכתב כל איסורי גפן מוטריפין זה
עם זה כיצד הרי שזירק ענבים לחיס עם
גשמים או עם נוסר וחזקן חג ואכל מן
התערובת כות לוקה * וכן כתב עוד בהלכות
מאכלות אסורות פ"ד ה"י כל איסורין שבתורה
אין מוטריפין זה עם זה לפיכך הלוקה מועט
חלב ומעט דם ומעט בשר בהמה טמאה
וכיוצא באלו משאר איסורין ואכל מן הכל
כיתא אית לוקה חזק ממיסורי נזיר וכמו
שיבאר והטעם דכתיב וכל אשר יעשה עכ"ל
הרמב"ם יע"ש במקומם :

ודבריו נעלמים ממנו ומופלאים מן
דעתיו דהלא גרסינן בפסחים
מ"ד ע"ב אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן כל
איסורין שבתורה אין היתר מוטריפין לאיסור
חזק ממיסורי נזיר שהרי אמרה תורה משרת
ופריכין והאי משרת להכי הוא דאית * הא
מייבעי ל' לבדנתי משרת ליתן טעם כעיקר
ומכאן חתא דן לכל איסורין שבתורה ומיבנין
הוא ממי רבנן היא ורבי יוחנן הוא דאמר
בר"ע * ור"ע טכ"ע מנ"ל ומסקינן לילף ממיבולי
עכ"ל ורבנן גיעולי עכו"ם חידוש הוא * אמר לי
רב אחא ברי' דר"א לרב אשי מדרבנן נשמע
בר"ע מי לא אמרי רבנן משרת ליתן טעם כעיקר
ומכאן חתא דן לכ"א שבתורה * לר"ע נמי משרת
להיתר מוטריפין לאיסור ומכאן חתא דן לכ"א
שבתורה * עוד כה אמר לי ר"א לרב כהנא חלל
הא דתני מל אשר עשה מנפן היין לימוד על
איסורי מיר שמוטריפין זה עם זה השתא איסור
והיתר מוטריפין לר"ע איסור ואיסור מייבעי *
אמר לי איסור והיתר בזה אחת איסור ואיסור
בזה אחר זה עכ"ל הגמרא :

והנה הרמב"ם פסק דטעם כעיקר בכל
איסורין שבתורה לאו דאורייתא חזק
מכזית בכזית אכילת פרס שהוא מדאורייתא
ואפשר משום דילף לה ממזרי * והר"ה וסייעתו

שאלה כב כג

הסעודה בלילה ונא אדוני לכתוב לי השונה
בכונה במוקדם כי השעה נריכה לך :

תשובה

אלה עולת יעלה שלמו ה"ה האלוף
והתורני הרבני המופלא כ"ה ..
י"ז :

אחרי ד"ש אנוניא לו מזל טובא ויזכה
לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובנוצות
ולגדלם בעושר ובכבוד :

ואת אשר שאלתני היאך יש לנהוג ביום
הברית התענית נראה לי בפשוט
לכורות להלכה ולמנהג כו"ש המהדר בסי'
תק"ט סעיף ט' ב"ט שחל להיות בשבת ונראה
ליום הראשון בעל ברית מהפלל מנחה בעוד
היום גדול ואינו משלים הענינו לפי ש"ט שלו
הוא יואף דהמג"א כתב לעשות הסעודה בלילה
היינו דכוונתו נמי שהבעלי ברית שהם המוהל
והסנדק ואפי' הבן לא ישלימו רק הסעודה
לקרואים יעשה בלילה ב"ב דה"כ כוונתו מה
מסיק אהמחבר הלא גם המהדר מורה בזה
דלא לעשות הסעודה ביום רק הבעלי ברית
לא ישלימו אפי' כוונת המג"א שגם הבעלי
ברית ישלימו אבל אין נראה לי כן מגמרא
דמ"ק דף ט' :

דשם בנותניתן הן אין נושאין נשים במועד
וקאמר בגמרא הרבה טעמים על
זה וחד מנהגן משום דאין מערבין שמחה בשמחה
ופרכיין ודאין מערבין שמחה בשמחה מ"ל
דכתיב ויעש שלמה כו' ואם אחת דמערבין
שמחה בשמחה איבעי' לי' למייער עד התג כו'
הו פריך הגמרא שם הכא נמי מיעבד ליעבדו
מיכל לא ליכלו (ופירש' ליעבדו קרבנות ומיכל
לא ליכלו) אין שמחה בלא אכילה ושמי' ע"ל
הגמרא הרי קמן דמיעבד קרבנות ולא ליכלו
לא רצו לעשות משום דאין שמחה בלא אכילה
ושמי' וא"כ ה"ל ליעבדו הברית דהו כמקריב
קרנן כמדוע ביום וליכול בלילה לא עדיין דאין
שמחה בלא אכילה ושמי' ע"כ אהובידיד נפשי
יעשה הסעודה בלילה והוא עם הסנדק והמוהל
יתפללו מנחה גדולה ויחלו כרונכם ולנוצות
תחשב לו לשמח בסעודת מזה :

ובעת שמעתי שגם הגאון בעל אי' דה"כ
בנפשיטו' שהבעלי ברית לא ישלימו
והסעוד' יעשה בליל' ולמעתי כל שלא עושה כן
נקרא הדיוע' כ"ד הנושמת בשמחתו מעגל שט"ה

חזר

שעקב וזמן שעליו סותמה אם היא סתומ'
מעלי' או לא ולא נעלם ממני מה שכתב בש"ע
י"ד סי' מ"ט נ"ק הקורקבן וזמן שעליו
סותמה כשר' אך אפשר בעופות המפוטמים
יש לחוש דאולי מקורם שנתפסמה היתה
הנקב או אולי אף אחר שנתפסמה היתה' דזה
בשום פעם ונראה הנקב מופלג וכמדומני
ראיתי מזה בשום ספר ושמו הטוב שכחתי :

תשובה

לכאורה נראה דחששא דמר לאו חששא
היא דאם היתה הנקב בשום
פעם נראית לא היתה משוכחת רק הולכת
ומתנוונת כדקיי"ל דטריפה אינה משוכחת ועוד
דאין מחזיקין ריעותא ומה גם דזה ודאי
והחוש יעיד על כך דנקב הבא על ידי חולה
דלאו בפעם אחת מנקבת עד החלל אלא אחת
אחת וא"כ יש לומר דמיד ספק ספיקא לא
נפקת חדא עתה כשהיא שמינה נעשה הנקב
ולא נראית בשום פעם ואח"ל כשהיה עדיין
דזה נקב אחת אחת דלמא לא היתה מנוקב
באותו פעם עד החלל' אף דיש לפקפק אספק
ספיקא כזה מ"מ כלל זה מסור לך דלא מחזיקין
ריעותא וכמ"ש :

אמנם אחרי רואי במנחת יעקב כלל י"ז
ס"א דכתב בשם תשובת באר
עקב דנאוו שנתפסטה יש לחוש דלמא היתה
דזה בשום פעם וכמ"ש מעלתו הרמה אף אני
חזרתי ממה שכתבתי לעיל להחזיר ואף דהמנחת
יעקב כתב עליו דהוא נגד סתומת לשון
הפוסקים מכל מקום אין לי להקל למעשה
אם לא על ידי תערוכות וכדומה דישנו עוד
נדיים להקל כן נראה לי ידירו מעגל

שאלה כג

שרר לכבוד אדמו"ר ה"ה כ' כמוהרר
מעגל נר"ו :

אשאל מעם אדוני שאלה אחת קטנה
אשר אני נריך לה כעת בזה
שאשתי המליטה זכר והברית הס' למז"ט
ביום ח' ח"י תמוז שהוא יום התענית שנדחה
ליום הראשון ומועתה אני שואל כיצד יש לי
לנהוג אם להשלים התענית ולעשות הסעודה
בלילה וכמ"ש המג"א בסי' תקנ"ט או לעשות
הסעודה ביום בזהר שלא נהגו גבן לעשות

שאלה בר כה יח

והוסיפו חומרא על חומרא וגזרו לא שמשא אטו שנושה והיינו דוקא לדעתי בדבר דשכח אבל במילתא דלא שכיח לא גזרו רבנן כ"מ ומכ"ש בגזירה זו דשמשא אטו לא שמשא לא גזרו בדבר דלא שכיח. וזה ודאי מילתא דלא שכיח שחיקף בבואה מניח הטבילה לראות דם וזינח זינחת שזה כמה שנועות שהיא גלמודה מבעלה וזכרה יומי טומאתה ודאי דלא לגזור והש"ך מיקל עכ"פ בלא שמשא בראש כחם וא"כ נדון דל"ש מאוד אפשר דמודה הש"ך דאפי' בראש דאך צריכה להמתין ובא"ה יש להקל נדון דידן דעדין בתוך יומי מלואת היתה :

עוד יש לי סניף להקל דאם היתה ממתנת כמנהג עד יום ה' ה' חל ליל טבילה צו"ש והיתה צריכה להרחיק חפיפה מהטבילה והיו חומרא דאחי לירי קולא וכו"ו מצינו בשל"ס שהתיר לאשה ללבוש לבנים ביום ד' לגדלה ולא שנושה בלילה שקודם ראיתה ולהתחיל ולספור ז' נקיים מיום ה' כדי שלא לטבול ביום ז' ואף דא"כ חף נדון שלפנינו ה' לנו להחמיר עלי' ולהמתין עכ"פ ד' ימים מ"מ כיון דהוא מילתא דלא שכיח וגם זה כמה ימים שהיתה יושבת גלמודה מבעלה. והב"י מתירה בלא שמשא עכ"פ והראב"ד כתב דפולטת אינה סותרת אלא לטהרות ולא לבעלה ומכל ה"ל התרתי לה לספור ז' נקיים היכף אחר שפסקה בטרה'! שוב מנאחי כן להדיא בתשובת מעיל דקדק ושישו מעי שכוונתי לאורוגאון וחסידי מעורל שט"ה

שאלה בו

גדרשתי מאחד העמוד שבתורה לחוות דעי בזה דאיתא בבר"ן בסוף מסכת נדרים דהתם חנן בראשונה ה' אומרי שלש נשים יולאת ונוטלות כתובתן האומרת טמאה אני לך שמים ביני לבינך נטולה אני מן היהודים כלומר שאוסרת על עמה הנאת השמים כל היהודים חזרו לומר שלא תהא אשה נוחתת עיני' באתר ומקלקלת על בעלה. האומר טמאה אני לך תביא ראי' לדברי' נטולה אני מן היהודים יופר חלקי' וכן פסקין כמשנה אחרונה :

וכתב הר"ן ואיכא למידק אמתני' כיון דמדמינא דאמרה טמאה אני לך מיתסרא אבעלה כמשנה ראשונה משום שלא תהא נוחתת עיני' באתר היאך היתירוהו וזי איסור שזה להיכן הלך. ויתיר לדידי לא קשי' דני היכא דאמרינן כמיה דוכתי דכל דמקדש ארעתא

ט ב

שאלה בר

חור והשי' הרבני ה"ל

אהובי עשיתי כמלאתי וכמה לומדים ה' הסובין בסעודה ואמרת להם מה שכתב מעלה הרמה בזה והורו לדבריו. אמנם בראותי הסוגי' דמ"ק ה"ל לא הבנתי דברי הה"מ ד"ה איבעי לי' למיטר עד הסג דכתבו משום כדי שלא יתבטלו ממלאכתן כל כך. ולא פירשו בפשיטות דאיבעי לי' למיטר כדי שיעשו יום הכיפורים דהא אחר רבי יוחנן דאוחו שנה לא עשו ישראל יוב"פ :

תשובה

אין כאן קושי' דע"כ קושי' המקשה דה"ל למיטר עד הסג היינו כדי שלא יתבטלו ישראל ממלאכתן כ"כ דאל"כ אלא דפריך דה"ל למיטר עד הסג כדי שיעשו יוב"פ כדינו. דא"כ מאי הוכיח דאין מערבין שמשא בשמשא דאי מערבין הו"ל למיטר כדי שיעשו יוב"פ אחתי כמי דאין מערבין ש"ש מ"מ הוי למיטר עד אחר הסג כדי שיעשו יוב"פ. אלא ודאי דבזנות המקשה דה"ל למיטר עד הסג כדי שלא יתבטלו ממלאכתן אבל משום יוב"פ דרשו ק"ו וכדאמר שם בגמרא ואם משום כדי שלא יתבטלו ממלאכתן לא קשה דה"ל למיטר עד אחר הסג דמ"ש אם יתבטלו קודם הסג או שגת ימים אחר הסג ואחתי דברי תוס' לנכון וזה פשוט ומובאר. וידרו ה"ק ה"ל

שאלה בה

מועצה בזה אמת שטבלה עמה אחר לידה וחיקף כשנחתה מניח הטבילה לביתה עד שלא מדקקה לבעלה ראיה טיבת דם ונשאלתי אם צריכה להמתין עוד ה' ימים כנהוג או לא רק דסגי מיד שפסקה בטרה :

תשובה

בראה לי דאינה צריכה להמתין ה' ימים רק חיקף כשפסקה בטרה תוכל לספור ז' נקיים דחומרא זאת להמתין ה' ימים משום חשש דלמא תפלוט ש"ז וסותרת לא חבר בגמרא ובראשונים רק חומרת אחרונים היא

שאלה בו

ואם נשקרת ועשה כן כדי להפקיע ענינה ונבעלה לא חשבה בפנינו דודאי לאו ברשיעי עסקין לחשבה לעוברת על שבועה ואם לא תרצה לשנע בפנינו אין בדבריה כלום ואינה נאמנת :

והא דאמרינן במשנה אחרונה דאם אמרה רק נטולה היא מן היסודים דיפר חלקו ולא אמרינן דהשבע עוד בפנינו זהו ליתא דהכי עדיף טפי שיהא השאר תחת בעלה אבל באם תאמרי טמאה אני לך ונטולה אני באמתי אף אנו נאמר לה שהשבע עוד פעם כנ"ל * זהו מזה שנראה לי בזה לאמתי ואם יש למעלתך תיזק יותר ונדרוש יודיעני ואני מוקבל האמתי ממי שאמרו ואף מקטני קטנים ומכ"ש מחכמים שכוונתן י"ב * הכ"ד אובדן הדבק מאל מעדל שטיינר

שאלה בו

שאלה צא לפני בקדירה של עדשים רותהין שפול להובו חומץ של סתם יינן ואסרתי לאכול העדשים אפי' בעורן רותהין ואע"ג דהשתא בעורן רותהין החומץ צהב לפגם וכדאיתא בע"ז כגון חומץ שפול על גבי גריסין וכבר כתב הש"ך ב"ד סי' ק"ג סק"ז אחא דכהב המחבר בפגם ולבסוף השביח דאסור היינו אחר שהשביח אבל קודם שהשביח מותר אע"פ שאפשר שישיב אח"כ מ"מ כיון דהשתא פגם * אבל כיון דמלאתי ורליתי בפר"ח דאסור אפי' בעת שהוא לפגם כיון דמשיב אח"כ וכ"כ הכר"פ לאסור בדבר שדרבו לאכול בצון ומי יאכל רותהין ולא יניחו ללגן ע"כ אסרתי אותן לאכלן ומעתה אני שואל ומבקש ממעלתו להודיעני דעתו בזה :

תשובה

דעת הפרישה להקל בחומץ שפול לתוך גריסין רותהין לאכלן אפי' אחר שנעשו צונן והוצאו בע"ז סק"ה אמנם הכ"י ח"ל ואע"פ שלא אמרו בגמרא אלא שהביח ולבסוף פגום כתב רבינו פגום ולבסוף השביח גמיי אסור וכ"כ הרמב"ם והרשב"א וטעמא משום דכ"ש הוא השהא פגום לבסוף אסור מפני שהשביח מהחילה אע"פ שאותו שכן לפגם הוא * פגום תחילה כ"ש דאסור דהוא פגם זה אינו פגם כיון שהוא ע"מ להשביח עכ"ל הכ"י :

ולבאורה קשה אפרישה דהא הכ"י סבירא קאמר

אדעתא דרבנן מוקדם ואפקעיניהו רבנן לקידושי מיני' ה"נ הכא כל שחמרה לבעלה טמאה אני לך אפקעיניהו רבנן לקידושי מיני' וגמלא בשעה שנאנסה פנוי' יהיה ומש"ס שרי לבעלה ע"ש :

והקשה ידידי החכם ש" דאכתי וואי הועילו חכמים בהקנתן דאם היא רוצה להפקיע ענינה מבעלה תאמר טמאה אני לך ונטולה אני מן היסודים וממנ"פ אסורה היא עלי' דהא בטמאה אני מדינא מיהסרה אבעלה מזה האמר דאפקעיניהו רבנן לקידושי מיני' ובנאנסה פנוי' יהיה * דמ"ו אסורה היא עלי' מחמת הגדר שאסרה על ענינה הגלת תשמיש דהוא לא יכול להפך לה נדרה כיון דפנוי' היא :

תשובה

אהובי ידיד נפשי החריף נר"ו

יפה הקשית * וראוי' היא לך אם אונס * כמדומני שמעתי להקשות קוש' זאת בשם גאון אחד ושמו לא נודע לי אבל עכ"פ קוש' זאת נריבה נגר והולם להולמה :

ואני בעניי אמרתי לתרצה בפשוט מבלי לילך בגדולות וגפלאות * והיינו דזה ודאי אי הוי ידעין דהאמתי אתה שנטולה היא מן היסודים או דטמאה היא לו דיוגאת מבעלה דמה לה לעשות אחרי שנאנסה או שהתשמיש קשה לה אך דאנן חשבינן אותה למשקרת דמעולם לא נאנסה ולא נשבעת ואומרת עלי' הגלת תשמיש אלא דמשקרת ואומרת כן כדי להפקיע ענינה מבעלה ותלך לנזקס שאין מכירין בה ובנדרה ותנשא לאחר * וכן משמע לשון הרא"ש במשגתיו דכתב דהא דאמרינן במהני' חששו שלא תהא עיני' טתנת באחר * נהקלקלו הדורות וחשו שהיא משקרת להפקיע ענינה מבעלה ע"ש בפנים :

ואחרי הודיע אותך את הדברים האמתי האלה * לא נפלאה היא ולא רחוקה ממנו לתרץ קושייתך הכ"ל * דאם נאנסה לפנינו ואמרה שנטולה היא מן היסודים וטמאה אני לך אמרינן לה שהשבע עוד פעם לפנינו ועל דעהינו שנטולה היא מן היסודים ואם אונת דבריה * שאסרה עלי' הגלת תשמיש מאי איכפת לה להשבע עוד פעם לפנינו דהא בלא"ה אסרה היא להנשא לאיש משום נדרה הראשון

שאלה כו

יט

שדרו לאכול צונן מי יתירו מ"ו נראה לי
בסתר ייב דרבנן וגם פגום ולבסוף השני
דאסור היוו חלא מדרבנן והוי חרי דרבנן
כ"ל דוואן דרונה לסמוך אהש"כ לא הפסיד
ואפשר דיש לצדד להקל בנדון דידן אפי' לאכלן
אחרי שהשני והנלענ"ד כתבתי :

שאלה כח

ואת אשר שאלתי בסוגי' ה"ל אהא דאמר
עולא מחלוקת בהשני ולבסוף פגום
אבל פגום מעיקרא ד"ה וותר איתני' רב
חגא לעולא יין שגפל לחוך גריסין וחומין
שגפל לחוך עדשים אסור ור"ש וותר והא הכא
דפגם מעיקרא ופליגי' אמר עולא הכא במ"ע
כגון שגפל לחוך גריסין צוננין וסרתיחן דנעשה
כמי שהשני ולבסוף פגום והקשיתי דאין הונח
לו לרב חגא בחירוטו דעולא דנרייתא מיירי
בגפל לגריסין צוננין ופליגי' בהשני ולבסוף פגום
דהא מהסוגין משמע דהך גימ'ל צני דהדי
הני' וכיון דרב חגא ידע סיפא דהך דנרייתא
משמחתא ידע ומי מרישא וא"כ מדוע לא השיב
לו רב חגא לעולא דאין אפשר לומר דפליגי
בהשני ולבסוף פגום ואפי' וותר ר"ש א"כ
למה מודה בגפל של תרומה תחילה דאסור :

תשובה

נראה לי דלק"מ דהנה זה ייווש הקשיתי
מ"ל להגמרא להוכיח דפגום
מעיקרא פליגי' דלמא לעולם בפגום מעיקרא
כ"ע מודה דמותר רק דפליגי' בהשני ולבסוף
פגום והך צני דין שגפל לחוך עדשים מיירי
בגפל לחוך כשהן צוננין דהוי משני ולבסוף
פגום והא דבגפל של תרומה תחילה דמודה ר"ש
דאסור היינו משום דרבי זירא הואיל ורחוי'
לחמע בו כמה עיסות אחרות ואפי' בגפל של
חולין תחילה וחיימה ואח"כ של תרומה ר"ש
וותר אף דרחוי' לחמע היינו משום דס"ל לר"ש
לחלק בשלמא בגפל של תרומה תחילה וחיימה
כיון דהשהא עכ"פ משני של תרומה וגם לבסוף
כשגפל של חולין פוגמו העיסה מ"מ כיון דהאי
פגם נמי לאו פגם גמור הוא דהא ראוי לחמע
בו עיסות אחרות ס"ל לר"ש דאסור דהוי במשני
ומתחילה ועד סוף אונס בגפל של חולין ואח"כ
של תרומה דהיינו כשגפל של תרומה פגום
לא עיסה אף דרחוי' אח"כ לחמע בו עיסות
אחרות מ"ו הוי כפגום מעיקרא ור"מ ס"ל כיון
דראוי

קאמר דכ"ש פגום ולבסוף השני דאסור ונ"ל
דס"ל להפרישה דלא דמי דנשלמה בהשני
ולבסוף פגם כיון שהשני בתחילה ונאסר שוב
הין האסור פקע מיני' אבל בפגום ולבסוף
השני כיון שהיפך כשגפלו לתוכו פגמו הו
הין חזר וניעור ולק"מ אפרישה :

אבנם נראה לי להוכיח כהנ"י והוא מגמ'ר
דע"ז דף ס"ח ע"א דאמר רבי
יוחנן בפגום מעיקרא מחלוקת אמר רב עמרם
הפער איתא להא דר"י ולא חגי' לה במתניתן
נפק דק ואשכח דחגי' שאור של חולין כו' והא
הכא דפגם מעיקרא ופליגי' אר' זירא שאני
עיסה הואיל ורחוי' לחמע בה כמה עיסות
אחרות ת"ש שאור של תרומה כו' והא הכא
דפגם מעיקרא ופליגי' וכו' ה"ל כדדני זירא
ת"ש מסיפא הין שגפל כו' וכו' ה"ל כדשני
לי' עולא לרב חגא כשהשני ולבסוף פגום :
ומי פליגי' כשהשני ולבסוף פגום והא קהני
גפל של תרומה תחילה ש"מ וקשה לי' דלמא
לעולם בפגום מעיקרא ד"ה מותר ובהשני
ולבסוף פגום לר"ה אסור וכדמוכח מבגל דגפל
שאור תחלה חלא דפליגי' בפגום ולבסוף השני
והיינו דסיפא דנרייתא דחגי' חומין שגפל לחוך
גריסין דאסור ור"ש מהיר מיירי בגפל לגריסין
רוחחין ורבנן ס"ל דפגום ולבסוף השני אסור
ור"ש מותר אבל בפגום מעיקרא לכ"ע וותר
והא דגפל שאור של חולין תחילה דאסור ת"ק
היינו כדנ"ל אע"כ כהנ"י דאם השני ולבסוף
פגום אסור כ"ש דפגום ולבסוף השני אסור
וכיון דמוכח מיהא דגפל של תרומה תחילה
בהשני ולבסוף פגום דגם ר"ש מודה דאסור
הה"ד פגום ולבסוף השני דאסור לר"ש וא"כ
הי"ד דנבא דין שגפל לחוך גריסין מיירי
בגפל צונן רוחחין ו"ע דר"ש דמותר ומוכח
בניה יוכפי' ויהי' יס' לדחוק דאפשר דס"ל
להפרישה דפגום ולבסוף השני הוי כפגום
מעיקרא ועיין ברמב"ם צ"י המשנה וא"כ הוי
פגום מעיקרא מותר הה"ד דפגום ולבסוף
השני ועיין :

ועתה אחר שקדמנו כל זה הנה נאות
וקרוב לכוונת דאף ה"י דחולק
ההפרישה וכתב לאסור בפגום ולבסוף השני
אפשר דהיינו דוקא לאכלן צונן משא"כ לאכל
הוה כשהן צוננין דהיינו כשהן רוחחין
אשר דגם ה"י מודה דמותר וכו' הש"ך
דוה"ה לן לאשמוי פלוגתא אונס באשר
צמר"ח וכדו"ש כהנ"י לאסור ולפחות בדבר

שאלה כח כט

יעקב מחנ' אע"ג דאית' לי' תריומיטנפי' בתום ד"ה אע"ג' מרלא משני הכא במאי עסקין בשלא כינסו לפני הרגל דלא שרינן במי שח"ל אלא חלוק אחד אלא בשכינסו לפני הרגל אצל לא כנסו דפשע לא שרו משמע דמי שאין לו אלא חלוק ח' דשרי לכנסו במועד אפילו פשע ולא כנסו לפני הרגל. כן נ"ל ונתוספתא מסופק בזה :

הרי לפנינו דנתוספתא' מסופק בזה ואם נאמר דלא שנקין פשיטותא דתום' מקמי ספיקא דתוספתא' והיינו מדמוכח ממר' דין דשרי אפי' בפשע' אזנינן בזה גמרא דין ולא שנקין פשיטותא דגמרא' מקמי ספיקותא דתוספתא' אצל נראה דלא מוכח מסוגיא דין מירי דשרי לכנס בלא כינסו קודם הרגל והא דלא משני הש"ס הכ"ע בשלא כינסו קודם הרגל דפשע ובקושיית תום' אין זה הוכחה :

דלעיל דף י"ד ע"א איתא בעי ר' אבדה לו אבידה בערב הרגל כיון דאניס מותר א"ד כיון דלאו מוכחא טילתא לא' אומר אביי יאמרו כל הסריקין כו' ולטעמיהם הא דא"ר אביי אמר ר"י מי שאין לו אלא חלוק אחד מותר לכנסו במועד ה"ג יאמרו כל הסריקין כו' ומשני הא איתמר עלה אמר מר בר רב אשי התם איזורו מוכיח עליו ע"כ הגמרא' וזה דמתירן במי שאין לו אלא חלוק אחד משום דאיזורו מוכיח עליו ע"כ זריבנן לומר דמיירי דהוא עצמו כוזבו דא"כ מאי ידע דאין לו אלא חלוק אחד אע"כ כשהוא כוזבו בעצמו' וכן מלאחי אה"כ בב"י והגאונים' וא"כ אכתי קשה אהא דמשני לקמן י"ח דאית' לי' תרי ומיטנפי' ולא תירין דהני דמותרין לספר ולכנס דקתני במתני' היינו דמותרין אפי' ע"י אחר משא"כ במי שאין לו אלא חלוק אחד אינו מותר אלא בעצמו ולכך לא קתני מי שאין לו אלא חלוק אחד במתני' ועל כרחין צ"ל דמהא ליכא למשנוע מיני' דחדא מינייהו משני' וא"כ אזור' הוכחת תום' דמותר אפי' בפשע מרלא משני הכי וריוין שכן כיון דנתוספתא מסתפק בזה ומגמרא דין לא מוכח מירי לא לכאן ולא לכאן' פשיטא דאית' לן למחול בזה ספיקא דתוספתא' ולאסור מוספק :

מירה להביא לומר אף דנתוספתא' מסופק בזה מ"מיס להחיר לכנס למי שא"ל אלא חלוק אחד אף בפשע ולא כינס קודם הרגל כיון דמן הרין מותר לכנסו דהא קיי"ל בלי

דראוי לחנוע בו עיסות אחרות אסור וכת' רבי זירא דהוי כמשינא בהחילה ולעולם בפגום מעיקרא בעלמא גס ר"מ מודה דמותר :

וע"כ זריבנן לומר דסמא דש"ס לא ס"ל לחלק בסברא דראוי לחנוע בין פגום מעיקרא להשניא ולכסוף פגום' או דס"ל דהך דראוי לחנוע הוי כמשינא ולכסוף פגום' וא"כ שפיר הונח לו לרב חגא בחירונו דעולא דברייתא מיירי בנפל לתוך גריסין זונגין ופליגי בהשניא ולכסוף פגום ולא רוצה להקשות לו מנבא דנפל שאור של תרומה תחילה דמשמע בהשניא ולכסוף פגום לכ"ע אסור' ד"ל דשאני עיסה הואיל וראוי לחנוע בו עיסות אחרות' ובנפל של חולין תחילה וחיימא ואח"כ נפל של שאור ס"ל לר"ש דמותר אף דראוי' לחנוע כיון דעכ"פ פגום מעיקרא וכו' ודו"ק' כ"ד ירדו ואוסבו לנח מעגל שטינהרט

שאלה כט

נפשי בשאלתי במי שאין לו אלא חלוק אחד וכיוצא בו בשאר כלי פשתן שאין לו מהם אלא אחד אם מותר לכנסו במועד אף בלא כינסו לפני המועד :

תשובה

אמרתיו שלא להשיבך כעת באשר שאני טרוד מאוד בטרדת דשמי' ודעלמא ועוד חזון למועד א"ה' אהנס מאהבתי עליך פסקתי בין הפריקים להשיב' באמת לכאורה יש לאסור לכנס אפי' כינסו לפני הרגל' דכל הטעם דאמר רבי יוחנן דמי שאין לו אלא חלוק אחד דמותר ולא חש דיאמרו כל הסריקין אסורין וסריקי' ניתוס' מותרין משום דאיזורו מוכיח עלה חס לא שייך בדיקין' מ"מ נראה מודסת' הטור והמחבר דמי שאין לו אלא חלוקא' מותר ולא כתבו הא דאיזורו מוכיח עלה ל"ג בחלוקים דין' מוכח דס"ל דאפי' בשלנו מותר וכ"כ הגמ"א :

אמנם מה שנסתפקת אם מותר לכנס אף בלא כינסו ערב הרגל' כבר נסתפק בזה בנתוספתא' והבאנו בתום' במועד קטן דף ח"י ע"א אהא דאמר רבי יוחנן מי שאין לו אלא חלוק אחד מותר מתיב רבי ירמיה' ואילו מכבסין במועד הבא ממדה"י' הני אף מי שאין לו אלא חלוק אחד לא' אמר לי' רבי

שאלה בט

ב

גילה עצמו קודם הרגל חו לא חיישין משום מראית העין כיון דבאמת גילה קודם הרגל ולא יחשדו אותו רק דיאמרו דעלה עצמו קודם הרגל ולכך גילה עצמו נמי ברגל. וכדומה לזה מצינו בשם הרב המגיד והר"ן ז"ל והובאו בט"ז סי' רמ"ב נב"ח וז"ל שלא התירו חכמים מפני הטעם שחולין בארסות אלא כשהאמת כן שאם יתקד הדבר ימצא שכן הוא שהעכו"ם חולק בפירות אבל כה"ג שהבעלים נוטלים כל הפירות מחזי להו לאינשי כשכיר יום עכ"ל. וא"כ הלא נמי דבאמת באמת גילה קודם הרגל התירו. ודו"ק היטב בסברא זאת וכדלוי הוא להציל הר"ת מקושי' הטור :

ועתה נבוא לשאלותינו ולהוכיח דע"כ אפי' כשפגע ולא כינס בעה"ר מותר לכנס במועד כשאין לו אלא חלוק אחד דחל"כ רק דוקא בשבנם קודם הרגל אז מותר לו לכנס חלוקי. א"כ אחתי קושיה הגמרא לעיל דף י"ד במ"ע אהא דמתיר ר"י לכנס במי שאין לו אלא חלוק אחד דיאמרו כל הסריקין אבורים כו'. ואי כהירין הגמרא איזוהי מוכח עליוזה אינו דליתורו מוכיח דאין לו אלא חלוק אחד. אמונם במה יודע איפוא שביבסו קודם הרגל ובקושיה הטור ה"ל על הר"ת אע"כ דבכל גווני מותר לכנס אפי' בפגע ולא כינס קודם הרגל. וכן נראה לי להורות להלכה וליועשה. ומאחתי במהריק"ש שכאב במזרים נהגו היתר לכנס ע"י שפחות גויים כל הכלים הצריכים במועד דכיון שצריכים למועד הוו כמי שאין לו אלא חלוק אחד. ומשום דלא דמי להדדי להדי' נהגים היתר ע"י שפחה גוי'. ולא מיתו בידם חכמים. סענדל ששינהרסט

שאלה ל

בשאלתי לחוות דעי במי שמת לו מת באחד בשבת דיוס שביעי שנו הוא בשבת ויס לו למול בנו באותו שבת אם מותר לקרותו להורס בשבת שחרית כמנהג שהוא חייב לעלות להורס. וגם אם מחויב להניח אצילות שיהא אהם במולאי שבת :

תשובה

אשיב על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון במה ששאל כ"ת אם מותר לקרותו בשבת שחרית באחד שהוא חייב מזה המנהג. נראה

כלי פשתן אין צו משום גיהוק ואף דכתב הר"ש דלא נהגו בן ים לומר דהמנהג הוא בזהם בני אדם אבל במי שאין לו אלא חלוק אחד דלא שכיח וליכא מנהג ודאי דאית לן להעמיד על הדיון ולהתיר לו לכנס :

אבר נראה לי להוכיח דמותר אף כשפגע ואקדים דברי הטור בס' הקל"א אף מגלחין במועד כדי שלא יכנס לרגל כשהוא מטול כו' ור"ת פירש כיון שזהו הטעם א"כ מי שגילה ערב הרגל מותר לגלח במועד וכתב עלי' הטור וקשה להחיר וגם אינו נראה כן דאם איתא הוי לי' לפורטא בזהו הכך דתנן ולא מגלחין ובי היכא דאמר גבי כיצום מי שאין לו אלא חלוק אחד. ועוד מי יודע אם גלה קודם המועד דכה"ג אחר בגמרא על הא דבבי מי שאצדה לו אצידה דאניס הוא וקאמר מי יודע שהוא אומם הלכך נראה שאין להתיר עכ"ל הטור :

ולולי דמסתפינא הייתי אומר ליישב כל קושי' הטור אר"ת וסייעו דר"ת ס"ל דאילו דקתני במתני' דמותרין לגלח במועד אפי' גילות הראש במשע דמותר. דיוול הוא לו אם לא גילחו בערב הרגל וכמ"ש הוס' בד"ה מנודה ע"ש. אמנם בגילה הראש בערב הרגל הו אין כאן דיוול במועד כמו שציטנו רוחא משא"כ בזקן אף דגילה בעה"ר מכל מקום דיוול הוא לו במועד כנודע וא"כ ל"ק דלא קתני במתני' נמי היתר במי שגילה עה"ר דמותר לגלח ברגל כיון שלא כנס לרגל כשהוא מטול משום זה אינו מותר אלא גילות הזקן אבל לא גילות הראש והנה דמותרין במתני' היינו אפי' גילות הראש ולכך לא קתני לה במתני' להחיר במי שגילה ערב הרגל. וגם בגמרא לא צריך לפורטא דמותר כי היכא דאמר גבי כיצום מי שאין לו אלא חלוק אחד דאפשר דמלתא פשיטא הוא. ובמי שאין לו אלא חלוק אחד צריך לאשמעינן כדי שלא תאמר כקושי' הוס' לעיל דף י"ד ע"א ד"ה שאין לו וא"ת היאך יכנסו במועד ע"ש אז להחיר אפי' בפגע ולא כינסו קודם הרגל דאפ"ה מותר לו לכנס חלוקי :

ובמי דמקשה הטור עוד דמי יודע אם גילה קודם הרגל וכמו דאמרין נהא דבבי במי שאצדה לו אצידה. גם זה נראה דהינו קי"ש דנשלמה התם באצדה לו אצידה דבאמת לא גילה קודם הרגל. ואף משום אומם מ"ו כיון דלאו כ"ע דעו מאומם היישיקן דיאמרו כל הסריקין. אבל בזהם באמת

שאלה ל

מוחרת היא לו או לא דלגאורה יש לומר הא דקיי"ל כשם שאסורה לבעל כך היא אסורה לבעול היינו כשאסרה מחמתו לבעול ובאשה כהן וגאנסה אם היא בעלה ישראל היתה מותרת לבעול ומוחרת נמי לבעול ישראל • או דלמא כיון דעכ"פ נאסרה בשבילו לבעול כהן אסורה נמי לבעול :

תשובה

בדבר זה נסתפקו בעל חלקת מחוקק באה"ע סי' י"א ס"ק י"ד ובעל בית שמואל כתב בפשיטות דכו' זה סק"ג דאסורה היא לבעול אפי' כשבעלה כהן והביא רמ"א לה' מהירושלמי יעו"ש שהאריך ובדלתי לא שבקינן פשיטותא דהכ"ש מפני ספקתו דהחלקת מחוקק ובפרט שהביא רמ"א מהירושלמי :

וגם אני חמרתו להביא רמ"א קצת להבית שמואל והוא מוגמרת דגיתין דק' ל' ע"א : **דשם** גרסינן בנתיבות לא יגרש אדם את אשתו אה"כ מאל ערות דבר וב"ה אומרים אפי' הקדושת' הנשילו ור"ע אומר אפי' מאל אחרת נאם היומנו • ואמרין עלה בגמרא הני' אמר להם ב"ה לב"ש והלא כבר נאמר דבר אמר להם ב"ה אם נאמר ערות ולא נאמר דבר הוי אמינא משום ערוה חל' משום דבר חל' ואילו נאמר דבר ולא נאמר ערוה ה"א משום דבר הינא משום ערוה לא הנאש לכך נאמר ערוה וב"ש מה להלן בעדים דמורים וכתבו בתום ד"ה ב"ש בשם הר"ר הלחן דר"ע נמי כב"ה ס"ל :

ובמסכת סוטה בדק כ"ז ע"ב חק' נתיבות' כשם שאסור' לבעול כך אסורה לבעול שנאמר ונטמאת ונטמאת שניפעמים אחד לבעול ואחד לבעול דברי ר"ע • והקשיתי לנ"ה ולר"ע למה לי דכתבנא רהמנא ערות להורות דמשום ערוה הנשא חיפוק ליה דנל"ה נמי ידעינן דמשום ערוה נמי הנשא דאל"כ רק דמשום ערוה לא הנשא א"כ למה לי ונטמאת ונטמאת אחד לבעול דאסורה לו חיפוק ל' כיון דמשום ערוה לא הנשא אטו דבעול עדיופא מיליגש דעלמא דלעלמא לא הנשא ולבעול הנשא • ויבא בדרע' וגיוורא בשמי' אהמיה :

אמנם לדעת הבית שמואל ניחא דלעולם חי

גראה לי בצרור דמוחר לקרותו ואף שכתובת רש"י סי' ע"ג כתב בצבל שיש לו מילה בשבת שאסור לקרותו לס"ת ולא הוי כאבילות דנפרהסי' ואין לדמותו לעובדא דר"ת יעו"ש • ונ"מ גראה דהיינו דוקא בשאר ימי אבילות אבל ביום שביעי לאבילתו דמוקלת היום ככולה אפשר דמוחר רש"ל דמוחר לו לעלות לס"ת כיון שהוא עכ"פ חיוב מולד המנהג :

ולא נעלם

מומי ויה שכתב הב"ח דאף בשביעי שלו אסור לקרותו לס"ת ואפי' במנהג • אך יש לומר דדוקא בשאינו חיוב • אבל באיכא חיוב שפיר י"ל דאף הב"ח ס"ל דאף בשחרית יוכל לעלות למורה וגם הכ"ז הולק על הב"ח בזה ועיין בש"ך ואף דכתב הכ"ז שלא לקרותו בשבת שחרית כיון דגם בחול מוותר עד אחר ההפילה • כל זה הוא בשאר אבילות אבל בניו שהוא חיוב לעלות משום מנהג וכדומה • ודאי דמיר אחר הכן החמה צטלו ממנו גזירות שבעה • ולדעתי גראה עוד דמי' שהוא חיוב יולדת שאשתו הולכת אחר לידה להכ"כ ובפרט ביולדת בת דמוחרת לו לעלות לס"ת אפי' בשאר ימי אבילות • אמנם כיון דלא מנאתי דין זה להדי' לא אוכל לומר בו היתר • אבל בשביעי לאבילתו גראה לי בלי פקפוק דמוחר לקרותו לעלות לס"ת גאה הוא חיוב ואף רק מולד המנהג :

ומה שאל עוד אם יש לו לנהוג אבילות במ"ש שעה אחת • גם בזה כ"ל דלא כהב"ח ורמ"א לה' ממה שכתב הטור בסי' ת' וז"ל זוקפין המוטות בע"מ המנהג ולנועלה ובמ"ש חזר וכופה אותן אפי' לא נשאר לו אלא יום אחד עכ"ל • ומדלא כתב הטור רבנא יותר דאפי' לא נשאר לו אפי' יום אחד רק ששלמו לו ימי שבעה בשבת חזר וכופה אותן במ"ש אלא ודאי דמי' שכלה לו שבעה ימי אבילתו בשבת אינו נושא עוד אבילות במ"ש ודלא כהב"ח וכיון דגם הש"ך והט"ז חולקים אהב"ח בזה כ"ל בפשוט לפסוק כוונתי' והלכה כדברי המקיל בצבל , והו' לא מירי • כ"ד וידור ה"ק סענדל שטיינהרט

שאלה רא

גדרשתי ללי שאלתי לחוות דעתי באשת כהן שנאנסה דקיי"ל שהיא אסורה לבעול כהן • אם הבעול הוא ישראל

שאלה לא לב

כא

שמו באה לו כמה' פלוגי גרו' :

כתבך הנחמד לנכון הגיעני וראיתי מחוכו שבקש להודיע ממני אם אמרינן מינו במקום קול' חמס' סתומ דבריך אם כוונתך אי אמרינן מינו היכא דהמינו הי' פותר הקול דהיינו שהטענה שהי' יוכל לטעון הוא נגד הקול או דכוונתך היכא שהטענה שהוא טוען עתה הוא נגד הקול אבל מה שהי' יוכל לטעון אינו נגד הקול ע"כ מוכרח אני לדבר מזה וגם מזה ידי אל יגיע :

אי לא כתיב ערוה ה"א דמשום דבר הנשא ומשום ערוה לא הנשא ואי כנ"ל דא"כ למה לן ונטמאה ד"ל דאזכרין ונטמאה בכגון אשה כן שאלהם מישראל דאסורה לבעלה כן ומוכרת להנשא לאחר כיון דאטמיה היא ולא הוי בכלל ערוה שלא הנשא לאחר והוי חמינא דמוכרת לבעל קמ"ל ונטמאה דאפ"ה אסורה לבעל ובשיטת בית שמואל * זהו מה שראה לפענ"ד * ותו אין אחי רק החיים והשל' מחד"ם ומנאי ידידו לנלח ה"ק מעגל שטיינהרט

שאלה לב

לכאורה נראה דגמרא דב"ב דף ל"ב ע"א דלא אמרינן מינו במקום שהקול פותר למינו מהא דרבה בר שרשום דנפיק עלה קול דאכיל ארעא דיתמיכו' אמר לי' אבוי לקוהה בדי לא מניח אמרת דהא איכא עלה קלא דארעא דיתמי' היא * וכתבו בתוס' ד"ה לקוהה א"ע' דאי אמר לקוהה היא בדי היא נאמן מ"מ לא מהני מינו * וה"פ לא מניח אמרת לא הייתי יוכל להעני פניך ולומר כן כיון דנפיק קלא ואין כאן מינו עכ"ל בתוס' הרי קמן דלא אמרינן מינו היכא שהקול הוא נגד המינו משום דלא יוכל להעני פניו ולטעון נגד הקול * ואם כן הוא דמוכח דלא אמרינן מינו במקום שהמינו הי' נגד הקול יש לומר דה"ה דלא אמרינן מינו היכא שהטענה הוא נגד הקול * אך זה אינו דבשלמא היכא דהמינו דהיינו שהטענה שהי' יוכל לטעון הוא נגד הקול דלא אמרינן מינו * היינו משום דאולי לא יוכל להעני פניו ולטעון כן משא"כ היכא שבאמת הטענה שהוא טוען הוא נגד הקול אדרבה יש לנו לומר מדהעני לטעון טענה שהיא נגד הקול ודאי דהאמת אחו ונאמן :

ולכאורה משמע הכי מולשון השפתי כהן דדיני מינו שלו אות ה' וז"ל כתב הד"מ וכן הסמ"ע דלא אמרינן מינו במקום עדים והיינו כשיש עדים על גוף הטענה * מיהו ה"ה אם יש עדים על הטענה שהי' יוכל לטעון וכל שכן הוא עכ"ל הש"ך * הרי לפנינו דיותר סביר לומר מינו היכא שהטענה הוא נגד העדים מהיכא דהטענה שהי' יוכל לטעון היא נגד עדים וא"כ ה"ה דהבא נמי לענין מינו במקום קול :

ובהיות כן אף אם מוכח מסוגי' דרבה בר שרשום ה"ל דלא אמרינן מינו במקום

יא א י י

בגמרא

דפסחים דף כ"ז ע"ב תני' אמר רבי יהודה אין ביעור חוץ אלא שריפה וקדין נתן בו * ולבסוף אמרו לו חכמים אשם תלי וחטאת העוף לדברך יוכיחו * ומקשה בתוס' ד"ה אמרו לו * הימא לרשב"א לדבריהם דרבנן אמאי לא ילפינן חמץ מותר שהוא בשריפה ומירצו דכתיב הנוחר * הנוחר בשריפה בו * והרא"ש תירץ דלדידהו איכא לניפוך מה לנותר שכן קודם כלומר דחולין מקדשים לא ילפינן וכ"כ הפ"י :

ומשמע

לכאורה מדברי הרא"ש דר"י ס"ל דחולין מקדשים ילפינן וחמץ ס"ל דהוא נגד הגמרא דשנועות דשם דף כ"ז סוף ע"ב פריך דה"ס ולמ"ד שני כחוצים הבאים כאחד מלמדין מא"ל ותירץ הש"ס חולין מקדשים לא גמרינן עכ"ל הגמרא שם * והנה חמץ שמעתי לי' דשני כחוצים הבאים מלמדין רבי יהודה וכ"כ רש"י להדי' בקידושין דף למ"ד אהא דקאמר הגמרא ולמ"ד בכהבכ"מ אלוהא דגם רבי יהודה ס"ל דחולין מקדשים לא גמרינן וצ"ע אהרא"ש :

מעגל שטיינהרט

שאלה לב

מרחוק אקרא לשל' אדוני ה"ה כ' כמסדר מעגל גר"ו :

אתה שאלתי ואופה אנקש לחוות דעתו דרמיה אי אמרינן מינו במקום קול :

תשובה

הגוי ידידי הרב הגדול מעט ומגדול כבוד

שאלה לג

במקום שהטענה שה' יוכל לטעון הוא נגד הקול. אחרי יס לומר דמינו היכא שהטענה שהוא טוען עכשיו הוא נגד הקול אמרינן ובמ"ש דהא חזין דמיעז לטעון נגד הקול וזה פשוט :

אמנם אחר העיון נראה לי להוכיח דאף בכ"ג לא אמרינן מינו במקום קול והוא מגמרא דב"ב דף ז"ב ע"א :

הגרסינן שם איתמר המוכר שור לחבירו ומכר נחת רב אמר מקה טעות ושמואל אומר יוכל לומר לו לשחיטה מכרתיו לך. ומסקינן דפליגי בהא רב סבר הולכין במחנה אחר הרוב ושמואל סבר כ"א דאזלינן בתר רובא באיסורא אבל בממונא אין הולכין אחר הרוב ופריך הש"ס מיתבי האשה שנתאלמנה או שנתגרשה אם יש עדים שיצאת בהיטומא וראשה פרועה כהונתה מחלים טעמא דאיכא עדים הא ליכא עדים הבעל מיימין ואמאי לימא הלך אחר הרוב ורוב נשים בתולת נישאות אמר רבנא משום דא"ל דרוב נשים בתולת נישאות ומיעוט אלמנות וכל הנשאות בתולה יש לה קול ותו הואיל ואין לה קול איתרע לה רובא ע"כ הגמרא :

ובתוס' ד"ה וזו הואיל וכו' מקשים וא"ת הא דתנן בפ"ג דכתובת אילו נאמנין להעיד בגדולן מה שראו בקוטנן וזכר אני בפלוגתא שיצאת בהיטומא ור"פ ואמר בגמרא מ"ט הואיל ורוב נשים בתולת נישאות גילוי מילתא בעלמא היא והשתא לרב היכי דמי אז דאית לה קול למא לי עדים ואי דאית לה קול סהדי שיקרא נינהו ע"ש בתוס' :

ואמרתי דלכאורה י"ל דקושי' תוספות לק"מ דהגה עוד מקשה תוס' בד"ה ואמאי לימא כו' וא"ת לימא דנאמן במינו דאי בעי אמר פרעתי וע"כ בדליכא כהונה איירי כו' וי"ל דאליבא דרב קיימי דאמר גט גובה עיקר. כהונה גובה תוספות וכתב המהרש"א ולפי זה צריך לומר מהגרסה לחוד פריך עכ"ל. כוונתו דמנתאחלה לא פריך מידי דהא י"ל בקושי' תוס' דנאמן במינו ואי כתיב דגט גובה עיקר הא ננתאלמנה לית לה גט ופשיט :

ורפ"ז לא מקשים תוס' לקמן מידי דלמא בעולם לרב יש לומר דמתני' דאילו נאמנין מידי דיש לה קול ואי דא"כ למא לי עדים וכדפריך הכא ד"ל דמתני' דאילו נאמנין

מיירי בנתאלמנה וא"כ אי ליכא עדים הים הבעל נאמן לומר אלמנה נשאתיך במינו דפרעתי וכקושי' תוס' ה"ל שלפני זה והשתא ליכא למימר כתיבן תוספות דגט גובה עיקר הא מתני' בנתאלמנה מיירי דאית לה גט ופשיט הים נאמן הבעל אי ליכא עדים במינו ולכך צעיק עדים ולעולם דאית לה קול ואכ"כ מה מקשים תוס' :

והי' בדעתי לומר בכוונת תוס' דהכי מקשים דלכאורה י"ל כי היכא דלא אמרינן מינו במקום עדים ה"ל נמי דלא אמרינן מינו היכא דאיכא רוב ועד אחר. דהא לרב ע"כ רובא עדיף מע"א דבע"א אין מוציאין מוון וברוב מוציאין מוון וע"כ משום דרוב עדיף מע"א ולפחות כהדי נינהו וא"כ לענין מינו יש לומר דרוב וע"א הוי כב' עדים ובין שכן אפשר להעמיס בכוונתם דהכי מקשים מתני' דאילו נאמנין לרב היכי דמי אי דאית לה קול למא לי עדים כלומר למא לי ב' עדים דהלשון דמתני' אם יש עדים ב' עדים משמע וכמ"ש הכ"מ בשם מהר"ק וכאשר אבאר לקמן הלא ברור וע"א סגי ואי דאי ליכא ב' עדים ה"א דהבעל נאמן במינו וכמ"ש לעיל. זה לינו כיון דאיכא רוב וע"א לא אמרינן מינו דהוי כמינו במקום ב' עדים דלא אמרינן ומקשים תוס' שפיר :

אך דאם כן הוא כוונה תוספות לא מקשים לעיל מידי דמקשים מאי פריך הש"ס ואמאי לימא הלך אחר הרוב דמינא דנאמן במינו דפרעתי. דלמא הכי פריך הש"ס טעמא דאיכא עדים כלומר דאיכא ב' עדים הא ליכא עדים אלא עד אחר הבעל נאמן ואמאי לימא הלך אחר הרוב ואי בקושי' תוספות דאי ליכא עדים הבעל נאמן במינו זהו ליתא דאף אי ליכא רק עד אחד ורוב. נמי לא אמרינן מינו וככ"ל דרוב הוי כמו ע"א וא"כ ממיל"פ לא מקשים תוספות מידי. אלא ע"כ דתוס' ס"ל דמינו היכא שהקול סותר להטענה שהוא טוען לא אמרינן. ולפ"ז מקשים תוספות שפיר מוהנתינן דאילו נאמנין אי דאית לה קול למא לי עדים. והשתא אין לומר בקושי' תוספות דאי ליכא עדים ה"א הבעל נאמן אלמנה נשאתיך במינו דפרעתי ומתניין מיירי בנתאלמנה לחוד דהא השתא דאית לה קול שנתאלמנה נישאות לא אמרינן מינו כיון שהקול סותר להטענה שטוען. ומקשים תוספות שפיר ומוכח לפ"ז דלא אמרינן מינו היכא שהטענה נגד הקול :

שאלה לג

כב

הגם דיש לפקפק על זה דניחוי דמוכח כן דר"ם לא קאי רק אכתב ידי של אבא ושל אחי וכו' היינו לרב דס"ל דלזילין במזמן אחר הרוב ומוציאן ממנו משא"כ הרמב"ם דפסק בשמואל וכן קי"ל דר"ם במזמן אחר הרוב אכתי לא מוכח מידי מ"מ יש לומר דהרמב"ם בזה כרו"ם ס"ל דהיכא דאבא רוב וחזקה אף שמואל מודה דהלכין במזמן אחר הרוב ויבא אית לה רובא וחזקה הגוף וקושי' הגמרא לשמואל נמי קאי והוכיח הרמב"ם שפיר :

והשהא דאחי דברי רבינו זרחי' הלוי לידן נימא ב' מילתא דכתב דקושי' הגמרא אודא נמי לשמואל קשה לי דר"כ מ"פ הגמרא לשמואל טעמא דאיכא עדים הא ליכא עדים הבעל מהימן ואמאי נימא הלך אחר הרוב הא יש לומו דקושי' תוספות דאי ליכא עדים ה' הבעל נאמן במינו דפרעתי ולשמואל ליכא למימר כתי' תוספות דגט גובה עיקר דלמא מחתימן מיירי במקום שכותבין כתובה והיא טוענת שנאצרה הכתובה ובמקום שכותבין כתובה ס"ל לשמואל בסוגיא דהויאזה גט ואין עמה כתובה דאין גט גובה עיקר ורבי אבא נמי מוקי למחתי' במקום שכותבין כתובה ומ"פ הש"ס אומנם להכ"ל ניחא דס"ל להר"ם דקושי' תוס' בלא"ה לק"מ דיש לומר דקושי' הש"ס היא למה לי ב' עדים הא צעד אחד ורוב סגי דלא אמרינן מינו וכמ"ס לעיל . הנה הארכתי בזה אף מה שאינו נוגע כ"כ לדינא כאשר שנפשי יודעת ונאור שדחאי נפסק בפלפולא ועוד חזון למועד לדבר אי"ה צדיני מינו במקום קול כי כעת לקצר אני צריך ובקרוכ אי"ה יוחר : מענדל שטיינדרש

שאלה לג

גדרשתי לאחר שאלוני לחוות דעי אם אכל חייב בהסיבה וגם ללבוש הסרגנים בליל פסח :

תשובה

לכנה זה השאל לשמי הלא הוא מנאחר באר היטב באחרונים הלא הנה . הכ"ה כתב דאכל בלי"ח לא יסיב וכו' שלא ילבש הקיטל וכו' המג"א אומנם הט"ז כתב דילבש הקיטל . ונמצא חקיעקב נראה דמסיים דאכל אחר ז' יסיב וילגיש הקיטל וכיון שהדבר יא ב מפורש

ואחרי הודיעך את כל חלם להוכיח דלא אמרינן מינו היכא שהטעם סותר הקול . א"ב הס"ד וכו' דלא אמרינן מינו היכא שהטעם שה' יוכל לטעון הוא נגד הקול וכמ"ס הש"כ והביאותיו לעיל בפתח דברי לענין מינו במקום עדים דאפשר שלא הי' יוכל להעיד פניו לטעון נגד הקול . ודוק :

ועפ"י הדברים האלה . אמרתי ליישב הרמב"ם מקושיה המגיד . דהנה הרמב"ם בפרק ט"ז מהלכו' אישות כ' בהלכה כ' ונאמן הקטן להעיד בגדלו זכור אני בפלוני כשהייתי קטן שנעשה לפלוני מנהג הנחלות . וכתב המגיד מחתימן דכתובות כ"ח אילו נאמנין כ' זה כתב ידי של אביו וה' כ"י של רבי זכור אני בפלוני . ובגמרא אמר רב הונא והוא שיש גדול עמו . ודעת רבינו דלא קיימא הא דר"ם אלא אזה כתב ידי . ובכ"מ כתב בשם מהר"י קורקס דלדריך ע"א שיעיד עמו דנעשה לה' מנהג הנחלות דהא במחתימן בדיא קתני אס' יש עדים כו' :

ובאמת קשה מ"ל להרמב"ם דר"ם לא קאי אזכור אני בפלוני אומנם עפ"י הכ"ל יש לומר דנ"ח לו להרמב"ם כן מקושיה תוס' הכ"ל ד"הו הוואיל ואין לה קול דליב מחתימן דאילו נאמנין היכא דמי אי דאית לה קול למה לי עדים ואי דלית לה קול סהדי שיקרא נינהו . אע"כ דמחתי' מיירי בזהית לה קול ואפ"ה ציען עדים דאי ליכא עדים הבעל מהימן אלמנה נשאחך במינו דפרעתי ומחתימן דאילו נאמנין מיירי בנתארמלה דשפיר יש לו מינו וכמ"ס לעיל רק דה' קשה לי לרבינו דה"כ למה לי ב' עדים הא בע"א ורוב סגי ובי היכא דלא אמרינן מינו במקום עדים הס"ד דלא אמרינן נמי מינו במקום ע"א ורוב . אע"כ דנאמת רב הונא לא קאי אלא אזה כתב ידי אכל בזכור אני בפלוני דאיכא רוב צעד אחד סגי וכיון דרוב עדיף מע"א אפי' בזה שהעיד עכשיו בגדלו מיה טראם בקוטנו סגי . ואף דלפ"ז מוכח דס"ל להרמב"ם דמינו במקום קול אמרינן . דאל"כ בלא"ה לא קשה קושיה תוס' וכמו שכתבתי לעיל . מ"מ יש לומר דהרמב"ם אולי נשיטת דהבעל מחויב לישבע שבועה דאורייתא ובשבועה אפשר דס"ל דנאמן במינו אף נגד הקול . אכל בלא שבועה אינו נאמן במינו היכא שהטעם שהוא טוען עכשיו בצ"ד הוא נגד הקול וכו' :

שאלה לד

גדול כזה ודאי דלא חיים עליי' אבל למנוריס
שלנו לא • עכ"ל המחבר :
הרי חזקן בפשיט' דמות' • אונס אחר עיון
גראה דאף דהמחבר כתב כן בפשיטות •
דאין זה פשוט כל כך :

דרי גרסינן בפסחים דף למד ע"א
אמר רב קדירות בפסח
ישברו כו' ההוא תנורא דטחו ב' טחי' אברה
רבה ב"א למיכל' לריפתא וניחיבי אין לשין
כו' וקאי בתוונתא אמר לי' רבינא לר"א וכי
מאחר דליתיהוב רב"א אמאי אמר רב קדירות
בפסח ישברו אמר לי' התם תנור של מתכות
הכא תנור של חרס ואב"א הא וזה התנור
של חרס זה היסקן מבפנים וזה היסקן מבחוץ
וכ"ת ה"נ ליעבד להו הסקן מבפנים חיים עלה
דלמא פקעי ע"כ הגמרא :

וכתב הרא"ש ואם החזירם לכבשן האש
ונחלכנו כתב אבי העזרי יס אומרים
דגם זה אינו מועיל וב"כ זקני הראש"ן ושגגה
היא בידם • דלא אמרינן דלמא חיים עליי' אלא
היכא דמתלבן בחוק ולא בפנים אבל כשמחזירין
לכבשן האש מתלבנן בחוק ובפנים וכ"כ
בשאלות וכן מוכח מפרק דם חטאת דף ג"ו
דפריך ולהדרא לכבשנות ומשי' אין עושין
כבשנות בירושלים ויושע הא עושין כבשנות
בירושלים שרי והא דאמר רב קדירות בפסח
ישברו ולא אמר הקנה ליבן כבשן האש משום
דאי מלבן להו הוי להו פנים חדשות בלא לבאן
והראשון הוי כמו שבור עכ"ל הרא"ש ולא
כתב המחבר דמות' בהחזרתו לכבשן האש
כהרא"ש ודלא כאבי העזרי והראש"ן דאיתומבו :

ובאשר שקשה בעיני למאוד שהגאונים
האלה אשר עיניהם משוטטות
בכל וגמורא מפורשת כזו יהא געלמי מיהם •
אמרחי להליץ בעדם כפי השגתינו • ולהבין דברי •
חכמים וחדושים אקדים לשון הגמרא בזכרים
דף ה"ל ע"א :

דבעי רמי בר חמא תלואו באור התנור
מהו • אבישול ובלוע קפיד רחמנא
או דלמא אבישול בלא בלוע ת"ש כו' ויציא חו
ההוא דתנורא דטחו ב' טחי' וכלעיל ופריך
אלא קדירות במקדש אמאי ישברו ומשי' לפי
שא"ע כבשנות בירושלים ופריך עוד אלא הא
דאמר ר"ג אמר רבה ב"א תנור של מקדש של
מהכות ה' נעבד דהרס דהביקו מבפנים ומשי'
כיון דאיבא שתי הלהם כו' ונקשה תוס' ד"ה
אלא

מפרש מה זו שאלה דעבד כוור עבד דעבד
כוור עבד :

אונס שלא להשיב פניו ריקם אמרתי
לכתוב לך ראוי אחת ואם כי אין
ראוי לדבר מ"מ זכר לדבר מיהא איבא :

דראיתי בשו"ח שבות יעקב חלק שי
דכתב הטעם דאין הנשים
מקדשין להלכה אף דהכניסו ענין בחיוב כמה
מזות עשה שאינם מחויבים מן הדין דאיהא
בעירובין דף ק' עשרה קללות נחקלה חוה
ואחת מהן עטופה כאבל • והלכנה אין מקדשין
אותה אלא בשמחה ע"כ לשוני ואם כי הטעם
חלוש הוא מ"מ אף אנו גאמר דמזה מוכח
דאבל חייב בהסיבה דאמרינן בפסחים דף ק"ח
דאשה חשונה בעי הסיבה וטעמא כיון שאין
בעלה מקפיד עלי' בעי הסיבה מלשון הרוקח •
הרי חזקן דאשה חשונה בעי הסיבה ואף
דיהא עטופה כאבל א"כ ה"ד דאבל אחר
ז' בעי הסיבה :

כל זה כתבתי לך שלא להוסיף ריקס כי
בכל כדומה לזה אמרינן פוק חזי מה
עמא דבר ולענין הסיבה אפשר דיש לסמוך
אראב"ז דבזמן הזה אין להסיב • מ"מ כ"ל דאבל
אחר ז' יסיד אונס לא ירבה במשות כסף וזהב
כ"ד ידריך ה"ק מעבדל

שאלה לה

נשאלתי מעני אחד שדר בכפר ובמקומו
ישנו כבשנות שמלרפן בהם
כלי חרס חדשים אם מותר לו להח הקדירות
שמשתמש בהם חזקן כל השנה לחוק כבשן
ללכנס הטיב להשתמש בחוקן בפסח כי דחיקא
ליה שמי' לקנות בכל פסח כלים חדשים :

תשובה

כאמורה ה' גראה לי להחיר לו לעשות
כן לתת הקדירות קודם פסח
לתוך הכבשן וללכנס היטב ובפרט דלא אפשר
לי' • וכ"כ המחבר בפשיטות בש"ע א"ח כו'
תנ"א סעיף א' ח"ל כ"ח שנתחמש בהם חזקן
כל השנה כו' אינו מועיל להם הסקה שיסיקם
באש ואפילו אם ימלאו גחלים דלמא חיים
עליי' שמי' פקעי ולא עבד להו הסקה מעליי'
ומיהו אם החזירן לכבשן האש שוטרפן בו
כלי חרס חדשים מותר כיון שמתכנסן להסיק

שאלה לה

כג

לראש"ן דקושי' הגמרא אקרא קאי למה אמר
רחמנא ישברו וישאר טעם הנותר בחרסית •
וצריך שיהא טעם הנותר נבער מן העולם כמו
שכתבו בתוס' שם • טפי הוי לי' לשברם תחילה
ולחזור השברים לכשונות כדי שיהא טעם
הנותר נבער מן העולם ולעולם דיש לחוש דלמא
חיים עליי' אף בהחזרת לכשונות :

ובמחב"ת חני אמר דליהא דאס כן
הוא קושי' הגמרא דהיינו
דשברם תחילה ולחזור השברים לכשונות כדי
לבער טעם הנותר מן העולם • א"כ מאי חזין
הגמרא אין עושין כשונות בירושלים • מכל
מקום אכתי קשה אמאי ישברו וגמאר הטעם
דנותר בשברים • טפי הוי לכו להדרינהו
לתנורים שלנו ודער כאן לא כתב הרא"ש
והמחבר דהחזרת לתנורים שלנו לא מהני להו
היינו בכלי חרס שלימים דהיישין דלמא חיים
עליי' אמנם כשנכנסין לכבשן בהיסק גדול כזה
ודאי דלא חיים עליי' דלמא פקעי • וכ"כ הרא"ש
לדרי' וכנ"ל אבל בשברים דודאי לא חיים ודאי
דקשה דה"ל להדרינהו לתנורים שלנו דמהני
נמי אלא דחיים • וכיון דנחרסית ודאי דלא חיים
הוי לן להדורי לתנורים שלנו כדי לבער טעם
נותר אלא ודאי דלא ככ"י :

ומעתה אחרי שגתייב קושי' הרא"ש
לראש"ן ואבי העזרי הג"ל • הן
כמו שחירצו בעל כנ"י או כמו שחירצו אנכי
בעניי • הגה נאות וקרוב לשמוע שאין לדחות
דברי הגאונים האלה מהלכה מכל וכל • ולפי
טקפי מלהקל עדם כי דבריהם יש לו פנים
בהלכה • ומה גם הוא דבר חדש וירא אנכי
אולי יבואו להקל לתת אותן אף בתנורים שלנו
אף דהיא גופי' גזירה יומ"מ באשר שהוא עני
צוהר וגם כל הפוסקים התיירו להדיא • גם אני
התחתי לו לתת לכבשן האש • אך ע"י ישראל
אחר מעגל שט"ה

שאלה לו

שלו' לכבוד אדוני ומאירי • משיב נפשי
ויקירי • • • • • כמפורר מעגל כר"ן

ירמדיני אדוני וגמלאני מעט מים חיים
להאיר עיני אם יפה הוריתי
במעשה שהי' באחד שחט ונתערבו כל האוהות
אחר שהסיר הגזות מהם ואח"כ נמצא באחד
השטים קוץ תחוב זה בפנים ולא ניקב מעגל
לעבר יב א I 12

אלא קדירות כו' • הימה מאי קא קשי' לי' הא
עמיה דשנירה לאו משום בליעה אלא גז"כ
אי סנירה לכו דחלאו באויר התנור טעון
שנירה ור"ת ה' אמר דכשוסקו נעשה
בכלים חדשים ע"ש דתוס' הרבה להקשות אחי'
זה דר"ת :

והנה זה ימים כנירים שהקשיתי קושי' :

עומה אחרין ר"ת דאמר
דנבליים כשמתלבנים בכבשן האש נעשה כפ"ח
זאו לכאן אבל הנור לא דמי לכ"ה דכיון
שתנור השמישו ע"י היסק לא חשיב פנים
חדשות דא"כ מאי פריך הש"ס אלא הא דא"כ
אמר רבה ב"א תנור ש"מ של מתכות הוי
וגעיד דחרס דהיסקו מצפנים דהא יש לומר
נקושי' תוס' דגז"כ הוא אי סנירה לי' דחלאו
באויר תנור טעון שנירה ובהא דר"ג ליכא
למימר כהירין ר"ת דפנים חדשות נא לכאן
דהא רב נתן מתנור מיירי ונחתנור דתשמישו
ע"י היסק לא חשיב פנים חדשות • ועיי'
בפסחים דף למד ע"ב ד"ה התורה העידה
וצי"הרש"א שם • ובהיותו יוצא מים ע"י הגאון
המפורסם מוהרר יחזקאל לגדא אב"ד דפראג
הציתי לפניו קושי' זאת ואמר בזה הלשון
קושי' זאת צריכה עיגול טובא ומכה קושי'
זאת וקושי' אחרים שהקשה תוס' אר"ת • לא
סנירה לכו לראש"ן ואני העזר' כהי' ר"ת
דפ"ח נא לכאן והי' קשה לכו דא"כ למה
אמר רב קדירות בפסח ישברו ולא אמר תקנה
לינון אלא ודאי דאף בכשונות נמי יש לחוש
דלמא חיים עליי' • אמנם בנצחים פריך הש"ס
קדירות של מקדש אמאי ישברו דהיינו למה
אנו שוצרין הקדירות במקדש ולהדרינהו
לכשונות והנה בכהנים דזרזין הן וגם הכלים
לאו משלהם הי' ודאי דל"ש דלמא חיים ולא
אקרא קאי קושי' אלא אדין ומשני הגמרא
אין עושין כשונות בירושלים הא עושין באמה
הי' מתחזק לכבשן כיון דכהנים דזרזין הן
לא היישיק דלמא חיים עליי' ויוציא מכבשן
קודם שמתלבנין הטיב והא דלא עבדי להו
היסק בפנים • כל קדירה בפני ענינו היינו
משום טירחא יתירה • אמנם כל זה בכהנים
אבל בבלי חרס של חמץ לכלל מסור שפיר יש
לחוש דחיים עליי' ויוציאו קודם ליבוקק הטיב •
זהו מה שגדלה לי בנידוד בכוונת הגאונים
הנ"ל :

שוב מלאה וראיתי נש"ת נכסת יחזקאל
שגם הוא כתב לתוך קושי' הרא"ש
לראש"ן והא"ע אמנם באופן אחר • והוא דס"ל

שאלה לו

לשיטתו הוכרח לך דעולא צאן צו ק"ף
מנפנים ויירי אלל ביש בה ק"ד אפי' עולא
מודה דחיישין לשמא הבריא :
דחנה לקמן דף ל' ע"ב איתא חנו בנן
מחט שנמלא בעוני בית הכסות
וחד אחד כשירה גשני לרדים טריפה נמלא
עלי' קורט דס בידוע שלאחר שחיטה לא נושא
עלי' ק"ד בידוע שלפני שחיטה ע"כ הגמרא :

ובתבו בחו"ד"ה מחט וכן הרא"ש • פירש'
בפרק המדיר בהמס אפי' מחד
אחד טריפה מפני שדופנו דק וחיישין שמא
הבריא דחיישין בושב לו קון בושט ואין נראה
לר"ת דלא חיישין שמא הבריא אללא בושט
דפעי' צי' וגמדי צי' ופעמים שחזר הקון לתוך
הושט אלל בהמס אס הבריא לא הי' המחט
חזר לחוכו והא דנקט מחט שנמלא צה"כ
לומר ולא קחני נמי המס מנ"א כשירה •
לנחא קמ"ל • עכ"ל הרא"ש :

ובשמי מדברי הרא"ש האלו אי לאו הכ
דבושט פעי' וגמדי צי' לא הי' הי'
לנו לחוש בושט יותר לשלוא הבריא כמו בהמס
וע"כ משום דושט דופיו עב כמו בהמס דאל"כ
דבעור הושט יש לחוש יותר לשמא הבריא
מבהמס • לא הי' הרא"ש מקשה מידי מושט
אהמס וזה פשוט :

ורפז קשה לי ארא"ש בתמי' קיימת דהנה
בסוגי' דישב לו קון בושט הכ"ל • כתב
דהר"ף פסק דלא כעולא וראב"ן זקני פסק
כעולא • והביא רא' מומחט שנמלא בעוני צה"כ
בז' אחד כשירה ולא חיישין שמא הבריא
והא דחיישין לס"ד משום דשכיחי בו' והפטר
דרב אלפס הי' מחלק משום בעוני בית הכסות
עב לא חיישין שמא הבריא ומסתברא כראב"ן
דמשום עוני כל דכו אין לחלק עכ"ל הרא"ש :

ואמרת דתיין הרא"ש עולה שפיר אצית
הכוס • אך מהיננה הר"ף אהמס
דנמי מחד אחד כשירה ולא חייש' שמא הבריא
ואלו בושט ס"ל להר"ף דחיישין • ובהמס
ליכא לחלק כדמחלק הרא"ש בבית הכסות
דדופיו עב • דהא כבר הוכחנו דס"ל להרא"ש
דבין עור הושט להמס ליכא לחלק בין עוני
דופנס • ועכ"ל דס"ל להרא"ש בדעת הר"ף
דבהמס מנ"א בנחת טריפה וכשיטה רש"י
ואס כן הוא פשיטא קשה מנ"ל להרא"ש זה
ולהעקים כן בדברי הר"ף דטפי הוי לי' להרא"ש
לחזק

לעבר וקורט דס אין צה"כ אף מנפנים ולא מדע
משל חיה הוה היתה הושט הוא אשר הקון
תחוב צה"כ והחרחי הכל לאכיל צה"כ בני אדם •
ומאן דהוא חולק עלי' ע"כ אמרתי שאל
מעם חלוט נר"ו ובמטותא מיני' דמר להשיבני
במקדס :

תשובה

ברך לקחתי וברך אשי • לשולל כעניין
ומשיב דברים נכוחים • המשמחים
אלקי' ואנשים ה"ה הרבני המופלא • • • • •

באתי לבשר שלום ולגלות אויבך אך שכתבך
הנחמד האיר אל מול עבר פני
וראיתי מחוכו שמאן דהוא חולק עליך בדיון
שלפנינו • ומעלתו לא כתב מאיזה טעם הוא
חולק עלינו • כי בנחת פשוט בעיני שדין עס
מעלת כ"ת וכדי להביא מלב החולק טעמתי •
מוכרח אני להאריך קצת :

גרסינן בפרק טריפות דף מ"ג ע"ב אמר
עולא ישב לו קון בושט אין חוששין
שמא הבריא ופריך הגמרא ולעולא מ"ש מספק
דרוסה ומשני קסבר עולא אין חוששין לספק
דרוסה ופירש' יש לו קון בושט וקורט דס
אין צה מנפנים • ובתוס' פי' בקונטרס וק"ד
אין צה מנפנים ונראה דאין לחוש דלפילוי
צפנים אס אין צה מבחוק כיון דלא חיישין
שמא הבריא :

ובתב הרא"ש ולקמן פסקין דחוששין
לספק דרוסה הלכך פסק הר"ף
ז"ל דאס ישב לו קון בושט חיישין שמא הבריא
עכ"ל הרא"ש :

וא"כ לפירש' דעולא מיירי צאן צה ק"ד
מנפנים וס"ל דא"ת לספק דרוסה
ולדין דחוששין לס"ד ה"ה דנמי חיישין שמא
הבריא אפי' צאן צה ק"ד מנפנים וכ"כ
המחבר להדיא בסי' ל"ג ס"ט אלל אס תחוב
צה אפי' אין צה ק"ד טריפה חיישין שמא
הבריא • ובתב הש"ך אפי' אין צה ק"ד בין
מנפנים ובין מבחוק עד כאן וא"כ בנדון שלפנינו
אף דאין צה ק"ד אפי' מנפנים הי' לנו
להחזיר ולחוש לדעת רש"י וכמ"ס המחבר :

אמנם בנחת רבינן להבין ברשי' מי
הבריתו לזה דעולא מיירי צאן
צו ק"ד דהא עולא לא חייש לשמא הבריא
ובדמקשים בנחת צה"כ • ואמרת דרשי'

שאלה לו

כר

אפשר דאזוכלין וומשקין שטופו וזכך מטרין
אפי' באין בו ק"ד אמנם בהמס ובה"כ דלכא
למימר הכי פשר באין בו ק"ד מנפנים • וא"כ
אכתי יש לנו לחוש לדעת רש"י ולהטריף
בגדון שלפנינו אמנם כיון דעכ"פ הרא"ש
והראב"ן פסקו כעולא דאפי' גיש בו ק"ד
מנפנים (ול"כ הע"ך בסק"א) א"ח שמה
הבדיל וגם הרמ"א מדרד להקל באוזות
הלעושות אפשר לדרד להקל • עכ"ז הייתי מתמרר
באם ה' אותו האוז ניכר וידוע אמנם השתא
דנחמננה בחל ביה וזין חלו וידעין צל מי
היתה הרעה הזאת • נראה לי בפשיטות להורות
להלכה ולמעשה פדברי מועלתו להשגיר את
כל התעוררות :

דבלא"ה מן החורה חד ביה צלאל
דרבנן אמרו דבר חשוב דלא
לינטל ואוז בעור ודאי דהוי דבר חשוב •
אמנם באשר שערין לא נחשלה ופבר כתב
הרשב"א וסיעתו דכל זמן שהחתיכה חי' לא
מיקרי ראוי להחכד • ואף דאין לא קי"ל
כהרשב"א בזה מ"מ אפשר בס"ס כ"ע מורה
דדבר חי ולא נחשלה עדיין לא מיקרי הראוי
להחכד • והכא הוי ס"ס חד ספק שמה אף
שיש בה ק"ד מנפנים וי"מ דלמא לא יקב
מעבר לעבר וחת"ל דיקב מעל"ע מ"מ דלמא
לא זכר האוז הטריפה שצולל עכשיו • ואף
דקי"ל כר"י דספק אחד בגופו וספק אחד
תערוכתו לא הוי ס"ס • מ"מ באם החתיכה
הוא ראוי להחכד לכ"ע כגון מנוטלת אכל
דבר שאינה מנוטלת לדעת גדולי הראשונים
לא מיקרי חרל"א אפשר לומר דכולי האי לא
חשו לדבר • וכן אפכא דהא דלא קי"ל
כהרשב"א ה"מ באיסור ודאי אכל לא באיסור
ספק • ומאחי אח"כ להדי' סברא זאת בשם
בעל משאות בנימן • ע"כ אהוני תמוה דעתך
כי יפה הורית • ה"ך החפץ בהגדקו
מענדל שטיינהרט

שאלה לו

גדרשתי לאשר שאלני לחוות דעי בדג
טור שמהא במעי דג טמא
אם מותר באכילה אם לאו :

תשובה

זה לשון הטור בסוף סימן פ"ג דג
טמא שנלע דג טהור

י ב

זין

למחר דב"ל להדי' דבשט חיישין לשם הכריא
כיון דאכלי ב' ופע' ב' פעמים שחור הקוד
לחור הנשט מה"כ בנה"כ והמס וכו' שכתב
הרא"ש לרבינו חס' וז"ע :

והנה הא דס"ל לרש"י דבהמס מזה
אחד טריפה • כתבו המפרשי'
וינא לו ק' מולא קתני בנרייתא מחט שנמלא
בהמס • ובה"כ מזה אחד כשירה • ש"מ דבהמס
שופט דק אפי' מזה אחד • טריפה דחיישין
שמה הכריא • והנה הע"כ בס' מ"ח סקי"ד
כתב דהא דבהמס מול"א טריפה היינו בשאין
ק"ד מנחון דאי באיכא ק"ד מנחון אפי' בנה"כ
טריפה • מיהו נראה שחטה נחתם בהמס •
דל"כ נראה אחר שחטה נחתם בהמס •
עכ"ל הע"כ :

ובזה נקל ה"א ביעי ליישן דברי רש"י
דפירש דעולא באין בו ק"ד מיירי
דש' לומר דה' קשה לי לרש"י דעולא דלא חייש
לשמה הכריא • מה יענה עולא אנרייתא דלקמן
דמקתני רק בנה"כ מול"א כשירה משמע הא
בהמס מול"א נמי טריפה דחיישין שמה הכריא
אלמא דדבר דרופט דק חיישין לשמה הכריא
ולכך פירש' דעולא מיירי באין בו ק"ד ולכך לא
חייש ולקמן בהמס דחיישין לשמה הכריא היינו
דמיירי גיש בו ק"ד וכמ"ש הע"כ שהזכרתי לעיל
ומולא דדברי רש"י לכוון לשיטתו • אמנם תוס'
דכתבו דעולא אפי' גיש בו ק"ד מיירי נמי בשיטתו
אולי דס"ל דבהמס מול"א כשירה ונקט בה"כ
לכונתא וכמ"ש תוס' לקמן • וכל אחד על מקומו
יבוא בשלום :

הרי קמן דהא דפירש' להא דעולא באין
בו ק"ד מנפני' היינו משום דאולי
בשיטתו דהמס מול"א טריפה • אמנם לדין
דקי"ל לדינא כרוב הפוסקים וכו' שסתם
נמי הוהמר להלכתא (וגם הרמ"א מקיל
בהפ"מ אלא דחש לדעת רש"י בהפסד מועט)
הו שפיר מלין למימר דעולא מיירי גיש בו
ק"ד ואפ"ה לא קשה מידי מהמס דבאות
מול"א כשירה ובזש בו ק"ד בושט חיישין לשמה
הכריא כדחיישין לספק דרוסה אכל באין בו
ק"ד מנפנים אפי' לדין ל"ה לשמה הכריא :

אך המחבר ע"כ לא ס"ל דהא בזה תלי'
דהא בס' ל"ג כתב לחוש לדעת רש"י
אפי' באין בו ק"ד מנפנים ובס' מ"ח כתב
להשגיר בהמס מול"א אחד כר"ה ועכ"ל דס"ל
להק' כמו שכתבו הפוסקים בושט דאכלו ב'

שאלה לו

למלא אשרי אשרי אשריך וספק דאורייתא לחומר
עד כאן לא שרי רב ששת דג טהור שנמא
בטמא אלא בנמא דרך בית הריעי חבל
ביא לתוך דמפיקא הוא ודאי דאסור מספק
ואפשר דכוונת תוספות בחירוס השני לידון
דקיי"ל לענין מי רגלים דבהמה כרב ששת
עיין בש"ע י"ד סיומן פ"א וקיי"ל נוי זהא
דג טמא שבלע דג טהור כרב אשי דאמר
רוב דגים במיין משריץ ולר"א ודאי דאף
ביא לחוך מותר דאוליין בתר רובא או י"ל
דחוספות תירצו כן אפי' לר"ס דמותר אפי'
ביא לחוך והיינו לענין דלא להוי כיוצא מן
הטמא שהוא טמא אבל משום דלמא אשרי
מזה לא מירי תוספות השתא ודוק :

אך את זה קשה בעיני מי הכריחו לתוס'
לתוך דלכך נקט בהזרת כהנים שנמעי
אמו משום סיפא ולעולם ביא לחוך נמי מותר
דלא הוי בכלל שהיוצא מן הטמא טמא טפי
ה"ל לתוך דלעולם ביא טהור דדגים עול
דגים נפיק והא דקתני שנמעי לאשמיעין
דוקא במעי אמו הוא דמותר הא שיא לחוך
אסור ולאו משום דהיוצא מהטמא טמא אלא
משום דחיישין דלמא אשרי ולכך נקט בנועי
או דמלאו דרך בית הריעי או דרך בית
הבליעה וע"כ גם בזה נרמז לומר דתוספות
רצה לתוך גם לרב אשי ולר"א ודאי דמותר
אפי' ביא לחוך ובמ"ש לעיל אף אכתי קשה
דגם לר"א י"ל דנקט בנועי לרובא לא מייבצי
ביא לחוך דמותר דרוב במיין משריץ אלא
אפי' בנמא במעי אמו בכל מוקים שימאל ואפי'
בבית הריח דה"א דאי אמת דבלע בבית
הריח מאן הציאו קמ"ל דאפ"ה מותר אלא
ע"כ דחוס' סבירא להו דאפי' רב אשי דפליג
אליןק אמוראי לא פליג עלי' אלא דאפילו
בלא חזין דבלע כאלו בלע בפנינו דמי אבל
במאי דס"ל לאינך אמוראי דנמא בבית הריח
אסור בזה לא פליג עליהו :

ועפ"י הדברים האלה אמרתי
להביא

קצת ראוי להרמז"ס כמה דפסק דלא כר"ס
דלעיל דף ז' ע"א דאביע מיני מר"ש מי
דגלים של חומר מהו חומר לכו ר"ס חליהו
שהיוצא מן הטמא טמא איכא דאמר דסוסיס
וגמלים לא קמ"ל כי קמייבצי לי דחומר דסחו
אינשי ופשוט ר"ס לאיסורא והרמז"ס פסק
דלא כחד לישנא דשם דלחורוי' לישנא עכ"פ
דחומר

בין שנמא במיעו בין שיא לחוך מותר אפי'
לא רחמי שבלע ובכ"ע שנמא בו בין נמא
דרך בית הריעי בין שנמא דרך בית הבליעה
וכ"כ המחבר בס' ה"ל בעיף ט' הרי קמן
דבכל מקום שנמא מותר ואפי' בלא חזין
שבלע אמנם בנמא בבית הריח דעת הט"ו
לאסור דכתב דנגמרא משמע מפירשי' דאם
נמא בבית כ"ע מודים דאסור כו' ע"ש
ובאמת כן משמע נמי מלשון המחבר דלא נקט
דבוחא טפי בין שנמא דרך בית הריח דמותר
אלא מזה נראה דס"ל דדרך בית הריח אסור
גם דהטור כתב בין שנמא במיעו והלשון
מיעו ודאי דמשמע נמי בית הריח וכדאמרינן
בעלמא ולד במעי אמו אף דהוא בבית
מ"מ י"ל דהטור פרושי קמפריש אח"כ דברין
דחייט בנמא דרך בית הריעי או דרך בית
הבליעה :

אמנם דעת הס"ך להחיר אפי' בנמא
בבית הריח ע"ש ס"ק כ"ט ולענ"ד
נראה להוכיח דהחוס' ס"ל לאסור בנמא
דרך בית הריח דהכי איתא בבבורות דף ז'
ע"כ במחני :

דג טמא שבלע דג טהור מותר באכילה
וטעור שבלע דג טמא אסור ובגמרא
טעמא דחזינא דבלע כו' אחר ר"ש כגון
שנמא דרך בית הריעי ר"פ אחר כגון שנמא
דרך בית הבליעה ר"פ אחר שנמא שלם רב
אפי' אחר רוב דגים במיין משריץ וכמי שבלע
לפניו דמי וקיי"ל כרב אשי :

וכתבו בתוס' ד"ס רוב דגים כו' ואין
להקשות לרב ששת מחנני' דשרי'
דג טמא שבלע דג טהור לר"ס דאסור אפי'
במ"ד דחומר דאפילו לל"כ כו' לא דוני חדא
דמחני' לא איירי אלא נמא וטור דג טהור
ואפי' יאזו הכא פשיטא דדגים עול דגים נפיק
כו' וכתב תני' כו' ואין ראוי משם לאסור דג
טמא שבלע דג טהור אחר שיא משום דנקט
שנמעי אמו דלאו דוקא אלא משום טמא
שנמעי טהור כו' עכ"ל התוספות :

ולכאורה קשה לי אחי' ג' דתוספות
דחירצו דהכל לרב ששת אפי'

יאז לחוך מותר משום דדגים עול כו' הא
אהא דפריך כה"ס ניוח אשרי אשרי תירץ
רב ששת כגון שנמא דרך בית הריעי וא"כ
כי יאז לחוך ניהו דהוא טהור משום דאמרינן
דגים עול דגים נפק ולא הוי בכלל היוצא מן
הטמא טמא מ"מ אסור באכילה כי יאז לחוך

שאלה לו לה

כה

יכתובם על הגליון ע"כ :

והנה לשון הברייתא הוא לכאורה קצת חמום דהא הברייתא ע"כ לכתחילה מיירי דהיינו הסופר בעת שהוא כותב וצריך לכתוב תיבה בת ה' אותיות ישער בעצמו מקודם שיכתוב אם יוכל לכתוב ג' בתוך הדף וכן משמע לשון הרמב"ם והמחבר דכתבו ואם אין מקום כדי לכתוב ג"א יניח המקום פניו וא"כ מצינו קמ"ל הברייתא דלא יכתוב ג"א חוץ לדף ושנים בתוך הדף פשיטא דלא יעשה כן דאם יש מקום פניו לכתוב ג"א חוץ הדף למה ימשיך האותיות ולכתוב גימל חוץ לדף ומשום כך ה' ריבוי לומר דברייתא מיירי בכגון שצריך לכתוב ושמחם ואם יכתוב גימל בתוך הדף אז צריך לכתוב אותיות חס חוץ לדף דנראה כתיבה בפני עצמו וה"א דעריך טפי לכתוב ז' אותיות חוץ הדף וגימל חוץ לדף כדי שלא יהא נראה כתיבה בפ"ע ק"ל דלא אלא יכתוב גימל בתוך הדף ואותיות חס חוץ לדף חץ דנראה כאות בפ"ע ומזה נראה דבמעשה שלפניו אין קפידא אם ז' אותיות מתיבה גדולה הם חוץ לדף חץ שגוראין כתיבה בפני עצמו ודלא כרמ"א :

ואם נפרש הברייתא כמו שכתבתי לא נפלאות היא ולא רחוקה היא ממנו לישב קושי הרא"ש אהרמב"ם דפסק דאפי' מתיבה בת עשר אותיות מותר לכתוב האפי' חוץ לדף ומקשה הרא"ש דא"כ לא הוי לי' לברייתא לומר רק לא יכתוב רוב אותיות חוץ לדף ולפי ה"ל יחא דבכיון מצי דברייתא לשון הזה לאשמיען דאפי' ז' אותיות שהם כתיבה בפ"ע מותר וכו"ל :

שוב ראינו דגם הש"ך בסק"ג כתב אהרמ"א ה"ל דאין קפידא אם ז' אותיות מתיבה גדולה הם חוץ לדף והנאצי : **ובלא"ה** מצי חץ דהיינו"א מחוור מ"מ מודה דדיעבד כשר דהא אחרי כל הדינים המוכר כתב הסור והמחבר בס"ס כל אלו הדברים אינם אלא לנזר מן המוכחזר ואם שניה כשר הרי דאפי' כתיבה אחת שליווה שכתב חוץ לדף כשר דדיעבד כ"ש במועשה דלעיל דהש"ך כתב דאין קפידא פשיטא דאין צריך להוציא אחרת וזה פשוט מענין

שאלה לט

ינבט שמי' לעילא * לעילא מכל דברתא ה"ם אדוני ידיר בפשי כ' . .

יג א י 13

דחומר חסור * ועפ"י ה"ל ית לומר דהרמב"ם ה' קשה לי' אר"ש קושי' חוס' דשריין דג טעור במצי הדג טעור וסנידא לי' לרבינו כתי' הראשון דחוס' דמתני' בלא ינא ולרב שנת בלא"ה ע"כ מתני' בלא ינא דא"כ קשה דלמא אשריך והוי לן לאסור מספק אע"כ בנמצא במצי אמו ודרך בית הריעי * אמנם לרב אפי' דאמר אפילו לא בלע בלע דמי' א"כ ע"כ אפי' בינא לחוץ מותר דא"כ אדמי' צמחתי שבלע דהוא לאו דוקא טפי ה"ל למיתני במתני' שכתב אע"כ דמתני' מיירי אפי' בינא לחוץ ממי מותר משום דרוב משריין ואוליין בחר רובא ומזה מוכח דלא כר"ש דאסור לעיל במי דגלים ודו"ק :

עכ"פ לעניין דג טעור שנמצא בבית הרחם דג טעור * נראה לי לאסור כהט"ז ולחומר אדמו שהוכחתי לעיל מחוספסו דם"ל כהט"ז * ונפרט שאלהיה בפר"ח דכתב בפשוט לאסור וכנעל הט"ז * כ"ל ה"ק סעניל

שאלה לה

נשאלתי אמועשה שהי' שהוציאו ס"ת בשבת ונמצא שכתבו שני אותיות מתיבה אחת גדולה חוץ לדף ואוחז ז' אותיות הם כתיבה בפני עצמו כגון ושמותם שאלויות חס ה' חוץ לדף אם צריך להוציא אחרת אם לאו :

תשובה

האותיות שאלויו על דבר ס"ת שנמצא ז' אותיות מתיבה גדולה שהי' חוץ לדף והם כתיבה בפני עצמה אם צריך להוציא אחרת אם לאו נראה דאין צריך להוציא אחרת רק אחר שנת צריכן לחקק * דהנה גרסינן במנחות דף למד מדמנה לו תיבה בת חמש אותיות לא יכתוב שמים בתוך הדף וג' חוץ לדף רק יכתוב גימל בתוך הדף ושמים חוץ לדף * מדמנה לו תיבה בת שני אותיות לא תחקקה לבין הדפין אלא חוזר וכותב בתחילת השיטה עכ"ל הגמרא :

וכתב הרמב"ם והוכחו במועשה לו תיבה

ט' ואם אין מקום כדי לכתוב ג' בתוך הדף יניח המקום חלוק * ולא ימשיך האותיות כו' וכתב עלי' רמ"א ואפי' אם ז' אותיות הם מתיבה גדולה וגוראים כמו תיבה בפ"ע לא

שאלה לש

כמוהר"ם גרו תאיר לעד :

בבקשה

נא יאיר עיני הנוחלים לו •
בניאור דברי החוספות בחולין
דף. ל"ז ע"א דהסם חנן השוקט את המסוכנת
רשב"ז אומר עד שחפרס • ובגמרא • מסוכנת
ממאי דשרי ומומאי חוסק אדעחין דאסירי דכתיב
זאת החי אשר תאכלו חי' אכול שא"ח לא חיכול
והא מסוכנת אינה חי' • אלא מדאמר רחמנא
טריפה לא תאכל מכלל דמסוכנת שרי' דאי ס"ד
מסוכנת אסירי השחא מסוכנת דלא מיהסרא
אסירי טריפה מיבעי וכתבו בחוס' ד"ה שאינה
חי' גריד אלו טריפות דריש מוקאי קרא דטריפה
אינה חי' והיינו לפי המסקנא דשועחין דלא
מיתוקמי' במסוכנת עכ"ל התוס' :

וצריך

לי עיונא טובא דברי חוס' האילו •
דלפי' דנריהס • משמע דאי הוי
מיתוקמי זאת החי' למסוכנת לא הוי ידעין
דטריפה אינה חי' וכן פירש' להדי' דלית לן
ילפוחא לטריפה שאינה חי' וינסבא אחרין
דט"ח כיון דלית לן קרא דאינה חי' • וא"כ מה
חירץ הש"ס השחא ומסוכנת אסירי טריפה
מיבעי והיינו דמיהסרא וגם אינה חי' • וכ"כ
רש"י להדי' דלמא לעולם מסוכנת אסירי ואפ"ה
הולטרך למוכתב טריפה דממסוכנת לא הוי
מזיק למילף דמה למסוכנת שכן אינה חי' אבל
טריפה דחי' (דהא השחא קרא דזאת החי' יס
למסוכנת הוא דאחי אבל טריפה חי') יס
לומר דשרי' וגא ידידי ואמיתי יאיר לי עיני
גוה' עכ"ל השוה"ל :

תשובה

שלו'

לכבוד אהובי ידידי וחביבי • מחון
ומסיק • מנדר ומלגן כחלג • חרץ
ומקשה כנרזל אדם קשה כנוד מוהרר •••••

כתבו

הנחמד אף נעים הגיעני לנכון
והראני ידו החזקה בפלפולו על
התוס' בחולין' ולמען לא יסוג ריקס מלפני
אפי' דבר אחד מדבריו • כי אם עשיחי את
אשר צויתי • ואומר מה שעלה בנאדתי על לשון
דברי החוס' ה"ל :

בקושי

זאת קשה גמי אהרמז"ס והוצא
נטור סי' כ"ט כתיב ונשר גשדי
טריפה מכאן הזהרה לטריפה ובחס' טריפה
שינו שטרפה ארי וע"כ לא איירי בנטרפה

ונוחה דא"כ היינו נדלה בו' אלא מיירי נענין
שאינה יכולה לחיות ואפי' קדם ושחטה טריפה
עכ"ל בקיטור • הרי קוין דהרמז"ס והטור ילפי
הא דטריפה ח"ח מקרא דנשר גשדי טריפה
זלא מזהת החי' ועיין מה שכתבו האחרונים
בזס ואין כאן מקומה :

ובהיות כן

קשה לי אהרמז"ס מה חירץ
הגמרא אלא מדאמר רחמנא
טריפה לא תאכל מכלל דמסוכנת שרי' דאי
אסירי השחא ומסוכנת דלא מיהסרא אסירי
טריפה דמיהסרא • מיבעי' דלמא לעולם מסוכנת
אסירי ואי לא כתיב טריפה לא הוי ידעין
לה מק"ו דמסוכנת דאיכא למיפדך מה למסוכנת
שכן אינה חי' אבל טריפה דחי' מותרת
באכילה :

אמנם

אחר העיון נראה דלכ"מ לא
אהרמז"ס ולא אחוס' • והט' אולי
ושמע' • דלקוין ריש פרק הטריפות אומר • ריש
לקיש מיין לטריפה שא"ח ח"ל זאת החי' בו'
ובדף מ"ג ע"א אומר עולא שמונה מיני טריפות
נאמרו לו למשה מסיני בו' :

והנה

לדעתי הוא דנאמרו לו למשה בס"ס
שמונה מיני טריפות לא נאמר לו
דאילו חי' מיני טריפות אינו חיין אלא נאמר
לו בססס דאילו שמונה מיני טריפות ניבחו'
אמנם מקרא דזאת החי' חי' אכול שאינה תי'
לא חיכול ונכאן דט"ח ידעין דהבך חי' מיני
טריפות שנאמרו לו למשה בס"ס אינן חיות
ואינן טריף קרא ואינן טריף הלכה דאי מהלכה
לחוד הוי ידעין שפיר דאילו טריפות ניבחו'
אבל לא הוי ידעין דא"ח רק דה"א דבך
טריפה משום מכה • וחסרון וכדומה לכך
אינן טריף קרא דזאת החי' דט"ח ונפקא מינא
לספק טריפה ואי מקרא לחוד שפיר הוי ידעין
דטריפה אינה חי' אבל לא הוי ידעין כי
ניבחו הטריפות לכך אינן טריף הלכה למשה
דשמונה אילו מיני טריפות הן :

ואחרי

הדברים האמת האלה • הנה נאחז
וקרוב לשמוע דלא קשה מידי
אהרמז"ס ואחוספת והיינו דסבירא לכו הא
דהולטרך רחמנא לכתוב זאת החי' לאשמיעין
דטריפה אינה חי' ולא סגי בהלכה דשמונה
מיני טריפות הן היינו לכתוב דידעין דמסוכנת
שרי' ואף דאינה חי' ואפ"ה שרא דחיי' דלית
לן למימר דשמונה מיני טריפות דאסרה לן
רחמנא לאו משום דלינן חיות אסירי דהא
מסוכנת

בטרפה מקודם אינו אלא עשה ולכך הוצטרף
רחמנא למיכתב נבילה ומקילא ידעו דטריפס
דכתבה רחמנא לאו בטרפה ומתה איירי
ולעולם כקושיא הגמרא דהיינו טריפה היינו
מסוכנת :

אמנם לפי מה שכתבתי לעיל גם זה לא
קשה ד"ל דהא דכתב רחמנא
דאפשר לומר דקרא בטרפה ומתה איירי אי
לאו היינו נבילה • היינו למסקנא דמסוכנת
שרי אף דאינה חיה ונבילה ככתבה רחמנא
דאסירא דכתבי לא תאכלו כל נבילה • וודאי
דטפי הוי לן לומר דטריפה דאסירא רחמנא
בטרפה ומתה איירי דאי בטרפה לחוד ולא
מתה • הא לא מלינן טריפות בבהמה מחיים
דהא נוסכנת דנמי א"ח שרי ולאחר ניתה
מזיזי איסור נבילה • אך אי מסוכנת אסירא
וקיינו משום דאינה חיה ולא ה' כחוב הקרא
דלא תאכלו כל נבילה • ממילא הייתי אומר
דהא דכתבה רחמנא ובשר בשדה טריפה לא
תאכלו היינו מחיים כיוצא בו • מזיזי דאסיר
לן רחמנא נוסכנת מחיים • וא"כ תי' הגמ'
שפיר אי ס"ד נוסכנת אסירא נבילה דכתבי
רחמנא למה לי • ונא אהוני אקוה שחיינן
היטב כמה שכתבתי בזה כי קצתתי וסוכנתי
ארוחצ לבנו ועולם נינח • כ"ד ידידו לנח •
מענדל שטיינהרט •

שאלה מ

שרומיו לחדא יסגה • עד דימטי לראש
הפסגה • ה"ה אהוני ידיד נפשי
כו' כמור"ם נר"ו

יהודה שידך את בת שוע וקבלו קינן
סודר וכתבו הסנאים כנהוג ושלח
לה מתנות וסנלנות ע"י חירה רעהו והוא
נתן לה הסנלנות והמתנות במעמד אבי' ואמה
ואח"כ עלתה חלודה בנייהם בשר שיהודה
הלך בדרך לא טונים ועז את ביתו ונתלתו
והלך למרחקים • ומעתה אני שואל מועלתו
אי חיישין בזון הזה לסנלנות • ובאשר שאני
עוסק בעת כסוגיא זו דחוששין לסנלנות ימחר
יחיש מעשהו להודיעני דעתו הרמה בזה לדעת
כדת מה לעשות בנעשה הזה שאירע במקומי •
ושברו כפול מן השמים :

תשובה

אל הארז אשר בלננן • מחור שמעתי
יג ב ומלנן

מסוכנת דנמי אינה חי' ואפ"ה שרי' אע"כ
דקטעס דאסרה לן רחמנא חי' מיני טריפות
היינו משום מכה וחסרון דלית בה אסירי
ואף דיכולין לחיות ולכך איצטריך זאת החי'
דט"ח ונפקא מיני' למסק' טריפה וכמ"ס
הראשונים אבל אי מסוכנת אסירי וכמ"ד דהכל
ואף דלא מיתסר ואפ"ה אסירי וע"כ משום
דאינה חי' ובזין דחזין דאסרה לן רחמנא
מסוכנת דלית בה חסרון אלא משום דאינה
חי' ממילא והה"ד לשמונה מיני טריפות
דאסרה לן החורה נמי דאסירי משום דאין
חיות דליכא למימר משום חסרון הא מסוכנת
דלא מיתסר ואסירא וא"כ תו לא צריכנן
קרא לטריפה שא"ח דממילא ידעין לה דאסרה
רחמנא נוסכנת ואסרה נמי טריפה • מה
מסוכנת דטריפה משום דאינה חי' דהא לא
מיתסר הה"ד טריפה דאסור לן נמי משום
דאינה חי' דמה"ח נאמר דגזירת הכתוב היא
מבלי צורך :

ולפי' חירן הגמרא שפיר אס"ד מסוכנת
אסירי השתא מסוכנת כו' טריפה
מזיזי וליכא למיפיק מה למסוכנת שא"ח
אבל טריפה דחיה מותרת • זה אינו כיון
דמסוכנת דלא מיתסר אסירי וע"כ משום
דאינה חיה ממילא ידעין דטריפה דאסרה
לן רחמנא נמי דאינה חיה ולא צריך קרא
להני דטריפה א"ח ושפיר טריפה דנמי מחסרה
כל שכן הוא ממוסוכנת • אע"כ דמסוכנת שרי'
ואי מסוכנת שריא שפיר איצטריך לן קרא
נטשא"ח :

ובזה מתורץ לו עוד קושיא אחת וגדולה
היא צעתי אהא דכתב השור •
וע"כ לא מיירי בטרפה ומתה דא"כ היינו
נבילה • כוונתו דא"כ למה לי דכתב רחמנא
לטריפה ת"ל דכלא"ה טריפה משום דהא נבילה
היא • וקשה לי דא"כ מה חירן הגמרא
אחר זה אהא דפרין ודילמא היינו טריפה
היינו מסוכנת ולעצור עליו בלאו ועשה •
ותי' הש"ס א"כ נבילה דכתב רחמנא ל"צ •
עכ"ל הגמרא :

ולכאורה להרמב"ם ולהטור קושית
הגמרא במקומה עומדת דלמא
היינו טריפה היינו מסוכנת ואי כתי' הגמרא
דא"כ נבילה למה לי • זה אינו דאי לא הו'
כתוב נבילה הו"א טריפה דאסרה רחמנא
היינו בטרפה ומתה והשתא ליכא למימר
בחירן השור דא"כ היינו נבילה הא השתא
לא לכחוב נבילה • אבל נבילה לחוד בלא

שאלה ב

ענין • מ"מ חשש קידושין איכא • ומדועותי
רבא אשמעתין מוהתניתן משמע כפידש"י כו' •
יעו"ש בדבריו :

ובאמת דברי הרא"ש אמוהים • דא"כ
מואי פריך הש"ס • מקדשי
והמ"ס פשיטא הא ר"פ טובא קמ"ל דאע"ג
דנחן לה סבלנות נסהם אפ"ה ספק קידושין
מיהו איכא • והפ"י הוסיף להקשות דלמא
קמ"ל לאפוקי ונרי יהודה דמ"ל דלריך לפדש
דוקא :

ואמרתי דלא קשה מידי • דהנה הוא
דבעינן שיהא מודר עמה באותו
ענין • היינו משום דאל"כ ונגא ידעה דלשם
קידושין שלה • אמנם באהרי דכולהו מוקדשי
והמ"ס ושירך החילה ונתרצה וגם שלה לה
דברים שדרך החתן לשלוח לארוסתו באשר
דמונהג בנזקונה. דכולהו מקדשי והמ"ס • וודאי
ידעה דלשם קידושין • ואפשר דמ"ל לרש"י
בכה"ג אפי' וודאי קידושין הוי והא"כ הרא"ש
לרש"י דספק קידושין הוי • היינו למסקנא
דנויירי דרובא מקוה"מ אכל בכולהי מוקדש"מ
אפשר דוודאי קידושין נמי הוי וכלל ואם
כן פריך בגמרא שפיר בכולהי מוקדשי והמ"ס
פשיטא דמוקדשת ואפי' וודאי קידושין. לאוי
כיון דכולהי מוקדש"מ ידעה שפיר דלשם קידושין
שלה • ומירן הגמרא דרק רובא מקוה"מ :

ורקושי שני' דהוסיף דבסמוך משמע
דחיישין שווא קידשה כבר דקאמ'ר
באהרי דמוקדשי והדר כהני כהונה כו' • נמי
נראה ליישב דלק"מ ארש"י והיינו דיש לוור
דא דמ"ל לרש"י דל"ח שווא קידשה כבר •
משום דיש לה חזקה פנויה רק באשר דחזינן
דשינ' מונהג מוקדש' לשלוח סבלנות חחיל' איתר'
חזקתו וס"ל לרש"י אף דשינה מן המנהג"מ למא
נאמר דקידשה כבר בפני עדים והעדים הלכו
להם ואין קול ואין קשב מוקדשין • טפי אית
לן לוור דקידשה עכשו • בסבלנות עלמן
בפני העדים שגלה לה בפניהם אף באם טוען
ואמר שקידשה כבר בפני פלוני ופלוני. והלכו
להם למדה"י וודאי גם רש"י מודה דחיישין
ואפ"ה לא ניחא לי' לרש"י לפרש דברי ר"ה
ורבה דאמרי חוששין לסבלנות דמיררי ביה
דהיינו דטוען ואמר דקידשה כבר וכלל דא"כ
וה מוה"ר רבה אשמעתין מוהתניתן • וגם
וה השני אפי' הנה כדקתני טעמא דוחמת
קה"ר שלה כלומר דאין אדם יודע כו' • הא
מרטען

ומלכן • ה"ה כבוד אהובי • החניב עלי
בגופי • ה"ה התריף ובקי כמהורר • • נר"ו :

אם באמת קשה עלי להפסיק בין
הפרקים כמה שאני עוסק
בעת צענין אחר • מ"מ לעשות רגוק חפתי
ומזאתר עלי חונה • אמנם טרם נגזר לבאר
משפט שאלתו נריקן אנו לגרר מוקדש ושורש
דין הסבלנות ומה שיש בזה מהשיטות • איננה
חיישין בסבלנות משום קידושין • ואם הוא
קידושין וודאי או רק ספק קידושין :

גרסינן בקידושין דף נו"ן ע"א מתניתין
המקדש צ' נשים בשוה פרוטה
או אשה אחת בפרחות מש"פ אעפ"י שגלה
סבלנות לאחר מיכאן אינה מוקדשת •
ואיתמר עלה בגמרא איתמר רב הונא אמר
חוששין לסבלנות וכן אמר רבה חוששין לסבלנות
אמר רבה ומוחזיקין אשמעתין • אע"פ שגלה
סבלנות לאחר מיכאן ח"ו • אמר לי' אביי
ההם כדקתני טעמא שמחת קידושין הראשונה
שלה • איכא דאמרי אמר רבה מנא חזינא
לה כו' • מאי הוי עלה • אמר ר"פ באהרא
דמקדשי וה"ו חיישין • מסבלי והמ"ק לא
חיישין • ופרקינן מוקדש"מ פשיטא לא נריכא
דרובא מקוה"מ מ"ד ניחוש לנייעוטא קמ"ל •
צ"מ רב אחא בר ר"ה הוחזק שטר כתובה
בשוק מהו • א"ל ובי מפני שמחזיק שט"פ
בשוק מחזיק בה כח"א • מאי הוי עלה אמר
ר"א באהרא דמקדש והכ"כ חיישין • כהני
והמ"ק ל"ח • מוקדשי והכ"כ פשיטא • ל"ז
דלא שכיח ספרא מ"ד ספרא איתרני ליה •
קמ"ל • עכ"ל בגמרא :

והנה רש"י בד"ה חוששין לסבלנות
כתב ווי שידך באשה
וקדם ושלה סבלנות בעדים חוששין שווא קידושין
הם • וכתבו עליו בתום ד"ה חוששין • פי'
בקונטרס כו' • ומשמע מתוך פירושו דחיישין
שווא מחמת קידושין הם ולכך נקט בלשוננו
שידך דאל"כ מנא ידעה כדאמר בפ"ק •
וקשה לה"ס ובי שידך מואי הוי והא בעינן
שידבר עמה ונענין לענין ובאותו ענין •
לכ"ג לפרש חוששין כלומר כיון שגלה לה
סבלנות היישי' שווא קידשה כבר וכן משמע
בסמוך וכו' :

והרא"ש כתב לתרן קוש' הוסיף ארש"י
דאם בעינן שידבר מעל"ע באותו

ור"ח ושאר פוסקים דסבירא ליה דחיישין לסבלנות דקאמר ר"ח ורבה היינו דחיישין שמה קידשה כבר דאי שמה קידשה עכשיו בסבלנות עמין קשה דהא צעין מעל"ע בחותו עניין. והנה כל דניד הר"ם מפירש' לאו משום דס"ל לייבא למיחש בשום פעם דקידשה בסבלנות עמין אלא משום דבעין מעניין לעניין אבל היבא דהוא צעמו נתן הסבלנות אפשר דמורה הר"ם דחיישין שקידשה בסבלנות עמין. אלא דלא ניחא ליה להר"ם לפרש הא דר"ה ורבה דאמרי חוששין לסבלנות דמיידי בנתן לה הסבלנות צעמו דא"כ מה מוסיב רבה אשמעתין מחתני' וכמ"ס המהרש"א :

וא"כ הוא קשה לי למאור מה פריך הגמרא לקמן מוקדשי והמ"ם פשיטא דמקודשת והיינו דס"ל למקשה דמיידי בכולהי מקוה"ם והוא שינה מהמנהג ע"כ דקידשה כבר כדי שלא צריכין לומר דשינה מהמנהג. אכתי מה פשיטות הוא זה דקידשה כבר מכולהי מקוה"ם ונחזיקמ"ל ר"פ דלמא אי לאו דרב פפא הוי אמינא דאין חוששין שמה קידשה כבר והא דשלא לה סבלנות קודם הקידושין היינו שום דרואה לקדשה עכשיו בסבלנות ואין כאן שינוי מנהג ובאמת ה"א דאינה מקודשת בסבלנות עמין משום דבעין מעל"ע צה"ע וקמ"ל ר"פ דאפ"ה מקודשת דחיישין שמה עכ"פ קידשה כבר בפני עדים ואף דלא שמענו מקידושין משום דלא יהיה דעתו לקדשה עכשיו בסבלנות ה"ל לפרש דשלא לש"ק וכמ"ס הפוסקים ועכ"פ ליבא פשיטות כ"כ :

אך לפמ"ש לעיל ברש' דהיבא דכולהי מקוה"ם ידעה שפיר אף דלא דיבר עמה מעל"ע דלשם קידושין שלא ומקודשת קידושי ודאי יש לוור דגם תוס' ס"ל צהא ברש"י. וא"כ פריך הגמרא שפיר מקוה"ם פשיטא דמקודשת והיינו משום או דקדשה בסבלנות עמין או דקידשה כבר בפני עדים. ואפ"ה מקשה הר"ם שפיר ארש' דהא צעין מעל"ע צה"ע היינו למסקנא דמיידי ר"ה ורבה דרק רובא מסבלי והמ"ק. ודאי דקשה מנא ידעי דהוא מהמיעוט דמקדשי והו"ם ולק"מ :

והנה הפ"י מקשה ללאורה קוש' גדולה אהר"ם והיא אליבא דאמרי ח"ל וקשה לי עובא אהר"ם דרבה דאמר חוששין היינו שמה קידשה כבר וא"כ ע"כ מיידי אפי' בניעוטא

מדעין ואמר דקידשה כבר בקידושין גמורים בפני עדים ע"כ דידוע דאין קידושין בפחות מש"פ. אע"כ דחוששין דקאמר ר"ה ורבה היינו דחיישין שמה קידשה עכשיו בסבלנות עמין ואפשר דרובא בונה הר"ה שמה קידשה ומדמותי רבה אשמעתין משמע כרש"י. והנה :

היוצא מהכ"ל דבטוען ואומר קדשה' בפני פו"פ והלכו להם גם רש"י מורה דחיישין לסבלנות וא"כ לקמן בהחזק שטר נתונה בשוק דהוי כאמר קדשה' ודאי דגם רש"י מורה דחיישין שמה קידשה כבר :

והנה הריטב"א כתב בשם רבו הרמב"ן דאיכתי' דהחזק' שט"כ בשוק קאי אדלעיל מינ' באתרא דכולהי מסבלי והמ"ק דק"ל דלא חיישין אי החזקה נמי שט"כ בשוק אי חיישי' או לא. והא דלא אוקמי' הגמרא נמי באתרי דרובא כתבי כתובה והמ"ק ומיעוט מקדשי והדר כתבי כתובה. מ"ד לא ניחוש למיעוטא קמ"ל דלא. משום דיש לומר דלמה ניחוש הכא למיעוטא כיון דאיכא נגד המיעוט שני דברים חדא דכולהי מסוה"ק ואידך דרובא כותבין כתובה והדר מקדשי עכ"ל :

ולכאורה תיחז' זה לא אזוי שפיר לגרסת רש"י דגרס דרובא מקוה"ם וגם רובא כותבין כתובה והדר מקדשי מ"ד ניחוש למיעוטא לקולא קמ"ל דלא אלא דלחומרא וכדלעיל. ובהכי לא הוי נגד הדין אלא חדא כיון דרובא מקדשי והמ"ם. ולתמן זה גם אליבא דרש"י יש לומר דרש"י ס"ל במהרי"ק [וס' מהרי"ק אין אחי] דמהרי"ק מחלק בין היבא דנתן לה סבלנות צעמו או שלא לה ע"י שליח ע' צבית שמואל וא"כ י"ל דברובא מקוה"ם אף דשלא לה הסבלנות ע"י שליח מ"מ חיישין. אמנם ברובא כותבין כתובה והדר מקדשי אף דרובא מקוה"ם ל"ה דכיון דאיכא נגד הרוב דמקוה"ם שני דברים. חדא דרובא כותבין והמ"ק ועוד דרובא מקדשין צעמן ולא ע"י שליח דמטה בו יותר מבשלוהו ולכך לא ניחא לי' לרב אשי לאוקמי' כדלעיל ובנתן לה הסבלנות צעמו דא"כ אכתי עכ"פ לא דמי' כדלעיל. דלעיל מיידי דשלא לה סבלנות דומי' דמתני' דעלה קאי דקתני להדי' אעפ"י ששלא לה סבלנות דושנוע ע"י שליח ודק"ק :

מעתה נעתיק עצמינו לשיטת הר"ם

שאלה מ

ודאי חבל בנפשו מסוכה"ק ס"ל לר"ח דאיהו
אלא קידוש ספק ולפי דעת החסיד הכ"ל
דהיכא דקידושין הם קידושין גמורים לא
אמרינן דטעי בפחות מש"פ וא"כ ל"ק קשיא
הפ"י ורבה שפיר הביא ראיה ממחנה ואי
כ"ל דאיתריך טעמי דמחנותין ברובא או
כולה מקוה"מ דא"מ משום שמחת קה"ר
שלח זהו ליחא דהיכא דמקדש קידושין ודאי כגון
ברובא ופשיטא בכולה מקוה"מ תו לא תלינן
ולומר דטעי וכדאמרינן בהמדר נבעל דאין
אדם טועה רק דרע פחות מש"פ לא כלום
אע"כ דמחנותין מיירי ברובא מסוכה"ק ושפיר
הביא ראיה ממחנותין ולכ"ז אהי נס שיטת
הר"ם לנכון :

עוד יש לנו בסוגי' שיטה שלישית והיא
שיטת רבינו זרחיה הלוי ואקדים דברי
הרי"ף. איתמר אמר ר"ה חוששין לסבולות
וכן אמר רבה חוששין לסבולות פירש היכא
דלא ידעין אי קידש אי לא קידש ואסיקנא
אמר ר"פ באחרא דמקדש והמ"ם חיישין
מסבלי והמ"ק ל"ח. ואפי' מיעוטא מקוה"מ
ורובא מסוכה"ק מ"ד לא ניחוש למיעוטא
קמ"ל עכ"ל הרי"ף :

וכתב הבעל המאור. ואם תאמר מ"ש
דבכא חיישין למיעוטא ול"ח למיעוט
צכל התורה לולה ותירץ כיון דרבנן קאלי
דאינון ר"ה ורבה ס"ל דחוששין לסבולות
למיהוי אינהו גופי' קידושין אע"ג דר"פ לא
ס"ל הכי חש ל"י לסבול דקמחי לחסמי
למיעוטא דמקדש והמ"ם ומ"ה חיישין עכ"ל :

והרמב"ן צמחשתיו כחב עליו דלענא
פירש כך ולא העלה דברי
רבינו כלום שהרי רבינו וכל המפרשים פירשו
דחוששין לסבולות דרב פפא היינו דחיישין
שנא קידשה כבר קודם לכן. פירשו קן חוששין
דר"ה ורבה ע"ש :

והנה גוף סברת רבנן דר"ה דחוששין
לסבולות דקאמר ר"ה ורבה היינו
דחוששין שחא קידשה בסבולות עלמין. וחוששין
דקאמר ר"פ היינו דשחא קידשה כבר אינו
מן החימה כל כך דהא רבה ור"ה בסהמא
קאמרי דחוששין ולא מחלקי בין מקוה"מ
למסבלי והמ"ק ואע"ג דבמסבלי והמ"ק לא
שייך דקדשה שחא קידשה כבר דמה"ה
נאמר דקדשה כבר ואין כהן עדים לפלינו
וטויה מוחקתה חזקת פטוי. ועוד אי ס"ד
דר"ה ורבה דקאמרי חוששין היינו דקידשה
כבר

צמיעוטא מסוכה"ק דאי צמיעוטא מסוכה"ק
מקמ"ל דהא לקמן פריך הגמרא בכולה
מקוה"מ פשיטא. ולמאי נריך להביא ראיה
ממחנה"מ אע"פ כדפרישית. וא"כ אכתי מאי מייתי
דא"י. ממחנה"מ דהא נריכך שפיר לטעמי
דמחנה"מ דמחנה"מ קה"ר שלח דאפי' באחר
דכולה מקוה"מ נמי א"מ דמחנה"מ קה"ר שלח.
ומירן דהשתא סבר רבה דלא שכיח כלל אחרא
דכולה מקוה"מ. דוקא לקמן קס"ד דר"פ נהפי
מיירי עכ"ל :

ואם כי קשייהו לכאורה נריכה נגר להולמה
חבל מירולו דחוק כמובן מעלמו ועוד
דהא לגירסת ר"ח דגרס לא נריכא באחרא
דרובא מסוכה"ק ומיעוט מקוה"מ מ"ד לא
ניחוש למיעוט קמ"ל דמשמע הא ברובא מקוה"מ
נמי פשיטא דחיישין דאוליין בחר רובא וא"כ
כיון דגם צמיעוטא מקוה"מ נמי חיישין
וברובא מקוה"מ פשיטא דחיישין. א"כ אכתי
מה דא"י מייתי רבה ממחנה"מ אפי' להיכא דרק
מיעוטא מקוה"מ דלמא איתריך טעמי דמחנה"מ
אפי' להיכא דרובא מקוה"מ דאפי' א"מ
דמחנה"מ קה"ר שלח וזה ודאי דשכיח :

לכך אמרתי לתרץ קוש' הפ"י עפ"י מה
שכתב בתרומת הדשן וז"ל שם אהא
דכחב רבינו שמחה דמשחא דסבולות הוי כמו
חוקה שאינה פוסקת ומקודשת קידוש ודאי
וכתב עליו החסיד דלא להמיר כולי האי אלא
משחא בעלמא היא וכמ"ס הרא"ש נשיטת
רש"י ולא אשכחנא דר"ח חולק עליו בזה.
ולשון התלמוד נמי משמע הכי דקאמר חוששין
וכן מוכח דכאן אמרינן דאין אדם יודע שאין
קידושין בפחות מש"פ. ובפרק המדר אמרינן
אדם יודע כו' אע"כ היינו טעמא דההם קאי
אבעל אחר קידושין וחוקה שאין אדם עושה
בעלמא צעילת זנות ולכן היקט לחומרא
דאמרינן דבסחמא לא טעי וידע דקידוש קמא
דפחות מש"פ לא כלום. אמנם כהן בסבולות
דנבאל"ה אינו אלא משחא בעלמא תלינן לקולא
דאמרינן דטעי ושלח ע"מ קידושין הראשונים
עכ"ל החסיד :

ומזה נראה בעליל דגם לפירש ר"ח דס"ל
דחוששין דקאמרינן היינו שחא קידשה
כבר דאינו רק משחא בעלמא. ומהרש"ל
נחשונה חולק עלי' ואמר דלר"ח הם קידושין
ודאי דחוקה גמורה היא :

ואני בעניי אכריע דברובא מקוה"מ
יש לומר לר"ח דהם קידושין

לשם קידושין וא"כ לדין דקיי"ל דלא חיישין לסבולות עמון רק דשמיא קידשה כבר ממילא חו ליכא חילוק בין היכא דשלת סבולות להיכא דהוחזק שטר בחובה בשוק ופשיטא נמי איכא דאפי' בסבולות חיישין לשמיא קידשה כבר ל"ש בהוחזק שט"כ בשוק ואין כאן שום אינצ'י' בזה וזאת היתה סברת רז"ה בנזונה הרי"ף דלא הביא הך דהוחזק שט"כ בשוק וטובא קמ"ל ודו"ק :

ועתה אחר שהקדמנו כל זאת ובניאור כל שיטה ושיטה כפי קוצר השגתינו

וקוצר הזמן. נעבור על הדיבורים ה"ל אשר בהם נתפסה שאלתינו :

לדעת רש"י דחיישין לסבולות עמון לקידושין מ"מ בעינן דשלת לה

הסבולות בעדים ובגדון שלפנינו לא הי' אלא עד אחד היינו השליח שהוביל לה הסבולות הגם דהח"מ בסי' מ"ה סק"ח כתב לחוש לע"א

בסבולות כמו דחיישין בקידושין לעד אחד . מ"מ כ"ל להוכיח דלא כחלקת מחוקק מהא

דפריך הש"ס מקו"מ פשיטא וקשה דלמא קמ"ל ר"פ אפילו היכא דשלת לה הסבולות אפי'

בע"א דחוששין וכמו דחושש רב פפא לקמן ס"ה ע"א דהמקדש בע"א חוששין לקידושין ואף

דבמקו"מ הוא פשיטא דחוששין לשמיא קידשה בסבולות מ"מ ה"א דאינה מקודשת כיון דהוי

בפני ע"א וקמ"ל דבסבולות נמי חיישין בע"א אלא לכאורה דלא כחלקת מחוקק . וידענא

בנפשי דיש לדחות ראיו' זו . מ"מ לא עדיפא בסבולות בע"א מקידושין בע"א דחוששין היינו

בשניהם מודים דקידשה בפני ע"א . אמנם בגדון דין דהיא מכחישהו וכמ"ש מעלתו וכבר

כתב הח"מ דוקא ברובא מקו"מ . ובזמן הזה דכולהי מסוהמ"ק וא"כ ודאי דלא חיישין

וגם קיי"ל דלא אמרינן תרי חומרת . חומרת דרש' וחומרת דהסמ"ג דהמקדש בע"א חיישין

לקידושין :

ולשיטת תוס' ור"ח דחיישין שמיא קידשה

כבר נמי ליכא לניחש לקידושין

לא מיבעי' להך דיעה במרדכי דוקא בלומר קדשתיך בפני פו"פ והכלנו להם הוא דחיישין .

פשיטא כיון דנגדון שאלתו דלא קטעי' הכי דאינו בפנינו ואפשר אילו הי' כאן הי' מודה

דלאו לשם קידושין שלה וגם לא קידשה כבר פשיטא דל"ת אלא אפי' להך פוסקים דס"ל

דאפי' בסתם בלא אומר קדשהך נמי חיישין . מ"מ כבר כתבנו דלא הוי אלא ספק קידושין

ועכשיו דכ"ע מסוהמ"ק וגם טהנין לקדש תחת החופה

לכך א"כ קשה מה ראוי' הביא רנה ממתני' לאיכא דאמרי' וקוש' פ"י וכתירונו לא ס"ל רק דהוא סבר דמקודשת קידושין ודאי במשמע ומשום כך גריבין לומר דחוששין דקאמר ר"ה ורבה' היינו דקידשה עכשיו בסבולות . וגם הלשון בגמרא הכי משמע וכמ"ש הר"ן . משא"כ לר"פ דמחלק בין מקום למקום היינו משום דלס"ל כחששא דר"ה משום קוש' תוספות דהא בעינן מענין לעניין בל"ע אלא ע"כ דחוששין דקאמר דס"ל דחיישין שמיא קידשה כבר :

וכבר הקדמנו דברי הריטב"א מה דכתב ליישב ארש'י דלקמן בהוחזקה שט"כ בשוק דחיישין לשמיא קידשה כבר היינו משום דאדלעיל קאי כו' ולכך לא מוקי לה רב אשי דלעיל נאחרא כו' משום דהוי ב' דברים נגד חדא וככ"ל :

ובעתה אחר הקדמנו כל אלה קרוב לשמוע דבעל המחור לא העלה בדברי רבינו כלום ולהס"ל העלה והעלה טובא בדברי רבינו וע"כ דהריף הכי ס"ל דהנה הרי"ף לא הביא הך דהוחזק שט"כ בשוק הגם דנזוהא גדולה היא אף במקום דל"ש ספרא חיישין ולא אמרינן דלמא אתרמוי אתרמי ל' . והרמב"ם וכל הראשונים הביאו וליה מאן דמרגיש בזה אהרי"ף :

אמנם את אשר אני לחשוב בזה דהנצל

המחור הרגיש בזה בהרי"ף דלא

הביא הך דהוחזקו ומשום כך הוכיח דע"כ

דס"ל להרי"ף דרבנן קמאי דהיינו ר"ה ורבה .

ור"פ פליגי בזהה אופן דחיישין לסבולות

דרבנן קמאי ס"ל דחיישין לשמיא קידשה

בסבולות עמון ורב פפא ס"ל דל"ת לסבולות

עמון שקידשה בהן דלא הוי מעל"ע אלא

דחיישין לשמיא קידשה כבר והא דלא תי' רב

אשי נמי דלעיל דלא גריבא אלא דרובא כו' ע"כ כתי' הריטב"א דהאיבעי' אדלעיל

קאי ופבוליה מקוהמ"ס אי' לא חיישין אף

בזה לשמיא קידשה בסבולות עמון כיון דהוחזק

שט"כ בשוק וסיינו דרב אחא בר ר"ה מסתמא

כאזנה ר"ה ס"ל דחוששין לס"ע וכן רבא

כרבה רבו ס"ל דחיישין לסבולות עמון

ומיבעי' להו אי גס בהוחזקה שט"כ בשוק ל"ת

לסבולות אף ככולהי מסוהמ"ק . ולכך לא

עזי תהון דלעיל דרובא כתי' כו' דא"פ

פשיטא דהא איכא תרי נגד חדא וכהי' הריטב"א וא"כ כל האינצ'י' הוא ע"כ דוקא

לרבנן קמאי דחוששין לסבולות עמון שהם

שאלה מ

כשעולה לדוכן ואינו יוצא בהם לשוק כגון בלזדים או בחדשים אשר הכין לו לזוגה כשעולה לדוכן ה' מותר דבהם ליכא גנאי לציבור. אמנם משום שמה נפסקה: כל המנעלים אסורים ואפילו של לבדי ואפילו ליה צדק רצועות דלא פלוג עבדי רבנן בחקנחא וכו"ש הב"י בסיומן קכ"ח ולרב אשי דאמר הטעם משום שמה נפסקה ואילו למיקטרי' וחזיריו מנכרין ואמרו שהוא בגו"ח א"כ כשאין צדקה"ג רק כהן אחד מותר לעלות במנעלו דתו ליכא למיחש לשמה נפסקה ואמרי למיקטרי' דמאי כולי האי אחרי שחזר ומיקטרי עולה לדוכן ואין כהן חשש לעו"כ וא"ל רבנן ס"ל דהקנת ריב"ז בסתם הוי ונשמע דאין חילוק בין כהן אחד להרבה כהנים דבכל גוונא אסור לעלות במנעלים וע"כ דהטעם משום כבוד ציבור. אמנם רב אשי ס"ל דהקנת ריב"ז ה' בסתם דבכל מנעלים אסורים אפילו בחדשים ואפילו בלזדים ועל כרחין מריכנן לומר משום שמה נפסקה: ולזה התחכם ריב"ז וקרא"ש שהביאו בסתם תקנת ריב"ז דאין לעלות לדוכן במנעלים ליחוש לחומרת כל ה"ב טעמים :

ובזה אחת נמי שפיר מה דלכאורה קשה ארבינו חננאל למה לו להוכיח דמותר לילך לב"ה בסנדלו מרב אשי דהבא דהא מחניחן היא במגילה וגמרא ערוכה בצרכות וכמו שהוכיחו תוספות. באמרי. אמנם להב"ל ניחא דאי ממגילה ומצרכות ה"א דלעולם דאסור לילך לב"ה כנפסלים אשר השיע עליהם והא דשרי במגילה ובצרכות היינו בחדשים או בלזדים דאין יוצא בהם לשוק. אמנם מרב אשי דאמר לאי הכס משום שמה נפסקה דמשמע דלא גזרו כלל אמנעלים אלא לדוכן ומשום ש"כ תו ודאי צדקה"ג דל"ש גזירה דשמה נפסקה מותר במנעלים אפי' אוחס. שיוצא צדק לשוק :

ובמה שכתבתי הייתי רוצה ליישב קושיית הטור אכן דנוקשה למה לי לר"א לומר דשמה יאמרו דהוא בן גרושה או בן חלוצה דהוא רק לעז בעלמא ולא קאמר דאמרי למצטל גימ"ל מ"ז עשה וכו"ל דכל כהן שאינו עולה כו' :

ורציתי לומר מה דאי לרבינו פרץ הוצא בטור ס' ה"ל דבבבן אחד ליכא עשה אם אינו עולה וא"כ י"ל דלכך אמר ר"א משום דיאמרו בגו"ח כדי לאסור אפי' אין צדקה הכנסת רק אחד דלא משום איסור עשה

החופה דוקא ורוב מהמון סוגרים שאין קידושין אם לא ע"י המסדר קידושין. כ"ל בפשוט דלא חיישינן ב"ד לקידושין. עוד יס לי מילין צדקה והוכחות להחירי. אמנם מואכס הפנאי וגם באשר שידעתי כי גם אחת לא חסמוך עלי. וגם אחי לא כתבתי כל זאת אלא להלכה ולא למעשה. קצתתי ובעת הפנאי אובסוף ידי שיהיה דין זה אי"ה. הכ"ד אהבך לנצח סענדל שסיגהרט

שאלה בא

בשאלתי מכאן אחד שהוא זקן ומגונן ואין שם כהן בעירו אלא הוא לבד אם רשאי לעלות לדוכן בלזדים שקורין (פילן שוהע) ב"א ובאשר שהוא דבר חדש אמרתי אלקה לי אל אדוני לשאל ממנו מענה :

תשובה

גרסינן בסוטה דף מ"ם ע"א אמר רבי יצחק לעולם תהא אימא ציבור עליך שהרי כהנים פניהם כלפי העם ואחוריהם כלפי שכינה ר"ל אמר מהבא ויקם המלך דוד כו' רבנן אמרי מהבא דאין בההנים רשאין לעלות בסנדליהן לדוכן חו אחת מט' תקטות שהתקין ריב"ז מ"ט לאו משום כבוד הציבור (ופירשי' מפני שמתקין בגדיו העשויין למדתו צהגבה דיו ונראין סנדלו לציבור והיין ראויין לראות מפני הטיט שעליהן) אמר רב אשי לא. הכס שמה נפסקה לו רצועה בסנדלו והדר אזיל למיקטרי' ואמרי שהוא בן גרושה או ב"ה (ופירשי' וגנאי הוא לו ומחלולנין עליו ואמרי למקטרי' וחזיריו מנכרין. וא"ל אין ראוי לנשיאות כהנים) :

ולכאורה מריכנן להבין בנזאי פלגי רבנן ורב אשי וכו' וקשה קשה ארב אשי דאמר לי' הכס שמה נפסקה דהא באמת מוכח דמריכנן להיות אימא ציבור עלינו מודו ומוכחים גופי' דפניהם כלפי העם ומה לו לחדש גזירה משום שמה נפסקה כו' וגם מה נפקא מיני' אי משום כבוד ציבור או משום שמה נפסקה :

ונראה דל"מ טובא דאילו לרבנן דהטעם משום כב"ש ומפני הטיט שעל מתעלו ח"כ במנעלים שאין לזוג אותה רק

שאלה בא

בט

גזירה * כנלענ'ד דר"ש תמיד מענדל

שאלה מב

מעשה בנחולה אחת שנעברה בזנות והעדר הודיה ולא בוש שדקס ומנו * ונחפז עונה לחת לה כך ידוע לה ולולדה * והיא היחה מניקה את בנה עד עולותה לו שנה וגמלתו * וכשלא וארבע חדשים אחרי הגמלתו נשאת לכהן * והמסדר קידושין לא ידע מזה דבר והבנל אחר שלא ידע שיש איסור בדבר באשר שכבר גמלתו * ועשה נפשי אוחס לדעת מה יעשה * אם נריך לגרשה דוקא או סגי בהפרשה :

תשובה

דע אהובי * אי לא אומר מה לא איסור ולא יהיה * אך לעשות רעך חפצתי לגלות לך דעתי בזה ואם היא מותרת לכהן דאפשר לומר דכמו דאפקרי' להאי אפקרי' בפשה נמי לפסול לה מזה לא אדבר כי איה לא שאלתי * והוא והוא מורים שממנו נחשבה * וגם כבר נשאת * אך את אשר נכספה וגם כלחה נפחד לדעת אם נריך לגרשה דוקא או אם סגי בהפרשה * נראה אף דמהטור ומהמחבר בבי' י"ג משמע לדעת הרבה פוסקים דנריך לגרשה * אומם נראה בנדון דין בהפרשה סגי * וחילי דירי מהא :

דגרסינן ביבמות דף ל"ו ע"ב לא ישא אדם מעוברת ומינקת חבירו ואם נשא יוציאה ולא יחזירנה עולמית * דברי ר' מאיר וחכמים אומרים יוציא ולכשיגיע זמנו ליכנס יכנס אחר ל' ר"א לרב הושע' בריה דר"א * החם חק כל ששהה שלשים יום באדם אינו נפל הא לא שיה ספיקא הוה ואחמר מת בתוך למד יום ועומד ונחקקה רבינא מושמי' דרבה אומר אם אשת ישראל היא חוללת אם אשת כהן היא אינה חוללת * הכא גבי מעוברת ומינקת חבירו הנשואה לכהן מתי * מי עבר רבנן תקנתא לכהן (ופירש') דלישראל בעינן יוציא בגט עד שיגיע זמנו החם הא דלכשיגיע זמנו מתי לאהדוריה אבל הכא דאי מוגרש לה לא מתי מהדר לה תסגי לה בהפרשה בעלמא (או לא אחר ל' הכא השתא בשלוח החם כיון דאיכא רבנן דפליגי עליה דרשב"ג דאמרי אע"ג דלא שיה ולר מועלי' הוי גבי אשת כהן כיון דלא אפשר ענדין כרבנן אבל הכא כמאן

עשה ליכא ויחשם לעו איכא :

אך לפי הנ"ל זה אינו דהשתא נמי דקאמר ר"א הטעם משום שמה יאמרו דבגו"ת הוא נמי אינו אסור לעלות בסנדל בכהן אחד צעיר וכמ"ש לעיל דאחרי' שגמר לחזור ולנויקטרי' עולה וא"כ אחתי קוסית הנ"ל במ"ע דלא קאמר ר"א דאחי למבטל מ"ע דאיכא דררא דאיסורא דאורייתא :

אמנם נראה דלנ"מ דהא קי"ל דאם כבר עלה הכהן בנאווה יום שוב אינו שובר אם אינו עולה וא"כ אי משום נטול מ"ע ליכא באם עלה כבר פעם אחת ומשום חשש לעו איכא ואין לומר דממנ"פ אם כבר עלה פ"א בנאווה יום שוב גם נשום לעו ליכא וכדאמרין בדף ל"ט ע"א דאם עלה לפרקים שוב ליכא משום חשש לעו שהוא בגו"ת מ"מ י"ל דחיישין דלמא איכא ידידי בזה ולא ידידי בזה כלומר דאוחס שלא ראו אותו שעלה לדוכן כבר בנה"כ אחרת ורואים דאינו עולה יאמרו שהוא בן גרושה עכ"פ הוינא מה"ל מדמסתמא דר"ף והר"א"ש והטו"ר צו ולא הביאו טעם לזה דאין עולין לדוכן בסנדל ומנעל מוכח דס"ל דבכל מנעלים אפי' בחדשים ובגדדים אסור * והרמז"ס פסק יתפוס דוקא ואף דר"ל דלא אחי למעוטי אלא מנעלים אבל בבתי שוקים שרי מ"מ כתב יחף דוקא * וכבר כתב הב"י דאפילו מנעלים דאין בהם רעוע' אסור משום לא פלוג * ומי הוא זה ואחיה הוא אשר מקיל בדבר זה :

אך אחרי כתבי זאת מלאחי וראיתי בשו"ת כנסת יחזקאל שכתב דהמקיל יש לו על מה שסמך * ויש לי אהו ההורים ואין צאן מקומו עם כל זה לכבוד הזקן שהוא איסטנס וגם אין סקן צעירו כ"א הוא לבדו ונבר. כתבתי לעיל דבאין סקן צעיר כ"א אחד דלא שייך גבי' גזירה דשמה הפסוק וגם יש לומר דמ"ש הב"י דגזרו בכל המנעלים אפילו באין בהם רעועה היינו בשל עור דכיון ברובא דרובא שנו רעועת גזרו אכולן נשום לא פלוג משא"כ בהנך לבדים דאין בהם רעועות וגם אין דרך נשאת בהם לשוק י"ל דלא הי' בכלל גזירה וכדי הוא בעל כנ"ל לסמוך עליו אפילו שלא בשעת הדחק וגדולה מזו מצינו בתשובות שנות ויפקד חלק שני שהתיר לזקן לישא כפיו בשינה ואף דאסמכתא אקרא דלעמוד ולשאת מה"ש הכא בסנדל ומנעל דאינו אלא משום

שאלה מב

משכירן ענוון צבית עשירים למניקות • ונש"ת מהר"ם מיין מניט דמקיל בנזנה מטעם אחר • וגם מורי דודי גאלון בספרו זכרון יוסף מקיל בנזנה בראיות ברורות ונכונות • ועוד בתשובות אחרונות חמאל מזה הרבה • ואין אני רוצה לכפול הדברים • הרוצה לעמוד על דבריהם יעיין שם בדבריהם • ואני הלכתי כחבתי • אמנם להלכה ולא למעשה • ומעלתו במהרה חממתו יכיר וילבן הדברים ואח אשר תבחר הקרב • והנני ידיו ה"ש והמיד תהלתו כפי ה"ק מענדל שטיינהרט

שאלה מג

למורבה השמרה ולשנ' אין קן לכבוד אדמו"ר ה"ה כו' כמוהר"ם

שטיינהרט נר"ו :

אחרי דש"ה ושנ' ביתו ותורתו אבקש מאד מ"נ נר"ו להעמידני על האמת במה דקשה לי להסתמך בהלכות ר"ה כי' הקפ"ט סעיף ה' דכתב מי שחזו ענד וחזו ב"ח אינו מויתא את עצמו ולא אחרים • ולא ידעו למה חזו מויתא ד"ע ולא אחרים הלא אמרינן בריש חגיגה אמתני' דקתני הכל חייבין בראי' הכל לאיתוי מאי לאיתוי מי שחז' ענד וחז"ח ולרבינא דאמר מי שח"ע וחז"ב ב"ח פטור לאיתוי מאי ומסיק ה"ס לעולם כדקאמרת מעיקרא כלומר מי שחז' ענד וחז"ב דקא קשי' ק"ך דרבינא ל"ק כאן למשנה ראשונה כאן לנשנה אחרונה דהני' מי שמעובדת כופין אח רבו ועושה אותו בן חורין כו' ותזרו בית הילל להורות בדברי בית שמאי עכ"ל הגמרא ופירש' וכיון שיש על ב"ד לכופו לאדנו לשחררו הוי כאילו הוא משוחרר ולהכי חייב בראי' • ואכ"ק מדוע לא יתחייב נמי בתקיעת שופר ולהוציא את עצמו ואחרים • ונא אדוני ימחה יחוס מעשהו ודבר נעתו מה טוב :

תשובה

אתה אהובי ידידי תלמידי ה"ה הב"ח המופלא השגן יצ"ו :

גי'ה לנכון הגיעני • ומה מאוד הגדלתי השמחה כי חל' עליה במעלה הסולם לכך פתוח כאלום • ואם חכם בני ישיח לני גם אני רק חזק ואמן בחורם סלסלים • והרוממך :

ואת

כחאן נעביד אי כר"מ הא אחר יוציא ולא יחזיר עולמית ואי כרבנן האמר בגט עכ"ל הגמרא הרי חזקין אע"ג דאין קי"ל כרשב"ג וכדאיתא בשנה דף קל"ה וכן פסקין בש"ע אפ"ה צדיק כיון דלא אפשר עדיין כרבנן ושמכין אולד וא"ל בנדון שלפנינו נמי כיון דלא אפשר יש לסמוך אהך תנא דברייתא בכחונות דף ס' ע"ב דשם גרסינן :

הר נתנה בנה למניקה או גמלתו או מח מותרת להנשא מיד • סבר ר"פ ור"ה ברי' דר"י למיעבד עובדא כוותי' אחר להורב פפי וחזקין לא חסברוה מהא דהניא כו' ואמר ר"ג אחר שמואל הלכה כר"מ בגזירות' ע"כ • הרי לפנינו דבגמלתו נמי איכא למ"ד דס"ל דתנשא מיד ואף דאין לא קי"ל כהך תנא דברייתא אלא כר"מ מ"מ במקום דלא אפשר למה לא בסמוך נמי אהך מ"ד דמתין בגמלתו • כמו דסמכין ארנן בולד אף דלא קי"ל כוותי' :

הן אמת דמלשון המחבר בס' ה"ל משמע דלא סבירא ליה לחלק בין גמלתו ללא גמלתו דזו לשון בס' גזרו חכמים שלא ישא אדם מעוברת חבירו ומניקה חבירו אפילו נתנה בנה למניקה או גמלתו וכתב עלה בסעיף שאח"ז עבר ונשא מעוברת חבירו ומנ"ח יוציא ומשמע דהא דכתב יוציא אדלעיל קאי ואפילו בגמלתו • אך אפשר דאין מזה ראי' כיון דדיון זה שהנאמתי לחלק בין גמלתו ללא גמלתו לא מצינו להריא • סתם המחבר דבריו • ונ"ע :

ועוד יש סברא לומר דכאן בהפרשה בעלמא סג' כיון דהנבל עס הארץ ושוגג וכדאיתא בש"ע בס' ה"ל :

והשתא דברנו והוכחנו דבהפרשא בעלמא סג' ואין צריך להוציא בגט אפשר לומר דאפילו הפרשה נמי לא צעיק ולא מיבעי' לדעת הר"ש הזקן דמקיל בגרושה משום דאינה משועבדת להביק פשיטא דיש להקל בנדון דידן דהא מזה קי"ל דנמי אינה משועבדת להביק את בנה • אלא אפילו לידן דקי"ל דלא כהר"ש הזקן וגרושה נמי אסורה להנשא עד כ"ד חודש וטעמא דכתב הר"ש דסתם נשים חסין על בניהן ומניקות אותן • אבל בנזנה דעיניו ועיני כל ישראל רואים דעפי' הרוב אינן מניקות את בניהן ומעשים בכל יום שנותנין את בניהם למניקה וכן

לענו מחויב בראי' ושא"כ לענין קנס אפשר דאדון קרינא ב' :

ומעתה בין תבין מענין כי הטיב אשר דיבר המחבר דמי שחז' עבד וחב"ה אינו מוילא את עצמו ולא את אחרים כיון דהכל במעשה ידיו תלי' ובזמן מועט להם שחוקק להוילא עצמו או אחרים ל"ש ביטול מלאכה ומכ"ש ביום שהוא בלא"ה חסור בעשיית מלאכה שפיר י"ל דאפשר דאדון קרינא ב' ולא מיקרי משוחרר ולכך אינו מוילא א"ע ולא את אחרים דכיון דאיבעי' לא נפשט עבדים לחומרה ומכ"ש המגיד בפ"ה מהלכות חובל ומוזק הלאה י"ל דלא אתי דד עבדות ומפיק דד חירות :

אלא דגם אחריך הרשב"א קשה לי קשה אחריתי למה לו לאוקמי מחיתין לחזין כן למשנה ראשונה וכן למ"א ושא"כסדר דהא איכא לאוקמי הכל למשנה ראשונה והכל איתתו עבד שרבו הפקידות דכ"ע מורים דמעשה ידיו לעצמו ואין משום ביטול מלאכה ולכך חייב בראי' וכן דחתן עבדים פטורים מן הראי' היינו בחז' עבד וחז' בן חורין דלמשנה ראשונה דעבד את רבו יום אחד ואיכא ביטול מלאכה ומשום הכי פטור מראי' ואפשר דניחא לי לאוקמי אף שלא כסדר המשנה ובהלכתא מלאוקמי כל המחז' שלא כהילכתא ועוד יש ליישב ואקרי :

ואגב אכתוב לך פרפרת אחת שאמרת טעם הגון אהא דאמרינן עבד שרבו מניח לו חפילין יוגא לחירות דהנה ברא"ש בהלכות קטנות סוף הלכות חפילין כהנשם הירושלמי עבד פטור וחפילין משום דהתיב דכו שמע ישראל ה' אחד וי שאין לו אלא אדון אחד יגא זה שיש לו אדון אחד ע"כ וא"כ בעבד זה שרבו מניח לו בעצמו חפילין בזה מראה לנו שרצה שלא יהא לו אלא אדון אחד הכ"ד המשנה בתורה ומקש עונתך מעורל שטינהרש :

שאלה מז

נשאלתי לבאר דברי הרמב"ם בפי' המשנה בנדר דף י"ד ע"א דקתי במחז' נמא על שלם אזהרים טמאין וחייבין בקרבן נמא על שלם לאחר אזהרים טמאין ומפקין ופטורין מקרבן וחזי עלה שם ע"כ תנא ותיבין אשם תלוי ותנא דידן מ"ע צעין

מו ב

ואת אשר שאלתי אהמחבר בזה ר"ה הקשה לשאל' וגם אני עמדתי עלי' זה ימים וכעת מלאתי זכר"ה לסימן הכל' ואת אשר אמרתי אז בשובה הוא עפי' מה דאיתא לקמן דף ר' ע"א בלין נשים ועבדים דפריך הש"ס בשלמא נשים כדאמרינן אלא עבדים מנ"ל אמר ר"ה אל פני האדון מי שאין לו אלא אדון אחד ופריך עד הא למה לי קרא בו אמר רבינא לא נצרכה אלא לחזי עבד וחזי בן חורין :

ומקשה בתום ד"ה לא נצרכה ו"ל אך קשה הכא נשמע דחזי עבד וחב"ה לפי משנה אחרונה חייב ואילו בגמין מיבעי' לי' ויש לדחות דעד כאן לא מייחייב לי' כהא אלא משום דעומד לבוק את רבו וכמאן דשחרר' דמי אבל הכא כיון דמת איגלי מילתא למיפרע ולא הוי עומד לשחרור עכ"ל בתום :

ורשב"א בחידושו לניטין מירך דהתם היינו טעמא משום דלמשנה אחרונה מעשה ידיו לעצמו והלכך לגבי עליית רגל באדון שנועשה ידיו שלו תלי' מילתא דטעמא דמילתא דהקפידה התורה באדון כדי שלא יעבדו מעלות מפני ביטול מלאכה והלכך מי שחז' עבד וחב"ה אין רבו מעבדו משום מעשה ידיו דאין אלא לעצמו אבל הכא לגבי קנס טמא אעפ"י שאין לו במעשה ידיו נטע לפי משנה אחרונה אדון קרי' לי' עכ"ל הרשב"א יע"ש :

והא דמילין הרשב"א בחז' נשים ל"ל כי טעמו ונימוקו עמו כי באמת חירות נפלאים ממנו והבן לא אוכל להכי גרסינן בעינין דף מ"ב ע"ב איבעי' לכו מעוכב גט שחרור (ופירש"י כגון עקידה ומפקיר עבדו או חז' עבד וחב"ה) יש לו קנס או אין לו קנס כסף שלשים שקלים אמר רחמנא והאי לא אדון הוא או דלמא כיון דמעוכב גט שחרור אדון קרינא ב' ת"ש המית מי שחז' עבד וחב"ה בו מאי לאו למשנה אחרונה לא נחשבה ראשונה ת"ש הפיל את שינו או סימא את עינו בו ואי אמרת יש לו קנס וקנס לרבו בו והשתא למירך תוס' הכ"ל מאי קפשיט לי' בהמרה מהפיל את שני דמי הוא העבד וטופין את רבו לשחררו וכו' כמשוחרר ולהכי הקנס לעצמו ולכך כתב הרשב"א מירך אחר אקושייתא דברא"י חייב משום דנועשה ידיו תלי' מילתא ולכך כיון דבגל"ה מעשה ידיו

שאלה מד

עומא על חזקתו וא"כ הכא דאשה נח"ט היא עומדת פשיטא דיש לנו לומר דאוקמה לחזקתה והשתא אחר השמיא דאשה ואם כן הוה הקשיא לשאל למה תהא האשה ובעלה חייבים בקרבן אשם הלוי :

וגם אני הקשיתי עוד קוש' כיולא נזו אגמורא דכריתות ריש פרק ספק אכל דפליגי אמוראי אס חזיקה אחת שנינו או חזיקה אחת מב' חזיקות דפרוך הש"ס אמ"ד ח"א חז"ח שנינו מוהנני דכנה נוולא על שלה אחר אותיות טמאין נוספק ופטורין מקרבן וחתי עלה וחייבין בא"ת ותי' הש"ס הא מני רבי אליעזר היא דאמר כיו חייבים עלי' בא"ת כלומר באוכל כות חלב מכיו ער"ל הגמרא והקשיתי דמנ"ל דר"א היא ומדס"ל לר"א דמחייב"א"ת באוכל כות חלב מכיו ס"ל נמי בזמנא אחר אותיות על שלה דחייבין בא"ת דלמא הא דמחייבין ר"א ח"ת בכיו היינו ניהו דלא איתחזק איסורא ונ"מ לא איתחזק נמי היתרא אבל בזמנא על שלה אחר אי' דאיתחזק היתרא נוי שנועת ליה דלמא ביה גס ר"א מודה דפטורין מנ"מ כיון דאשה זו בחזקת טהרה עומדת וכמ"ש ל' :

אמנם ליישב

כל זה צריך אני להקדים גמרא דנדה לקמן דף כ"ז ע"ב דאיתא שם אמר שמואל בדקא קרקע עולם וישנה עלי' ונולאה דם עלי' טהורה שנאמר בנשרה עד שהרגיש בנשרה ופרוך הגמ' עליה דשמואל מוהנני נמנא על שלה אותיות טמאין וחייבין בקרבן אחר אי' טמאין מספק ופטורין מקרבן היכי דמי אי דארגש' לאחר זמן אחאי פטורין אלא לאו דלא ארגש' וקחני' נמנא על שלה טמאין וחייבין בקרבן ותי' הש"ס לעולם דארגש' ואימר הרגשת שמש היא :

והנה נהא דתי' הש"ס דארגש' ואימר הרגשת שמש היא יס לומר או דבאמת ארגש' פתיחת המקור אלא דכירה הרגשת שמש היא או דהרגשת שמש והיא סברה דהרגשת פתיחת המקור היא אלא דקשה למה חייבין בחטאת דהא יס לומר דלא הי' כלל פתיחת המקור אלא דהרגשת שמש היא ולא יהא אלא ספק ותהא חייבין באשם הלוי אלא לא בקרבן חטאת ונ"מ צייקן לומר כמ"ש הרמב"ם בפ"ט מה' איסורי ביאה וז"ל אין האשה מטמאה עד שהרגיש בנשרה ואם נולאה דם בפרתהר גלי הרגשת טמאה שחזקת דם בא

צעיין חזיקה אחת משני חזיקות וכחז הרמב"ם בפ' המשנה זו ואמרו ופטורין מקרבן ר"ל קרבן חטאת אשר מננו אמרו צפרק הקדוש חייבין בקרבן אמנם ח"ת הנה יחייב לכל אחד מהם עכ"ל וקשה לי שהוא מפרש המחנ' דלא כסתם גמרא דאמר דהנא דמהנ' ס"ל דפטורין מאשם הלוי דס"ל לחזיקה אחת מב' חזיקות שנינו זהו חדא ועוד דהרמב"ם בפ' המשנה דכריתות פסק כמ"ד ב"ח שנינו :

עוד קשה לי אחנא דכרייתא גופי' דס"ל בזמנא על שלה אחר אותיות דחייבין בא"ת ניהו דס"ל דחזיקה אחת שנינו מ"מ למה תהא חייבין בא"ת הוי לן לאוקמיה דבעל והאשה אחזקת טהרה דהא כשנא עלי' ודאי דטהרה היתה ונעמידנה על חזקתה שלה ולומר דהשתא אחר השמיא דאשה וב"כ תנא' להדי' ריש נדה ד"ה מעת לעת דוקא לקדשים אבל לחולין לב"ע ד' שעתה דאוקמה לה אחזקת טהרה ובחולין דף מ"ג ע"ב דפרוך הש"ס ומ"ש מב' חזיקות ותי' הש"ס שאני הכא דאיתחזק איסורא וכחנו חוס' ד"ס שאני הכא ובחזיקה אחת ספק חלב ספק שומן אע"ג דלא איתחזק איסורא לא איתחזק נמי היתרא אלמא דחזקת היתר מהני לענין א"ת ונל"א נמי הלא חזקה דאורייתא וסוקלין ושורפין על חזקה עכ"ל השואל :

תשובה

לאיש צריתי עמיתי ואמיתי ה"ה הרבני השטן נר"ו :

כרוב ההשחלות להציא ראיות דהא מיקרי חזקת טהרה אשר ראיתי בזמנא נראה שנועלנו כיוסספק ושואל אס זה נקרא חזקת טהרה או לא ואפשר משום דאמרינן ריש נדה והלל כי אמרינן אוקמיה אחזקה היכא דלית לי' ריעוהא מגופא אבל אחתא דמגופא קחז' לא אמרינן אוקמה אחזקה ופירש' כיון דמגופא קחז' מועדת ועלולה היא לראות ומה דלית לומר דלא אמרינן באשה אוקמה אחזקת טהרה שלה ולא ידעתי למה לא דגם זה אינו אלא להתרומה וקדשים אבל לחולין ולבעלה לא ונשום דסייג עשו בקדשים וגדולה נלה מצינו במקור דרגילה לחסר כחשה דרגילה ועלולה לראות ואפ"ה היינו מטהר את הטמא שגל בה אי לא משום דאיכא דהתי לריעוהא והיינו דהעמיד

בהרגשה נגד חזקת טהרה שלה ואין כאן לא חזקת איסור ולא חזקת היתר והיו בחתימה אחת ספק חלב ספק שומן דחייב אשם תלוי למ"ד חתימה אחת שנינו ואחי הכל לנכון ודו"ק הטיב בזה :

ובהימנותא אחרי כתבי כל זה מלאמי

שיגר זה אי הוי חזקת טהרה או לא פלוגתא ישנה היא בין הרב הגאון בעל מהרי"ט ובין הגאון מוהרם קשתנן הובאו במהרי"ט בחשבותיו בשאלה מ"א דדעת מהרי"ט דלא הוי חזקת טהרה ליון דמועדת ועלולה לראות ומופסת קחז' לא הוי חזקתה שלה חזקה גמורה ומוהרם קשתנן כתב אליו שהעלים עיני' ומהם' ריש גרה דכתבו להדיא דוקא לטהרות אחמורי רבנן אבל לחולין אוקמה אחזקה ומהרי"ט השיב לו ונכנס בדחוקים גדולים ליישב תוס' זה ופירש בו פירש אחר ואני כתבתי מה שנראה לי לענ"ד :

ומה שהקשה מעלתו הרומה אפירש המשנה

נמי לק"מ אחרי שאקדים לו לשון הגמרא ותוס' דבריות דפריך בגמרא ממתני' נושא על שלה כו' ותני עלה וחייבין בא"ת ומקשה תוס' דהכא משמע דבריייהא לפרושי דמתני' בא ובפרק כל היר לא משמע הכי ואני ישבתי לקוש' תוס' ואין כאן מקומו ובגדה דף ס"ל מקשה תוס' אדמקשה דבריות לחייב בר רב לביעי' ממתני' דהכא דפטורין מקרבן ותיירלו בתוס' דשמא מתני' לא פערן אלא מחטאת ולא פליג אדבריייהא והא דקאמר וחנא דידן הכי קאמר אש הימנא לומר דתנא דמתני' פוטר אפי' מאשם תלוי היינו טעמי' דסבר דנעינן חתימה אחת מב"ח :

ובהיות כן נאות וקרוז לשמוע דהרמז"ס

ס"ל מדחזין דבריות דתוס' גמרא ס"ל דבריייהא רק לפרושי דמתני' בא ע"כ צריכין לומר הא דקאמר בגמרא ותנא דידן דמשמע דפליגי היינו כמ"ש תוס' בדדרך אש ת"ל קאמר ולעולם דתנא דמתני' ס"ל דחייבין באשם תלוי והרמז"ס צפירש המשנה שלו נמי לא בא אלא לפרושי דמתניתין אבל להלכתא ס"ל דפטורין מאשם תלוי דקיי"ל כמ"ד ב' חתימות צעין ורמז"ל לזה דביר חזקה שלו כתב סתם דפטורין מקרבן ולא כתב דעכ"פ חייבין באשם תלוי וזו מה שנראה לי לאמת כוונת הרמז"ס ומוחזקתו כך שכתענייניו יעב

נא בהרגשה עכ"ל וז"ל הכא נמי אף דיש לספק דלמא לא ארגשי' פתיחת-העוקור רק דהרגשת שמש הוי וטעורה היא מן הטורה משום דשמואל לאמר עד שחרגיש מ"מ כיון דחזקה דס שגא בהרגשה אמרינן דלא הרגשת שמש הוי אלא הרגשת פתיחת העוקור וקי"ל דחזקה דאורייתא ודו"ק :

אך קשה דא"כ אף בנמצא אחר אותיות

אחרי פטורין מקרבן דאמרינן דלמא השתא הוי דרמשה' ואף דעכשו לא הרגשה כלום וצריכין לומר דדס זה באה בלי הרגשה נגד החזקה דחזקה דס שגא בהרגשה טפי ה' לו לומר דהרגשה שהרגשה בשעת השמים מפתיחת המקור הוי ואז יא' הדס לחן וכותלי בנ"ר העמידוהו ותהא חייבין בקרבן משום חזקה דדס בא בהרגשה :

לכך אני אומר דבירור הן אחת דה'

לנו לחייבין בקרבן אף אחר אותיות משום חזקה דדס בא בהרגשה ובשעת השמים שהרגשה דבר מה פתיחת המקור היתה דחזקה דאורייתא וסוקלין עלי' מכל מקום נגד חזקה זו דחזקה דס בא בהרגשה איכא חזקה אחרת כנגדה דהיינו העמיד אש על חזקה חזקת טהרה וכשגא עלי' טעורה היתה ואמרינן דהשתא הוי דרמשה ואזרח חזקה נגד חזקה וזו אין כאן לא חזקת איסור ולא חזקת היתר וסיכא דאין כאן חזקה לאיסור ולהיתר אינו חייבין בא"ת למ"ד ב' חתימות שנינו דנעינן דוקא איהחזק איסורא ותנא דבריייהא דס"ל דחייבין בא"ת ס"ל באמת חתימה אחת שנינו ואף דאין כאן חזקה לא לאיסור ולא להיתר אפי' חייב בא"ת וכל זה אחר אותיות אבל בתוך אותיות אדרבה אמרינן חזקה רוב דס בא מעט קודם וכמ"ש תוס' דף ס"א ע"כ אהא דקאמר אימר שמש עברן ע"ש וגם חזקה דס שגא בהרגשה ואין כאן חזקה נגד חזקה זאת :

ואחרי הודיעך את כל זאת ממילא תבין

דקושייתו אגמרא דגדה סב"ל וקושייתי מגמרא דבריות לק"מ אחת שיש לחזה זאת חזקת היתר דאמרינן השתא הוי דרמשה מ"מ מדהשתא אחר השמים לא ארגשה מידי וחזקה דדס בא בהרגשה איה נן לומר ובשעת השמים נפתח המקור ויא' דס וסברה דהרגשת שמש הוי ואזרח חזקה דדס בא

שאלה מר

עכ"ל. חה דוחק דאסו תנא אשמיענן צנברא דנטלה דעתו אנל כל אדם דניחא לי יותר בהקנת מזה סאין משישאל עלי. ולענ"ד נראה דמקני' לא בעי למיחני תקנתא דישאל על נדרו כיון דאם התרומה ביד כהן חו ליכא תקנתא דלא מני עוד לישאל עלי' ואף דמהני' ע"כ בתרומה ביד ישראל קמיירי מדתני בסופא אס תרומה טהורה היא ימכרו לכהן חוון מדמי חוזה סאס וכדאיחא להדי' צנבריס דף כ"ט ע"א מ"מ כיון דעכ"פ כשהיה ביד כהן אין לה תקנה לא בעי למיחני תקנתא זאת דאזלי יבוא למיטעי ולומר דכל פעם איז ליה תקנתא :

עוד מקשה הט"ז דמסקינן שם צנבריס דתרומה כיון דאין מזה לאיתשולי לא הוי דבר שיש לו מחירין מזה שגא מכל דשיל"מ דקיי"ל בסו"ק דאם המהיר בידו לעשות בלי הפסד הוי דשיל"מ וה"כ בתרומה דעכ"פ יש בידו לילך ולהשאל אע"פ שאינו מזה גם אזכ כחז הש"ך דל"מ דקושי' ואח אינו חלוי צנברי הסו"ג דהא אגופא דגמרא ה"ל לאקשו' הכי אנא ודאי דל"מ דק"מ כיון דליכא מזה לא אחי לשולי עכ"ל :

ולחמתיק תירוצ' הש"ך ל"ל דהא דרבר שיל"מ לא בטיל היינו מדרבנן דהס אמרו דלא ליבטל. והס אמרו נמי צנבר שאין מזה לשולי עליו לא תהוי כדשיל"מ דמן הססם לא אחי למישאלי עלי' כיון דאין מזה :

תו מקשה הט"ז דא"כ דמהני שאלה מחמת הפסד הערובת של חלה או תרומה א"כ היכן מצינו כרת בשחוטי חוץ או מזה בתרומה דודאי מיראת העונש ישאל על נדרי' תירץ הש"ך דמייירי צעומד צמדרו וואויר רוצה להתיר ע"כ. וצוה אחי לי שפיר מה דמקשה הט"ז אהא דפריך הגמרא שם הא למזה העלה הא הוי דבר שיל"מ ולא פריך צקיעור אחאי בפחות ממזה ירקבו ולא אמרינן ישאל עליו דיש לומר דמייירי צעומד צמדרו וואויר רוצה להתיר ובתירץ הנקס"כ. אמנם מדיוקא פריך שפיר דאחאי צטילה צרוב הא כיון דאי צעי מני לשאל עליו ותהא עכ"פ כדבר שיש לו מחירין דלא צטיל וד"ש :

שוב ראיתי בתשובת מורי דורי הגאון צעל זכרון יוסף זצלה"ה שהקשה לשאל אחאי דהעלם הט"ז להכליל דהא דמהני שאלה

צנברי תמנא כי הם עולין כהגון ויקיים כך חן לחכם ויחכם עוד ה"ק סענדל סטיינהרט

שאלה מה

שלך לצנור אהובי מתנחם משיב נפשי צנבריס נכונים כו' ה"ה כמוהר"ס גר"ז :

אבקש מאהובי אדוני להודיעני דעתו הרמה במאכל שנהגשל מעיסה ואח"כ הפרישותה מעיסה אחרת ולו לחיטוק להשליך החלה לתוך האור ונפלה לתוך המאכל שעשו מעיסה. והמשרתת צראותה זהה לא אמרה דבר עד אחר שכבר נהגשל המאכל והחלה אינה ניכרת צין שאר העיסה. ולא נעלם ממני מה שכתב הרמ"א בסו"ג שכ"ג דאם לא אכל העיסה ישאל לחכם ויחזיר לו כנדר דשאלין על ההקדשות ויחזיר ויטול חלה אחרת והכא נמי כיון דעדיין לא אכל העיסה יוכל לישאל עלה. אך נאשר שהט"ז מחמיר וכו' דזהו דוקא צאם יש לו חרטה על עיקר החלה אנל לא משום התערובת ע"כ נפשי בשאלתי לחוות לי דעתו צוה :

תשובה

אלקי יענה את שלומי ה"ה הרבני המופלא החריף והטוב צנור מוהרר פלוני גר"ז :

גי"ה לנכון הגיעני צעת שסייתי מוטרד מאד צנמה טרדות. ונועלחו אף עלי להשיב. על כן נקטה נפשי צנבריס. ובפעם אחר אר"ה ארחיב הדיבור צוה ביד ה' הטובה עלי :

הן אמת דהט"ז הוכיח מוכח ונקומות דלא כרמ"א. אמנם כנר עמד עליו הש"ך צנקות הסספ והצדיק את הצדיק דועיקרא צראות נכונות דהדין עם הרמ"א ונצארים אחת לאחת ולהוסיף עופך משלי :

זה לשון הט"ז ותימא ממחיתין דפ"ה דתרומה דקתני סאס תרומה טמאה שנפלה לפחות ומואה חולין ירקבו. ונשמע דאין להס תקנה דא"כ ליתני תקנתא כמו שגסה אח"כ הרבה תקנות צאזזה משנה וצוה לא חני תקנתא ש"מ דאין לה תקנה ועל זה תירץ צנקה"כ דמהני' דינא קתני ולא תקנתא ומייירי היכא שאינו רוצה להתיר

דפלוני נהוילי אצמ"ע דר"א סבר אמרינן הוילי ור"י סבר לא אמרינן הוילי אצמ"ע ומקשים בחוס' ד"ה הוילי • תימא לרשב"א דבמלות מעשר שני אחאי ח"י בו חונת מזה הא אצמ"ע והוי כשלו וכ"ק אהא דאמר לעיל שלך אי אהא רואה אצל ח"ר של אחרים דש"ג הא של גבוס נמי תשיב כשלו הוילי אצמ"ע וחירי חוס' נחירי ב' דהיכא דאחי ליד הגזבר ל"א הוילי אצמ"ע הרי קמן דהא דאמרינן אצל אהא רואה של גבוס היינו בדאחי ליד גזבר אצל כ"ו שלא אחי ליד הגזבר אף של גבוס עובר עלי' בנ"י וב"י כיון דאצמ"ע :

ולפ"ז קשה מנ"ל דהדר נ"י ראב"י דלמא לא הדר נ"י והא דקתני לא מעל כר"י היינו דבריייתא מיירי בלא אחי ליד גזבר עדיין דאז אמרינן שפיר הוילי אצמ"ע דהוי כדירי' והא דאיתקש שאור דאכילה לשאור דראי' דל הקדש מותר היינו בבת דאחי ליד גזבר דלא מני עוד למישאל עלה ולר"ש מעל דרב אחא נ"י לא ס"ל כרבא דר"ש קנסא קנים ואף דלעיל בחוס' ד"ה הוילי כתבונו' דלא אמרינן הוילי אצמ"ע להחיר • כיון דלא שכיח היינו דוקא מדרבנן אצל מדאורייתא ודאי דאמרינן הוילי אפי' לקולא וכן מוכח דאל"כ מאי מקשים חוס' לקמן ממעשר שני אע"כ דמן התורה אפי' לקולא אמרינן אף דל"ש ולעולם דראב"י לא הדר נ"י וצ"ע :

אחרי כתני כל ה"ל מזהני בשו"ת נ"י שגם הוא הסכים עם הרמ"א דיוכל למישאל עלי' ואם יש במאכל מים עד ס' נגד החלה הוי כנהערב במינו ואינו מינו דאמרינן סליק • ובלא"ה הרבה פוסקים ס"ל דסגי ברובא • ועכ"פ נריך להסיר מן התבשיל כשיעור חלה הנפלה במאכל • ומעלתו במצרך חכמהו יבדק וילבן הדברים והיותו נראה יקרב כי אני בחפזי כתנתי • אלה דברי ידידו לנצח ה"ק סענדל שטיינהרט

שאלה מו

נשאלתי מאיש צריתי • ריעי ועמיתיי • במעשה שהי' בצעוף שהובאו לשוחט לשחוט וכשבא השוחט למדוט הנוטות בצוואר להבין מקום לשתיה כנהוג ראה קוך תחב וניקב כל עור הצוואר ומשך ידו מלשוחטו באחרו שזה נריך שאלת חכם וכשהובאה השאלה לפני

שאלה בתרומה וכדומה היינו כשיחם עזר הנתינה עמיה אצל פתח וחרטה דתערונוה לא ויהי • ח"כ מה פריך הגמרא הא למאח תעלה חימא דהכי דייקין לפחות ממאה ורקבו הא למאח לא ירקבו אלא יניחם עד שיחמילי לרקוב ואם בתוך כך ימלא פתח וחרטה הרי מוטב ואם לאו תחנטי הכי סאה במאה • מאי אומר דהוי דשיל"מ הלא קי"ל נ"ד ס"י ק"ב אם בתוך כך יתקלקל המאכל לא הוי דשיל"מ ח"כ כה"ך עכ"ל מורי דודי הנ"ל • הגם דלכאורה יש לדחות קושיתו דיל"ד דהט"ז קאמר שפיר לשיטתו דא"כ אחאי קתני ירקב דמשמע דתרכב באופן שאין ליהנות ממנה בשום פנים • טפי הוי לי' לתנא למיהני תקנתא זו ליתיהם עד שיחמילי לרקוב וכנ"ל • מכל מוקים באשר שהרמ"א והלבוש וגם הש"ך הסכימו לרעת אחת דיוכל לילך לחכם ולשאול עלי' נ"ל בחלה דרבנן דיוכל לסמוך עליהם בהפ"א :

ומרי דברי צענין דהוילי אי צעי מיתשל עלי' • אציע למעלתו מה דקשה לי בכונני' דפסחים דף כ"ח ע"ב דחקן שם חתן של נכרי שעבר עליו הפסח מותר בהנאה ושל ישראל אסור בהנאה ופרכין עלה מני מתני' לא ר"י ולא ר"ש ולא רבי יוסי הגלילי כו' ותיירך רב אחא בר יעקב דף כ"ט לעולם ר"ה היא ויליף שאור דאכילה משאור דראי' מה שאור דראי' שלך אה"ר אצל אהא רואה של אחרים ושל גבוס אף שאור דאכילה כו' רבא אחר לעולם ר"ש היא וקנסא קא קנים הוילי ועבר על כל יראה • והדר נ"י ראב"י מההיא • דתניא האוכל חתן של הקדש במועד מעל וי"א לא מעל ומוקי לה ראב"י פלוגתי' דכ"ע דבר הגורם לחמון כחמון דמי והכא בפלוגתא דר"י ור"ש קמפלגי מ"ד לא מעל כר"י כלומר דאף לאחר פסח אסור בהנאה ולא חמון • איכא ומ"ד מעל כר"ש דראוי הוא אחר פסח ע"ש ברשי' והא ראב"י אחר דר"י יליף שאור דאכילה משאור דראי' (ופריש') ושל הקדש אף בפסח מותר והכא אחר לר"י לא מעל • אלא ש"מ הדר נ"י ראב"י עכ"ל הגמרא :

והקשיתי מנ"ל לגמרא דהדר נ"י דלעולם חימא לך דלא הדר נ"י ואפ"ה לק"מ • דהנה לקמן מ"ו ע"א קתני במתניתין כיצד מפרישין חלה בטומאה ר"א חומר לא מקרא לה שם עד שתאפה ר"י חומר לא וזה חתן שמחרינן עלי' בנ"י וב"י ומוקמינן לפלוגתי

שאלה ב

נ"מ לספק דרוסה ולא קאמר נ"מ לס"נ ע"כ :

ר'י דברי רש"י בלא"ה תמוהים דכתב דמשום
ס"ד לא צ"י למיבדק' דהלין בקט'
ובכללנא * וקשה לי דהא באמת יש לומר דמיירי
דראיט חתול דדוף אחריו דלא תלין בקט'
וטפי ה"ל לרש"י לשיטתו להוכיח דלאו משום
ספק דרוסה צ"י למבדק' דלקמן מ"ג ע"כ היחא
ההוא ספק דרוסה דאמי לקמי' דרבה כו'
ופירש' אס עוף ה' בודק הקנה כו' וגם
בבהמה אית לה תקנהא בשלמא בנקב יש לומר
דלמא במקום נקב קשחית אבל בדרוסה כיון
דמקומו מואדים אפי' שחט בו יש היכר משאו
עכ"ל * וא"כ בלא"ה מוכח לשיטת רש"י דהיה
דמשום קושי' דלאו משום דרוסה צ"י למבדק'
דא"כ מתי קאמר רבא נבדק' הא וטעם אל"כ
מבחוץ אלא מפני' הא בדרוסה הדבר פשוט
דשחט לעוף ואחר שחטת בדיק בושט מפני' שחט
ואם נדרם מקומו ניכר משאו צדדי הושט *
אע"כ בדדיקה לענין נקב היתה ולענין נקב
אין לו בדיקה דלמא במקום נקב קשחית :

ולבאורה ה' נראה לי לומר דל"מ
ארש"י * דהנה בלא"ה צריכין
להבין ארש"י לקמן דכתב אס עוף הוא בודק
לקנה ובבהמה נמי איכא תקנהא בדרוסה
דמקומו מואדים ניכר דהא קי"ל דלכתחילה
צריך גם צעוק לשחוט ב' סימנין וא"כ טפי
הו"ל לרש"י לומר חדא תקנהא בין צעוק בין
בבהמה דהיינו אחר השחיטה ניכר מקום
הדריסה דמקומו מואדים דהכי עדיף טפי ולשחוט
גם צעוק ב' סימנין כדנ"ל :

אכונה נראה דה"ל דהא דס"ל לרש"י דגם אחר
שחיטה מקום הדריסה ניכר היינו
בדרוסה הזאב וארי ובדומה דנפיש זיהריה
ומיכר אבל עוף דדריסתו אפי' מנך דקליש
זיהרי' אפער דאין מקום הדריסה ניכר כל כך
אפי' מנך ולמעלה עד שיהא נראה ויכר אפי'
אחר שחיטה * וביוצא בזה כתב רש"י לקמן
דף כ"ג ע"ב ד"ה לפרסומו מילתא * אי נמי
נך אידי דקליש זיהרי' לא מואדים הנשר ולא
מיכר וא"כ אף מה שלמעלה מנך אף דנפיש
זיהרי' ומיכר היינו קודם שחיטה אבל אין
נפיש זיהרי' כ"כ עד שנאמר דמיכר אפי' אחר
שחיטה וא"כ לכך כתב רש"י תקנה לעוף בפני
עצמו משום דאפער צעוק דדריסתו אפי' מנך
דאינו ניכר אחר שחיטה ובג"ל * וזה ה' נר'
לי בנידור * וא"כ י"ל דלכך לא רצה רש"י
להוכיח

לפני' אחרתי שלא לשחטו כי חולי ניקב
הושט * ואין לו בדיקה לדיוק ואפילו מפני' ש
רק למכרו * לנכרי * וחד מלומדי עירנו ה'
מפקפק כנגדו ואמר דבמקום ידוע יש לו הושט
בדיקה * והסכמונו לשאל את פי מעלהו נר'
ע"כ אנקש להשיבנו במוקדם האפשר :

תשובה

אתה אכונה ידך נפשי החריף והשנון
נר"י * הקשית לשאל להיות מכריע
בדבר אשר שנגדו חלוק עליך ותרווייכו רבנן
ולמה לי להכניס ראשי בין המחלוקת * הנהם
באשר שהצבת עולם אהבתיו וגם שנגדו *
עלי הנה ראשו * אטל דעתי מפני דעתכם
וכנטי משב כיר ה' הטובה עלי ואתם
תנחתו :

ואקדים ואומר טרם נגזר לבאר
שאלתכם צריכין אנו
לעמוד על מקור וסורס הדיון בדדיקה הושט
אס יש לו בדיקה מבחוץ או דוקא מפני' שחט
ולענין מה יש לו בדיקה :

גרסינן בחולין דף כ"ח ע"א הריא בר
חזו"א דאמי לקמי' דרבא כי מומסחם
קועי' דמא אחר רבא היכי נעביד נשחטיה
והדר נבדקי' דלמא במקום נקב קשחית נבדקי'
והדר נשחטי' האמר רבה וטע אין לו בדיקה
מבחוץ אלא מפני' שחט א"ל רב יוסף ברי' נבדקי'
לקנה ונשחטי' לקנה ולכשרי' והדר לפכוהו
לושט ולבדקי' אחר רבא חכים יוסף ברי' כר"י
טריפות * עכ"ל הגמרא :

וכתב רש"י דה"ה מומסחם קועי' *
מולכך בזווארו דמא
וצריך לבדוק בסימנין שחט נפסק הקנה או
ניקב הושט * ומשום ספק דרוסה לא צ"י
למיבדקי' דתלין בכלל או בקט' כו' הרי
קמן דס"ל לרש"י דהבדיקה היתה משום ספק
נקב * ועלה אחר רבא דלית לה בדיקה לענין
נקב דהא אחר רבה וטע אין לו בדיקה אלמא
דאף לענין נקב אין לו לושט בדיקה מבחוץ
אלא מפני' שחט חוס' כתבו בשם ריב"א
דהכא לענין ספק דרוסה צ"י למיבדקה
(ו"ל דמיירי דראיט חתול דדוף אחריו וכו"ס
הרשב"א והרא"ש) אבל לענין נקב יש לו
בדיקה מבחוץ * וכ"מ בחילו טריפות דאמר
רבה וטע אל"כ מבחוץ אלא מפני' שחט ולמא

מאזכרים הפנימים וכו' הר"ן וכן אי' בש"ע
סי' מ"ט וזה פשוט :

והשתא דזכינו לדון לישב כל הקטיות
ארש' גראה לי לעד' להוכיח
כרש' דהנה הקשיתי קוש' גדולה אמוס' דס"ל
דלענין נקב יש לו בדיקה אפי' מבחן ולענין
דרוסה אין לו בדיקה אלא מנפנים וזה דוקא
קודם שחשט אבל אחר שחשט אין מקום
הדריסה כיבר ואולי במקום דרוסה קשט
א"כ לא מלאנו ידינו והגלינו בדברי רבא
דקאמר היכי נעביד נבדק' והדר נשחט'
האמר רבה וטע אל"כ מבחן אלא מנפנים :

דרי ידוע רבא מודרי רבה רבו דושת
מנפנים יש לו בדיקה וכיון דרבא ע"כ
לא ידע מהמנא רב יוסף ברי' איך הבין רבא
דברי רבה שהביא בעלמו ומקשה מיני' דאמר
ושט אל"כ אלא מנפנים בדיקת פנים המ"ל
ובמאי מיירי רבה אי לענין נקב הא ס"ל
לחוס' דמבחן יש לו בדיקה ומנפנים אין לו
בדיקה דלמא במ"כ קשט ואילו רבה אמר
דאין לו בדיקה מבחן ומנפנים יש לו בדיקה
ונהפוך הוא ואי דסבר רבא דעת רבה דלענין
ספק דרוסה מיירי א"כ היכי קאמר רבה דיש
לו בדיקה מנפנים הא מנפנים נמי אין לו
בדיקה דלמא במ"כ קשט והוא לא ידע מזה
דבודק לקנה תחילה ושחטו ואח"כ מהפך לושת
וכו' אע"כ כרש' דמקום הדרוסה כיבר אחר
שחשט דמקומו מאדים וכו' י"ל דרבא ידע
דדרבה דהא דקאמר יש לו בדיקה בפנים מיירי
לענין דרוסה ואפי' בבהמה יש לה בדיקה
בפנים אחר שחשט דמקום הדרוסה כיבר משחו
דמקומו מאדים ואע"כ דלשיתת רש"י רבה לענין
נקב נמי מיירי מ"מ בהא דקאמר אלא מנפנים
בבהמה לענין דרוסה לחוד מיירי ובעוף דהכשירו
בסי' אחד אף לענין נקב מיירי ומוכח כרש' .
וקוש' זאת הקשיתי לכמה גדולים ואין פותר
אותה לי . ע"כ אמרתי אם אין אני לי מי לי
ולחומר קוש' זאת נכנסתי בעיני הקורא לישבה
ועלתה בידי רק במקנה וכאשר אבאר אי"ה :

דהנה הרשב"א בחידושו מקשה לקמן
בסוגי' דדרוסה דהא דקאמר בגמ' **כי**
פליגי בחיוב שתק ואינהו מקרקרין הא איכא
ספק סביקא ספק שחט לא זכר דרס' דורחי
ליגא לנימיר דכולו דרס ואח"כ דרס זה אומר
שלא כנגד החלל ומירק איכא דאכיל למוקס עלה
יז א I 17 דמילתא

להוכיח שחט ס"ד לא בעי למבדק' דא"כ יש
לו בדיקה אף אחר שחשט ומאי מספקא לי'
לרבא היכי נעביד דהא הכא בעוף מיירי ובעוף
אפשר דמורה רש"י דאינו כיבר אחר שחשט
אם לא דמחוס' משמע דלא הבינו כן כרש' י
דכתבו שם בד"ה הוה ס"ד פירש' בבהמה
נמי איכא הקנהא ולפי מה שפירשתי בפ"ב
גבי בר אבא דבספק דרוסה איירי לא יתכן
כוונתם דלמא אפי' בס"ד נמי ס"ל לרבא
דאין לושת בדיקה אחר שחשט ולפי דברינו
הנ"ל יתכן ויתכן דהא לעיל בעוף מיירי ובעוף
יש לומר דס"ל לרש"י נמי דאין לו הקנהא
אחר שחשט דבעוף אינו כיבר מקום הדריסה
אלא ודאי דמוספות לא ס"ל לפרש הכי
דברי רש"י וא"כ קוש' הנ"ל במ"ע ולפחות הוי
לכו לחוס' להקשות כן ארש"י דלעיל :

על כן אמרתי לחנן קוש' הנ"ל וגם קוש'
תוס' ארש"י דמקשים אמאי קאמר
לקמן כ"מ לס"ד ולא קאמר כ"מ לס"כ ולכאורה
יש לומר דתוס' מוקשים שפיר נשיטתם אמנם
לשיטת רש"י לק"מ דלכאורה נריכנן להבין
אגמרא דנקמן דקאמר דהא דאמר רבה ושת
הנ"ל מבחן אלא מנפנים דנ"מ לספק דרוסה
כלומר דאל"כ בחן ומנפנים יש לו בדיקה
הא דדרוסה לשיטת תוס' גם מנפנים אין לו
בדיקה דלמא במקום נקב קשט דהא תוס'
לא ס"ל כרש' דמקומו מאדים ונ"ל דרבה
דאמר מנפנים יש לו בדיקה מיירי בעוף ואחר
שנדק הקנה ושחטו מהפכו לושת ובדיק לי'
מנפנים וא"כ רבה דוקא בעוף מיירי אמנם
לשיטת רש"י דס"ל דדרוסה מקומה מאדים
וכיבר אחר שחשט שפיר י"ל דרבה אף בבהמה
קמיירי דאין לה בדיקה מנפנים אחר שחשט
ולפ"י ל"ק קוש' תוס' דה"ל לומר כ"מ לספק
נקב דיש לומר דאיכא לכו להש"ס לומר
דרבה לענין ס"ד מיירי ובין בבהמה ובין בעוף .
מלומר כ"מ לספק נקב דאז ע"כ רב בעוף
דוקא קמיירי ובדק לקנה תחילה דאי בבהמה
הא לענין נקב אין לה בדיקה מנפנים דלמא
במ"כ קשט אלא ודאי דתוס' מוקשים שפיר
נשיטתם דוקא :

וכן מה דמקשה עוד בתוס' דא"כ נקב זה
כלא זה המ"ל ודוחק לומר ע"י חולי .
לא ידענא מה דוחק הוא זה . דהא שם אמר
רבה נמי בקורקנן ניקב זה כל"ז כשר וההם
נמי מיירי דניקב החיזק דכשר היינו ע"י חולי
דאי ע"י קץ או מחט ערופה דלמא נקב אחר

שאלה ב

מועיל בדיקה מבפנים דלמא עדיין הארם
מנחן וכופו לחלחל בפנים ואי דנענין עד
שיאדים בפנים הא הלשון לא משמע הכי ועוד
דח"כ למה קאמר רבנא וושט אל"כ בחון מה"ט
יבדוק מנחן ומירן משום ספק דרוסה הקילו
א"כ דלחומרא קאמר דלא סגי בבדיקת חון
אלא דגריד נמי בדיקה בפנים ואם לא יומא
בפנים ניכר בחון • וספק דרוסה דאחי לקמי'
דרבנא נדק מנחן ועשה כאילו לא רבנא לבדוק
יותר לחדודי דאביי עכ"ל • וזה דוחק דמנ"ל
לסתם דגמרא דעשה כאילו לא רבנא לבדוק יותר
לחדודי דאביי • ואדרבא דאמרתי דלכך
הביא הרי"ף הך משעש דההיא ספק דרוסה
דאחא לקמי' דרבנא דהוא לכאורה ללא צריך
דהא כבר הביא הרי"ף דברי רבנא דאמר וושט
אל"כ בחון כו' אלא וודאי כדי שלא הטעה לומר
כחומרת הרא"ש דלא סגי בבדיקת פנים :

והנה הטור לא שם מוכרת מהומה הרא"ש
אביו דנעי בדיקה בפנים ובחון •
ובאמה משמע דחירץ ב' עיקר ועוד דהוא
להחמיר בשל תורה • אמנם אומרתי דס"ל
להטור דע"כ גם אביו הרא"ש לא תירץ
הירוצו השני להלכה דהנה הטור כתב בשם
בעל העיטור ורש"י דאף בבהמה איכ' תקנתא
אחר שחיטה דמוקמו מלדים וניכר • וכתב
עליוס הטור דדבר זה קשה להמיר בבהמה
שהיא מלוכלך בדם שחיטה ובהא דמכמס קושי
כתב הטור עוף שזווארו מלוכלך בדם בודק
לקנה ושוחטו וכו' • והנה הרי"ן נמי ס"ל
כרש"י דמשום ס"ד לא הי' נעי בדיקה דחליין
צקני' ולענין נקב ס"ל דאית ליה בדיקה בחון
ושאני הכא במסמס קושי' דמא דמאחר דהזואר
מלוכלך בדם חוששין שווא כסא הדם את הקבץ
ונקרא בזה שחיט יואל עוד ע"י דההיא ואל"א
להכירו מנחן • ע"ש :

ולפ"ז יש לומר דס"ל להטור כמו דקשה
להמיר בבהמה שהיא מלוכלכת בדם
שחיטה כן קשה להמיר ע"י בדיקה בחון כשזוארו
מלוכלך בדם אף כשהארם עדיין כולו מנחן
ולא נחלחל בפנים והדעת מוכרעת כן • וא"כ
הי' קשה ליה להטור היאך כתב אביו הרא"ש
בהא דמכמס קושי' וזווארו מלוכלך בדם •
דהבדיקה היתה משום ספק דרוסה דבודק
לקנה ואח"כ הופך הושט ונודקו מבפנים •
קשה מה מועיל בדיקת פנים דלמא עדיין הארם
מנחן ולא נחלחל מבפנים ואי דנודק נמי
מנחן וכתיב הרא"ש הנ"ל • ה"א כשזואר'
מלוכלך בדם • אי אפשר בבדיקה דלא מייכר
הדרוסה

דמילתא ולברורי צודקין אף במקום דאיכא
ס"ס ואם לא היתה אותה ספק דרוס אלא
אחת כגון שנכנס ארי לדיר שאין זו אלא בבהמה
אחת ואיכא שותק והוא מקרקר כיון שהוא
ספק דאורייתא עד שהבדוק • קרוב הדבר
שאלו נמערבה אח"כ שכולן אסורים עד שהבדוק
עכ"ל הרשב"א :

נמצא היותא מדבריו בארי שנכנס לבין
שורים הרבה אף דאיכא ס"ס
צריכין בדיקה • כיון דיוכל לבדור ע"י בדיקה
ובאין כאן רק ספק דרוס אחת הוי ספיקא
דאורייתא עד שהבדוק :

ולפ"ז יש לומר דרבנא הי' סבור בדעת
רבנא דאמר דושט אל"כ מנחן אלא
מבפנים דמירי בכה"ג בארי שנכנס לבין
שורים הרבה דכולהו בספק הן עומדת ואיכא
נמי ספק שמה לא דרם נגד החלל דמן הדיון
כולן מותרין משום ס"ס אלא דנעי בדיקה
כיון דיוכל לבדור ובזה קאמר רבנא דאין לו
בדיקה מנחן אלא מבפנים והיינו דדקולאו
אחר שחיטה דאולי לא במקום דרוסה קשיתי
אם נמא טיפת דם בלחמא מהן זו אסורה
וכולן מותרין ואם אף בלחמא מהן לא נמא
טיפת דם • אף ד"ל דלמא במקום דרוסה
שחט מ"מ כיון דמדין תורה בלחמא מותרין
דהרי כולן הן בספק ספיקא אלא דצריכין
בדיקה כיון דאיכא לברורי • והשתא דליכא
לברורי מה יוכל לעשות עוד ולא עשה •
אמנם בבהמה או בעוף אחד שהוא ספק
דרוסה כי הוה דאחי כי מושמס קושי' •
באמת לית ליה בדיקה ואסור מהספק דאורייתא
וכל זה קודם דידע דבא מהמאצת ר"י דרי'
אנל לבתר דאחיין להא דר"י דבודק לקנה
וכו' שפיר יש לומר דרבנא מיירי אפי' בספק
דרוס אחת ואפ"ה יש לחקנחא ע"י בדיקת
הקנה תחלה ושוחטו ואח"כ מהפך הושט
ונודקו • וזה מה שהי' גראה לי לתרץ אקושייתי
הנ"ל אף אם תירץ זה עולה ופה להרשב"א
צ"ל דס"ל דאף בנ"ס היכא דאיכא לברורי •
בענין לבדור • אמנם הרא"ש דס"ל נמי כהוס'
דלענין נקב יש לו בדיקה מנחן ולענין דרוסה
אין לו בדיקה מבפנים אחר שחיטה וס"ל נמי
בפרק אין מעמידין סו' ל"ה דס"ס אף דיוכל
לברורי אין צריך בדיקה קושי' הנ"ל במ"ע •
וצע"ג :

ועתה נבוא לתרץ קושייתנו שהקשינו
בפחה דברט • דהנה הרא"ש
מקשה לקמן בזה מ"ח ח"ל • קשה לי מה

וא"כ הכא נמי בנדון שלפנינו ה' אפשר לבדוק הקנה ולשחטו ואח"כ מהפך השוט ובודקו בפנים ואף בלכתחילה צעיק אף בעוף לשחוט ב' סימנין מ"מ כיון דלא אפשר הוי כדיעבד • אמנם כיון דשט גמיר ופע' ב' לא הוי מקום ידוע ולית לה בדיקה • ומה שכתב הש"כ בס' 'הג'ל סק"א והוכיח מרמ"א בנחשו ב' הקון לפנינו יש לו בדיקה דאלו ה' נקב הוי ניכר בחוץ היינו משום דאזיל בשיטתו דס"ל דזה הוי מקום ידוע ובמקום ידוע ס"ל דיש לו בדיקה בחוץ • אמנם כבר כתב הרמ"א דאף במקום ידוע אין לו בדיקה מבחוץ • וביותר בושט דהוכחנו דלא מיקרי מקום ידוע • ועוד יש לומר דגם הש"ך לא כתב כן אלא בסקקון נחשו בפנינו ובזמן מועט כזה אפשר דלא חיישין כ"ל :

אמנם יש לדד להקל מטעם אחר דהא עולא קאמר לקמן מ"צ ע"ב ביבב לו קק. בושט אין חוששין שמה הנריא גם עור החיטון ואינו ניכר אור נתרפא • ואף דקיי"ל דלא כעולא רק דחיישין שמה הנריא אפשר דהיינו דוקא בושט עצמו דשני עורת השוט הם שוכנין זה על זה ונחתכרו יחד היטב • שפיר יש לחוש דאולי גם החיטון ניקב • אבל מאן יימר דניחוש כולי האי דנימא דהקון אשר נחתב בעור הצואר נכנס נמי אל שני עורת השוט דקשין כן ואולי אף מאן דפליג אעולא וס"ל דחיישין שמה הנריא היינו בנחת' הקון בושט עצמו אבל בנדון דידן אפשר דכ"ע מודים דלא מחזיקין ריעותא כולי האי • אבל מלשון הב"ח משמע דאפ"ה חיישין דכתב בסימ' זה ח"ל כשנראה ריעותא נגד הסימנים כגון שנקרע העור ויאל דם ונעשה עליו גלד שחן דאיכא למיחש לקון וניקב השוט • אלמא אף דאין כאן ריעותא אלא בעור הצואר אפ"ה חייש לנק' מחת' קון ונקב השוט וכ"ס דכאן הקון תחוב בפנינו ולפי ראות עינינו נקב כל העור הצואר דיש לחוש לנקיבת השוט וכן משמע נמי מ"מ הרמ"א בסוף סימן כ"ג באם חתך העור ע"ש • וגם הש"כ בס"ק כ"א כתב באם חתך כל העור אף דלא יאל דם טריפה יע"ש היטב • ואף דיש לחלק • מ"מ הנראה לע"ד כתבתי • אבל מה דהורה מעלתו למכרו לנכרי ה' לו לומר להכריז יימיתו בפניו דאולי יחזור וימכרו לישראל • ואפשר דכולי האי אין לחוש • הכ"ד ידיו השותר טובתו ומשתוקק לחורתו •

ה"ק מעטל שטייגהרט

הירוסה משום דה אשר הצאר מלוכלך בו • אע"כ דגם הרא"ש לאחז ס"ל כתיירו הראשון דנספק דרוסה היכא דלא אפשר הקילו וספיה עביר הטור דלא הביא חומרא דהרא"ש בספק דרוסה אשר בלא"ה ישנו כמה נדדים להקל :

ועתה לא נפלאה היא ולא רחוקה ממנו וקרוז לשמוע ד"ל דגם רש"י ס"ל כתי' ב' דהרא"ש דלחומרא בעי בדיקה בפנים ובחזק דלמא עדיין הארם בחוץ מיהו ס"ל לרש"י הוא דמהני נמי בדיקת חוץ דוקא. אחר שחיטה בפנים השוט דהוא לכן ומינכר (ואי מחמת דם שחיטה אפשר דיוכל להסירו ע"י הדחה והארם אינו עובר ע"י הדחה עיין מ"ש הב"י והר"מ בס' ל"ג) אבל בחוץ דהשוט צעמנו ארום וגם ממשכסם קועי' ומלוכלך בדם לא מינכר • וא"כ לא מני רש"י לפרש דע"כ משום ספק נקב בעי למיבדקי דהי משום ספק דרוסה הא יש לו בדיקה אחר שחיטה דמקומו מאדים זהו ליתא דלכתיב ה' אפשר לומר דמשום ס"ד בדיק' ואי דא"כ יש לו בדיקה בפנים אחר שחיטה ז"ל דלמא עדיין לא נתחלחל הארם בפנים ואי כהרא"ש דא"כ ניכר הארם מבחוץ הכא דמשכסם קועי' ומלוכלך לווארו בדם ס"ל לרש"י דלא מינכר מבחוץ ולכן הוכרח רש"י לפרש דתליין בדיק' ובכללנא וע"כ משום ספק נקב בעי למיבדקי' וא"ש :

ואחרי דבררנו והוכחנו דעת רש"י • וגם הרמב"ם בפ"ג מה"ש ורוב הפוסקים ס"ל כרש"י דלענין נקב אין לושט בדיקה מבחוץ וכ"כ הב"י דלענין הלכה כיון דכל הני רבותא משכימים לדעת רש"י הכי נקטינן • והרמ"א סתם לן בפעיק ה' דעכשו לדין אפי' בפנים אין לושט בדיקה • ואף דכתב הש"כ בנחשו הקון במקום ידוע יש לושט בדיקה • מ"מ נר' לי דבושט לא שייך מקום ידוע כיון דאלו ב' ופע' ב' אפשר דמה שהיה באותו פע' שנקב הקון עור הקון וניקב • הוא עכשו למעלה אן למטה • וכמ"ס הב"י בס' כ"ג אהא דכתב הטור שחט וסהי בו וא"י אם נקב השוט אם לא חוזר ושותה הקנה לבד במקום אחר ומיניח עד שימות ובודק השוט בפנים וכתב הב"י נר' מדברי הרמב"ם דוקא עוף שהכשירו בס' א' אית ל' להאי תקנתא אבל בבהמה שאין הכשירה חלא ב' סימנין אין לה חקקה והטעם משום כשישחוט השוט במקום אחר מתוך דושט גמיר ופע' ב' חיישין שמה כשישחוט השוט למעלה או למטה יפגע במקום הנקב ע"ל וע"ש :

שאלה ב'ז

זמנא דהוה זמנא ביחיד אף שלא בזמנא ביחיד
ומפרקינן לא שלא בזמנא בעשרה אלא מאי
ע"ש זמנא לאפוקי מדרכי דאמר הואיל ונדחו
עירות ומקומן ידחו ליום הכניסה קמ"ל
ע"כ הגמרא :

וכתב הר"ף וקיי"ל כדכ דרבי יוחנן
קאי כוותי' דאמרין

לקמן אר"ח דר אבא אמר ר"י מנילה הכתובה
בין הכתובים לא יאל ומהו לה אנוחא בציבור
שנו אצל ביחיד יאל ואשמיענן מיני' דקורין
אותה ביחיד כרב . עכ"ל הר"ף וכן כתב
בהוספות :

אמנם הבעל המאור כתב עליו ולדין
לא מבריע דר"י כרב ס"ל דעד

כאן לא אמר רב אבי אלא למטה משום
פירסום גם אצל אס קראה ביחיד ד"ה יאל
ואפי' שלא בזמנא הדע דלא חטין לקמן במתני'
דהנן אין פורסין על שמע ואין עוברין לפני
החיצה כו' פחות מעשרה . וכדו' במס' מגילה
קיימין אחאי לא חשיב מקרא מגילה ואחאי
לא מוחזינן מיני' לרב אבי עכ"ל :

והרמב"ן במלהמותיו השיב עליו השגות
במשנתיו כולם חובת הציבור

כן ואינו אלא בנחוינן בדבר אצל מגילה כס
שהציבור חייב כך כל יחיד ויחיד חייב ויחיד
שלא קרא צריך עשרה משום פירסום גם אין
שואלין הן או לא יאלו קורין בעשרה להוציא
היחיד . משא"כ בשאר מצות ואידחי לה דר"א
מודר"י דאמר ביחיד יוצא והיינו יחיד ממש
שאינו יחיד כציבור ליבור הוא שקורין וסגר
לדברי רבינו . שאלמלא רב אבי מוחזיר אלא
לאהדורי אבי עשרה על מיה חשש רב לדר"א
כיון דלא ס"ל כוותי' אלא ודאי לדברי ר"א
דעביד נמי לא יאל ומש"כ חשש רב לדר"א
עכ"ל :

הרי קמין לדעת הר"ף וסיעתו רב ור"א
בדעבד פליגי ולדעת רש"י

והמאור בלכתחילה פליגי והנה באמת צריכין
להניח ארש"י והמאור קושי' הרמב"ן . דכיון
דרב לא ס"ל כר"א למה חשש לדבריו וקיון
עשרה . אמנם נראה דנעולם בלכתחילה
פליגי וכן משמע מלשונם והא דרב חשש לדר"א
היינו צפירים שבי' חל בשבת דקורין המגילה
בע"ש ואף דהכל קורין בו ואיכא פירסום גם
חשש רב לדר"א כיון דעכ"פ שלא בזמנא הוא
אמנם בתל פורים בחול ודאי דס"ל לרב דאפי'
בלכתחילה ליכא מצוה לחזור אחר עשרה .
וממילא

שאלה ב'ח

ישנא כנדה שלום ונדרה . מאן הוועררה .
ה"ה אהובי ידיד נפשי
כמוהר"ם נר"ו :

שאלה אהת קטנה אחי שואל מעם
מעב"ת אשר נשאלתי

עלי' זה ימים לא כצורים והיא . ככפר שאין
שם עשרה בני מצוה רק כשש ושבע מלבד
הטף והנשים ואי אפשר להן לקבץ עשרה
למקרא מגילה אם מותר להם לקרוא המגילה
ביחיד , או צריכים דוקא לילך למקום שקוראין
אותה בעשרה אף שרחוק מהם יותר מפרסה
באשר שע"י כך יבטל מהם ממש כל שמחה .
הן אמת דלדעתה נראה שאין צריכים לילך
ולברחיק נדוד אמנם באשר שאני צעיר לימים
זחלתי ואירא להחזיר להם דברי זה . ועל
מעב"ת הנחמי ראשי ורובני לחוות לי דעחו
הרמה בזה ע"כ אקוה שאל ישיב פני ריקס
ולחשיני בתשובה שלימה במוקדם האפשרי :

תשובה

אלקים יענה את שלום ידידי וחביבי
ה"ה הרבני העופלח בתורה

וביראה כבוד מוהרר פלוני נר"ו :
ג"ה האירו אל עבר פני . ואפרשם לנגד
עיני ומאלתי בהם את שאהבה נפשי
ושאלת חכם חני תשובה . אמנם לגבר דבר
זה צריך אני להאריך קצת ולהציע לפני רוס
מעלתו דברי הגמרא והפוסקים בעניין זה
אמנם בקצרה :

גרסינן במגילה דף ה' אמר רב מגילה
בזמנה קורין אותה אפי' ביחיד

ושלא בזמנה בעשרה (ופירש"י בזמנה ביחיד
צ"ד מתוך שהוא חובה בו ציוס על כל יחיד
ויחיד קורין אותה אפי' ביחיד דהכל קורים
בו ואיכא פירסום גם . שלא בזמנה כגון
כפרים המקדימין ליום הכניסה) ורב אבי
אמר בין בזמנה ובין שלא בזמנה בעשרה
(ופירש"י מצוה לחזור אחר עשרה אצל חי
לא מושכת עשרה לא אמר רב אבי דלא יקרו
שאין איסור קריאתה ביחיד אלא מצוה לקרותה
בעשרה) הוה עובד' וחש לה רב להא דרב
אבי ומפרקינן ומי אמר רב הכי והאמר רב
יכודה ברי' דר"ש ב"ש משמי' דרב פורים שחל
להיות בשבת ע"ש זמנא לאו ה"ק שלא בזמנא

שאלה זו

לה

במה דלא הי' נזק בימינו אע"כ או דרב ס"ל
כר"ע סתימתא או דרב נזירי אפי' מה שהי'
נזק קודם זמנו וא"כ לא קשה קושית הר"ן
ארש"י • וזה ברור ועולים דברי דש"י כהוגן :

ולפ"ז יחא נמי מה דקשה לכאורה ארש"י
דפירש שלא בזמנה היינו לבני
הכפרים ונריבן לרחוק בהא דמקשה דרב אדרב
ולא פירש בקיטור שלא בזמנה היינו ביד"ל
בפורים שחל בשבת • בשלמא להך מפרשים
דבדיעבד פליגי • יש לומר דאי שלא בזמנה היינו
ביד"ל לב"ע ואפ"ה קאמר רב אסי דלא ליקרו
בפחות מעשרה אס אין לו עשרה • ובי בשביל
זה יבטל מצות קריאת מגילה דהלא טוב שיקרא
עכ"פ ביחיד דא"כ קאז פירסם גם משלא יקרא
כלל אמנם אי אמרינן דלא בזמנה היינו כפרים
שפיר יש לומר דאס לא מאז' עשרה ביום הכניסה
יקראו עכ"פ בזמנה אבל רש"י דפי' דלכתחילה
פליגי ואס אין עשרה יכול לקרוא ביחיד ודאי
דקשה דלא פירשו כפשוטו שלא בזמנו היינו
ביד"ל אמנם להג"ל יחא דאי שלא בזמנה
היינו ביד"ל ובמ"ש הר"ן אפ"כ כיון דלכתחילה
פליגי למה חש רב לדרב אסי זמה דלא ס"ל
לרב ובקושית הרמב"ן אע"כ דלא בזמנה
היינו כפרים המקדימין ליום הכניסה • וא"ש :

והא דבאמת רש"י פירש דלכתחילה פליגי •
ותוס' דפסקו כרב משום דר"י • ע"כ ס"ל
דבדיעבד פליגי ובמ"ש הרמב"ן • אמרתי דרש"י
בשיטתם ותוס' בשיטתם אזלי וכל חד על מקומו
יבוא בשלום • דהנה כבר הקדמנו דברי המאור
והרמב"ן דהר"ם הוכיח דע"כ דלכתחילה פליגי
דאי בדיעבד א"כ למה לא תשיב נמי מקרא
מגילה בדי הכך דקחשיב לקמן במתני' דאין
נעשין בפחות מעשרה • והרמב"ן השיב דאילו
דקחשיב במתניתן היינו לזריר עשרה דעיינן לא
ינאז • משא"כ במקרא מגילה אפי' בשביל אחד
שלא שמעה קורין אותה בעשרה אף בנ' מהם
כבר שמעו קריאת המגילה ויאל ידי חובתם :

והנה לקמן במתני' דף כ"ג ע"ב בהא דקחשיב
אין פורסין כו' כתבו בתוס' דלפחות
ז' צעין דלא שמעו עדיין ע"ש • אבל תלמודי
רש"י בשם רש"י כתבו דאפי' בשביל אחד שלא
שמע פורסין ע"ש • וא"כ לשיטת רש"י דס"ל
אפי' בשביל אחד שלא שמע פורסין לא מצי
לפרש דבדיעבד פליגי דא"כ תהא קשה קושית
הבעל המאור דליחשוב נמי מגילה במתניתין
בדי

ומה"ל דל"ק קושית הרמב"ן ארש"י • וזה ישבתי
נמי ארש"י קושית הר"ן :

דהר"ן מקשה ארש"י דפירש שלא בזמנה
היינו כפרים המקדימין ליום הכניסה
ולא נהירא דהא בימי רב כבר בטלו הקדמות
הכניסה אלא שלא בזמנה היינו כשחל יד
לבני עיירות בשבת והבי מוכח מגמרת עכ"ל •
בנוגע דע"כ שלא בזמנה הקאמר רב היינו
ביד"ל לבני עיירות דאי לבני כפרים דוקא
מקדימין א"כ מאי פריך הר"ם דרב אדרב דאמר
פורים שחל בשבת ע"ש זמנם לקרוא ביחיד •
ולא שאלו שאלו כיון שכל קורין בו ואיכא
פירוש גם כן בזמנה וקורין אותה ביחיד
משא"כ ביום הכניסה לבני כפרים דאין הכל
קורין בו פריבין עשרה כיון דליכא פירוש גם
ארש"י דלא בזמנה היינו ביד"ל לב"ע שחל פורים
בשבת • וזה מה שנראה לי כנוגע הר"ן :

ובמה שכתבתי לעיל דהא דחש רב לדר"א
היינו בפורים שחל להיות בשבת •
דכיון דקורין את המגילה בע"ש אף דהוי פ"ב
מ"מ כיון דע"כ שלא בזמנה הוא • חש רב
לדר"א וא"כ לא קשה קושית הר"ן דקושית
הגמרא קאי דרב אדרב מהא דחש רב בפורים
שחל בשבת לדר"א • וע"כ דהי' הו' •
דא"כ למה חש למה דלא ס"ל כקושית הר"ן •
ואפ"ה קיבן עשרה ואילו הכא קאמר דפורים
שחל בשבת דע"ש זמנם לקרוא את המגילה
ביחיד ולק"מ :

גם מה שמקשה הר"ן דהא בימי רב כבר
בטלו הקדמות הכניסה • נראה לי נמי
דלק"מ ד"ל דרב כר"ע סתימתא ס"ל דלא
בטלה • ותדע דהנה אהא דאמר רבי פורים
שחל בשבת דגדחו עיירות ליום הכניסה ב' הר"ן
דעומת דרבי כיון דנלא"ה הכפרים קורין ביום
הכניסה חקנו חז"ל ליום הכניסה אף לבני עיירות
עד כאן • וא"כ הא דאמר רבי דגדחו עיירות
ליוהב"ז היינו משום בני הכפרים אבל זה ודאי
דאחר שנתבטלו הקדמות הכניסה גם רבי מודה
דבני עיירות קורין בע"ש דזמנם הוא והי' פשוט •
וא"כ אס"ד דזמן רב כבר בטלו הקדמות ורב
לא מיירי אלא בזה דהי' נזק ברורו א"כ מאי
קמ"ל רב בזה דאמר ע"ש זמנם לאפוקי מדרבי
דאמר דב"ע ידחו ליוה"כ הא בימי רב דבטלו
תקנות ההקדמות גם רבי מודה דב"ע קורין
בע"ש ולמאי ב"מ אשמועינן רב לאפוקי מדרבי

שאלה בז

בהדי אינך דנעי עשרה ולשיטת רש"י ליכא
למחור כתי' הרמז' דהנהו דקחשיב במחני'
בעינן דוקא רובא דלא ינאו עדיין הא קחני
נמי במחני' דאין פורסין על שמע פחות מעשרה
ואפ"ה ס"ל לרש"י דאפי' בשביל יחיד פורסין
אפי"ב צ"ל דרב ור"א לכתחילה פליגי. אמנם
תוס' לשיטתו דס"ל דנעי דוקא בפריסת שמע
רובא. שפיר צ"ל דבדיעבד פליגי ולא חשיב לי'
במחני'. בהדי אינך דנעי כתי' הרמז' ודוק :

עוד

נקדים טרם כנאו למיפשט שאלותינו
דברי הר"ן דמקשה אי רב אפילו
לכתחילה קאמר דאין מנהג לחזור אחר עשרה
א"כ הא דאמרין לעיל ג' ע"א משפחה ומשפחה
למאי אתא. שמתבטל כהנים עבודתן ובאין
לשמוע מקרא מגילה ולרב אחאי יבטלו מעבודתן
הא איבו הוא דאמר בזמנה קורין אותה ביחיד
אפי' לכתחילה. יש לומר דאפי' ב מודה מנהג
זון המונחך לקרותה גם הציבור משום פ"ג
ולפיכך בשעה שהציבור קורין מתבטל עבודתן
ובאין לשמוע מקרא מגילה מיהו. משום ברוב
עם ס"ל לרב שלא הטריחוהו חכמים לבטל
עשרה עכ"ל הר"ן :

ואני

בעיני אחרתי דאפשר דלא נריכין
לתי' הר"ן אלא לרדן. אמנם ארב
בלא"ה לק"מ דלעיל דף ד' ע"ב אמרין דכ"ע
מיהא מגילה בשבת לא. מ"ט רבה אומר גזירה
שמה יעבידנו ד"א ברה"ד רב יוסף אומר מפני
שעניינם של עניים נשואות למקרא מגילה.
וכתבו בחוס' דל"מ בין רבא ור"י במקדש דליכא
שבוה ואפ"ה אסור משום האוי כבוד דאמר
רב יוסף ע"כ. העולה מדבריהם דלר"א אפי'
במקדש כשהל פורים להיות בשבת הי' קורין
אותה בע"ש וא"כ יש לומר דרב כרב יוסף ס"ל
דאין קורין אותה בשבת משום עניים ואפי'
במקדש והוי במקדש נמי שלא בזמנה דמוודה
רב דקורין אותה בעשרה והולטך למיכתב
משפחה ומשפחה להורות דבשקורין אותה שלא
בזמנה כגון פורים שאל להיות בשבת דכהנים
מתבטל עבודתן לשמוע מקרא מגילה בעשרה
אבל בזמנה באמת אין מתבטל עבודתן משום
מקרא מגילה. אך כל זה לרב יוסף אמנם
אין דקו"ל כרבה משום שמה יעבידנו ע"כ
נריכין לחיך הר"ן :

ואחרי

הודיע אוחו את כל הדברים האלה
כנאו למשפט שאלותינו. ולדעת
ר"ת הובאו צטור בזמנה אפי' לכתחילה א"ס

לחזור אחר עשרה וגם רש"י ובעל המאור
וסייעתם ס"ל לכתחילה פליגי ואף דנ"ל דרש"י
להילכתא כר"א ס"ל מ"מ כבר כתב רש"י דגם
ר"א מודה אי ליכא עשרה דקורין אותה ביחיד
ואי צריך לשום לדרך פעמיו לקוראה בעשרה
היינו דיעבד. ולדעת הר"ף וסייעתו דס"ל
דבדיעבד פליגי. מ"מ ס"ל דהלכה כרב בזמנה
ביחיד ואף דמנהג לחזור אחר עשרה אבל לא
שמענו דהולך לכתב בגליו לין בברים וגזנות
לקוראה בעשרה. ואפי' בשלוח הקן דקאמר
בברייתא יוכל לין בברים וגזנות היינו משום
דה"א כיון דכתיב שלח השלח שני פעמים אבל
בלא"ה לא שמענו שצריך לין כמה שעות
ולבטל שמת פורים וכן משמע ממה דאיתא
בנ"ה ששאל מחמו. בני הישועים שאין להם
מוניין ורוצים ללכת אל הקהילה הסמוכה להם
לימי הפורים כדי לשמוע מקרא מגילה אם
צריכין ליהרר להקדים ציהאם לפרשת וסור או
לא והשיב דאדרבה צריך טפי לשמוע קריאת
פ"ג מוגילה ע"ש. הרי חזין דכתב דקבאם
רוצים ללכת אבל לא כתב דצריכין לין לקהילה
כדי לשמוע מקרא מגילה בעשרה. וכן הר"ן
לא כתב אלא דאם צטור קוראין מנהג לקוראה
בציבור אבל לא הטריחוהו חכמים לבטל עשרה
כדי לקרותה. וכן משמע נמי מלשון המחבר
בסי' תרפ"ט מקום שאין מוניין אם אחד יודע
והאחרים אינם יודעים אחד פוטר את כולם
ומדלא כתב דילכו למקום שקורין בעשרה חלא
ודאי דזה פשוט דאין צריך לין למקום אחר
לשמוע בעשרה. אמנם כאשר שיש שם יותר
מעשרה עם טף ונשים נראה דע"פ חל עליהם
להיוחס מאכפים האנשים והנשים והטף כדי
לקוראה בעשרה אף דאין עשרה שכן בני
מנהג. וגדולה מזו מצינו בהגהת הרא"ש בסוגין
דמספיקא לי' בשלא בזמנה דבעינן עשרה משום
פירסום גם אי בעינן שיהא כולן בני-מנוח
או לא ע"ש. חה שלא בזמנה אבל בזמנה דלפי
דעת כמה גדולי ראשונים קורין אותה אפילו
לכתחילה ביחיד ללע"ד בפשוט דיקראו אותה
בעשרה צלירוף הטף ואחד מציא את כולם.
ועיין בסי' תרפ"ט סעיף ח' ובהגהת רמ"א
ובמה שכתב שם המג"א. כן נראה לי להלכה
ואף למעשה ושלא להכריז אבני הכפרים
שלא לצורך כי דרכי' דרכי נועם וכל נחיצותי'
שלום. אמנם מחיירא אני להקל בפומי כי
ירא אנכי שלא יבואו להקל יותר מדאי.
הכ"ד וידוע לנחת ה"ק סענרל שטיינהרס

שאלה בוח

לו

ועיין בש"ע א"ח סי' תנ"ח • אבל אי אמרינן
דר"ע מן התורה קיים למועוטה קשה וצ"ע :

ואגב אכתוב למועלתו מה דתמי' לי בתום'
דנדה דף י"ח ע"א ד"ה אחר הרוב
דהכא איכא חזקה נגד הרוב דבהמה בחי'
בחי' א"א ולא ידענא מאי ח"א איכא • דכא כיון
דנשחטה בחי' עומדת ובחוס' בפסחים ט'
ע"ב לא כתבו רק דליכא חזקה היתר וצ"ע :
דברי סעגל שטיינהרט

שאלה ממ

יום טוב שחל להיות אחר שבת ושחט
תרגומות ומלא זה בימים גמורות
אם מותר לאכלן ביו"ט :

תשובה

דבר זה מחלוקה ישנה היא בין גדולי
הראשונים • ולדבר דין זה •
צריך אני להאריך קצת • זה לשון הגמרא ריש
בבא מציעא ב' ע"ב אהא דפריך הש"ס אמתניתין
דקתני ביה שולחן ז"ט • ב"ש אומרים תאכל
ובב"א לא תאכל • ופריך הש"ס בחאי עסקי'
אי בתרגומות העומדת לאכילה מ"ט דב"ה
אובלא דאפרת הוא ואי בתרגומות העומדת
לגדל בנים מ"ט דב"ש מוקף הוא ומסקינן
אלא אחר ירצה לעולם בתרגומות העומדת
לאכילה ובי"ט שחל להיות אחר שבת עסקי'
וקסבר רבה כל ביה דמחילתא האידנא מחלומ'
גמרה לה ורבה לטעמיה דאמר מ"ד והבינו
כו' • א"ל אביי א"מ י"ט דעלמא תישחרי •
גזירה משום י"ט אחר שבת • ש"ד תישחרי בו'
ומי גזרינן והתניא השוחט את התרגומ' ומלא
בה ב"ג מותרת לאכלן ביו"ט וא"א נגזר משום
הנך דמחילתן ביומיהן א"ל בנים גמורות במ"א
לא שבת ומלתא דל"ש לא גזרו ב' רבנן •
ע"כ הגמרא • ופסקו הפוסקים כרבה :
וכתב הרא"ש ותוס' וא"מ כיון דאשכחתי
גמורות דלמא אס' לא שחט' היתר
מחילתות היום ומחלומ' מספק דהוי ל' ספיקא
דאורייתא ומתוך דלא מוקרי הכנה אס' לא
נגמרה הבינה היום ע"י הכנה שמחלומ'
ובמ"א לא נגמרה עד שחל לאור העולם •
ודלא כרבינו אפרים דמוקי הך ברייתא ב"ט
דעלמא אבל ב"ט שלאחר שבת אסורות מספק
דלמא הוי מחילתא היום • עכ"ל הרא"ש •
וח ב וכן

שאלה בוח

בגמרא דחולין מ"ל דאולין בחר
רובא • כו' אחר רב
כהנא אחיא מהורג אח הנפש דאמר רחמנא
קטלי • דילמא במקום סייף נקב הוי • ומקשה
תוס' מר"ע ור"ט דמכות דאמרי במכות אילו
היינו בסנהדרין לא נהרג אדם מעולם • וי"ל
דר"ע לטעמי' דאמר דחיישינן למועוטה בפי'
הלוקח בהמה דקסבר ר"ע חלב אינו פוטר
וכו' ואע"ג דר"מ דחייש למועוטה אפ"ה מודה
הכא דלא אפשר מ"מ ר"ע תשיב ליה אפשר
כיון דליכא לאוקמי קרא שפי' קרום מוחו
מגולה עכ"ל • וכתב בזהרורה בתרא למהרש"א
לפירושם חלו • חייש ר"ע למועוטה מדאורייתא
ונאמת כן משמע נמי מהרש"א • ובמ"ש
האחרונים בפשיטות :

ולי הצעיר הדבר צריך תלמוד • כי בגמרא
ביבא לא משמע הכי • דההם תנן בהמה
מסוכנת לא יסחוט אף כי יש שהות ביום לאכול
ממנה כוית בלי ר"ע אומר חפי' כוית חי מבית
טביחתה • ובגמרא אחר רמי ב"א הפשט וגיטות
בבבא ור"ה לקצבים • למדה תורה דרך ארץ
שלא יאכל אדם בשר קודם הפשט וגיטות •
ונקמ"ל חלמא לתפוקי מדר"ה דחומר רב הונא
בהמה בחייה בח"א עומדת נשחטה בח"ה
עומדת עד שיודע לך כמה נטרפה • והאן
תנן מחניתין כדר"ה דתנן ר"ע אומר חפי'
כוית חי מב"ט מאי לאומי"ט ממש לא ממקום
טובתה אכילה • והתני ר"ח מבית טביחתה
ממש חלל רמי ב"א וכו' :

והנה הא דאמר רב הונא נשחטה בח"ה
עומדת היינו מטעם רובא וכפירש"י
וב"כ הר"ן בחידושו לחולין אהא דפריך הש"ס
מנא הא מילתא דאמרי רבנן זיל בחר רובא
אמילתא דר"ה קאי דאמר נשחטה בח"ה עומדת
והיינו משום דאולין ב"ר ורוב בהמות אינן
טריפות יעו"ש • וח"כ מאי ס"ד דמקש' דר"ע
מבית מקום טביחתה ממש קאמר ונשחט דרב
הונא דהא כל טעמא דר"ה דאמר נשחטה
בח"ה עומדת היינו מטעם דאולין בחר רובא
ורוב בהמות אינן טריפות אמנם לר"ע דחייש
למועוטה מן התורה קשה למה מתיר מב"ט
ממש נוחש למועוטה וכן קשה אמסקנא דחגי
ד"ס מבית טביחתה ממש בשלמא אי אמרינן
דרך מדרבנן חיישינן למועוטה לנ"מ דיל' דהם
אמרו והם אמרו הם אמרו דניחוש למועוטה
והם אמרו ממקום הפסד כי הא לא ניחוש

שאלה במג

וכן פסקין בש"ע דלא כרבנו אפרים :

ולענ"ד

נראה להוכיח כרבנו אפרים •
דהנה מקשים וואי פריך אביי י"ט
דעלמא ושבת דעלמא תשחרי דלמא חין ס"כ
דמותרת ביו"ט דעלמא • וזריבין לומר דממעשה
בכל יום פריך • אך לכאורה תירך זה לא עולה
יפה לרבינו זרחי' הלוי דמקשה מאי פריך
הש"ס שבת דעלמא תשחרי דהא התרנגולת
אף דעומדת לאכילה אסורה משום איסור
מוקשה דאיסור שחיטה שבת ותי' בשם יו
רומים לומר דמיירי בכה"ג כגון שיש לו חולה בחור
ביתו שיש בו סכנה דמותר לשחוט התרנגולת
ובזה יהא הניצה מותר עכ"ל • וא"כ קשה כנ"ל
דמ"פ שבת דעלמא היינו ביש לו חולה שיש בו
סכנה בחור ביהו תשחרי דלמא בלמא דשרי
בכה"ג ואי דממעשה בכל יום קמקשה זהו ליחא
דודאי לאו מעשה בכל יום הוא שיש לו חולה
שיש בו סכנה בביתו שפריך לשחוט בשבילו בשבת :

והי' בדעתי לומר דהכי כוונת המקשה דכיון

דמנכח' ל' בחולה שיש בו סכנה ח"כ
גם בליכא חולה תהא הניצה מותרת משום
הואיל אי הי' לו חולה שיש בו סכנה וכן מקשים
חוס' בפסח' ק"מ מ"ז ע"ב ומה דתירצו חוס'
שם כיון דחולה שיש בו סכנה לא שכיח לא
אמרינן הואיל היינו להחיר איסור דאורייתא
אכל בליסור דרבנן ס"ל למקשה דאפי' הואיל
דל"ש אמרינן וא"כ מקשה שפיר ממעשה בכל
יום • אך זה ליחא דח"כ וואי תירך הש"ס
גזירה משום יו"ט אח"ש דהא חולה שיש בו
סכנה ל"ש ובמילתא דל"ש לא גזרו רבנן •
וכן השיב הנעל המאור בענינו וע"ק דאי ממעשה
בכל יום פריך ח"כ תיקשי נמי לר"צ • שבת
דעלמא תשחרי דהא ר"צ לא ס"ל בשבת לא
משום מוקשה ולא משום נולד :

אמנם

יש לומר דהא דמקשה אביי שבת
ויו"ט דעלמא תשחרי • היינו מוכח
ברייתא דלקמן דתני השוחט את התרנגולת
ומלא בה ביצים גמורות מותרת כו' • ומשמע
דוקא במ"א הוא דשרי הא נולדה אסורה בין
בשבת ובין ביו"ט דודאי לא עריפא יו"ט משבת
דלא מצינו מאן דמיקל בשבת אלא רב נחמן
ולכך פריך אביי שפיר יו"ט דעלמא תשחרי •
ואין לומר דה"ל דשרי ח"כ אדעתא דברייתא
דלקמן נמצא ליחא דרובא שפי דאפי' נולדה
מותרת • אך לכאורה זה אינו דאבתי קשה
מאי פריך אביי דלמא לעולם דני"ט דעלמא

שרי והא דקתני דברייתא נמצא • דברייתא
מיירי ביו"ט אחר שבת וכדמוכח ממה דמקשה
אביי בשר הכי ווי גזרי' ולכך נקט נמצא במ"א
לאשמעינן דאף דאפשר דאי לא שחטה היו
מחילדות היום ויהסר מספק • קמ"ל דאפי' ה
שריין משום דלא מיקרי הכנה כ"ז שלא יחא
לאויר העולם ובתירך הר"ש • אע"ז דמוכח
כרבינו אפרים דהנמצאות במ"א ביו"ט אח"ש •
בלמא אסורות מספק דברייתא מיירי ביו"ט
דעלמא • ומשמע לפ"ז דוקא נמצא שריין הא
נולדה אסורות ומקשה אביי שפיר ומה לכאורה
מוכח כר"א :

רק

אבתי לא פליגינן אלא מחדא • ועדיין
נשאר לן ליישב ארבינו אפרים ב' קושיא
הרמב"ן שהקשה עליו במלחמותיו • חדא דלר"א
ע"כ מיירי דברייתא דהשוחט התרנגולת ומלא
בה ב"ג ביו"ט דעלמא דאילו ביו"ט אח"ש
אסורות מספק וא"כ מאי פריך אביי ניגזור
משום הכך דמתיילדין ביומיהן הא היו גזירה
לגזירה • ועוד דאפריך אביי ניגזור משום הכך
דמתיילדין • שפי ס"ל להקשות דניגזור אטו הכך
דנמצאים במ"א ביו"ט אחר שבת :

הי'

אמת דלקוש' ראשונה יש לומר דאביי
מקשה שפיר לרבה לשיטתו דמשמע מדברין
בשבת בסוגיא דאין מדליקין בשמן שריפה דגזור
גזירה לגזירה • ובזה ישנתי היטב דברי הרמב"ם
בפרק א' מהלכות יו"ט הלכה י"ט כתב • חול
מכין לשבת ולי"ט ואין יו"ט מכין לשבת ואין
שבת מכין לי"ט • לפיכך בינה שנוולדה ביו"ט
אחר השבת אסור ואע"פ שהתרנגולת עומדת
לאכילה וכן גזרו ביו"ט דעלמא אטו יו"ט שאחר
השבת • ובהלכה ב' כתב השוחט התרנגולת
ביו"ט ומלא בה ביצים גמורות מותרת לאכלן
ביו"ט שאין זה דבר מצוי הנייד ודבר שאינו
מצוי לא גזרו ביה רבנן ע"כ • והנה מוכח
השוחט התרנגולת ביו"ט ולא כתב רבות' ביומר
אפי' ביו"ט אח"ש נמי מותרת משמע דס"ל
כר"א דביו"ט אחר שבת אסורות דברייתא מיירי
ביו"ט דעלמא וא"כ למה נריך לומר דלכך מותרת
בנמצא במ"א ביו"ט דעלמא משום דל"ש • ת"ל
דהוי גזירה לגזירה ואין קו"ל דלא גזרי' גזירה
לגזירה • בשלמא אבאביי ל"ק דיו"ל כנ"ל דמקשה
לרבה אמנם להכ"ל יחא דלעולם כר"א סבירא
ליה ואפי' הו"מ דה"ל להביא דלא גזרו משום
דלא שכיח • דאי משום דאין גזרינן גזירה
לגזירה אבתי הי' קשה דנגזור עכ"פ ביהך
דנמצאות במ"א ביו"ט דעלמא אטו הכך דמלאו
ביו"ט אחר השבת דהוא ספיקא דאורייתא
ואינו

שאלה במ

ל

י"ט דעלמא תשחרי . ואין לומר דה"ד דמותר
ב"ט דעלמא הא אחת הוא דמוקי למחתי' ככל
י"ט אפי' ב"ט דעלמא וכן שבת דעלמא תשחרי
דודאי לא קיל שבת מ"ט לענין הכנה . ואפשר
דאזני תרווייהו הקשה בפעם אחת שבת וי"ט
דעלמא תשחרי והמסדר הש"ס סדרן באופן
זו . ולפי' מקשה אבני נמי שפיר מבדילתא
דשחוט תרנגולת ומלא צה ציגים גמורות
דמסתמא נמי מיירי ב"ט אחר שבת דוונ' דמחתי'
דהא במחתי' קחני נמי ב"ט ואפי' מוקי לה
רבה ב"ט אחר שבת וה"ה דברייתא נמי בברי
מיירי ומחורשים כל הדקדוקים והקוסיות בין
לדעת ר"א ובין לדעת אינך פוסקים . ולפי'
לא מוכח מסוגין כר"א . וזו לדעת הפשוט
הנכון בסוגי' זאת :

והשתא דזכינו לרין דמחתי' מיירי אליבא
דרבה בין ב"ט דעלמא ובין
ב"ט אחר שבת מחורשים הטיב ב' קוסיות
דהרמב"ן דודאי הווקשה נמי ידע דמילתא דל"ג
לא גזרו ב' רבנן דאל"כ לקמן בסוגי' דטבילת
כלים ח"י ע"א דפריך ליה אבני נמי לרבה
מבדילתא דכלי שנטמא מעי"ט דנגזר והשיב לו
רבה דמילתא דל"ג הוא ולא גזרו ב' רבנן וא"
אטו דבכל פעם שבת אבני דלא גזרו רבנן
במלמא דלא שכיח אלא דס"ל דביצים במ"א
מלמא דשכיח היא :

וא"כ יש לומר לאבני דס"ל דביצים במ"א
שכיחא . הוכיח דע"כ ציגים הנמלאין
במ"א ב"ט אחר שבת דמותרין ולא נאסרו מספק
דאל"כ אדחתי במחתי' נולדה ליחתי רבותא טפי
דאפי' נמלאין במ"א נמי אסירי ב"ט דעלמא
אטו י"ט אחר שבת וב"ט אחר שבת אסירי משום
דלמא אי לא נשחטה היתה נולדת היום ואסירו
מספק דאורייתא ולהודיעך כחן דב"ט לא ס"ל
לאבני דב"ט במקום ב"ה אינו משנה אע"כ דביצים
הנמלאים ב"ט אחר שבת מותרין ולכך קחני
במחתי' נולדה וא"כ לא קשה ב' קוסיות הרמב"ן
דאבני נמי ס"ל דברייתא מיירי ב"ט אחר שבת
ונמלאים במ"א מותרין מספק רק דנגזר אטו
הקך דמיתלדן ביומיהן :

וכן קושי' ב' דהרמב"ן לק"מ דלפירך אטו
הקך דנמלאין במ"א אח"כ דהא אבני ס"ל
דנמלאין ב"ט אחר שבת נמי מותרין מספק
אך לבתר דתירץ ל' רבה דביצים במ"א לא
שכיח שפיר יש לומר דביצים הנמלאים במ"א
ב"ט אחר שבת אסורין מספק דאורייתא והא
דלא קחני במחתי' נמלא במ"א דהוא רבותא
ביותר משום דמחתי' ב"ט דעלמא נמי מיירי
דמחתי' יט א I 19

ואינו אלא חדא גזירה וקוסיות הרמב"ן .
אמנם לכך קאמר הרמב"ם דלא גזרו משום
דלא שכיח וא"כ בנמלאים במ"א ב"ט דעלמא
מותרת דליכא למיגזר אטו הנמלאים ב"ט .
דביצים במ"א ל"ג ולא גזרו ביה רבנן . אמנם
בראה דהרמב"ם ליכא הוכחה לא לכאן ולא
לכאן אלא דלישנא דגמרא נקט ואין דרכו
להוסיף מה דלא איתמר בגמרא להדי' דאל"כ
דוק מרש דבריו איכא דכתב לפיכך ביצה
שנולדה ב"ט אחר שבת אסורות . אדעת'
נולדה ליחתי נמלאים במ"א אסורות מספק .
אפי' דלא ס"ל כר"א וא"כ מהא ליכא למישמע
מיניה :

אמנם מה שאמרתי לעיל לתרין קוסיות
הראשונה דהרמב"ן דאבני מקשה
לרבה דס"ל בשבת בה"ל דגזרינן גזיר' לגזירה
הוא דוחק וע"כ נחוס' . וגם קושייתו הב'
צריכה נגר ובר נגר להולמה . וידעתי גם
ידעתי כי רבים חוורים חירונים אקושיית
הרמב"ן הב' ומועילים פילא בקופא דמחטא
אשר אין דעת חכמים ודעתי הקלה כמות
שהיא נוחה הימנו להעמיס בדברי ראשונים
דברים רחוקים כאלה אשר כל דבריהם נאמרים
על דרך הפשוט האהוב . ע"כ אמרתי אחכמה
אולי יעתר לי ה' למצוא מנוח לדברי ר"א
בדרך פשוט . ותלוי' יגעתו ומלמתי לדעתי
לישב ארבינו אפרים ב' קוסיות דהרמב"ן הב' .
ועוד כמה קוסיות ודקדוקים אשר כל עינן
מקרים תחזינה בעניני אסונין . ואם אמרתי
אספרם ולפורטם כמא' כנר יכדו ממני .
ולא אזכור מהם רק אחת הנה ואחת הנה :

חדא דמאי פריך אבני י"ט דעלמא תשחרי
דילמא אה"כ דמותרין . ועוד דלא
פריך נמי לר"ג שבת דעלמא תשחרי . עוד
קשה דאחרי דבאמת גם ב"ט בעלמא אסירי
משום גזירה דיו"ט אחר השבת . א"כ מה
דחקו לרבה לאוקמי למחתי' ב"ט אחר השבת
דהא מחתי' סתם ב"ט קחני . הו"ל לאוקמי
ב"ט דעלמא ומשום גזירה . ועוד יותר כהנה
וכהנה :

ע"כ נראה לפענ"ד דהא דאמר רבה
הבא ב"ט שחל להיות אח"כ
עסקין כוונתו דמחתי' ככל יו"ט חירי' ב"ט
דעלמא וב"ט שאחר שבת דמחתי' סתמא קחני
ביצה שנולדה ב"ט ועשאו משום הכנה דעיקר
אסורו ב"ט אחר שבת דאין שבת מכין ל"ט
ועל זה מקשה אבני דלא ידע משום גזירה :

שאלה במז

אך כל זה לדעת הרא"ש וסייעתו אצל
לדעת רבינו אפרים קוש' הי"ל נמ"ע
דה"ל למשנה למיחני בשבת וכו' - אמנם לפי"ש
לפ"ל גם לר"א לק"מ דהא כבר אמרו דמחני
מייירי בכל י"ט ב"ט דעלמא ובי"ט שאחר שבת
וא"כ י"ל דלכך קתני מחני' ב"ט לאשמיען
דוקא ב"ט דעלמא הוא דאסור בגולדה' משום
גזירה ד"ט אחר שבת הא ב"א מותרין דבגולתא
דלא שכיח לא גזרו ב' רבנן ולכך נקט במחני'
גולדה ולא קתני רבוחא דאפי' בנעולא ב"א
אסורין וכו' חס דוקא ב"ט משא"כ בשבת
דאסור לשחטה ול"ש בו נמצא ב"א ווא"ש נמי
לשיטת ר"א :

והנה כבר כתבתי דמלשון הרמב"ם ליכא
הוכחה אם ס"ל כר"א או לא אמנם
נראה להוכיח בהוכחה ברורה דע"כ הרמב"ם
לשיטתו לא מצי סבר כר"א דהנה הוא דאסור
ר"א בנמצא ב"א ב"ט אחר שבת היינו מספק
דאורייתא דלמא אם לא שחטה היתה גולדה
היום ונקדים גמרא דגדה דף ס"א ע"ב דאמר
דב חסדה נגד שאבד בו כלאים לזבועו ומוהר
דעומרא וכתבא בהדרי לא סליק להו ליבעא
וכיון דלא ידיע אימר מינחה נתר' ופרש' ודאי
נפל עכ"ל הגמרא וכתב הרמב"ם בפרק י' מה'
כלאים נגד גמר שאבד בו כלאים כיצד תקנה
נגד זה לזבועו שאין צמר ופשתים עולים נזנע
אחד ומיד הוא ניכר ושומטו ואם לא ניכר פרי
זה מותר שמה נשטט והלך לו שהרי נדקו ולא
מצאו' וכבר בארנו שכל הספיקות מדברי סופרי'
ולפיכך הקילו בספק עכ"ל הרמב"ם • אמנם
דש' פירש אימר נפל וודאי נפל :

וכתב הראב"ד ח"א אחת שכל הספיקות
אינן אלא מדברי סופרים • מיהו
ק"ל כל ספק איסור תורה מדבריהם לחומרא
וכתב הכסף משנה מה שהקשה הראב"ד דספקא
דאורייתא לחומרא י' לומר דהם אמרו והם
אמרו הם אמרו דספק דאורייתא לחומרא
והם אמרו דספק זה יהא לקולא שהוא מילתא
דלא שכיח עכ"ל הרי חזיון דהרמב"ם ס"ל
דספק דאורייתא במידה דלא שכיח אף מדריגין
לקולא • והראב"ד ס"ל דאפי' אף דל"ש
מדריגין לחומרא :

וכנה הרווחנו ליישב קוש' שני' דהרמב"ן
ארבינו אפרים דלא מקשה אב"י בקינור
דגזזור אטו ביצים דנמצאות ב"ט אח"ש ב"א
דאסורות מספק דאורייתא ד"ל דאפשר דר"א
ממי כהרמב"ם • והראב"ד ס"ל דספק דאורייתא
יין התורה לקולא רק מדריגין לחומרא וזהו
ס"ל

דמחני' רוצה לאשמיען דין זה אפי' ב"ט
דעלמא • וביצים הנמצאין ב"א ב"ט דעלמא
מותרין דליכא למיגזר בהו משום י"ט אחר שבת
כיון דהוא מילתא דלא שכיח ולא גזרו בין
רבנן אמנם הרא"ש וסייעתו ס"ל דכיון דמוכח
עכ"פ מאב"י בקושיתו דביצים הנמצאין ב"א
ב"ט אחר שבת מותרין מ"ל לומר דלמסקנא
אסירי ודוק :

אמנם לדעת הרא"ש וסייעתו מותרין לו
היטיב מה דקשה לי ומלחציו
במהר"ש דהו ודאי דשבת חמירא מ"ט ואם
אין י"ט מכין לשבת כ"ש דשבת שאין מכין לו"ט
סקל וכ"כ תוס' ד"ה והביטו ווא"כ אדחני במחני'
דאין שבת מכין לו"ט דהא מחני' ב"ט שחל
לפיות אחר שבת מייירי טפי ה"ל למיחני בגולדה
בשבת אחר י"ט דנמי לא תחבל משום דאפי'
י"ט אין מכין לשבת ולדעת התוס' והרא"ש
וסייעתו י"ש ליישב זה בפשוט והיא עפ"י מה
שכתב הרמב"ן במלחמות דלכך ביצים הנמצאות
ב"א מותרין ב"ט אח"ש ולא אסורין להו
מספק שכל דבר ש"ט מכין לשבת או איפכא
ואלמלא הכנה הראשון לא הו' בהנה ממונו
בשי' שזה הטעם בביצה דמאחמול גמרה ואמלא
הכנה דמאחמול שגמרה מואחמול לא יגה היום
הלכך אסורה ש"ע הכנה שבת נא לידיו משא"כ
בביצה בשעי' התרגולות שאנו זכינו בה ב"ט
ולא הביא לידיו הכנה שבת ווא"כ והלא ב"ט
יוכל לשחטה ולאכלה היא וביצתה ומה הועיל
לנו גמר ש' אחמול וי"ל כיון שגב"פ לא שחטה
וגולדה שבת הכינו לפנינו עכ"ל בקררה :

דרי קמן דיש לנו לומר דביצה שטולדה
ב"ט אחר שבת תהא מותר
כיון דלא הועיל לנו גמר של שבת דמאחמול
דהא לי בעי ה' שחטה היום אלא דאפי' ה'
אסור כיון שעכ"פ לא שחטה ווא"כ י' לומר
דל"ק קושית מהר"ש הי"ל דלכך קתני מחני'
ב"ט שחל להיות אח"ש דאי הו' הני שבת שחל
להיות אחר י"ט דאסורה ה"א משום דהועיל
לנו הכנה דמאחמול דאי לא נגמרה מאחמול
לא היתה הביצה יולדת היום וגם בשבת לא
הי' יוכל לשחטה משא"כ ב"ט אחר שבת ה"א
דחאכל דליח בה משום הכנה כיון דא"כ ה'
שחטה ולאכלה היא וביצתה ולא הועיל לנו
גמר של שבת וקמ"ל מחני' דאפי' לא תאכל
דכיון דעכ"פ לא שחטה הועיל לנו גמר של
שבת ואסורה וזה ברור :

שאלה מט

לח

ד"ה מבשר בחלב ותיקן לי ידיו ואמיתי הרב
החכם השלם ה"ל דנל"ה קשה מאי מקשים
תוספות לביטול ברובא הא י"ט לי מתירין ע"י
לביעה וכדאמר ר"ח ה"ל דאם לא ידע ודאי
נפל וז"ל דתום' ס"ל כהרמב"ם דאין ודאי
שנפל אלא ספק וספק דאורייתא בלא שנית
אף מדרבנן לקולא אמנם קושי' תוספות קאי
למ"ד דספק דאורייתא מה"מ לתומרא (ועיין
במ"ש מהרי"ט ופר"ח דפלוגתא היא) וה"ל
כיון שחין המתיר ודאי עתיד לבוא לא הו
כדשיל"מ וכמ"ש המחבר בס' ק"צ וה"כ י"ל
דאניי ס"ל ס"ד מן התורה לקולא והו דבר
שיל"מ ולא קשה לביטול אמנם בעלמא אף
דאינו אסור אלא ע"י תערוכות כגב"ת בטל
עכ"ל ודפח"ח אמנם אם כי דבריו דברי טעם
ושכל הן אבל לעג"ד אינם אמיתיים דהכא לא
מיקרי דשיל"מ כיון דהריף להוציא עליו הוצאות
ולגבצו וכ"כ הטור בסי' קל"ג ובמחבר בס'י
ק"צ ובתוספות בע"ז ע"כ ד"ה טבל דוק
היטב כי קצתו בזה למאוד פועל שטייגהרש

שאלה נ

אלף עולות יעלה שלומו ה"ה אדוני הרב
המופלא כ' כש"ת כמחורר מעגל
נרו :

ילמדני אדוני הלכה למעשה במעשה
שה' חתיה של נשר
טריפה שאינה מנוגלת נאעריב בין חתיכות
בשירות ואינה נייר ותיקן נודע התערוכות
וטרם שנשאלה שאלה זו לפני המורה שגגה
המשרתת וביטלה כל החתיכות אחרי שנחתכו
כולן לחתיכות קטנות באופן שבראי אינן ראוי
עוד להתכבד לפני אורחים והכשרתי את כל
התערוכות ואחד מן החבירים דעתו נוטה לאסור
והסכמנו שמעלנו יכריע בינינו ואת אשר יצא
מפיו כן נעשה ע"כ נפשה לתשובתו הרמה
במוקדם :

תשובה

שלמא רבה לאהובי ידיד נפשי הרב
המופלא החריף המרום
נר"ו שלו' וכ"ט עם כל הגלוים אליו :

האח נפשי * אני איני כדאי שאלתם אלי
להקריע ביניכם ואם אתם באהבהכם
עלי ב עלי

ס"ל כהרמב"ד דאפי' במילתא דל"ט נשי אונורי
וספק דאורייתא לתומרא ולכן אסור בינים
הנמגזים במ"א משום ספק דאורייתא אף דספק
דאורייתא לקולא מ"מ מדרבנן אסור ואפילו
במילתא דלא שכיח ולכן לא פריך אבי דנגזור
מש' הכך דנמגזים במ"א דאסרו מספק דאוריית'
דהא בינים הנמגזי' במ"א מדאורייתא לקולא
רק מדרבנן לתומרא ומה"מ נגזור משום ספק
דרבנן ולכן פריך דנגזור אטו הכך דטולדת
צומיין דאסורין איסור תורה ודאי : וז"פ :

אמנם לפ"י מוכח דע"כ הרמב"ם לא ס"ל
כ"א דהא הרמב"ם דס"ל ספק
תורה לקולא ואף מדרבנן לתומרא עכ"פ במידה
דלא שכיח אפי' מדרבנן לקולא * וה"כ בינים
במ"א דלא שכיח לדידי' אף מדרבנן לקולא
ומותרין לדעת הרמב"ם בלי פקפוק * אמנם
ה"א"ש וסיעתו ס"ל דספק דאורייתא לתומרא
וה"כ חין לנו מי שסובר כרבינו אפרים ולכן
כתבו הפוסקים בפשיטות דלא כר"א ומותרין
והרמב"ם שלא כהב דבמ"א שריין אפי' ב"ט
אחר שנת דהרמב"ם הביא ל' הכרייתא וכדרכו
ודר"ק :

ומדי דברי כהא דספק דאורייתא *
זכור אזכרנו מה שנאמר
בזה מחבני הרב הגדול החריף המופלא מה"ו
נללאל ראשנבורג נר"ו בעה"מ ספר הנחת
סורה גבר * על קשיא אחת -הקשיתי לו אחת
דקנה תוספות מקשים כאן ובע"ז דף ס"ה
ע"כ אנרייתא דברג שאבה כלאים ה"ו לא
מתכונן לביטול ברובא ויתרלו דכיון דאינו אסור
אלא ע"י תערוכות לא בטיל והא דבב"ת דבטיל
וכדתקן טיפת חלב כו' * תירלו דשאינן בנ"ח
דרך גישול אסרה תורה :

וקשה לי מנמרא דחולין ק"ח ע"א דאמר
אביי טעמו ולא משמו בעלמא
דאורייתא דאי דרבנן מב"ח מ"ט לא גמרינן
לחידוש הוא א"כ אפי' ליכא ב"ט נמי * אמר
רבא דרך גישול אסרה תורה ע"כ הנמר' ע"ש *
והקשיתי לאביי דלא ידע מהא דדוקא דרך
גישול אסרה תורה ודוקא בנ"ט א"כ קשה
עליו קושי' תוספות דלא ליטול דומי' דכלאים
דלא בטיל וקקושיא תוספות ה"ל ולדידי' ליכא
למימר כתיובת דרך גישול אסרה תורה דהא
לא ידע' מה ואביי ע"כ ידע' מוכך ברייתא
דנהי דבגד שאבד בו כלאים דהרי אביי שקיל
ותרי' בזה"ל סוגי' דשם וכמ"ש תוס' בחולין

שאלה ב

לפני אורחים כמות שהיא וכן לא חשיבה ראוי.
להתכבד אלא"כ היא מנושלת ויש חולקין אכל
זה ומדכבד המחבר דעת הרשב"א והר"ן בסתם
ודעת הרא"ש בשם יש חולקין משמע דלינא
יש לפסוק בהרשב"א והר"ן דחתיכה חי לא מיקרי
ראוי להתכבד וכנודע מכללי הפוסקים • וגם
הרמ"א כתב עליו וכן טהנין ונשמע דרק מנהגא
זעלמא אכל בהפ"מ וכדומה יש לסמוך אדעת
קמייתא :

וא"כ גדון שלפנינו נדוע התערבות קודם
הביטול שפיר יש לסמוך ונפרט בהפ"מ
אשרש"א וסייעתו דחתיכה חי בטלה וכל
התערבות מותר :

אמנם אחרי דאז דברי הרשב"א והר"ן
נפלים עמדותי משתומם ולבי כל
עמי להנין דבתיבה וראיותיהם אינו מוכר •
וחשוד אני נעני שלא ירחיק לסוף דבריהם
הקדושים :

דבר הוא לשון הרשב"א בזה"ל דף ק"ב
ע"ב ואינו חתיכה תקרא ראוי להתכבד
כל שדרג של בני אדם להניח בפני אורח שהוא
חתיכה בינונית שאינו קטנה ולא גדולה יותר
מודאי וכו' • ותדע לך מדאמרין הסתם בפרק
התערבות וליבטל ברובא ומשני משום דנעלי
חיים חשיבי ולא בטלי אלא שחוט בדכוותי
בטלי • עכ"ל הרשב"א • וכ"כ הר"ן • אמנם
באשר שדבריו הם מבוררים ביותר אעתיקים
בלשונו הנח :

והילך לשון הר"ן בסוף פרק גיר
הנשה אמתיחן

הכ"ל • ופרכין ותבטל ברובא • הניחא למ"ד
כל שדרג לימנות שנינו אלא למ"ד את שדרג
לימנות מא"ל ומפרקין שאני חתיכה הואיל
וראוי להתכבד לפני אורחים והכי פירושי •
הניחא למ"ד הסתם בריש מבכ' בינה עלה דהא
דחק מי שהי' לו חבילי חלמין של כלאי הכרס
ונהגדו כולן ילקו שהי' ר"ע אומר כל שדרג
לימנות מקדש וסח"א ועלה באחד ומאמי' דאינו
מקדש אלא ששה דברים בלבד ופליגי ר"י ור"ל
אליבא דר"מ ר"י סבר דר"מ את שדרג לימנות
קאמר ור"ל קאמר דר"מ כל שדרג לימנות
קאמר ומש"ה קאמרין הכא הניחא לר"י וכו' •
דמתיחן ר"מ היא אלא לר"י מתני' אפי' כר"מ
לא אחא ומפרקין שאני חתיכה כו' • כלומר
ור"מ מודה בזה דאע"ג דלא היא מאת שדרג
לימנות לא בטלי מינה כרבנן לא מיהוקמא
לרבנן אינו מקדש אלא ששה דברים בלבד
ולא

עלי חשיבתי לקיין עם לאמור שמהלך כך קיין
תהי' לנו אכל אני ידעתי את מועד ערבי • עם
כל זה נעשות דרכים חפזי ולחיות לכס דעמי
הקלה כמות שהיא ואתם את אשר תבחרו
חקרנו :

זה לשון הטור נסי' ק"א חתיכה

הראוי להתכבד דינה
כנרי' שאינה בטילה וכתב הב"י בפרק גיר הנשה
דף ק' ע"א אהא דחק חתיכה של נבילה או של
דג טמא שנתבטל' עם החתיכות בזמן שהוא
מכירן כב"ט ואם לאו כולן אסורין והרובע
בב"ט ומקשינן והבטל ברובא כלומר ואמאי
קמי' אם אינו מכירן כולן אסורין ומשני
שאני חתיכה שראוי' להתכבד לפני אורחים
ולא בטילה ואע"פ שמדברי הר"ף נראה
דליתא להאי מתני' מקמי' מתני' דפרק בתרא
דע"ז דף ע"ד דמשמע כל שאין החתיכה
מאסורי הנאה אע"פ שהוא ראוי' להתכבד
בטלה מ"מ כל הפוסקים נמנו וגמרו לפסוק
הלכ' דחתיכה נבילה שהיא ראוי' להתכבד
אינה בטילה עכ"ל הב"י הרי חזק דלכל
הפוסקי' חסר' לא בטילה והכל אסור :

אמנם נענין חסר' כתב הרא"ש רבו
הדעות יש אומרים שזהרנגולה

נזנחה וכן חתיכה חי' כיון שאין ראוי' עמה
לא חשיבי ראוי' להתכבד ולא נהירא דלא
קאמר ראוי' להתכבד אלא לשיעורא שזהא
גדולה וראוי' להתכבד בה אורח לשתתבטל
אכל בשביל שהיא חי' לא בטלה חשיבותי' ע"ש
ברא"ש ובטור :

ובאמת ומתני' הכ"ל נשמע לכאורה

דאף חתיכה חי' מיקרי ראוי'
להתכבד דהא קתריזון חתיכה נבילה שנתבטלה
עם חתיכות אם אינו מכירן כולן אסורין
והלשון שנתבטלה נשמע דעכשיו נתבטלה
וכשנתערבה עדיון הי' חי ואפי' קמי' דלא
בטילה וקשי' לכאורה אשרש"א וסייעתו וז"ל
דס"ל להרשב"א ודעמי' דמתיחן מיירי בלא
נודע התערבות עד אחר שנתבטלה וכיון שחא
נודע התערבות הי' ראוי' להתכבד אף דבשעה
שנתערב לא הי' ראוי' להתכבד מ"מ בזה
השהא אוליין והשחא כשנודע ראוי' להתכבד
עכ"פ זה פשוט :

וה"ל המחבר תרגומה נזנחה בטילה
שהרי אינה ראוי' להתכבד

שאלה ב

לט

לא מיקרי ר"ל אבל חתיכה חיה פשיט' דמיקרי ראו' להתכבד כל שהיא מוכנת לנישול • וכן מוכח מהרשב"א ע"מ ומהמחזיר בסיון ק"י כו' ע"ש • נמצא דאין לסמוך בשום פנים אחר דיעה ה"ל דחתיכה חיה בשילה ונפל התירא דידן בצירה ולכאורה יש לאסור כל המעדרות :

וא' צריכא חתיכ' זו אע"פ שהיא ראו' להתכבד מחבלי תלתן דבטילין אליבא דרבנן • וכיון דכחם מתניתן ר"מ היא ור"י ור"ל נמי פליגי אליבא • ק"ל כוונתי ואליב' דר"י • אבל הרמב"ם פסק כרבנן משמע דס"ל דהה"ל הרי היא כשש דברים לרבנן :

אד נראה לי לכאורה להקל מטעם אחד דהא"ה כתב והוציא בת"ח כלל מ"ס דהא דחתיכה ה"ל לא בשילה דוקא בזמן ביימו אבל שלא בזמן ב"ט דומי' דדבר שיל"מ דבטל שלא בזמנה ע"כ • ובעל ת"ח חולק עליו וכתב דאפי' באינה מיינה נמי אינו בטל • וכ"כ הרמ"א בש"ע • והמרדכי בפ"ה כתב דבשילה בשחוטה הוי מין באינו מיינה • והיינו דקו"ל כמ"ד במנחות דף כ"ג דבשילה בשחוטה הוי מין בא"מ דאזלינן בחד מבטל ואי אפשר לשחוטה שתעשה בשילה • (והא דאמר ליה רב ספר' לאביו בחולין דף ק' ע"א מכדי רב דאמר חתיכ' עגמה געשה בשילה כחאן אמר לשמעתי' כרי' דאמר מב"מ לא בטיל • אלמא דבשילה בשחוטה מין ביימו מיקרי • ל"ל לדעת המרדכי דרב ספר' אפשר דס"ל כמ"ד בחד בטל אזלינן והוי מין ביימו או דהמרדכי כתב כן לדין דק"ל ברבא דאזיל בחד שחא והוי מין בא"מ דזה מיקרי בשילה וזה שחוטה אמנם לאביו דס"ל בחד טעמא אזלינן בשילה בשחוטה מין ביימו מיקרי ושפיר הקשה רב ספר' לאביו לשיטתו) וא"כ לדעת הא"ה יש להקל בשאלותנו אשר נשאלנו עלי' כיון דהוי מבא"מ דבטיל אף כשהיא חתיכה הראוי להתכבד בפני אורחים :

עור כתב הר"ן אח"ו ונמאי דאמרין דהה"ל לא בטיל דוקא שאינה קטנה ולא גדולה יותר מדאי כיון דכמות שהיא אר"ל בטיל • ורש"י לדבר דמדפרישין בפרק המעדרות גבי שור הנסקל ותבטל ברובא • ומהר"ק בעלי חיים חשיבי ולא בטלי משמע הא שחוט בטול ואע"פ שאפשר לחתוך ממונו כמה חתיכות שהן ראויות להתכבד אפי' כיון דכמות שהוא אינן ראויות להתכבד אלו ה' מות בטיל אלמא חתיכה בינונית בעינן • עכ"ל :

ואני בעיני לא הבנתי דבריהם • דזה הוא לשון הגמרא דשם ותבטל ברובא ותירך רב אשי אמר חפ"ה רבנן ב"ח חשיבי ולא בטלי • הרי קמן דרב אשי ר"ה לאוקמי מתניתין אפי' כרבנן ולרבנן הלא כתב הר"ן בעצמו דרבנן דס"ל דחבילי תלתין בשילה דאינו מקדש אלא שש דברים בלבד • הה"ד דהה"ל נמי בשילה אליבא דרבנן ולכך הוצטרך רב אשי דאוקמי למתני' אפי' כרבנן לומר ב"ח חשיבי ולא בטילי הא אלו ה' שחוט בטיל אף דראוי לחתוך ממונה כמה חתיכות ה"ל כיון דס"ל לרבנן דהה"ל בטיל • ולעולם לדין דקו"ל כר"מ דהה"ל לא בטיל ה"ה אפי' בחתיכות גדולות נמי לא בשילה כיון דראוי לחתוך ממונה כמה חתיכות ה"ל • ודוחק לומר דה"ל כתב כן אליבא דהרמב"ם דס"ל דהה"ל אפי' לרבנן לא בטיל ועוד דהא מהרשב"א נמי הביא ראיה זאת ולא כתב כלל מהרמב"ם • והדבר צריך הלאור ועיון גדול :

מיהו אף דלא ירדתי לסוף דעתם מפל מקום וודאי דדינא אמת כי מי לנו גדול משני הגאונים האלה • אך באשר שחיותי בפ"ח שכתב בסי' ה"ל בסקט"ו מ"מ למעשה אין לנו אלא דעת המפרשים דחתיכה גדולה שאינה ראוי להתכבד כמות שהיא בשילה • וכמ"ס המחבר וכן עיקר וזאת כמה שהזכיר המחבר דחתיכה חיה לא חשיבה ראוי להתכבד שזו סברא דחיות ואין לה טעם • וסברא זו לא נמצאת אלא להר"ש שהזכירה בשם ק' גדולים • והרשב"א ור"ן לא כתבו אלא שחתיכ' גדולה

דגם דלכאורה יש להוכיח דלא צא"ה דא"ה דהה"ל אפי' במבא"מ נמי לא בטיל דא"כ קוש' הגמרא אמתני' דירך ה"ל במ"ע לייבטלו ברובא ואין לומר כתי' הגמרא דשאינו דהה"ל דלא בטיל וזה ניחא למ"ד דאזלינן בחד בטל דאז בשחוטה הוי מב"מ ולא בטל אמנם למ"ד דבשילה בשחוטה הוי מבא"מ ובטיל א"כ אם אינו מביאן למה אסורין תבטל ברובא אע"כ דלא כה"ה :

אבל אחר עיון גם זה לק"מ אבעל א"ה דהנה אחרי שכתב כל דיני מין ביימו ומה נקרא מיינו ומה נקרא אינו מיינו כתב והני מילי דבשילה בשחוטה מקרי מין באינו מיינה כשהן שלימים אבל כשהן חתוכין הכל מיקרי חתיכות דו והוי מין ביימו עכ"ל הא"ה וכתב עליו בעל דרכי משה בסי' נ"ח אות' ה' נראה

שאלה נ

נראה מדבריו דס"ל דנכס"ג מיקרי מנ"מ דבחר
קמא אזלין הואיל וכולהי מיקרי חתיכה דג
ואין דבריו נראין דאין זה שמן הענף שגלך
אחריו לעניין מין בניו עכ"ל דס"מ :

ואני אומר דלשיטת או"ם לשיטתו לק"מ
קושי דס"מ וחדא מתורגמא

בפירוש דס"ל דהי' קשה לי' לאו"ם קושיית
הג"ל למ"ד נבילה בשחטה היו ונכ"מ לבטל
ברוב דהא חסר"ל בטילה ברוב נכס"מ חס"כ
דזה דוקא. שלימים אבל חתיכות בחתיכות שפיר
היו מין במינה דהכל מיקרי חתיכות ובנותני'
קמני חתיכה בחתיכות ולא בטיל כשהיא
חסר"ל כיון דהוא מין בניו דדוק :

והשתא דחתיק להכי ח"כ ממנ"כ יס
לנו לאסור במעשה שגא לפנינו
דלדעת או"ם ח"כ דמקיל בחדר"ל דבטיל במין
באילו מינו מ"מ בחתיכה בחתיכות מודה דלא
בטיל ולדעת רמ"א ח"כ במין באילו מינו לא
בטיל חסר"ל :

אמנם אפי"ס יש להקל בידן מטעם
אחר והיינו כיון דנחתך חס"כ
בשגגת המשרת לחתיכות קטנות דאיוס ראויס
להתכבד עוד שפיר בטיל * וכן נחב
הטור והמחבר הא דחדר"ל ובני' לא בטילה
דוקא בשמן שלימים אבל אם נחתכו או נתרסקו
בטלי דמו לא חשיב * ואפי"ס חס נתרסקו לאחר
שנתערבו וכחב רמ"מ ואפי"ס לאחר שטוע
התערבות עכ"ל :

וא"כ הכא דנחתכו בשגגת המשרת ואף
שכבר טוע התערבות בטלי ואפי"ס
לאותו שריסקן כיון דלא נתכוון לכך ועיין
בס"י הג"ל ובס"ך בס"י ג"ט חיוס האו"ם
חולק ארמ"א גם כזה וס"ל דלא מהני נתרסק
אחר שטוע התערבות והיינו משום דאו"ם
מדמה דין זה למרנה על האיסור בשוגג
דקנסין שוגג אטו מזיד וכ"כ ה"מ וא"כ אכתי
אפשר דיש לחוש בנדרון דקמן לדעת או"ם ורס"ל
דסנידא להו דלא מהני נתרסקו אחר שטוע
התערבות :

אבל לדעתי יש להוכיח דלא כאו"ם ממנ"כ
דינמות דף פ"א ע"כ דהס גרסינן
ומאי חתיכה דמני' חתיכה של חטאת עמאה
שנתערב במאה חתיכות של חטאת טהורה
תעלה רבי יהודה אומר לא תעלה אבל חתיכה
של חטאת טהורה שנתערב במאה חתיכות של
חולין טהורות דברי הכל לא תעלה קמני מיהת

רישא תעלה כלומר וקשי' לריס לקיט דאמר
כל שדרכו לימנות שניו ותירץ הש"ס אומר ר"ח
ברי' דר"ם בשנימוחה * א"ס מ"ט דר' דאמר
לא תעלה ר"י לטעמי' דאמר מנמל"ב אבל לא
נימוח מאי לא תעלה ליפלוג וליחני בדירי' דר"א
בנימוחה אבל בלא נימוחה לא תעלה עכ"ל הנדון
לעניינינו :

והנה לדעת או"ם דס"ל דנתרסקו לא מהני
אחר שטוע התערבות ח"כ הא
דחין בגמרא בשנימוחה ע"כ נריבן לומר
דנימוחה קודם שטוע התערבות דאילו לאחר
שטוע לא מהני נתרסקו ואם כן הוא קשה לי'
אדפריך הגמ' דליפלוג וליחני בדירי' בין נימוחה
ללא נימוחה * טפי הוי לי' למיפרך
דליפלוג וליחני בנימוחה גופי' דר"א בשנימוחה
קודם שטוע התערבות אבל אם נימוחה
לאחר שטוע התערבות ד"ס לא תעלה אלא
ודאי דנתרסקה ונימוח מהני אפי"ס אחר שטוע
התערבות ודלא כאו"ם :

אמנם אחר עיון נראה דלק"מ אבעל או"ם
דכא כבר הקדמנו הא דס"ל לאו"ם
דנתרסקה לא מהני אחר שטוע התערבות
היינו משום דמדמי דין זה למרנה על האיסור
בשוגג דקיי"ל דקנסין שוגג אטו מזיד * והא
דקנסין שוגג אטו מזיד לאו דברי הכל היא
אלא דפלוגתא דתנאי היא בגיטין דף נ"ד
ריס ע"כ דחייב נפלו ונחפצו אחר שוגג וא'
מזיד לא תעלה דברי ר"מ ורבי יהודה ר"ס
ור"י אומרים בשוגג תעלה ובמזיד לא יעלו *
ומוקמינן לפלגיתיהו בקנשו שוגג אטו מזיד
דר"מ ור"י סברי קנסין שוגג אטו מזיד ור"י
ור"ס סברי דלא קנסין עיין בב"י סו"ג :

ורפ"ו הא דס"ל לאו"ם דאם אחר שטוע
התערבות נימוח דלא מהני הייט
משום דס"ל כמ"ד דקנסו שוגג אטו מזיד אבל
למ"ד דהיינו לר"י ור"ס דלא קנסו שוגג ח"מ
ודאי דמודה דנתרסקה מהני ח"כ אחר שטוע
תערבות * וא"כ יש לומר דנחא לי' למקשה
להקשות דליפלוג דנדידה דין נימוחו ללא נימוח
דקשה לכ"ע * ממה שרי' לולהקשות * דה"ל
לאיפלוגי בין נימוח קודם שטוע התערבות
לאחר שטוע התערבות דאולי התנא דפליג
ברישא ארבי יהודה וס"ל דתעלה הוא רבי
יוסי או רבי שמעון דס"ל דלא קנסו שוגג
אטו מזיד ומו ליבא לחלק בין נימוח קודם
שטוע לאחר שטוע התערבות ואף דקיי"ל
בכ"מ

הכ"ל רק הארכתי בעיקור הדברים * ושלים מעלתם יגיד כנפשו הרמה ונפש אחד אחד בחבלי עבודות אהבה * ומעלתם באמרוהיכם אמרות טהורות זכיר דמן חבד' סעטרל שט"ה

שאלה נא

ברכה ושליו לאדמו"ר הרב המופלא
ה"ה ל' כבוד מוהרר
מעטרל כר"ו :

אל יחד נעשו מר על שגחתי לטרוח
עליו בשאלה אחת קטנה אשר נשאלתי
עלי' והיא :

במעשה שהי' בראובן שהי' חייב לשמעון
עשרים דינרין שהלוי לו צמעות
מוזמנים ובהצבעו אחוז יום ויום וראובן הי'
דוחה אחוז בלך ושוב עד לבסוף אמר ליה
ראובן לשמעון מעות אין לי אבל חישן אתן
לך לזמן הגורן או אימת שתרצה לא ועשאת
עלי כשעה של עכשיו ונתרצה שמעון בכך
והיבך פטרו אחוז מחובו בכל חופן המועיל
וכן עשה ראובן שפטרו לו חמישים בחובו בזמן
הגורן כשער הזול שפסק עמו אהלואה אף
שהי' בזמן הפרעון ביוקר הרבה מהסיו צעת
הפסיקה ושמעון שהוא לורבא מרבץ וירא
אלקים לבו טוקפו אולי יש בזה דר ריבית
באשר שלא נתן לו מעות צעת הפסיקה רק
שפטרו מחובו שהי' חייב לו וחייטם לא הי' לו
לראובן בלואו פעם ושאל אחי כשאל מדעת
אם שפיר עבד או לא ? ואני לא השנתי לו
דבר עד אשמע מה נפיו גם הוא :

תשובה

ברך לקחתי ולו איננה ה"ה אהובי
המרוחם המופלא כר"ו :

דבר זה צריך עיונה רבה כי לא נמצא דין
זה מפורש כ"כ בפוסקי' ושורש
ומקור לזה הדין הוא מגמרת דהאזה דף מ"ז
דקאמר יד דמיס שהן כחליפן כיצד החליף דמי
שור בפרה ושם מיידי דהפרה היא ברשות
המוכר בעין וכן מה דאיתא בש"ע ח"מ סימן
ד"ד סעיף יו"ד מי שהי' לו חוב אלל חבירו
ואמר לי מכור לי מטלטלין אילו בחובי שיש לי
אנלך יש אומרים שהוא כמות לו דמים וכל
החורב צו מקבל מי שפרע ויש חולקים ואומרים
עד שיאמר לו בהנחת מחילת מלוו דשם נמי
מיידי ב

נ"מ. דסתם בר פלוגתיה דר"י הוא ר"מ *
ור"מ ס"ל נמי דקנסו שוגג אטו מזיד ואכתי
סו"ל לאפלוגי בנימוח גופי' וכמ"ס לעיל * מ"ע
ניחא לי' להקשות אף אי ת"ק דר"י דהבא לאו
ר"מ היא :

אך דא"כ קשה לי אמקשה דמאי פריך אי
הכי מ"ט דר"י דאמר לא העלה דלמא
הא דתייך הש"ס הב"ע בשנימוחה * היינו
דינימוחה אחר שגודע התערבות ור"י לשיטתו
דס"ל קנסו שוגג אטו מזיד ולכך ס"ל דלא תעלה
דינימוח אחר שגודע התערבות לא מהני אף
ונתחבוקו בשוגג דקנסו שוגג אטו מזיד * ות"ק
ס"ל דלא קנסו שוגג אטו מזיד ולכך מעלה כיון
דינימוח לא הוי כדבר חשוב וצטיל בשלמא בל"ז
לכ"מ דיש לומר דהמקשה הי' סבר דת"ק ובר
פלוגתי' דר"י הוא ר' ע' * ור"מ ס"ל נמי דקנסו
שוגג אטו מזיד אבל השתא קשה ממ"ח אמקשה
ויש לדחות ועיין :

ועכ"פ מפשיטות המקשה והגמ' דינמות
ס"ל משמע דלא כהו"ס וכן לשון
הרא"ש והטור אין מורים כדבריו דהרי כתבו
דאף אם נתחבוקו לאחר שגודע התערבות
צטיל ורי"ע שגודע תחילה דנאסר התערבות
דקאמרי משמע שגודע וכ"כ הת"ח דמלשון
הרא"ש והטור ס"ל משמע שלא כדבריו :

והשתא נבוא לשאלותינו ולדעת הרמ"א
וכל האחרונים מלבד הש"ס
אם נתחבוקו אף אחר שגודע התערבות צטיל
והא"ר דפליג היינו משום דס"ל דקנסין
שוגג אטו מזיד וצטיל מ"י מחלק בין ההיא
דל"ט דקנסו שוגג אטו מזיד לההיא דהבא
דלא קנסו ולהלכה קי"ל דאף התם לא קנסו
שוגג אטו מזיד וכ"ס הבא דלא קנסין ובלא"ה
מצינו כמה גדולים דהויכח חי' לא מיקרי
דאוי להחבד כל זמן שלא נתבטלה ומן החורה
מין נמינו ברובא צטיל בלענ"ד דיש לסמוך
ולקבל בנדון דידן להחיר כל התערבות
ונתחבוקי שיש בין הכל ששים נגד האיסור וכמ"ס
הטור והמחבר בסי' ק"ט יבש ציבש שנתבטל
חד בחרי אם ציבש כולן כאחד אפי' לאכול
כו' אחד בפני ענינו אסור אם אין ששים
מפני שהרובע נ"ט ואף דהרמ"א כתב דאם
גודע התערבות קודם שצטיל יחד הכל פרי
דאין תהוין ונאסרין וצמקוס הפסד יש להקל
ולסמוך אדברי המקילין ובפרט כשאכלן שני
בני אדם ועי"ש בסי' ק"ט ואין לי להאריך
בזה כי הכל מנוהג באר הישן בסי' ק"ט

שאלה נא

בעל זכרית הוציא דמקשה בפרו הכארה שחולל
זהא דפרוך הגמרא לקמן ארבע דאמר עשין
אמנה בפירות וא"ע אמנה בדמים מברייחא
דר"א כולם אס' יס' לו מותר דזה פריך דלמא
הברייחא שהמירו ביש' לו היינו משום דאס'
יס' לו מותר משום קנייה המעות דל"ס וקושי'
דמספיק ד"ה הרי שהיה נושא ותיורן דהא
דבחיטס מותר בפסק בלא קניי' מעות אפי'
לרב דהא ס"ל דעשין אמנה בפירות א"כ יס'
לו דחיטס דמותר רק בפסק משהמיר גם יס'
לו דכולן בהכי מייירי ע"י פסק ולא ע"י קניין
ע"ש שואריך בהירומו ומה מוכח דס"ל דפטר
לא מהכי אלא ביש' לו דל"ל אין כאן ההחלטה
לקושיה דאי הטעם בברייחא דמותר לעשות
אמנה בפירות משום דפטר ומשום קניין
המעות א"כ מ"א יס' לו אפי' אין לו נמי דאס'
אין לזה יס' לזה אלא ודאי דס"ל לה"ס דפטר
לא מהכי אלא ביש' לו :

דגב דקושייהו בלא"ה יס' לייסדה דבזכריות
י"ג ע"א אחר ר"ל משום ר' אושיעא
נחן לו מעות לזכרי אבהמחו דביטסה קנה
דמפרש בגמרא דס"ל דבישראל משיכה דוקא
קונה ובגבוי מעות הרי דס"ל לר"א דמעות
אינו קונה בישראל וא"כ אף דפטר אינו בני
שפרע כיון דלר"א מעות אינו קונה ע"ש
בהרא"ש בזכריות :

דעפ"י דבר ת"ש ה"ל יצאתי היטב קושיה
פני יבושע דמקשה הא דלא פריך
ארבע דסבר אין ייבשין אמנה בדמים מוהני'
דקתני יין אין לו מ"א אין לו אפי' יס' לו
נמי דהא א"ע אמנה בפירות ולפי ה"ל ניהא
דמוהני' ל"ק ד"ל דתנא דמוהני' ס"ל דמעות
קונות ומייירי בפט"ל משא"כ מברייחא דרבי
אושיעא פ"ס דליכא לוימר דיש לו מותר ונשום
דמעות קונות דהא ד"א ס"ל דמשיכה קונה
ובמעוה דלא קונה מדאורייתא אפי' בני שפרע
ליכא ועוד דהא בברייחא משהמיר דכולן אס'
יס' לו דמיהא דיש לו דחיטס דמותרים בפסק
לחוד אפי' בלא קניית דמים ותיורן הת"ש .
אמנה במוהני' דלא חגי יס' לו בחיטס שפיר
י"ל דמייירי ע"י קניית מעות ולא בפסק ע"פ
מוכח דהבעל זכרית הוציא לא ס"ל במהרש"א
דמוהני' אפי' באין לו בפטרו מוחזק וכיון דגם
המהרש"א אין לו דאי' לזה אלא מכא קושייהו
דמ"פ אבוי מ"א אין לו כו' דלמא מתני' בפטרו
ואס' יס' לנו תירך אחר על קושייהו לא מוכח
נעדי ולדעת יס' לי תירך מרווח לקושייהו :
דהנה

מייירי ביש' לו הגם דאס' לא מייירי מפטרו
דבסתמא לא פטרו מחזקו וכמו שהבאר לקמן :

וכן מה דאיתא בש"ע י"ד סי' קס"ג סעיף
א' מי שהי' נושא בחבירו ענה ואמר
לו חן לי מעותי שאני רוצה ליתן בזה חוטם
ואמר לו לא ועשאים עלי כשער של עכשיו אס'
יס' לו מותר וכתב הט"ו והש"ך דיש לו מותר
משום דמי' ב' מהשתא וכי מיקרא ברשות'
איקרא ולא הוי ריבית כיון דקאי עלה בני
שפרע עכ"ל גם מהא אין ראי' לנכון דידן
דאס' מייירי ביש' לו ובלא פטרו אצל ערין יס'
לומר בפטרו מהבזק דהוי כאלו נתן לו דמים
עכשיו שרי אפי' באין לו דאס' אין לזה יס'
לזה ע"ל דריבין אט' לזכר דידן הוצא מגמול
והיה בב"מ דף ס"ב ע"ב :

דגרסינן שם אנהניחן דקתני ואחיה
היו וסתקן יתא השער פוסקין כו' אחר רבא
בבא לחוב דמייבין וכדתינא הרי כו' אחר ליה
אבוי אי דלא כהאסורו הבא לידו דמי מואי
איריא אין לו אפי' יס' לו נמי ומסקין אלא
אמר רבא כי שביבא ר' אושיעא פסק לוהני
דמותרתא מתניתין כוהני דתני ר"ה הרי שהי'
נושה כו' אחר רבא ש"מ מדר"א חלת ש"מ כו'
וש"מ איתא לדר' דאמר מה לי הן מה לי
דמיהן דאחמר רב אחר עושין אמנה בפירות
ואין עושין אמנה בדמים ור"א אחר מה לי הן
מה לי דמיהן מיהני' כולם אס' יס' לו מותר
אמר ר"ה בשותף כו' אחר רבא שהתא דאמר
ר"ה מל"ה ומל"ד אמרינן מל"ד ומל"ה בני אמרינן
ופוסקין על שער שבשוק אע"פ שאין לו עכ"ל
הגמרא ועיי"ש בחוס' ד"ה ופוסקין על שער
בשוק :

ובתוספות ד"ה הרי שהי' נושה ומקשים
הימא והלא מעות קונות
כו' ור"ל דמייירי שלא פטרו מחזקו ע"ל שיהן לו
החיטס וכתב המהרש"א והא דאקשינן מואי
איריא אין לו אפילו יס' לו נמי ליכא לוימר
דמוהני' דהא מייירי בפטרו מוחזק דא"כ כיון
דמעות קונות בכה"ג אפי' אין לו נמי ומשעמא
דאע"פ שאין לזה יס' לזה הרי למדנו מזה
דברי מהרש"א ה"ב דפטר על החיטס אפי'
אין לו נמי ולכאורה פירושו בתוס' מוכח ומוכרח
ולפ"י צדקן דשאלתין עלי' נמי שפיר עבד
ואין כאן שום חשש איסור ריבית :
אך מהא דשטנדרו חולק עליו והוא הגאון

ועוד יש לתרץ קושיהו דהנה הפי' כתב דסתמא דולתא דאין אדם פטור את הלום מחובו עד שיתן לו חמורו ולכך כתבו כל הפוסקים לאסור בסתמא בזה מחמת חובו ולא הזכירו דוקא בזה פטור אלא דמן הסתם לא פטרו ולפי' בלא"ה ל"ק קושיהו דמאי פריך אבוי אפי' יש לו נמי דלמא מתני' בפטרו זה אינו דהא מתני' לא אחי לאשמיען אלא חיהו תרביית וא"כ מי דחקו לומתני' לאשמיען בדין לו ובפטרו דהוא לא שביח שיפטרו מחובו טפי ה"ל למתני' לאשמיען ביש לו ובזה פטרו ולא דרישן כלל לחי' המהרש"א :

ובמה שתרצתי אקושי' מהרש"א חורתי כמו ליישב היטב קושי' הת"ח ולהוכיח עוד דלא כמהרש"א דהנה הת"ח מקשה מ"פ הגמרא ובי אין לו יין מאי הוי וסתתן א"פ על הפירות עד שיאז השער יאז השער פוסקין דלמא מתני' דקתני וכן השער מיירי בשער קטן דאין פוסקין בדין לו ע"ש שהאריך :

ונראה דל"ק מונקדים מה שכתב חוספות בסוף ד"ה לקח דמקשים מ"א דאין לו יין אפי' יש לו יין נמי אסור דהא היין בזה מכת חטים והחטים ענינן אסור ותי' חוספות דנקט יין אין לו משום חטים וכתב הפ"י דדבריהם חמורים למאור דא"כ ליתני בקיבור חטים אין לו ותי' דכוונתם דנקט יין אין לו וגם חטים ואי הוי לי' חטים החטים לבד מותרין והיין אסור ע"ש :

ואני אמרתי פירש אחר בכוונתם והיינו דנקט יין אין לו לאשמיען דגם חטים אין לו הא אילו ה"י לו חטים וגם יין שניהם מותרים וקמ"ל מתני' דאמרינן מה לי הן וי"ל דמיהן וגם זה נכון בכוונתם ויהי' כוונתם איך שיהי' הן כפי מה שפי' הפ"י והן כפי מה שפרשתי אין כהן קושי' שהקשה הת"ח דהנה ודאי דקושייתו דלמא מתני' מיירי בשער הקטן אינו רק לשיטת חוס' דלשיטת רש"י בלא"ה ל"ק דלמא מתני' בשער הקטן דא"כ למה החטים מותרין אף בדין לו דהא אין פוסקין בדין לו עד שיאז השער הגדול אלא ודאי דקושייתו לשיטת חוס' ולפי' הנ"ל גם לשיטת חוס' לק"מ :

ותחילה נתרץ ע"ד פירוש פ"י בזהו' היינו דהמקשה פריך הכי ובי יין א"ל מאי הווי וסתתן יאז השער פוסקין ואי דמתני' מיירי בשער קטן מ"א דין א"ל אפי' יש לו נמי דהא החטים נמי ה' אסורין כיון דאין לו

דהנה בלא"ה קשה ארצה מאי ס"ד מקושיית דאבוי אפי' יש לו נמי . ונראה דעוד מקשה הטיטה מקובלת מאי טעמא דהנה דברייתא דאוסר אפי' ביש לו כיון דאין דריך לקנות ותי' כיון דזה בלהוואה מחזי כריבית עוד תירץ כיון דליכא קניין בשלמא כי יקני' לי' מעות השתא איכא מי שפרע אצל בלהוואה אפי' מי שפרע ליכא :

ואמרתיו דנפקתא איכא בין הנך ב' תירושים דלתי' ראשון דמיחזי כריבית כיון דזה בלהוואה א"כ אף דפטרו מחובו נמי אסור דעכ"פ מיחזי כריבית דהרי ביש לו מותר כמו בדין לו ובתן לו מעות ואפ"ה אסור בדרייתא ביש לו כיון דלא נתן לו מעות השתא רק דזה ע"י הלוואה מיחזי כריבית ה"ד בפטרו דעכ"פ בל' מהלוואה :

אמנם לתי' ב' דהש"ט כיון דליכא כאל קניין דבהלוואה אפי' מי שפרע ליכא יש לומר לדעת חוס' דבהלוואה ופטרו מחובו כיון דמעות קנות מהני ביש לו וזה לדעתו מוכח ומסתבר :

וא"כ מתוך קושייתו דמה ס"ד דרבה מקושי' דאבוי : גם קושי' המהרש"א לק"מ דרבה יש לומר דס"ל דלכך אוסר התנא דברייתא אפי' ביש לו כיון דאין כאל קניין דמיירי בזה פטרו מחובו אצל היכא דאיכא קניין מהני ביש לו ומתני' דביש לו מותר מיירי בפטרו מחובו ואפ"ה אין לו אסור דפטרו לא מהני אלא ביש לו וכמ"ס לעיל אבל אבוי ה' סבר דהא דאוסר בדרייתא ביש לו הטעם כתי' ב' דהש"ט דמיחזי כריבית ואי משום מיחזי כריבית אף בפטרו מחובו אסור וא"כ פריך אבוי שפיר מ"א אין לו אפי' יש לו נמי ואי בקושי' המהרש"א דלמא מתני' בפטרו ז"א דאבוי דס"ל משום דמיחזי כריבית אף בפטרו אסור כיון דזה ע"י הלוואה עכ"פ מיחזי כריבית ובהיותן לא מנעי' דלא מוכח כמהרש"א אלא אפי' דמוכח להיפך דפטרו לא מהני אלא ביש לו :

והשתא דהתיבא להבי' י"ל דגם המהרש"א לא כתב כן דמהני פטרו אפי' בדין לו אלא לאבוי דע"כ ס"ל הכי דא"כ לא מוקשה מידי ממתני' . אמנם רבה דלא חש לקושי' דאבוי גם המהרש"א ס"ל דלרבה לא מהני פטרו מחובו בדין לו והלכך בזה כרבה נגד אבוי תלמידו :

שאלה נא

שוב מלאהי בספר אשל אברהם להנאח
מברורא דם'ל נני דפטרו מחונו לא
מהני חלא ב"ל :

ועתה אהובי יודי נפשי אם אתה היית
שואל אחי קודם שפסק עם ראובן
סייתי אומר לך שלא יעשה כן. אמנם אחרי
שכבר נעשה מעשה ומה גם שכבר קבל מראובן
החיתום שפסק עמו. ולכ"ע אין זה כ"א חנק
ריבית. וזאת ריבית חף דקו"ל כהנך פוסקים
דס"ל דאזק ריבית מחזירין לנאת ידי שמים
ודלא כחוספות וסייעה מ"מ נדון דין
דבלא"ה כהנך המהרש"א דפטרו מחונו מהני
אפי' בחין לו ולא מצינו בהדי' מאן דחולק
עליו בזה חוק מבעל אשל אברהם. וא"כ בזה
ודאי דיש לסמוך אהני גדולי ראשונים דס"ל
דאזק ריבית חף לנ"ש אינו חוזר. עם כל זה
אני אומר דבר זה רק להלכה ולא למעשה
ואתה אהובי את אשר תבחר הקרב כי ידעתי
כי ירא חלקים אתה וגם יש לך לב נכון להנין
ולשכיל והנני אהבך עד"ש תמיד
דקטן מעגל שטינהרם

שאלה נב

נשאל נשאלתי במעשה שה' ראובן
הוציא שטר על שמעון
במאה ונה וכו' עדים חתומים על השטר
ושמעון טוען שהשטר מזויף ושהוא מעולם לא
זכה לכהנו או לחתמו ואין כתב ידו יוגז
ומוקים אחר לקיימו ואח"כ הביא ראובן אותם
עדים עומדים שהתנו תחת השטר להעיד על
כתב ידו ואמרו העדים כהנך ידינו הוא זה
אבל חנוכים היינו והלכנו להם ולא פירשו
דבריהם אם הי' חנוכים מחמת מונו או
מחמת נפשות וגם הכ"ד שכתו ולא ידעו לשואלם
על חנוכם ונעשה אני שואל כיני נדוינה
להאי דינא :

תשובה

על אשר מעכ"ת שאלתי באמרו העדים
סבם חנוכים היינו והלכו להם אם
נאמר בכוונתם ונחת מונו או חנוכים מחמת
נפשות דבר זה צריך עיונה רבה בש"ס ופוסקים
ע"כ מוכרח אני להאריך באשר שדן זה לא
מפורש כל כך על כן צריכין אנו לחזור ולהפס
עד מקום שירי יד כהנך מונעת ולדמות מילתא
למילתא :

גרסינן

לו ולא יא' השער ואי כתי' חוס' דמסוס
חיתום נקט לה ולא חני בקיור היטס א"ל
לאשמעין דאי הי' לו חיתום היין לנדר חסור
זו משנה שאינה צריכה דהא דחיתום מותרין
בנתיק לו מעות ויש לו חף שלא יא' השער
מחני' היא. לקמן ע"כ ע"כ הי' הוא החילה
לקיורים פוסקין וגם הא דין לנדר חסור זו
במי פשיטא דהא אפי' אי הי' נותן לו המעות
השתא היין חסור בחין לו כיון דלא יא' השער
כ"ש דבא מהחוב דחיתום דחסור ופריך הנוקשה
שפיר דע"כ מוכח דמחני' מיירי בינא השער
הגדול וכ"ל לפי מה שפירש הפ"י :

אמנם לפי מ"ש גם אחי לפרש דברי
חוס' נמי לק"מ קושי' הת"ח וכוונתו
הי' השער הגדול דאי בשער הקטן קשה
מ"ל יין א"ל אפי' יש לו נני חסור דהא
החיתום אסורים כיון דלא יא' השער הגדול
וכקושי' חוס' כו' ואי כתי' חוס' דקטן ויין
א"ל דגם חיתום אין לו הא אילו הי' לו חיתום
וגם יין שניהם מותרין דקמ"ל מה לי כן ומל"ד
ולעולם דמחני' בשער הקטן מיירי לזה י"ל
דא"כ עכ"פ מוכח ממחני' דמל"ה ומל"ד דאמרינן
וכ"ל למקשה דאי מל"ה ומל"ד אמרינן ה"ה
דאמרינן נמי מל"ד ומל"ה ופוסקין אפי' על
שער קטן דיותר דידמן לנכל המעות לקנות
חיתום כו' וכמו שכתב חוספות לקמן ד"ה ופוסקין
כו'. וא"כ לו דמחני' מיירי בשער קטן אפי' ה'
מוכח דפוסקין חף אשער קטן כיון דס"ל להנא
דמחני' דאמרינן מה לי כן ומל"ד ה"ה דאמרינן
נמי מל"ד ומל"ה ופוסקין על שער קטן ופריך
שפיר :

אך דאכתי יש לפקפק דלעולם מחני' מיירי
בשער קטן ונקט יין א"ל משום חיתום
דנמי א"ל ולאשמעין דאי הי' לו חיתום וגם
יין שניהם מותרין אבל לא מטעם דאמרינן
מל"ה ומל"ד כי היכי דתידוק מינה ה"ה מל"ד
ומל"ה נמי אמרינן ופוסקין על שער קטן רק
דלכך מותר אפי' ציין אס"ל חף דא"ע אמתה
בדמים וכבר משום דמחני' מיירי בפטרו מחונו
ומשום קניית מעות וכנ"ל ולעולם בשער קטן
חנוכים לפמ"ש לעיל ניהא דס"ל להנוקשה דלא
ה"ל למינקט במחני' בפטרו מחונו דוקא שהוא
מלחא דל"ש שפטרו מחונו טרם יקבל תעורתו
טפי ה"ל לאשמעין בלא פטרו וכנ"ל העולה
מה דמגמרא נני אין להביא ראי' ברורה לא
לכאן ולא לכאן :

רשעים דאלי מחמת נפשות לא שכיח ויש לר
קול. אך באמת אין מזה ראי' דוקאי באמרו
סתם אנוסים היינו אנו אומרים דמ"ג הי'
וכדי שלא לעשותן רשעים והא דכקבו תוספות
דאין נאמנין כשאמרו אנוסים היינו מחמת
מוון בנינו דא"ב אמרי מ"ג כיון דמ"ג לא
שכיח דשאני התם דהא באמת הם אומרים
דהי' אנוסי מחמת מוון ושוי' נפשי' רשעים
שוב אין לנו לומר דנהימנו בנינו דא"ב אמרי
אנוסי היינו מ"ג דלמא לא רצו לטעון הכי
דהי' אנשים מ"ג דלא ניחא לכו לטעון טענה
דלא שכיח דאנוס יס לו קול אבל היכא דטענו
בסתם אנוסים היינו דאכתי לא משוי' נפשי'
רשעים שפיר י"ל בכוונתם דלמחמת נפשות הי'
אף דלא שכיח כדי שלא נלמדכו לומר דשאו
ענון רשעים וכו' כשאמרו. אנוסים היינו מחמת
מוון לא אמרינן פלגינן דיבור' כיון דלפי
טענתם רשעים נינהו מה"ת לנו לומר דפלגינן
דיבור' דאנוסי הי' מ"ג דלא שכיח וזה סברא
נכונה לענ"ד ויהא איך שיהי' מתום הכ"ל
לא מוכח עכ"פ מידי לא לכאן ולא לכאן :

אבל נראה לי להוכיח מתו' הכ"ל דכשאמרו
סתם אנוסים היינו דאנו אומרים
דכוונתם דהי' אנוסים מחמת מוון דהנה עוד
מקשה תוספות ד"ה אין נאמנים הכא ליכא
לאקשוי דניהמנו בנינו דא"ב אמרי פרוע הוא
דכיון דמקוים הוא הוי מינו בנינו ועוד דחזורים
וונגידים הם ועוד דבשני עדים לא אמרינן
מינו ובירשא נאמנין משום דא"ב שחקי עכ"ל
התום :

וקשה לפ"י מאי מוקשים תום דליהמנו
כשאמרו אנוסים מחמת מוון בנינו
דא"ב אמרי מ"ג דהא ע"כ ידעו מתירוסם
דמינו בשני עדים לא אמרינן דא"ב קושייתם
דלעיל אס"ד דרב"ה אסיפא קאי במ"ע דליהמנו
בנינו דפרוע וכו' תירוסם דש דכיון דמקוים
הוי בנינו במ"ע וגם כיון שהגיד אינו חוזר
ומגיד לא שייך לרב"ה וכמ"ש הוהר"ם ש"ך
ולית לן חירין אחר אלא דמינו ל"א בשני עדים.
וא"כ או דהוי להו לתום להקשות בפשיטות
דניהמנו בנינו דפרוע וכקושייתם דלעיל או
דאכתי לא מקשים מידי ומהר"ם ש"ך כתב
דבאמת דקוש' תום' נמי דליהמנו בנינו דפרוע
זה אינו כמשמע דא"ב מאי חירין תום' בחד
חירין דאנוס מ"ג ל"ש אכתי קשה עכ"פ דניהמנו
בנינו דפרוע :

אמנם

כא ב

גרסינן בכתובת דף ח"י ע"ב בנחמנין
העדים שאמרו כתב ידינו הוא
זה אבל אנוסים היינו קטנים היינו כו' הרי
אלו נאמנים ואם יש עדים שהוא כתב ידם
או שהי' כתב ידם יולא ממקום אחר אינו
נאמנין. אמר רמי בר חמא לא שנו אלא
שאמרו אנוסים היינו מחמת מוון אבל אנוסים
היינו מחמת נפשות הרי אלו נאמנין. א"ל
רבא כל כמינא כיון שהגיד שוב אינו חוזר
ונועד וכו' ה"מ על פה אבל בשטר לא
האמר ריש לקיש עדים החתומים נעשה כמי
שנחקרו עדותן בנ"ד אלא כי אחמר ארישא
איתמר הרי אלו נאמנין. אמר רב"ה ל"ש אלא
שאמרו אנוסים היינו מחמת נפשות אבל
אנוסים היינו מחמת מוון א"כ מ"ט אין אדם
חשים ענינו רשע עכ"ל הגמרא וקיי"ל כרבא
דבאמרו אנוסים היינו מ"ג נאמנין אבל
כשאמרו אנוסים היינו מחמת מוון א"כ ועיין
בש"ע ח"מ סי' מ"ו :

אנוס כל זה בפירושו העדים דבריהם
נמה שאמרו אנוסים היינו אם הי'
אנוסי' נחמת מוון או מחמת נפשות אבל
בנדון שנשאלנו עליו דסתמו דבריהם ואמרו
סתם אנוסים היינו נריכין אנו לחקור אחר
בוונתם אם כוונתם מחמת מוון או מ"ג ולעמוד
על החקירה הזאת נריכין אנו להקדים דברי
התוספות דר"ה מחמת נפשות דמקשים וא"ת
וכי אמרו אנוסים היינו מחמת מוון ליהמנו
בנינו דאי בני אמרי אנוסים היינו מחמת
נפשות ל"ו וחיריט דאנוס מחמת נפשות לא
שכיח ועוד דבשני עדים לא אמרינן מינו. תו
מקשים דבינור שאל"ה המתחיל נאין אדם כו'
וא"ת והא קסבר רבא פלגינן דיבורא א"כ
הכא ניהמנו דאנוסים הי' אבל לא מחמת
מוון אלא מחמת נפשות ותיזק תום' בחד
חירין דאין לנו לומר מעמינו דאנוסים הי'
מחמת נפשות דאנוס מחמת נפשות לא שכיח
ע"כ :

והנה בנדון דידן דאמרו סתם אנוסים
היינו יש לנו לומר דאנוסים הי'
והנה נפשות דמהיכי חימי לומר דהי' אנוסים
מחמת מוון דהא כל ישראל בחזקת כשרות
ולמה לנו לומר שחתמו מחמת מוון ולעשותם
רשעים או איפכא דיש לנו טפי לומר דאנוסים
הי' מחמת מוון אף דנעשו רשעים בכך כי
אנוס מחמת נפשות לא שכיח אבל מדברי תום'
הכ"ל נשמע לכאורה דאם אמרו בסתם אנוסים
היינו דאמרינן דמחמת מוון הי' אף דנעשו

שאלה נב

אמנם יראה לומר

דלק"מ דהל' הוא
דמינו בשני עדים
לא אמר' . הטעם דאין אחד יודע מה בלב
חנינו וכ"כ תוס' בב"ב דף ע"ב גר"ה
דאין דעת פליהם שזה ומה שיראה זה לטעון
לא יטעון זה אבל אי בני שתקי אמר' אפי'
בני תרי וכמ"ש תוס' בד"ה א"ל דמינו דב"ת
לא אמרין ובדישא נאמנין משום ויגו דא"ב
שתקי . וא"כ יש לוותר דוודאי תוס' בקושיהם
כמי ידעי דמינו דב"ת לא אמר' . ולכך לא
מקשים דלקימונו במיגו דפרוע . אמנם כוונת
קושיהם דלקימונו אי אמרו אנוסים היינו ומחמת
ממון במיגו דא"ב אמרו אנוסים היינו ותו לא
וממילא אמר' דאנוסים הי' מחמת נפשות .
דבקושיהם ס"ל דאנוסים מ"צ שניה יומה"ת
לומר דכוונתם הי' מחמת ממון ולשו"י נפשיהו
רשעים וזה הוי כמיגו דא"ב שתקי דאמרינן
אפי' בני תרי . ותירצו דמ"צ לא שניה ואף
אי לא אמר' דק אנוסים היינו ותו לא .
גמי אמרינן דאנוסים היו מחמת ממון דמחמת
נפשות לא שניה א"ב מיגו דב"ת לא אמרינן
היינו דמיגו זה גרע ממיגו דא"ב שתק דהיינו
א"ב שתקי מכל וכל ולא בלו כלל להעיד אמר'
אבל מיגו דא"ב אמר' סתם אנוסים היינו
ולשתוק לא אמרינן . או דכוונתם דע"פ להיינו
במיגו דא"ב אמרו להדיא אנוסים היינו מ"צ
או פרוע וכמ"ש המהרש"א יו"ט קאמרי דמינו
דב"ת לא אמרינן . ודוק :

ולפ"ז מוכח דס"ל להחוס' דאף כשאמרו

דק אנוסים היינו ותו לא . אמר'
גמי דכוונת העדים בזה שאמרו אנוסים היינו .
היינו מחמת ממון דמחמת נפשות ל"ש וממילא
דנפשות שאלחנו דכוונתם הי' מחמת ממון
ואין נאמנים דאין אדם שמים עצמו רשע וחייב
שמעון לפרוע ככל הכתוב בשטר דהא העידו
שכתב ידם הוא זה ובמה דאמרו גמי אנוסים
היינו אמרינן דמחמת ממון הי' וא"כ . והוי
שטר מעליא ובחזקתו ובני שלומי :

אך

יש לומר בגדון דידן דטען הלוי מוזיק
אף באמרו העדים להדי' כ"י הוא זה
אבל אנוסים היינו מחמת ממון אפי' השטר
פכול ושמעון פטור מלשלם וכמו שאבאר אי"ה
דהנה בל"ה צריכין להבין החוס' ד"ה א"כ ה"ל
דמקשים דליהמונו במיגו דא"ב אמר' פרוע הוא
דלמא מיירי מחמת דהלוה טוען מוזיק ואף
אפי' אם בלו עדים ואמרו פרוע הוא אינן
נאמנים ובדליתא בשבועות דף מ"ה ע"ב הוה

דאמר ליה למכריה דב"ל מאה זוזי דחופתך
אמר ליה להד"ס אל' אייתי סהדי דחופי
ופרעי' אמר אביי מה נעבוד אינכו אמר
אחיי אינכו אמרו פרעיה . דבא אחר כל
האומה לא לויחי כאומר לא פרעתי דויעב"ל
הגמרא שם . וא"כ קשה וזה נוקשים תוס'
דליהמונו במיגו דפרוע דהא אף כשטענו העדים
דפרוע הוא אינן נאמנים כיון דהלוה אמר
מוזיק מודה שלא פרע דכל האומר לא לויחי
כאומר לא פרעתי דמי . ולכאורה הי' בדעתי
לומר דקושיהם קאי לאביי דלא ס"ל כל האומר
לא לויחי כו' ונקשה תוס' שפיר לאביי מוהתי'
ולרצא יש לומר דמתי' מיירי בטוען מוזיק
ול"כ לרצא דליהמונו במיגו דפרוע הוא ד"ל
דלרצא מיירי מחמתן בטוען מוזיק וממילא
ל"כ קושיהונו ס"ל דהוי להו להוס' להקשות
לרמי ב"ח גמי דליהמונו במיגו דפרוע . ד"ל
דב"ח ס"ל כרצא דכל האומר לא לויחי כאומר
ל"פ דמי ומוקי למתי' בטוען מוזיק :

אבר

זה דוחק דא"כ לא הוי להו להחוס'
להחוס דכריהם ועוד דסוגיין קאי
לרצא . לכך כראה לי דהנה לכאורה תיזם
מאוד ללישנא קנא דב"ח מי דחקו לאוקמי
מחמתן באמרו העדים אנוסים היינו מחמת
ממון וכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד למה
לא מוקי מחמתן דמיירי באמרו אנוסים היינו
מחמת נפשות וכאוקימתא דרצא :

ונראה ד"ל דרמי ב"ח הוכיח לעצמו

דע"כ מחמת' מיירי דאמרו העדים
אנוסים היינו מחמת ממון דהיינו דרמי ב"ח
ידע מצייהא דלקמן דהני' ה"ר אין נאמנין
לפוסלו דב"ר ר"מ וחכ"א נאמנים ומסקינן
דפליגי במורה בשטר שכתבו אי צריך לקיימו
או לא ולא נחא לי' לרצא לאוקמי פלוגתא'
בהדי דא"כ קשה ליפלטו בלוה גופי' וכמו
שמוקשים תוספות לקמן בד"ה טעמא דר"מ
ובחירוט לא ס"ל לרצא אע"כ דמתי' מיירי
באמרו מחמת ממון ור"מ לטעמו' וחכמי'
לטעמיה' :

דשם

בכריהו דף י"א ע"ב חק אמרו לו
שנים חבלת חלצו וכו' ואמר לא
אבלתי ר"מ מחייב וחכמים פטרינן דמיה אם
ירצה לומר מזה הייתי ואיני נאמנין לך בגמרא
טעמיה' דרצא נוסח' דא"כ נחמן על עצמו
יותר ממה עדים או משום ויגו דא"ב אמר
מזה הייתי כו' ע"ש . וא"כ יש לומר דרמי
ב"ח הי' סבר דטעמיה' דרצא דפירו' מקדבן

נוסח מניגו דא"כ אמר מויד הייתי ואף דמשים
עלנו רשע מ"מ היכא דאית לי' מניגו אפי'
היכא דמשים עלנו רשע בטענתו כאמן במניגו
ור"מ ס' דאפי' היכא דאית לי' מניגו אין
אדם משים עלנו רשע. ולפ"ז יש לומר
דבריייתא דהכא מיירי ב'אמרו' אנוסים היינו
מחמת ממון דר"מ ס' דאין נאמנים משום
דא"ל משים עלנו רשע אף דאית לי' מניגו.
וחכמים נמי בשיטתם אזלי דס'ל במניגו כאמן
אף היכא דמשים עלנו רשע ולכך ס'ל דנאמנים
אזל ב'אמרו' מחמת נפשות דלא משוי' נפשייה'
דעדים גם לר"מ נאמנים לומר אנוסים היינו
מחמת נפשות במניגו דאי בעי שחקי :

ולפ"ז יש לומר דתוס' מקשים שפיר דליהמונו
במניגו דפרוע והיינו דקושייתא קאי

בשיטת רש' דלקמן דפליגי ר"מ ורבנן במודה
בשטר שכתבו. וא"כ ע"כ דמהני' מיירי בטוען
הלוה פדע. אונס לרב"ה ל"ק דליהמונו במניגו
דפרוע ד"ל דרב"ה נוקי למחני' דמיירי בטוען
מוזויף ובאמת לא פליגי ר"מ ורבנן במודה
בשטר שכתבו אלא דפליגי אי' כאמן במניגו אף
היכא דמשים עלנו רשע אס' לאו : אח"כ ראייתו
דפני יהושע מקשה קוש' ה"ל אחוס' דלימא
דמהני' מיירי בטוען הלוה מוזויף והירן דתוס'
ס'ל כהרשב"א הובאו בש"ע ס' פ"ג דבטוען
הלוה מוזויף לא הוי כאומר לא ליתוי דהא לא
כפר בהלוואה רק שאומר שהשטר מוזויף ור"ה
לומר שיקיימו ואח"כ ידין עמו עכ"ל :

ואני אומר דמתוס' לקמן בדף י"ט ע"א ד"ה
מורה בשטר שכתבו משמע דס'ל כדעיה

הראשונה דאס' טוען הלוה מוזויף הוי כאומר לא
ליתוי דהנה מקשים שם דניהמן לומר פרוע
במניגו דמוזויף ותירצו דשמא ירא ליה לטוען
מוזויף פן יכחישוהו וזה לבאורה ניחא דאס'
אמרין כשהלוה טוען מוזויף ואח"כ באו עדים
לקיימו הוחזק כפרן ושבו אינו כאמן לומר
פרוע אף לדעיה אחרונה דלא הוחזק כפרן
כיון דלא כפר בצוף הלוואה רק דהוי כשאומר
שיקיימו ואח"כ ידין עמו ולא הוחזק כפרן מה
יש לו לירא דפן יבואו עדים ויכחישוהו הא
לא נעשה כפרן בזה טענה דלא הוי אלא
כאומר שיקיימו ברישא ואח"כ ידין עמו אלא
ודאי דס'ל לתוס' כהך דיעה דהוחזק כפרן
ושפיר י"ל דאזלי מחתיירא לטעון מוזויף דלמא
יבואו עדים ויכחישוהו והוחזק כפרן ושבו אינו
כאמן בשום טענה ודוחק לומר דתוספות כתבו
הכי למ"ד מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו אלא
מו"ד דס'ל דאין צריך לקיימו ס'ל דלית לי'

כדי לפסול השטר ודו"ק היטב :

אך כל זה לרבא דס'ל דאמרין פלגין
דיבורא אף לרב"ה לא רצה תוספות
להקש' דניהמונו במניגו דפרוע ד"ל כ"ל דמהני'
מיירי דהלוה טוען מוזויף וכל האומר לא ליתוי
כאומר לא פרעתי דמי וכ"ל ואפ"ה אינן נאמנים

שאלה נב

מחנות נפשות לא שכיח ואזה כח דבאמרו
סחם אנוסים היינו אמרין אנוסים מחמת
נפשות ואפס פלוגתא לא מפשינ' וא"כ
שמעון פטור מלשם :

הגם דדברי ריב"ז לא לכאור' אינם מוסכמים
דבכתובות דף ע' דאמר רבי אליעזר
האומר פתח פתוח מלאחי נאמן וכתב הר"ש
דוקא בנכחישתו או בשותקת אבל אם אמרה
באותה שפתחה פתוח ונאנסה תחתיו בלשון
ישראל נאנוגה דברי ושמא ברי עדיף כך
מוצאני בשם הרר יונה וטעו הלמדיו כיון
דליכא אלא חד ספק דדיבורא דידה לא מהוימנא
כו' וסיים אף דהכא איכא חזקה עס הדרי
חזקה נדקת מ"ו אונם לא שכיח ויש קול
לאונם עכ"ל הר"ש וע"ש ובפוסקים :

עכ"פ חזין מדברי הר"ש דאף דהיא
טוענת בדרי דנאנסה ובעלה שמא
אפ"ה אינה נאמנת וגם לר"י דנאמנת היינו
משום דברי ושמא ברי עדיף הא לא הכי אינה
נאמנת רק דאמרין דברטון יצתה נגד חזקה
כשרה וליה לא נאמר אף בשותקת וכ"ש
בטוענת להדי' נאנסה דהיא נאמנת דנאנסה
אף דלא שכיח מלווה דיצתה ברטון ועשהה
נבלה בישראל דהא לדעת הריטב"א בני אמרין
כשאמרוסם אנוסים היינו דמחמת נפשות הו'
אף דל"ש כדי שלא נאטרכו לומר דמשווי נפשי'
רשעים אבל באמת יש לחלק בכמה אנפי ולא
שקבין פשיטותא דהריטב"א מפני הספק
דנכתקו לן בדברי הר"ש כי החילוק מנואר'
וא"כ נדון שלפנינו נראה דכיון דלא מוספיקם
בדעת העדים מספק אין מוילין ומון בשטר
זה מהלכה בשום פנים והלכה ישנע היסת
שהשטר מוזיק כל זה נראה לי להלכה אבל
לא לנועשה ואף שנראה לי בפשות דהדון כמו
שכתבתי הכ"ד ידירו לנצח סענדל שטיינהרט

שאלה נג

מרחוק אקרא לשלי' ארזי הרצ כ'
כמורר מענדל נר"ו :

שאלה אחת קטנה אנכי שאל מעם ארזי
והוא בבחור שנשא בחולה וגיירסה
ואח"כ דיברה לו דברים הנכנסים ללב ונחמה
לשוב לקחתה ואין לו בנים אם מותר להחזירה
במועד ודאגה בדבר דאולי ברבות הימים עד
החמסה יחזור בו וימאן מלקחתה ואפסה
להשבתה הרמה במוקדם :

לכבוד

בכתב ידם יוגא ומוקדם אחר דס"ל לרב"ח
דלא אמרין בשום פעם פלגין דיבורא ולא
קשה מידי :

העולה מזה דאם טוען הלכה מוזיק
בענין קיום מדאורייתא אמרין לידן דק"ל כרנא
קיום מדאורייתא אמרין לידן דק"ל כרנא
פלגין דיבורא דבלא"ה אי ליכא קיום השטר
פסול מדאורייתא רק בשטוען הלכה פרוג הוא
דאז כיון דמדאורייתא לא בני קיום לא
אמרין פלגין דיבורא לפסול השטר דכשר
מדאורייתא :

מענה כפי ההנחה הזאת נדון דידן
דהלכה טוען מוזיק ובעי קיום
מדאורייתא אף אם ה' העדים אמרו אנוסים
היינו מחמת ממון היינו אומרים פלגין דיבורא
דנאמנין שכתב ידם הוא זה ואנוסים ה'
אבל לא במה דאמרו אנוסים היינו מחמת
ממון וכ"ש השתא דאמרו סחם אנוסים היינו
ותו לא דאמרין דאנוסים ה' מחמת נפשות
דלו יהא דאמרו להדי' מחמת ממון היינו
אומרים פלגין דיבורא וא"כ השטר פסול
ושמעון פטור מלשם דאנוסים ה' מחמת
נפשות :

אך מפני שאנו מודוין נעשה מעשה הא'
כל הראשונים הירצו לקושי' תוספות
דנהיינו משום דאמרין פ"ד בהירץ אחר וגם
תוספות בענינם הירצו עוד תירוצים ובפסקי
תוס' לא הביאו לתירץ זאת רק תירוצם האחרון
היכא שמכחיזין גוף העדות לא אמרין פ"ד
וא"כ אכתיס לומר דהשטר כשר ומה שאמרו
אנוסים היינו אינן נאמנים דא"א משיק עצמו
רשע ולא פלגין דיבורא :

אמנם צינתי בספרים ומוצאתי את שאלה
נפשי מפורש בריטב"א לחידושי

במסכת כתובות בסוגין דכתב ו"ל אחר שהיה
קושי' תוס' הכ"ל ובתוס' תירצו עוד תירוצים
בזה דלא אמרין פלגין דיבורא דאונם מחמת
נפשות קלא אית לי' ולא שכיח ומיהו כל
שאמרו אנוסים היינו והלכו להם ולא פירשו
מסתברא דאית לן למימר ולפרושי דאנוסים
מחמת נפשות בעינן למימר דכל ישראל בחזקה
כשרות ולא תלינן רשעת בעדים שחתמו
מחמת ממון עכ"ל :

וכיון שכן הוא אף אנו נאמר דגם תוס'
ס"ל בהריטב"א דנאמרו סחם אנוסים
היינו אמרין דכוננתם אונם מחמת נפשות
דאם הריטב"א כתב כן אחריו תוס' דאונם

שאלה בנ

מר

נושאים נשים במועד הוא משום דאין מערבין שמחה בשמחה וכמ"ש הרמב"ם להר"י שפיר יש לומר דאף מן האירוסין מחזירה כיון דגירסה שוב אין שמחה כל כך בחזירתה וגם מדלא מצינו בש"ס דילן דמחלק נהני משמע דבכל גוונא מותר להחזירה במועד :

ובריות כן להר"ף והרמב"ם פשיטא דמותר להחזירה דהא לא מחלקי בין מן הגשואין למן האירוסין ומכ"ש דמותר מן הגשואין אף באין לו נשים ואפילו להטור והמחבר דמחלקי בכך וכחבו דוקא מן הגשואין מותר מ"מ מדסתמו דנריהם דמותר להחזיר גרושתו ולא כתבו דוקא גיש לו נשים פשיטא דס' לדאין לחלק בכך ולענין הסעוד' עיין מזה שכתב הב"י והגלע"ד כתבתי דנרידודו : מעגרל ששינהרס

שאלה בנ

נשאל נשאלתי במעש' שה' בחבורה אחת שלנו נפונק ונשלו נשים הרבה עד חמשים ויותר • ונפתחו אותן מלאו נאחת מהן אפרוח • מה דין שאר הנשים :

גרסינן בחולין דף ל"ז ע"ב אמר רב נחמן גיר בס' ואין גיר מן המנין כהל' בס' וכתל מן המנין בינה בס' ואין בינה מן המנין • ח"ל רב אחי בר אבין לאביי למימר דיהיב טעמא והאמרי אינשי כמיא דביני בעלמא אמר לי' הב"ע דבינת אפרוח • ומוסקי' איתמר אמר רב חלבא אמר ר"ה בינה בס' והיא חסורה בס' ואחת והיא מותרת • והיא דאחי לקמי' דר"ג אמר אבא לא שיער בנ"ז ואני אשער בנ"ה • והוא דאחי לקמי' דר"ח אמר כלום יש שלשים עכ"ל הגמרא :

וכתב הרמב"ם בפט"ו מהלכות מ"א הלכה י"ט גי' שגמ' בה אפרוח שנלקח עם נשים המותרת אם יהיה עם ששים ואחת והיא מותרת • יהיה ששים בלבד נאסרו הכל מפני שהיא גריה • והוסיפו נשיעור ועשו נכון היכר עכ"ל הרמב"ם • והרשב"א כתב עליו שאינו מחזור שלא באנו לבטל הבינה אלא פליטתה • אלא הטעם כמ"ש הרמב"ן דלכך הוסיפו נשיעור לפי שיש בנתיי קטנים וגדולים והבא לבטל נשים אינו משגיח עליו

ב ב

תשובה

לכבוד אהובי ידיד נפשי הרבני האלוף המרום נר"ו :

כתבך הרמה ק"ל ותמהתי מאוד למה זה תשאל לשמי בדבר המפורש במוחתי וכלל הפוסקים • חקן במועד קטן דף ה' ע"ב אין נושאין נשים במועד אבל מחזיר גרושתו • וכן קיי"ל בש"ע א"ח סי' תקמ"ו ואף דכתבו תוס' שם נד"ה אבל מחזיר גרושתו בירושלמי דהא דחיימא מן הגשואין אבל לא מן האירוסין • הא במעשה אשר מעכ"ת שאל עלי' ה' מן הגשואין • וחזרתי אבל הנדון לדעת מהו שאלה ומלמתי לדון אותך לנ"ז כי ידעתי שלא נעלם ממך דין מפורש והוא מתוס' שם ד"ה מפני ביטול פו"ר דכתבו • והא דקחמי אבל מחזיר גרושתו שאין שמחה לו וגם אין טורח וגם ביטול פו"ר אין כאן כיון שה' לו אשה כבר ומסתמא דמילתא יש לו נשים עכ"ל • ומה למדת דהא דמותר לחזור גרושתו דוקא גיש לו נשים אבל באין לו נשים חסור משום ביטול פו"ר ויש לחוש דימתין עד המועד :

אבל גם זה אין צריך לפנינו דתוס' כתבו רק כיון דמן הסתם באשר שה' לו אשה כבר ומסתמא יש לו נשים • וא"כ גם באין לו נשים לא גזרו רבנן במידי דלא שכיח משום לא פלוג • ומה גס הר"ף והרמב"ם כתבו בסתם אבל מחזיר גרושתו במועד ולא מחלקי בין מן האירוסין לבין מן הגשואין ובאמת צריכין להבין למה לא מחלקי בדמחלק בירושלמי וכן מקשה בחמת הב"י בא"ח סי' הב"ל :

אמנם נראה דבכיון השמיטו להירושלמי דהנהא ה' דכתבו תוס' במחזיר גרושתו אין משום ביטול פו"ר דמסתמא כיון דה' לו אשה כבר יש לו נשים היינו לסברת הירושלמי דהא דמותר להחזיר גרושתו הוא דוקא מן הגשואין דמסתמא דמילתא יש לו נשים משא"כ אי אומריק דאף מן האירוסין מותר להחזיר גרושתו • ודאי דקשה האיכא ביטול פו"ר ועכ"ל דמ"ד דס' משום ביטול פו"ר סבירא לי' דהא דתנן בנתינת דמותר להחזיר גרושתו במועד הוא דוקא מן הגשואין אבל לא מן האירוסין • וא"כ יש לומר דהא דכתב הירושלמי לחלק דדוקא מן הגשואין אבל לא מן האירוסין • היינו למ"ד משום ביטול פו"ר • (והירושלמי דסדר מועד אינו תחת ידי לעיין בו) אבל לדידן דקיי"ל דהטעם דאין

שאלה גר

עליו להוציא את כולו שזות ולפיקד הכיפון אחת • חמס הכ"מ כחב לתוך דברי הרמב"ם טעם רבינו שעשו זה היצר כדי שלא יבואו לבטל אותה עמם ע"ל :

והנפקותא בין ב' טעמים אלו לטעם הרמב"ם אם נהפשל בהפסול אחר אפי' צריך ס"א • ולטעם הרמב"ם ב' סגי • וכן יש ל"מ בזה היא שגורה • ועיין באחרונים מה שכתבו מה • והס"כ רוצ' להוכיח מתוס' ד"ה ואיבעיא להו דטעם הרמב"ם סבירא לכו ע"ל :

ואני הייתי רוצה להוכיח בהפסוק דע"כ כטעם הרמב"ם ס"ל • דהנה מוקדים בד"ה בינה ב'ם • והס"ד בשאר איסורים ובינה איבעריה' ל'י מושם דיש בינה שאינה חוסרת וכדאמרי אינשי כמיא דביעי בעלמא עכ"ל • והאדם יראה לעינים בזרות דבריהם דלא הירצו בקיצור דלכך נקט רב נחמן בינה ב'ם לאשמיעי' דאפי' בינה דכמה אמוראי ס"ל דבעינן ס"א והיא אפי' סגי ב'ם • ואחת בהדי דידה ולאפוקי משאר אמוראי ואמרייה דהת' כטע' דרמב"ם ס"ל דלכך הוסיפו בשיעורה מושם דיסודוליס וקטנים ואם כן בנחשיל עם הפסול בששים סגי ור"נ מייירי בנחשיל עם הפסול • ולכך הוכרחו לתרין כתיובות • ואחר כתיב זה מלאהי לבטל כר"פ שתיין כן :

אמנם כאשר שדעת הס"כ רוח אחרת עמו בדעת החוס' והיינו דהוכיח דס"ל כטעם הרמב"ם הכ"ל • יעוד דחוס' בד"ה בבינת אפרוח כתבו ור"ה שאל בינה בנמוא זה דס ונראה דמואס שהיא קלופה כו' והיא דלא משני הבא הא בקלופה והא בשאי' קלופה מושם דסתם בינים מנשלין אותן בקליפתן • עכ"ל • והנה זה חזון בנחשיל עם בינים אחרות אבל בנחשיל אדרבה וכן הסתם ח"ן מנשלות אותן בקליפתן וא"כ סדרי' קוש' הכ"ל חתום' לדוכיה' דה"ל לתרין דר"נ נקט בינה לאפוקי ממשאר אמוראי :

אבל נראה לפרש שאין הכוונה בזה' כמו שכתב הסו"פ הכ"ל דס"ל כטעם הרמב"ם אלא כמ"ש הס"כ דס"ל כטעם הרמב"ם ואפי' לק"מ דהנה הכ"ל מוספקא ל' בדעת הרמב"ם דס"ל דהטעם משום דמיקרי ברי' אם גם בינה שנמא זה טיפת דס דקיי"ל דשאר היכנה בכולה חי גם זה מיקרי ברי' ובעינן ס"א או לא • ובתר דאיבעי הדר פשטה דל' מיקרי ברי' רק בנמוא זה אפרוח • וכ"כ הס"כ שם בסי' ק"י בפשיטות :

ובהיות כן תמי' לו בתמי' קיימת *

לכאורה למה תירץ חזני ומוקי לדר"כ דהב"ע בבינה שיש זה אפרוח • והפ"ה ב'ס"א סגי וע"כ דר"ג פליג משאר אמוראי טפי הו"ל לאביי לתרין דר"ג מייירי בנמוא זה דס ולכך סגי נמי ב'ם • דלא מיקרי בריה אבל בבינה שיש זה אפרוח גם ר"ג כאיך אמוראי ס"ל דבעינן ס"א לבר מייירי ומנ"ל לאביי • דר"ג פליג עליי' דהנך אמוראי ושהוא דלא כהילכתא ובאומת גם החוספות קשה כן דה"ל לאביי לחוקמי בנמוא זה דס ומייירי ל' דלא ננטרנו לוור דר"ג פליג עם ר"ה ואיך אמוראי מייירי אם נאמר דהוס' כהטעם דרמב"ם ס"ל לק"מ אך לפי דבריו דגם החוספות כטעם הרמב"ם ס"ל קשה גם החוספות קושייתנו זאת :

והי' בדעתי לוור דהרמב"ם לשיטתו לק"מ דהנה עוד כתב הרמב"ם בפיק הכ"ל הלכה ח"י כחל ב'ם • ובחל מן המניין הוחל ובחל מודבריהם הקילו בשיעורה עכ"ל הרי חזינן דס"ל להרמב"ם בדבר שאיסורו אינה אלא מודרי סופרים דכו ב'ם • בהדי דידה' ודס בינים חי הוא דאורייתא או דרבנן תלי' ב' תירוטי חוספות לעיל דף ס"ה ע"כ ד"ה והוא שנמא כו' והרמב"ם פסק דס בינים דרבנן וכ"כ הכ"ל בשמו בסי' ס"ו ופ"ו :

ובזה תנין והשכיל דלא רצה חזני לתרין

דר"ג מייירי בנמוא זה דס ולכך סגי בששים לבר מייירי' דא"כ ב'ם • בהדי דידה' תיכני כיון דדס בינים דרבנן ובאיסור שהוא מודבריהם ס"ל להרמב"ם דסגי ב'ם • בהדי דידה' כמו בכתל ולכך הוכרח חזני לחוקמי לר"ג בבינת אפרוח דהוא דאורייתא ובאומת פליג אאיך אמוראי • ודוק :

אמנם אחר כל מה שנאמר בכוונת דברי

הרמב"ם עדיין הזרות בדבריו לא נפלאה היא דכן חזון דס"ל להרמב"ם דס בינים דרבנן אבל ב'ם בינה טמא' מודה הרמב"ם שהוא דאורייתא ובמ"ש נמי המחבר בסי' הכ"ל ס"א וא"כ אכתי' הוי ליה לאביי לחוקמי לר"ג בבינה שנמא זה דס ובבינה טמאה דהיא דאורייתא ולוקין עליו ולכך ציי' ר"ג לבר מייירי • ודוחק לומר דתיא' ליה לאביי לחוקמי לר"ג דקאמר סתם בינה ב'ם • דמשמע מייירי בין בטמאה בין בשאורה • וכן משמע קצת מרש"י ד"ה בבינת אפרוח • ועוד דא"ר בבינה טמאה איירי א"כ הו"ל לאפלוגי מיי' ובי' בד"ה

הכ"ל :

שוב ראיתי דהפ"ת כתב לחלק בדע' הרמב"ם בין ביצה לגיד ודבריו נפלאים וממנו דא"כ תקשי משומן הגיד וגם מנייה טמאה • אלא דלא הכפר"ח :

ונחזור לענינינו במעשה שזא לפטע דנתבשל כך ביצה

אפרוח עם ביצים אחרים לכ"ע בעין ס"א • בין לטעם הרמב"ם ובין לטעם הרמב"ן • מ"מ כבר כתב הרמ"א דקליפת היתר מותרים לבטל האיסור • והש"כ בסקט"ו כתב דארבעי ושבע די לבטל האיסור דמ"ז ביצים בקליפתן עולין לס"א ביצים וגם כיוון דנתבשלו במים • גם המים מותרים לששים וכונ"ש הש"כ ושאר אחרונים וגם לא הוציאו הביצים מהקדירה ומהמים עד אחר שנתבשלו וליצא למישה להא דבס"י ק"ז וגם ה" הפסד מרובה וממש שעת הדחק • ומכל זה נראה לי כביני בזה תחת דביצים הנותרות מותרות להלכה ולמעשה כיוון שיש יותר ויותר מששים הרבה עם הקליפה והמים • זהו מה שנראה לענ"ד • וה' יגאלנו מסגילות • הקטן מענדל שטיינהרץ

שאלה נה

למרבח המשרה ולשום אין קן לכבוד אהובי אדונינו כו' כמפורד מענדל נר"ץ יאיר לעד

קורם לכל דיבור ואמירה בחתי לבקש מחדושי שאל ימים עלי תטא ואשמה על שצאתי חוץ לגדרי מדרך המוסר להיות זעיר שאל בשלמא דרבה • אבל ההכרח לא יגונה כי תורה היא וללאמוד אני נרדף במעשה אחת שזא לפני צנף שלא נמצא לו מרה וקורם שהובא הכבד לפני המורה נאחד הכבד שלי טעיה מקורם א"ה יצה טעם מ"א ים לסמוך בזה המרח"ב וסביעמו שמוסריין ציטל המרה ובפרט דאפשר וקרב לודאי אילו הייתה הכבד לפניו ה' נרגש טעם מר וכמ"ש הש"כ בס"י מ"ב • ונא אדוני ימחר יחיש מעשהו להשיב לי במקדש ושכרו כפול מן השמים • עכ"ל השואל :

תשובה

ברך לקחתי וברך אשיב לשואל כעניין ומשיב ה"ה התורני המופלא ומופלג מנרב

כג א x 23

נר"א בטמאה אבל בטמאה גם' נהדי דידו • סגי • ואם בכל זה יש לומר כן בדברי הרמב"ם אבל עכ"פ אחרים הם נאמר דס"ל בהטעם הרמב"ם תהא קושייתו בנ"ע דהא ס"ל לתוס' בחד תירוצא דדס ביצים דאורייתא :

לכך אחרתי לתרץ קושייתו שהתחלנו בזה בפתח דברינו נר"א ומוחילא תבין דקושייתו גם' אחרים לק"מ • דהנה אהא דאמר ר"ג גיד בס' ואין גיד מן המטין כתב הרשב"א אע"ג דק"ל אין בגידין בנ"ט לא מעייל ר"ג נשים בפלוגתא אלא כשהמאכל לומר יש בגידין בנ"ט הגיד עשוי בס' ואח"ל אין בגידין בנ"ט וקמנו של גיד בס' דהחזירו בו כשל תורה • (ואפשר דמזה יצא לו להרמב"ם דשומן הגיד נבי ס' לבר מדירי' אף דהוא מדבריהם ובשל דבריהם ס"ל דנכ"ט סגי • אמנם להנ"ל יש לומר דס"ל דר"ג וודאי דלא ס"ל דלא כהילכתא דיש בגידין בנ"ט אע"כ דמירי' משומן הגיד ואפ"ה צעיק ס' וכמ"ש הב"י בס"י ז' הוציל וגיד הנשה בריה הוא החמירו בו כאיסורי תורה •) וא"כ לא קשה דה"ל לי' לאביי לתרץ דר"ג מיירי במאכל דס' ואייתר לן דלא נצטרך לומר דפליג עם שאר אמוראי הא ר"ג ע"כ פליג מוזאמר גיד בס' ואין גיד מן המטין אלא אף דגיד נמי ברי' הוא אפ"ה לא צעיק ס"א לבר מדירי' וזה"ל דביצה • וכיון דע"כ פליג יוחא לי' לאביי לאוקמי לר"ג בכל מין ביצים ל"ש טמאה ול"ש טמאה וכמ"ש לעיל :

ועפ"י הנהגה זו תמצא מוחילא דלק"מ אחרים • דלא תירצו דלכך נקט ר"ג ביצה לאשמועינן לאפקוק משאר אמוראי דנבי ס"א והוא דזה כבר מוכח דפליג מגיד הנשה דנמי ברי' הוא ואפ"ה ס"ל לר"ג בס"א סגי ולכך תירצו תוס' בתירוץ • וזוהי מוכח דתוס' כטעם הרמב"ם ס"ל וכו' שהוכיח הש"כ • אמנם באמת נראה עפ"י פשוט דלק"מ דלא תירצו דק"ל לאפקוק משאר אמוראי דהנה ר"ג אמר כחל נחל בס' וכחל מן המטין וכשאמר א"כ גיד בס' ואין גיד מן המטין ובפרט לפח"ש לעיל דר"ג משומן הגיד מיירי א"כ ר"ג תומר קמ"ל דאפי' בשומן הגיד דדבריהם נמי ס"א צעיק ולא סגי בנ"ט כמו בנחל אבל לא קילא • ואם נאמר דקמ"ל דלא כאמוראי רק דבס"א סגי א"כ קולא אחי לאשמועי' ולא תומר • וזה נלע"ד בפשוט האמת בדברי תוס' ודלא נדר"פ דרונה להוכיח דין מתוס' מכת קושי'

שאלה נה

דנשתייר מכבד כזית דוקא אע"כ דלא כראנ"י :

מכרר ומלכן כחלב אהובי ידידי כר"י :

אמנם נראה דלכ"מ דיש לומר דהראנ"י גורם כגורם הראשון והר"ן דגרסו צמחתי' דאילו כשירות ניטל הכבד ונשתייר הימנו כל שהוא והוא דפריך לקמן מניטל הכבד ונשתייר הימנו כזית היינו נבדלתי' ולא מהניתי' : וא"כ יש לומר דעיקר קושי' המקשה דפריך מבדלתי' צמחתי' היינו צמחתי' דאילו כשירות פריך דקמתי' ניטל הכבד ונשתייר הימנו כל שהוא כשירה ונבדלתי' קמתי' כזית דוקא אלא דניחא לי' למיפוך מרישא דצמחתי' : וא"כ הוא עולין דברי הראנ"י לנכון : אך מדכחז שם בהגהת הרא"ש בשם המרדכי שגא מעשה כזו לפניו ואמר לאלות הכבד וכמ"ש בה"ג והיתה מר מאור והכשרתי' ולולי שקשה עלי להכניס ראשי בין הרים גדולים נראה לי : אעפ"י שהין טועמין שום מרידות ששכר : הרי קמן דלא רצה לסמוך אראנ"י ולהכריע בין הגאונים האלה וכ"ש אכן יתמי דיתמי ונפרט באשר שכבר הכריעו כל האחרונים דלא כראנ"י :

אך נראה חף דהאחרונים הכריעו דלא כראנ"י מ"מ כבד כחב הפר"ח בשם ד"מ דאף עכשיו נוכל לסמוך אטעמיה כיון דרובם המכשירן בחכמה המורה וכדאי הם לפחות לסמוך עליהם בכה"ג ע"ל : וא"כ יבוא דלא קיי"ל כראנ"י וסייעתו מ"מ י"ל בדרך דיון דנאבדה הריאה חפשי דהוי ע"כ ספק ספיקא שמה הלכה כמ"ד דחכמה המורה כזר ואח"ל טריפה אולי אם היא הכבד בפנינו היא נרגש טעם מר ואני לא ראייתו נד"מ ולא נח"ח : אלא נח"ח כחב וכדאי הם המכשירן לאנוך עליהם ע"י טעמיה מ"מ באשר שראיתי בברו"פ דכחב דבה"ג גופי' מסופק בזה אם ניטלה המורה טריפה או לא ומחזירי רק מספק : ח"ו שפיר יש לסמוך לבאורה אם הם הכבד וכ"מ ח"ו נה"ג :

עוד אמרתי דיש לבאור להקל בדין שלפנינו דלא גרע מאם נאבדה הריאה קודם צדיקה דכחב המחבר בס' ל"ט ס"ג דמי שקרע צטן הכהמה וקודם שחבדק הריאה בא כלב ונטלה והלך לו הרי זו מותרת ואין אומרים שמה נקובה היתה : וא"כ ה"ג בנאבדה הכבד צלי טעמיה מקודם אין אומרי' גם אילו היא לפנינו לא היא נרגש טעם מר וק"ו נמי אינא דמה בריאה דעלולה לסרוך ורגילה בנך אין אומרים שמה נקובה היתה לא כ"ש הכא דרגל וקרוב לוראי שהי' נרגש טעם מר וכמ"ש הש"ך וכמו

קול דודי הנה זה בא אלי לחוות דעתי הקלושה בעוף שלא מנא לו מרה והכבד נאבדה קודם הטעימה ובאמת שאלה זאת כבד נשאלה להגאון בעל עבודת הגרשוני ולא אוכל ללמוד ממנו לא איסור ולא היתר על כן הוכרתי אתי להאריך קצת ולהשיע לפני מעב"ת דברי הראשונים בזה והם יהי' לנו לעינים לראות אנה הדין נוטה אם להחיר אם לאיסור כפי יד ה' הטובה עלינו :

זה לשון הרא"ש ר"פ אלו טריפות ואם ניטל המרה כתב בה"ג דטריפה וטעמין בדוכתי' אי מריד היא כשירה דנלועה ה' במקומה ואם לא טעים בה טעם מר כשהיא חי' יללוה ואי אינבל בגוה יריב טעמא ובהגהת הרא"ש כתב בשם ראנ"י דדוקא נקב המרה טריפה אבל ניטל המרה כשירה ונראה לרקדק מדאמרין לקמן דבעין כזית במקום מרה ולא קאמר אלא מרה : ועוד דלעיל אסר ניטל הכבד ולא הזכיר מטעם המרה כו' ותוס' ר"פ ח"ט כתבו נמי ונקב המרה נמי נראה דכ"ש ניטל דטריפה ומ"מ ניטלה הכבד ולא נשתייר הימנו כלום אצטריך דאפשר להיות דניטל הכבד ולא המרה שיעטל כל הכבד ונשאר המרה בגדי הכבד כו' : ע"כ הצריך לעניינו וז"ל דהראנ"י לס"ל כתיריך החוס' דאפשר בגדי הכבד מ"מ כל הפוסקים ממנו וגמרו לפסוק והלכה דלא כראנ"י רק דניטל המרה טריפה :

ובאמת לבאורה דברי הראנ"י נראה שהביא דניטל המרה כשר מדקמתי' ניטל הכבד ולא נשתייר הימנו כלום טריפה משמע דוקא משום דניטל הכבד הא משום ניטל המרה היא כשר אינן מובנין לי דהכי אינא לקמן בדף מ"ו אהא דקמתי' צמחתי' ניטל הכבד ולא נשתייר הימנו כלום הא נשתייר הימנו כלום כשירה אע"כ דלא הוי כזית והתנן ניטל הכבד ונשתייר הימנו כזית כשירה אמר רב יוסף ל"ק הא ר"ח והא ר"ח בר רבי ע"ש וקשה לי מאי פריך בגמרא וגם מי דחקו לאוקמה כתנאי דהא יש לומר דהדיוק צמחתי' לאו למידק מינ' הא נשתייר הימנו כזית כשירה אלא דלכך קמתי' ולא נשתייר הימנו כלום דהדיוק אע"כ דלא נשתייר כלום וממילא דניטל המרה ואפ"ה אינה טריפה אלא מוטעם ניטל הכבד הא משום דניטל המרה כשר ובהנחת הראנ"י ולעולם דנעיין

היתה הכבד בפנינו ה' נרגש טעם מר כיון דלא שכיח שחבא המרה נטולה לגמרי וכמ"ש הש"ך דיש לנו לחלות בדבר השכיח שנלוע במקומה וגם ישנו כמה גדולים דמכשירי בניטלה המרה :

אך באמת דברי הש"ך אינם ברורים כל כך ואע"פ לי שני עדי' נאמני' הלא המה נעל ע"ג ונעל כר"פ דכתבו שזה להם כארבעים וחמשים שנה שבה הרבה מעשה כזו לפנייהם ולא ה' נרגש טעם מר בכבד' אמנם כבר כתב הפר"ח והש"י דאף אם לא נטע' טעם מר בכבד מ"מ שכיח טובא שהמרה דנוקה דבני מעיים ושומן ועומד על נסיון זה כמה פעמים • ואם עם כל זה לא ימצא טעם מר טריפה אבל בנאבדו הבני מעיים ושומן ולא נמצא מרה בכבד תלין שנחלש עם הבני מעיים • וכ"כ הפר"ח דהם השליך המעיים אזלין צמר רובא דרוב בהמות כשירות הן ותלין שהמרה ה' עם הבני מעיים שהשליך יעו"ש שהארץ עכ"פ בהא נחתי ובהא סלקי' למאן דרונה לסמוך להקל בנאבדה הכבד קודם בדיקה אהאחרונים ה"ל • ואמה שכתבתי בעניי נדדים להקל אין לחמות ידיו דיש לו עמודים גדולים וחוקים כראי מונקים להשען עליהם • ואם שאלה כזו יבוא לפני' אם אפשר להכשירו ע"י אחר אשלחנו לידו ומעלתו ברוחם לבנו יראה כדת מה לעשות והבני מוכן להיות לטובתו ככל אשר יצוה עלי' חסדו ה"ק מענרל ששייגהרש

שאלה נו

שלי וכ"ט לאדוני מ"ו בו' כבוד מוהרם נרו :

אחת שאלתי מלח אדוני ואותה אנקש להודיעני דעתו הרמה בהא דכתב הפר"ח בשם הרשב"א דחשובה שחיתת חי י"ב חודש אלא שטריפה מטעם אחר שכן אמרו ה"מ שחיתת כנטול דמי וכל שאילו ינטל אינו חי יב"ח אפי' מעטה שלא ינטל טריפה כאילו ינטל ואעפ"י שהוא מרבה כחול ימים עם יתרונו • עכ"ל הרשב"א וכתב הפר"ח לפ"י משמע דאפי' לספק יתרת לא מהני שהי' יב"ח עכ"ל הפר"ח • ומעטה אינו שואל אם דין זה מוסכם מכל הפוסקים כי לענ"ד נראה מהוס' דלא ס"ל כהרשב"א דאמרינן בחולין דף י"א מ"ל דאזלין בדר רובא אחר רנה בר שילא אחי' מפריה אדומה דא"ר ושחט ושרף כשהיא שלימה ולימות דלמא טריפה הוי אלא לאו משום דאזלין ב"ד' ומקשים בתוס' ד"ה

בג ב

המו שאבאר לקמן פשיטא דאין לנו להחזיק ריעותא • ואף דכתב הרמ"א שם דיש מחמירין אם נאבדה הריאה היינו כמ"ש הש"ך דהוא רק מורכבין ואסורה הואיל ועבר אחתהא דרובן דאל"כ וזה הועילו חכמי' בתקנתן שיבדוק הריאה בכל אחד ישלך הריאה צלא • בדיקה עכ"ל יעו"ש • מה דוקא בריאה דעלולה להיות נסרך ולכן חקנו לבדוק אחריו אבל לענין חסירה המרה דאינו צריך לבדוק אחר חסרון המרה ודאי דלכ"ע מותר אם נאבדה הכבד מבלי טעימא כיון דלא שייך כאן מאי הועילו חכמים בתקנתן :

וגם יש לומר דעד כאן לא מחמירין אלא בריאה כיון דעלולה ורגילה להיות נסרך משא"כ בתסרון המרה דל"ש אף ליש' מחמירין מותר בנאבדה הכבד :

מיהו י"ל דלא דמי הכ דדון דידן לנאבדה הריאה בלי בדיקה דאף דעלולה לכך מ"מ אין כאן ריעותא לפיטו משא"כ כאן דאיכא ריעותא לפנינו דאין לה' מרה ולרייכס עכ"פ בדיקה וכבר כתב הרמ"א בסיון ט"ן כל מוקס שאין יכולין לחלות שנעשה אחר שחיטה אע"פ שהוא טריפות שיש לו בדיקה אם לא בדקה או שאין יכולין לבדוק הרי הוא כספק טריפה ואוסרין אותה ולא אמרינן נשחטה הותרה :

אמנם נראה דאפ"ה יש לצדד להקל והיינו עפ"י וזה שכתב הש"ך בס' זה סק"ד אהא דכתב המחבר אם חסרה המרה קורעה הכבד שר"ע וטועמה בלשונו וכתב הש"ך ואע"ג דקיי"ל בנמה דוכתי דאסור לטעום דבר מאכל לידע אם יש בו דבר איסור ואפשר דקים להו להנאונים דמלתא דלא שכיח שחבא המרה נטולה לגמרי והרגילות הוא שנלע במקומה וקרוי לדאי שיטעום טעם מר עכ"ל :

ועפ"י הנהגה זאת נראה לי להוכיח בהם נאבד הכבד קודם טעימה דהיא גשירה דהנה הב' בס' מ"ח כתב בשם הרשב"א דחשובה מחט שנמצא בקורקנן וכולה נכלעת צנוני הכשר ונאחר בחי' אבנע לכאן מזה הכים גם מזה החון שלא היתה המחט אוכלת בהן ולא ניכר שום נקב לא לגד חתך ולא לגד פנים חולין להקל לפי שדרך הושט לבלוע ודרך שם נכנס המחט עם האוכלין ונסתם הנקב עד כאן • הרי חזין דאף דאיכא ריעותא לפנינו דהרי המחט חחובה בו לעינינו • ואפ"ה תלין לקולא כיון שדרך הושט לבלוע ותלין במיד' דשכיח וכו"ש הלא דאין כאן ריעותא כל כך בפנינו דהא י"ל אילו

שאלה נו

ואי משום דלמא הוא טריפה משום יתרה
לה ודאי מהני דניקה דהא דבר הגרוא
לעיינים אס' לו יתרת אבר ועל כן הוכרח
הרשב"א לתקן כתיובו דלי אזלין בחר חזקה
כ"ש ב"ר ולא סגי לי' בתירוק מעלתך :

ואם כן הוא אף אנו נאמר דגם תוס'
בהרשב"א ס"ל דיתרת

אבר חי אפי' אלף שנים ואפי' הוכרחו לתירוקם
והא דתקן בגדה דף נ"ד חינוך בן יוס' אחד
חייב עיחה ההורגו אלמא דקטלין לי' אף
בליכא חזקה דחי יב"ח מ"מ ס"ל להרשב"א
דהיינו דוקא אחר ידיעין מקדאי דאזלין ב"ר
אבל כל כמה דלא ידיעין דאזלין ב"ר הוי
מוקמינן להאי ריבוי דכל הורג נפש לדרשא
אחריתי ולא הוי ילפינן מיני' קטן קודם יב"ח
ונל"ה מדאמר ר"צ סהם אחי מההורג את
הנפש ולא קאמר מההורג את הקטן ב"ר משמע
מגופי' דקרא וליף לה ולא ממאי דילפינן לה
מיתורא דכל ודוק :

אמנם נראה לי להוכיח ומוקם אחר
דחוס' לא ס"ל בהרשב"א דהנה

לקמן בחולין דף ל"ז ע"א אהי' דתקן השוחט
את המסוכנת פריך דה"ס ומוסכנת מומאי
דשרי ומשני מדאמר רחמנא טריפה לא תאכל
מכלל דמוסכנת שרי' דאי ס"ד מוסכנת אסורי
השתא מוסכנת דלא מיחסרא אסורי טריפה
מיבעי' ופי' רש"י טריפה נמי אינו חי' כוונתו
דאל"כ נמי ק"ו איכא ממוסכנת דהא יש לומר
דשאי מוסכנת דאסורי כיון דח"ה משא"כ
טריפה דחי' :

ובתר ד"ה השתא מוסכנת כתבו ח"ל ובי
תיובא אצטריך לטריפה דלא מיחסרא

כגון דיתיר והירצו ביון דיתיר כנטול דמי הא
נמי כמחסר עכ"ל וא"כ אי תוס' ס"ל דיתרת
אבר חי אכתי קשייחס בנ"ע דלמא חילטריך
לטריפה דלא מיחסרא כגון דיתרת וחי כתיובא
דכיון דיתיר כנטול דמי הוי כמחסר מ"מ קשה
מאי ק"ו איכא ממוסכנת דאסורי דהא יש לומר
דשאי מוסכנת דאסורי אף דלא מיחסרא משום
דאינו חי והוא הגורם דאסרה רחמנא אבל
יתרת אף דמיחסרא נ"מ כיון דחי זמן אריך
ה"א דנוהרת דנחיות תלי' מילתא ולכן כהנה
רחמנא טריפה לא תאכל לטריפה משום יתרת
דאף דחי אפי' לא תאכל אע"כ דחוס' לא
ס"ל בהרשב"א ולהרשב"א ל"ק קשי' חוספות
ד"ל כמ"ש הת"ח ע"ש :

וביון

ד"ה אחי' נופרה אדוניה וד"ה כיון דפרה בת
ב' שנים א"כ דלמא היינו טעמי' משום דאוקמה
אחזקה שאינה טריפה לנו' טריפה א"ח
ותירצו דכל חזקה שלא נתגדרה בו יע"ש •
וא"כ אי תוס' כהרשב"א ס"ל דיתרת אבר חי
אפי' אלף שנים מהמקשים דלמא טעמי' דפרה
משום דאוקמי אחזקה דחי יב"ח מ"מ גיחוס
דלמא טריפה היא מחמת יתרת אע"כ דחוס'
לא ס"ל בהרשב"א עכ"ל תלמידי ידידי שי' :

השובה

אתה אהובי תלמידי ידידי כנני :

שמתחני בדבריך הנחמדים ואם חכם
בני כו' ימה שכתבת דחוס'

לא ס"ל בהרשב"א דאל"כ הוי להו לתקן
קושיותם בקיור דליכא חזקה משום דלמא
היא טריפה מיתרת אבר עכ"פ אכתי קשה
קשייתו אהרשב"א בעצמו דמקשה נמי לקוש'
תוס' ותירץ דאי אזלין בחר חזקה מכ"ש
דאזלין בחר רובא ולא תירץ כשיטתו בקיור
דעכ"פ נחוש דלמא היא טריפה מיתרת אלא
דמהא ליכא למשמע מיני' ודע אהובי דגם
הכרו"פ הרגיש בקושיהך בס' כ"ו והלך בישובה
בגדולות ונפלאות ואני אהרתי בהרשב"א הוכרח
לתיורצו דאל"כ קשייתו במקום אחר במ"ע :

דהנה שם ע"ב תירץ רב כהנא אחי'
מהורג את הנפש דאמר רחמנא
קטלי' וליחוש דלמא טריפה הוי וכו' דבדקינן
לי' הא קאמיטול וכו' משום איבוד נשמה
דהאי מוטלין לי' וניחוש דלמא במקום סייף
נקב הוי ע"כ הגמרא :

ולכאורה גם ארז כהנא קשה נקמתי'
חוס' והרשב"א דלמא תורה

מיירי בהורג חי יב"ח ואוקמי' אחזקתי' שאינו
טריפה ולכן קטלינן לי' ובה' ליכא לומר
בתיורק מעלתך דלמא טריפה משום יתרת ואף
דחי כמה שנים ונחול יומים ירבה עם יתרונו
מ"מ גברא קטילא הוא דמתגדר והולך וכו' כ
הכרו"פ בס' זה מ"מ יש לומר דבדקינן לי'
ומיטולא משום איבוד נשמה דהאי וחי נחוש
דלמא במקום סייף נקב הוי וזהו ליחא דמונ"פ
מהני הבדיקה דלמאי נחוש לה אי משום דלמא
במקום סייף נקב הוי לזה מוקמינן לי' אחזקתו
דמדחי יב"ח חודש ע"כ לאו גרופה הוי כשנולד

שאלה ב

בז

שיהא זה שטן כשיעור הזה ומיהו אם כנחה
אז"ל והרי"ף כתב אז"ל כשיעורא שזריך ליתן
שטן כשיעור הזה היתה דולקת והולכות כל
השיעור הזה ורצה לכנותה אז להשל"א הרשות
בזידו עכ"ל הרי"ף :

והנה הרב"י בס' תרע"ב מוקשה דברי הטור
החדדי דבס' תרע"ב כתב דלריך
ליתן שטן כשיעור הזה היתה דולקת והולכת
כשיעור הזה אם רצה לכנותה אז להשתמש
לאורה הרשות בזידו ואילו בס' תרע"ב כתב
הנותר משמן זליל ח' נריך לשרפו ותי' דבס'
תרע"ב מיידי בנתן בו שטן יותר מכשיעור
דיותר ליהנות מהנותר ובס' תרע"ז מיידי
הטור בנכבה הך זמן שיעורו ובס' הגאון
מהר"י אבובז תירץ בס' תרע"ב מיידי בנתן
בו שטן ולא הוקפה אלא לזמן מנחתו דאז
נותר הנותר ובס' תרע"ז מיידי בנתן בו שטן
בסתם דאז הנותר אף אחר שיעורו אסור
דכולה הוקפה יע"ש :

העולה מזה לדעת הרב"י באם נתן אפי'
בסתם יותר מכשיעור אחר שלק
שיעורו נותר ליהנות מהנותר ולדעת אבובז
אסור :

ואני אומרו להוכיח מהרש"א דלא באבובז
דהנה נשאל מהרש"א • לדע' הרי"ף
דס"ל אחר שלק כשיעורו נותר להשתמש
לאורו אז"ל למה הותרו חבויים להדליק בהן
באותן שמנים בחנוכה בשבת משום דאסור
להשל"א יתחש דלמא ישתמש בהן אחר שלקו
כשיעורו ואחי להטות • והשיב מהרש"א דבשבי
באמת אין נותן בהן אלא כשיעור ממוצא
ולא אחי להטות עכ"ל • והשתא אי כדעת
אבובז דבנתן בסתם אסור אף אחר שלק
כשיעורו מי דחקו להרש"א לתרץ דנותן שטן
כשיעור ממוצא דא"א למצאם כולי האי •
טפי הו"ל לתרוע בקינור דבשבת נותן בו שטן
בסתם ואז אסור להשל"א אף אח"י משך שיעורו
אז"ל דהרש"א לא ס"ל באבובז וא"כ ודאי
דגם הטור לא פליג עלה דהרש"א בזה •
דאפשי פלוגתא לא מפשיק אלא דס"ל להטור
לחלק כהר"י :

וגם מסוגין מוכח לדעתי דלא באבובז •
דהנה לקמן דף כ"ג ע"ב אהא דהן
אין מדליקין בשמן שריפה פריך הש"ס ובשבת
מ"ט לא מחור שמונה עליו לבערו גזירה שמה
יטה • ולכאורה צריכנן להניח ארז דאמר
פ"ט שאלו חכמים א"מ בשבת מדליקין בהן
בחנוכה בין בחול בין בשבת • ומשמע דה"ס
כר א 1 24 בשמן

וביון שהוכחנו דהו"מ לא ס"ל דהרש"א
וגם הפ"ח צענו כחזקת דאפשר
וגם הרש"א לרווחא • דוילתא כחזקת כן אז"ל
יס לומר דבספק יתיר מהני שהיית יב"ח בכל
ספק טריפות מ"מ כל זה להלכה אבל למועשה
חלי"ה לסמוך בספק יתרת אשהיית יב"ח אלה
דברי המלמד להועיל • הצעיר פערל שטיינהרט

שאלה ג

באדון השלום שלומים רבים וחסדים טובים
לאהובי אדוני הרב וכו' כבוד
מהורר מעגל כר"ו :

וגרל בא כתו וחסדו לרווחא מאזני ולחיות
לי דעתו הרמה והנאה בשמן הנותר
מגר חנוכה אחר שלק כשיעור ובכמה מהל'י'
אם נותר לגר מזה או אם נריך דוקא לשורפה
במדורה בפ"ע וכמובאר בש"ע א"ח סי' תרע"ז
ואנפה לחשובתו הרמה במוקדם :

תשובה

שלמא נפישא לגברא קדישא ה"ה אהובי
ידיד נפשי הרבני המופלא החריף
והשטן נר"ו :

כתבו הנחמד אף נעים מן כסליו העבר
ק"ל והנאני בראותי מתוכו שלום
גופו ושלום ביתו ותורתו • ולענין השאלתא אשר
שאל מעמדי בשמן הנותר מגר חנוכה שבה
אחר שלק כשיעור אם נותר לגר מזה לא
יכולתי להשיב עד עתה מחמת טרדות רבות •
ומר בעי מאני מלתא דבעי טעמא • ומה גם
עתה אחי עמוס התלוזות מ"מ אמרתי להשיב
יופני הכבוד אך בקינור נמך ואם כי יש לי
בסוגי' זו תבילות חבילות מ"מ לא אכתוב
למעלתו בעת רק הנוגע לדינא ובפ"א ביוהר :

גרסינן בשבת דף כ"א ע"א אחר רב
הונא פתילות ושמיים כו' אחר
רבא מ"ט דר"ה קסבר כבהה זקוק לה ומותר
להשתמש לאורה ור"ח אחר מדליקין בהן בחול
אבל לא בשבת קסבר כחז"ל ומותר להשל"א
ורב אחר מדליקין בהן בין בחול ובין בשבת
כו' ופריכין ובכמה אין זקוק לה והנהני' מנותה
משקצת החמה עד שהכלה רגל מן השוק
מאי לאו דאי בכתה הדר מדליק לה לא דאי
לא חרליק מדליק אז"ל לשיעורה ופירש"י לשיעורה

שאלה נז

ירוק ולכן לפני המורה צעודו לח אם צריך לחוש לדעת הכ"ח דאל יורה בו דבר עד שתייבש או דאין צריך להמתין וכמ"ס הש"ך והט"ו.

תשובה

זה לשון הכ"ח והוצאנו בש"ך בסי' קפ"ח סק"ג כתב הכ"ח דהיינו כשנשארו ירוק ומתלחו וע"ס חז"ל כשנשתנה ולאחר שנתייבש הכתם ונעשה אדום בקצותיו טמאה וכשנעקר מן הגוף לקה ונעשה ירוק וכשנתייבש חזר למראיתו קנה שהי' אדום מתחיל' ולכן כשיצא מראיתו ירוק ולכן לפני המורה אל יורה בו דבר עד שנתייבש עכ"ל. וא"ג כן. ונראה דלחזקו ריעות' לא נחזיקין וכדלמרי' בפרק א"ט גבי מראית בני מעיים דא"ל לשלקן לראותן אם נשתנו מראיתן דלחזקו ריעותא לא נחזיקין עכ"ל הש"ך :

ורענ"ד נראה דאין כאן קוש' אהב"ח דיש לחלק בשלשה צבתי נעיים כיוון דעכשיו לא נראה צהן ריעותא מש"ס חזקתין אחזקה קמייתא דקודם שנפלו לאור בשום פנים ודאי דכשירן היתה ולא נשתנו מחמת האור. ולכן לא מחזיקין ריעותא. אמנם דם ירוק ולכן כיון דלפעמים נשתנו מולן יויו דקודם שנעקר מהגוף לאו אדום היתה אלא עכשיו שיצא מהגוף לקה ונעשה ירוק וכמ"ס הכ"ח וכיון דליכא למימר דם דאוקמי אחזקת' אפשר דלחזקין ריעותא כיון דלפעמים משתנה :

ומה שמקשה עליו הט"ז בסק"א מסי' קפ"ו באשה שאין לה וסת דהנזק קודם תשמיש טמא מהני לה בדיקת' כיון שצריכה להמתין עד שיחייבש וצעודה לח אינה יודעת כלום נמי לק"מ דעכ"פ מהני בהם לא תנוא כלום בדיקתה :

וכן מה שמקשה מגמרא דס"פ כל היר דאמר רבי שמא טעיתו אלמלא דרבי ראה דם לה צלילה גס לזה י"ל דלק"מ כשחזרין במהרש"א שם דכתב דמתחילה הי' סבר רבי דאין דרך דם להשתנות. אמנם אח"כ כשראה דדרבו להשתנות אחר שמא טעית ע"ש הציב במהרש"א. וא"כ אין ראוי מרבי דראה דם לח י"ל דזה דרבי ראה דם צעודו לה היינו דסבר דאין דרך דם להשתנות ולכן ראה אף צעודו לה. אמנם אחר אחרו מעשה שראה דדרך הדם להשתנות אפשר באמת דלא הי' רואה שוב דם צעודו לח רק המתק עד שיחייבש וממילא סר כל חלונתם מעל הכ"ח ואפשר דיש לחוש לחומרה להמתין עד שיתייבש :

שוב

בשמן שריפה נמו מדליקין בהן בחטוכה בשבת ואמאי ניחוש מתוך שמנו עליו לצערו שמה יטה. אמנם להרשב"א ניחא כיון דבלא"ה בשבת אסור ליתן לחובו יותר מכשיעור ממונאם אף בש"ס לא חיישינן מתוך שמנו עליו לצערו שמה יטה כדי למחר ולשורפו כיון דאין נותן בו אלא כשיעור והגר חטכה צריך שיהא דולק כשיעור דמשחקע החמה עד שתכלה רגל מן השוקתו לא חיישינן דיטה כדי למחר ולשורפו הא צריך שיהא דולק כשיעור ואי יטה שוב אינו דולק זמן שיעורו אבל לחיץ האבובא דע"כ לא ס"ל כהרשב"א וכמ"ס לעיל אכתי קשה כנ"ל דלמה התירו בש"ס ניחוש מתוך שמנו עליו לצערו שמה יטה אע"כ דלא באבובא : **הגב** דיש לדחוק דגם האבובא כחיצ' הרשב"א ס"ל דבשבת אינו נותן יותר מכשיעורו מ"מ כיון דלדידי' לא צריכין לחיץ הרשב"א מנ"ל להרצ אבובא להמציא דין חדש דבשבת אינו נותן אלא כשיעורו :

ומרב"ה הרמ"א בסי' תרע"ג נראה בעליל דהסכים עם הרב"י דהנה המחבר כתב דיותר להדליק בכל השמנים בשבת בחטוכה. וכנה עליו הרמ"א ובלבד שיתן בו כשיעור דוקא והיינו כחיצ' הרשב"א הכ"ל ואי באבובא ה"ל להרמ"א לומר ובלבד שיתן בו בסתם הגם ד"ל דהרמ"א חדא מייבשו נקט מ"מ כבר השיג עליו הט"ז והסכים עם הב"י :

ובעל פר"ח בסי' תרע"ז מקשה לפי מה שכתב הב"י לעיל בסי' תרע"ד דגר צית הכנסה הוי נר של מצה א"כ אמאי שורף את הנוחר ודליקתה צבה"ג. וחיצ' כיון דנרות צבה"ג מותר ללמוד לאורן חיישינן שמה יצא אחד וילמוד לאור אותו הנר לבד וזה אסור עכ"ל. ובהא גופי' אם מותר ללמוד לאורן רבו דיעות ועיין בסי' תרע"ג דיש מחיצ' ללמוד לאורו או להשתמש בו לדבר מצוה. ואף דאין מחיצ' שלא ללמוד לאורן היינו כ"ז שעדיין דולקת. ואי תוך שיעורן אבל אחר שכבר נכחו ודלקו כשיעורן לא ידענא למה נחמיר בהן כולי האי שלא להחזיר להדליק מהשמן נר של מצוה באם ידוע לנו שדלקו שיעורן ונכחו ממילאן זהו מה שנראה לי צוה להלכה. כ"ד ידידו שש"ה

שאלה נח

בשאלתי ממורה אחד דכשנא מראה

שאלה נה

כוח

תשובה

מתחילה עלה בדעתי ליישן קושייתו עפי' מה דליתא בנ"מ דף ס"א ע"א חמר רבה למה לי לזו בגזל לאו בריבית לאו באונאה זריזי דאכ"ר בריבית ה"א משום דחידוש הוא דאפי' בלוז חסרה רחמנא ואכ"ר לאו בגזל משום דנע"כ ואכ"ר באונאה ה"א משום דלא ידע דמחיל ופריך ותייתי חדא מתרתי ומסקין אלא לאו בגזל ל"ל לעבור עליו ב"ב לאוין ע"כ הגמרא :

ובקשים בתום ד"ה לעבור עליו וה"ת וסיחך ס"ד למיעור הכי דגזל עכו"ם אסור דאיתגדר קרא למעוטי הא בישראל גופי' לא ידענא אלא מריבית ואונאה וריבית שרי בעכו"ם דכתיב לנכרי חסך ואונאה נמי דכתיב עמיתך וי"ל דהוי אסרינן גזל עכו"ם מואכלת את העמים ע"ש :

וא"כ יש לומר דהרמב"ם נמי ס"ל דהא דגזל עכו"ם מותר היינו מדריבית ואונאה מותר בעכו"ם גזל נמי מותר ובקושי' תוס' הג"ל והא דפריך דה"ס בנכורות אלא למ"ד גזל עכו"ם מותר אונאתו מיבעי' היינו דקושי' הגמרא קאי למ"ד דליף גזל עכו"ם מותר מרע"ך והא הוא ת"ק דמאח"ך אמנם הרמב"ם דפסק בפ"א מהלכ' שכירות דגנר חושב אינו עובר על כל תלין וע"כ דס"ל דלא כח"ק דמאח"ך ובוז הייתי דר מולי דעמיתי החכם הג"ל כי כן כתב לי אחר זמן והלך בזה בגדולות ונפלאות בתריפות ובנקיאות כדרכו הטוב אך באשר שיש לי לפקפק אחי' זה דא"כ לאירך מ"ד קושי' תוס' לריבן אזיל דעכ"פ למה לי קרא דרע"ך דגזל עכו"ם מותר ת"ל מדריבית ואונאה מותר בעכו"ם ובשראל גופי' לא ידעין גזל אלא מריבית ואונאה ואי דרבא נמי לא אחר אלא למ"ד דמוקי ריעך לגר תושב עכ"פ קשה למ"ד דמוקי ריעך לגזל עכו"ם :

על כן אמרתי ליישן קושיית ידידי הרב השלם גר"ו בדרך אחר וכתבתי למעלת ידידי גר"ו וקלסוהו . והיינו עפי' סוגי' דבכורות הג"ל דגרסינן שם הניחא למ"ד גזל עכו"ם אסור אלא למ"ד גזל עכו"ם מותר שהתא גזילו מותר אונאתו מיבעי' אמרי' אי סבר לה כמ"ד גזל עכו"ם מותר ע"כ כרבי יוחנן ס"ל וכתבו בתום ד"ה כמ"ד גזל העכו"ם פ"ה פלוגתא היא בהגזל בחרא וכולה שומעת דהתם מוכח דאסור ובפקעת הלוואה פליגי אבל בפרק ארבע מיתות הנ"ל גזל וגנב מישראל בעכו"ם מותר יעו"ש עכ"ל תוס' : ואגני

שוב ראיתי לבעל מנחת יעקב דכתב נמו' ראיי' לסתור דברי הב"ת מגמרא דבכורות דאמר המלך החסיד לא חסיד אני שכל מלכי מזרח ומערב ישיבים כו' ואני ידי מלכות נדס ובשפיר ובשלי' כדי לטהר אשה לבעלה הרי חזקין דגם אחינע המלך דוד שהלכה כמותו בכל מקו' ראה דם בעורו לת הגם דראיי' זו יש לדחות בכמה אנפי וחד מנהון דאפש' דראה דם לת היינו לראות אם דם מכה הוא וכדומה מ"מ אמרתי להכריע :

וריינו באם ראתה דם ירוק ולבן בהרגשה דזה ידוע דגם מראות לו ממקור הם גלות דאז אם דם טמא הוא טמאה מדאורייתא והרגשה דאורייתא וכדאמר שמואל אין האשה מטמאה עד שתרגיש בצורה ואז מספק דאורייתא יש להמתין עד שתייבש וכדעת הב"ת . אמנם בראותה מראות ירוק ולבן שלא בהרגשה דאז אין כאן חשש איסור דאורייתא יש לנהוג כדעת הט"ז והס"ך . ואפשר דגם כוונת הב"ת דכתב להחמיר נמי דוקא בראתה ע"י הרגשה . וממילא סר מעליו כל קושיות הט"ז ומ"י . אמנם באשר שהס"ך העיד דנהנין שלא להמתין עד שתייבש וגם הת"ך בתשובתו כתב דאף אם משתנה אח"כ למראה אדום אין לחוש כל המקיל לא הפסיד וזהו מה שגדלה לי ה"ק סענדל שטייגהרט

שאלה נט

נשאלתי מעמיתי ורועי האת נפשי ה"ה הרב המאה"ג מעוז ומגדול סיני ועיקר הדין . שמו נודע בשערים . כבוד מוהר"ר בצלאל ראגשבורג מפראג בעה"מ ספר הנחמד הורה גבר . אחי שכתב הכסף משנה בפ"א מהלכות גזילה אהא דכתב הרמב"ם ואסור לגזול כל שהוא דין תורה אפי' עכו"ם עובר ע"ז אסור לגזלו או לעשקו . ואם גזלו או עשקו יחזור . וכ' עליו הס"מ ודייק רבינו לכתוב אסור לגזלו או לעשקו ולא כתב שעובר עליו בלא תעשה לומר שאין אסור מן התורה . והקשה ידידי הרב מוהר"צ הג"ל דא"כ איך כתב רבינו בפ"ג מהלכ' מכירה ה"ז העכו"ם אין לו אונאה שנאמר איש את אחיו ולמה לי קרא להכי שהתא גזילו מותר מן התורה אונאתו לא כ"ש וכן אמרינן להדי' בבכורות י"ג ע"ב למ"ד גזל עכו"ם מותר מן התורה שהתא גזילו מותר אונאתו מיבעי' :

שאלה נט

אמנם דברי הכ"מ בלא"ס תשובות שאלות
אחר דברי הרמב"ם בפ"א מהלכות
גניבה ה"א כתב כל הגונב ממון מש"פ ולמעלה
עובר בל"ת אחד ישראל ואחד עובד וכתב
המגיד שז"ל לרבינו דגול עכו"ם אסור *
וגם עמיתי ואמיתי הרב ה"ל הוסף להקשות
הכ"מ ממה שכתב רבינו פ"ו מהלכות גניבה
ה"ח במדות ומשקלות החסידים דגם בעכו"ם
עובר בלא תעשה הגם לחמורתי דאפשר לומר
דשאי משקלות דחמור דאפי' משעת עשי' עובר *
עוד הקשה עליו מה"מ הרמב"ם שם בגול מעכו"ם
חייב בקרן ופטור מחומש ויכול זה נראה בעליל
דהרמב"ם ס"ל דגול עכו"ם אסור מן החורה
וכ"כ נמי הרב המגיד וה"ס שו"ת ח"מ וכו"ך נח"מ
סי' שמ"ח ושנ"ט וע"ש : ה"ק מענין שטייהרע

שאלה ס

גשאלתי אמעשה שהי' בשחט
שחט

בבית טבח נכרי ב' כבשים והאחת הי' נכרך
והיכף נשך השוחט ידו ממנו והטריפו בלי שום
מיעוק ומשמוש והשני בידו ונאלץ כשר והכשירו
וחתם בחתימה שלו בדרבו והיינו שלקח החתימה
אחת מכלאוי בגדים אשר הכין לו לכך והחמירו
בבשר וחתם שני קצותיו זה על זה ושיב אחד
מבני הקהילה לקח ירך אחת ורזה אחר
החתימה ומלא שהמעליה אשר החתימה בו תפור
באומע ויש לחוש דלולי הקצב חקך המעליה
מהכשירה וסם אותה בהטריפה ומכר את
הטריפה במר דכשירה והשוחט יודע צדור
שלא הי' בלוחו יום צבית הטבח שום דבר
כבשים כ"א נשני כבשות האלה ושאלתי מהו
הדין דהך דבר :

תשובה

בשר זה מותר לע"ד אפי' לחסיד וגדול
בישראל בלי פסקוק וזה נוכח טעמים
חדא באשר שתיקף אחרי שמע כל זה אמרתי
להביא לפני הירך האחר הנשאר בבית הקצב
אשר עדיין לא נמכר והחתימה עדינה עליו
כדין ומלאתי שכן ונותאמת וניכר היטב שכן
ימכש אחד באשר שהיו נותאמות ושותו וכדאיתא
בע"ז דף מ' אור רב פפא הילכתא עד שיבא
ראש ושדרה ניכר של כל אחת ויכר ופרקי
מיתני חתיכות שיש בכן סימן ואפי' באחד
מואף כולן מותרת תרגמה ר"פ שהחתימות

שוחט

ואני אמרתי הוכחה גדולה לרש"י דע"כ
מוכח דסוגי' דהבא קאי
בסוגי' דהגוזל בחרה דגול אסור רק בהפקעת
הלואה פליגי דלכאורה הקשיתי לשאל מה
פריך לה"ס אלא לא"ד גול עכוס מותר השתא
גזילו מותר אונאתו מייבטי' * דלמא שאני גזילו
דמותר ידיע דמחיל משא"כ אונאתו דלא ידיע
דמחיל ה"א דאסור ולכך אינטריך קרא דאפי' ה'
מותר וכמו דעבדינן לריבואתא בגמרא דכ"מ
הכ"ל ואין לוטד בנן נח דמקפיד אפחות מש"פ
לא שייך לחלק בהכי דלאו בני מחילה נינהו
וכדאיתא בסנהדרין דף נ"ט וזהו למא דזה
דוקא בפחות מש"פ דישאל נחיל להו דלא
קפדי אפחות נש"פ אבל ב"ג אפי' אפחות
נש"פ נמי קפיד אבל בפרושה גס בישראל היו
גזילה ואינו מוחל עליו כמו ב"כ * אע"כ
דסוגי' דהכי קאי בהפקעת הלואה אבל גזילו
לכ"ע אסור אבל בהפקעת הלואה לחוד ס"ל
דמותר והשתא קאמר הגמרא שפיר השתא
גזילו מותר אף בהפקעת הלואה דנמי לא
ידיע דמחיל * אונאתו לא כ"ש ולכך הוכחה
רש"י לפרש דפליגי בזה בהגוזל בחרה ודוק :

ובזה תבין ותשכיל דגם קשיית הרב החכם
ידידי הכ"ל אהבסך משנה נמי לא
קשה מידי דמהרמב"ם משמע אפי' גול גמור
נמי מותר מן החורה וה"כ שפיר אינטריך
קרא לאונאתו דמותר דה"א דוקא גול גמור
מותר ידיע דמחיל אבל אונאתו או הפקעת
הלואה ה"א דאסור דלא ידיע דמחיל לכך
הוכחה הרמב"ם להביא בהלכות מכירה קרא
דאונאת עכו"ם מותר וק"ל :

ועפ"ז אמרתי הוכחה להרמב"ם דלנכרי
תשיך היא מצוות עשה דהנה הוא
דריבית עכוס מותר היינו מדכתיב לנכרי תשיך
וכדאיתא בגמרא בפרק הריבית ועיין בכ"מ
וצנח"מ וקשה לי למ"ד גול עכוס מותר ובהאונתו
ליכא מאל דפליג דמותר א"כ קשה למה לי קרא
צריבית עכו"ם דמותר תיפוק לי' מגול ואונאה
דמותר ואף דאונאה לאו מדעתו ריבית מייבטי
הגם דרב נחמן מוקי לה לקרא דלנכרי תשיך
דאיתא הן לו ריבית וה"כ אפשר דקרא לאו
מיותר מ"ו קשה ארצא דסבר דלנכרי תשיך
אחי דאיתא מותר ליקח ממנו ריבית למה לי
ח"ל מגול ואונאה אע"כ דלנכרי תשיך למצות
עשה הוא דאחי ושפיר אינטריך קרא להכי
דנאזי ליקח ריבית מעכו"ם :

שאלה ס

כ"ט

מנהגים שנמצא בה סירכא מטעם ס"ס ע"ש
היטב :

ורא עוד להחיר ממה דק"ל צ"ע ס"י
קל"א ס"ב צע"ס שקונים יין מישראל
כו' והטעם דכיון שקנה וטרח בה לא מוסיף
וגם חזקת אומן דלא מרעי' אומנתו ובלא"ה
נמי אין כאן חשש דהא המטלית היתה לקוח
מבלאי בגדים ישינים שעשאם האומן ובדאי
השוחט לא שם על לבו לראות אחר זה וכיון
דראינו שהוא תפור מעשה אומן ודאי דליכא
למיהא דסר החתימה מהכשירה ותפרה בטריפה
דאי אפשר לחזור ולתפרה מעשה אומן
וגם היתה החתימה קטנה כל כך דלא הי'
באפשרי לחזור ולתפרה אחר חתומה מהכשירה
מחמת קוטנו ומכ"ש תפירת אומן. ומכל הנ"ל
נראה לי לענ"ד להחיר הנשר בלי שום פקפוק
שבעולם הקטן מעגל שטיינרר

שאלה סא

מנהג יאא לעבודת המלך מאן מלכא
רבנן ה"ס..... כמחורר מעגל
נר"ו :

אשאל מעם אדוני במעשה שהי' צבעלי
בהים הרבה שאפו פת אלל נחתום
נכרי ואלא לדעת שם האופה בתנור ג"כ פלורין
הנמשח בשומן חזיר מהו דינו של הפת הזה
ובמטותא מיני' דמר להשיב במקום האפשרי
כי השעה צריכה לכך באשר שאין להם פת
אחר. ואם כי הי' בדעתי לחות לו דעתי
בזה אבל בעל הדרך ירט לגנדי והדבר נחוק
ע"כ אמרתי אשמע מה צפוי וכן יעשה עכ"ל
השאל :

תשובה

שלי לך ולכל מרבית ביתך והחוסים בצילך
כל החכמה :

גיה קבלתי לנכון ואף שאנני טרוד כעת
מאוד מאוד ממש זה נכנס וזה יוצא
וגם מובל כתב דילי' אף עלי למהר להשיב
שולחי דבר. עכ"ל אמרתי להשיב מפני הכבוד
על שאלתו אשר שאל מחתי אודות הפת של
ישראל שנאפה בתנור עם פלורין הנמשח
בשומן חזיר :

לכאורה הי' כ"ל לאסור כל הפת ממה
שכתב בהגהת הרא"ש והובאו
צ"ע י"ד ס"י צ"ז דאין לאפות פלורין בתנור
בה א א 25 עס

שות א"ה מאי לוימרא מהו דתיעול דלמא
ליתרינו קמ"ל הרי דכשהחתיכות שוות פשיטא
כל כך להכשיר עד דפריך הש"ס א"ה מאי
לוימרא :

ובשע

י"ד ס"י פ"ג כתב דסגי כשמחצרות
יפה ולא שצריכין שיהי' דמות גס
צמראם ודלא כנ"ח ואף דלכאורה משמע מסוגי'
הנ"ל כנ"ח דנעיין שיהא שוות גס צמראם
דאל"כ מאי פריך בגמרא א"ה מאי לוימרא
דלמא קמ"ל דסגי אף רק כשהחתיכות שוות
גס דאינו דומים צמראם אלא ע"כ דנעיין
שיהא שוות גס צמראם מ"מ יש לומר דס"ל
לש"ך דליכא לוימרא הכי חדא דזה לא
אשמעינן בצרייתא ועוד דא"כ מהתירן הש"ס
דתישינן דלמא אחרמי דזה ודאי אם החתיכות
שוות וגם דמות צמראם אכתי מאי לוימרא
פשיטא כיון דדמות בכל דלית לן למיחוש דלמא
איתרמי ואף אם נאמר כה"צ מ"מ נדרון
שלפנינו הי' נראה לעינים שגם צמראם הי'
דומים זה לזה :

ועוד

אמר מר חמי הרבני המופלא כ"ה לייב
נר"ו דכאן אין לנו לחוש דשמא החליף
דהא היכא דלית לי' לעכו"ם ריווח בדבר לא
תישינן דלמא מחליף להכשיל לישראל וכפי
הנראה היתה הטריפה שמינה כנו הכשירה :

עוד

נ"ל להחיר ממה שכתב המחבר צ"ע
נדפוס גביות בסיומן י"ח סעיף י"ג
ישראל שעשה גביות בבית נכרי וחתם נחותם
דפוס של עץ ושנה הדפוס בבית עכו"ם אין
חוששין שמא זייף העכו"ם וחתם אחרים באותו
דפוס וכתב הש"ך הטעם שמחירא העכו"ם
שיחוש שהיהודי רגיל לעשות חותמו במקום
מיוחד. וא"כ ה"ג באשר שהקלג יודע שהשוחט
מוקד הבשר בבית הצעלי בתים ירא אולי יכיר
המוקד המקום אשר דרכו לחת החותם זו
בנאותם :

ויש

מקום אחי להחיר הנשר הנ"ל מבח
ספק ספיקא דהא באשר שידעיין בודאי
שלא הי' בשר כבש בבית עכו"ם כ"א זאת ששחט
היום והאחרת שהטרף אינו ודאי טריפה
דהא לא מנא בו רק סירכא. ואפשר אי הי'
מועד היתה גס הכבש האחר כשירה רק אין
דרכו למועד בדקות. וא"כ יש לומר דמוחר
מבח ס"ס שמא לא החליף ואת"ל החליף
צריך מהכבש האחרת דלמא גס הכבש האחר
לאו טריפה היתה וכמו כן כתב להדי' הרא"ש
הנאות בטור ס"י פ"א להכשיר גבונה הנעשה

שאלה סא

ועוד דאף אס באמת נגע אפ"ה נ"ל להטיר דהא יס לומר דזו ודאי דלאו צבולן נגע אלא באחד או בשמים • וא"כ אפ"ה כיון דכל הפת ספק כולכי מצטרפי לנטל השומן האסור • ועיין מ"ש הנ"י בסו' ק"ה נשם מוהר"ם ורבינו נתנאל • ועוד דאף אס לא מצטרפו מ"מ כיון דכדור לן שלא נגע רק באחד או בשמים ולא ידעינן בשלמי הרעה הזאת כשנתערבו חד נהרי בטל כדן יבש ביבש הגם דכברות של בעלי נתיים דבר חשוב מיקרי ולא בטיל וכר"ע דק"י"ל כוונה' דמוסיף ואמר אף כברות של בעל הבית מ"מ כיון דהורו פת שנגע בשומן חזיר אינו אסור מחמת עצמו אלא מחמת הבלוע שנגעל משומן האסור והואו בלוע אינו ראוי להתכבד שפיר בטל :

ובלא"ה נראה לענ"ד דלא הוי חתיכה הר"ל דכיון שגורע ההעדרות אחר שהוציאו הנחתום הפת מהחמור ותיקף נהערכו הכברות ונאוחו פעם אינן ראויים להתכבד כיון דא"א לכול הפת מרוב חומו מיהו אינו נריבנא לזה כיון דבלוע אינו ראוי להתכבד וכמ"ס :

וגם משום ריחא מילתא אין כאן חשש לאסור דק"י"ל דהחמור של נחתום הטור גדול מיקרי • וכ"כ הא"ה וגם הוא פתוח במקום שהעשן יוצא ועוד ברית הקל יס לומר אף להנך פוסקים דס"ל דריחא מילתא היא ואפי' דביעבד מ"מ הכל מצטרף לשמים לנטל האיסור ועב"פ נ"ל כיון דאיכא הפ"מ וגם אין להם פת אחר ונכל ככר וככר יס לומר דלאו בזה נגע ואיכא ספק ספיקא חדא דלמא לא נגע בשום ככר ודלמא לא זכ ואה"ל נגע דלמא לאו בזה נגע ואף דאיכא חד ספק בגיטו וחד בהעדרות מ"מ בנדון כזה דכל"ה איכא נדדים להקל נראה דלכ"ע מהני הך ס"ס והכל מותר • ה"ק מעגל ששיניהרט

שאלה סב

ברכתיו העלה לראש נבר • נבר בגונדון ה"ה אהוני ידיד נפשי כו' כמקורר מעגל נר"ו יאיר :

נא אהוני אדוני אחת שאלתי מעוז ואוחוז אבקש לבאר לי דברי רש"י בנדרות דף נ"א אהא דנעני מיני' מרב חסדא מי שאל ושתה ולא צירף מהו שיתור וינאך אחר להו

עם הפת דחיישינן שמה יזוב מן השומן אל הפת והוי כאילו נילוש עמו הרי חזינן להדי' דאין לאפות פת עם פלורין בתנור • אך אי משום הא לא ארי' דמלשון הגהת הרא"ש נשמע דוקא לכתחילה אין לאפות משום דחיישינן שמה יזוב אבל בדיעבד אפשר דמותר דלא מחזיקין ריעותא ולומר דזב ועד תחת הפת :

שוב ראיתי בהש"ך דכתב בסו' הנ"ל בסק"ב דאין לאפות פי' לכתחילה ואפי' בבתנור רחב ואינו משופע • אבל בדיעבד אס אין התנור משופע או שהפת למעלה מן הפטטיר לא מחזיקין איסורא דשמה זכ כיון דאפי' זכ שמה לא זכ תחת הפת כו' יעו"ש • ומשמע מלשונו דבהתנור משופע אפי' לא חזינן דזב נמי מחזיקין איסורא דשמה זכ ואי זכ קרוב לודאי דזב תחת הפת עצמו ואין כאן אלא ספק אחד ואסור • היוצא מזה דאס התנור אינו משופע ודאי דמותר כיון דלא חזינן דזב ואיכא ס"ס וכמ"ס הש"ך יעו"ש • אבל אס הסטר משופע לכאורה יס לנו לאסור כל הפת דאינו אלא חד ספק שמה זכ :

אם אמנם לכאורה נראה לי דאף אס התנור אינו משופע נמי יס לאסור דניסו דאין לנו להחזיק ריעותא ולומר דזכ כיון דאף אס זכ אולי לא זכ תחתיו מ"מ יס לחוש דלמא נגעו הכברות בפלורין ומפעפע ממנו צפת וכדאיתא ב"ד סי' ק"ה לענין גלי וכ"כ נמי המג"א בסו' הנו"א סק"ב אהא דכתב המחנר • וכן אס נגע ככר חמץ בככר מזה ואין שם דבר המפעפען וכתב המג"א משמע שאס יס שם דבר המפעפען כגון פטטיר שיש בה שומן כו' • וכ"ש בנדון דידן דיש לחוש אולי נגעה הפת בשומן חזיר עצמו מ"מ נראה לי כיון דלא ראינו דנגע אין לנו להחזיק ריעותא ולומר דנגע • וכ"כ בהגהות אר"ה להטיר הפת אס לא ראה דהשומן זכ תחתיו או שנגע בנשר עכ"ל אלמא ראה דוקא :

הגם דיש לומר דא"ה מירי בידע הישראל מזה דהנשר בתנור וראה אחר זה אס נגע וכיון דראה דלא נגע מותר אבל בנדון שלפנינו אפשר דאס ידעו מזה תיכף ויהי רואין בתנור אפשר דהיינו רואין דנגע מ"מ כלל זה במסר לן דמספק לא מחזיקין ריעותא • וגם מדכתב הא"ה בלשון שילם אס לא ראה ולא כתב אס ראה דלא נגע משמע דנסתם אמרינן דלא נגע :

היכא שדע שצריך לברך אלא שלא יוכל לברך דהוי קנה עובר לעשייתו להיכא דגמר כל סעודתו ושכח לברך א"כ מה ראי' הניח רבינא מטבול ועלה דמברך אחר טבילה דהא יש לומר דשאיני טבילה ידיע אף קודם הטבילה דצריך לברך אלא שלא יוכל לברך משא"כ בשכח ואכל שלא נזכר כלל שצריך לברך • וכדמחלק ברא"ש הל' וע"כ צריכין לומר דהרא"ש דכתב לחלק בזהי היינו למוסקנא בתר דהי' הש"ס ולא היא דהתם גברא כו' ומוה ינא לו לרא"ש לחלק בזהי דדומה לטבילה דגברא לא חזי אונס רבינא דלא ידיע לחלק בזהי בנאמח לא ס"ל נמי לחלק כדמחלק הרא"ש וזה פשוט ואמת :

לקו מי שאכל שום כו' (ופי' רש"י כלומר יוסף על סרחו ויעשה ברכה לבטלה) אחר רבינא הלכך חף גמר סעודתו יחזור ויברך דהני' טבול ועלה בעלייתו אומר כו' ולא היא התם גברא מעיקרא לא חזי הכא מעיקרא גברא חזי והואיל ואידחי אידחי ופי' רש"י אהא דרבינא הלכך כיון דאם נזכר בנאמנע יוכל לברך • אפי' גמר סעודתו נמי יוכל לברך עכ"ל רש"י • ותמי' לי לא מינע' שדבריו סותרין זה את זה אלא גם דברי רבינא לא עולים שפיר לפירשו בזה דאחר הלכך • ואקוה מטובו שאל שילך דברי אחרי גיוו ולהשיבני בתשובה שלימה עכ"ל השואל :

תשובה

של' לכבוד אהובי ידיד נפשי החריף והשנון נר"ו :

גריה מעשה ידי אכזעיותו בדבריו הנחמדים הוגיעי והקשה לשאל בדברי רש"י ובודאי כל איש ישר הולך ועובר על סוגי זאת יראה הורות בדבריו • אבל לא ידענא למה זה תשאל לשמי בדבר אשר כבר עמד עליו דכן של ישראל הגאון מהרש"א ז"ל ואם דבריו לא ישרו בעיניו חנן מה נענה אצתרי' ומה כחי כי איחל שדברי יעלו לרגל לפניו • ואם לא ראה המהרש"א כאשר לא שם מזכרת מדבריו • יותר ויותר גדלה החמי' בעיני מדוע הלך לנוע אל החוח אשר ביער ולא אל הארץ אשר בלננו • עם כל זה לעשות רגזו חפצתי :

הנה המהרש"א כתב דעשות נפל ברש"י יע"ש כי לענ"ד שפתי ברור מללו אבל שלא להויתא חלק אכחזו לך מה שאמרת בישובה מבלי להביא בדברי רש"י • דהנה בסוגי' הכ"ל באיזה שורת שלפני' • איחא אחר רב יהודה שכתב והכנים אוכלין לתוך פיו בלא ברכה הני חדא בולעין ות"א פולטין ות"א מסלקין ול"ק הא במשקין כו' יע"ש וכתב הרא"ש פר"ח במשקין בולעין ואינו מברך משום דאידחי לה מחירת משקין • ולא משמע הכי דמשמע בולעין ופולטין ומסלקין הכל בעניין אחד שיברך עליהן כו' ולא דמי לאלל ושכח ולא בירך עד שגמר סעודתו דא"מ שאני הכא דמזכר שלא בירך צעור המשקין בפיו ודומה קנה לעובר לעשייתו מה שזכר קודם לבליעתו אלא שלא הי' יוכל לברך עכ"ל הרא"ש יע"ש היטב :

ולכאורה קשה אהרא"ש דמחלק בין

אך לפ"ז קשה ארבינא דקארי לי' מה קארי לי' מה ס"ד דרבינא באיבעיין חי ס"ל דהאיבעי' היתה בנאחר שגמר לאכול סעודתו מחי קמיבעי' להו מחי שגא מהא דהני' הכנים משקין לתוך פיו בולעין ובכרכה כמ"ס הרא"ש דבולעין ומסלקין ופולטין הכל בעניין אחד מיירי ובכרכה ולי' דס"ל לרבינא דהאיבעי' קאי בנזכיר בנאמנע סעודתו פשיטא דקשה דק"ו איכא מברייתא דלעיל דבולעין בכרכה אחר בליעתו לא כ"ש כשנזכר בנאמנע סעודתו ועכ"ל דרבינא ס"ל דבולעין דאינו מברך כלל והאיבעי' קאי בנזכר בנאמנע סעודתו חס מברך חס לאו וכמ"ס הב"י :

העולה מזה דרבינא דלא ידיע לחלק בין טבול ועלה לשכח ואכל וכדמסקין ולא היא לא ס"ל נמי לחלק בין היכא שהכנים המשקין לתוך פיו ונזכר צעור בפיו להיכא דנזכר אחר גמר אכילתו והאיבעי' קאי בנזכר בנאמנע אכילתו ובהא דבולעין אינו מברך כלל וא"כ שפיר כתב רש"י ארבינא דאמר הלכך אפי' גמר סעודתו נמי מברך כיון דאם נזכר בנאמנע כו' :

אמנם ר"ח שפיר יש לומר ידיע לחלק כדמחלק בגמרא בין טבול ועלה דגברא לא חזי להיכא דגמר סעודתו ומחילא דיש נמי לחלק בין הא דבולעין לבין גמר סעודתו וכדמחלק הרא"ש ומחילא לדין ליכא למימר דהאיבעי' קאי בנאמנע סעודתו דא"כ קשה מחי קמיבעי' להו חפשוט מק"ו מבולעין דמברך אפי' אחר בליעתו כ"ש בנזכר בנאמנע סעודתו אע"כ דהאיבעי' היתה בנזכר אחר שגמר סעודתו ולא מצינא למיפשט מברייתא דבולעין ד"ל דשאיני התם דמזכר צעור בפיו וכדמחלק כה ב

שאלה סב

תשובה

הנה ערנו לנפשי אמרי נועם אגרת מע"ח
הנחמד שואלך ודורשך בהלכות
הערבות **הכללים** שנאמרו ונאמרו חכם חזי
תשובה. ותחילה נדבר מאותו כלי ענינו שהי'
החלב ס' נגד הצלעה מנשר הוך מעל"ע אילו
אורה כלי הי' בעין. ואח"כ נדבר מהתערבות
זה החלי :

זה לשון העור בס' ז"ג כהז בעל העיטור
אם נישלו חלב בקדירות גזר ז"י ויש
בה ס' איכא מ"ד דמנשל בה ממין שנישל בה
עכשיו כיון שהחבשיל מותר גם טעם הראשון
צטיל ואיכא מ"ד כיון דקו"ל דכ"ח ח"י מדי
דופיו לעולם אין לו הקנה חלא שגירה וכהב
הוא שיוכל לבשל בה מאחז מין שירגה .
ואני תמה היאך מותר לבשל בה חלב ובי
עדיף מהגעלה דלא מהכי לכ"ח עכ"ל ועין
שם מה שכתב הב"י :

ואמרתיו דים לבחורה להוכיח תממא
כהך דיעה דמנשל בה ממין
שנישל בה עכשיו . מהא דגרסי' בחולין ז"ז
ע"א בעובדא דאמי קמי"ד נגדישלאו בחלב
כו' וח"א כולי' כו' רבין בר ר"א אומר כליה
צאילפס הוי ואמרי' לטעמי' קפילא ארמאי
אמר רבא מדיש הוי קא קשיא לי הא דאמי'
קדירה שנישל בה גזר לא יבשל בה חלב .
ואם נישל בג"ע . תרומה כו' . בשלמי' תרומה
טעים לה כהן חלא נב"ח מן טעים לי' השהא
דאמר ר"י סמבין אקפילא ארמאי ה"ג סמבין'
אקפילא ארמאי . ע"ס :

והנה דקדקתי הצרייחא זאת ב' דקדוקי'
חדא דקאמר קדירה של גזר . ועוד דהא ע"כ
הצרייחא-מיירי בצ"ח וא"כ מהקמ"ל דלא יבשל
בה חלב אטו עד השחא חלא ידענא זאת .
לכך אמרתי הצרייחא מיירי בגוונא דמיירי
בע"ה ועיינו בקדירה של חלב רק שנישל בה
גזר והיה ששים נגד החלב שנישל בה הוך
מעל"ע (ומשכחה לה דיש ששים נגד הצלוע
כמ"ס הש"כ בסו' זה וכמו שאבאר) וקמ"ל
הצרייחא לדיוקא דלא יבשל בה חלב הא גזר
מותר לבשל בה ודעיה הראשונה שהבי' העיטור
והיינו כיון דהחבשיל מותר טעם הראשון צטיל
וגם הקדירה מותר . וזהו ניחא נמי מה
שדקדקתי דקדקתי שנישל בה גזר ולא קהי"ל
גזר ואי משום קושית העור דא"י מידדופי'
אבהך

ובדמחלק הרא"ש עכ"פ לדברי ר"ח שפיר י"ל
דהאיבעי' היתה אחר שכבר גמר לאכול ופירש'
שפיר יתזור וייעשה צרכה לנטלה ואין לריבן
להגיה ברש"י :

אמנם בני הבכור שמעון לא"ט שהוא
כעת כבר חדרס השיב לי דא"כ
ע"כ לריבן לומר דרש"י כהרא"ש ס"ל דאחר
שנולען מנדר ונאמנת משמע מרש"י דס"ל כר"ח
דאינו מנדר וכ"כ רש"י אהא דנולען נולען
בלא צרכה ולכאורה שפיר קאמר' אמנם נראה
דאין כוונת רש"י בזה דאינו מנדר כלל אלא
כלפי אינך דתני בצרייחא דמסלקין ופולטין
דמנדר עכ"פ תחילה קודם אכילתן אבל במשקין
נולעין בלא צרכה רק שמנדר אח"כ וכמ"ס
הרא"ש והרא"י שלא מלאמי שאחד מהפוסקים
שם מזכרת מודברי רש"י הזאת דס"ל כר"ח . וזהו
מה שאמרתי בזה ונאשר שהוא נוגע בדין צרכה
הארכתי קצת ואקוה שאל הקון בהארכתי
באשר דנ"מ לדינא ואף אם רש"י לא כיוון לכך
הכ"ד וידיך התפן שמוך : מענדל שטיינהרט

שאלה סג

הרמב"ם שעתה ה"ה אדמ"ו הרב כו'
כש"ח מהודר מענדל גר"ו :

אשאל מלדוני ככלי חרס של גזר שנתבשל
בו חלב בתוך כ"ד שעות שנישלו
בו גזר אמנם באופן שידעין נודאי שהחלב
שנתבשל בו היתה ששים נגד הגזר שנתבשל בו
הוך מעל"ע לנישל החלב . ואח"כ נחערב אותו
כלי בין שאר כלי חלב ואינו ניכר ומעתה אני
שואל מועלתו מה דין כלי ואותן כלים : ולא
נעלם ממני . מה שכתב המחבר בסו' ק"ב
ס"ג כלי שנתבשל מצליעת איסור שנתערב
באחרים ואינו ניכר צטיל צרוב ואין דינן
אותו כדבר שז"מ לפי שצריך להוציא עליו
הוצאות ואף דמהר"ל כתב דהוצאת הגעלה
דבר מועט הוא מ"מ כל זה בכלי מחכות אבל
כלי חרס דאין לו חקנה בהגעלה לכ"ע צטיל
לפי שאין לו מחירין . אמנם באשר שמהר"י בן
לב כתב והוצאו בש"ך סי' ה"ל סק"ח דקערה
של חלב שנתערב בקערות של גזר לא צטיל
דמב"ח לא צטיל והב"ח חולק עליו מ"מ הכא
כיון דהחלב הי' ס' נגד צליעת הגזר אוחה
גפשי לדעת מה יאמר מועלת כבודו בזה עכ"ל
השואל :

הגם דאפשר להעמיס כל זה בכוונת חירוק תו' דההם קל לשער בם' כו' • אמנם אפי' קשה מ"פ רבא מאן קטעים ל' דכיון דאין בכלי' ס' נגד כל הכלי ובטלי' משעריקן כנ"ל דהא י"ל דברייתא נייירי בידע כמה ביטל תוכו מבשר חורק מעל"ע ונגד זה איכא ס' בחלב ומה שנחשבל בו קודם מעל"ע לא צריכין לשער נגדו • אמנם לפמ"ש לפרש כוונת הברייתא דמייירי בכוונת דמייירי בעה"ע • והיינו דמתחילה ה' של חלב • ואח"כ נחשבל בו בשר באופן שהי' ס' נגד החלב הבלוע תוך מעל"ע • וא"כ ע"כ מייירי הברייתא שנחשבל בו הרבה כל כך עד שהי' ס' נגד החלב שביטל בו כבר ומקשה רבא שפיר ודו"ק :

אמנם תורתו צי מלפרש הברייתא כמ"ש לעיל והיינו מזהני האי לישא גופי' בסיפא הרומה לא יבטל בה חולין ואם ביטל כנ"ל ושם ע"כ ליכא לוימר דמייירי בכנ"ל וכדמוין מעמא דמה איכפת לן בחולין שנחשבל בו מקמי שביטל בו תרומה לכך אמרתי ליישב קוש' הטור אצל העיטור על דרך אמת והא עכ"פ מה שכתב :

הריטב"א בשם הרא"ה רבו ח"ל מאי קמ"ל הברייתא דלא יבטל בה חלב ותירק דקמ"ל לדיוקא דוקא בן יומא לא יבטל בו חלב הא דלאו ב"י שרי אפי' לכתחילה כיון דנטל"פ הוא דלא גזרו אינו בן יומא חטו ב"י אלא בקדירה שבלע איסורא אצל בבטלה היחר לא גזרו עכ"ל :

וא"כ עלו דברי בהע"ט לנכון והיינו דס"ל לב"ע כהרא"ה רבו דהריטב"א דהיכא דהיתרא בלע לא גזר אינו ב"י חטו ב"י ומה שכתב דמותר לבטל בה ממין שביטל בה עכשיו או מאיזה מין שירצה כוונתו אחר מעט לעת דכיון דהיתרא בלע ועכשיו אחר מעל"ע הוא נטל"פ מותר דלא גזרו בזה :

ונחזור לענינינו אמה דנשאל עליה לדעת בעה"ט אפי'

אם ה' הכלי בעין היה מותר לבטל בה ממין שביטל בה עכשיו כיון דהיתרא בלע וגם הוא אחר מעל"ע • ואף דלא קיי"ל בזה כבעל העיטור מ"מ השחא שנחשבל אפסר דכ"ע מודה דלאחר מעל"ע מותרין כל הכלים הגם דלקמן בס' קכ"א כתב הטור בשם בעה"ע דאחר אי לאו דמסתפינא הייתי אומר דאף בנ"ח אחר מעל"ע ומהני הנעלה ג"פ ודיו וא"כ אפשר דניחוש הכא עכ"פ להוראה להגעילם ג"פ •

כ"א א' x 26 מ"מ

אנדר לקמן • ולפ"ז בנדרין דידן לא מייבציא דהתערובות מותר אלא אפי' הכלי עצמו אינו ה' כיכר נמי מותר לבטל בו ממין שביטל בו עכשיו :

ובתווס' ד"ה חבל בב"ח כו' • מקשה והא דל"פ אמתניתין דירך מאן טעים ל' וכן אמרנו דטיפת חלב דלקמן ע"ש בתירוץ • והנה אמרתי דקוש' ראשונה דהו' אורי שפיר בשיטהם דכתבו דהא דסמכינן אקפילא היינו בלא מסל"ת אלא חזקה דאומן לא משקר כו' • אמנם רש"י דפירש משום מסל"ת סמכינן עליו לא קשה קוש' תוס' דליפרוך אמרנו דירך דאמחני' לא רצה להקשות מאן טעים ל' דו"ל דידע שפיר דטעים ל' קפילא עכו"ס וגאומן במסל"ת והיינו דרש"י ס"ל דטכ"ע בכה"ת לאו דאורייתא ובדרבנן סומכינן אעכו"ס מסל"ת • אמנם מנכ"ח מקשה רבא שפיר והיינו בב"ח לכ"ע טעם כעיקור דאורייתא ובדאורייתא לא מהני בעכו"ס מסל"ת ולכך מקשה מאן קטעים ל' • אמנם השחא דאמר ר"י סומכינן אקפילא והיינו לדעת רש"י בזהי' ס' ועיין במ"ש הטור בס' ב"ח ה"ג סמכינן אקפילא ארמאי ובהדי ס' דאז אי איכא ס' אף בב"ח לא נשאר רק איסורא דרבנן ושפיר עכו"ס במסל"ת נאמן • אמנם תוס' לשיטהם מקשים שפיר :

ולקוש' שני' דתוס' נמי אמרתי דלק"מ לשיטה בעל העיטור הכ"ל

ואקדים לשון המחבר בס' ב"ח הכ"ל ח"ל קדירה שביטל בה בשר ל' בה חלב ואם ביטל בנ"ט וכתב הרמ"א וצריך לשער נגד כל הכלי ומקשה הש"ך הא אין בכלי' ס' נגד כל הכלי וצריך דאח"כ קאמר דצריך לשער נגד כל הכלי והתבטל באמת אסור א"כ הא דצריך לשער נגד כל הכלי היינו בקדירה ישנה ולא ידעין כמה בלע אכל אי ידעין כמה בלע וכן בקדירה ישנה וידעין כמה בלע תוך מעל"ע דמה שביטלו קודם הוי נטל"פ א"כ לשער רק נגד הבלועה השני עכ"ל הש"ך • ולפ"ז יש לומר דאמחני' דט"ח לא בעי להקשות מאן קטעים ל' דו"ל דידע דבנ"ט דקאמר היינו בם' אכל אברייתא דקחני קדירה ב' מקשה שפיר מאן קטעים ל' וליכא לוימר בם' דהא אין בקדירה ס' נגד כל הכלי וכקוש' הש"ך ואין בטלי' משעריקן • וע"כ בנ"ט דקאמר היינו ע"י טעימה ולכך פ"ש מאן טעים ל' ומי' בקפילא והיינו דסמכינן אקפילא דכיון דלא טעם טעם בשר אמריקן דלא בלע כולי' האי שאין במה שביטל ס' נגדו

שאלה סג

אל עבר פני הופיעם ומלאחי בהם דברי עינים
והקסה לשאול. וכענין שאל. ה"ה אהו הרגני
המופלג נר' :

בזה שנה' פלא צעינו עינא פקחא על
הרמז"ס שהצא המשנה דיומ' כלורה
ולא כמסקנת הגמרא. גם צעני יפלא.
וכבר עמודי על זה גם הכני זה ימים כצירים.
ואמרתו נישבו עפ"י דברי תוס' בנביא זו
דמקשים בד"ה מי א"ו דאין כו' חיי' דבפ'
אין בין המורד איבעיא לן הכני כהני שלוחי
דין או שלוחי דרחמנא נינהו. וקאמר ה"ה
טובא ההם ולבסוף לא איפשוט והמלי לא פשיט
ליה מדר"ה. והירצו דניחא לכו למיפש' ממהני'
או מברייתא ולא מדברי אמוראי. עוד חירצו
לעולם פשיטא לכו מדר"ה דשלוחי דרחמנא
נינהו דמי איכא ויהי וההם ויביע' ליה אי
שלוחי דידן נמי נינהו או שלוחי דרחמנ' דוקא
וחו לא מצי למיפשט מדר"ה דאף אי שלוחי
דין נמי נינהו מ"מ מוקדמי שפיר כיון דאף
שלוחי דרחמנא נינהו. עכ"ל הנריך לענינינו :

ולכאורה נריכנן להנין אחרין ב' דחוס'
דא"כ מ"פ הש"ס חרב הוגא
מוחתינה דהיו משביעין אותו ואמרו ל"ה להם
שלוחיט. דילמא ר"ה נמי סבר דשלוחי דידן
נמי נינהו ושפיר קאמרו ליה אחת שלוחיט.
ודוחק לומר דקוש' בגמרא קאי מדלא אמרו
ל"ה נמי אחת שלוחא דרחמנא משמע דהנא
דמחיתין ס"ל דדוקא שלוחי דידן נינהו. עד
דנשיל קושיא זאת נריכנן להגיה מהניתין.
אלא וודאי דנריכנן לומר דהמקסה ה' סבר
דבגרי ר"ה דאמר הני כהני שלוחי דרחמנא
נינהו דמשמע דוקא שלוחי דרחמנא וצוהני'
משמע דשלוחי דידן ולפחות שלוחי דידן נמי
נינהו ואילו כוונת ר"ה דשלוחי דרחמנא נמי
נינהו הו"ל לפרש דבריו ולומר הני כהני שלוחי
דרחמנא נמי נינהו. וזה פשוט :

ובהיות כן גם קושיית מעלתו אהרמז"ס
מתרצת. ד"ל דהרמז"ס נמי
ס"ל כתי' ב' דחוס' דהאיבעי' שם קאי אי שלוחי
דין נמי נינהו והמקסה דהכא ה' סבר מלאן
ר"ה דשלוחי דרחמנא דוקא נינהו ולכן נריך
הגמרא לתקן דהני קאמרי ליה משביעין את
אותך על דעתיו ועל דעת ב"ד אמנם מרחי'
בגמרא דנדרים דף ל"ה דאיבעי' ל"ה אי שלוחי
דין נמי נינהו ולא פשיט ל"ה מדר"ה. עכ"ל

מ"מ כנר כחצתי לכה"ע אפי' כשה' הכלי בעין
מוחר בני הגעלה. ועוד אפשר דלהגמיל ג"פ
היו הוגאה וטרחא מרובה ובלא"ה לא היו
כדשיל"מ ואפי' המהר"ל מודה בזה. והש"כ
דכתב לחומרא להסיר מהם כלי אחד. הכא
אפשר דמודה דלענין זה יש לסמוך אצל העיטור
ושלא לסור אחד מהם. ועוד דגם הש"כ לא
כ"כ חלל בכלי טריפה שנחערב דלית ל' פסידא
דבלא"ה כלי אחד טריפה ה'. משא"כ הכא
בנחערב כלי בשר או כלי חלב. אמנם באשר
שרייתו דמהר"י בן לב מחמיר יותר בבליס של
בשר וחלב וגם העולם נוהגין שלא להגעיל מבשר
לחלב או איפכא. ואשר שיהא נראה צעני
המון כדבר תימא אמרתי לחומרא להסיר כלי
אחר ויהם ואף שלענ"ד הוא שלא לצורך כלל.
והנראה לע"ד כחצתי. חלס דברי אלהינו
לנחם. הקטן מעגל שטייגהרם

שאלה סד

בין כסא לעשור. חסד השם לא חסור.
מחת אהוני אדוני ה"ה. כמסודר
מעגל נר"ו.

בלמרי כעת בהרמז"ס נכללות עבודת
יום הכיפורים על דרך ושלמה
פרים שפתינו. עמודי משתווים דהוא נגד
מסקנת הגמרא דיומא דף י"ט אהא דגרסינן
התם נמתיתין מסרוהו קלי ב"ד לקני כהונה
והעלוהו בית אבטיבוס והשביעוהו ונפטרו והלכו
להם ואמרו לו אישי כ"ג אלו שלוחי ב"ד והתם
שלוחיט ושלוחי ב"ד משביעין אנו עליך כו'.
ופריך הש"ס לקמן נדף י"ט ע"א לימא חיהוי
תיוצתא דרב הוגא בר' דר' דאמר רב הוגא
בגרי דר' הני כהני שלוחי דרחמנא נינהו.
דאי אמרת שלוחי דידן נינהו מי איכא מירי
דאין לא מצינן למיעבד ושלוחי דידן מצי עבדי
ומשי ה"ק ל' משביעין את עליך על דעתנו
ועל דעת ב"ד. עכ"ל הגמרא. הרי חזיקן
למסקנא דהשנועס היתה על דעתנו ועל דעת
ב"ד ואילו הרמז"ס בפרק א' מהלכו' עבודת
זה"כ הציא המשנה כלורתה דמשביעין אותו
ואמרו לו אחת שלוחיט ושלוחי ב"ד. ונא
אדוני לחוות לי דעתו הרמה בזה. עכ"ל השואל :

תשובה

דבריו דברי נועם. כפטיש יפוצץ סלע
הולם פעם. נטע שעשועים.

כהנים לישראל דלדרכה מדקאחר ר"ה סתם
כהנא שד"ר נינהו משמע בין כהנים ובין
בישראלים • ולכך פריך הגמרא שפיר אר"ה •
אמנם הרמב"ם בשו"ת דנדרים אולי
דר"ה בקרבן ישראל מיירי אבל בקרבן דכהנים
מודה דשלוחי ידיהו נינהו כיון דליניהו איתנהו
בתורת קרבנות ולא קשה קוש' הגמרא דיומא
אר"ה דיש לומר כקושיהו דבמחנה הכהנים הי'
משניעין אומו ושפיר קאמרי לי' אתה שלוחי
וכנ"ל ועולים דברי הרמב"ם כהוגן וישרים
למוצאי דעת :

אך

אחר כותבי זה מלאחי וראיתי במשניות
הגדפסים בא"ד עם תוס' חדשים דכתב
דמשמע דזקני ב"ד הי' משניעין אומו וע"ש וא"כ
לא קשה קושייתו אהריטבא הנ"ל דוק ותמלא •
את זה אמרתי לכתוב ולהעתיק למעלהו מתוך
חייוסי' למסכת יומא ואולי ירוס למוטו ואני
משתוקק לתשובתו ולשמע מחורתי
ה"ק שערל שטיינהרט

שאלה סה

שלו וברכה מאלקי המערכה לכבוד הרב
ה"ה כ' • • • • • כמבורר מענדל גר"ו
יחיר לעד :

אבקש מאלונו כ"ו לתמוז לי דעתו הרמה
במה דנוהגין לשחוט ב"ט בזהמה
אבל טבחי נפחים כדי שהישראל יוכל לקנות
ממנה ב"ט כי במקומו הי' נוהגין כן ובנואי לכאן
מחיתי בהם שלא לעשות עוד כי מלאחי וראיתי
בשו"ת שני יעקב שאלה כ"א שגם הוא מחה בתושב
קהלתו והוכיח שם כן בראיות נכונות וברורת
לדעתי ואף שהי' אומרים שבהגו כך בפני כמה
רבנים מבלי מוחה ובאשר שגם במקומו מרננים
אבתרי אחרתי לשאל את פיו מה יאמר מעלתו
בדבר הזה עכ"ל השואל :

תשובה

ברך לקחתי וברך אשיב לאהובי הרבני
המופלא השטן כבוד מוהרר פלוני
גר"ו :

על דבר שאלתו אם מותר לשחוט ב"ט אבל
קצב נכרי כדי שהישראל יקח ממנו נשר
תמחתי אמעלתו • אם השב יעקב אסרו ונשעמי'
הנכונים בעיניו מי יתירנו • ומו"ש אנכי קטן
הקטנים • ובנא"ה הלא הקנת הש"י לקנות
מהקצב אבר אחד מעי"ט הוא דבר נקל לעשותו
אלא בו ב

אריפנן לומר כתיב תוס' הנ"ל דהאינעא
בגדרים הוא לי שלוחי דידן נמי נינהו וזה
לא מצי למיפשט מדר"ה"כ שפיר עביר הרמב"ם
דהניא השמנה כגורת' כיון דהאינעא לא איפשט'
בגדרים ז"כ אפשר דשלוחי דידן נמי נינהו
ולא צריכנן תו להגיה מהני' דיומא • דכיון
דשלוחי דידן נמי נינהו שפיר קאמרי לי' אתה
שלוחי • וזה מה שגראה בפשוט לתרן דברי
הרמב"ם • ולדעתי אינו רחוק הוא בכוונתו •
ועיין ברמב"ם פ"ו מה' נדרים דמשמע שם קאת
מדבריו ולא ס"ל כתיב תוס' הנ"ל :

אמנם ידיר נפשי אמיני ועמיתי הרב
הגדול • שכתב מי ימלא • החריק
ובקי כמבורר' צלאל ראשנורג מפראג •
בעה"מ ספר הכתוב הורה גבר • אמר ליישב
הרמב"ם בדרך אחר והיינו עפ"י קוש' אחת
שהקשיתי על הריטב"א וגדולה היא בעיני •
דהנה הריטב"א בקידושין נמי מקשה קושיית
תוס' הנ"ל דלא פשיט אינעא בגדרים אי כהני
ש"ד או שד"ר נינהו מר"ה • ותי' שם ח"ל הא
דפשיטא לי' לר"ה דכהני שלוחי דרמב"ם נינהו
משום דלי איכא מידי היינו בקרבנות ישראל
דלייתנהו בתורת קרבנות כלל אבל החם אינעא
לכו בקרבנות כהן מי אמרי' דשלוחי דכהן
היו דליהו מצי עביר ולכך משוי שלח או
לא שגא והתם דפשיט ליה ממתני' היו מצי
למידחי דליירי בכהן אלא דעדיפא משני •
עכ"ל הריטב"א :

והקשיתי דלי כדבריו א"כ מאי פריך
הש"ס ביומא דף הנ"ל אר"ה
דאמר כהנים שד"ר נינהו ממתני' דאמרי
לי' אתה שלוחי הא הכא זקני כהונה הי'
משניעין אומו וכדמשמע מלשון המתני' מסרוהו
זקני ב"ד לוקיני כהונה והשניעוהו וא"כ שפיר
קאמרי ליה אתה שלוחי דכהנים מודה רב
הונא דשלוחי' נינהו כיון דליניהו מצי עביר
ואף ביומא"כ כל עבודת כשרים דוקא בנ"ג •
אפ"ה כיון דבתורת קרבנות נינהו כל השנה
שפיר מיקרי שלוחי • וצ"ע :

ובהקשותי זאת במכתב לידידי החכם
השלם הנ"ל השיב דהוא
קוש' • מתורבת בתורה דיש לומר דאף דהגמרא
דנדרים דלא רנה למיפשט מדר"ה ע"כ צ"ל
דס"ל לסוגי' דשם כתיב הריטב"א דהתם
האינעא קאי בקרבנות דכהן מ"מ הסוגי'
דיומא דמקשה אר"ה ע"כ לא ס"ל לחלק בין

שאלה סה

עד אחר שחיטה אסור ה"ה הכא נזיק שלפנינו. גם בזה אנו אומר דעת המחיה שדומה זה לזה. הטעמו דהתם נז"ל עיקר לגבות משא"כ כאן דהעיקר לנזק ישראל דאפשר אזי לחו דיוכל למטר לישראל לא ה' שוחטה היום :

וביותר אנו המה על צעל שז יעקב איך העלים עיניו המוטטות בכל מחוס' בסוגין דהא הו' כהנו להדי' בד"ה חזיק דהקמת מושל בני חיל ה' ולא יכולין ליקח ממנו קודם האפי' . רק הח"כ צביל שבר טרחם . וז"ל הרמז"ם דפסק ב"ה וכו' ש' המגיד בטעמו דס"ל להרמז"ם כהו' הרי קמן דהתם הקמת מושל בני חיל היתה ואין הישראל זוכה בו אלא אחר האפי' צביל שבר טרחם ואפי"ה מזהר צביל חזק ריפתא לתינוק הונח בו אחר כל היגיעות וטרחות להכין להם והעיקר מלאכה נעשות צביל הבני חיל ומוחר וז"ל כאן בדרון דידן דהעיקר שחיטה לנזק ישראל וכל חזק וחדא חז' לי' ואפי' כל הכהמה אם רוצה לקנותה אחר שחיטה פשיטא דמוחר ונפלאהי עלי' איך לא שח לנו לזה :

אמנם אחר עיון אמרתי לרון לשז יעקב לכ"ז כי חפשהו להפך בזוהר דהנה באמת צריכין להבין אתם' דהבנו דהקמת של ב"ה היתה . אמנם צביל שבר טרחם לא קפידו למיכב חזק ריפתא ליוקא הכס דהעיקר אפי' לנזק נכריס הוי וזא רב הונא ב' צמנו קאמר לעיל לחלק בין צהמה חז' שוחט' דמוחר ונשום דאי אפשר לכזית בשר בלא שחיטה אבל נ"ד מו"ג קא זכו כלומר דהעיקר צביל צהמה הוה הרי דר"ה צמנו קאמר דהיכא דהעיקר אינו צבילו אסור ולמה מהיר לקמן צביל חילא צביל חזק ריפתא אף דהעיקר ה' צביל בני חילא :

ואפשר דהו' מי כרש"ס"ל דקד וטעמא מאי לחו ר"ה צמנו קאמר לי' אלא סוגי' דחלמודא היא . אמנם לחו וטעמא דרש' וכו' ש' המהרש"א דר"ה ע"כ לא קאמר לה דלא הוי צריך להך טעמא דא"א לכזית בשר דהא צמיסם דאפשר למיפלגי' ואפי"ה מהיר רב הונא צהמיה עובדא דבני צאני דזה דוקא לשיטת רש"י . אמנם לשיטת הו' דהקמת דר"ה ה' ואחר טרחם לא קפידו למיכב ריפתא ליוקא שפיר יס אומר דר"ה צמנו קאמר לההיא וטעמא מאי . אך לשיטת הו' נמי צ"ל דסוגי' דחלמודא היא דאי דאי קאמר לה וכו' אחר

ולא שזיק היתרא וכו' . אמנם בלשר שכמה פעמים שהקצב קונה הצהמה צ"ט צמנו ואי אפשר בתקנת הש"י ח"כ נפל תקנת שז יעקב צבירה ואיכא למיחוש למיעוט שוחט י"ט . ע"כ חל ומוטל עלינו להפך בזכות המנהג . ובפרט בלשר הש"י צמנו כהז שנהגו כך בפני כמה דברים גאוזי עולם מנלי פוזה פה ומנפף :

ובתחילה נראה ונבקש הטעם דהשזיעקב דאסרו . וראיהו שכתב צ טעמא צוה ח"ל בקיור . נ"ל עפ"י ש"ס ופוסקים דהמות עבד"ס אסור לשחוט צ"ט דכתיב לכם ולא לנכרים ואין היתר צוה שקונה אח"כ הישראל ממוט דיהיו כמו דשוחט לנזק ישראל דדוקא צהמה חז' של נכרי וחזיו של ישראל צנו מיניה מר"ה ופשט להתיירא . משמע דאי הוי טלה של נכרי וישראל קונה ממונה אחר שחיטה אסור זהו חזק :

ועוד מוכח דלא מהני מה שקוין אח"כ ממונה מדקאמר בגמרא וטעמא מאי צהמה חזיו של נכרי וחזיו ש"י מותר משום דא"א לכזית כו' אבל נדרים ונדבות מש"ג קא זכו ופירש"י ותו' נמצא דעיקר שחיטה לשם גבוה וא"כ חזיק כיון דאינו זוכים רק עד אחר שחיטה אסור לשחוט צ"ט ה"ה הכא דאינו קונים רק אחר שחיטה ע"ש היטב ומשני טעמים האלה דעתו נוטה לאסור :

ואני אומר במחל"ת לא"פ טעם הראשון אינו נוה לי והשני קשה היינו' דמה שכתב דוקא צהמה חז' של ישראל צנו מיני' רב חזיו' מר"ה אבל בכולה של נכרי וישראל קונה ממונה אחר שחיטה ואי דאסור ולדעתי צ"ל איפכא דודאי צהמה שהיא של קצב נכרי וישראל קונה ומונו פשיטא דמוחר דהא אי צבי הישראל ה' קונה מהקצב כל הצהמה נמצא דכל הצהמה היא ראוי' לאכול ממנו הישראל דאין סהדי דיתא לי' לקצב נכרי למכור כל זמן שימצא קונים משא"כ צהמה שהיא חז' של נכרי וחז' של ישראל דהחלק שהוא לנכרי ודאי דלא יאכל ישראל ממנו . ובזה ה' סבר רב חזיו' דאסור דנמצא דשוחט נמי צביל נכרי וזה לענ"ד פשוט ואמת בסדרה :

והטעם השני דכתב מחלק בין צהמה חז' ש"י וחז' של ישראל לנדר' דהתם משלחן גבוה קא זכו אלמא כיון דעיקר שחיטה לשם גבוה . וההיטב אינו זוכים צו

שאלה סה סו

נג

קומא ברחוקים ונת הכתוב אחרי כן מייחד לאוסרין אף בקרובי' דס' לר' ע' דאפי' לא כתב מת כנפס ליכא למיעטני לאוקמי קרא בזהמה אי משום דרשה כו' . אי משום דרע'ג דאיקרי נפש בזהמה נפש סתמא לא מיקרי הרי דס' ל' לחוס' בתי' ב' דר' ע' ס' ל' דסתם נפש לאו נפש בזהמה במשמע וזה נגד ברייתא מפורשת בסוגיין הכ' ל' דתי' אך אשד יאכל כו' ממשמע ש' לכל נפש יכול אפי' נפש בזהמה במשמע כו' . ר' ע' אומר אפי' נפש בזהמה במשמע הרי דס' ל' לר' ע' דככלל נפש סתם אפי' נפש בזהמה במשמע ואין לומר דהכא בסוגיין דגי' לאו מנפש קדריש ר' ע' אפי' נפש בזהמה במשמע אלא מדכתיב לכל דזה וודאי דליחא ובהמת אינו מן העורך להציא סתירה לזה עכ"ל בעבור המתעקשים לכתוב רק ב' הוכחות דא"ל לומר כן דהא שם במיר מ"ט פ"ד הש"ס לר' ע' על כל נפשות מת ככ"ל ל' ומיין הגמרא על כל רחוקי' מת קרובים וכתבו שם בחוס' דמנפשות דריש רחוקים ותרתי ש"מ וקשה דהא ככ"ג גמי כתיב כל ויש להרבות בהמה ואצטרך מת לאפקוי בהמה ולמה דריש ר' ע' מת לקרובין אע"כ דמנפש קא דריש ועוד דתקן בפי"א מתרונות משנה ט' בן ששכר פרה מישאל לא יאכלנה כרש"י תרומה' . וכתבו כל מפרשי המשנה והוא מהירושלמי דכתיב וכן כי יקנה נפש קניין כספו ונפש אפי' נפש בהמה במשמע והאי לאו קניין כספו הוא הרי דהכא בכהן לא כתיב כל ואפי' נפש בהמה במשמע וכתב הר"ש דהך תנא כר' ע' ס' ל' וצ"ע : ה"ק הג"ל

שאלה סו

לכבוד אהוני כנפשי הרב כו' כהה"ס שטיינהרש גר"ו :

בשנה זאת שדיעין צוודאי שהעורין מרעו אחר הפסח מחמת הקור שנמשך עד חדש אייר' ובשנה שעברה השעורים לא נעשו יפות וגם דלחות המדינה בעולות באופן שאין לסמוך אס"ס שהמציאו הפוסקים ולבי טקפי מלאכל בשנה זו משעורים קלופי' ואף אם נקיל בשכר ולסמוך אהנהו פוסקים דחתרו למנוח היחר בזה משום דמשקין הוילא מחדש לאו כמותו וגם ממש אי אפשר בלאו הכי כי אין במדינתנו שום שתייה אחרת . אבל לאכל מהשעורים הכ"ל דאין כאן שעת הדחק לענ"ד יש להחמיר . ואם כי רבים כו' א 1 27 וכן

אבוד כיון דהעיקר שחיטה בשביל גזזה אלמא היכא דעיקר שחיטה לאו בשביל הדיוט אומר ר"ה . ואילו לקמן בההיא עובדה דבני חילא מתיר ר"ה אף דהעיקר בשביל בני חילא אע"כ ז"ל דגם לשיטת חוס' הך וטעמא מואי סוגי' דתלמודא היא ולא ר"ה בענמו קאמר לה :

רק דא"כ דחוס' ס"ל גמי דהך וטעמא מואי סוגי' דתלמודא קאמר וס"ל לסתם גמרא היכא דעיקר נעשה בשביל נכרי אסור א"כ פשיטא דקשה אהתום' . ואהרמז"ס דפירש כפירש החוס' ואפי' פסק בעובדה דבני חילא דמותר בשביל ריפתא חדא אף דהעיקר מלאכה נעשה בשביל נכרים נגד סתם גמרא אם לא דנאמר דחוס' ס"ל דר"ה בענמו קאמר לה ואפי' מתיר לקמן בעובדה דב"ח משום דאיכא קנה אונס וכמ"ש הט"ז בסי' תקי"ב אבל היכא דליכא אונס אסור לשחוט היכא דעיקר שחיטה נעשה בשביל נכרי וזה לו לבעל ש"י לכסות עינים :

אבל כל זה אינו נראה לי . וגם דברי הט"ז אינם מובנים לי מלבד כמה דחוקים בדבריו מוכח דרש' לא ס"ל הכי דא"כ מנ"ל לרש"י דר"ה פליג אדר"ח דלמא בבני בגדי דאיכא אונס גם רב חסדא מודה דמותר משום אונס גם מה שכתב הט"ז דאסור לזמן לנכרי זי"א אם לא משום אונס לא משמע כן בדירושלמי ובהר"ן :

והשתא אחרי שמתי לפתך את כל דברי האמת האלה תבין ותשכיל כי דאיות הש"י אינם כדאי להחמיר נגד כמה באונים שראו הדבר ולא מיחו' עם כל זה נראה בפשוט דאם יש באפשרי לעשות התיקון שכתב הש"י לקנות אבר אחד מוגי קודם ו"ט ודאי דיש לו לעשות כן . ועכ"פ אם לא אפשר נראה לי להתיקן על מהנן של ישראל כי אם אינן נניאם הן כו' . ובפרט אם יש לחוש למחלוקת בזה . וגם למניעת ש"ט וזי' זה שלו' כנפשו ונפש אהבו נאמנו ה"ק בענין שטיינהרש

שאלה סו

ומרי דברי בזה לכתוב למעלתו קושי' אחת וגדולה היא בעיני . והיא במיר דף מ"ח ע"ב ר"ע אומר נפשות אלו רחוקין מת אלו הקרובין . וכתבו בחוס' ד"ה רבי עקיבא דסגרא ברא לאוקמי קרא

שאלה זו

הדרק השלישי אם המשקין היוצא מהן כמותן • וכן מחלקם הפני' :

וכרי לברר כ"ז צריך אני להקדים לשון הגמרא והפוסקים בקידושין דף ל"ו ע"ב תנן כל מזה שהיה תלוי בדרך אינו נוכח אלא בדרך. וכל מזה שאינו תלוי בדרך נוכח' בין בדרך בין בח"ל. חוץ מן הערלה והכלאים ר"א אומר אף החדש : איבעיא להו ר"א לקולא פליג או לחומרא פליג • לחומרא פליג ור"ק תנא קמא חוץ מן הערלה והכלאים דהלכתא גמירי לה אע"ג דחונת קרקע היא אבל חדש בדרך אין בח"ל לא דמושנות לאחר ירושה וישיבה משמע ואחי ר"א למימר אף החדש נוכח בדרך ובח"ל דמושב כ"מ שאחם יושבים ח"ד לקולא פליג ור"ק ת"ק חוץ מערלה וכלאים דהלכתא גמירי לה ור"ש חדש דמושב כ"מ שאחם יושבים משמע • ואחא ר"א למימר חדש ח"ג בחוזה לארץ ומושב אחר ירושה וישיבה משמע • ומאי אף • אקמייהא • ת"ש דאמר אביי מאן תנא דפליג עלה דר"א רבי ישמעאל היא • עכ"ל הגמרא הנריך לענינו :

וכתב הרי"ף והרא"ש בסוף פסחים ואסור לך למיכל חדש עד אורחא דשיבסר צניסן דנגסי חמניסר בו' ותנן החדש אסור מן החורה בכל מקום ואמרינן בגמרא דמנחות אמר רבינא אמר לי אם אבנך איכל באורחא דשיבסר בו' עכ"ל : הרי חזקן דפסקי הלכה כסתם משנה ובר"א דרשן אסור בח"ל מן החורה ואף רבינא ורנן דבי דב אשי עבדי כוותיהו דחדש אסר בח"ל ואף דר"פ ור"ה ברי' דר"י אמרינן הסם דס"ל דחדש בח"ל דרנן מ"מ עדינן כרנן דבי רב אשי דנחראי טפי הוי :

ובאמת צריכנן להנין אהרי"ף והרא"ש דפסקו כר"א משום דסתם משל כוחי' הגם דר"פ ור"ה ע"כ לא ס"ל כהך סתמא • ודוחק לומר דפליגי בהכי אי הוי כסתם ואח"כ מחלוקות או לא •

וראיתי בפני יוסף שהאריך והרחיב מאוד בסוגיא זו שכתב על זה דר"פ ור"ה ברי' דר"י ורנן דבי רב אשי בהא פליגי דר"פ ור"ה ס"ל כסתמא דמנחות ר"פ ט' • דהתם תנן כל קרנות צבור באין מארץ ווח"ל חוץ מן העומר ושתי לחם שאינו באין אלא מן הארץ • ואמרינן עלה בגמרא מחתי דלא כי

זמן שלמים התאזרו חיל למזוא היתר דחדש אינו נוכח בח"ל ואפי' בשלישאל ומכ"ש בשל נכרים • נגד זה מצינו בכמה גדולי הראשונים שהחמירו בדבר זה • וידעתי בעלמא שאין בנו כח להכריע בין המאזרות הגדולים האלה • אשר עליהם נגה אור התורה והמדע ובאורם נראה אור • אבל לבי אמר לי שעם כ"ז מוטל על כל מי אשר תנן. אלקים אותו בדעת ובלב בבון לחקור ולדרוש עד מקום שירו מגעת • אולי ימצא היתר כדי לנאת לעצמו • ויהא לנו נשות לפי דעתו דלאו איסורא קאכיל • זאת שמתי אל לבי כד רעיוני על משכני סליקא והסתלתי לעינין בסוגי' דחדש • ואנן מהבא ומעלתך הרמה מהתם יעיין בסוגי' זאת וישן מפני חדש תוציא ולחיות לי דעתו הרמ' בזה • אולי מיני' ומנאי תסתיים שמעתתא ואז אולי יקום בנו יגיע כפיך כי תאכל אשריך ועובד לך וכו' :

תשובה

רוח ה' דבר כך ומלתו על לשונך שהערת אותי בדבר אשר כל איש ישר הולך ויראת ה' נגע בלבבו צריך להח דעתו ולבו עליו ושלא להיות כעור ממשש באפילה ובא אחר וסניך ידו עליו :

דע אחי • כבר הקדמתי נעשה לנשמע זה לי כתום שנים שעמדתי בסוגיא זו • ואחרי כל העיון ויגיעות שיגעתי לא מצאתי הלכה ברורה בזה כי זה אומר בזה וזה אומר בזה זה בונה וזה סותר זה מתיר וזה אוסר • ונלאתי לפלפל עוד בדבריהם • על קן אהובי להפיק רטוך אעתיק לך מה שכתבתי בענין זה ותראה שאינו אלא כדמסיק העלה מני כרנא • איזה ראיות והוכחות להחיר • ואת אשר פלפלתי בתוך דבריהם • ואם כי מעער היא ותחי נפשי :

החדש הזה יהי לך ראש דברי שצריך אתה לדעת הדרכים אשר בהם הדין הזה מתחלק • ושלשתי לך את הדרך • אמנם בשני דרכים אלא לפניך • ובשלישי אם המשקין היוצא מהן כמותן לא אבוא ולא אדבר מזה כעת כי עליו לא שאלת וסמכת אהפוסק' המתירים ועל שעת הדחק • ואלה הדרכים :

הדרך האחד אם חדש נוכח בחוזה לארץ :

הדרך השני אם חדש נוכח בשל נכרים :

דמחתי' ללאו הא בזהא תלי' דאף דפירות ח"ל שנקנסו לארץ דאסורין משום חדש אפי"ה אין מקריבין הימנו ה"ד ד"ל דס"ל דחדש נוסב בנ"ל. ואפי"ה אין מקריבין. ועוד מדקחתי במס' חלה ה"ל דפירות ח"ל שנקנסו לארץ חייבים בחלה ולא קחתי נמי הכי בתבואות ח"ל שנקנסו לארץ דאסור משום חדש. אלא ודאי דוקא בחלה הדין כן ולא בחדש :

אמנם בלאו זה נמי מוכח דלאו הא בזהא תלי' אלא אף דאפשר דקיי"ל דחדש נוסב בנ"ל אפי"ה אין מקריבין. וזוהי נמי מחוץ היעזב הרמב"ם בפרק ז' מהלכות תמידין ומוספין הלכה ה' דכתב אין מביאין מנחה זו (היינו העומר) אלא מארץ ישראל. וכתב הלחם משנה בריש פירק כל הקרבנות צבור אמרי' חוץ מן העומר ושחי הלחם שאין באין אלא מן הארץ ודלא כר"י דר"י דאמר הסם העומר בא מח"ל ואע"ג דרבינו פסק בהלכות מאכליו אסורות דחדש בנ"ל דאורייתא מ"מ איב ל"י דאקרוני לא מקריבין אלא מן הארץ משום דכתב כ"ת משמע דנביאה הכתוב מדבר ע"ש ותירונו דוחק וכמו שהקשה עליו הפ"י ומיהא קיימא מנ"ל לרמב"ם לחלק בכך כיון דחזיק דר"י בנ"ל ס"ל דהא בזהא תלי' ולא מצינו מאן דפליג עליו להדיא בזה. א"כ כיון דהרמב"ם פסק דחדש בנ"ל דאורייתא למה פסק דאקרוני לא מקריבין מנ"ל :

ונרא' דהנה הקשיתי ארבי יוסי בנ"י. דאמר הא בזהא תלי' אי נוסב בנ"ל אקרוני נמי מקריבין כינא צבור בנ"ל יוכיח דנובא ואפי"ה אין מקריבין וכ"כ הרמב"ם בה' צבור בהמה טהורה. ובאשר שיש משתשין בגרסתו הוכרח אני להעריך לפניך דברי הטור והב"י בש"ע י"ד סי' ש"ו צבור בהמה טהורה נוסב בצרכים כו' בפני הבית ושלל בפני הבית. וכתב הרמב"ם שאינו נוסב אלא בארץ ואפי"ה אם הובאו מח"ל לארץ לא יקריבוהם חולין גמורין. וכתב הב"י דלא דקיד רבינו במה שכתב בשם הרמב"ם אדרבה כתב שנובא בנ"ל ולא חילק בין אי"ל לח"ל אלא שאין מביאין מח"ל לארץ ע"ש. הרי חזיק דבכור אף דנובא בנ"ל אפי"ה אם בא מחוץ לארץ לארץ אין מקריבין. וא"כ נימא בחדש נמי אף דנובא בנ"ל אפי"ה אין מקריבין :

אך באמת אין זה קושי' אר"י בנ"י ד"ל דס"ל כהך מ"ד דבכור בנ"ל אקרוני מוקריבין כשנא לשם דפלוגתא דתנאי היא בזה

כי האי תנא דחגיגה עומר הבא מן היסין ולא עד כאן לא פליגי אלא בחדש אבל בארץ כ"ע לא פליגי דעומר ושל"ח מארץ אין מח"ל לא כמאן דלא כי האי תנא דתני' ר"י בנ"י אומר עומר בא מח"ל ומה אני מקיים כי תבואו אל הארץ שלא תחייבנו בעומר עד שנקנסו לארץ וקסבר חדש בנ"ל דאורייתא ומושבתיכם ככ"מ שאתם יושבים משמע וכ"ת זמן ביאה. וכיון דאורייתא היא אקרוני נמי מקריבין ע"כ. נמלא דהא בזהא תלי' אי חדש בנ"ל דאורייתא אקרוני נמי מקריבין מח"ל ובהא לא פליג ת"ק ארבי יוסי בנ"י רק דס"ל דמושבתיכם אחר ידו"ש משמע וכיון דסבר הת"ק דעומר אינו בא מח"ל ע"כ ס"ל דחדש אינו נוסב בנ"ל וא"כ יש לומר דר"פ ור"ה בנ"י דר"י ס"ל כהך סתמא דתנאי' מזה ראי' לשיטת המהירים עכ"ל :

ובאמת דבריו נפלאים מומי. דמכדי מאן סתמי' למחתי' רבי מ"ש בערלה דסתם כר"א וזמנחות סתם כת"ק ועוד תרתי סתמא ל"ל דגם ממתניתין דשביעית מוכח דחדש בנ"ל לאו דאורייתא דהתם תנן שומרי ספיח שביעית נוטלין שכן מחרומת הלישבה ואי ס"ל להך מתניתין. דחדש בנ"ל דאורייתא. למה לי שומרים ה"ל להקריב מח"ל דהא כיון דנובא אקרוני נמי מקריבין. וכמו שאמרו תוספ' במנחות פ"ג ע"א :

על כן נראה לענ"ד דמהך סתמא דמנחות אין כאן ראי' כלל לדעת המתירין וספיר יש לומר דתנא דהך מתני' נמי ס"ל כסתם דערלה דחדש בנ"ל דאורייתא. ואפי"ה אין מקריבין מח"ל דלדין מוכח דלאו הא בזהא תלי' והלשון במתני' נמי משמע דס"ל דחדש נוסב בנ"ל מדקחתי חוץ מן העומר דאינו בא אלא מארץ ואי אינו נוסב בנ"ל פשיטא דאין מביאין מח"ל. ומאי קמ"ל בזה דאף רבי יוסי בנ"י לא קאמר דמביאין מח"ל אלא כיון דנובא בנ"ל. ולכך נמי מקריבין. אבל זה ודאי דאי אינו נוסב בנ"ל דאין מביאין מח"ל. ואם נפשך לומר דס"ל לתנא דמחתי' דלעולם אינו נוסב בנ"ל אלא דס"ל דתבואות חדש הבא מחוץ לארץ לארץ אסור משום חדש וכדקיי"ל בחלה פירות הבאים מח"ל לארץ חייבים בחלה. ואף דאין חלה נוסב בפירות ח"ל. וכדליתא במס' חלה פ"ב משנה א'. וא"כ ה"ד בחדש נמי אף דאינו נוסב בנ"ל אפי"ה תבואות ח"ל שנקנסו לארץ איסור חדש נוסב בה וקמ"ל דאפי"ה אין מקריבין מונה. א"כ מומ"פ מוכח דס"ל לתנא

שאלה סז

לר"א דחדש נוהג בח"ל ואם נפסק לומר דר"פ ס"ל דר"א לקולא פליג וס"ל דאף החדש ח"ל בח"ל א"כ פשיטא דקשה כיון דסתם מחני' דערלה וכסתם מחני' דקדושין ס"ל דחדש נוהג בח"ל למה שצ"ק כולי האי סתמי' וענין כר"א דיחידאי הוא וז"ע :

אמנם יש לדחוק דרב פפא ס"ל דר"ע הכא ס"ל דחדש בח"ל דרנבן וח"ק ור"א דדרבנן פליגי דת"ק סבר דחדש ח"ל מדרבנן אינו נוהג בח"ל ור"א סבר דחדש נוהג בח"ל מדרבנן וס"ל לר"פ שפיר דמחריייהא אין החדש נוהג בח"ל וקאם משמע כן ממה שכתב הר"ר בירוק הובאו בתשובת הר"א דת"ק ס"ל דוקא ערלה וכלאים נהגים בח"ל מדרבנן אבל לא חדש ור"א ס"ל דאף חדש מדרבנן נוהג בח"ל וענין ר"פ שפיר כמתניתין דקדושין וכז"ע :

ובמה מאוד מיושב צד דברי תוס' במהות אהא דאמרינן וקסבר ר"פ חדש בח"ל מדרבנן כהנו תוס' פלוגתא דהנאי היא בקדושין ולבאורה דברייהם תמוהים וכמו שמדקדק הפ"י בדבריהם ועפ"י הג"ל נראה דע"כ ר"פ דסבר חדש בח"ל דרבנן ס"ל דת"ק ור"א מדרבנן פליגי אמנם מדסתם גמ' הביא לפסוק חזינ' דר"א לחומרא פליג מדאמר אחי מאן חנא דפליג אר"א ר"י דס"ל מושב אחר ירושה וישיבה ע"כ מוכח דס"ל לסתם גמ' דמחריייהא פליגי ונחמלא שפיר פסקו הר"ף והר"ש כהם מחני' דערלה • דחדש בח"ל דאורייתא ודו"ק :

ועוד כהנ הפ"י ראי' והוכחה להמחירין חדש בח"ל וז"ל • עוד ג"ל להוכיח מגופא דשמעתין מפשיטות האיבעי' דהלכתא כח"ק דאי כר"א ונסתם מחני' דערלה דחדש אסור מן החורב ככ"מ א"כ קשה תקשי לאני גופא מי דתקו לאוקמי לת"ק דמחני' שגאו רבי בלשון סתם ולא כהלכתא הא איכא למימר דת"ק לחומרא קאמר ור"א לקולא פליג ובסברה בעל האיבעי' ואף דאפשר דנראה לו לאני לדחוק לאוקמי דאף דקאמר ר"א אקמייתא קאי מ"מ לפי מה דמסיק הש"ס דתני חדש ח"כ שפיר מצינ' למימר דת"ק מודה דחדש אסור מן החורב והא דלא תני חדש משום דכ"ש הוא וכדעת בעל האיבעי' • ואהא פליג ר"א ואמר בחדש מודינא לך דהוא דאורייתא אבל ערלה וכלאים שרי • ואחי כולהי מחני' כח"ק ובר"א וכסתם דערלה אע"כ מדפשיטא לי' לאני דת"ק הוא

בתמורה כ"א ע"א • דהכי גרסינן שם • ואם בלא המימין יקרבו ורמינהו בן אנטונינוס • הביא בכורות מבבל לאחר ולא קיבלו ממנו • אמר רב חסדא ל"ק הא ר' ישמעאל הא רבי עקיבא דתני' ר"א ג' דברים משום ר"י כו' ר"ע אומר יכול יעלה אדם בכור מח"ל לאחר בזמן שבהמ"ק קיים ויקריבנו ת"ל ואכלת לפני ה' אלקיך מעשר דגך ובכורת בקרך ומוקם שאתה מעלה מעשר דגן אהה מעלה בכורות ומוקם שאי אהה מעלה מעשר דגן אי אהה מעלה בכור ע"כ :

הרי הוינן דר"ע ור"י פליגי בהא וא"כ יש לומר דר"י בר"י ס"ל כר"י דמועלין את הכבור מח"ל לאחר ומקריבין אותו ותו ליכא למימר בכור יוכיח ושפיר י"ל דהא בהא תלי' היכא דנוהג אקרוני נמי מקריבין וא"כ הרימז' דפסק כר"ע נגד רבי ישמעאל שפיר כתב דאין מציאין מנחת העומר רק מאחרי ואף דס"ל דחדש נוהג בח"ל ור"י בר"י סבר דהא בהא תלי' אי נוהג אקרוני נמי מקריבין היינו משום דס"ל כר"י בבכור בח"ל אבל לדין דקיי"ל כר"ע ע"כ ליכא למימר דהא בה"ת דא"כ נימא בכור הוכיח וכו' ולא קשה קושי' הלח"מ ודו"ק :

ולפ"ז אורא הוכחה הפי' יהושע ממתני' דר"פ כל הקרבנות ליבור הכ"ל דחדש אינו נוהג בחוזה לאחר מדס"ל לתנא דמתני' דאינו בא מח"ל מוכח נמי דאינו נוהג דהא בהא תלי' ד"ל דהנא דמתני' ס"ל כר"ע בבכור דנוהג בח"ל ואפ"ה לא מקרבו וז"ה בחדש דנוהג בח"ל ואקרוני לא מקריבין ושפיר י"ל דסתמא דהכא בננחות נמי כהיה סתמא דמסתם ערלה דחדש נוהג בח"ל ודו"ק :

אך לפ"ז קושי' הכ"ל אר"פ ורב הונא בר"י דר"י בח"ע היכא שצ"ק סתמא דערלה דס"ל חדש נוהג בח"ל וענין כר"א דמחני' דידן ועוד קשה לי דרב פפא אדרב פפא דהנה בזמנים דק ק"י ע"א חנן אורק מקא' דס חייב ר' אליעזר אומר אף המנסך מי החג בתוך חייב • ואמר ר"פ בקרבו נסכים בנודבר קמיפליג ת"ק סבר קרבו נסכים במדבר ור"א סבר לא קרבו נסכים בנודבר אלא דמושב משמע אחר ירושה וישיבה וכו' רש"י ס"ס וא"כ ר"פ דאמר דר"א ס"ל דלא קרבו נסכים במדבר ומושב אחר ירושה וישיבה משמע ע"כ דס"ל נמי דחדש אינו נוהג בח"ל ואילו הכא במתני' דקאמר ר"א אף החדש אלמא דס"ל

דאסורה ואס נפסך לומר דאין ס"ע דתנאזא
הנאה מח"ל לארץ אסורה משום חדש. ח"כ
למה תנינן דך דינא בתלם דוקא ולא קהני נמי
דין זה בחדש וגם לא אשתמיט בשום מקום
לאשמועינן זה. אהמשה :

ולפ"ז ממילא אורא הוכחת הפ"י דר"ל
דלכך לא רצה אבי לאוקמי מתני'
דכ"ע חדש בח"ל דאורייתא דא"כ ה"ל לתנא
למתני' חדש להדי'. אי משום דכ"ע הוא דהא
כתוב ב' מושבות הא"י דמושבנות אחי לתנאזות
א"י שינאו לח"ל דאסורה משום חדש ולעולם
דחדש ח"כ בח"ל ולכך מוקי לה לאבי למתני'
כר"י דס"ל מושב אחר ירושה וישיבה משמע :

אמנם כ"ל להוכיח בדעת הפוסקים דחדש
ח"כ בח"ל ובסיגנון הכ"ל דלכאורה
קשה מאי קמבעי' לכו אי ר"א לחומרא פליג
או לקולא פליג תיפוק לי' דע"כ לחומרא דאין
לקולא דהא באתא ס"ל לר"א דערלה וכלאים
אינן נוטין בח"ל וא"כ אי לקולא פליג וקאמר
דחדש ח"כ בח"ל הוי לי' לר"א למימר הכי
אף החדש וערלה וכלאים אינן נוטין בח"ל
ודוחק לומר דס"ל לר"א דערלה וכלאים אפ"י
מדרבנן אינן נוטין בח"ל. משא"כ חדש דנוט
עכ"פ מדרבנן ולכך לא כללן ר"א בחדא דאדרבה
דמסבירא ה' לנו להחמיר טפי מדרבנן בערלה
וכלאים דתמירי מחדש ואף דר"ל דבעל האבעי'
עצמו לא ידע מזרייתא דלקמן דס"ל לר"א
דערלה וכלאים ח"כ בח"ל מ"מ סתם גמרא
הוי לה למיפשט האבעי' מר"א עצמו ולא
מאבי ולסוכות מני' דלחומרא פליג והא דקאמר
אף החדש היינו לחומרא וחדש נוט בח"ל
משא"כ ערלה וכלאים לא קאמר דהן ח"כ רק
בארץ אע"כ דס"ל לסתם גמ' דחדש ח"כ בח"ל
ולכך לא רצה הסתם גמ' למיפשט דר"א
לחומרא פליג מולא קאמר אף ערלה וכלאים
וחדש ח"כ רק בארץ דה' אפשר לומר דמוס
אינו ראי' דאפשר דר"א הכי קאמר חדש
מודינא לך אבל לא בערלה וכלאים וכקושי'
הפ"י. הכ"ל ולעולם דכ"ע ס"ל חדש בח"ל
דאורייתא ולכך פשט מאבי דת"ק הוא ר"י
דס"ל מושב אחר ירושה וישיבה משמע וממילא
מוכח דר"א לחומרא פליג. וידעינן דיתיד
ורבים הלכה כרבים. ומסתם מתני' דערלה
אינו ראי' להחמיר דהוי סתם ואח"כ מחלוקת
ואין הלכה כסתם :

ובזה יסבחי היטב לקושי' מהרש"א בנחום'
ד"ה תני חדש דמקשים ור"ת אחתאי
כח א I 28 נרץ

הוא רבי ישמעאל דמקיל בחדש היינו משום
דס"ל לאבי באתא דחדש אינו נוט בח"ל
ומש"ה מוקי לתנא דמתני' בהלכתא עכ"ל
בקצת שטו :

ולענ"ד אין מזה ראי' דר"ל דאבי ס"ל
דחדש בח"ל דאורייתא. ואפ"ה
לא ניחא לי' לאוקמי מתני' בזהי דכ"ע ס"ל
חדש בח"ל דאורייתא והא דלא קתני חדש
משום דכ"ע הוא דר"ל דאין חדש מדאורייתא
לא הל"ל לתנא דמתני' לסמוך אכ"ע דחדש
נוט כיון דכתוב מושבותיכם משום דיש מקום
לעשות. דהנה המג"א בס"י תפ"ט כתב דהעולם
סומכין להקל ארבינו ברוך דפסק כח"ק דמתני'
ומה דקשה הרא"ש בתשובה דהא ר"ע פליג
וס"ל דמושב בכ"מ שאהם יושבים י"ל דר"ע
נמי ס"ל דחדש ח"כ בח"ל ומושב דכתבה
רחמנא בחדש היינו לרבנות תנאזות א"י שינאו
לח"ל שאסורה משום חדש ובהירושלמי ע"כ :

ולכאורה דבריו תמוהים דהא ע"כ
סוגיין לאו ס"ל הכי לאוקמי
דך מושבות בחדש לתנאזות א"י שינאו לח"ל
דהא אבי דאמר מאן תנא דפליג אר"א ר"י
היא מי דתקו לומר דמתני' ר"י היא טפי ה"ל
לומר דמתני' ר"ע היא דסתם מתני' ר"מ וסתם
ספרא רבי יהודה וסתם ספרי ר"ש וכולהו
אליבא דר"ע וכן נשאלתי מידד לני הרב
המה"ג חסורר בללאל ראשנורא מפראג :
רק דר"ל דאין זה קושי' מנ' טעמים תדא דניחא
לי' לאבי לאוקמי מתני' כר"י כיון דלא מצינו
בדר"ע בפירוש דמוקי לה למושבות בזהי.
ובאתא דה"נ לאוקמי מתני' כר"ע אלא כיון
דלא מצינו מכורס כן בדר"ע. ועוד דאין ס"ל
לר"ע דמושבות דכתב בחדש אחי לתנאזות א"י
שינאו לח"ל דחדש נוט בזה וחסורין משום
חדש ח"כ פשיטא נמי דפירות ח"ל שנכנסו לארץ
דחסורין משום חדש דהרי בתלם מצינו דפירות
הבאים מא"י לח"ל פטורין מחלה. ואפ"ה פירות
הבאים מח"ל לארץ חייבים בתלם חלמא דסבירא
ביותר לחייב פירות ח"ל הנכנסות לארץ מפירות
הבאים מא"י לח"ל. וא"כ אי ס"ד דתנאזות
א"י שינאו לח"ל אסורים משום חדש לאו כ"ע
הוא דתנאזות הבאה מח"ל לארץ דאסורים משום
חדש. וק"ו מחלה נמי איכא ומה תלם שאין
פירות הבאים מא"י לח"ל חייבים בתלם. ואפ"ה
פירות הבאים מ"ש לכאן חייבים בתלם חדש
דאפ"ה תנאזות הבאה מארץ לח"ל אסורה משום
חדש לא כ"ע תנאזות הבאה מח"ל לארץ

שאלה סו

ואני תמה עליו דהאך העלים עיניו מנח' ערובם דסנהדרין דף ג' ע"ב הט' רבנן שבעה מצות נטווו ב"ר' אליעזר אומר אף על הכלאים וקאמר שם דף ס' ע"א מהכ"ו אמר שמואל דאמר קרא את חקותי תשמורו חוקים שחקקתי לך כגון בהמתך לא הרביע כלאים שדך ל"ת כלאים מה בהמתך בהרבה אף שדך בהרבה הרי חזקן דר"א דסנ' דב"נ מצוה אהרבה ור"א סניר' ל' נמי דחדש נוהג בח"ל וס"ל נמי דערלה וכלאים אינו נוהג בח"ל :

וא"כ קשה אר"א דלמה לא יליף דערלה וכלאים אסורין מן החורה בח"ל מק"ו דחדש ואי דממעט כלאים משדך הו' גופי' קשי' דטפי' ה"ל לאוקמי שדך אכלאי זרעים ולא לסתור הק"ו מחדש וגם ליכא למימר דס"ל דב"נ לא נטווו אהרבה הא איכא קאמר להדי' דבני נח מצווים על הכלאים אע"כ כמ"ס חום' דאכלאי זרעים לא צריכין קרא למעוטי וע"כ שדך למעוטי כלאי הכרס הוא דאחי ואזרח כל בנינו להוכיח דחדש בח"ל לאו דאורייתא וכיון דבשל עשר כפל עמוד וה"ל נ"י לא יחוש לדברי הר"ף והרמב"ם והר"ש דסניר' להו דחדש בח"ל דאורייתא : ואין לנו להשען אלא על הנך פוסקים דס"ל דחדש אינו נוהג בשל עכו"ם : ע"כ ארדה נא וייראה אם יש לנו הוכחה לדבריהם אי חדש נוהג בשל עכו"ם או לא : ונזהר אנחנו מהני והשיס אל דרך השני פעמי אולי תמצא שם משה והרופס להמקילין בחדש דשל עכו"ם ואם כי כל הדברים בחזקת פסגה מ"מ העשה מה שעלי לעשות :

הדרך השני אם ברור לן דחדש בח"ל דאורייתא אס נהג נמי בשל עכו"ם או לא :

הר"ף והרמב"ם כהנו בסתמא דחדש נוהג בח"ל : ומהו אם נמי טיה בשל עכו"ם או לא : לא כתנו כלום יאמנה הו"ב בסוגין רוצים להוכיח מהירושלמי דטהב נמי בשל עכו"ם דהנה בד"ה כל מצוה כו' כהנו וז"ל בירושלמי פריך אמאי לא הנה חלה : ומשני לפי שאינו צריכה של עכו"ם ולא חיירי מתניתן אלא מדברים הנוהגים בירושלמי ונגזרים וסימו ומירושלמי נמי משמע דחדש נוהג אף בשל עכו"ם דפריך עלה דמתניתן דקתני אף החדש אמאי לא קתני נמי חלה : ומשני לפי שאינו בשל נכרים משמע דחדש דקתני במחתי :

פריך למחוק אף : לימא דקאי אכלאים : ותי' חום' בתיקן ב' דלא פריך אלא למאן דאמר ערלה הלכה למשה מסיני ומקשה מהרש"א אמאי לא מקשי בל' למ"ד ערלה מנהג מדינה ר"א אהיבא קאי דאמר אף החדש ועוד קשה מחי פריך הש"ס למ"ד ערלה מותר בח"ל דלמא ס"ל דר"א לקולא פליג אף להכ"ל ניחא בל' ל' ק"ל למ"ד ערלה מנהג מדינה ר"א אהיבא קאי דר"ל דס"ל ר"א לקולא פליג והא דלא פליג נמי אערלה דר"ל דס"ל באמת ערלה נוהג בח"ל אמנם השתא דמצינו דר"א ס"ל ערלה וכלאים א"כ בח"ל פריך שפיר וליכא למימר ר"א לקולא פליג דא"כ אמאי לא פליג ר"א נמי אערלה ואמר דערלה וכלאים וחדש א"כ רק בארץ אע"כ לחומרא פליג ולכך לא קאמר רק חדש ופ"ש דא"כ אהיבא קאי וק"ל :

עוד הביא הפ"י ראי' לדעת המקילין בחדש בח"ל לאו דאורייתא : מהא דאמר רשב"י שלש מצות נטווו בכניסתן לארץ וטובהגת בין בארץ ובין בח"ל והדין הוא שינהגו ומה חדש כו' כלאים וס"ה לערלה אינו דין שינהגו ולקמן אמרינן תנן הנהג החדש אסור מן החורה ככ"מ ערלה הלכה וכלאים מדברי סופרים ומקשה חום' בד"ה הערלה הלכה וז"ל אמאי לא ילפינן כלאים מק"ו דחדש דאף נוהג בח"ל ויש לומר דקסבר האי תנא שדך למעוטי זרעים שבה"ל ומהו הוכיח הפ"י דחדש בח"ל לאו דאורייתא דא"כ מנ"ל למעט כלאים בח"ל משדך ולסתור הק"ו מחדש וכמו שהקשה חום' הכ"ל טפי הוי לן לאוקמי שדך למעוטי כלאי זרעים וכלאים בח"ל מן החורה מק"ו מחדש :

וביותר קשה ארבינא דבני בחולין דף ס' לרנב"פ הרכיב שני מיני דשאים כו' דטובה נמי דס"ל לרבינא דשדך למעוטי כלאים הוא דאחי דלמא למעט כלאי זרעים אע"כ דס"ל דחדש לאו דאורייתא וא"כ בל"ה ליכא למיפך כלאים בק"ו מחדש כיון דחדש גופי' לאו דאורייתא והא דתנן במחתי' דערלה החדש מן החורה ככ"מ והכלאים מד"ס אלמא דמחתי' דס"ל דחדש מן החורה בח"ל אפ"ה ס"ל דכלאים מד"ס ולא ילפינן כלאים מק"ו דחדש אלא ודאי דכלאים ממועט משדך ולא מוקמינן לשדך אכלאי זרעים יש לומר דהך תנא ס"ל דבני נח לא נטווו אהרבה ע"ש בפ"י שהאריך למאור בראי' זו :

לחצואו אחי להורות לנו דער שלא נכנסו
לארץ לא נחתינו בעומד וקסגר חדש נובג
בח' וכיון דנובג אקרוני נמי מקריבין. ומה
מוכח לדעת דחדש ח' נ' נ' דאל"כ מאי
קאמר ר' יוסי בר' וכיון דנובג אקרוני נמי
מקריבין דהא בזה תלי' דנימא חדש נכברי
יובית דנובג נש'ע ואפ"ה לא מקריבין דכתיב
קצירכם ולא קציר עכו"ם אלאמא דלאו הא
בזה תלי' דאף דנובג נש'ע אפ"ה אין
מקריבין וסה"ד חדש דח' של ישראל נמי
אף דנובג אין מקריבין. אע"כ דחדש אינו
נובג נש'ע. ולכן נמי אין מקריבין אבל נש'ע
ישראל י"ל כיון דנובג אקרוני נמי מקריבין
וא"ש :

והנה הרא"ש כתב דחדש נובג נש'ע ח' :
ודבר תימא למה לא לנהוג נש'ע
דנמשר נמי אי לאו קרא דגנך ולא דיגון
נכרי לפטורי ממעשר ה"א דנבי עשורי וכמו
שהנאחי דבריו לעיל והלא ערלה דח' נש'ע
ואפ"ה נובג נש'ע עכו"ם נאך כדחק בזה
ערלה הטעם דרשות הרבים והנכרי שנטע וכו'
חדש נובג מן התורה אף בח' נש'ע שטוב נמי
נש'ע עכו"ם ע"כ. ולכאורה צריכין להבין דבריו
דקאמר ומה ערלה נובג אלא נאך הא
קיי"ל דערלה הלכה דנובגת אף בח' ונ"ל
דק"ו דיד' הוא לרבי אליעזר דס"ל דחדש נובג
בח' וס"ל נמי דערלה וכלאים אינו נובגת אלא
נאך וא"ל לדין דקיי"ל דערלה בח' הלכה
היא אין כאן ק"ו לחדש מערלה וכיון דהוכחנו
מר' יוסי בר' דס"ל דחדש אינו נובג נש'ע וק"ו
נמי ליכא שפיר י"ל לגמ' דין דחדש אינו נובג
נש'ע ואם כן הוא אורח הוכחת תוס' מהירושלמי
דחדש נובג נש'ע מלא קחני חלה. וחדש קחני
לה דמאן קחני לה לחדש רבי אליעזר ולדידי'
דהיינו לר"א דס"ל דערלה בח' אינו נובג
וחדש נובג אף בח' שפיר מוכח דס"ל לר"א
חדש נובג אף נש'ע והיינו מק"ו דהרא"ש דמה
ערלה שאינו נובג בח' נובג נאך ואף נש'ע
חדש נובג בח' אין דין דנובג נש'ע וא"כ
לר"א לשיטתו מוכח דנ"כ דס"ל דחדש נובג
אף נש'ע וק"ו הכ"ל אבל לדין דקיי"ל
דערלה נובג מה"ת אף בח' וליכא ק"ו וגם
מוכח מריב' דחדש אינו נובג נש'ע שפיר
י"ל להלכתא דחדש אינו נובג בח' עכ"פ
נש'ע עכו"ם ודו"ק :

ובלא"ה לא ידענא מה ק"ו היא זו
דנשלמא ערלה נובג נאך ישראל
אף נש'ע משום דארץ ישראל מוחזקת היא להם
ב כח מאבותיהם

דמהני' נובג אף נש'ע עכו"ם. עכ"ל :

ובאמת לא הנגחי דבריהם דמח' להוכיח
מהירושלמי דס"ל דחדש נובג
בח' אף נש'ע עכו"ם. דלמא דוקא בישראל
נובג בח' אבל לא נש'ע עכו"ם. והכי תי'
הירושלמי דלכך לא קחני חלה לפי דאמרי
נובג נש'ע עכו"ם היינו אפי' נאך. משא"כ
חדש נובג נש'ע עכו"ם נאך עכ"פ אבל בח' לא
אינו נובג איסור חדש נש'ע עכו"ם. וראיתי
קושא זאת לבעל מהר"ט בחידושו ו'ל' ו'א"ת
מה הוכיח תוס' בסמוך דערלה וחדש נובג נש'ע
עכו"ם ואפי' בח' נש'ע עכו"ם נמי נובג כיון
דתני לה ולא תני חלה דלמא חלה שאני דאף
נאך אינו נובג נש'ע דכתיב ראשית עריסותיכם
דעיסתו פטורה מן החלה אף נאך. עריסותיכם
ולא של עכו"ם והניחה בקושי :

ואמרת ליישג קושיתו דס"ל לחוס'
לסברה פשוטה כיון דמצינו
דחמורה נכבה עריסותיכם למעט של עכו"ם
נאך ממילא ידעין דנשלמא היכא דלא נכבה
רחמנא מיעוטא להדי' נובג אף נש'ע עכו"ם כי
היכא דנובג נש'ע ישראל דהא חובת קרקע היא
וכמו נשאר איסורין דאין חילוק בין של ישראל
לשל עכו"ם. וכמו שבח הרא"ש בחשונה
דלמ"ד יש קנין לנכרי נא"י להפקיע מידי
מעשר משום דררס ל' מקרא דגנך ולא דגן
עכו"ם ואי לאו קרא תבואת ע"א נבי עשורי
ובחדש כתיב סתם ולחוסקלי וכרמל לא תאכל
ואפי' נש'ע ע"א כיון דנובג נאך אפי' נש'ע
עכו"ם מהיכי תיתי לן למעוטי של עכו"ם בח' נש'ע
ואפ"ה לא ריה תוס' להוכיח בקיטור דחדש
נובג נש'ע עכו"ם ומנובג נש'ע ישראל דמה"ת
לחלק ד"ל אולי איכא שום מיעוט או דילפיין
מחלה דאינו נובג נש'ע עכו"ם אף נאך.
אונס מהירושלמי הוכיח שפיר דמשני לפי
שאינו נובג נש'ע עכו"ם ונש'ע עכו"ם. חדש
דקחני לה נובג עכ"פ נש'ע עכו"ם נאך
וממילא נובג נמי בח' כיון דנובג נש'ע ישראל
בח' סה"ד נש'ע ונשלמא אי קיי"ל דחדש
נובג בח' נש'ע סה"ד דנובג נמי נש'ע
ופשוט :

אך דאפ"ה יש לומר דהוכחת תו' מהירושלמי
אינו הוכחה לדין. ואדרבה כ"ל
להוכיח מהבנו' נבלי דחדש ח' נש'ע דהנה
נכר הקדמנו דברי ר' יוסי בר' נונחות
דאמר חדש נא בין מן הארץ ובין מנ"ל וכי

להם מאבותיהם וכמו שכתב חו"ס ב"ר"ה דף י"ג ד"ה מהיכן וכמו שאזכיר בדבריהם לקמן ואף דיש לנכרי חלק בו מה שנטע וכתבין חו"ס שם מ"מ הוי ל' ישראל ונכרי שקנה שדה בשותפות דקיי"ל בחולין דף קל"ה דטבל וחולין מעורבין זה בזה ואסורים. אבל אין זה ראי' לחדש דעכו"ם בח"ל דאין ישראל חלק בו שפיר י"ל לחדש ח"י"ג ב"ש"ע בח"ל ומעלה אין ראי' לחדש :

אך לפ"י יש לדחות כמי הראי' שהנאחז לעיל להוכיח מר' יוסי ב"ר' דחדש ח"י"ג ב"ש"ע דאל"כ מה קאמר וכיון דנוהג אקרוי נמי מקריבין דהא י"ל חדש דעכו"ם יוכיח דנוהג ב"ש"ע ואפ"ה אין מקריבין. מדכתיב קצירכם ולא של עכו"ם. ח"י"ג דחדש ח"י"ג ב"ש"ע. ללכאורה אין זה ראי' מוכרח דהנה שם ב"ר"ה דף י"ג ע"א גרסינן בעו מיני' חזריא מרז כהנא עומר שהקריבו ישראל במדבר מהיכן הקריבו ח"ת דע"ל ביד נכרי קצירכם חמר רחמנא ולא של נכרי. ומחלי דהקריבו דלמא לא הקריבו. לא ס"ד דכתיב ויאכלו מעבור הארץ מנוחת הפסח מנוחת הפסח אכול מעיקרא לא אכול דהקריבו עומר ודבר אכול מהיכן הקריבו ע"ל הגמרא ומקשה חו"ס ד"ה קצירכם. ואע"ג דירושא היא להם מאבותיהם מ"מ יש לו בזה שזרע. וסעור אכן מקשה עליהם הרבה ובסוף כתב דודאי כל האילנות והתבואה שהיתה בארץ ישראל בשעת בנייתם לארץ ישראל הוי ל' ישראל ונכרי שותפות בו דיש לנכרי חלק בזה שזרע ונטע ומ"מ למ"ד יש ברירה נוטל ישראל חלקו וכשה דהני בחולין ישראל ועכו"ם שקנו שדה בשותפות טבל וחולין מעורבין זה בזה דברי רבי דס"ל אין ברירה ורשב"ג ס"ל דגל ישראל חייב ושל נכרי פטור דיש ברירה ורב כהנא וחזירו ס"ל כמ"ד אין ברירה ואפי' אחר חלוקה חלקו של ישראל כחלק דנכרי ומשום הכי אמרה רחמנא קצירכם ולא ש"ע ע"כ :

היוצא מזה למ"ד יש ברירה אחר שחלקו חלק של ישראל כדירי' דמי ולא ממועט מקצירכם של נכרי בארץ ישראל דהא כדירי' דמי וע"כ צריכין לומר דמ"ד דס"ל יש ברירה ס"ל דחדש נוהג בח"ל וקצירכם אחי למעט ש"ע בח"ל דאין מקריבין ממנו. ובהיות כן יש לומר דרבי יוסי ב"ר"ה ס"ל יש ברירה וכאזכור ס"ל דאמר בגמרא יש ברירה. וכן אמר רבא שם דף כ"ו ע"א. בין לרבי יהוד' ובין לר"ש ל"ש הולא בדעת עמנו ול"ש חולה בדעת אחרים יש ברירה. וא"כ ליכא למימר

לרבי"י דקצירכם למעט אחי של נכרים בארץ דאין מקריבין הא ס"ל יש ברירה וחלקו של ישראל כדירי' דמי ואסור משום חדש וכיון דנוהג אקרוי נמי מקריבין וקצירכם דהני' רחמנא למה לי אע"כ דהני' למעט חדש של עכו"ם בח"ל דנוהג בשל ישראל ובשל עכו"ם אין מקריבין ואי אין מקריבין נמי אינו נוהג ; דהא בזה תלי' :

ולחיות בן שפיר קאמר ר"י ב"ר' וכיון דנוהג אקרוי נמי מקריבין וליכא למימר דחדש דעכו"ם יוכיח דנוהג ואפ"ה אין מקריבין. זה אינו דבשל עכו"ם נמי נוהג כיון דס"ל יש ברירה וקצירכם לממעט ש"ע בח"ל הוא דהני. רק דלפ"ע צ"כ צריכין לומר דס"ל לרבי יוסי ב"ר' דבשל עכו"ם בח"ל דאינו נוהג דאל"כ אחי נימא דחדש ש"ע בח"ל יוכיח דנוהג ב"ש"ע ואפ"ה אקרוי לא מקריבין. דממיעט מקצירכם. ח"י"ג ד"ל ח"י"ג דנוהג ב"ש"ע אינו נוהג ב"ש"ע :

והשתא דצריכין לדון שפיר יש לנו לסמוך בזה"ל דאין לנו שדות ולחמינו בכסף. נאכל להקל בחדש דהא הוכחנו מרבי"י או דס"ל דחדש אינו נוהג אף בארץ ב"ש"ע או לפחות דאינו נוהג בח"ל ב"ש"ע דאל"כ נימא חדש דעכו"ם יוכיח. וזה כ"ל להוכחה ברורה שרירה וקיימא :

אך לפ"י קשה לי קשיא אחריתי וגדולה היא צעתי הא לפי הכ"ל מוכח מרבי יוסי ב"ר' דס"ל חדש אף דנוהג בח"ל ח"ה"ה אינו נוהג ב"ש"ע דאל"כ נימא חדש דעכו"ם יוכיח דחדש נוהג בו ואקרוי אינו מקריבין אלמא דהא לא בזה תלי' ואיכו קאמר וכיון דנוהג אקרוי נמי מקריבין אע"כ דס"ל דחדש אינו נוהג ב"ש"ע ומדברי רש"י בקידושין מוכח לכתורה איפכא דע"כ ס"ל לרבי"י דחדש נוהג בשל עכו"ם. דהנה שם גרסינן :

הנא רבי שמעון ב"י אומר על שלש מנות נטעו ישראל בבנימין לארץ. והדין נותן שיהנו ומה חדש וכו' ונוהג בין בארץ ובין בח"ל עדלא וכלאום לא כ"ש ופירש"י ב"ה בבנימין לארץ שהרי צומצם לא זרעו ולא קצרו ולא נטעו ע"כ דברי רש"י. וכוננה ללכאור' קשה ארשב"י דאמר חדש נוהג אף בח"ל ח"ה"ה למה כתבה ההורה כי תבואו דנתינת הארץ תלי' מילתא ולא נטעוהו אפי' קודם ביאקן לארץ. כיון דנוהג אף בח"ל. לזה פירש"י כיון דלא זרעו, במדבר ח"ה"ה להיות מהרים נטעו

שאלה כו

נו

וגעו על איסור חדש • זה פסוק :

ובהיות כן קשה לי למאור הדברי ריב"ז דקאמר ומה אני מקיי'

כי תבואו דעד שלא נכנסו לארץ לא נתחייבו צעומר וקשה למה לי כי תבואו להכי לא נתחייבו צעומר עד שלא נכנסו לארץ פשיטא דהא ח"א כיון דלא קצרו ולא זרעו צמודר • וגם הלשון אינו מדוקדק דאמר שלא נתחייבו צעומר עד שנקנסו לארץ דמשמע הא לי לא כתיב כי תבואו ה"א דחייבים אף קודם שנכנסו לארץ הא אי אפשר להביא עומר כיון שלא זרעו • חע"כ דס"ל לריב"ז דחדש נוהג בשל עכו"ם ואי לא כתיב כי תבואו הו"א דנתחייבו צעומר בזה שנגרי אומות היו מוכרין להם ובראית' ביומא דף ע"ה ויתר תהיה על חזו"ך מזה שנגרי עכו"ם מוכרין להם ולכך כתבם רחמנא כי תבואו להורות דלא נתחייבו צעומר עד שנקנסו לארץ • ועכ"פ מוכח דס"ל חדש נוהג בח"ל אף בש"ע וח"כ קשה ממנ"פ דמה קאמר וכיון דנוהג אקריבו נמי מקריבין בימא דחדש דעכו"ם יוטת דנוהג ואפ"ה אקריבו לא מקריבין :

ואין לומר לעולם ס"ל לריב"ז דחדש ח"כ בשל עכו"ם ואפ"ה איננו

למכתב כי תבואו דלא נתחייבו צעומר עד שנקנסו לארץ ואף דלא זרעו צמודר מ"מ ה"א דנתחייבו להקריב עומר מזה שנגרי עכו"ם מוכרין להם ואף דאין איסור חדש נוהג בהם מ"מ ה"א דמחויבים עכ"פ להקריב ממנו עומר דלא הא בזה חלי' דאף דאינו נוהג בשל עכו"ם אקריבו מקריבין מיני' הא ח"א נומר כן דהא כתיב קצירכם למעט קציר עכו"ם דאין מקריבין • וח"כ אחתי כי תבואו למה לי ת"ל מוקצירכם למעט קציר עכו"ם • וצ"ע :

הב"ח רוצה להוכיח דחדש אינו נוהג בשל עכו"ם מדכתיב קצירכם ולא קציר

נכרי דאיסור להביא מנחת עומר משל עכו"ם וכיון דאין מקריבין ה"ד דחיונו נוהג דהא בזה חלי' וכדאמר ריב"ז במנחות • ולפי מה שכתבתי לעיל דאין לא קי"ל אף בזה כרבי יוסי ברי' דר"ז כבוד בח"ל יוכיח דנוהג ואפ"ה כשהעלוהו לשם און מקריבין און כהן ראיה דשפיר יש לומר לדין דנוהג בשל עכו"ם :

עוד כתב הב"ח להוכיח דחדש אינו נוהג בשל עכו"ם עגמ' דר"ה (וספר הב"ח

אינו תחת ידי כעת רק ביטוי בספרי' ומאחרי שהציאו דבריו) דבעו מיניה מרב כהנ' עומר שהקריבו ישראל כשנכנסו לארץ מהיכן הקריבו מדכתיב ויחללו מעבור הארץ ממתרת הפסח ממתרת הפסח אכול מעיקרא לא אכול מהיכי הקריבו • והוכיח הב"ח ע"כ ח"כ בש"ע דאין נוהג לא ה"א כר"ך לומר מעיקרא לא אכול בקיבור ה"א לו לגמ' לומר אס' לא הקריבו אף אכלו ממתרת הפסח והלא אסור משום חדש • חע"כ דחדש ח"כ בשל נכרי לכך דייק מעיקרא לא אכול ומדמעיקר' לא אכול דאין דעיי' ציר עכו"ם ולא הקריבו עומר מעיקרא אחרי לא אכול הלא בשל עכו"ם אין איסור חדש נוהג אלא ודאי דהקריבו עומר משל ישראל ומעיקרא לא אכלו משל ישראל ופריך ומהיכן הקריבו : **ובתב"ב** ה"א דלא דק דאפשר דאכלו מתבואה ישינה משל אשתקד ע"ש שהאריך ובאמת אין זה קושי אהב"ח דר"ל דהב"ח כתב כן לדעת ר"ה דתי' אקושי' כן עמא דמקשה הלא ממתרת הפסח הוא בט"ו וכדמשמע בפ' מסעי ותי' ר"ה דדייק לה מדכתיב ולחם וקלי וכרמל בעצם היום הזה וסיינו דאכלו חדש בט"ו ע"ש ברי"ה ובקידושין • נמא דלדעת ר"ה הוכיח שפיר ודו"ק • אף נראה דבלא"ה אין ראיה הב"ח מוכרחת ונקדים דברי הש"ך :

דנהג הש"ך הביא ראיה משם דחדש נוהג

בש"ע דכיון דפריך הגמרא מהיכן הקריבו מסיק אדעת' דכל ארץ ישראל של עכו"ם היתה ואפ"ה כי דייק ממתרת הפסח אכול מעיקרא לא אכול לא קשה לי' אלא מהיכן הקריבו אכל הא דמעיקרא לא אכול אחי לי' שפיר ש"מ דנוהג בשל עכו"ם ע"ש :

ואני אומר דגם הוכחת הש"ך לאו הוכחה

היא וחדא תהא מתורגמת בנגרית ואין כאן הוכחה לא לכאן ולא לכאן וקושיית הש"ך והב"ח היא באמת קושי' המקשה דפריך ממנ"פ והיינו דהמקשה ה' מסופק בזה אי הא בזה חלי' דהיינו אי נוהג ה"א נמי דמקריבין או לא • וח"כ י"ל דהכי פריך עומר שהקריבו ישראל בנגיסתן לארץ מהיכן הקריבו ואי דעיי' ציר נכרי • קצירכם אמר רחמנא ולא קציר נכרי וממאי דהקריבו דלמא לא הקריבו לא ס"ד • דכתיב ויחללו כו' ממתרת הפסח אכול ואי לא הקריבו האך אכלו ממתרת והלא אסור משום חדש ובקושי' הב"ח ואי משום הכי אכלו ממתרת הפסח אף דלא הקריבו כיון דכתבם

שאלה סז

אין אעלך גס עלה אי"ה אל המסילה העולם
לדרך השלישי צענין מסקין הוצא מהן ואשים
לבי ועיני עליו ללכנו ולרפרו :

סוף דבר הכל נשמע • האיש אשר ירא
ואשר חרד לדבר ה' ימנע את ענמו
בשנה הזאת בכל מה דאפשר מאבילת שעורין
קלופים • וזוהי אלה מלפניך בברכות שלום •
מאת ידיך לנצח • הקטן סענדל שטינהרס

שאלה סח

מנחם יא לעזרת המלך מאן מלכא רבנן
ה"ה חזוני הרב נו' כבוד שמו
גאה לו כמסור מענדל נר"ו :

אחרי דש'ה ושלום חורמי • בחתי בחר קדש
בשאלה אחת קטנה שהי' נעשה
בראובן שהי' פרנס זה זמן רב ונתגלגל עליו
גלגול החור • שירד מנכסיו ולא יוכל עוד ללכת
ולבא בעסקי הקהל כמאז ובמקדש כי חכמת
הנוסבן צווי ודבריו אינם נשמעים ונתמנה שמעון
חתמו בהסכמת כל הקהל להיות להם לראש
ועל פיו ילאו ועל פיו יבואו ויהי היום והגלגול
בראובן ונתעשר ועתה בא בחזקת שיש עמה
טענה שרונה לחזור לשררתו כי יש לו כל שמעון
מוסר בחרו כיון שעלה שוב אינו יורד ובני
הקהילה אומרים אותו שהי' ראוי לו הנשיאות
ע"פ דין לו יהא משפט הבהרה להיות פרנס
וראש הקהל • ועלי הניחו את ראשם להורת
להם את הדרך אשר ילכו ואני דין חסיד לא
ידעתי • גלל כן חמרתי אלהים לי אל מאהבי
וכל אשר יאמר מפיו בן נעשה ע"כ בקשתי שטוחה
לפני רום מעלתו להשיבני בחסודה שלימי' במקדש
עכ"ל השואל :

תשובה

ברכתי העלה לראש משנר ה"ה אהובי
ידיך נפשי הרב המופלא החריף
נר"ו :

עם כי אנכי עומם התלוות נפתי להפיק
רצונך במה שרציתי לעמוד על דעתי
הקלה עם היות שנשענת על קנה רצח שהוש'
נדהח ממני ואין אהנו יודע עד מה ומה
מידי חקתי • אמנם נפלאות אהבהך ע"כ חמרתי
אניגה לפניך מה שתעלה במחודתי ואם מניגד
היא ותחי נפשי :

גרסינן ביומא דף י"ב ע"ב ת"ר אירע
כו

דכתבה רחמנא קטירכס למעט קטיר נכרי
מחקרנה א"כ הא בזה חלי' ובין דלא מקרינן
הה"ד דאינו נוהג בו איסור חדש א"כ קשה
מעיקרא לא אבול אחלי לא אכלו מעיקרא הא
ציון דאין מקרינן הה"ד דאינו נוהג ובקושי'
הש"ד אע"כ דהקרינו ומהיבן הקרינו • וה"כ
לא מוכח מידי מלשון האיניעי' לא לאיסור
ולא להיחר :

אמנם לכאורה הי' ג"ל להביא רא' דחדש
נוהג בש"ע דהל"כ למה לי דכתבה
רחמנא עריסותיכס דעיסתו של נכרי פטור
מחלה הא איכא למילף ק"ו מחדש ומה חדש
דנוהג אפי' בח"ל (לר"א ולכל הנך מחלי דס"ל
חדש נוהג בח"ל) א"כ בשל עכו"ם • חלה
דאינו נוהג בח"ל א"ד שלא יקא נוהג בשל
עכו"ם אע"כ דחדש נוהג בש"ע • ולכן שפיר
הוזכרה התורה לכתוב עריסותיכס דעיסת
נכרי פטור מן החלה :

אך לפי מה שכתבתי לעיל הוכחה זו ליחא
דיל' לעולם דחדש אינו נוהג בשל
עכו"ם • והיינו לכתב דכתבה רחמנא עריסותיכס
לפטור עיסתו של נכרי מחלה אף דחלי בחרן
והיא חובת קרקע אפ"ה עיסתו פטורה מחלה
א"כ יש לומר דהה"ד נמי חדש אף דחובת
קרקע היא אין איסור חדש נוהג בש"ע אבל
אי לא כתיב עריסותיכס לפטור עיסה של נכרי
ה"א מסבירא חינונה דכל מילתא החלו' בחרן
והיא חובת קרקע נוהג בין בשל ישראל ובין
בש"ע • לכן כתיב עריסותיכס לפטור של נכרי
מחלה והשתא דכתבה רחמנא לפטור של נכרי
מחלה הה"ד נמי חדש דאינו נוהג בשל עכו"ם
אך לפי שכתבתי לעיל בשם הרא"ש הי' זה
ליחא וצ"ע :

עוד יש להוכיח דהיינו למ"ד דחדש אינו
נוהג בחולה בחרן דנמי א"כ בשל עכו"ם
ואפי' בחרן מק"ו מזכור דנוהג אפי' בח"ל
ואפ"ה אינו נוהג בשל עכו"ם כדכתיב כל זכור
בישראל ודרשינן מיני' בישראל ולא בעכו"ם •
חדש דאינו נוהג בח"ל אינו דין שלא יקא
נוהג בשל עכו"ם ואף לידון דקיי"ל חדש נוהג
אף בח"ל מ"מ בזה דאינו נוהג בשל עכו"ם
אפשר דלא פליגי וצ"ע :

ועתה ידידי ראה את החדש אשר הצעתי
לפניך היום והדרכתך בשני הדרכים
האלה • ויודע חדש כי יש לי בו עוד דברים
טובים ונכוחים למנין חולם רובם אינם נוגעים
לדינא כ"כ ע"כ משכתי עמי מהם כעת והי'
אם יבואו דברך אלי ותכדרי בהשונתך הרמה

אלמא דנוהגין בו כבוד • משא"כ לר"מ דס"ל
לדינא דהשני כל דין כ"ג עליו אינו מוכח מידי
לפרנס דנוהגין בו כבוד דכיון דדבר א' לדור
ואפשר דנמי אין נוהגין בו כבוד משום איבה •
אמנם דברי המנ"א אפשר דעלה שפיר לגירסא
הישנה • אמנם כ"ל ליישב קושי' המנ"א אף
לגירסא הישנה :

דהנה לכאורה יש לרקוק עוד אחו' הכ"ל
דתיירו דכ"מ לפרנס אבתי למאי
איצטרך רבי יוחנן לומר ומורה ר"י שאם עבר
ועבר עבודתו כשירה הא מזה לא נפקא מיני'
מידי (ולפ"ש לעיל לתוך קושי' המנ"א גם זה
ניחא) ועוד קשה דרנב"ח דאמר הלכה כר"י
דהא איסור הוא דקאמר גסר ר"י דהלכה בכל
מקום כסתם משנה • ואילו סתם משנה דמגילה
דף ט' ע"ב דקתני אין בין כהן משמש לבין
שעבר כו' מוקי לה הסם כר"מ • וא"כ קשה
דרי' יוחנן אדר"י • ועיין מה שכתב בכלל זה
עמיתו ואמיתו הרב המה"ג מו"ס בגלגל ראששבורג
מפראג בספרו המפואר הורה גבר :

ועלה בדעתי לומר דקושי' חדא תהא
מותרת בחברתה דהיינו דס"ל לרבי
יוחנן דמתני' דמגילה דקתני אין בין כהן המשמש
לבין שעבר אלא פרי יוס"כ ועשירת האיסור
היינו בדיעבד הא לכל מילי זה חס שזין היינו
נמי בדיעבד ואחי מתני' דמגילה שפיר כר"י
ורב חסדא ורב יוסף דמוקי למתני' דמגילה
כר"מ היינו משום דסבירא להו דמתני' בלכתחלה
מיירי וע"כ כר"מ וא"כ שפיר קאמר ר' יוחנן
הבא דהלכה כר"י אמנם כרי שלא תקשה עליו
מסתם מתני' דמגילה קאמר ומורה ר"י שאם
עבר ועבר עבודתו כשירה בדיעבד ואחי' מתני'
דמגילה שפיר כר"י והיינו דמתני' בדיעבד מיירי :

אמנם אחר עיון חזרתי כי דחלו בירושלמי
דהוריות אמר רבי יוחנן אמתני'
דאין בין כהן משתתב ס"ל אם עבר והציא עשירות
האיפס משלו כשר ופירש המפרש משום דס"ל
דמתני' לכתחלה מיירי וממילא דה"ל לענין כל
מילי נמי לכתחלה וא"כ ליכא למימר כמ"ש
והדרן קושיית הכ"ל לדוכתי' :

לכך אחרתי לתוך ב' קושיות הכ"ל בדרך
היותר נכון לענ"ד דהנה הרשב"א
מקשה אמתני' דמגילה דף ז' דקתני אין בין
י"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד אמאי לא תני
נמי דך דמשילין ומיירי הרשב"א וכן תוס' בבבלי
דף ל"ז ושניהם דלדבר אחד נכתבו דמתניתן
לא ב

בו פסול ומינה אחר התחיו ראשון חוזר
לעבודתו שני כל מנות כהונה גדולה עליו •
דברי ר"מ רבי יוסי אומר ראשון חוזר לעבודתו
שני אינו ראוי לא לכ"ג ולא לבין הדיוט כה"ג
משום איבה וכנה הדיוט משום דמעלין בקודש
ולא מורידין • אמר רבנ"ח אמר ר"י הלכה
כרבי יוסי ומורה ר"י שאם עבר עבודתו
כשירה • אמר רב יהודה אמר רב הלכה כר"י
ומורה ר"י שאם מת ראשון שחזר לעבודתו
כשיטא מ"ד הוי לי' גרה מחיים קמ"ל • ע"כ
הגמרא :

ובתוס' ד"ה הלכה כר"י מקשים תימא
הלכתא למסיתא ויש לומר דכ"מ
לפרנס הממונה על הציבור ועבר מחמת אונס
שכשיעבור האונס חוזר לשדרתו עכ"ל תוס'
ומקשה המהרש"א אחיוראם דלכך מלתא לא
איצטרך ר"י לויפסק הלכתא כרבי יוסי כיון
דר"מ נמי קאמר הכי דראשון חוזר לעבודתו
אחר שעבר האונס ויש ליישב עכ"ל המהרש"א :

שוב מלתא שגם המנ"א הרגיש בקושיא
המהרש"א ח"ל המחבר בש"ע א"ח
סי' קנ"ג סעיף כ"ב • אדם שהוא רגיל בשום
מזון ואירעו אונס או עני ונחתו הקהל
לאחר ואח"כ העשיר ורואה שיתורלו המזון
אם כשנתנו לשני לא ה' סיפוק ניד הראשון
למת מה שפי' נותן ועמה שיש בידו רואה
לזכות במזונו ולחזור וליתן מה שה' נותן
תחלה חזר למזונו • וכתב המנ"א והא דידן
לפרנס שעבר מחמת אונס ומינו אחר התחיו
דכשיעבור האונס הראשון חוזר לשדרתו כ"כ
תוס' ביומא ודבריהם ל"ע דמ"מ אמאי איצטרך
הלמודא למיפסק הלכה כר"י הא ר"מ נמי
מורה בזה דהראשון חוזר לעבודתו ואפשר
דבא למימר דלא יהא לשני שום כבוד
מפרנסות משום איבה דהראשון וכו' :

ולכאורה תירץ המנ"א אינו מובן דהא
בדרי' נכתבו תוס' בחיוראם וגם
נוהגין כבוד בשני כי הוה מעשה דר"ג וראב"ע
הרי דאדרבא דתוס' ס"ל דנוהגין כבוד בשני
הן אמת דנגמרות ישנים ליחא להאי דנוהגין
כבוד גם בשני ולפי גירסא שלפנינו ה' באפשרי
לתוך קצת קושיא המנ"א דיש לומר דלכך קאמר
הלכה כר"י לאשמעין דנוהגין כבוד גם בשני
זה מוכח טפי מר"י דס"ל דאינו ראוי לא
לכ"ג ולא לכ"ה ואפ"ה ס"ל דאם עבר ועבר
עבודתו כשירה דכיון שעלה שוב אינו יורד •

שאלה סה

צעבודת יוס"כ וסיינו מתניתין דהוריות • ואלו
צפרק ח' מעבודת יוס"כ פסק הרמב"ם כר"י
ועיין בלחם משנה • אמנם למה שכתבתי מחל
דהא לכאורה חר' יוחנן נמי קשה קוש' הלח"מ
דפסק הכא הלכה כרבי יוסי • ואילו סוגר
דבכ"מ הלכה כסתם משנה וע"כ לריבין לומר
לרבי יוחנן כמו שכתבתי דרבי יוחנן ס"ל דמהני'
דמגילה ח"ש כר"י • ובשל חורס דוקא מיירי
ולא צמידי דרנבן ורנבן חסדא ור"י דמוקי לחתני'
דמגילה כר' מאיר היינו כמו שכתבתי דלא
ס"ל דאם מת הראשון דהשני חוזר לעבודתו
משום דה"ל גרס מחיים • הוונס לדין דקי"ל
כרב יהודה אמר רב דאם מת הראשון השני
חוזר לעבודתו שפיר יש לנו לאוקמי כמהותן
נמי כרבי יוסי ובהלכתא ומהני' בשל תורה
מיירי ולא מדרבנן • ודוק :

ובל"ה מוכרחים לומר כן להרשב"א.
דמתני' בשל תורה דוקא מיירי
דאל"כ מלי מקשה הרשב"א מי דחקו לאמוראי
לאוקמי מתני' כר"מ או כרבי ונסיב לה אליבא
דהנאי טפי הוי לכו לאוקמי מהני' כרבנן ובשל
תורה דוקא מיירי דהא לכאור' ע"כ לריבין לאוקמי
מתני' כר"מ משום מתני' דהוריות דקתי להדי'
זה וזה שווין צעבודת יוס"כ ח"ש דקושייתו
דבאמת גס מתני' דהוריות הוי לכו לאוקמי דבשל
תורה דוקא מיירי וח"כ עולים דברי הרמב"ן.
וגם דברי הוס' לנכון ולק"מ :

אמנם עדיין חל עלינו חובת ביאור ליישב
קוש' הרמב"א דדוקא מר' יוסי מוכח
דהפרנס הראשון חוזר לעבודתו חלל ער"מ לא
מוכח כולי האי דהנה לר"מ דס"ל דהשני כל דין
כס"ג עליו ומשום אימת שירא ומש"ס ס"ל נמי
דהראשון חוזר לעבודתו דהין גנאי כ"כ צדוק להשני
אחר דהפ"ה גם הוא משום ככ"ג נשאל צפרנס
דאם הראשון חוזר לעבודתו ממילא דהשני יורד
לגמרי מנשיאתו דדבר אחד לדור אפשר דס"ל
לר"מ בלח"מ דהין הפרנס הראשון חוזר לשרתו
וכיון שכבר ירד שוב חינו עולה חלל לר"מ דס"ל
דהשני חינו ראוי לא לכ"ג ולא לכהן הדיוט רק
הראשון דוקא משמש נכסונה גדולה • ואף
דכיו גנאי לשני • אפ"ה הראשון חוזר לעבודתו
ח"כ ה"ד נמי צפרנס דאחר שעבר אונסו
חוזר לשרתו ול"ק קושיית הרמב"א והמהרש"א :

והשתא דזכינו לדון ליישב קושייתם ממילא
דמה שכתב חוס' דנ"מ לפרנס
דהראשון חוזר לעבודתו שריר וקיים ונ"ש
המחבר והמג"א וקדין עם רהוין :

חך

לא קתני אלא מה דהוא בשל תורה ולא צמידי
דרבנן והא דהשני חינו ראוי לכ"ג היינו רק
מדרבנן משום איבה אך קשה דה"ל לקמן דף
ט' דדחקו האמוראי לאוקמי מהני' דהין בין
כהן המשמש בו כר"מ או כרבי ונסיב לה
אליבא דהנאי הוי לכו לתרץ דלעולם מתניתין
כרבנן ובשל תורה דוקא קמיירי ע"ש ברשב"א :

ובהיות כן יש לומר דר"י ס"ל דהלכה
כרבי יוסי דכללל הוא צידינו
ר"מ ור"י הלכה כר' יוסי • וכדאיתא צעירובין
דף מ"ז ומסתם דמגילה לא קשה דיש לומר
כרבנן ובשל תורה דוקא מיירי וכמ"ש הרשב"א •
אמנם ר"ח ור"י דמוקי לחתני' דמגילה כר"מ
היינו משום דאפשר דלא ידעו מזה דקאמר רב
שאם מה ראשון חוזר לעבודתו וסבירא לכו דאף
אם מת הראשון אין השני חוזר לעבודתו משום
דכיו לי' גרס מחיים וח"כ ע"כ מוכח דר"י לאחר
מיתה מיירי :

דהנה חוס' בסוגין ד"ה כהן גדול משום
איבה • מקשים מדקאמר טעמא
משום איבה • מוכח דמן הדין ראוי להיות
כה"ג מדאורייתא ורבנן הוא דגזרו ציה משום
איבה • ותימה ח"כ אחאי אינטרך לפרושי
בכ"ה משום מעלין בקדש ת"ל דכיו מחוסר
בגדים וליכא למימר דהא דקאמר דלא חזי
להיות כ"ג משום איבה היינו לאחר מיתה
הראשון דהא לקמן קאמר רב ונוודר ר"י שאם
מת ראשון שני חוזר לעבודתו ע"ש וח"כ ר"ח
ור"י דלא ידעו מהא דאמר ר"י אמר רב שאם מת
ראשון השני חוזר לעבודתו ע"כ מוכח דר"י אחר
מיתה הראשון מיירי דאל"כ קשה קוש' הוס'
ת"ל משום מחוסר בגדים אע"כ דר"י לאחר
מיתה הראשון מיירי וכליכא למימר דהוס' •
ומש"ס הוצטרבו לאוקמי מתני' דמגילה כר"מ
ולא כרבי יוסי :

וא"כ יש לומר דהכי קאמר רבי יוחנן הלכה
כר"י ואי משום סתם מתני' דמגילה
דמשמע דאיתא כר"מ לכך קאמר ומודרר ר"י
שאם עבר ועבר עבודתו כשיר' וסיינו דמדאוריית'
ראוי להיות כה"ג אך מדרבנן משום איבה •
וא"כ שפיר יש לומר דמתני' אחי' כר"י ובשל
תורה דוקא מיירי ולא צמידי דהוא מדרבנן
ובכ"ל וח"ש :

ובזה תהא נמי מתורין לן דברי הרמב"ם
צפרק ט"ו מהלכות שגגות דכתב
הרמב"ם אין בין כהן המשמש לכהן שעבר
אלא פר יוס"כ ועשרה האופה זה וזה שווין

שאלה סח

נ"ט

אנצ"א כי קחני מידי דליתא בשאלה מידי דליתא בשאלה לא קחני • הרי הקדש • הא אוקימנן בבכור • הרי חזקן להדיא דהגמרא מוקי למחני' בבכור אף דאמר אקדש' ולא תירן בחירון מרוות בחירן חוס' דאחר שזרקו דמו כהלכתן • חו' ליתא בשאלה • וזה צריך לי עיונא טובא ואקוה מטובך להאיר עיני בזה במוקדם • עכ"ל ידירי השואל :

השובה

רכבוד אהוני ידיר נפשי הרב החריף נר"ו :

מה מתוק מדבש ה' לי טוב טעם ודעת אמריו כי נעמו' אמנם כבר קדמו בזה הגאון בעל ברכת הזבח בספרו למסכת זאת וז"ל ותמוה דהא ע"כ סוגי' דשבועות לא ס"ל כחו' דא"כ למה מוקי בבכור • וע"כ צריכנן לומר דאקדש' לאו דוקא טפי' הוי לי' להגמיר' לתרן כתי' חוס' כגון שזרק דמן כהלכתן דחו' ליתא בשאלה אע"כ דס"ל להגמירא דשם מ"מ כיון דעיקר איסורא איתא בשאלה לא קחני עכ"ל ברכת הזבח • ובאמת קושיא זאת צריכא נגד והולס להולמה ומתוך חומר וקושי' זאת נכנסת בעוני הקורה אולי אמנא מנות לדברי החוס' ומקום ליישב דבריהם :

וזה את אשר אחשוב כיוונתם באופן דלק"מ ובסגנון זה והיינו דסוגיא דשבועות דאזלי אליבא דרבא ולירי' ליבא לתרן כתי' חוס' שזרק דמו • אמנם חוס' תירנו שפיר לדידן וגקדים מה שכתב הת"ח בסוגי' דשבו' דמתמה הרבה בהמי' קיימת אגמרא דמהדר לתרן קושי' זו בתירוץ היבנה אשר אין כ"מ לדינא והעלה דאכל תירן קשה דבר מה ולכך נאיר המתחן השני מהחירון הראשון • ע"ש שהאריך • ואני לא אעתיק מדבריו רק מה שצריך לענינינו :

וריא בחירן שחירן הש"ס מידי דליתא בשאלה לא קחני • כוונת חירן הזה דלכך לא קחני מידי דליתא בשאלה משום דשבו' כיון דליתא בשאלה • אפי' אי כבר עבר אשבו' כגון ששבע שבו' שלא אוכל כבר זו ואכלה כולה אפי' בשאלה עלה ופטור וכמ"ש הרמב"ם בפ"ו מה' שבו' הל' י"ח ולכך לא רצה למיתני דחייב ה' חטאת וכגון ששבע וכ"ל דחטאת הבא על השבו' לאו חיונ' גמור הוא כיון דאכתי אפשר בשאלה וע"ש • הוי' מדבריו דכוונת המתחן דלכך לא קחני חמש חטאת

ל א I 30 משום

אך הרב ראב"ח מתלק בין היבנה דמתחילא הראשון משררתו דאז הדין עם השני וא"כ יש לומר בנדון דידן דראובן ודלי מתחילא מלהיות עוד פרנס כי העניות שכיחי והעשירות ל"ש וכדאמרי' אינשי חנך איעתר אל חאמין מ"מ כיון דלא שמענו להדי' מראובן שמיאש וכבר כתב המג"א בס' הג"ל אם לא שמענו להדי' ממונו שמיאש או שנתברר שמיאש חוזר למנותו ומזה לא אוכל לדבר כעת כי אני מבחין ומעלתך צפנים ועליך להודיעני את כל ונוכחת ואז אשיב ידיר ה' הטובה עלי • כל זה נראה לי להלכה ולא למעשה ואחרי את אשר תבחר בעין שכלך הגה חקרב • ידידך לנצח מעגל שטייגהרט

שאלה סט

ארכרה בא שלום כך אהוני ידיר נפשי נר"ו כבוד מוהר"ם שטייגהרט נר"ו יאיר :

בלמדי כעת מסכת כריתות כסדר הש"ס לעגור במילין לא אוכל מנשאל מוועלתך מה דתמי' לי למאוד בחוס' במחני' דף י"ג ע"ב דתנן יש אוכל אכילה אחת וחייב עלי' ארבע חטאת ואשם אחת טמא שאכל את חלב וקוא נותר מן המוקדשין ביום הביעורים ע"כ המתני' :

ובקשים בתוס' ד"ה ארבע חטאת ואשם אחת לא חשוב ה' כגון ששבע שלא יאכלנו ואכל • ותירנו מידי דליתא בשאלה לא קחני ומוקדשין דקחני אע"ג דליתא בשאלה מ"מ שהתא ששבעו וזרקו דמן כהלכתן ליתא בשאלה אכל ליבא למייר דמיירי בבכור שהרי קאמר בגמרא לקמן אקדשים מינו דליתוסף כו' ואי הוי מיירי בבכור לא הוי אומר אקדש' שהרי קדוש בפטר רחם עכ"ל החוס' :

ותמי' לי שדבריהם הם נגד גמ' דשבו' בדף כ"ד ע"ב אמר רבא למאן דאית לי' איסור כולל אמר שבו' שלא אוכל תאנים ותזר ואמר שבו' שלא אוכל תאנים ועגבים מינו דחייב אעגבים חיל נמי אתאפי' • מקיב רבא צרי' דרבה יש אוכל אכילה אחת וחייב ד' חטאו' ואשם אחת ואם איתא משכחת לה חמש כגון דאמר שבו' שלא אוכל תמרים נחלב מינו דחייב אעגבים חיל נמי אתחלב • ומפרקינן כי קחני איסור הבא וואליו איסור הבא מעגמו לא קחני והרי הקדש בבכור דקדושתו מרחם

שאלה סט

קתני • וא"כ אחתי קשה אחי קתני הקדשה
דעבשו • אחר שזרק דמו ליחא בשאלה מ"מ
עיקר איסורו איחא בשאלה ולבד הוטרך לאוקמי
בכבוד ואקדש • לאו דוקא • הוונס להמימר וכמו
דקיי"ל להלכתא דאף באכלה כולה איחא בשאלה
שפיר תירץ חוס' בנריותא דאזלו לרדן דקיי"ל
כאמימר דמידי דאיחא בשאלה דהיינו שאף עכשו
אחר שעבר השבועתו איחא בשאלה לא קתני
כיון דלאו חיוב גמור הוא דאכתי ישנו בשאלה
אכל מה דליחא בשאלה אף דעיקר איסורא
איחא בשאלה קתני וא"כ תי' חוס' שפיר כיון
דנזרק דמו ונשחט' כהלכתא תו ליחא בשאלה
אף דעיקר איסורא איחא בשאלה אפ"ה קתני
לה ויחא להו לחוס' לתרץ הכי ולא כגמרא
דשבועות משום דלשון אקדש משמע דעל ידי
דיבורו הוא קדש ואזלו בכור וזרחה קדוש •

זהו מה שעלה במדבריו לתרץ הקדש • מעלה
ואם יש לך תירץ מרוב יומר מזה הן
לי תודע ואעשה עטרה לראשיה אכל הקדש שזכר
אלה יעלה לרצן לפניך :

שאלה ע להג"ל

ואת אשר שאלתני עוד צענין
הזה

דאיחא בנכות דף כ"א ע"ב בנתיב יס חורש
הלס אחד וחייב עליו משום שוונה לאזון
החורש בשור וחמור כו' ובגמרא אחר רבי
ינאי החופה בכלאים לוקה (ופי"ה) משום
דמחפס כוורע) אחר ר"י לאו משנהינו היא זו
א"ל אי לאו כו' ה"א נתיב מני ר"ע היא דא'
העוקים כלאים לוקה • חומר לי' עולא לר"י
ולילקי נמי מושם זורע גי"ט חמר לי' איך חילוק
מלאכות לי"ט כלומר כיון דחייב משום חרישה
הו לא מייחייב משום זורע גי"ט ולקמן דף
כ"ב ע"א חמר לי' ר"י לרבי מני וליחשוב נמי
כגון דאמר שבעה שלא אחרש גי"ט ומסקין
האי חנא כולל לית לי' :

ומקשים בחו"ד א"ל כגון כו' דאכתי

ליחא בלאו וכן • ומירצו חוס'

דמשלחת לה בלאו וכן באפרי תחוח דלית בה
חיוב מן התורה בנחות חרישה • כוונתו כיון
דמשלחת לה בנתיב שפיר הוי שבעה אכל זה ודאי
דנתיב לאו בנתיב מיידי דהיינו גי"ט • דא"כ
אחרישה לא ליחייב וכ"כ מר"ם לובלין יע"ס :
וכתבת ח"ל וקשה לי לפי דאכתי נחמקא
קשה וליחשוב כגון דאמר שבעה
שלא אחרש גי"ט צעפר תיחוח דהשבעה חל
כיון

משום דכיון דחטאת ה"נא על השבעה לאו חיוב
גמור הוא דאיחא בשאלה אפי' אם כבר ענה
עליו דהיינו שאכל כל הכר ששבע עליו :

ואני אומר

במחל"ת דאין זה כוונת

המתחין הן אחת דדבריו

עולין שפיר לדברי אחימר לקמן • אמנם הסוגי'

דכחא דקאי אליבא דרבא דהוא מרא דשמעתא

דאמר לפ"ד איסור חל בכולל כו' ולדידי' ליכא

למימר בכונת הגמרא כתיבת הבה"ז • דה"ל לקמן

דף כ"ז ע"ב גרסינן אחר רבא שבע על כר

ואכלה אם בשתייר הימנו כות בשאל עליו לא

בשתייר הימנו כות אין בשאל עליו ואמימר

פליג • עלה דרבא ואמר אפי' אכלה כולה בשאל

עליו הרי חזין דלרבא באכל כל הכר תו ליחא

בשאלה וא"כ אחתי משלחת לי' ה' חטאת ואי

כתיב הש"ס דמידי דאיחא בשאלה לא קתני

דהיינו לפי דברי בעל כה"ז דאפי' באכלה כולה

ועבר על שבועתו איחא בשאלה ולא חיוב

גמור הוא הא לרבא דאמר באכלה כולה תו

אין בשאלין עליו חיוב גמור הוא ואי אפשר

בשום פנים להפטר הימנו ואכתי ליחא חמש

חטאת • וע"כ צריכין לומר דלרבא כוונת

המתחין בנתיב דתירץ מידי דאיחא בשאלה לא

קתני היינו אף דאם אכל כולה ליחא בשאלה

מכל מקום כיון דעיקר איסור' דשבועה איחא

בשאלה לא קתני ואף דמצינו לאשכוחי באופן

דאין בשאלין עליו מ"מ עיקר איסור דמה

שאסור עליו בשבועה איחא בשאלה ותירץ

הש"ס שפיר לרבא :

אמנם כל זה לרבא דלדידי' ליכא למימר

בכוונת תירץ הגמרא במ"ס הבה"ז

דהוא סבר דבאכל כל הכר ליחא בשאלה אכל

לאמימר דקיי"ל כותי' וכמ"ס הרמב"ם והוצאו

לעיל שפיר יס לומר דכוונת המתחין דמידי

דאיחא בשאלה לא קתני היינו כיון דאף אם

עבר אשבועתו עדיין לאו חיוב גמור הוא כיון

דאכתי איחא בשאלה ודו"ק :

ואחרי

הודיע אותך את כל הדברים האלה

באות וקרב לשמוע דלא קשה מידי

אחוס' דודאי בסוגי' דשבועה דאורי' אליבא

דרבא לא רגה הגמרא לתרץ אהא דפריך ודרי

הקדש דמיירי שזכר נזק דמו כהלכתא דתו

ליחא בשאלה דמ"מ עיקר איסורו איחא בשאלה

ולרבא עכ"ל דמידי דתירץ הש"ס מדי דאיחא

בשאלה לא קתני היינו אף דעכשו ליחא בשאלה

מ"מ כיון דעיקר איסורו איחא בשאלה לא

שאלה ע עא

ס

וכגון דאמיר שבעה שלא אחרש ב"ט וליכא למימר כמסקנת הגמרא דהאי הנא כולל לית לי' הא ר"ע ס"ל דאיסור חל על איסור בכל איסורים אפי' בלא כולל וכדאיתא בחולין דף קי"ו ע"א קסבר ר"ע אחע"א ודחק לומר בסוגה ר"ל דה"א מחני' ר"ע היא הייט דתנא דמחני' סבר לה כוותי' בחדא ופליג עלה בחדא • ע"כ תורף קשייתך :

תשובה

גם זה נלענ"ד דלק"מ והוא מחוס' בחולין דף ק"א ע"ב ד"ה ר"ע דכתבו דודאי ר"ע ס"ל דאין אחע"א ולקוין דקאמר קסבר כו' היינו שמואל ס"ל הכי יעו"ש במוקדמות מיהו בלח"ה כנראה לי דלק"מ והיינו עפי' מה שכתבו תוס' בשבועות דף כ"ה ע"א דתירץ הגמרא אלף כי קתני מידי דלית בי' מושא מידי דלית בי' מושא לא קתני ומקשים בתוס' ד"ה אלף • תימא דבמכות דקאמר וליחשוב נמי בגון דאמר שבעה שלא אחרש ודחק לומר דה"ת כולל לית לי' ולישיב כי הכא מידי דלית בי' מושא לא קתני • וחירצו דעדיפא נושגי התם • וא"כ יש לומר דר"ל שפיר קאמר דהוי מוקמי מחני' כר"ע ואי דא"כ ליתני שבעה שלא אחרש • דר"ע אית לי' כולל דיש לומר דלכך לא קתני שבעה במחני' דלא קתני מידי דלית בי' מושא וכתי' הש"ס בשבועות ונקוש' תוס' ודר"ק :

ואגב דקיימן בסוגי' זאת לא אמנע מלהודיעך מה דיישנתי אקוש' המהרש"א בזה דפירש רש"י אהא דריש לקיש ובשביעית חייב משום חורש • ומוקשה המהרש"א האיכא למ"ד במ"ק דף גימ"ל דאחרישה לא מיחייב בשביעית ע"ש דהניחה בקוש' :

ולענ"ד לק"מ דר"ל שפיר קאמר הכי לרבי יוחנן לשיטתו דהכי גרסינן שם במ"ק איתמר החורש בשביעית ר"א ורבי יוחנן ח"א לוקא ור"א אינו לוקא • וכתבו בתו' שם ע"ב ד"ה ר"א והא דל"ק תסתיים דר"א הוא דאמר אינו לוקא כיון דאיתא להדי' במלה דחרישה כהך דלעיל א"כ לומר תסתיים עכ"ל הרי קמן דר"א הוא דס"ל דאחרישה בשביעית אינו לוקא ומדר"א הוא דאמר אינו לוקא ע"כ ר"י הוא דאמר לוקא • וא"כ שפיר קאמר ר"ל לר"י לשיטתך דס"ל דלוקא אחרישה בשביעית מתני' מני ר"ע היא וחייב משום חורש בשביעית
ל ב ואמה

כיון דאחרישה בעפר תיחוח לא מיחייב • וחייב נמי משום שבעה והוי ט' ואי דא"כ לא מיחייב אחרישה ואכתי ת' הוא דמיחייב ו"א דחייב נמי משום זורע דבהדי דקחריש מיכסי ואזיל וכדמקשה לעיל ולחייב נמי משום זורע והשתא ליכא למימר כתיבן הש"ס דאין חילוק מלאכות ל"ט ולא מיחייב אחרישה ואזריעה רק אחת דהא השתא באמת לא מיחייב אחרישה דהא בע"מ קחריש וחייב משום זורע ומשום דעבר אשבעתי' והוי ט' עד כאן לשוןך הנח :

תשובה

לאחרוב החריף כר"י •

גברא קאחזינא ולא תיובתא ואם כי קוש' שכלית היא והיינו דזה וודאי אם נשבע שבעה שלא אחרש בע"ת דהשבעה חלה עליו כיון דאינו מו"ע מהר סיני אחרישה בעפר תיחוח • אמנם אם נשבע שלא אחרש בע"ת שיש בה זרעים וודאי דאין השבעה חלה עליו דניהו דאינו מו"ע מה"ס אחרישה בע"ת דלאו חרישה הוי מ"מ מו"ע עלי' משום זריעה דבהדי דאזיל קא מיכסי וזה פשוט ומבואר לענ"ד :

וא"כ ממיילא לא קשה קשייתך דמנ"פ האידך יסבע שבעה • שלא אחרש בע"ת דלית בה זרעים דהשבעה חלה וחרש בע"ת דלית בה זרעים א"כ ליכא משום זורע ואי אזיל וחרש בע"ת דלית בה זרעים לא קעבר אשבעתא דהא הוא נשבע שלא יחרש בע"ת דלית בה זרעים והוא חרש בע"ת דלית בה זרעים • ואין לך לומר אלף דנשבע שלא אחרש בע"ת סתם או דאמר שלא אחרש בע"ת בין היכא דלית בה זרעים ובין דלית בה זרעים ומיגו דחילל השבעה אע"ת דלית בה זרעים חילל נמי אע"ת דלית בה זרעים ככולל • והא כבר תירץ הש"ס דהאי הנא כולל לית לי' וא"כ ל"ק מידי ודר"ק :

שאלה עא

להנ"ל בעניין זה

עוד שאלתני אהא דאמר ריש לקיש לרבי יוחנן אי לאו דקלסך גברא רבה ה"א מחני' מני ר"ע היא • והקשית היאך אפשר לומר דמחני' ר"ע היא • ח"כ קשי' בגמרא לקמן במ"ע דליחשוב ע'

שאלה עב

להט"ו מרש' במסכת ברכות דף כ"א דאמר
דבינא הלכך אפי' גמר שערותו יחזור ויבדק
ומוסקין ולא היא כו' והואיל ואידחי אידחי
ופי' רש"י ההם מעיקרא לא חזי ודחוי
מעיקרא לאו דחוי ולכי מוחקן הדר מדרך
ע"ש ברש"י אלמא דכ"ל לרש"י דאין דחוי
ואפי' לקולא ומדרך דהא בטבילה נמי דחוי
מעיקרא הוי ואפשר דרש"י לרווחא דמילתא
כתב כן ועוד י"ל דהכא שאני דבירו להקן
ע"י טבילה משא"כ בכסוהו הרוח אין בירו
להקן מיקרי כיון דפטור מלכסות וכמ"ש ח"ס'
ד"ה נקטס' אלמא בטבילה חייב לטביל ענינו
משום כמה דברי' דאסור בהם צימי טומאתו
וכמ"ש ברש"י הכ"ל נמלא עכ"ל לדעת הט"ו
הי' לו לכסותו בברכה :

אמנם דעת הפ"ח רוח אחרת עמו בזה
דכתב בס' הכ"ל ב"ד סק"ז
דיכנסה בלא ברכה דהא מנזלי' במסכת
עכו"ם דספוקי מספקא לן הי' יס דחוי ח"מ
או לא וחייב לכסות דאמרינן הייט מספק
דלמא ח"ד אמנא בלא ברכה הרי דבר זה
במחלוקת שני :

אבל לענ"ד יש לי להביא רא' קצת להפ"ח
והיא מניחה דחולין דף פ"ד ע"ב
דרש רב עינא אפיתחא דני נשיאם השוחט
לחולה בשבת חייב לכסות (ופי' רש"י כיון
דניחן שבת לרחות אלל שחיטה זו יצאה ח"ל
כל מנחות' של שחיטה זו) אמר רבא אשתומא
קאמר ליטמטוהו לאמורא מיני' דהני' ר"א כיו
ח"ש אותו ב"ט ואם שחטו אין מוכסין את
דמו ב"ט מק"ו ומה מילה שורא דוחה שבת
אין ספיקא דוחה י"ט כיסוי שאין ודאו ד"ש אינו
דין שאין ספיקא דוחה י"ט כו' קמחי מיהת כיסוי
שאין ודאו ד"ש לאו כעון השוחט לחולה בשבת
ודלמי' דעבר ושחט' לא דומי' דמילה ואיתומב
רב עינא :

וקשה לי למאור אמאי איתומב ר"ע דלמא
לעולם השוחט לחולה בשבת חייב
לכסות כיון דניחן שבת לרחות אלל שחיטה
זו ה"ד דניחן לרחות אלל כל מנחות' והא
דקאמר בצרייתא כיסוי שאין ודאו ד"ש מיירי
בכגון דשחט בע"ש וכסוהו הרוח ושגג בשבת
חזר ונתגלה דחייב לכסות עכ"פ בירא' ואפי' ה'ל
אינו ד"ש כיון דלא ניחן שבת לרחות אלל
שחיטה זו אלל בשחט בשבת לחולה דניחן
שבת לרחות בנחת חייב לכסות וכבר עינא :
אע"כ

ואתה אהבני צון חנין את אשר לפניך הגם
שנאתי מכונתי כי חוסכם הוא עמדי שלא
לכתוב רק כמה שנוגע לדון ולא להאריך בפלפלת
כל שהוא מ"מ לאהבתך עלי ילאתי בפעם הזאת
מגדר שגדתי בעדי ותו אין אתי רק חיים ושלו'
מאד"ה ומנאי דחייך מעגדל שטייגהרט

שאלה עב

בשאלתי מוצרנא מרבנן ושוחט מומחה
לרבים במעשה שאירע לו שחט
עוף אחד ובהדי דקשחט כסה הרוח את הדם
ואחר כך ראה שחזר ונתגלה דק"ל ב"ד סי'
כ"ח כסוהו הרוח וחזר ונתגלה דחייב לכסות
ונהיוהו מסופק אם חייב לכסות בברכה קאמר
או בלא ברכה : כסוהו בלא ברכה דספק ברכות
להקל אם שפיר עבד אם לאו :

תשובה

בראה לי דשפיר עבד דכסוהו בלא ברכה
הגם שדבר זה במחלוקת שני' דהכי
גרסינן בסוכה ל"ג ע"א חני עולא ב"ח נקטס
ראשו מעי"ט ועלתה בו תמורה ב"ט ומהו יס
דחיו ח"מ או לא ותפשט לי' מהא דתקן כסוהו
הרוח ונתגלה חייב לכסות ואמר רבנ"ח אמר
ר"י ל"ש אלל שחזר ונתגלה כו' והיונן בה כי
חזר ונתגלה אמאי חייב לכסות והואיל ואידחי
אידחי ואמר ר"פ זאת אומרת אין דחוי אלל
מוות ומשני דר"פ גופי' מיבעי' לי' מפשט פשיטו
לי' (ופירש') מפשט פשיטא לי' לתנא דא"ד או
דלמא ספוקי מספק' לי' להנא דמהני' דאין דחוי'
ל"ש לקולא ונ"ש לתומא ח"ד ספיקי ומספקא
לי' • לתומא אמרינן • לקולא לא אמרינן •
עכ"ל הגמרא • וכתב הט"ו ב"ח סי' תרנ"ו
סק"ו אחר שהרבה להשיב אהר"ב בזה שכתב
לתין דברי הרמב"ם דכתב בסתם ואם ייעטן
כשר ולא כתב לחלק בין היכא דאשחור מעי"ט
לאשחור ב"ט ומוסיק דלמ"מ דהא איתא שם
בסוגי' דר"פ אמר זאת אומרת אין דחוי משוע
לגמרי אין דחוי אפי' לקולא אלל דר' ירמי'
מספקא לי' ולא שנקינן פשיטתא דר"פ וניחל
בחר ספיקותא דרבי ירמי' עכ"ל :

הרי קיין דהט"ו ס"ל להלכתא דנפשט
האצני' ואפי' לקולא אמרינן אין דחוי
ח"מ ומוניחא נמי דהא דאמרינן דחור ונתגלה
דחייב לכסות בברכה קאמר ונאחזי קצת רא'

שאלה עב

סא

תמרים דהיינו מטעם מינו קאמר מינו דאי חיה לי' הושענא אחרייתא הוי בידו לתקן חף בליה לי' הושענא אחרייתא מאס אזדי כל ולפחות רוב קושי' הט"ז • ובלא"ה נמי שערי תירוגם לא נגעלו • ואם ממנו יפלא הלא הפני יהושע גם הוא תירלו בטוב טעם ודעת • ואם כי יש לי אחו עמו הרהורים וכמו שאזכר • אומנם גם יש אחי ת"ל תירון נכון ומרווח מבלי השאיר עליהם שמץ קושי' לעב"ד :

אמנם צריך אני להקדים דברי הש"ס שם בסוכה כדי להבין כל דבר ודבר • וממילא מרווחא שמעתתא :

דרכי גרסינן שם ע"כ אהא דקתני במתני' ואין ממעטין ב"ט הא עבר וליקטן כשר דאשחור אימת אלימא דאשחור ב"ט נראה ונראה הוה אי דאשחור אחמול דיתוי מעיקרא הוה ומשני לעולם דאשחור מעי"ט דיתוי מעיקרא דלא הוי דיתוי תפשוט אבל נזכ"ד תחר ונראה לא תפשוט :

תו גרסינן התם ת"ר א"מ ב"ט משום ראש"ש אמרו ממעטין ומפריקין • והא קמתקן מנה אמר ר"א כגון שליטן לאכילה וסבד לה כאכוס דאמר דבר שא"מ מותר והא מודה ר"ש בפסיק רישא בו' הב"ע דלית ליה הושענא אחרייתא ע"כ הגמרא :

וכתב הפ"י אהא דהשמיטו הרב אלפס והרמב"ם לחלק בין אשחור מעי"ט לאשחור ב"ט דשקלי וטרי' דהכא קאי אליבא דרבא בזבחים דף ל"ד דמוקי למתני' דשם כתב המגרי דלית לי' דיתוי ואפי' בקדשים • אמנם לדיון דקיי"ל כרב אפי' דמשי התם כל דבירו לתקן לא הוי דיתוי ואפי' בנראה ונראה תו לא צריכין לתקן בין אשחור מעי"ט לאשחור ב"ט עכ"ד בקצרה :

ואני שמעתי ולא אבין דאי סוגין נשיטת רבא אולי מנ"ל להגמרא למיפשט דאין דיתוי דלמא רבא מוקי למתני' דהכא נמי כתב המגרי דלית לי' דיתוי ואפי' בקדשים ואפילו בנראה ונראה • ועוד קשה דלמא הא דלית לי' לרבא לתקן בין היכא דבירו לתקן אלא בירו לתקן היינו בנראה ונראה אבל בדיחוי מעיקרא דקיל טפי נמי ס"ל היכא דבירו לתקן לא הוי דיתוי ודוחק גדול לימר דבאמת הכי כוונת הש"ס במאי דקאמר תפשוט דיתוי מעיקרא לא הוי דיתוי היינו היכא דבירו לתקן :

לכך אמרתי לתרץ דברי הרמב"ם וסביעתי לא א א ז 31 דרך

אע"כ דס"ל לרבא דהאיבעי' לא תפשוט והא דקתני חייב לבסות היינו מספק דלמא א"ל דלחומר וא"כ כיון דכל דחייב לבסות הוה נמי רק מספק תו ליכא למימר דמאי דקאמר התנא כיסוי שאין ודאו ד"ש כוונתו בשחט וכסוהו הרוח דזה לא ודאי הוה דחייב לבסות רק מספק וא"כ שפיר איתותב רבה וגם מדלא קיי"ל כר"ע משום דאיתותב מוכח דלהלכתא האיבעי' לא תפשוט ודלא כהט"ז וע"ע :

וביון דבלא"ה נמי מספק צרכות להקל ודאי מאן דמכסי בלא צרכה צמעה כה"ל לא הפסיד והגמרא לעב"ד כתבתי • ה"ק מעגל שטיינהרט

שאלה עג

חר והשיב הרבני הנופלא הג"ל :
מנחה משיב נפשי • החביב עלי כגופאי •
ה"ה הרב כ' כסוד' מוהרם גר"ו יאיר :

הנאני דבדבריו אשר צריך וביותר נאמרים ומנחתיו און לו דלא כהט"ז דסבר דלדיקן נפשוט האיבעי' דאין דיתוי א"ו אפי' לקולא ואפי' היכא דאין בידו לתקן דלדעת הע"ז ע"כ צריכין לומר הא דלא מחלקי הפוסקים בין אשחור ב"ט לאשחור מעי"ט וכדמחל' הש"ס בסוכה היינו משום דאיפשט האיבעי' דאין דיתוי וגם הרמ"א דלא הגיה אחר המחבר צסי' הג"ל דמיידי דוקא באשחור מעי"ט היינו נמי משום דגם הרמ"א ס"ל דנפשוט האיבעי' דאין דיתוי ואפי' לקולא ואילו צסי' תקפ"ו ס"ג כתב הרמ"א דיש מחמירין אפי' בשופר של עכו"ם דלא ינא חלא בנחטל מעי"ט והטעם צ"ל משום דיתוי וכמ"ש המג"א שם א"כ מוכח דע"כ ס"ל להרמ"א דהאיבעי' לא נפשוט דאין דיתוי אפי' לקולא ודלא כהט"ז אך באשר דברי הרב"י מה שציקש לתקן אהרנש"ם והרמ"ש אינם מובנים כי כל קושי' הט"ז עליו הם חוקים ובראי מונקים ותירונו ליתא וכמו שהוכחנו א"כ צוה נעדרק דברי הרמב"ם והבאים עמו :

תשובה

לכבוד אהובי ידידי גר"ו :

אם נפרש דברי הב"י כמו שהבינו בעל כפוח

שאלה עג

אין צו רק פעם אחת תלחא נחד קינא נשר והרא"ש מכריע בהראב"ד דלחמיה נבל ההדס צעיק עבות ולעיתובא צרובא • ולכאורה צריגן להציק למחן דס"ל דנקטם לחוד וקטומין לחוד ולפ"מ שכתבתי פירוש לעיל • א"כ מה תירץ הש"ס לקמן חד ולא קטים לא שכיחי סלא עיינינו רוחא דאף שיואל צו פארות נבדן מהלכדין מ"מ ממש אינו נבמנא שלא יהא עבות נחד קינא בלי אוחן ענפים ופארות • וא"כ שכיחי ושכיחי • אמנם לשיטת הראב"ד דנעיקן שיהא עבות נבל ההדס ולפחו' צרובא ניהא דהא אפשר דלא שכיחי • אמנם להרמב"ם דס"ל דבתלחא נחד קינא בני קשה למחא חד ולא קטום לא שכיחי • וע"כ צריגן לומר דאנקטם ראשו קאי וזה לא שכיחי וא"כ הרמב"ם לשיטתו והראב"ד נשיטתו אזלי והא דפסק המחבר בנקטם בהרמב"ם דאפי' שלשתן קטומים כשר ולענין עבות פסק בהראב"ד נראה לי דיש לחלק ודו"ק: הכ"ז אוכחו נלגנא ה"ק מערעלש"ה

שאלה עד

מרחוק אקרא לשלום אדוני ה"ה הרב

המופלא בו' כבוד מוהרר מעגלי שטיינהרט נר"ו:

אחרי דש"ה שלום תורתו באתי לבקש מאדוני שאל יחד אפו עלי על שילאתי חון מגדרי גדר המסר להיות צעיר שאל בלחא דרבה אבל תורה היא וללמוד אטי נידך ורף כי לאפרשא מאיסורא כי ראיית כמה פעמים צעוף שקורין (וועלשין האן) שחיבך אחר שנשחט מחיון את ראשו ולדעתי אסור לעשות כן ממה שכתב בש"ע י"ד סי' כ"ג סעיף ה' בהגהת רמ"א ואקוה מאדוני שאל ישיב פני ריקק לסודיעני חס יס למחות צבן או לא:

תשובה

שלמא רבא לכבוד אהובי הרבני המופלא נר"ו:

הלום ראיתי אחרי רואי טוב התעוררות מעב"ת על מה שטובין לחתוך צעף הנקרא (וועלשין) הראש תיבך אחר שחיטה ודחי כל איש ישר הולך ויראת ה' נגע בלגנו ימנע מזה וגם מזה למחות באחרים העושים וכבר דיברו מזה האחרונים ונאמת חרי אסורא קעבדי וכמו שאבאר אי"ה:

חדא ממה דליתא בש"ע סי' ה"ג וזמ"ש מעלתו אמנם אי נשום הא יס לי ללמוד

בדרך היותר נכון לדעתי ובסיגנון דהב"י והיינו דס"ל להרמב"ם וסייעתו כיון דאי אית ליה הושענא אחריית מותר לתקן השחא נמי דלית ל' הושענא אחרייתא נמי בידו לתקן מקרי ומותר והא דקאמר בגמרא והא דאית ל' הושענא אחרייתא דמשמע דוקא בלית ל' נמי לא קשה מירי:

ונקדים מה שכתנו כל הראשונים מלבד רבינו זרחי' קלוי והראב"ד דנקטם ראשו נהדס כשר • וכר"ט דלקמן דאמר ואפי' שלשתן קטומים והא דאמרינן הכא דנעיקן עלתה צו תמרה הא קטום לא הוא שלא כהלכתא רק דקיי"ל נקטם ראשו כשר ולקמן ל"ד אמרינן תלחא קטומין שכיחי חד ולא קטם לא שכיחי:

ולפ"ז יש לומר להרמב"ם וסייעתו דס"ל נקטם ראשו כשר אף בלית ליה הושענא אחריית מותר כיון דאי אית ל' הושענא מותר ה"ה בלית ל' ה"א כיון דנקטם ראשו כשר ותלחא קטומין שכיחי ובקל יוכל להשיג לקטומים מבלי טורח כיון דקטומים שכיחי והא דקאמר בגמרא דאית ל' הושענא אחריית דוקא היינו בצוגי' זאת בלח"ה ע"כ אזלי בשיטת מחן דס"ל דנקטם ראשו פסול ולא כהלכתא וכמ"ש הראשונים וחד ולא קטים לא שכיחי ואין בידו להשיג הושענא כשיט' אלא בטורת רב ולא בידו לתקן אלא בלית ל' הושענא אחרייתא ובעל המאור בצוגיין נמי בשיטתו אזלי דס"ל דנקטם ראשו פסול ובהיות כן לק"מ אהרמב"ם וסייעתו וכל אחד על מקומו יבא בשל' כן נלענ"ד נכון לבאר הרי"ף והרמב"ם והבאים עמיהם:

ומדרי עסקינו בזה אכתוב למעלתו עוד פרפר' אחת בזה והיא דהרמב"ם פסק נקטם ראשו כשר וכר"ט דאמר אפי' שלשתן קטומים והראב"ד חולק וס"ל דנקטם ראשו פסול והא דאמרינן הלכה כר"ט דאמר אפי' שלשתן קטומי' משום דנקט' לחוד וקטומין לחוד דקטומי' פירושו שדרך ענפי ההדס שיואלין מלידיהן בדין וענפי' המפסיקן בקני ההדס וענ"א הלכה כר"ט וחד ולא קטום לא שכיחי היינו שרחוק הוא שיהא ענף של ההדס שלא תהא יא' צו פארות נבדן מהלכדין עיין בהר"ן שהאריך בזה בדף רמ"ח:

ואמרת בזה דהרמב"ם והראב"ד כל חד בשיטתו אזלי דהנה הטור בס' תרמ"ו כתב בשם הגאונים דנעיקן שיהא כל שיעור ההדס עבות אבל העיטור כתב וכן הרמב"ם אפי'

גרסינן

בחולין דף ק"ג ע"א חמ' שמואל
האומר מפרקתה של בנהמה קודם
שתאז נפשה ה"ל מכניד הבשר וגזול את הבשריות
ומבליע דם באיברים • איבער לאו הכי קאמר
גזול את הבשריות משום דמבליע דם באיברים
הא לידי' ש"ד ח"ד לדידי' גמי אסור (ופירש"י)
ותרתי איסורא קתשיב חדא דגזול את הבשריות
ועוד דמבליע דם באיברים ושוב אינו יוצא
ואוכל דם) תיקו • וזה גירסת רש"י וממילא
לשיטת רש"י אפי' לגלי או לקדירה ואפי' ע"י
מליחה אסור דשוב אינו יוצא דם :

אמנם

הר"ף ומהם כל הרשונים גרסי'
הכי אמר שמואל כו' גזול את הבשריות
דמבליע דם באיברים ואיבער לאו מהו למיכל
מיניה באומא וסלקא בהיקו ומיקו דאיסורא
לחומרא • ולפ"ל דוקא באומא אסור חבל ע"י
מליחה יוצא הדם ומותר לקדירה או לגלי :

וכתב

הרשב"א בשם רבו הרמב"ן דמוכח
בגירסת הר"ף דמלל קאמר ומאכיל
דם את הבשריות שזה קשה מכלן חלא וודאי
מדנקט גזול את הבשריות וצניק לאיסור מאכיל
דם דחמיר ש"מ דלקדירה ע"י מליחה או לגלי
מותר ומשום אומא ליכא למיחש דלא שכיח
לכך לא קתני ומאכיל דם • עכ"ל :

ואני

אמר דהוכחתו עולה ויפה הי גרסינן
בגירסת הר"ף אמנם לגירסת רש"י
לא קשה מידי דלא קאמר ומאכיל את הדם •
הא באמת לגי' רש"י תרתי איסורא קאחשיב
גזול את הבשריות ומבליע דם ואוכל דם וכמ"ס
רש"י להדיא • ואי דטונת הרשב"א דה"ל למיתני
להדיא ומאכיל את הדם חדא דאין זה בכת
קושייתו • ועוד ד"ל דלכך קתני טפי ומבליע דם
דלא תימא הא הוי דם איברים שלא פירש להכי
קאמר שמבליע דם אחר שנעקר הדם ממקומו
ומתוך גערו חחר ונבלע דמו מן הוורין לתוך
האיברים שפירש מהם וכן מלאתי במהרי"ט •
וא"כ הוא דלק"מ ארש"י אף דהסכימו כל הראשונים
להקל כדעת הר"ף אפי' בגדון שלפנינו יש לחוש
לדעת רש"י :

עוד

יש מקום אחי לומר דלק"מ קושי' הרשב"א
ארש"י דלא קאמר ומאכיל דם דחמיר טפי
דאין חן קי"ל דם שבישלו אינו עובר ואינו
אסור חלא מדרבנן וכזעירי דאמר הכי במנחות
דף כ"א ע"א וע"ש בתו' ד"ה כאן בחטאת • ואף
דרש"י ס"ל להלכה דדם שבישלו עובר עליו וכו' פ'
ורבא דפליגי חזעירי וס"ל דעובר עליו • ועיין
ג"כ מ"ש הכי' מזה אהרמ"ס בסי' פ"ו מ"מ יש
לומר ב

ללמוד זכות אמנהן דכתיב המחדר אחר
שחט רוב ח' בעוף או רוב שנים בבהמה אין
שהיי' פוסלות בו • ויש מי שאומר שכל שלא
גמרם שחיטת כל שני הסימנים פוסלות שהיי'
ולכתחילה יש לחוש ולזהר לדבריו • וכתב עליו
הרמ"א ואפי' בדיעבד המנהג להטריף ולכן אם
לאחר שחט רוב ב' שוהה בבהמה או העוף
למות מוטב שיכנו על ראשו ולא יחזור וישחוט
והס"כ כתב דאפי' בקורדס אסור הרי להדיא
דאסור לעשות כן :

אמנם יש לומר דזהו דוקא בדיעבד שלא

שחט רק רוב הסימנים וכמשמעו'
הלשון דהמחדר והרמ"א דכתבו אם לאחר שחט
רוב סימנים יש לזהר אמנם בשחט כל שני
סימנים שוב אין כאן לא איסור שהייה ולא
איסור עיקור בסימנים ואף דכתב הסמ"ג דאפי'
בקורדס • ואפי' לאחר שחט כל ב' הסימנים
גמי אסור משום דוימקדשייר מידי ולא ואדעת'
יש לומר דזה דוקא בבהמה דסימני' קשין הן
ושכיחי טובא דלא שחט רק רוב הסימנים •
משא"כ בעוף דסימניו רכין וקטנים ודקין הן
דמן הסתם שזיט כל ב' הסימנים לגמרי אף
הסמ"ג מודה דלא חיישינן לדלמא אשחירי מידי :

וגם הפר"ח כתב דאם כבר סילק השוחט

ידו ויצא בהכשר מתחת ידו תו ליכא
איסור שהייה וא"כ בגדון שלפנינו וודאי דיש
לסמוך בדיעבד אהך דיעה דאין שהיי' פוסלת
אחר שחט רוב הסימנים בצירוף כל הבל' •
ואפשר אפי' לכתחילה אם הי' נזרך בדבר זה
חבל לא ידענא למה לנו להקל בדבר שיש בו
מחלוקת הפוסקים בדבר שאין בו נזרך והפסד' :

עוד יש איסור נוסף על זה והוא מה

דאיחא בש"ע סי' ס"ו סעיף ג' השובר
מפרקתה של בנהמה אסור לאכול מבשרה •
ואף דק"ל שם דוקא באומא אסור חבל לקדירה
ע"י מליחה מותר ואפי' לגלי יש מתירין שם
אפי' בלא מליחה ואף דרמ"א מחמיר אפילו
בגלי ע"י מליחה מ"מ המנהג בינינו למלות בשר
אף לגלי וא"כ אין כאן איסור משום דמבליע
הדם באיברים • חבל כ"ל דעת הר"ף והר"ש
וסיעתם אמנם לדעת רש"י אפי' ע"י מליחה
אסור לקדירה • ואף כי הראשונים הוכיחו
במשור דלא כפירש"י מ"מ נלע"ד דיש ליישב
דברי רש"י באופן דלא קשה קושיה הראשונים
ונקדים דברי הגמרא אשר מונה נובע דין זה :

שאלה עד

דאילו לרבי יודא מאי כמא דאפשר לאהדורי מהדרין דמשמע רק לכתחילה ולרבי יודא חין שחטין את הפסח כה"ל בשום פעם על"י בקיור :

ולדעתי אין דקדוק קל כזה כדאי להמציא דין חדש וע"ש ברש"י דגמרא מזה ועוד דלמא לעולם דכרבי יודא חת' וכלישנא דגמרא מיבעי' ל' שאין שחטין על היחיד דמשמע כרבי יודא חת' חת' דוקא בפסח ראשון דהחזו מוטל על כל אחד מיהא לא לעשות הפסח וכיון דהפסח בזהבא חין שחטין אותו על היחיד משא"כ בפסח שני דמי לא עסקין דאינו טמא בישראל רק חת' לבד וקאמר דאפ"ה כמא דאפשר לאהדורי מהדרין ואם כי ידעתי בנפשי דיש לדחות כל זה מ"מ נפשי אותה לדעת אם יש לו חירק יותר מרווח בזה ואקום מוטו ומאסהבו עלי להשגיח לי במוקדם על"ל הכחם השואל :

תשובה

בוי כמוהו מורה דק לעדוהי בקהל קדושים תהלתו ה"ה חותמו ועמיתו הרבני המופלא השגן כבוד מוהרר פלוגי כר"ו :

בחבו הרמה והנחמד למאד קבלתי ורבותי מתוכו בזה שעמד על הרמב"ם בבב' ק"פ והי' הכ"מ לא מחזור בעיני ומה כחי כי איחל שדברי יעלזו לזון לפני ה' אבני שגם אני עומדי על כל זה זה ימים בנצחיים ואחר כל הטרחות והיגיעות שיגעתי ואמרת לי שנינו בכמה דרכים לא מלאתי בזה את שאהבה נפשי ואם כי דברים חריפים כמה אבל לא אמיתיים ובכר ידעת שמאור הני מונע את עיני לילך בגדולת ונפלאות לשייל פילא בקופא דמחטא כי את הכל ישא רוח ונפרט להעמים דברים כאלה דגברי ראשינים אשר כל דבריהם על הדרך הישר והפשוט האהוב מכל נאמרים וגלגל כן אמרתי דעתיא דחירק הכ"מ ואם כי הלשון אינו במשמע דכרבי וכמ"ש מעלתך חתמתי המרתי הוכחה גדולה שדבריו כן הוא כוונת הש"ס בזה דמיה דאפשר לאהדורי מהדרין היינו דרנן בזה כר' יוסי ס"ל דשחטין על היחיד :

ומרם זה אקדים לך לשון הגמרא דפסחים הכ"ל בקולר תקן במהני מה בין כזה דאשון לשני כו' ובגמרא ה"ל ככל הוקת הפסח יעשו אותו במזוה שבגופו הכתוב מדבר משה של

לומר דשמואל ס"ל דרם שבישלו אינו עובר עליו דהא פלוגתא דאמוראי היא ולכך לא קאמר שמואל ומאכיל דם דחמיר מגזל זה אינו דאומא לא שכיח ולקדירה ע"י מליח אין כהן איסור דאוריית' דרם שבישלו אינו חלל מדרבנן וחמיר ל' איסור גזילה מאיסור דם דרבנן ולאומא ליכא למיחש דלא שכיח וכמ"ש נמי הרשב"א לדעת הר"ף והבאים עמו ודוק בזה :

והשתא דזכינו לדין ליישב שיטת רש"י על ככון ויש לחוש לדעת רש"י מ"מ באשר שרוב וממס כל הראשונים הסכימו דלא כרש"י יש להקל בנדון שלפנינו מכמה טעמים חדא דע"י מליחה יוצא שפיר כל הדם ולגלי נמי דנורא מישאב שאיב ואף דבמדינתנו אין נוהגין לגלות על השפוד רק בגלי קדר מ"מ נגד זה נוהגין למלוה לגלי כמו לקדירה ויציא דם ע"י מליחה ובפרט לדין דקיי"ל דם שבישלו ושמלחו דרבנן :

ועוד יש סניף להקל ממה שבחזו בהגהת הרא"ש דוקא שובר מפרקתה איסור אבל חתוך לא וזהו מה שגראה לי ללמד וזוהי אמנהגן אבל חלילה לעשות כן לכתחילה ויראתי ח"ו מעונש נמי שראה שעושין כן ולא מוחה שלא לעשות עוד כן להבא הכ"ד ירדו ה"ק מעגל שטיינהרט

שאלה עה

שלמא רבא לעמיתו וירדי ה"ה כי כש"ת כמחזור מנחם מענדל כר"ו :

בלמדי בעת הרמב"ם להלכות פסח הבין לא אוכל דבריו בזה שכתב בפ"ב מה' ק"פ הלכה ב' וז"ל יחיד ששחט את הפסח לעצמו כשר והוא שיהא ראוי לאכול את כולה ומשתדלין שלא ישחט לכתחילה על יחיד שנאמר יעשו אותו עכ"ל :

ור' קשה לי דפסק דלא כמאן חי כרבי יוסי אפי' לכתחילה נמי שחטין על היחיד ואי כרבי יודא אפי' דיעבד נמי לא וכדאיתא בכל מנזרח בפסחים דף ז"א ע"ב הגם שראיתי שבעל כסף משנה הרגיש בכל זה אבל תירוצו דחוק למאד בעיני דכתב שרבינו סמך עמנו אהא דאיתא בפרק מי שחי' ז"ה ע"א דקאמר בגמרא ורבנן האי יעשו אותו מע"ל מיבעי' ל' שאין שחטין את הפסח על היחיד דמיה דאפשר לאהדורי מהדרין ומשמע ל' לרבינו דכרבי יוסי חת'

שאלה עה

סג

יעשו אותו אחי' לאין שוחטין את הפסח עה' ואילו ר"ש סבר דשוחטין עה' • וכמו שהגענו לפניך מדף ז"א • אע"כ דר"ש כחז"י ס"ל ואי דס"ל כחז"י א"כ קשה לר"ש למה לי ועגם לת"כ בפי"ש ואין לומר כנ"ל לאיסי ב"י דלא יבוא עשה וידחה ל"ת • ואפי' עגם שיב"מ נמי אסור בשבירת עגם הא ר"ש סבירא לי' נשים בראשון רשות • וא"כ העשה דאכלו את הבשר אינו קאי אגשים והוי עשה שאינו בכל והלאה דעגם ל"ת שזה בכל וכבר קי"ל דאין עשה שאינו שזה בכל דוחה ללא תעשה השזה בכל וא"כ ועגם לת"כ בפי"ש למה לי וצ"ע :

וא"כ יש לומר דהי' קשה לי' להרמב"ם קושייתי זאת אע"כ דר"ש כרבנן סבירא לי' דעגם לת"כ אתי למעט מנות שלא על גופו וכרבנן דאב"י ולעולם דשוחטין את הפסח עה' • והיינו דרבנן נמי כרבי יוסי ס"ל דשוחטין עה' אלא דיעשו אותו אחי' להורות לנו דכמה דאפשר לאהדורי מהדרינן שלא לשוחטו עה' • ואחיון דברי הרמב"ם לנטון והיינו בסגנון דהכסף משנה :

ובזה יש לתרץ נמי מה דקשה לכאורה אהא דלא תירין הס"ס לעיל בדרך ז"א אהא דפריך הס"ס מדר"י סבר לה כר"ש ר"ש סבר לה נמי כר"י כלומר דשוחטין את הפסח עה' דאל"כ ממאי דהאי באתר לדרשא ידי' דלמא לכדדרי יסודם דא"ש את הפסח עה' • ודחיק לתרץ תרתי ש"מ ולא תירץ דר"ש נפקא ליה דא"ש את הפסח עה' • מהיכא דנפקא ליה לרבנן דהיינו מיעשו אותו וא"כ ע"כ דהאי באתר לדרשא ידי' אהא אע"כ דרבנן נמי ס"ל דשוחטין את הפסח על היחיד ויעשו אותו לא בא אלא להורות דאף דשוחטין את הפסח עה' • מ"מ משתדלין לבתחילה שלא לשוחטו על היחיד :

אמנם כל זה א"ס להרמב"ם אבל חוספ' ע"כ ס"ל דהא דתירין הס"ס ארנבן דיעשו אותו מיבעי' לי' שאין שוחטין דאין שוחטין את הפסח עה' דכמה דאפשר לאהדורי מהדרינן היינו דס"ל לרבנן כרבי יסודם דאין שוחטין עה' • בשום פנים דהא חוס' מקשים ב"ה מיבעי' לי' דתופק לי' מבבל חוקת הפסח ע"ש וא"כ קושייתי ה"ל אהא דר"ש לא ס"ל כמ"ש במ"ע אר"ש ל"ל ועגם לת"כ בפסח שני :

ולכאורה יש לומר דלעולם ר"ש כחז"י ס"ל ואפי' אינטרך למיכתב בפי"ש ועגם לת"כ דאי לא כתיב בפי"ש ועלת"כ ל"כ א' 32

שעל גופו מניין ת"ל על מנות ומדורים כו' • יכול אפי' מנזה שלא על גופו ת"ל ועגם לא תשגרו בו • מה שבירת עגם מיוחד שגופו אף כו' • ואיסי בן יהודה האי ועגם לת"כ מחי עבד לי' מיבעי' לי' לאחד עגם שיש בו מוח ואחד עגם שאין בו מוח ורבנן האי יעשו אותו מע"ל מיבעי' לי' שאין שוחטין את הפסח על היחיד דכמה דאפשר לאהדורי מהדרינן ע"כ הגמרא :

עוד תני' לעיל בדרך פ"ה ע"א תני' ועגם לא תשגרו בו אחד עגם שיש בו מוח ואחד עגם שאין בו מוח איני מקיים ואכלו את הבשר בבשר שעל גבי עגם או אינו אלא בבשר שבתוך העגם ומה איני מקיים ועגם לת"כ בעגם שאין בו מוח אבל שיש בו מוח שובר ואוכל שהרי יבוא עשה דאכלו את הבשר וידחה ל"ת כשהוא אומר ועגם לת"כ בפסח שני שאין ת"ל שהרי כבר נאמר ככל חוקות הפסח יעשו אותו הוי אומר אחד עגם שיב"מ ואחד עגם שאב"מ :

עוד אחת צריך אני להביא מה דאיתא בדרך ז"א דתקן שם במתני' אין שוחטין את הפסח על היחיד דברי רבי יהודה רבי יוסי מתיר ותני' עלה דההיא ת"ר מניין שאין שוחטין את הפסח עה' • שנאמר ל"ת לזנות את הפסח באתר דברי ר"י ורבי יוסי מתיר ור"י האי באתר מע"ל מיבעי' לי' לכד"ש דאמר ר"ש מניין לשוחט את פסחו בזמות יחיד כו' ולרבי יוסי ממאי דהאי באתר ליה דר"ש הוא דאיתי דלמא לכדדרי יסודם (עיין ב"ה) אמר לך לא ס"ד דהא כתיב איש לפי אכלו • וס"ע פריך הס"ס אהא דאמר ר"ש דנשים בראשון רשות מדכתיב איש ולא אשה ומאי איש דקאמר ר"ש אלימא איש לפי אכלו הא מדר"י סבר לה כר"ש • ר"ש נמי סבר לה כרבי יוסי וההיא מיבעי' לי' ששוחטין פסח על היחיד (גם בזה עיין ב"ה) ומשני תרתי ש"מ עד כאן • ובה אהובי א תקן כמה שהארכתי להגיע לפניך כל הגמרא במקומה האלה כי יראתי חולי לא תוכל לעמוד על דברי בלאו הכי הגם שהוא נגד דרכי :

ואחרי שהקדמתי לפניך את כל זאת הט אונך ושמע מה שהקשיתי לפי הס"ל והיא :

קושי' אחת וגדולה היא צעיתי היא דר"ש דס"ל דשוחטין את הפסח על היחיד א"כ על כרחיך צריכנן לומר דס"ל לר"ש כאיסי ב"י ה"ל בדרך ז"ה דאי כרבנן הא לרבנן האי

שאלה עה

ובהקשותי קושייתי הגל לעמיתו ואחיו

הרב המה"ג מהרר נגלה
ר"צ מפראג השיב לי בזה"ל • קושייתך היא
בקיאות ושכליות וראוי היא לך ולא רחמי
לאחר מהמפרשים שהרגישו בזה • וזהו
ראיתי לתרן עליו על דרך האמת האהוב •
והוא מה שראיתי בספר נתי ישראל וא"ח הא
דעשה שאינו שום בבל א"ד ל"ת השום בבל
הוא דוקא לרבנן דר"ש דס"ל דנשים חייבות
בזניית משא"כ לר"ש דס"ל דנשים פטורות והיו
עשה דניית אינו שום בבל ואפ"ה רחי עשה
דגדילים לל"ת דשעטנו ומינה ילפינן לכה"ה
כולה דעשה דוחה ל"ת • א"כ ע"כ נה עשה
שאינו שום בבל נמי דוחה ל"ת השום בבל •
ומעשה כיון דקושייתך לר"ש היא מעלת תנין
דלק"מ • עכ"ל והפתיח :

ואני אמרתי אם באמת דברי אלה דברי עש
כן אכל אינם ברורים בניני • וכו'
דאינם מוכרחים דהא אף קי"ל דנשים פטורי
מזניית ואפ"ה קי"ל נמי דאין עשה שאינו שום
בבל דוחה ל"ת השום בבל • ושם דבר יל
דר"ש יליף דעשה דוחה ל"ת מקראי אחרוני
ובדאייתו בנזיר כ"ח וביצמות בשיטת דגליי •
עכ"ל דברי אלה ראויים למי שאמרם והר"ק :

ומרי עסקנו בזה לעמוד בחילוק לא אכל
ולמודיע לך מה שהירצתי אקושיית
רש"י וחוס' בסוגיין • דהנה רש"י וגם תוס'
מקשים בד"ה איבי הימא לאבי האי לא יאחיזו
ממנו מאי עיזר ליה :

ואמרת דלא קשה מידי • דהנה לקמן
דף ג"ו ע"א פריך הש"ס אהא
דחירין הגמרא הזה זה טעון ניקור ואין פסח
שני טעון ניקור ומקשה אלא מעשה ואכלו את
הבשר בלילה הזה ה"ה דהנה נאכל בלילה ואין
אחר נאכל בלילה • ומשני אמר קרא ועבדת
אלה הזה ל"ל לכדר"א ב"ע ור"ע • ומקשה
המהרש"א אחאי לא תירץ הש"ס נמי הזה
למעוטי פסח שני דאינו נאכל בלילה ואם נאמר
כיון דכתיב בפסח שני לא יאחיזו ממנו עד
בוקר ע"כ דאכלו בלילה א"כ לא יאחיזך
לחכי ועבדת בפס' ראשון דכ"ה הוא מש"ס ב"ע"ה :

ולפ"ז מניחא מחורין קושי' רש"י ותוספת
דאי לא כתיב בפסח שני לא יאחיזו
ה"א דהנה דכתיב בפסח מזרים אחא למעט פסח
שני דאינו נאכל בלילה וכקושיית המהרש"א לך
הנעטך למיכתב ולא יאחיזו בפסח שני להודות
דנכ

ה"א דבר דכ"ר בפ"מ ממעט בו ולא בפסח דורות
ובדומקשה הש"ס לקמן בדף ג"ו ע"א ור"ש לא
ס"ל דרש' דועבדת ולכך הנעטך למיכתב בפ"ס
ועלת"כ בפסח ראשון ודאי דלא גרע מפ"ס •
וכמ"ס תוס' שם ד"ה אכל אחס' אף זה ליחא
דהחוס' במנחות כתב להדיא דף פ"ב ד"ה והשתא
נמי • דליכא מאן דפליג בך דרש' דועבדת
כיון דאליטך לכמה דרשות :

ולכך

אמרתי לתרן קושייתי הגל בדרך
פשוט ונכון ע"פ מה דאי' בנכחים
דף ס"ה סוף ע"ב אמרוהו קמי' דרבי ירמי'
אמר לא שמיע לכו הא דאמר ר"ש בן אליקים
משום ר"א בר"ש שמעתי בחטאת העוף שמדילין
ומאי ולא יבדיל אינו צריך להבדיל • א"ל רב
אחא ברבי דרבא לרב אשי אלא מעתה נבי בור
דכתיב ולא יכסנו ה"ה דא"ל לכסות כו' ועו"ש
וכתבו בחוס' ד"ה אלא מעתה • מכל לאוין
שנחורה כגון לא תחוסם לא תאכל כל בנילה
לא קשיא לי • למאי כתיבין אס לא ללאו •
אכל דמסבירא הא דצריך להבדיל לפי
שצריך לדם אמרינן הא דכ"ר ולא יבדיל א"כ
להבדיל קאמר וגבי בור נמי ע"ש :

וקשה

לי לפ"ז לר"א בר"ש מנ"ל דאיכא
איסור לאו בשבירת עצם מדכתי'
ועלת"כ דלמא הא דכ"ר ועלת"כ בפסח היינו
דאין צריך לשוברו דמסבירא ה"א דצריך לשוברו
כדי לאכול המות אשר כתבו משום לקיים
העש' דואכלו את הבשר קמ"ל דאין צריך לשוברו •
וע"כ צריכין נומר דס"ל לראב"ה דא"כ למה
לי עוד פעם ועלת"כ בפ"ס וע"כ לעגם שאין
בו מוח ואחד לעגם שיש בו מוח פשיטא אם
לא ללאו הוא דאחי ל"ל דמה"ה דצריך לשוברו
הא אין בו מוח • אע"כ ללאו הוא דאחי דאסור
לשוברו וזה נכון לע"ד בסברה :

ולפ"ז

מחורין קושייתו הגל דלעולם ר"ש
באיסי ב"י ס"ל ואפ"ה אינטיך
ועלת"כ בפסח שני לעגם שאב"מ דאל"כ רחמני'
ועגם לת"כ בפ"ס ה"א דועגם לת"כ דכ"ר בפסח
ראשון היינו דאין צריך לשוברו כדי לאכול המות
שנחוו כדי לקיים העשה דואכלו את הבשר
וקיינו דמסתמא ר"א מאבזה ר"ש שמיע ליה
דך ולא יבדיל דאין צריך להבדיל ולעולם דאין
כאן חיוב מלקות בשבירת העגם • לכך כתבה
רחמנא בפ"ס ועלת"כ עוד פעם א' לעגם שיב"מ
ואחד לעגם שאב"מ וע"כ דלא השברו היינו
ללאו הוא דאחי וכמ"ס והבן :

מכדי חיוו או דינא דאורייתא קמ"ל :

הן אבות בקראי שנים ושלשה דלחתי ממחנכו הנחמד נפל בדעתי

במושגל הראשון דהרמז"ס לשיטתו שפיר עבד דהביאו • והטור לשיטתו כדין עשה דהשמיטו דלכאורה נריכנן להבין דר"נ דאמר לא נזכר אלל דאפי' לישראל בנחם ולנכרי בריבית עמי קודם הא למה לי קרא חיפוק לי' סברא הוא דישראל אחת מנזוה להחיותו ונכרי אי אחת מנזוה כו' וכדאמרין בפסחים דף כ"א ע"ב להקדים נחמה דגר למכירה דנכרי ל"נ קרא סברא' הוא כיון דגר א"מ להחיותו וכו' הטור אהא דמדאורייתא מותר להלות לנכרי בריבית דכתיב וחי אחיך עמך ונכרי אה"מ להחיותו :

אמנם להרמז"ס ניתא דהרמז"ס ס"ל דללות לעכו"ם בריבית היא מנזוה

עשה וה"א דנכרי קודם משום דמנזוה קעבד קמ"ל דאפי' עמי קודם ושפיר אנטריך קרא וממילא דהנטרך הרמז"ס להביא הך דעמי קודם בנחם מלעכו"ם בריבית דלא תימא נכרי קודם משום דעבד מנזוה אצל הטור לשיטתו דפסק דלאו מנזוה קעבד בהלוותו לנכרי בריבית פשיטא דעמי קודם דאחא מנזוה להחיותו ולא נריך הטור להביאו ולכך השמיטו והא' דכרייתא ה"ל מנטרכין קרא להכי דעמי קודם היינו דאפשר דכרייתא אחי' כר"מ דלית לי' דנחמה דגר קודם מסברא דגר אחת מנזוה להחיותו וכו' אל על מקומו יבוא בשל' :

אבל אחר עיון מעט חמתי בי דהרי תוס'

בפסחים דף ה"ל כד"ה להקדים כהנו דאף ר"מ מודה דאי לא כתב קרא דסברא חילונה היא להקדים וא"כ אחתי קשה דלא ליכתוב עמי כלל וממילא ידעין אף לר"מ דעמי קודם כיון דאחא מנזוה להחיותו :

לכך חמתי ליישב קושיית מעלתך דר"א

דהנה בע"ז דף כ' ע"א מקשים תוס' דר"ה ור"מ היא אנטריך להקדים נחמה דגר למכירה דנכרי תימא ובי אס יש לאדם חפץ למכור יתנו לגר קודם שיוכרנו לנכרי והלא אפי' לישראל אינו מנזוה וחריט דוקא בני נבילה שאינו שוה לישראל אלל דגר מעט וגם לא הי' נכרים מנזוה ביניהם ולגר שוה כנשר כשר עכ"ל תוס' :

ולכאורה גם בסוגיין קשה נקושי' תוס'

ה"ל ונריך לומר כחיתך תוס'

כיון

ב ב

דגם פסח שני מנזוה להחיותו בלילה • והנה לכד"א בן עזרי' ור"ע הוא דחתי ודו"ק • ופה אשים קנני למילין והשם ויסיף נך ברכות חילי חילין כאות נפשך ונפש ידיך ה"ק מעגל שטינהרט

שאלה עו

שלו' לכבוד אדמו"ר ה"ה כו' כש"ת כמחורר מעגל נר"ו •

אחרי דש"ה אנקש מאדוני להודיעני על

מה ולמה השמיט הטור והמחנך ברייתא מפורשת בב"מ ולא מניט פלוגתא בזה והיא בב"מ דף ע"א דחתי ר"י אס כסף תלוה כו' עמי ונכרי עמי קודם אמר מר וכו' פשיטא אר"כ לא נזכר אלל אפי' לנכרי בריבית' ולישרא' בנחם • הרי חזינן דמנזוה יותר בישראל בנחם מלנכרי בריבית • והרמז"ס בפ"ה מהלך מלוה ולוה הלכה ז' הביאו ח"ל שם מנזוה להקדים הלוות ישראל בנחם להלוות עכו"ם בריבית :

תשובה

ברך לקחתי ונרך אשיב לתלמידי החשוב ה"ה הרבני השגון נר"ו

גיה' ותוכו רזאף אהבה ק"ל והנאני בדברך

ובמה ששאלת למה השמיט הטור המחז' הא דמנזוה להלוות לישראל בנחם מלנכרי' לנכרי בריבית • בפסוק סי' כ"ל כיון דקיי"ל דמדרבנן אף לנכרי אסור כ"א בכדי חיוו וכוה וודאי נכרי בריבית קודם כיון דנריך לכך כדי להחיות את נפשו וביותר מכדי חיוו באמת אסור והא דאמר ר"נ דלישראל בנחם קודם היינו דליכא דאורייתא דכתיב עמי ומן החורה מותר להלוות לנכרי אפי' ביותר מנכדי חיוו :

אך זהו ליתא דעכ"פ הו"ל להטור להבי' משום

צורב' מרבנן דלגבי צורב' מרבנן מותר אפי' יותר מכדי חיוו בדבדד' ליכא למיחש שמה ילמוד ממעשיו והו"ל לכתוב דעכ"פ עמי קודם • ועוד דהא כתב הטור דהאידנא דכל מו"מ שרי הה"ד הלוואה בריבית אפי' יותר מכדי חיוו • ואף דו"ל דהאידנא דנרכי עמנו מרובים הכל מקרי כדי חיוו וכמ"ס השו"ס בזה • ועיון בהגהה מיימוני בפ"ה דמלוה ולוה וכיון דהכל כדי חיוו מקרי וודאי דלנכרי בריבית קודם • והרמז"ס אף דכתב דאסור ללות לנכרי אלל בכדי חיוו ואפי' כתב דעמי קודם אפי' בנחם • אפשר משום צורבא מרבנן כתב כן דמותר אפי' ביותר

שאלה עו

בקל אלא דגראה לי דהני חולעים מההוויס מעיפוש וסרחון הרטוב העולה לעיהם ידועים על גבי מרומי הכרוב ואח"כ נהייבש למעלה מהכרובים ובמקום החצית אשר ממעל לכרוב ודבר זה ידוע בין הגשמים ומעיפוש הזה מתכווה החולעים וכן מלאחי ורמיהו אח"כ בנקיקי האזנים למעלה כמה חולעים אשר שם יקננו :

ובדיות בן נראה לי דהיה כרוב שנחניה מוחר בלי פקפוק כי כלל

גדול גדיי התורה דלון מחזיקין ריעותא ממקום למקום וא"כ למה זה נבנו הולין להחמיר ולומר שהחולעים היו רוחשים בין חרתי הכרובי לתוך החצית אם אין אלו רואים שום דבר או חולע בתוכה ואף שהדבר הזה פשוט צעני כל כך להחיר שאפי' דמות ראי' ח"ו לזה אפי"ה אומר שיש להוכיח בן ממה שכתבו הראשונים והובאו בש"ע י"ד סי' ל"א סעיף גימ"ל אם נמצא הולעת חתן לקדירה כגון בחוטם כשרים דחליקן שלא הי' צמח מעילם וכנה ה"ט צב"ד ואפי' דפי' החולעת לחתן וגרמין הדברים שהי' על המוח כבר ראי' מהות וכתב הטעם בשם אור"ה דלון מחזיקין ריעותא ממקום למקום ואח"כ ק"ו הוא לנדון דיון ומה ההם בחולע שנחוטם דאובא רגליס לדבר דהי' על המוח מדפיו כלפי חתן וגם אין דבר המעבדו מלבד לתוך המוח חפ"ס לא מחזיקין ריעותא לומר דהי' צמח רק דחליקן שלא הגיע למוח מעולם לא כ"ש בנדון שלפנינו דלון רגליס לדבר אדרבה מכאן לומר דלא חתרו ורחשו להחת בנדדי החצית וכנ"ל כיון דאובא כמה דברים המפסיקים הלא המה הסדן והאזנים והספרים אשר על הכרוב פשיטא דלית לן לאחזיקי ריעותא ממקום למקום :

ועוד הוכחה לזה ממ"ש הרשב"א והובאו בס' פ"ד דאם נתלשו ואח"כ התלינו כ"ו שנמצא תוך הפרי אפי' חורו נקב לתוך ל"ח שחא פירשו וכו"ש בנדון דידן דלא ליחוש שווא ירדו אל תוך הכרוב ואף דלא קי"ל בזה כהרשב"א ובמ"ש הרמ"א מ"מ צהי דקמן דיטו כמה דברים המפסיקין אפשר דאפי' מאן דפליג אהרשב"א מודה דלא חיישינן לשמא פירשו למוטה :

הגם דכא דחולע בתוך החוטם איכא עוד טעם להחיר ובמ"ש ה"ט אשכח ספק ספיקא חדא שווא לא הי' בשום פנים צמות ואח"כ הי' אימור לא ניקב הקרום מ"מ

כיון דלון נכרים מניס צניטה ללותן ולפ"ו אחי שפיר דהרמב"ם דדרכו להציא אף מה שהי' בזמן המקדש וישראל שריון על אדמתן ולון הנכרים מניס צניטה ונמילא עמי קודם ואפי' בחנם אמנם הטור והעוזבר דלון דרכם להציא רק כהנוג צניטו ועכשו בזמן הזה שנתפזרו לבין האומות ורוב עסקינו ומחיייתנו עמם ממילא דלישראל שום הרבה שפיר השמיטו דודאי אין אלו מניסים להלות לישראל בחנם אם יש באפשר להלות לנכרי בריבית ואתה אובי כנפשי את אשר תצטרך הקרב ואני הנלע"ד כתבתי בחפזון רב כאשר צויתי להשיגך במקום ה"ק מעגל שטיינהרט

שאלה עו

נשאלתי במעשה שהי' בכרוב

כנז שנמצאו חולעים על אחת האזנים אשר הונחו על הנסרים שכן נהם את החצית שהכרוב בתוכה וגם על צדדי החצית ממעל להסדן והנסרים שעליו נמצאו עוד מהנהו חולעים עד שבהערפם מוחזק בחולעים מיקרי לדברי הכל ונשאלתי אם יאמר ע"י כך כל הכרוב שנחצית אם לאו :

תשובה

טרם נבוא לדבר שאלותינו צריך אנו לחקור מהיכן באו החולעים האלה ולדעתי זה ח"ו לפני דהני חולעים לאו מאשר התלע הכרוב במחזור אחי' חדא דכבר נבדק הכרוב בשעת כניסה כהנוג ובודאי אילו הי' חולעים בתוכה הי' נמצאים ובהיה דחק בנה דף כ"ו נמצא שרץ צמח למפרע עד שיאמר בדקתי את המצוי הזה או עד שעת הכניסה ואח"כ כיון דנבדק מה"ת לן לומר דלא נבדק כראוי :

ועוד דהא זה יורה מ"צ חדשים שנכנס הכרוב ואף כי אחר התליסה וכבר אמרינן בחולין כל דבר שאין בו עש או חיות יותר מ"צ חדשים לא ודאי דלאו ממחזור אחי' :

ועתה דברנו דלא ממחזור באו נראה לי בצדור דגם נתלש אי אפשר שמההוויס בכרוב עמנו דאדרבה הלחות מונע שלא לגדל בתוכו חולעים וכן כתבו האחרונים דהפירות יבשים ירחקו בנים ולו אין מתלע

שאלה עז

סה

מה צירוף כל החצרה קדישא :
מאור נהנתי בדבריהם • ונעזם
אנדרוטיכם • ואשריכם שאתם פונים
זמן מה מעסיקים • ללמוד מידי יום ביום
שיעור גמרא בעיון קצת כי ראיתי שיפה
דקדקתם • וקושיית חוס' שאלתם והיא בשבועות
דף ל"ג ע"ב דהכי איתא שם במתני' משביע
אני עליכם אם לא תבואו ותעידו שאנכם איש
פלוגי את בתו ופיתה את בתו ושחבל בי בני
ושהדליק חצירי גדישי בשבת הרי אלו פטורין
ופירשי' דבעין שישמע מפי החובע • וי"מ שאנכם
איש פלוגי את בתו האב הבא על בתו וטעמא
דפטורין משום דאיכא חיוב מיתה • וא"א
להעמידה משום דאיכא חיוב מיתה נמי מאן
קחצב השתא אנסה אחר קים לן בושחה
ופגמה וקנסה לאבי' אנסה איבו קנסא בעי
לשלומה לה בתמי' :

ובתוס' ד"ה ושאנכם מקיים הפירוש דה"מ
והיינו דאיכא לאוקמי מתניתין
בנערה שנתארסה ונתגרשה דיש לה קנס וקנסה
לעצמה לרבי עקיבא כותנן בפרק א"צ דף ל"ח
וכן לר"ך לפרש מתני' דהתם דהגא הבא על
בתו פטור משום שמתחייב בנפשו יעו"ש בדבריהם
ומזה תראו דתוס' הרגיש בקושייתכם ומוקי
למתני' כר"ע • ובנערה שנתארסה ונתגרשה
דקנסה לעצמה :

אמנם באשר שלחתם אלי ועלי הניחו
את ראשכם לא אשיב פניכם ריקם
ואודיע לכם את אשר אמרתי בישוב שני קושיית
חוס' ארשי' ואקום שכוונתי האמת בזה :

דהנה שם ע"א איבעי להו משביע ערי
קנס מהו ובעי למיפשט ממשנתיו
שאנכם איש פלוגי את בתו אלמא דחייב ומשני
משום בושח • ופגם דממונא הוא ולקמן ל"ד
ע"א פריך דה"ס ולר"י דאמר התם משביע עדי
קרקע אפי' לר"א פטורין הבא מ"א בין ר"א
לר"ע • ומשני א"צ משביע עדי קנס לר"א חייבין
ולר"ע פטורין ע"ש ברשי' וקו"ל כר"ע דמשביע
עדי קנס פטור :

והקשיתי לתוס' ה"ל דמוקי מתניתין
בנערה שנתארסה ונתגרשה
וכר"ע דאמר קנסה לעצמה והיא קתבעה והאב
פטור משום דקים לי' בדר"מ א"כ אכתי קשה
מ"א דהאב פטור משום דאיכא חיוב מיתה
ח"ל דר"ע סבר משביע עדי קנס פטור ובעין
שהקשה רש"י אה"מ מ"א משום מיתה ח"ל
מאן קתבע וע"כ צריכין לומר דכוונת תוספות
כל א' א' 33 דמוקי

מ"מ יש לומר דכאן נמי איכא ס"ס חדא שמא
לא ירדו למטה לחוך הכרוז • ואח"ל ירדו
סמא הלכה כהר"ש והרשב"א דברי' בטילה
בתחק"ט ולא יחדלי טניהו בדבר זה דראיתי
בכר"פ שכתב דמונח רוב ראשונים בזה כהר"ש
והרשב"א ס"ל דברי' בטילה בתחק"ט ועיין
מ"ש הע"ך בסו' כ"ז :

גם יש סניף להחיר ונ"מ הפ"ח בסו' פ"ד
דחולע שמונח בקומה המונח בכד מותר
דלא מיקרי פירשו כיון דהכי רבתי' • וא"כ
הכא נמי כיון דכבר בדרנו דהני חולעים לאו
ממחזר אחין אלא בתלוש נתהוו ולא מיקרי
פירשו בזה דעולים ויורדים תוך החצית
דרבתי' • נכך ואף דלא קו"ל כהפ"ח בזה
מ"מ סניף מיהו איכא • ואם כי כל זה ה'י
פשוט בעיני להחיר כביעי בכותחא מ"מ לא
רציתי לסמוך על עצמי בזה כי אמרתי בישיבם
חכמה • ואני נער ובנר ולימי בינה עדיין לא
באתי ושלאתי לאיזה גאונים • מגאונים זמנינו
והסכימו עמי להחיר הכרוז • ובפרט אחר
צישולו ולא הוי כמנצל איסור לכתחילה כיון
דאין כאן איסור ברור ועיין מ"ש הרב"י בסו'
הכ"ל על שם א"ח ותה"ד זהו מה שגראה לי
הצעיר סענדל שטיינהרג

שאלה עז

למען אחי ורעי אדברה נא שלום לאהובי
אדמו"ר ה"ה כ' כס"ת מוהרר מענדל
נד"ו :

בלמדנו יחד אני וכל החצרה שיעורין
תמיד כסדרן סדר ה"ס ועתה
אנחנו עומדים במסכת כתובת ובאשר שאין
אוחזי יודע עד מה להבין המשנה שם דף ל"ז
בטוויית מפי כל החצרה לשאל את אדונינו
בר"י להורות לנו את הדרך אשר נלכו בו להבין
ולהשכיל מה דקשה לט במתני' דאלו שאין
להן קנס דקמי' בספיא בדי אינך דאין להן
קנס הבא על בתו א"ן לה קנס מפני שמתחייב
בנפשו • והי' קשה לנו מאי ארי' דמפני שהוא
מתחייב בנפשו תיפוק לי' דבלא"ה פטור דמאן
קתבע דהא אילו בא עלי' אחר הקנס לאבי' •
אנסה איבו קנס בעי שלמי לה • וגלפא לתשובתו
הרמה במוקדם באשר שעדיין שגורה בפינו :

תשובה

שלום לך אהובי יודיד נפשי הרבני נד"ו

שאלה עח עט

ידידכם הד"ש מענדל שטיינהרע

שאלה עט

מרחוק אקרא שלום אהובי אדמו"ר כו
כבוד מהורר מענדל נר"ו :
שאלה אחת קטנה אנכי שואל מעט
אדוני באחד שנשחלה לו בשר
מרחוק כמה פרסאות ונכתב לו שעדיין לא
במלח אמונים להסתפק אם זה הוא עכשיו
יותר מג' ימים שנשחט באשר שנחשב קצת
בדרך ולללות על השפור אי אפשר ולהשגותו
הרמה אלפה במוקדם באשר שאין לו בשר אחר
לשבת אם מותר ע"י הדחה ומליחה לבשלו
אם לאו :

תשובה

שרי לכבוד אהובי הרבני המופלא נר"ו :

את אשר שאלתני בבשר שיש לספק אם
עברו כבר ג' ימים משעה שנשחטה
הבהמה אם יש תקנה להך בשר לבשלו באשר
שאינו לו שפור לללות בו כדינ'י נראה לי לענות
לבשלו דזה לשון התורת חטאת והרמ"א
הביאו ג"כ בש"ע בקיצור כתב באו"ה ההרשו
הלכה למעשה בבשר שהי' ספק אם שהה ג'
בלא מליחה או לא ע"כ. וכתב המ"י דח"ע ג'
דלא בשלו עדיין מותר לכתחילה לבשלו דספק
דרבנן לקולא. וא"כ הכא שהספק חס נשחט
תוך ג' או לא נמי יש להקל דליכא למומר
אוקמה הבהמה אחזקת מי והשתא בתוך ג'
הוא דנשחטה ומ"מ נראה לי דיש לעלות כמ"ס
הת"ח בשם מהר"י טרושין דנהגו בבשר ששה
ג' בלא מליחה לשרותו בפשוטין כדי שיתעורר
דמו ויפליט ע"י מלח ואף דלא קי"ל במהר"ע
מ"מ הכא בספק ששה ג' ודאי דיש לסמוך
בצירוף הכ"ל אהמרי"ט מענדל שטיינהרע

שאלה פ

בזה ראש השנה יזכה לברכה מי מנה
ה"ה אדוני כ' כבוד שמו נאה לו.
מהורר מענדל נר"ו יאיר.

בלמדרי כעת צר"ה דף כ"ח סוגי' דמזוז
צריכות כוונה. לא יוכלתי להבין
על צוריו דברי הר"ן בסוגיין שכתב ליישב דברי
הרמב"ם

דמוקמי למתני' כר"ע ומשום בושח ופגם דממונה
הוא וכתי' הש"ס לעיל והיא קתנעה מאני'
בושח ופגם :

והנה הרמב"ם כתב והסגולו בזהר"ש
בכתובת אמתני' דשם דקתני גערה
שנחארכה ונתגרשה אין לה קנס דברי ריה"ג
ור"ע אומר יש לה קנס וקנסה לעגמה. וכתב
הרמב"ם דקנס לבד לעגמה אבל בושחה ופגמה
לאני'. אמנם הרא"ש ס"ל דהא דאמר ר"ע
קנסה לעגמה ה"ל דבוסת ופגם נמי לעגמה.
וא"כ שפיר יש לומר כ"ל דתוס' ס"ל דמתני'
מייירי בנתחארכה ונתגרשה דבוסת ופגם נמי
לעגמה והיא קתנעה מאני' וכדעת הרא"ש :

אמנם לדעת רש"י יש לומר דס"ל בהרמב"ם
דבוסת ופגם לאני' רק הקנס לבד
לעגמה. וא"כ אי אפשר לאוקמה מתני' דשבועות
בנערה שנחארכה ונתגרשה. ובר"ע דא"כ
אכתי קשה מאי ארי' משום דקיס לי. צדדנה
מיני' ת"ל דבלא"ה פטור משום דמשביע עדי
קנס פטור לר"ע וליכא למומר משום בושח
ופגם דנמי לעגמה דהא י"ל דרש' בהרמב"ם
ס"ל דדוקא הקנס לבד לעגמה אבל בושח
ופגם לאני'. וא"כ אכתי מאן קתנע אי דהיא
קתנעה קנס ת"ל דמשביע עדי קנס פטור
ואי דקתנעה ב"פ לאני' היא ומאן קתנע.
ולכך כתב רש"י שפיר דא"ל להעמידה כעטם
ה"מ :

ובזה תנינו ותשכילו דגם קושי' תוספות
מכתובת נמי לק"מ ארשי' דודאי
במתני' דכתובת דלא מייירי משבועות העדות רק
מאילו שיש להן קנס גם רש"י מודה דמתניתין
דכתובות מייירי בנתחארכה ונתגרשה. דקנסה
לעגמה ובר"ע והיא קתנעה הקנס ואפ"ה פטור
משום דליכא חיוב מיתה. אמנם מחמתין
דשבועת דמייירי משבועות העדות ע"כ אי אפשר
לאוקמי בהכי דהיא קתנעה הקנס מאני' דא"כ
קשה מ"א משום חיוב מיתה ת"ל דמשביע עדי
קנס פטור וכמ"ס לעיל :

אחר כתבי זה ימים כגירים את כל ה"ל
מלאחי ורואיתי את שאהבה נפש
בתו"ט שכתב דרש"י ס"ל בהרמב"ם והפני
יהושע כתב בכתובת בחוס' ד"ה יש נגר דברי
פרק נערה משמע דהחוס' כהר"ש סגירא להו
וא"כ ודאי דדברי עולים כהוגן כולם נכונים
למנין וישרים למזלוי דעת רש"י לשיטתו וחוס'
לשיטתם ונא אהובי אקוה שתעיינו הטיב בזה
אשר כתבתי לכם ותהוו נמאונכם. הכ"ד

שאלה פ

סו

אך הרשב"א חולק ופסק בכל הני דבעי צרכה וא"כ יש לומר דהכי מירץ הגמרא מהו דתימא התם אכול מזה א"ר והא אכיל כלומר דע"פ נהנה במה שאכל וה"א אף דכפאו לאכול מ"מ הוי אכילה דאכילה אונס שמי' אכילה קמ"ל רבה דאכילה אונס לא שמי' אכילה דלא נהנה אונס היכי דנאמת נהנה גם רבה מודה אף למ"ד דמוצת צריכות כוונה אם אכל בלא מתכווין יאז כיון דעב"פ נהנה :

ובזה יש מקום אחי לבאר נמי דברי תוס' בפסחים דף קי"ד דמקשים הא דלא קאמר רבה זאת אומרת אברייא דאכלו בלא מתכווין דינא וז"ל לרבה למימר עלה דהך אברייא ז"א דתוקע לשיר יאז ותירצו בתוס' דאכילה לא בעי כוונה כל כך כמו בתפילה עב"ל. ומקשה מהרש"א דהא אכתי רבה קאמר ז"א אכפאו ואכל מזה כו' ע"ש אמנם להג"ל ניהא דהכי כוונת תוס' בתירוץ אברייא דלא רבה רבה לומר ז"א דתוקע לשיר יאז דהוי אמינא דשאני באכלו בלא מתכווין דינא משום דנהנה ואף דאכלו בל"מ יאז דהיכא דנהנה לא בעי כוונה כ"כ אמנם בכפאו ואכל מזה דלא נהנה דאכילה אונס לא שמי' אכילה ואפ"ה שלחו ל' לאבד דשמואל דינא שפיר קאמר רבה עלה ז"א דמאז"ב ומרור ודאי דנמי נמי נהנה מיקרי דהא לדעת כמה פוסקים בעי צרכה אחרונה. וסמ"ק נמי דכתב דאינו מצריך לאחריו היינו משום דלא מתכווין להנות רק לזכר בעלמא אלמא דעב"פ מקרי נהנה במרור ודו"ק :

העולה מכל זה שכתבנו דרבה סבר דאכילה אונס לא שמי' אכילה דלא נהנה אמנם להקך פוסקים דס"ל דאכילה אונס שמי' אכילה ובעי צרכה וה"ה באכל איסור מפני הסכנה או באוכל ושותה לרפואה בעי צרכה אם התיך נהנה ממנו וכדאמרינן ריש פרק כ"ד מצרכין שפיר כתב הר"ן לחלק בין תקיעת שופר דבעי כוונה ובין כפאו ואכל מזה דינא משום דנהנה אמנם המגיד משנה אפשר דס"ל כהר"ה ורי"ו דבאכסורו לאכול אינו מצריך דאכילה אונס לא שמי' אכילה דלא נהנה ולכך נטה מדברי הר"ן ומחלק בין היכא דעביר מעשה לאמירה ותקיעה ודו"ק :

שאלה פא

ובזה שאלת עוד מהרמב"ן במלחמותיו לג ב בסוגיון

הרמב"ם דפסק לר"ז דאמר לשמע' איכיון ותקע לי אלמא דס"ל מנ"כ. ובכפאו ואכל מזה פסק הרמב"ם דינא אלמא דס"ל דמוצת א"כ ותירץ הר"ן כיון דחזי' דר"ז אומר לשמע' איכיון ותקע לי כו' נקטינן דצריך כוונה ובכפאו ואכל מזה כיון דלא חזינן מאן דפליג עליו בזה"ל לא דחינן ליה עב"ל הר"ן. והוא תמוה למאוד בעיני. דהא רבה דקאמר עלה דההיא דכפאו וא"מ זאת אומרת ובגמרא נמי פריך פשיטא מהו דתימא כו' אלמא דרבה משווה אותן להדדי ומנ"ל לרמב"ם לחלק. ולענ"ד נראה דמש"ה נייאן הס"מ בחילוק זה שכתב הר"ן. ונפשי אותה מאוד לדעת מה צפוי ולתשובתו הרמ"ה אצפה :

תשובה

שלו' לכבוד אהו' ידיד נפשי ה"ה התורני והרבני נר"ו.

מכתבו הרמה לנכון הגיעני ומחננו רחמי שהקש' לשאלו אהר"ן בסוגי' דמנ"כ וכונתו בזה להרצ בעל פה"ח פוק ועיין שם ובתירוטו :

אמנם נראה לי דלא קשה מידי דהנה בלא"ה צריכנן להבין ארבה דאמר אהא דשלחו ליה לאבד דשמואל כפאו ואכל מזה יאז ז"א דתוקע לשיר יאז מנ"ל לרבה זאת דלמא שאני הכא בכפאו וא"מ דנהנה. וכמו שחלקת בזה. בגמרא מ"ד התם אכול מזה אמר רחמנא וזה אכל. אף את זה מאחזי וראיתי בא"ח ס' ר"ד דכתב הרמ"א אם אכסורו לאכול אף שהתיך נהנה ממנו אינו מצריך דאכילה אונס לא שמי' אכילה. והט"ל מקשה עליו מ"ש מאכילה איסור מפני הסכנה דמצריך. והמג"א הוסיף להקשו' עליו דהא בכפאו ואכל מזה דינא כתב הר"ן משום דנהנה אלמא דאכילה אונס שמי' אכילה. והרב ב"י באמת השמיטו עי"ש. עב"ל המג"א :

הרי קמן דהרמ"א צדש אזהל מועד והר"ה ס"ל דבאכסורו לאכול אינו מצריך דאכילה אונס לא שמי' אכילה ולא הוי נהנה ונשם רבינו ירוחם כתב בס' הכ"ל דבאכל דבר לרפואה או באוכל דבר איסור מפני הסכנה אינו מצריך ואכסורו לאכול דינו כאוכל איסור משום סכנה דהט"ל משווה אותן להדדי. ורי"ו מודה אכילה איסור ורפואה להדדי מנא דהכי שלשה דהיינו אכילה איסור ואוכל לרפואה ואכסורו לאכול חד דינא אית להו :

שאלה פא

כוונה עומדת ולדעתו כנראה זאת בנוי על האמת
והיושר והדעה מכרעת כן :

וא"כ שפיר קאמר רבה מדכפאו ואכל מזה
יאל • אף דבזה ודאי לאו מעשה
קעביד וכמ"ש ואפ"ה יאל הה"ד דחוקע לשיר
נמי יאל אף דלא הוי מעשה ולפ"ז פריך הס"ס
נמי שפיר ממחני' דה"י קורא דבני כוונה אמר
במירי דלאו הלוי במעשה בני כוונה וא"כ למח
יאל בחוקע לשיר דהא הקיעה ע"כ נמי לאו
מעשה הוא ובכ"ל • חה אפשר נמי לבחון בכוונת
הוס' בפסחים ה"ל דכחזו לחלק בין אכילה
דלא בני כוונה כ"כ כמו הפלה וסייגו דכוונה
דאכילה הוי דבר ההלוי במעשה משא"כ בתפילה
ול"ק קושי' מהרש"א דכפאו וא"מ נמי לאו
מעשה מיקרי וד"ק :

ולפ"ז עלו דברי הרמב"ן מכוונים כדפון
נכונים למצין וישרים למוצי' דעת
ול"ק קושי' מעלתך • יכן אמת דאזי ורבה ס"ל
דמוצות צריכות כוונה מ"מ בלולג וכדומה דהס'
מוצות ההלכות במעשה מודים דלא בני כוונה
דמעשה במקום כוונה עומדת ומח דפון
וטרו סה צר"ה היינו נמצאות דאין הלכות
במעשה דבני כוונה וכמ"ש לעיל • וידעתי שיש
די בזה שכתבתי לך לעיל ככוונה זו חרובה
וקצרות אומנם כעת שהסתייגתי דהושגת לקצור
אני צריך • והסס את שמוצי' ואריך • כהנה
נפשו הרמה ונפש הר"ש המור ה"ל כדל

שאלה פב

נשא נשאלתי מוצרנא מדרגת נחיש

שהיה בשמי מיני פירי'
יבשים שהיה מונחין בשמי כוסין כל מין נבית
בפני עגמו וכשנאחזה האשה לבדקן מתחש [מילגן]
נטלה מכל מין אחת פירות יבשים וסח ליתן
על טעמיה חס כנהוג ורחתה [מילגן] אחת מבין
שני המינים ואינה יודעת • בשל מי הרעה הורח
באחזה מין מהמינים ה' החולע האזה • ויפה
באחזה צמר נפשה כי היא עני' ורזו עסקה
ומחיתיה נכר • לשאל אחי דחם מה לעשות •
ואני מיראי הוראה ונפרט בדבר שאני מפורש
כ"כ בפוסקים • ע"כ אמרתי אלנה • לי אל הדוני
לחווה לי דעתו בזה וכל הויא מפיו כן נעשה
עכ"ל השואל :

תשובה

שלי לאהוני וידיי החריק והשתן ב"ז •
אה

בסוגיין דכתב דאזי ורנא סבירא לכו דמ"כ
ורנא רק ליישב קושי' דאזי בל דמקשה אל
מעשה הישן בשמיני בסוכה ילקה וגם רבה
גופי' אפשר דס"ל דמ"כ והקשות לשאל דא"כ
קושי' תוס' אהרמב"ן דמ"ע דהנה הכי גרסינן
בסוכה דף מ"ב ע"א גזיון אמר ר' יוסי כו'
אמר אבוי ל"ש אלא שלא יאל בו אכל יאל בו
חייב הא מ"אגבי' נפק ב' אמר אבוי כשהפכו
רנא אמר הב"ע כגון שהוציאו בכלי כו' וכחזו
בחוס' ד"ה אמר אבוי מדאטריך לשטוי הכי
משמע דסבירא ל' דמוצות א"כ כו' ותחמא
דנסוף ראוהו ב"ד דאמר רבה מ"אג"כ קא
מותיב ל' אבוי עובא ושמא אבוי קיבלה מיני'
עכ"ל וא"כ להרמב"ן דס"ל דרנא רק ליישב
קושי' דאזי בל ורנא גופי' אפשר דס"ל דמ"כ
א"כ קושי' תוס' דמ"ע למה הוצרכו רנא ואזי
לחרץ כשהפכו :

תשובה

גם את זה נלע"ד ליישב דהנה הרבינו
יונה בנדרות ככוונה דפסה
בדחמרא וסיים בסיכרא מקשה מאי קא מיבעי'
לכו הא מוצות אין צריכות כוונה וחירין דהא
דמ"אג"כ היינו במוצות ההלוי במעשה שהמעשה
במקום כוונה עומדת משא"כ במוצות ההלוי
באמירה ע"כ ומקשים עליו א"כ מאי פריך
הס"ס כאן צר"ה ממחני' דה"י קורא אלמא
דמ"כ דלמא שאני ק"ש דהיא מוצות ההלוי
באמירה ולכך כוונה :

ובפשוטו ה' רייתי לומר דל"מ ד"ל

דהר"י ס"ל כהמגיד דגם תקיעה
לא הוי מעשה דעיקור הוא השמיעה אף דאפ"ה
קשה דעכ"פ מ"ל לרבה להוכיח מהא דכפאו
וא"מ דיאל דחוקע לשיר נמי יאל דלמא שאני
בכפאו וא"מ דיאל דהיא מוצות ההלוי' במעשה
וכרי אכל :

על בן אמרתי לחלק דהא דס"ל לר"י

דמעשה במקום כוונה עומדת היינו
מדחזינן דהוא הולך ועושה בקום ועשה עד"מ
ליטול לולג היום בנת הסוכה שהוא זמן מוצות
זאת והיום גורם לחייב בנטילת לולג והוא
עושה מעשה וטעמו אף שלא במחשבות לזאת
מ"מ מעשה כזאת במקום כוונה עומדת אף
דאינו מחכוין אומנם בכפאו ואכל מזה דהוא
מעצמו לא רצה לאכול מזה וללאת ידי חובתו
אלא ע"י כפי' ודאי מעשה כו' לאו במקום

אחי וח"כ ה"ג באם בדקה שוב ולא מנאם כלום כולן אסורות דהאי הולע מהיכא אחי ע"כ מנחת משהיטין וכיון דאין אנו יכולי' לתלות בנחת יותר מנחנתרת כולן אסורות :

אך נראה דאפי' בכה"ג יש לגדר להקל • דבשלמא התם בשלש נשים שהיו ישנות במטה אחת ונמנא דם תחתיהן ואין יודעת באיזה מהן אם בדקה כולן ומנאם טהורות כולן טמאות משום האי דם מהיכא אחי וכיון דבוודאי בא אחת מהן ואי ידעין באיזהו ה' טמאה וודאי עכשיו דלא ידעין כולן טמאות משא"כ הכא בדיון דיון אף אי ידעי' בוודאי באיזה מין מהמינים ה' החולע כגון דלא ה' אלא מין אחת ומנאם חולע אחת אכתי אותו מין אינו אסור בוודאי דכיון דלא מנאם אלא אחת אמרי' דמעלמא אחי וכמ"ס הטור שם כרשב"א והבנאו בש"ע סי' פ"ד ס"ט. אם עבר ובישל בלא בדיקה אם יוכל לבדוק בזק ואם לאו כולן מותרות ואם נמנא קצת משליק והשאר מותר ויש מי שאומר דה"מ שלא נמנא רק ה' או שנים אבל נמנא שלשה או יותר הכל אסור כיון דהוחזקו בחולעים הרי דאפי' בדבר שדרכו להתליע במחומר ולא נמנא רק אחד משליכו והשאר מותר לכ"ע בבבב שאינם מהוויים אלא בתלוש ואפשר דלא פירש דאם לא נמנא רק אחת דמשליכה והשאר מותר :

ועוד דאיכא נמי ספיקא טובא חדא דלמא אין כאן יותר • ואח"ל יש כאן יותר שמה לא פירשו • ואח"ל דפירשו שמה. אימר בהמין האחר היתה וכמ"ס המג"א בסי' תס"ז במעשה בלחוד שנתן לתוך פיו חתיכה הרעול ומזה ע"ש • ועוד דאף אח"ל בהמין הזה ישנו עוד שמה הלכה כהר"ש והרשב"א דברי' בטילה בתתקל"ט • ואף דאין לא קי"ל צוה כוונתי' מ"מ צידדוף כל הגי ספיקות ודאי דסניף מיהו איכא להחיר :

הכרר העולה מהדאם בדקה עוד פעם ה"ג מינין ובאחת מנאם עוד מהני חולעים ובמין השני לא מנאם כלום פשיטא דאותו מין שלא מנאם עוד דכשר אלא אפילו בדקה כל ה"ג מינין ובשנים לא מנאם כלום דנמי כשירות הן כיון דלא מנאם אלא חולע אחד וכמ"ס וליתר שאת נראה לי שחבשל כל מין בפני עצמה ולא משני מינים יחד כדי שכל פעם נוכל לתלות במין האחר • וכדאית' בסי' ק"ט בתערוכות יבש ביבש • וגם מה טוב לר' א' ז' דא

את אשר שאלתני ב' מיני פירות יבשים שבדקה האדם בפעם אחת ומילב אחת דין מבין שניהם ואיזה יודעת מאיזה המין • נראה לי דמתניהן היא בגדה דף ס' ע"ג שלש נשים שה' ישינים במטה אחת ונמנא דם תחת אחת מהן (ומוקי לה בגמרא במשולבות) כולן טמאות בדקה אחת מהן ונמנא טמאה היא טמא וכולן טהורות וכן ק"ל כהך מהני' בש"ע י"ד סי' ק"ג סעיף נו"ן דאם בדקה אחת מהן ונמנא טמאה • האחרת שלא בדקה עממן טהורות דתלין בלחות שבדקה עצמה ומנאם טמאה • ואח"כ ה"ג תבדוק אחת מהב' מינין ואם תמנא באיזה מין שיהי' עוד מילבין אותו מין לבד אסור והמין השני מותר דתלין בלחותו מין שמנאם עכשיו מחולעים וכ"ש דאם בדקה גם המין השני ולא מנאם בו כלום דהמין הזה אשר לא מנאם בו דבר שהוא כשר :

הגם דם לומר דאם לא בדקה המין ה' דאולי החולע היתה במין השני והא דמנא עכשיו עוד חולעים במין הראשון היינו משום דעכשיו אחר בדיקה הראשונה נהוו הני חולעים ולעולם המילב שראתה ומנאם בפעם הראשון מהמין השני היתה אשר עין לא בדקה זהו דוחק דהא כבר כתב הש"כ והפר"ח בסי' פ"ד על הט"ל בלחותה מעשה דחג השבועי' דלא חיישין בשעה מועטת כו' לומר דעכשיו במיעוט זמן נהוו [המילבין] • ואף דדברי הש"כ והפר"ח אינם מוכרחים וברורים כ"כ דהא ע"כ בשעה אחת נהוו וכו"ש אם אחת אומר בשעה זו או בזמן אחרת • מ"מ י"ל הכא בדקה חייב בזמן מועט אח"כ לכ"ע לא חייש' דברגע כו' נהוו :

ועוד דהא דבריה לא בטילה היינו מדרבנן ולדעת הרשב"א והר"ש בטילה בתתקל"ט ולא גרע מ' חתיכות אחד של איסור ואחד של היתר דנפלו לתוך ב' קדירות אחד של איסור ואחד של היתר דאמרינן דאיסור לתוך איסור נפל כיון דהחתיכה אינו אסור אלא מדרבנן וה"ה הכא דאיסורו אינו אלא מדרבנן :

אמנם כל זה בבדיקה אח"כ כל השני מינין ובאחת מנאם עוד מהני חולעים ובשני לא מנאם כלום אבל אם שוב בדקה הב' מינין ולא מנאם עוד כלום נשני מינין נראה דהיינו סיפא דמתניתין דשם ס"א ע"א בדקה אחת מהן ונמנא טהורה היא טהורה והאחרות טמאות בדקה שנים ונמנאו טהורות כו' שלשון מנאם טהורות כולן טמאות דהאי דם מהיכא

שאלה פב פג

וא"כ בפה"ע צעינן לברוכי דבמו דהוי פירא
לענין ערלה אף דסופו להקשות הה"ד לענין
ברכה נמי ועיין שם ברש"י דכתב דה"א מין
ירק הוא :

אמנם גדלה לי להביא קצת ראוי עוד
לדברי הרא"ש דלכאורה יש לדקדק
ארכנן דהקדו למרימר דברי רבא אהדרי מהא
דאמר רבא כס זנגבילא ביומא דכיפורי פטור
אהא דאמר האי כומלחא מברכין עלי' והלא
כבר חירק הש"ס לעיל לחלק בגלגל. בין
רטיבחה ליבשחה. וא"כ ובי לא ידעו לחלק
נמי בזנגבילא נמי בין רטיבחה ליבשחה וע"פ
קשה אמסור הש"ס :

אך יש לומר דהיינו רבנן דבאו למימרי
דרבא אדרבא סברו דע"כ כ"ל לרבא
בזנגבילא אף בריטבחה אינו עובר עליהם
כלל דאל"כ רק דפלגלי חזנבילא חדא דינא הית
להו לענין ברוכי. א"כ הוי לי' לרבא כלל
פלגלי חזנבילא בחדא בנא ובהי כ"ל לומר
כס פלגלי חזנבילא ביומא דכיפורי פטור א"כ
דלכך לא כלל רבא בחדא ביין דאינו דומים
זה לזה בכל מילי דאפלגלי רטיבחה מונך
ואזנבילא אינו מונך כלל ושפיר מוקשים
דרבא אדרבא. אונם מרימר חירק להם
לעולם הא בריטבחה ובה ביבשחה ובה דלא
כללם רבא בחדא בנא היינו משום דנדריהוין
אין שווה דאפלגלי רטיבחה מונך עליהם בפה"ע
ואזנבילא רטיבחה מונך בפה"א. ומה שביי
קצה כהר"א ש"אך מי ידעו בין הגאונים הרבים
וצפרט בשביל דקדוק קטן כזה. ומה גם כהנא
חופם להלכה בס' הג"ל כהר"ק והרמב"ם
לכרך בפה"א. וכן יש להשוו לענ"ד כיון דכלא"ה
קיי"ל בירק על פירות האילן בפה"א ילא ופשיטא
דלא למיעל נפשי' בפלוגתא. ובזה הנו ויזריח
עכ"פ לכל הדעות זה מיה שגראה לי בזה
דברי הר"ש מעגל שטיינהרט

שאלה פד

באחד שקנה כלי מתכות וטעם מנכר
והטביל את הכלי והא"כ הטביל
אותו ועכשיו צ"ט נאמר לו שאסור להשתמש
בחוכה עד שיחזיר ויטבילנה אם מותר לטבול
אותו צ"ט כי הוא נרץ להשתמש בו צ"ט :

תשובה

תנן צפ"ב דנינה דף י"ז ע"ב חל לטות
אחר

באם חוכל לחת אותן במים רוחצין ומאוד כדי
שאם יהי' בחוכך עוד מאותו [מילגן] כימחים
ואין זה כמבטל איסור לכתחילה כיון שאין כאן
איסור ברוב. ועוד דכיון שאין מוסיף על
האיסור לא הוי כמבטל איסור לכתחילה וכ"כ
הת"ט צפ"ד מהרומות משנה ט' ד"ה רבי יהושע
דכל שאין מוסיף על האיסור רק משתנה
מכמות שהי' לא הוי כמבטל איסור לכתחילה
ובזה ישבתי לקושי' ט"ז אהרמב"ם בס' צ"ב
אהא דכתב הרמב"ם נפל לחוך המרק נוער
את הקדירה. וכ"כ באו"ה בנחמיה שגפל
מקלחא בתוך הציור מולו לשקע החמיה
ברוטב ולנער את הקדירה היטב בכף ע"ש
זהו מה שנלענ"ד ומעלתו בפנים לראות כדת מיה
לעשות. והנני הר"ש תמר מעגל שטיינהרט

שאלה פג

פלפלי רטיבחה כיצד יבדק עליו בפה"ע
או בפה"א באשר שראיתי מחלוקת
הראשונים בזה :

תשובה

גרסינן בברכות דף ל"ו ע"ב וזימא פ"א
ע"ב אחר רבא כס פלפלי ביומא
דכיפורי פטור כס זנגבילא ביומ"פ פטור מיתבי
הי' ר"מ אומר מחשע שנאמר כי' ללמדך
שהפלגלי חייב בערלה לא קשי' כאן ברטיבחה
כאן ביבשחה אמרו לי' רבנן למרימר כס זנגבילא
ביומא דכיפורי פטור והאמר רבא האי כומלחא
דאתי מני הדורא שרי' ומברכין עליו בפה"א
ל"ק הא ברטיבחה הא ביבשחה ע"כ הגמרא :

והרי"ף והרמב"ם וחוס' פסקו דאפלגלי
רטיבחה מברכין בפה"א. אמנם
הרא"ש והטור בנו כתבו דמברכין עליו בפה"ע
ע"ש. וכתב הרשב"א והבאו בנ"י סי' ר"ב
דאף דפלפלי פירא דאילן הוא מברכין עלי'
בפה"א כיון דלא נטעו מעיקרא אדעתא דהכי.
משום דסופו להקשות עכ"ל. והנה חוספות
דכתבו נמי מברכין עליו בפה"א ע"כ דטעמיה
נמי כמ"ש הרשב"א כיון דסופו להקשות וזה
תמוה לכאורה דהא תוס' בסוכה דף ל"ה
ד"ה ללמדך כתבו דה"א כיון דסופו להקשות
אפי' רטיבחה פטורין מערלה קמ"ל דחייבין
בערלה ואין קיי"ל כל דלגני ערלה פרי הוי
הה"ד לענין ברוכי נמי מברכין עלי' בפה"ע

אמנם נראה דס"ל להרא"ש דלפעם דרב יוסף אין לאסור להטביל כ"ח הנקח' מן העכו"ם משום דעיקר גזירה היה לאסור טבילת כלים טמאים משום שמה יסחוט וזה בכלים דבני סחיטה ניכרו וגזרו נמי על כל כלים טמאים אפי' דלאו ב"ס ניכרו דאי לא הא לא קיימא הא אך זהו דוקא בכלים טמאים גזרו דהיינו שנטמאו מנחת מנע דבר טומאה משא"כ בכלים הנלקחים מן העכו"ם דלאו משום טומאה נגעו רק משום שילאו מרשות הנכרי לרשות ישראל וגם לאו בני סחיטה ניכרו ודאי לא היו בכלל הגזירה דכלים טמאים וכן לרב ניבין דגזירה היה שוא שוא אותן כטומאתן דהא כמ"ש לעיל בדרב יוסף דלאו משום חשש טומאה נגעו בזה ולא היה בכלל גזירה • ועוד בקנה כלים מן הנכרי לא חיישינן לשמא יסעה אותן עד י"ט דאי לא ה' גריך להן להשתמש בתוכן עבשו לא היה קונה אותן וגם לא שייך בזה חשש תקלה דבשלמא בכלים טמאים דעכ"פ מותר להשתמש בהן חולין חיישינן דאחי לירי תקלה וישתמש נמי בהון תרומה כיון דכלא"ה משתמש בהן אמנם בכלים חדשים מעכו"ם דאסור להשתמש בהן שום דבר לא חיישי' לתקלה דלא' ישתמש בהן • אמנם כ"ז להטעם דר"י ור"ב אבל לטעמי' דרבה ורבה ודאי דליכא לחלק בין כלים טמאים לכלים חדשים ואסור להטביל אותן ב"ט • וזהו מה שגראה לי בכוונת הרא"ש :

אך אי קשיא לי אהרא"ש הא קשיא כיון דלרב ביבי באמת מותר להטביל כלים חדשים וגם תני' כוותי' דר"ב למה פסק דאסור להטביל כ"ח וכרבה ורבה • טפי ה"ל למיפסק דמותר להטביל כ"ח וכר"ב דתני' כוותי' :

ונראה דלק"מ אהרא"ש • וטרם נבוא לבאר ז"ח נתרן קושית מהרש"א אה"ש מפרשים ומיילא תהא רווחא שנעתחא' דהנה ה"מ פירשו בזה דרייתא דאין מטבילין כלים שנטמא באב הטומאה ונולד הטומאה מטבילין דברייתא מייירי בנטמא ב"ט ואפ"ה אין מטבילין אותו ב"ט כיון דאסור להשתמש בהן משום ערב שמש הוי שלא לנוד • ורש"י מקשה עליהן דהא עכ"פ חזי לחולין דלא בעי הערב שמש • וז"ל דה"מ ס"ל דברייתא ע"כ מייירי בכהנים דוה"ט המ"ל לא בכהנים ומסתמא בכהנים' א' אובלין חולין בטברת קודש' ומקשה מהרש"א לשיטת ה"מ מ"פ הש"ס נגזר ור"ט אטו אב הטומאה הא כבר תירץ הש"ס דטומאה ב"ט ל"ש

אחר שבת בית שמאי אומרים מטבילין את הכל מלפני שבת • ובית הלל אומרים כלים מלפני שבת ואדם בשבת • גמרא דכ"ע בשבת כלי לא מ"ט אחר דבה גזירה שמה יעבירו ארבע אמות ברה"ר • ב"ט מ"ל גזירה י"ט אטו שבת איתבי' כלי שנטמא מעי"ט א"מ אותו ב"ט • ב"ט מטבילין אותו ב"ט ונגזר הא אטו הא טומאה ב"ט לא שכיחא איתבי' כלי שנטמא באב הטומאה אין מטבילין אותו ב"ט בזה"ט מטבילין אותו ב"ט ונגזר ור"ט אטו אב הטומאה ור"ט המ"ל בכהנים כהנים זריזין הן ר"י אחר גזירה משום סחיטה תינת כלים דבני סחיטה דלאו בני סחיטה מ"ל גזירה הני אטו הני איתבי' כל הני תיובתא ושני לי' בדשנין רב ביבי אחר גזירה שמה יסעה תני' כוותי' דר"ב כלי שנטמא מעי"ט א"מ אותו ב"ט גזירה שמה יסעה רבא אחר מפני שגראה כמתקן כלי :

וכתב הר"ק וז"ל דכ"ע מיהת כלי בשבת לא מ"ט רב יוסף אחר משום סחיטה ור"ב אחר משום שמה יסעה וכתב עליו הרא"ש ובזיק טעמא דרבה ורבא ותמכני למה האריך לפרש משנה זו מה שייך טבילת כלים האידנא ועוד לפי הטעמים שכתב מותר להטביל כלים חדשים ב"ט הלאך נראה טעמי' דרבה ורבה עיקר ומחילו ב' טעמים אסור להטביל כלים חדשים ב"ט עכ"ל הרא"ש • וכוונתו להקשות על הד"ק מוכ"פ חדא למאי גריך כלל לפרש המשנה דלא שייך האידנא טבילת כלים משום טומאה ואי משום דעכ"פ נפקא מיני' לענין טבילת כלים דנקחים מעכו"ם פשיטא דקשה למה נקט הנך טעמא דר"י ור"ב דלפי שני טעמים האלו ה' מותר להטביל כ"ח טפי ה"ל להביא טעמים דרבה ורבה לחומרא דאסור להטביל כ"ח • כך נ"ל בכוונת הרא"ש דאל"כ לא נוקשה עודי דלרבה דקושי' חדא מתורצת בחננתה :

אך אח זא לא הננתי ברא"ש דפשיט' לי' להרא"ש דלפי הטעם דרב יוסף מותר להטביל כלים חדשים דהא לרב יוסף נמי קשה כל הני קושיות דקשה לרבה • וזריך נמי לשנוי בדמשנין ארבה • וכן קאמר בגמרא להדיא איתביה כל הני תיובתא כו' וא"כ אף דלגבי כלים חדשים דלריכין טבילה לא שייך שוא יסחוט מ"מ נגזר הני אטי הני וכן להטעם דר"ב נמי אסור להטביל כ"ח דשוא משהא אותן עד י"ט ונתיים אחי להשתמש • ובאנות קי"ל דמותר להשתמש בהן קודם טבילתן :

שאלה פד

אמוראי וגם לשון הכרייתא משמע דלא גר' תו לא משגיחין בזהו כרייתא דהניא כוונתו דרב ציני ואחי דברי הר"ש לנכון :

ובזה נמי מתורן הרמז"ס דפפרק ד' מהל' י"ט כהנא הטעם דה"מ כלים משום שמה יסורו ופפרק כ"ג ומהל' שנת כהנא הטעם דרבא משום דמחזי כמתקן . ועוד יש לדקדק קצת בגמרא דהחילול ה"ל להניא דברי רבא ואח"כ דברי ר"ב ולומר עליו הניא כוונתו . ועוד קצת לרבא מ"ס כלי שנטמא ונע"ט לכלי שנטמא ב"ט עיי' במהרש"א גראה דודאי קצת נמי ס' להא דר"ב דהיינו דס' לרבא דודאי עיקר הניצור הוא משום שמה יסורו עד י"ט דהוא פניו . הוה כשנת לא חייש שמה יסורו משום דזמן מועט הוא ל"ה לתקלה וא"כ ה' נרא' לחיובא ואיטלולא דנ"ט אסור להטביל כלים ובשנת מו' זר דמי איכא מירי דנ"ט אסור ובשנת מותר לכן קאמר רבא עד טעם משו' דמחזי כמתקן וסייעו כיון דנל"ה גזרו ב"ט משום שמה יסורו גזרו נמי בש"ט ומשום שמה יתקן אבל לולי דגזרו ב"ט משום שמה יסורו משום נוחזי כמתקן לחוד לא ה' גזרו כיון דע"כ איכל נפש הוא ואיכא דלא שייך שמה יסורו כגון דנטמא ב"ט לא גזרו נמי בשנת משום דמחזי כמתקן :

ולפי' ככ"ח מ"מ כיון דעיקר הניצור ה' משום שמה יסורו ולא שייך בכלים חדשים לא גזרו נמי משום דמחזי כמתקן . והוא תו ליכא לחלק בחילוקי דהבנא היצור בג' שייכי טפי משום דנוחזי כמתקן אף ה' גיהס לבגרתו מ"מ לפמ"ש דרבא ס' להא דלא שייך גזירת שמה יסורו לא גזרו נמי משום מחזי כמתקן תולא אסרינן טבילה כלים חדשים אף אי מחזי כמתקן . ולפ"ז הוה מותר להטביל כלים חדשים . אף מי יכריע להקל אחרי דהתנא דא"ח סי' ש"ג בסעיף ז' הניא ב' דיעות בזה ובתנא דירא שמים יולא ידי כולם ויתן הכלי במתנה לעכו"ם ויחזור וישאלנו ממנו מ"מ בגדון שלפניו דכבר הטביל הכלי קודם הגעלה ואין קו"ל דדריעבד מהכי הטבילה יעיי' בנדר וצ"י סי' קכ"א צ"ד . וגם עכ"פ מותר להשתמש בו אפשר דלכ"ע מותר להטבילו ב"ט . ועוד דהרי כבר כהנא המ"א בהל' שנת כהנא ס' להא דאם עבר וטבל כלים חדשים ב"ט מותר להשתמש בהן ובמכין אהבך דיעות דס' דמותר להטביל כלים חדשים ב"ט ומכל שכן הכא דכבר טבל כלי זאה קודם הגעלה לדרוש דיעה הספקים מהכי טבילה זו ואין כאן חילוק גראה לע"ד להחידו

ל"ש ולא גזרו בזה רבנן . וגראה דלמ"ד ר"ל דהא דס' לה"מ לפרש הכרייתא ב"ט היינו דוקא לר"ב משום דקשה להו לרב ציני מ"ס וה"ט דלא גזרו משום שמה יסורו ובזה"ט גזרו הא בזה"ט נמי שייך שמה יסורו ולא ס' לחלק בין טומאה דאורייתא לדרבנן להטעם דר"ב אע"כ דר"ב מוקי הכרייתא בנטמא ב"ט ואפ"ה אין מטבילין אותו ב"ט משום דהוי שלא לצורך אבל וה"ט מטבילין כיון דנטמא ב"ט לא שייך שמה יסורו ובכרייתא דכלי שנטמא מעי"ט נמי מיירי דנטמא בזה"ט ומשום שמה יסורו כיון דנטמא מעי"ט . וכ"כ לר"ב אבל לאיכא אמוראי ע"כ ליכא לפרש הכרייתא בנטמא ב"ט דא"כ וה"ט למה א"מ אותו דהא בזה"ט לא שייך חילוקין ולא שמה יעבירו ולא גזירה שמה יסורו כמ"ש תוס' ומהרש"א . אע"כ דלהבך אמוראי מיירי הך כרייתא בנטמא מעי"ט וכשי"ט דש"י אבל לר"ב ס' לה"מ דהא אפשר לפרש כ"א בנטמא ב"ט וכמו שכתבתי . מניחא מתורן קושית המהרש"א דמ"פ הש"ס הא כבר ה' הגמרא לעיל דטומאה ב"ט ל"ש . וז"ל דהא קושית הגמרא קאי לרבה ולדעת רבא גם ה"מ מודים דר"ב הכרייתא מיירי בנטמא מעי"ט :

ובזה ניחא נמי מה דקשה אר"ב דאמר משום שמה יסורו מ"ס דבשנת אסורו רבנן לטבול כלי על גב מימי' . וב"ט החירו דהא בשנת נמי שייך שמה יסורו . אמנם עפ"מ ניחא דלרב ציני לשיטת השם מפרשים בל"ה לא קשה קוש' הגמרא לקמן מני מתני' דר"ל דר"ב מוקי' למהני' כולה ב"ט וברבנן והא דמותר להטביל כלי ב"ט ע"ג מימי' היינו כשנטמא ב"ט דלא שייך שמה יסורו ואפ"ה אסור למטבילי' בעיני' משום דהוי שלא לצורך אבל עם המים מותר דאית בזה צורך והא דאסור מיירי בנטמא מעי"ט ומשום שמה יסורו וא"כ לר"ב לא צריכין לחלק בין שנת ל"ט . וסוגיא דלקמן קאי בשיטת שאר אמוראי ולדידכו ליכא למימר כפירש ה"מ . וע"כ צריכין לחלק לדידכו בין שנת ל"ט . וא"כ י"ל דהר"ש נמי ס' לפרש אליבא דר"ב כפירש ה"מ וליכא חילוקין לדידי' בין שנת ל"ט ומדחזינן דסתם גמרא שקיל וערי אליבא דשאר אמוראי וגם לשון הכרייתא דתני תרתי השקס והטבילה ולא תני חדא וידענא האידך במ"ש אלא ודאי דכרייתא משמע דמיירי חדא בשנת וחדא ב"ט ואיכא חילוקין בין שנת ל"ט וללא כר"ב וא"כ כיון דסתם גמרא מקשה ומפרק אליבא דשאר

שאלה פר

סט

תשובה

יזכה לשם ולתהלה. וקרנו תרום למעלה.
ה"ה הרב החריף המופלא נר"ו :

מכתבו הנחמד אף נעים. אל עבר פני
האירה ומוצאתי זו את שארבה
נפשי כי ראיתי מחוכו את שלום גופו ושלום
תורתו ובה יתמיד ללח :

ואת אשר שאלתי לבאר לך דברי הרמב"ם
בפירוש המשנה בר"פ חינוקות הקשית
לשאלו כי באמת דבריו נפלאים ומופלאים.
אמנם יראה לומר דלא קשה מידי דיש לומר
לעולם כליו ס"ל ומש"ה כתב שפיר דנקט עד מ"ש
להודיענו דמוחר לנעול בתחילה בשבת והא דכתב
נמי דנקט לילות לאשמיענן דבעילת היום
נחשב מאוד חס הוא לרב דוקא. נראה לי דגם
ללוי צריכין לומר כן דלוי הוא דחמר מאי ארבע
לילות ארבע עונות. וא"כ קשה ליחתי במחיתין
ניתנין לה ארבע עונות אע"כ לאושימיענן דביאת
יום נחשב והוא דלא פריך הש"ס ללוי ליחתי ארבע
עונות דיש לומר דהא כבר תירץ הש"ס לרב אורח
ארעא קמ"ל דדרכה דביאה בלילות. וא"כ דיע
שפיר דגם ללוי י"ל כן דנקט לילות לאשמיענן
דדרכה דביאה בלילות וכדחייץ הש"ס לרב וזו
מה שגראה לי בדרור דדברי הרמב"ם. שוב
מנאחי להרב אלפס דמקשה באמת ללוי ליחתי
ד' עונות ותיקן נמי דקמ"ל דדרכה דביאה בלילות
הרי כמו שכתבתי והנאני שכוונתי האמת בדברי
הרמב"ם בפירושו למשנה זאת :

אלא דאם כן ע"כ צריכין לומר דפסק כלוי
נגד רב ואילו בפרק ה' מה' איסורי
ביאה הלכה י"ט כתב דשימשה בימים לא הפסיד'
לילות. וכתב המגיד דפסק כרב ואף שאין זה
דבר חדש שציד החזקה שלו חזר מדבריו שצפירא
המשנה מכל מקום היא גופי' קשי' וביחוד
המגיד דכאן פסק כרב נגד לוי. ואילו בפ"ט מה'
מאכלות אסורות בהא דפליגי רב ולוי במולין דף
ק"ח ע"ב צבישל חלי' זית מנשר וח"ו מחלב פסק
הרמב"ם כלוי. וכתב המגיד דק"ל רב ולוי
הלכה כלוי ולמה פסק כאן כרב ואפי' לקולא
נגד לוי. ועם כי ישנתי והדינא לו להרמב"ם
לפסוק כאן כרב מסוגיא דכחונות ואין כאן
מקומו להאריך בה' מ"מ לקמן בדף ס"ח ע"א
דפליגי נמי רב ולוי דרב אמר זכר ודחי ולוי
אמר ספק זכר דפסק רבינו נמי כרב נגד
לוי וע"ע :

את זה אמרתי להשיב למעלתך. ואקוה
לה א א I 35 שכוונתי

להחיר לטבול שנית ב"ט בלי פקפוק. אמנם
אמרת כי כיון דהוא כלי שהוא ראוי לדלות בו
מים מוטב שימלאו מן המקוה ועלמה לו לטבילה
וזו נראה להחיר טפי מלתת לעכו"ם מתנה
ב"ט דבלא"ס יש מפקפקים בה. קצתו למאור
באשר שבעת כחצי תשובה זאת הייתי בנעטינן
ליתר שבעות וספרי אין אחי. ומעלתו במתקן
חכמתו יבדל וילבן הדברים. ידידו לגלח.
מעגל שטיינהרט

שאלה פה

שלמא רבה לגבירא רבה ה"ה אדמ"ו
הרב כו' בש"ת כמחורר מנחם
מעגל מד"ו :

בר הוינא בחינוקת לא הוי מסקי מיני'
אלא כדמסקי תעלא מבי כרנא כי לא
אוכל להנין אפי' משנה ראשונה דפרק חינוקות
ואני בעניי להוסיף משתוקק בצמא את דבריו
אמרתי אלכה לי אל אדמ"ו והוא בענותתו
אולי יטה אחזן לדברי יורטי דרך ישרה ומשם
יהא שכרו :

זה לשון המשנה ריש פרק חינוקות הגיע
זמנה לראות ב"ש אומרים כו' ובה"א
עד מוצאי שבת ארבע לילות. ובגמרא איתמר
שימשה בימים. רב אמר לא הפסידה לילות
ולוי אמר הפסידה לילות. רב אמר לא
הפסידה לילות עד מ"ש תקן. ולוי אמר
הפסידה לילות מאי ארבע לילות ארבע עונות
ולרב ל"ל ליחתי ארבע לילות אורח ארעא קמ"ל
דדרכה דביאה בלילות. וללוי עד מ"ש למה
לי הא קמ"ל דשרי למיבעל וכדשמואל כו' ע"כ
הגמרא :

וזה לשון הרמב"ם בפ' המשנה חינוקות
שלא הגיע זמנה לראות כו'
ודברי ב"ה עד מ"ש ד' לילות והא מוהרת
לבעלה כל. ארבע לילות שהם עד מ"ש כו'
והודיענו שמוחר לנעול לכתחילה בשבת ואמר
על זאת לילה ולילות ולא זכר ימים שידוע
שבעילת היום נחשב מאוד עכ"ל :

האדם יראה לעינים צורות דבריו דרכי
אחרי רכשי דכתב דנקט עד מ"ש
להודיענו דמוחר לנעול בשבת וזה ללוי וכתב
נמי דנקט לילות לאשמיענן דבעילת היום
נחשב וזה כרב ולא ראיתי מי שהרגיש בה
עכ"ל החכם השואל מדעה :

שאלה פה

לנניו דבר מסוים שלקח באזק רינה יא
הבנים מחוייבין להחזירו מפני כבוד הדין
וע"ז כתב מסבא דחייבין להחזיר משום דה"ל
לדין לא גרע מר"ק לר"י דס"ל דחייבים עכ"ל
בד"מ משום כ"א • אם כי דבריו דברי טעם הן
אמנם לדין יש להם פירכא דשאינו רבי קאנא
אף דאינו יושא בדויינן מ"מ איכא קלון טובא
דעבר עכ"פ אדאורייתא משא"כ באזק ריניה
שהוא רק מדרבנן אפשר לייבא קלון כ"א אבל
לענ"ד יש מקום אחי להוכיח דאפי' באזק ריניה
מחוייבין להחזיר משום כ"א אם הוא דבר מסוים
אמנם טרם אעתיק עניינא דהר"ק
אני לבאר דברי דר"י בנ"ק • ומחילא רוחא
שומעת' לפשוט שאלתן • דה"ל שם בנ"ק ל"ד ע"כ

ת"ר הגולים ומלוי דרביה שחזרו ל"מ
מחן ומקבל מחן חין ר"ח טוח' היונו
אר"י בימי רבי נשנית משנה זו כו' • ופרקי'
עלה דר"י מבריתא דהניח להם חניהם מנחת
של ריבית ח"ה להחזיר איננו הא דלא הא
חניהם ח"ל ומשני דין הוא וכו' • ומסקינן
והשתא דאר"י כאן בגזילה קיימת כאן נשחין
הגזילה קיימת חפ"ה אירי ואירי לאחר הקנה
ול"ק כאן כשהגזילה קיימת כאן נשחין הגזילה
קיימת כו' ע"ש בגמרא :

והנה רש"י בד"ה איננו הוא דלא • כתב
דהבנים פטורים משום דרשות יורש
כרשות לוקח דמי • ע"כ חס הוא דברי רב"ה
לקמן בנ"ק ע"כ • ע"א דמפרש טעמ' דה"ל
דהבנים פטורים משום דרשות יורש כר"ל דמי
ורבא אמר לעולם רשות יורש לאו כרשות לוקח
דמי ושאינו הכא דא"ר וחי אחיד עמך לדידי'
אזכיר רחמנא לבריה לא אזכיר ע"ש :

נא"כ הוא קשה לי למאור ארש"י דנזיק
טעמיה דרבא דאמר דלדידי' אזכיר
ולא לבריה ונקיט טעמא דרב"ח שהוא דלא
בהלכתא :

ואמרת דהכא הסוגי קאי לרבי יוחנן
דאמר בימי רבי נשנית משנה

זו ור"י ס"ל בב"מ דריבית קאנא אינו יושא
בדויינן אלמא דלא דריש קרא דוחי אחיד לדידי'
אזכיר ונש"ה כתב רש"י בדרי"ט טעם דהברייתא
דהבנים חין חייבין להחזיר משום דרשות יורש
כרשות לוקח דמי ואף לר"י בלא ההקדש נמי
אינו מחוייב להחזיר • מ"מ י"ל דהיינו דס"ל
דר"ק א"י בדויינן אלל ל"ש מחזירין ומקלן
היונו • אמנם התקנה היזה אף בנא להבאר
מועצמו שלא לקבל היונו משום תקנה שנים :
ותוס'

שכונתי ת"ל האמת בפי' המשנה להרמב"ם •
וארון האמת והשלום יתן לו שלום וישפיע
עליו מטובו כאלו נפשו ונפש המשמח בטובתו •
ה"ק סענדל שטיינהרם

שאלה פו

שלמא רבה מן שמיא לכבוד אהוני
אדוני הרב המופלא כ'
כבוד מוהרר מנחם מענדל גר"ו :

הנה באתי במגילת ספר כתוב חלוי • ונא
אדוני אל יהי לו לטורח כי תור' הוא
וללמוד אני לריך כי זה ימים לא כבירים נא
לפני שאלה אחת מאיש יורא וחדר על דבר השם
על שהניח לו אביו דבר מסוים שלקח באזק
ריבית אם מחוייב להחזירו משום כבוד אביו
אם לאו • ואני עני בדעת וביתי דיקס אף
מספרים הסכרתיים • הן אמת דהיינו רוחה
לומר דחייב להחזיר משום כבוד אביו • וחילי
דידי מגמ' דב"מ דף ס"א דפליגי ר"י ור"א בריב' •
קאנא אי יושא בדויינן ופריך הש"ס עלה דר"י
מבריתא דהניח להם חניהם להם משום של ריבית
חין חייבין להחזיר אבל הניח להם חניהם
פרה וטלית וכל דבר מסוים חייבים להחזיר
משום כבוד אביהם ותיקן הש"ס אידי וכו' •
אלמא לר"י דס"ל דריבית קאנא ח"י בדויינן
אפ"ה הבנים חייבים להחזיר משום כבוד אביהם
בדבר מסוים וכו' • מדר"י נשמע לדין דאזק
ריבית לדין כריבית קאנא לר"י ובריב' קאנא
בדבר מסוים אף לר"י חייבים להחזיר משום
כבוד אביהם ה"ל אזק ריבית לדין • כך
למדתי מסבא • אמנם וכי נשנל שאנו מדמין
נעשה נעשה ובאשר שלא מלאתי מזה מפורש
בספרים אמרתי אשאל מענה מעם אהו' אדוני
גר"ו • ובטוח אני בטובו ובענותנותו שאל ושיב
פני דיקס ובפרט שידעתי כי דרכו להשיב שאלתי
דבר • עכ"ל ידידי החכם השואל גר"ו :

תשובה

שלמא נפישא לגבא קדישא • ה"ה
ידידי וידיד עליון •

הרבני המופלא החרף גר"ו :

אם כי אין הזמן מסכים עימדי מחמ' טרדות
נרות • עכ"ז אמרתי להפסיק בין הפרקי'
ולקשיב למעלות מפני הכבוד אף ורק בקצרה
ומעלתו נכת שכלו הלח יצבר וילבן הדברים •
והנה בזה שאל מעלתו הרמה בזה שהניח

ועוד אי דאס סוגי' כמ"ד ר"ק אינו יוצא
בדייטן א"כ למה מקשה מביתא
דהניח להם אביהם אהך ברייתא דתקנו דאין
מקבלין מהם תקשה בלא"ה לר"י הא אביהם
חייב להחזיר וכדמקשה בב"מ ב"ק ע"ב
א"כ דאמר ר"ק א"כ מוכך ברייתא עיי"ש במ"ל
מה שמירן ודבריו רחוקים וכמ"ס לעיל :

ואני אומר אחתו ולא ארפנו אחת דברתי
ולא חשנה ועל משמתי אעמודה
ולסדריק את הסדריק דמיעקרא דכוונת רש"י
כמ"ס הגד"ל וכמ"ס גס אכ"י ואי נשום ב'י
קושיית דהמ"ל נראה לי דל"ק מ' ואקדים לשון
ההוא' והמהרש"א בב"מ בתוס' ד"ה רבא אמר
ח"ל אע"ג דרבא משני ריש הגזל בתרא אפ"ה
רשות יורש כו' ושאני הכא דכתיב וחי אחיך כו'
לאו נשום דמ"ל כו' דהא הכא דריש כר"י
אלא לא בא אלא ליישב הברייתא דהתם למ"ד
רשות יורש לאו כרשות לוקח ע"ש בדבריהם :

ומקשה המהרש"א ח"ל יש לזקק דהא
לר"י בלא"ה ניתא דהבני פטורים
ביון דהאב פטור כ"ש בניו דפטורים ודוחק
לומר באבוקן למיתה ולמורא ניתא ולא להשגון
אבל בבנים ניתא להשגון כו' ע"ש בדבריו וכוונתו
לדעת דהוא דוחק לומר כן דא"כ מאי פריך
הש"ס אינהו הא דלא הא אביהם חייב להחזיר
דלמא אביהם וודאי דאינו חייב להחזיר נשום
דלמיתה ולמורא ניתא ולא להשגון משא"כ בבנים
ה"א דחייבין להחזיר קמ"ל דאפי' הבנים נמי
ח"ה להחזיר נשום דלדיר' אזכיר ולא לבריה .
אע"כ דסברא דחיה היא . כן כ"ל בכוונת
מהרש"א ואם אין זה כוונתו וודאי . דקשיא מה
לו דקאמר וזה דוחק הא מוכח מגמרא דליכא
למורא הכי וכמ"ס :

אך אי נשום הא נראה לומר דשפיר יש לומר
כדוחק לומר דמהרש"א ואפ"ה פריך
הגמרא שפיר דההא הוא דר"ל דלמיתה ולמורא
ניתא לגבי דיר' ולא להשגון היינו לרב אדא
ב"א דאמר למורא ניתא וכן לרבי ינחק דאמר
למיתה ניתא משא"כ לרבא דאמר דלכך א"כ בדייט'
נשום דהוקשו מלוי ריבית לשופכי דמים ודאי
דאין לחלק בין האב לבנים דבשום פעם בשופכי
דמים אי אפשר בתורה :

ובהיות כן יש לומר דקושי' הש"ס בב"מ
קאי אליבא דרבא דלדיר' ליכא לחלק בב"ל ופ"ש אינהו הא דלא הא
אביהם חייב להחזיר ולכך כהז' רש"י נמי שם
לה ב כהז' בב"מ

ותוס' כתבו דלר"י אפי' ללא ח"ש נמי אינו
מחויב להחזיר ולא כריב"ן דב' דל"י
אף ר"י מודה דמחזירין אלא דא"כ בדייטין עיין
מ"ס הר"ן בזה . ולכאור' אמרתי להכריע כשהריב'
בעין אפשר דס"ל לר"י דמחזירין לנ"ש . אמנם
כשהריב' אינו בעין אין מחזירין אפי' לנ"ש .
וגדול מזה מלאכה במהר"ש דכתב דר"י ור"א
דפליגי היינו כשהריבית אינו בעין ובהא ס"ל
לר"י דא"כ בדייטין אמנם כשהריבית בעין גם
ר"י מודה דיוצא בדייטין :

ובזה ניחא לן נמי במה דפסקין בגזל
בעין בשבא לחזור מקבלין מהן וברייתא
קיי"ל דאפי' כשהוא בעין אין מקבלין מהן
ובמה יודע איפוא מלאו לחלק בין גזל לריבית
דהא הגמרא משווה אותן להדדי אמנם להל"ל
ניחא דודאי ר"י נמי ס"ל להך תקנה דתקנו
בגזלן ומלוי ריבית שהחזירו דאין מקבלין
מהן דהא ר"י קאמר עלה דהך תקנה בימי
רבי בשנית ואם נאמר לר"י דאפי' לנ"ש נמי
אין מחזירין א"כ תקנה זו למה ודוחק גדול
לומר דהתקנה היתה באם בא להחזיר לנ"ש
אף דאפי' לנ"ש אינו מחויב להחזיר אע"כ
דגם ר"י מודה כשהריבית בעין דמחויב להחזיר
עכ"פ לנ"ש ולכך תקנו אף דמחויב להחזיר
לנ"ש מ"מ אם מחזירין אין מקבלין מהן ומד"י
שמע לדידן כי היכא דלר"י היתה התקנה
כשהריבית בעין הס"ד לדידן התקנה היתה
אף כשהריבית בעין והא דרב נחמן מחלק בין
קיימת לאינו קיימת היינו בגולה משא"כ בריבית
אפי' בעין אין מקבלין מהן והוא דבאמת
החזירו בגזל טפי מבדיבית ולא חשו בגזל
לתקנת השנים כל כך כמו בריבית יש לחלק
ביניהם בקל והיינו דבגזל דבע"כ שקיל מיני'
ודאי דיהיב דעת' להחזירו אמנם זהו דוקא
כשהגזל בעין דבאינו בעין קשה גזל הנאכל
אבל בריבית מדעת' יהיב ל' אפשר דמורי
היתרא ולכך תקנו דאף כשהריבית בעין דאין
מקבלין מהן משום תקנת השנים ודו"ק :

אחר כתבו זה ימים כבירים מלאכה שכוונתי
בזה בכוונת רש"י ה"ל לדעת הגאון
בעל גר"ם והבואו דבריו במשנה למלך בפ"ד
מהל' גזלה ולזה אמנם המ"ל מקשה עליו ב'
קושיית :

הרא דלמ"ד ריבית קטנה א"כ בדייטין לא
צריכין טעמי' לפטורא דבנים כיון
דאב פטור פשיטא דהבנים פטורים :

שאלה פו

דאז אפי' בשאלולם חייבין הננים לשלם אהנה
רמי ב"ח מפרש לה לפר' ואם הניח להם
אחריות נכסים היינו שהניח להן דבר מסוים
דחייבים לשלם משום כבוד אהיבם יעו"ש העי"ב :

וא"כ הניחא לרבא שפיר יש לומר כמ"ש
המהרש"א דברייתא רבותא קמ"ל
דאפי' הננים חייבים להחזיר משום כבוד אהיבם
אם הניח להן דבר מסוים משא"כ לרמי ב"ח
קושייתו נמ"ע לפי היר"ב ד' דההוא' הנ"ל
דבדבר מסוים מקבלין היינו אה"כ ליהנא
בסיפא דבדבר מסוים מקבלין היינו ואפי'
באחיבה עמנו ואי כהנ"ל דקמ"ל רבותא נגנים
דאפי' הננים חייבין להחזיר הלא זה כבר
מוכת ממתני' דר"פ הגהול דבדבר מסוים מחייבין
הננים להחזיר וכבר הוכחנו דהגויין קאי
אלביא דרב"ח וכנ"ל אע"כ נריבין לומר לרב"ח
דסיפא דברייתא מיירי באבק ריבית וקמ"ל
דברייתא אף באבק ריבית חייבין להחזיר משום
כבוד אהיבם ומש"ה קהני דברייתא נגנים אפי'
בנ"ד דלא עבר אהיבם דהא דברייתא חייבין להחזיר
משום כבוד אהיבם וזה לא מוכח מיהניקין
דשם יש לומר דמיירי בעבר דהא דברייתא ומדרמי
בר' חמא נשמע לרין דבי היבא דרב"ח דבדבר
מסוים נריבין הננים להחזיר משום כבוד אהיבם
הס"ד גמי לדין דאפשי פלוגתא לא מפשיק :

היוצא מכל זה דנא"ר והוא דבר מסוים
חייבים להחזיר משום כבוד אהיבם
וא"כ כדון שלפנינו גמי הייב להחזירו מסוים
כ"א אך ובי בשביל שאנו מדמין נגשה משה
ולאויזא ממון ועוד דא"כ נריבין לומר דב
באבק ריבית דרבנן גמי לא עושה מעשה עמך
מיקרי דהא לפי דבריו הנ"ל מיירי דברייתא
דהיינו הסיפא דברייתא באבק ריבית ואפי'
פריך המקשה והני בנ"ח מי מחייבין ונגה הריבין
משני שלא הספיק להחזיר עד שמת מחייב
הא לא הכי אינן מחייבין בנ"א משום דלאו
עושה מעשה עמך וזה לא מחזור נגטי דבשביל
שעבר אדרבנן לאו עושה מעשה עמך מיקרי ואף
דנקרא עברין אצל מ"מ עושה מעשה עמך קרינן
ב' :

ועוד דהא כל הוכחותינו מכה קוש' הוי'
הנ"ל דלמא דמיירי שלא קיבלו היינו
ולרב"ח נראה דנלא"ה לא קשה קוש' הוי'
זאת דליבא לומר דמיירי שהחזיר ולא קיבלו
היינו א"כ אחרי קשה עכ"פ קוש' הוי' שם
אמחתי' דהגהול נהרא דחייבים הננים להחזיר
משום

בנ"מ דהננים א"ח להחזיר משום דלדידי' אזהיר
וכטעמיי' דרבא נריבין נהרא כיון דהסוגיי'
לרבא אליבא דר' :

ולפ"ז מתורץ קוש' ראשונה דהמ"ל דמקשה
דלר"י בלא"ה הננים פטורים כיון
דהאב פטור מכ"ש דהננים פטורים זה אינו
ד"ל דהאב פטור משום דלמיתה ולמורא ניתן
ולא להשגון משא"כ נגנים אף להשגון ניתן *
ולכך פירשי' שם גמי טעמא דפטורים משום
דרשות יורש כרשות לוקח דמי והיינו כנ"ל
דהסוגיי' קאי לר"י ור"י לא ס"ל דלדידי' אזהיר
ורשי' הוזה לפרש גם לרבא"ל ורבי יצחק
אליבא דר"י דהסוגיי' דנ"מ משמע דכ"י סבירא
לכו מדמפרשי דברי ר"י ואמרו טעם לדבריו
וכמ"ש חוס' הנ"ל ד"ה אמר רבא ודו"ק :

ולקושי' שני' דהמ"ל גמי י"ל דל"ק מ'
עפי' מה שכתבתי והיינו דבלא"ה
בלא התקנה לא רצה המקשה להקשות לר"י
דברייתא דהניח להם אינהו הא דלא הא
אהיבם חייב להחזיר ד"ל כנ"ל דה"א דאהיבם
פטור משום למיתה ניתן ולא להשגון אצל
נגנים ניתן אף להשגון קמ"ל דברייתא דגם
הננים א"ח להחזיר אמנם אברייתא דהתקינו
דחין מקבלין מהן פ"ש אינהו הא דלא כו'
ואין לומר כנ"ל דקמ"ל דאפי' הננים א"ח
להחזיר אף דלא שייך גבייהו למיתה ניתן וזהו
מילתא דפשיטא נגנים פטורי כיון דמדינא גמי
א"י דיינין וגם מנה התקנה חין מקבלין
מהן פשיטא דחין הננים חייבין להחזיר ועוד
י"ל דרש"י ס"ל דהתקנה גם בהננים הייתה
וממילא פריך שפיר ובה אמי' דברי רש"י כאן
ובנ"מ על כנון :

ועפ"י הנעשה דהסוגיי' דהא אולי נשיעת
רמי ב"ח נכשטו שאלותינו דהנה
חוס' מקשים בנ"ה אי עשה תשובה מאי נבי
גבי' וא"ת ולימא שלא קיבלו היינו וחירו
נחזיר ב' דבדבר מסוים מקבלין מהן עכ"ד
ולאורהקשה דא"כ באהיבם הוי מצי למיתה
בסיפא דבדבר מסוים מקבלין היינו וענ"ל
כמ"ש המהרש"א דלרבנן נקט הכי דאפי'
הננים חייבים להחזיר ע"ש :

אך זהו ניחא ועולה שפיר לדין וכאשר
אבאר דהנה נמתנתן דריש פרק הגהול
נחרא קתני הגהול ומאכיל את בניו פטורים
משלם ואם הניח להם אחריות נכסים חייבים
לשלם ומוקי רבא למתני' דקתני ואם הניח
להם אחריות נכסים היינו שהניח להם קרקע

שאלה פו

עא

תום' דמיירי דברייתא שהחזיר ולא קיבלו ממנו דאין מקבלין ואי דמיירי באין רוב עסקו בכך אחאי לא קיבלו היינו דהא התקנה לא נעשית אלא בהני דרוב עסקם בכך אע"כ דהברייתא מיירי דרוב עסקו בכך ופרך שפי' ועיי' בזה"ש"א שכתב ג"כ דהמקשה ידע הכל ועיי' היטב בדבריו :

אד כל זה מקודם דתירך הש"ס שלא הספיק להחזיר כו'. אמנם למסקנה דמיירי שלא הספיק להחזיר כו' הו' לא נריבין עוד לתירך הש"ס דתני רישא איירי דסיפא רק יש לומר דהברייתא מיירי באין מחייתו ורוב עסקו בכך ומיירי בעשה תשובה ולא הספיק להחזיר עד שמת ולכן הבנים חייבין להחזיר משום כבוד אביהם • ולפ"י שפיר יש לומר דנדבר ממיסוי אף דמחזירין הבנים משום כבוד אביהם אבל עכ"פ אין כופין אותן והא דתני חייבין להחזיר דמשמע דכופין אותן דל"ל איירי דתני ברישא אין חייבין להחזיר לזיוקא הא אביהם חייב להחזיר כיון דאין רוב עסקו בכך תני כפי' דר"ק יוצא דייקין ובודאי טוב לנו לומר דנקט סיפא איירי דרישא מלומר דתני רישא איירי דסיפא וא"כ כיון דלמסקנה ליכא הוכחה מלשון חייבין דבסיפא שפיר עבד הטור דכתב רק נריבין דמספק לא מפיקין ממונא ע"י כפי' ודו"ק :

וא"כ נדון שלפנינו דהוא בא מחיליו לזאת ידי שמים ודאי דמחויב להחזיר כיון דדבר מוסים הוא וכמ"ס יוה"ר"א מונסין משום כבוד אביהם ואף דלא שמענו מונו דה' רוגה להחזיר בחייו וא"כ אפשר דאין מחויב בכבוד אביו מ"מ כבר אמרתי והוכחתיו במקום אחר דבעבר אדרבנן עושה מעשה עמך קרינן ב' אבל עכ"פ לא כייפינן לי' ואם חזר מדבריו הראשונים ולא רוגה להחזיר לנ"ש אין כופין אותו וכמ"ס ש"ס וגם דה"ל בעלמו מסופק בזה • ומלשון הטור גמי משמע דלא כייפינן לי' זהו מה שגראה לי להלכה ולמעשה ומעלתו יברר וילבן הדברים ויקרב את הראוי לקרב והיותם ירחיק :

הכ"ר ידיו לנצח מעדל שטינהרש

שאלה פו

ארברה נא שלום לעונתי ה"ה כ' כסלו שנת ה'תשנ"א
אם באמת ארכו לי הימים ודבר ה' היה יקר

משום כ"א קשה בקושי' הגמרא כאן והני ב"א מי מחייבי והתם ליכא למימר דמיירי שלא קיבלו היינו דהא בימי משנה אכתי לא נתקנה תקנה זאת וכמ"ס תוס' בד"ה בימי דבי ולכן הוכרח הש"ס לתרץ שלא הספיק כדי שלא תקשה קושי' זאת אמרתי דהגמל הכ"ל :

ובל"א נמיי' לחלק לעניין כבוד אביהם בין גזל לריבית דגזל איכא קלון טפי וכמ"ס לעיל בפלת דבריו • וא"כ אף דתני במתני' דהגמל דהבנים חייבים בד"מ משום כבוד אביהם אפ"ה אינא טריך דברייתא לאשמיענן דין זה גמי בריבית וכמ"ס :

שוב מלאתי במשנה למלך שכתב בשם מוה"ר"א מונסין דאפי' אנן ריבית מחויבין הבנים להחזיר משום כבוד אביהם והביא ראי' הכ"ל שהביא מעלתך מדר"י נשמע לדין והוא כתב לחלק בין ריבית קצוה לא"ר • בר"ק איכא קלון טפי דעבר אדאורייתא • אמנם לא פליג עליו להדי' וגם כתב דדברי מוה"ר"א הובאו בזה"ש"א ומשמע מדבריו דגם המהרש"א לא חולק עליו דדין זה :

אמנם עדיין חל עלינו לבאר אם כופי' אותו על זה להחזיר האנן ריבית בדבר מוסים או לא וראיתי לה"ל שמתפק בזה • וכתב כיון דאיכא קלון כופי' עליו אך מדברי הטור משמע דס"ל דליכא כפי' והיינו מדשינה לשון הגמרא דנקט חייבין להחזיר דמינה דייקו תום' דכופין אותו והוא שינה וכתב נריבין להחזיר משמע דס"ל דליכא כפי' ולשון חייבין לאו דוקא עכ"ל המ"ל :

והנה באמת נריבין להבין אהטור דלמה שינה מלשון הגמרא והלא כל המשנה ידו על התחתונה ומנ"ל באמת דליכא כפי' אמנם נראה דשפיר עבד דשינה מלשון הגמ' וכתב נריבין ולא כתב חייבין להחזיר דהנה תום' כתבו בש"ס ר"י דהתקנה לא נעשית רק באותן שרוב עסקם ומחיתם בכך עיי"ש :

וקשה קצת דא"כ מאי פריך הש"ס מבריית' דהניח להם אביהם דלמא מיירי דברייתא באין רוב עסקו בכך • אמנם י"ל דס"ל להמקשה דע"כ דברייתא מיירי דרוב עסקו בכך דאל"כ קשה אסיפא דתני ואם הניח להם אביהם דבר מוסים חייבין להחזיר וקשה והני ב"א מי מחייבי ואי נעשה תשובה מאי בעי גבי' והא דלא הספיק להחזיר עד שמת לא אסיק המקשה אדעתא ועכ"ל בקושי'

שאלה פו

ראשון אם לאו • וגם ראיתי מתוך כהנך את
אשר נחקה מעלתך על דברי הרשב"א בהשג'
והקצית לשאלו אמנם כבר קדמך בזה הגאון
בעל שער אפרים בתשובתו סי' ל"ח שגם הוא
מתפלל מן הרשב"א והאריך שם :

והנה זה ימים כצירי' אמרתי לייש' קושיית'
אהרשב"א ע"י מ"ש רש"י בבי' דף
ה"י ע"א אהא דהני' כלי שנטמא בזה"ט
אין מטבילין אותו ב"ט בזה"ט מטבילין אותו ב"ט
ופירש' בזה"ט אין מטבילין אותו ביום טוב
כיון דטמא מדאורייתא מחזי כמתקן בזה"ט
מטבילין אותו ב"ט דאין כאן תיקון דמדאורייתא
טמא מעליא ה"י ע"ש ברש"י הרי חזינו דבגדר
שמדאורייתא א"ל תיקון רק מדרבנן מותר לתקנו
ב"ט דכיון דמה"ת מותר בלי תיקון • וא"כ
י"ל דהרשב"א ס"ל דתרומה פירות מדרבנן ומן
התורה לא צריך לאפרוש' ממנה תרומ' ומעשרות
וא"כ שפיר קאמר דא"כ הרומה טמאה נמי משום
דאי בעי מיתשל עליה ואי דא"כ הדר לטיבלי'
ואסור להפריש תרומות ומעשרות ב"ט דמחזי
כמתקן מ"מ בתרומה פירות דרבנן לא מיתמי
כמתקן ושפיר הוכיח הרשב"א מהא דתרומה
טמאה דלא אמרינן הואיל אי בעי מיתשל עליה
ודוק :

אך שווינא נפשי' הודרנא ממה דחזינוא דבג'
ספק חשיכה ספק אינה חשיכה אין
מעשרין הודאי אבל מעשרין הדמאי ואף דמאי
דרבנן אפ"ה ספק חשיכה אין ודאי חשיב' לא
אלמא דאפ"ה אסור דמחזי כמתקן אף בדרבנן
ודוחק לחלק בין שבת ל"ט • ודברי רש"י בלחמ
צ"ע וכחבתי מזה במקום אחר • ועוד דאיתא
במגיד משנה שכתב דהא דלא מחזי כטבילת
כלים משום מתקן היינו משום דאף בטומאתן
ראוין להשתמש בו לטמא או לזני שאינו אוכל
חולין בטרהר • ולזה העירני ידידי ה"ח
הסופל כ"ה ליד האלברשטאט :

לכך אמרתי לתרן הרשב"א בדרך אחר •
והיותר נכון לפענ"ד • ומקודם צריך
אני להציע לפניו לשון הגמרא דסוכה תנן במתני'
שם ל"ד ע"ב אחריו הגזול והיבש פסול של ערלה
ושל ת"ט פסולה של דמאי ב"ש פוסלין וב"ה
מבשרין וכו' ואמר' עליה בגמרא ושל ערלה
פסולה • מ"ט פליגי בה רבנא"א ור"א חד אמר
לפי שאין בו היתר אכילה וחד אמר לפי שא"כ
דין ממון קס"ד מאן דבעי היתר אכילה לא
בעי ד"מ ומאן דבעי ד"מ לא בעי ה"א • הק'
של ת"ט פסולה בשלמא למ"ד לפי שא"כ יהיה
אכילה

יקר • אשר לא הי' לי חזון למועד לתת
לכתב מוצא • אך עתה באתי בשאלה אחת
קטנה ושאלתי ובקשתי להשיבני דבר ולא חזי
דבר יען וביען שהוא צורך שעה • והיא במעשה
שבים בלחוד שקנה אחריו מנלי ראות אורה
עד זמן מה אחר הלקחו ובראותו שליטו נאה
ומהדר התקלף ונשבע ואסרו על נפשו ואחר
שכבר נח רוגזו נשבע עוד כמו בראשונה ובאשר
שקרנו ימי החג ולא היה באפשרי לקנות
אחרת נשאל נשאלתי מעמו אם מותר ללכת
בו ב"ט ראשון ואסרתי כמבואר ברמ"א סימן
תרמ"ט ס"ב וז"ל רמ"א והמורד הנאה מלולבו
אינו יולא בו ביום ראשון דלא הוי שלכם • והיא
מתשובת הרשב"א סי' תשמ"א אך באש' שדברי
הרשב"א בתשובה זו אינם מובנים לי אמרתי
לגלות אופן אדוני ולשאל ממנו מענה • וז"ל
הרשב"א היכא דאסור על נפשו לולבו אם יולא
בו אף ביום ראשון הואיל איבעי מיתשל עליה •
והשיב דאינו יולא בו ביום א' דא"כ אף באחריו
של תרומה טמאה שנטמא ביד ישראל יולא בו
דאי בעי מיתשל עליה ואין סתמא תנן בסוכה
דף ל"ד ע"ב של תרומה טמאה פסולה ואי איתא
ה"ל לפרוש' ביד כהן כמו ששינו בפרק כ"ש
והכהנים בתלה ובתרומו ע"ל הרשב"א • ולכאור'
ברא' דאין רא' מתרומה טמאה דלא אמרינן
הואיל אבמ"ע משום דאז הדרי' לטיבלי' ובטבל
אינו יולא משום דבעינן לכס או משום שחפזות
וכן איתא להדיא בעירובין למד ע"א דאמר
סומכס מערבין גמיר ביין אבל לא לישראל
בתרומה ולגמיר ביין מותר משום דאבמ"ע •
ולישאל בתרומה לא משום דאי נמי מיתשל
עלם הדרי' לטיבלי' • משא"כ בגדר דאי מיתשל
עלם גם לגמירי מותר :

תשובה

ברכתי העלה לראש גבר גבר בגזרין •
ה"ם עמיתי הרב הירף נר"ו :
כתבו הרמא אל עבר פני האירו •
לעממם ברוך ואמרו • ואשר נסגתי
די אחר מלהשיבך כי מן השמים עכבני וחמת
באז עינים אשר היה לי בט"ח • ולחאת יסלת
אדוני לעון עכבי ואס כי עדיין לא חזרתי לחיאתי
הראשון ואור עיני גם הם אין אחי מ"מ באשר
שערן חגיגותי עלי אהבם ישינה • אמרתי מכל
עמלי אפנה להשיב למד דבר נכונה כפי אשר
מן השמים יורני • ושמתי לגדר עיני ענין שאלתי
בלחוד שמורד הנאה מאחריו אם יולא בו ב"ט

ר"ת דמוק להאי דכיוסוי הדס דתנא בשל עיר הגדחת לא יכסה בע"ז דעכו"ס וקודם ביטול והטעם כדמפרש בגמרא שם משום כחותי מ"ש אלמא דס' לזר"ת אף דיש לה ביטול כל זמן שלא ביטל • מיקרי כחותי מיכחה שיעורו אמנם מלשון וסחימת החום לא משמע דקאי דוקא בשטת ר"ת ועוד דאי אזלי בשטת ר"ת מה מקשים לעיל מזה דלא קאמר בלולב נמי הטעם משום דין ממון וכוונתו דטפי ה"ל לגמרא לומר הטעם משום ד"מ כדי דנוקמי אפי' בע"ז דגוי ואי כר"ת בלא"ה אי אפשר לאוקמי בע"ז דגוי כיון שנקטן הלולב נחבטל ועיין בבה"ט תנאים והדבר נר"ך אללי הלמוד ואין כאן מקומו ובחינושי למסכת זאת הארכתי :

ועפ"י הכ"ל דמוכח מוסגיין דגאחרונ של ת"ט לא אמרינן אבמ"ע וכמו שהוכיח הרשב"א מוגנים לי בדברי רש"י בשמעתין ובמה קושי' שהקשה עליו לא תהא קשה נידוי • ואבאר רק איזה דקדוקים חדר מה בעי רש"י בזה ומכשיר אחרונ של טבל ועוד כיון דס' לרש"י דאחרונ של טבל מותר למ"ד דלא בעי היחר אכילה א"כ קושי' מהרש"א במ"ע למה נאיר התרין מסגרת המקשה דמ"ד משום דבעי ד"מ ס"ל דלא בעינן היתר אכילה וטעמי' דאחרונ של ת"ט דפסול משום דכחותי מ"ש ונפקא מיני' אחרונ של טבל :

והאחרון הכביד דקאמר בשלמא למ"ד משום דבעינן היתר אכילה שפיר דהא גם לדידי' לא אחי שפיר דהא למ"ד משום דבעי היתר אכילה אחרונ של טבל אסור וא"כ קשה למה לא קהני נמי במתני' אחרונ של טבל ואין לומר כתיבין הר"ן דלא הני' תנא דמתני' אלא מה דפסול כל ז' הא למ"ד משום דבעינן ה"א ולא מיקרי לנכס לא פסול אלא בי"ט ראשון ואי דס"ל דאחרונ של ת"ט פסול משום דכחותי מ"ש א"כ מ"פ למאן דאמר משום ד"מ הא מסיקה תחת מבשילו דלמא דפסול משום דכחותי מ"ש ועיין במהר"ם ותירונו לא שייך דעיקר קושייתו מטבל למה אסור של טבל דע"כ לא פריך אלמא בדמאי אכל בטבל מודה הא לרש"י בלחמא יולא בשל טבל למ"ד משום ד"מ משום דרש"י ס"ל כהרמב"ן :

לכך נראה דכבר אמרנו דבהרומה טמאה ל"ש כחותי מ"ש משום דאי בעי מתישיל עלה והדרי' לטיבלי' אף חום' בעירובין ב דף

אכילה שפיר אלא למ"ד לפי שאין בו ד"מ אחי הרי מסיקו תחת מבשילו אלא בזה"א כ"ע לא פליגי דבעינן כי פליגי בד"מ מר סבר היחר אכילה בעינן ד"מ לא בעינן ומ"ס ד"מ נמי בעי' מאי בנייהו א"כ של מ"ש בירושלים לר"מ • עכ"ל הגמרא בקינור :

וכתב הר"ן והריטב"א דאחרונ של טבל נמי אסור והא דלא קהני לה במתני' משום דלא הניא במתני' אלא מה דפסול כל ז' אכל טבל דאינו אסור אלא ביום ראשון בלבד משום לנכס לא קהני לה ע"כ :

ולפי' זריבין לומר דאחרונ של ת"ט דקחתי לה במתני' דפסולה ע"כ דפסולה כל ז' קאמר והיינו דלשפירפה קאי כחותי מיכחה שיעורה ולא משום לנכס דאל"כ לא תיפסול אלא ביום ראשון בלבד אע"כ משום דכחותי מיכחה שיעורו וכמ"ס בחום' ד"ה לפי שא"כ :

וא"כ י"ל דהרשב"א נמי כהר"ן והריטב"א ס"ל דמתני' לא קחתי אלא מה דפסול כל ז' וא"כ הוכיח שפיר דלא אמרי' אבמ"ע • דאל"כ למה אחרונ של ת"ט פסולה כל ז' ואי משום דכחותי מיכחת שיעורו הא אבמ"ע ואף דהדרי' לטיבלי' הא אף אם הדר לטיבלי' עכ"פ אינו בשפירפה דיוכל להפריש ממקום אחר ולא הוי מיכחותי אע"כ דלא אמרי' הואיל אבמ"ע ואחרי' דברי הרשב"א לנכון :

ובאמת בדרי חום' אינן מוגנים לי דס"ל דגם למסקנא אחרונ של ת"ט פסול משום דכחותי מ"ש הואיל ולשפירפה עומד למה לא נאמר כיון דאיבעי מיתשל עלי' לא הוי כחותי מיכחת שיעורה דמ"ש מלולב של ע"ז דעכו"ס דכחצו חום' להדיא לעיל דף ל"א ע"כ דאף קודם ביטול לא הוי כחותי • ועיין במהר"ם לזבלי' • והיינו כיון דעכ"פ יש לה ביטול אף דאכתי לא ביטלו וא"כ באחרונ של ה"ט נמי קרי עכ"פ יש לה הקנהא ע"י שאלה וגם מ"ש מאחרונ של טבל דע"כ לא אסר אחרונ של טבל אלא משום שותפות וכמ"ס חום' להדי' אכל לא משום דא"כ ה"א והיינו ע"כ משום דא"כ מפריש עלה מונקוס אחר אף דאכתי לא מפריש וא"ל דס"ל להחום' דת"ט מיירי ביד כהן דלא שייך חו אבמ"ע דא"כ פשיטא דלא מקשים מידי ד"ל דניחא להו להגמרא לומר הטעם משום דין ממון כדי לפסול אפי' כשהתרומה טמאה ביד ישראל ועוד דומיא דתרומה טהורה קתני דמיידי לדעת חום' אפי' כשהוא ביד ישראל :

והי' בדעתי לומר דקושי' חום' קאי בשטת

שאלה פו

דבעין היתר אכילה והשתא לא חזי' לשום אדם :

אמנם כל זה למוסקא דמ"ד דבעין ד"מ היתר אכילה נמי בעינן ושפיר י"ל כו"ט דל ת"ט פסולה משום כחותי וא"כ לא קשה קושי' מהרש"א דלמה נאיר מוסגרת המקשה דמ"ד דבעי ד"מ לא בעי היתר אכילה זה אינו דאי לא בעי היתר אכילה רק ד"מ הו' לא מקרי אחרונ של ת"ט כחותי מ"ט ולכן הוצרך הגמרא לתקן דכ"ע היתר אכילה בעינן :

ולפ"ז קשה לי אהרש"א והרמ"א דס"ל דכחו דלא אמרינן אהמ"ע אהמ"ע הכי נמי לא אמרינן הו"ל נגזר הגאון מו"נ. הא לפי דברי תוס' ה"ל בעירובין לא דייקן להקדי דת"ט לא אמרינן הו"ל משום כיון דהשת' לא חזי' לאכילה לשום אדם משא"כ נגזר דהא חזי' עכ"פ לאינסי אחריתא רק לדידי' לנדר אסור ושפיר אמרינן הו"ל ודברי תוספות מוכרחים מכה קשייתא וצ"ע :

ולכך אמרתי לתקן קושי' שער אגדים' וקושייתא ה"ל אהרש"א מהו' דעירובין בדרך אחר דהנה ראינו לרבינו הר"ש בשו"ת בשמים רא"ש סי' צ"ג דנשאל על אודות אחרונ שקצו גוי צ"ט א"ט מותר לנאח בו ואחר שהאריך בדיני מוקאע ועלטול קאמר דיש לזקן לכאורה לאיסור משום כיון דאסור באכילה ליומא נמצא שאין בו ה"א ולכן לכס בעינן ואף דאינו אסור באכילה רק מדרבנן מ"מ לא מקרי לכס והניחו שם הרבה ראיות דהך משום איסור דרבנן לא מיקרי לכס :

והו' כהנ' ואין לומר כיון דמותר הוא למחר אף הוא מקרי ה"א דהא אמרינן צפרק אלו עוברין דף מ"ח איתני' אבני לריבא הניא שם ב' ואי אמרת מוקאע דאורייתא אקרי כאן ממשקא ישראל מן המותר לישראל אלא אפי' במידי דאינו אסור אלא ליומא חפ"כ לא מקרי מן המותר לישראל ולנסוף מחלק בין אסור דרבנן לאסור דאורייתא באיסור תורה סי' ל' לאיני דאף באיסור דיומא לא מקרי מן המותר לישראל אלא בדרבנן כל שהוא רק איסור שעה או ליומא שפיר מקרי מן המותר לישראל עכ"ל בקי"ר :

וא"כ י"ל דהרש"א סי' ל' דאחרונ של ת"ט לא היו כחותי מ"ט כיון דיש לו היתר ע"י שאלה דאמ"ע ותו חזי' לאכילה ע"י הפרשה ממוקם אחר ואף דלא חזי' לשום אדם מ"מ כיון דעכ"פ חית לי' הקמתא לא הוי כחותי מוכחה

בדף ה"ל כתבו אהא דפריך הגמרא אסומכוס דאמר בחולין כו' ואילו לגזיר כיון לא מ"ט אפשר דמיחשל אמויותי ח"ה תרומה נמי אפשר דמיחשל עליה. אי מיחשל עליה דהרי' לטיבלי' ולפרוש עליה ממקום אחר וכתבו תוס' גד"ה ולפרוש וז"ת ח"כ אמאי קתני מחני' אכל לא צטנז וכתבו לבסוף וי"ל דאינו מועיל מה שראוי לתקנו אלא במידי דחזי' השתא לשום אדם כגון תרומה דחזי' לכהני' ותדע דאמ' לעיל אין מערבין בקדשות ותע"ג דאפשר לאיחשולי עליו' ע"ש :

וא"כ אכתי י"ע דתרומה טמאה הוי כחותי מ"ט ולא אמרינן דהא אהמ"ע כיון דהשתא לא חזי' לשום אדם לא אמרינן הו"ל אהמ"ע אך זכור דוקא למ"ד משום דבעינן היתר אכילה וכיון דהשתא לא חזי' אף תרומה טמאה לאכילה לשום אדם שבטול לא אמרינן הו"ל ואהמ"ע ושפיר הוי ת"ט כחותי מ"ט אכל למ"ד לפי שאין בו ד"מ ולפי סגרת המקשה דמאן דבעי דין ממון לא בעי היתר אכילה רק היתר הגאון ואי חית ב' רק היתר הגאון דין ממון קרינן ב' :

ולפ"ז י"ל דס"ל לרש"י לס"ד להך מ"ד דסני באם יש בה רק ד"מ לא הוי ת"ט כחותי מוכחה שיעורה משום דאמרינן אהמ"ע לדידי' שפיר הוי ראוי לאדם השתא נמי אף כל זמן דלא איחשל עליה דהא עכ"פ השתא אף קודם דאיחשל עליה נמי מותר בהנאה לכתן להסיקו תחת תבשילו וכשיחשל עליה דהרי' לטיבלי' נמי חית ב' רק ד"מ וכיון דהשתא נמי ראוי להטות ממנו כמו אחר דמיחשל עליה ודאי דאמרינן ב' הו"ל אהמ"ע וכתו' ה"ל בעירובין והבן :

וא"כ י"ל דהכא פריך הגמרא בשלמא למ"ד משום דלית בה ה"א שפיר והא דלא קתני טבל במחני' משום דלא קתני אלא מה דפסול כל ז' וכתי' הר"ן ה"ל ות"ט נמי פסול כל ז' משום כחותי ולא אמרינן הו"ל אהמ"ע כיון דבעי היתר אכילה והשתא קודם דאיחשל עליה לא חזי' לאכילה לשום אדם לא אמרינן הו"ל אלא למ"ד משום ד"מ קשה הא מסיקה תחת תבשילו ואי משום דכתותי מ"ט הא כיון דלא בעי אלא היתר הגאון והשתא אף כל כמה דלא איחשל עליה נמי מותר בהנאה עכ"פ לכתן להסיקה תחת תבשילו וע"ז תיבך הש"ס דכ"ע היתר אכילה בעינן וא"כ שפיר י"ל דאחרונ של תרומה טמאה פסול משום כחותי מוכחה שיעורה ולא אמרי' הו"ל כיון

וא"כ בה"ט דאין שורפין אותה זי"ט נמי אינו
אלא אסור דרבנן וס"ל נמי להרמב"ם בזהבסור
דרבנן דאינו אלא ליומא חדא שפיר מיקרי לכס
והשתא דזכינן ליישב דברי הרשב"א על נכון
מי הוא זה ואחרי אשר מלאו לנו שלא לעשות
כן ומה גם הרמ"א הביאו לפסק הלכה .
אלה דברי ידיו ה"ק סענדל שטיינערס

שאלה פח

בחירי רצתה נפשי אליו נפשי תדרושי .
ה"ה הרב כו' כש"ת כמסור
מענדל שטיינערס נר"ו :

רא אוכל להאריך במליצות ותוארים . כי
אנכי לא בעל דברים . לשוני לשון עלנים .
כסו פניו חרולים . ולזאת יסלח אדוני צבואי
לגשח ולשאלו מעמו שאלה אחת במועצ' שהי'
באותה אחת סגורה בחיבה שנשתלחה על (הפאסט
וואגן) מאשה אל אחותה מוקדם רחוק וכשהוא
האוח להאשה אשר נשתלחה לה ראתה כי האוח
מלאה דם ושאה את פי האדון העגלה מה
זה ועל מה זה מכת דם ואמר באשר שהיה
גם על העגלה אחת מחית היער אשר דמה
מטפטף והיחה מונחת על החיבה אשר האוח
בתוכה ובאשר שהחיבה נשגרה הי' הדם מטפטף
עלי' והאוח היתה שמינה וטובה . ולא ראיתי
ככה במדינה זו . ועתה יורינו אדוני מה
דין האוח ושגרו כפול מן השמים . עכ"ל השוא :

תשובה

ד' ערך גבור החיל .

ראיתי ונתון אל לבי שאת מעלתו בענין
אוח שנשתלחה מוקדם רחוק והוא
מלאה דם נבילה לפי מאמר האדון העגלה
ומאחתי שהשאה זאת פונה לבי דרכים הראשון
מחשש בשר שנחלס מן העין דכיון דנשגרה
החיבה והחיות אשר עליו יש לחוש שנשתלחה
באחרת והשני דאולי נכבשה בדם הטריפה זה
כ"ד שעות ואף דיוק צנוק הוא מ"מ נכבשה
בתוכה יום שלם הוי כמושל וכמ"ש הרא"ש
בע"ז גבי עבדא שזיכרא :

והנה מטעם בשר שנחלס מן העין י"ש
לכאורה לסקל דהא מעלתו כ' דהאש'
אשר נשתלחה לה האוח אומרת שידע' בנידור
שהאוח האות נפתחה מאחורה כי משונה דרך
פתיחת האוחות משאר כל הגשים וידע' היטב
שנפתחה

מיכתה שצורי וכמ"ש לעיל לשיטת הר"י בלולב
של ע"ז של גוי וס"ל נמי דאחריו של ח"ט
פסול משום דלית זי' ה"א וכדאמרינן בסוגיין
וטנל ס"ל בזהבסור דמוחר כרבו הרמב"ן וה"כ
לא קשה קושי ש"א הנ"ל דשאני ח"ט דל"א
הואיל אבמ"ע כיון דא"כ הדרי' לטיבלי' ואין
מפרישין תרומות ומעשרות זי"ט דמחזי כמתקן
דז"ל דס"ל להרשב"א דתרומת פירות דרבנן
ובדרבנן אמרינן שפיר כיון דעכ"פ חזי' לעשר
להפריש עלה ציוס המתרת ממוקם אחר הוי
שפיר ה"א וכמ"ש הרא"ש הנ"ל דבדרבנן מקרי
היתר אכילה כשאית לי' היתר ליום מחר :

ולפי' הוכיח הרשב"א שפיר אס"ד דאמרי'
הואיל איבעי מיתשל עלה אמאי אחריו
של תרומה טמאה פסולה נימא הואיל אבמ"ע
ואי דהדרי' לטיבלי' הא חזי' עכ"פ להפריש עלה
ליום מחר ממוקם אחר וגם היום זי"ט דאין
מפרישין אלא מדרבנן דמחזי כמתקן ובדרבנן
לא אמרי' מה דאינו אסור אלא לשעה חדא
דלא הוי מן המותר לישראל אע"כ דלא אמרי'
הואיל אבמ"ע והוכיח הרשב"א שפיר :

ורקושייתי נמי דלמא לכך לא אמרינן
בה"ט הואיל אבמ"ע כיון דלא
חזי' השתא לשום אדם וכדמחלק תוס' בעירונין
בזה י"ל דס"ל להרשב"א דזה דוקא כשאית ראו'
לשום אדם השתא מן התורה כמו בהקדש ותרומ'
טאורס לישראל אבל בתרומת פירות דרבנן לא
אמרי' לחלק בכך :

ובזה ניחא נמי מה דקשה לי לכאור' אמקשה
דפריך אלא למ"ד לפי שא"ד דין ממון
הא מסיקה תחת תנשילו וקשה דהא אין שורפין
קדשים זי"ט וא"כ השתא זי"ט לא חזי' מידי .
ולמכ"ל ניחא כיון דתרומת פירות דרבנן ומן
התורה לא הוי תרומה ומותר לשורפה .
וכיון דאינו אסור אלא לשעה חדא דלמח' יוכל
לשורפה מקרי שפיר לכס כיון דאינו אלא מדרבנן
ואיסור שעה :

ואף להרמב"ם דס"ל תרומת פירו' דאוריית'
אפי' י"ל דהש"ם פריך שפיר הא
מסיקה תחת תנשילו ואי כיון דאינו יוכל לשורפה
השתא זי"ט משום דאין שורפין קדשים זי"ט
לא מיקרי לכס דז"ל דס"ל להרמב"ם הא דאין
שורפין קדשים זי"ט היינו קדשים דוקא אבל
תרומה שורפין מן התורה ואינו אלא מדרבנן
דגזרו תרומה חטו קדשים וכמ"ש חו' ב' בשבת
דף כ"ה ד"ה לפי שאין שורפין קדשים זי"ט :

שאלה פה

היתה אכורה מספק ואחרי ימא נמי העמיד
מקום על חזקה הראשונה כיון דהאיסור
ספק ואם נאמר דשאי הכה דהעמיד סמא
על חזקה ונ"מ קשה מה יענה הט"ז ההם
דבסי' קי"א בשני קדירות ולפניהם שתי חתיכות
אחת אכורה מדרבנן ואחת מוהרת דהמרינן
דאיסורא באיסורא נכל משום דנדרבנן המרינן
שאי אומר הא בחתיכות דאורייתא לא חלינן
להקל ואחרי הא אין האיסור ברור ונימא
אוקמי אחזקה קמיית' דחזקה כשרות :

ובאמת הראי' שהביא הט"ז מייקום דבר
דחאה הש"ך נפקא"כ ופר"ח
צטוב טעם ודעת דשאינו החם דליכא ריעותה
לפנינו משא"כ כאן דנשרה לפנינו * ואף דיש
להפך בזכותי' דדוד דמ"מ היו לן ליתמא שס
במקום העמיד טמא על חזקה אבל כבר
הסכימו כל האחרונים לדברי הש"ך ופר"ח
דספק אס נכבשה יום שלם אכור עלבד הכר"פ
כתב דיש להקל בספק אס נכבשה יום שלם
וספק כבש דאכור היינו צ"ל לפנינו צ' חתיכות
אחד נכבשה בודאי מעל"ע ואחד בודאי לא
נכבשה בזה קי"ל דספק כבש אכור עכ"ל
באשר שכל האחרונים הסכימו להחמיר בהש"ך
אין בידי להכריע להקל במקום שהם מהווים
אבל לדעתי ישנו כאן עוד נדדים הרבה להקל :

חרא דעת רש"י דאין כבש חלא בחזון
וליר ועוד מאן יימר דחאי' היתה
צונחת עלי' ועתה לעת דלמא מחקוס קרוב
נשתלחם והדמים מוודעים שזו זמן קרוב שהגת
על העגלה וגם נודע שמדרך (הפאסט וואגין)
להיות פרוק וטעון ככל (שטאטיון) ובשרט
מהגמוני' להגמוני' ואם גם הי' מונחת על
התיבה מעל"ע אולי עתה מיקרוב נכבשה
התיבה דטקמי' אחזקה דשלימה היתה ועתה
נכבשה ואף דנכבשה לפנינו ואין לנו וודעים
אליהם והיו כמזמן לזמן דמחזיקין ריעותא מ"מ
מאן יימר דחאי' היתה מונחת עלי' כל זמן
שביתה ועיין ע"ש הרשב"א והרא"ש והבדלו
בב"י סי' פ"א ויש לדמות זה למה דהנינן
בטורות פ"ג ונחש שנמלאת מליאה חלודה
או שזורה טהורה מכל מקום מידי ספיקא לא
נפקא וא"כ היו ספק ספיקא חרא דלמא
עתה הונח הטריפה עליו והחל' שברר הי'
מונח עלי' מעל"ע מ"מ דלמא בלווה הכינה
עדיין לא נכבשה התיבה רק עתה מקרוב הכה
הפריקה וטעיה וסנה נכבשה כל הכרעה אשר
נראה

נשתחמה מאלחזה * ויש לעל"ד לדמות זה למה
שכתב המחבר בסי' ס"ה ירך שנשתלח על ידי
עבו"ס בלי חותם אס היא חתוכה כדרך שהישרא
חומכה אחד חתיכות הניד כשירה וכן כל החיפ'
שניכר בה ניקור ישראל וא"כ ה"נ דמ"ס סימן
דניקור או שאר סימן * וסימן דניקור דנקט
דמילתא דפסיקא נקט המחבר :

ואין לומר דשאי הכה דאולי אחר שראה
העבו"ס דרך חתיכתה חתך גם הוא
לאות אחרת כוונתו ומחלפה בזה דא"כ נניקר
נמי נימא הכי ועוד דהרי כבר כתב הט"ז בסי'
הכ"ל סק"ט נראה פשוט שבכלל זה הרגולת
שניכר בה ניקור גיד האוואר כוונ ששרא עושין
שם לסמוך ע"ל להחיר וה"ל אס ניכר שטעל
גיד האוואר דיש לסמוך ע"ל :

עוד י"ל דנפאסט וואגין היו כמו מעני' לרבי'
דרבנן מלזין שם בבואו ובנאחו ובמקום
מעני' לרבים קי"ל דלא חיישי' שמה הוחלפו *
ועוד דאי הי' מחלפה לא הי' מחלפה בלוח
שמינה וטובה בלוח אשר ממש לא נראת' כמוה
טובה מראה ונראת' בשר וכמ"ס שם נש"ע סי'
ק"ח וגם חזקה אין אומן מרעי' אומנתו * וזה
מה שנראה לי להקל משום חשש בשר שנתעלם
מן העין :

ובעתה אשובה ואראה צמח
דיש

לכד דננינן כבש דהנה אין זה ברור לנו
דנכבשה יום שלם דהא יש לומר דעתה מקרוב
הונח עלי' הטריפה ומטפסין עליו ועכ"פ מידי
ספק לא נפקא ובספק כבש כתב הרמ"א בסי'
ק"ה דאכור בכל איסורין דכבש דאורייתא
חזן מבב"ח אומן הט"ז בסק"ג כתב עליו
ספק כבש היינו ספק אס נכבשה בתוכה יום
שלם ונראה דמדי דין זה לספק אס הי' ס'
נגד האיסור נשפק חלא דנ"ע דשאי הכה
שהאיסור ברור והשפיעה ספק ויש ראי' להחיר
ממקום בסי' ר"א שלא הנחקה להיות מימי'
מתעשים אע"פ שלפעמים מתעשים ח"ל לחזור
ולטבול וק"ו לכאן דליכא חזקה טובה לאחזקה
אחזקה כשרות דנחלילה דלא נחזיק ריעותא
מספק עכ"ל :

ולבאורה דבריו אינם מובנים לי דמשמע
כל שהאיסור ספק אוקמינן
אחזקה קמייתא ולא משמע כן בסי' ר"א הכ"ל
סעיף ס"ז דכתב המחבר ספק ויש' שאזנין
ה"ל כשר ונקב הט"ז משום דפסק ויש' שאזנין
דרבנן דמשמע הא אי מים שאזנין דאורייתא

ודבריהם בדורים בזה מאוד בנימוקו דהש"ך
ז"ל :

ואולם ראיתי להח"י שם הרגה להשיב
בפסולים שונים בסוגיא ההיא
שנדק"י א"ע"ב וזנה מנודות על קושי מהרש"א
שם בתום ד"ה אפ"ה כו' שעל ידי תירוץ"ק
מהרש"א שם הוא מודח דינו דהש"ך מהלכה
ומסיק דגם בזה הוי כשאר רמ"ת ואמורה
לנעלה ויעו"ש שהאריך :

ואני צעניי אף שלא הגעתי לקרסולי רגלי
הגאון הח"י ה"ל להכריע נגדו •
אמנם חורה היא וללמוד אני נריך ובפרט שחתי
להנדיק את הנדיק דמיעקרא הש"ך אשר אני
קורא עליו שפתי כקן ישמרו דעת ועולה
לא נמצא בשפתי וחורה מפיהו יבקשו והדין
עמו שלא להחמיר עליו בזה להוציא אשה
מבעלה ובפרט דעיקר מלחא דא דרבנן כמבואר
בכל הפוסקים דרואה דם מ"ת מנר וסת הוא
וקי"ל וסתות דרבנן ואשו גבורתא להחמיר
דברבנן ולחא שסבתי את מחני להעמיר דברי
הש"ך על מכונם שהדין עמו :

ובמא אמונא לה דהדין עם הש"ך
מסבגי' שדק"י א"ע

ע"ב ה"ל דהא דתנן שם דף י"א ע"א אעפ"י
שאמרו ד' שעתה נריבא להיוו נדוקות חוץ
מהגדה והיושבת על דם טהור ופריך שם לרב
דאמר מעיין אחד הוא תנדוק ביושבת על ד'ט
דלמא קנעה לה וסת ומשני דאפ"ה מימי טהרה
לימי טומאה לא קנעה וסת והשאל אי ס"ד
דלא כהש"ך אלא כהח"י תקשה לן פליאה נשגבה
והא דגביא דמחני' שם קחני ומשמשת בעדים
חוץ מיושבת על דם טהור כו' • ואהך נבא
הקאי קושי' הש"ס ותנדוק לפני חשמים שחא
פסק הדם ותנדוק אחר חשמים דלמא קנעה
לה וסת לראות ג"פ מחמת חשמים • ואף דנימי
הש"ס היו בועלין על דם טהור ואפי' הדם
שוחח מ"מ תנדוק כנ"ל דאם ראה ג"פ מ"ת
אסורה לנעלה אחר ימי טהור וכו' הא קי"ל
כל לנעלה לא ציי' בדיקה ורק בשביל טהרות
ציי' בדיקה לנעלה וציימי טהור דליכא בדיקה
לטהרות דהא הדם טהור הוא וא"כ בשביל
בעלה לא ציי' בדיקה וזו אינו דע"פ מה נאמר
לשטת הרמב"ם והרא"ש דמרכי בדיקה אף
לנעלה באשה שזין לה וסת ולהרמב"ם אף
באשה שיש לה וסת נריבא בדיקה מיהא אחר
השמים משום שחא הראה מחמת חשמים
ובמבואר כל זה בש"ע סי' קפ"ו ס"א וס"ב •
וה"כ

נראה צייני להקל בזה אבל באשר שיש כאן ב'
חשמים לחסור משום בשר שנחטלס מן העין
ומשום ספק בנזם לא מלאני לבי להקל ומעלתו
בעין שכלו יראה כדה מה לעשות כי אני מנחך
ומעלתו בפנים נזם מה שנראה לי כעת ואני
נוכח לטובתו כל הימים בעדל שטיגהרט

שאלה פט

למנחה משיב נפשי • לא אחדל תירושי •
ואליו נפשי תדרושי • ה"ה כבוד
ידידי כו' :

היות ידעתי עסקו כעת בחיבורו דברי
מנחה אמרתי אציגה לפניו גרעיר
אחר מ"ש אליבא דהלכתא לדינא בחיבורי פתחי
נדה אשר אני עוסק כעת בעשיית מהדורא
בתרא שלו ונחתדשו אלני דברים הרבה נוסף
גל הראשונים ופירפרת הזו חדא וחדתי היא
לי לזאת חמדתי לערכו לפניו ואם ישר צעניו
יקבע על ספרו האמור משמי ואגורה בלחלו
עולמים :

כתב הש"ך בס' קפ"ו ס"ק ל"ב דאשה
שעשה חוץ ימי טהור וראתה ג"פ
מחמת חשמים אינה נתזקה רואה דם מה"ת
דאף דאסרינן עכשיו לנעול על דם טהור
סייגו משום חומרא בעלמא שלא להחזיק
בטהרה חבל לא שחא כשאר אשה רואה דם
מ"ת לחסור בעלה נה ובפרט דליכא נד היתר
ד"ל מחמת חולשת הלידה ראה דם מחמת
חשמים כו' יעו"ש נמוקו :

וראיתי להתפארת ישראל לרבינו הגאון
המפורסם מוהרר יונתן זלל"ה
סי' ה"ל סק"ב ובסדרי טהרה סק"ו עטנו
כנגד הש"ך מחא דקי"ל בנדה דף ל"ו ע"א
להנכה כרב דאמר מעיין אחד הוא • וא"כ
מאי אהגי לן • שהדם טהור הוא סוף סוף
רואה מחמת חשמים הוא מועיין אחד • ואולם
בזה שניהם כחד כיוונו להרץ דברי הש"ך
דח"י ידי מהסוגי' נדה דף י"א ע"א דאמרינן
התם דאפי' לרב דמעין אחד הוא אפ"ה מימי
טהרה ל"ט לא קנעה וסת ובין דעיקר טעמא
דאסורה לשאש בראתה דם ג"פ מחמת חשמים
הוא כמ"ש הרב"י בשם הרשב"א ושאר פוסקים
דהוי קביעות וסת לראות מ"ת א"כ גם וסת
הזה אינה קנעת מימי טהרה לימי טומאה
כשאר וסת שאינה קביעות מימי טהרה ל"ט

שאלה פט

דלקמן ל"ו ע"א ודלעל יוד ע"ב וכו' מ"ה מ"ה
בשמן קושייתו וז"ע גדול על המהר"א :
ועוד רמזי לציג פה תירץ כגון לקושי'
הראשונה דמהר"א וכו' דמורינו
ורצינו הגאון מוהר"ם פיסלם ולה"ם בחידושי
שנכתבו טרם יאל לאורם ספר ת"י ע"פ מ"ע
הרמב"ן דהתם מחני' ר"מ • ור"מ ס"ל במת
בנה ה"ם ככל הגסים וקבעה בכן וסת וז"ל
תוס' שפיר יוקשים דתנדוק שמה תפסוק ג"ע
דבלאו ג"ע חנה ד"ס כיון דמת בנה • פכ"ד
בקטור :

וגם מ"ו הרב המאה"ג מוהר"ל פישלם נ"ר
תירץ ע"פ כול קושי' שני' דמהר"א
בטוב טעם ודעת • והוא ע"פ מ"ס הרמב"ן
בחידושי להקשות להראש"ד דסובר דנימי מניקה
נמי לא קבעה ווסת מהא דמסיק הש"ס הבא
מימי טוהר ל"ט לא קבעה וסת דמשמע חגל
בימים שאחר ימי טוהר קבעה ויחירו הרשב"א
והר"ן דהבא מילתא דפסיקתא נקט דהתם
מחני' ר"מ ור"מ ס"ל לעיל ט' ע"א מת בנה
או נתנה למניקה הרי ה"א ככל הש"ס וקבעה
בכן ווסת וקמ"ל דה"ס ג"ע לא קבעה וסת
לימי טומאה וז"ל ל"ק קושיית מהר"א מ"ה
דלקמן ל"ו ומדלעל ד"ל דלקמן חיי"ר בניקה
מוש או אפי' במת בנה ל"ר נמי הוי מניקה
בהכי וברייתא זו כ"ה אחי • (וכן מוקי לה
בירושלמי כ"ה) • ונש"ס מהנימי טוה' להפסק'
ג"ע דהא בל"ה מסולקת דמים הוי • חגל
לסוגין דהבא לר"מ במת בנה דלא הוי מניקה
ואעפ"כ תהי' ד' שעתה משום הפסקת ג"ע
שפיר תירלו תוס' דנכ"ג לא מהכי הפסקת
ג"ע מימי טוהר ל"ט ודוק • ע"ב דברי מ"ו
מוהר"ם ומוהר"ל נ"ר ודפח"ח • וז"ל שנהיישגה
קושי' מהר"א בריוות מאוד חלה לה הוכחת
הת"י מכת תירולו לקושי' מהר"א :

ואם חמס מוזר מלשן הגאון בעל ת"י
ז"ל שחידש זה רק לדין בנה' ומשמע
הא בזמן הגמרא הוא מודה לה"כ וז"ל ה"י
הוא ניגול מהשגות האלה שזכרתי מהסוגיא
הנ"ל כה"כ • מ"מ כבר הוכחתי מהרמב"ם
והטו"ע דגם בזמנינו הדין כן • דה"כ
ה' גריבין הרמב"ם וס"ע ע"פ להצרכה
בדיקה בזה' :

ומה שטען הגאון ממניקה דלא קבע' וסת
לדעת רוב הפוסקים בימי מניקה
והכי קי"ל להלכה ואפ"ה נאסרה בימי מניקה
בדורא ג"פ ע"מ • גם בזה לא דק דשאי מניקה
שהרי אין דמה טוהר רק מסולקת דמימי טוהר
ז"ל

וא"כ מדוע סתם הרמב"ם נפ"ד מה' איסורי
ביאה הט"ו ריושנת על ד"ט לעולם א"צ בדיקה
שהרי הדם שותת ממנה • וע"פ ה"ל להצרכה
בדיקה שמה יפסק הדם ותקבע לראות ג"פ
מ"ת א"ו ס"ל להרמב"ם כה"ש דנכ"ג לא
קבעה וסת מימי טוהר ל"ט ומהרמב"ם נשמע
לדין באופן שדברי הש"ך מוכרחים להלכה
ונצל סרי טהרה שהוא מיראה הוראה תמיד
להחזיר לא החליט פה לדחית דברי הש"ך ז"ל
וכמה חשו לתקנת ב"י :

והנני מוסיף להביא עוד ראיי' אחרת חזקה
מהראשונה לדברי הש"ך ז"ל והוא
דה"ס ב"דף הנ"ל קאמר ארישא דמתני' קס"ד
מנקה לישב הניחא לרב חלל ללוי תנדוק כו' •
ומשני מי קחני מנקה לישב יושנת קחני ופריך
אי יושנת מאי למימרא ונשני מ"ד תנדוק דלמא
קבעה לה וסת קמ"ל דה"ס מימי טהרה ל"ט לא
קבעה וסת יע"ש בגמרא כי קדמי בלשון הגמרא
ושמא אי ס"ל דלא כה"ש א"כ תקשה לן
בסיפא דמשמעת בעד' תוך מיושנת על דם טהור
דמיירי בהכרח ביושנת מוש דאי מנקה הא
קחני ומשמעת ומנקה לישב לא משמעת השמים
חנ"כ ביושנת מוש וז"ל לא מנאנו ירינו ורגלנו
בכך בנא דתקצי לן קוש' הש"ס אהך בנא יושנת
מואי למימרא וכל תירולי הש"ס בזה חונם אם
לא דנתין בראשון דקמ"ל דא"צ בדיקה אחר
תשמים משום דשומא תקבע וסת לראות ג"פ
מ"ת וקמ"ל דמימי טהרה ל"ט לא קבעה וסת
הזה דהרואה מ"ת וכדינא דה"כ הנ"ל • וזה
ראייה שאין עליו תשובה ומקום הניחו לי בזה
וחלקי אמרה נפשי :

ומה שנשען הת"י לדחות דין הש"כ מכת
פספולו לתרין קוש' הנהיג' אש"ס בחירון
תוס' ד"ה אפ"ה • כבר כתבתי בחידושי הנ"ל
שנים ושלשה תירוצים ולהיות דובר בזה לדינא
עזבתי אריכת הפלפול ורק אחת והוא הפשוט
אחרתי להציג שלא לנאח ריקם מבלי יסוב
לקושייתו והוא דסוגין דהבא קאי להאי שינויא
דלעיל יו"ד ע"ב דמשני אהך ברייתא דמקשי
המהר"א ומוסר אבע"א חני חדא דהיינו
דימי עיבורה עולין לימי מניקה ולא תיחתי ד"מ
עולין לה לימי עיבורה והשמא אין הנרייתא
מהנגדת כלל לחי' התוס' חגל הא וודאי תמי'
מאוד למהר"א שלא הועיל כלום בחירונו
דעדיין תקשה תנדוק בימי טהרה והנשאר עד
ב' עונות או אחת בימי טהרה והנשאר עד
חשלוש ג"ע תפסוק אחרי ימי טהרה' ונכ"ג
הא משלימן י"ע לימי טומאה כדמוכח מ"ה

ביום שקשה לי אה"כ דאף אס נאמר דס"ל
כמ"ס הת"י ונעל ס"ט דלמסקנא דמיומי טוהר
לימי טומאה לא קבעה וסת הה"ד דלענין
רואה מחנות תשמיש נמי לא קבעה ווחמ ו"מ
קשה דאף דלא קבעה ווסת עכ"פ מיוחד הוא
דניחוס לה שלא תשמש עוד עם בעלה זה עד
אחר בדיקת שפופרת וכדאמרי' לקמן בגמרא
דף ל"ט ע"א דבימי זיבה לא קבעה וסת ואפ"ה
תושבת לוסתה שלא תשמש קודם ראייה שתרצה
ע"ש וברש"י וכו"ל הרמב"ם ופסקי' נמי הכי
בש"ע סי' קפ"ט וא"כ ה"נ דניחו דלא קבעה
וסת לראיית מ"מ מ"מ נידחוס לה • וז"ל דס"ל
להס"ך דעד כאן לא אמרי' לקמן דאף דלא
קבעה וסת מיוחד הוא דניחוס היינו שלא תשמש
עד אחר ראי' שתרצה דמאי כולי האי תמחין
עד אחר אותו זמן אבל לאוסרה על בעלה
ואפשר עולות מיתח נמי לא חיישינן וסומך עננו
בזה אהרש"א בנה"א דכתב דמיתח נמי אינה
חוששת ואף דלא קיי"ל בזה כהרשב"א לא דחושש'
מ"מ לענין שלא לאוסרה על בעלה ס"ל דיש
לסמוך אהרש"א • וכמ"ס נמי מעלתו דכמה
חששו לחקנת צנות ישראל :

אך בזה נסתר הוכחת מעלתו להס"ך צניעות
הרמב"ם מלדא ומכריכין בדיקה במשומשת
תוך ימי טוהר אע"כ דאף אס תראה ג"פ
דחותרת לבעלה דמיומי טוהר לי"ט לא קבעה
ווסת ולהכ"ץ י"ל דלעולם כשתראה ג"פ מחמת
תשמיש בימי טוהר שלה אסורה לבעלה ואפ"ה
אינה צריכה בדיקה בימי טוהר דאולי תראה
ג"פ דכמו כן כתב ופסק הרמב"ם דבימי זיבה
אינה קובעת וסת ובדיקה נמי אינה צריכה
בימי זיבה יעויין בה"א ח"ב בפ"ח ה"ט וה"ל
י"א ואפ"ה כתב שם ואס נקבע לה וסת בימי
זיבה ה"ל חוששת לוסתה וא"כ ה"נ בימי טוהר
שלה אף דאינה קובעת וסת ואינה צריכה בדיקה
מ"מ אס ראתה ג"פ מ"מ חוששת לוסת ואסורה
לבעלה בלי בדיקת שפופרת והיא גופי' קמ"ל
בסיפא דמתני' ומשומשת צעדים חוץ מיושבת
על דם טהור דה"ל דצריכה בדיקה דאולי
תראה ג"פ מ"מ ואסורה לבעלה אחר י"ט
דחוששת לוסתה קמ"ל דבשביל זה לא צריכה
עכ"פ בדיקה וכדקיי"ל נמי בימי זיבה וכו"ל
ועכ"פ לא מוכח מירי מהרמב"ם • אמנם עוד
נדבר מזה אי"ה לקמן :

והאבות אגיד מאז עמדי על דברי
הס"ך הזה ה"י עומד
לנגדי דברי הת"י כחומה נשגבה דהא בימי
מניקה נמי לא קבעה וסת לדין ואפ"ה באס
לח א 38 רחמה

י"ל ברואה מ"מ בוסת זה חמיר מכל שארי
ווסתות וקובעת אף בימי מניקה ושא"כ אשה
היושבת על דם טהור דו"ל דמחמת חולשת
הלידה חזאי וכמ"ס הס"כ וודאי דאין להחמיר
בוסת שסוף דרבנן • ותנייהו מהגאון ז"ל דעשה
עננו כאילו לא ראה דברי הס"כ בזה דסברא
מעולה היא דו"ל חולשת הלידה גרם לה שתרצה
רק עתה מ"מ ולפיכך דינא היא שלא תקבע
וסת מימי טהור לימי טומאה • ובמה שאמרתי
כשתלקו עוד שאר טעמי' הת"י שם בתחילת סקי"ב
הכ"ל נגד הס"כ דאף שהרשב"א כתב דלא קאי
הך סוגיא ולרב מייירי במבקשת לישב הא עכ"פ
סיפא דמשמשת ע"כ ביושבת מונח איירי וכדאמרינן
ודוק • באופן שלדיק הוא הס"כ ולא עולתה זו
וכן כלל"ד להורות להלכה ולמעשה אס יסכימו
עמי דנותי וחבירי • והארכתי עוד בחיבורי בענין
הזה • והגלגל' כתבתי • וכבר מילתי אמורה
שאם ישיש מר עינו ולבואל הדברים ויהי' ישרים
בעיניו יקבעם לדורות על חיבורו בשם אוקבנו
נאמנו עמיתו וריעו אוקב דנק מלת •
הקטן כעלאל ראששבור

תשובה

בצל אל היית • וממעניי התכמה שתית •
ה"ה אמיתי ועמיתי • הרב הגדול
נועם ויגדול • חכם הכולל • סיני ועוקר הרים
שמו נודע בשערים כבוד מהורר בצלאל נר"ו :

מה כמרא' אמרי יוסר האירו עומרת שמש
חכמת מעלת כבודך אל עבר פני •
ובדעתו הצולה כלל אל חוק יס התלמוד ונהרי
נחלי הפוסקים לדון ולהורות בנדון האשה
שראתה שלה פעמים מחמת תשמיש בימי
טוהר שלא להחזיקה כרואה מחמת תשמיש
ולאסרה לבעלה ולסמוך בכת דהתורה אדבר
הס"כ בסי' קפ"ז סקל"ב נגד הגאון בעלתפארת
ישראל בראיות דורות יתנו עידיהן • וכל דבריו
דברי טעם וראוין לו • ובשביל כך חשתי ולא
התמהמתי לקבוע יל ספרי כאשר נווייתי מפי
אדוני • ואם כי שומי לי לחק שלא להזכיר
שם השואל וטעמים כמסוס עמדי מ"מ לדעתא
דנברא דבה כמותו י"ב לא נדרתי • ואם כי
יש לי לפקפק במקלת דבריו • עכ"ז אולי מיני'
ומוצי' תבחי"ס שמעתת' ויש' חכם ויוסף לקח :

אמנם טרם נבוא לדברי מעלתו להוכיח
דבריו הס"כ אינך תשמענה דבר

שאלה פט

ראתה ג"פ מחמת תשמיש אסורה לבעלה משום
וסתה דרואיה מ"ת אלא דלא דמי הכי וסת
לסת דרואיה מ"ת * וא"כ בימי טוהר נמי אף
דלא קבעה וסת אצל לאסרה על בעלה תהא
קובעת * ומ"ש מעלתה הרומה בזה לישב קוש'י
זאת דלא דמי ימי טוהר לימי מניקה דבימי
מניקה אין דומה טוהר רק היא מסולקת בדמים
משא"כ בימי טוהר דומה טוהר וגם יש לומר
מחמת חולשת הלידה ראתה מחמת תשמיש
אינו מחזור לי דמה לי אם דמה טוהר או לא
הרי ממעיין אחד צא ואי מחמת חולשת הלידה
הא בתחילת ימי מניקה נמי עדיין היא חלשה
מלידה וכן * הרמ"א בס' * בג"ל דאם ראתה
ג"פ * מ"ת אחר הלידה ואח"כ שמה בזה יתר
מותר דחליק בתולשת הלידה וזה ע"כ מיידי
אחר ימי טוהר דאי בימי טוהר בלא"ה מותרת
לבעלה אף בלא שמה בזה יתר בנתיים לדעת
הש"ך ואפ"ה בלא שמה בזה יתר בנתיים אסורה
לבעלה אף דיש לתלות בחולשת הלידה * וא"כ
בימי טוהר נמי אף דיל' דהיא חלשה מחמת
לידה מ"מ כיון דממעין אחד הוא אסורה
לבעלה כמו בתחילת ימי מניקה וע"פ דבריו
אירם מוכרחים :

וזאת

אשר אחזה אני בכוונת הש"ך וליישב
קוש'י הס'י הוא עפי' מה שנדקדק
תחילה אהרמנ'ן' וסיעתו דסבירא להו דבימי
מניקה קבעה וסת ובימי טוהר לא קבעה וסת
טעמא דניי הלא גם בימי מניקה היא מסולקת
בדמים ומאי דתירך נמי הרשב"א והר"ן דהכא
קאי אליהו דר"מ ומיירי במת בנה דהוי כחשה
דעלמא מ"מ כיון דלא מניקה היא למה לא קבעה
וסת בימי טוהר והלא אין זה אלא כדברי
גביאות וכמילתא בלא טעמא דכיון דמעין
אחד הוא :

לכך

נראה לי לירון בדבר חדש דטובא
איכא בינייהו בין ימי טוהר לימי
מניקה דבימי מניקה היא מסולקת בדמים *
אמנם בימי טוהר אדרבה דמים מזין בה
הרבה וכן כתב הר"ב * והבנאנו בנ"י ס' קנ"ד
אשר דנהגו בקצת מקומות להחמיר צ"ט שלא
לטנו עד אחר ל"ג לאחר ופ"א לנקיבה משום
נקיות דבאותן הימים דמים מזין בה עכ"ל
הרי דבימי טוהר אדרבה דמים מזין בה וכל
הכשים יתנו יקר סדרותו רכש ושנע שנועות
אחר ליתן דם שותה מהם * אם מעט ואם
הרבה ולפעמים ביותר והכל לפי האשה ואם
כן * יש לומר דס"ל להרמב"ן אחת דבימי מניקה
הדמים מסולקת הימנה * אמנם נראה ג"פ

הרי חזק נראה זאת * אין הדמים מסולקת
הימנה ולכך קבעה וסת בימי מניקה אצל בימי
טוהר דדמים מזין בה אין קבעה וסת דיל'
דאולי מחמת דמים יתירים שנתוספו לה בימי
טוהר גרמה לה לראות בימי טוהר אצל אחר
שכלתה ימי טוהר אפשר וקדוב לוודאי דלא
הראה עוד כיון דלא הדמים נותנעטין בכל יום
וא"כ שפיר תירץ הש"ס דאף דקבעה וסת בימי
מניקה אצל מימי טוהר לימי טומאה לא קבעה
וסת * והנה אהרש"א והבאים עמו דס"ל
דגם בימי מניקה לא קבעה וסת והטעם משום
כיון דדמים מסולקת הוי ראייתה ראי' מקריית
ואין ראי' מקריית מטרפות לכאורה קשה
דא"כ למה בכל אשה דעלמא דאם ראתה ג"פ
מ"מ אסורה לבעלה דהא אין לך ראי' מקריית
יותר מרואה מחמת תשמיש דהוי מיעוטא
דמיעוטא דלא שכיח וכמ"ש הפוסקים בזה *
וא"כ למה אסורה לבעלה דהלא רואה ג"פ
מ"מ נמי אינו אלא משום דקבעה וסת לראיית
מ"מ ולמה מטרפות וצריך לומר דס"ל להרשב"א
דנאשה הרואה מ"מ דבא ע"י מעשה תשמיש
חיישין טע' או דיש שום חילוק לחלק ביניהו
וא"כ לעיין רואה מחמת תשמיש בימי מניקה
נמי יש לומר דאף דהיא מסולקת בדמים מ"מ
אפשר דע"י מעשה תשמיש יש לחוש דהראה
עוד משא"כ בימי טוהר דאפשר דדמים יתירים
שניתוספו בה גרמה לה לראות מחמת תשמיש
זכה היא איתתא דאתא לקמי' דמר שמואל
(דר' ס"ו ע"א) בעתה ולא בגל מחמת חרדת
דס' אמר זו ממלחה וטפלה ופירש' * עה"ל דס'
וטפלת מחמת תשמיש הרי קמן דע"י ריבוי דם
שמנוי בה אפשר דע"י תשמיש תראה וד"כ בימי
טוהר דדמים מזין בה אפשר דהראה מ"מ
אצל אין קובעת וסת בשביל זה לחוש לה אף
אחר ימי טוהר שהדמים נותנעטין * וא"כ ל"ק
קוש'י ת"י ומוניקה דנמי אינה קובעת וסת
ואפ"ה אם ראתה ג"פ מ"מ אסורה לבעלה
דשאי מניקה מימי טוהר וכמ"ש * וזה נמי ל"ק
קוש'י שני' דהת"י ממ"ש הרשב"א דלרב אחריין
מבקשת קחני ולא צריכין תו לחירץ הש"ס מימי
טוהר לי"ט לא קבעה וסת מלבד דיל' אפ"ה
הסבירא קיימת מ"מ לפמ"ש בלא"ה הדין דין
אונת דאין לדמות ימי טוהר לימי טומאה לענין
קביעות וסת ואח"י דברי הש"ך לנכון למאור
ובזה נמי לא קשה מה שהקטנו בפתח דברינו
דעכ"פ מיהא הא דיתוסף לה כמו בימי זונה
דיל' דהס' משום דהיא מסולקת בדמים בימי
זיבה * ולכך נראה ג"פ חוששה עכ"פ * משא"כ
בימי

דאל"כ מאי למימרא והנה לקושי' שני' דמעלתו נראה לי בפשוט דל"מ דהנה בל"ה צריכין להנין להנפקה דקס"ד במנקה לישב הוי"ך אפשר לוור במנקה הא יושבת קחני וכמו דתירן הגמרא בלחמ ועוד דהא בסיפא נמי קחני היושבת וסיפא ע"כ ויירי ביושבת ממש ובמ"ש נמי ונעלה ונ"ל דס"ל להנקה דע"כ ברישא דקחני היושבת היינו מנקשת דאל"כ מאי למימרא ובדמקה בלחמ בחר הכי רק דא"כ קשה אדפריך מרישא ללוי הקשה מסיפא לכ"ע דבסיפא קחני ונושמת נעדים חון מיושבת דע"כ יושבת ממש ומאי למימרא אע"כ דמזה לא בני להקשות דיל"ל דחני סיפא אידי דרישא ולכך פריך מרישא ואי ביושבת ממש מאי למימרא דאז אף הרישא הוא מיותר וללא צריך אמנם למסקנא דקמ"ל ברישא דמימי טהרה ל"ט לא קבעה וסת שפיר קאמרינן דחני בסיפא יושבת אידי דרישא זהו מה שנראה לי בפשוט אך אין אני צריך לזה וגם עכ"פ הוכחתו הראשונה עדיין נלנה וגם קמה :

לכן אני אומר דאין מכאן הוכחה להש"ך ואפי' בשטת

הרמב"ם דעד כאן לא קאמר הרמב"ם והתמור עלינו להצריכה בדיקה אחר תשמיש אלא בלשם דעלמא משום דאולי ראתה עכשיו מחמת השמיש והיא אסורה בלי ספירת ז"ל באיסור כרת וכ"כ הרמב"ם דבכל הנשים צריכה בדיקה אח"ת דשמא ראתה מ"ת אבל להצריכה בדיקה אחר תשמיש בימי טוהר שלה משום דאולי ראתה עתה מ"ת ואף אם ראתה עכשיו בימי טוהר אכתי טהורה היא אלא דניחוש משום דלמא תראה ג"פ מ"ת ותהא קונעת וסת לראיית מ"ת כדי לאוסרה על בעלה אחר ימי טוהר זה לא שמענו ועל הראשונים אנו מוטערים שהאריך עלינו את הדרך לבדוק אח"ת בלשם דעלמא וטוסיף חומרא על חומרא להצריכה בדיקה אף ב"ט למידי דלא שכיח ומכ"ל לראות ג"פ דזה ודאי דל"ש אלא דהרמב"ם החמיר נושם דלמא עכשיו ראתה וטמאה נדה וזו מה שנראה לי מסביר ואם כי אין לי הוכחה לזה :

עוד נראה לי לדחות הוכחה דפ"מ נר"ץ

עפ"י מה שכתב הרמב"ן להקשות אהרמב"ם דמצינן בדיקה לכל הנשים אח"ת הא אמרינן בגמרא א"כ לנו נוקט ופורש ותיירן דכוונת הרמב"ם דתבדוק אחר תשמיש היינו אחר אחר דאז אפי' אשם תלוי נמי ליכא דאמרינן **לח ב**

בימי טוהר דהדמים מניין בה אפשר דאפי' מיתש נמי לא חייסין דוק היטב בזה ותראה כי דברי הש"ך עולים כהוגן נכוחים למנן וישרים למונחי דעת :

גם כ"ש בעל ת"י לדחות דברי הש"ך מכת מהשתיירן אקושי' מהרש"א דסוגי' קאי אליבא דר"מ ולר"א דהוכר במשנה ולא לר' יוסי דבריו אינם מוכיחים לי דלקמן בדף ל"ו ע"א פריך הש"ס ארז דלמך מעיין אחד הוא מבריייתא דשוין הוראה אחר ד"ט די' שעמה ותי' הש"ס דלביבא שבות וכתבו בתי' הא איכא שבות מוטעא מעל"ע ואע"כ דמניקא היא יס לומר דאיירי במת בבה ובר"מ ואל"כ לרב אליבא דר"מ במת בבה וראתה אחר כ"ר שעות בימי טוהר מטמא מעל"ע וא"כ קשה אכתי תבדוק בימי טוהר וכ"מ דאם לא תראה בימי טוהר ותראה אחר ימי טוהר אחר כ"ר שעות תהא די' שעמה ואם לא תבדוק מטמאה מעל"ע וכעין קושי' חוס' דתבדוק דלמא תפסוק ג"ע ואז לא שייך תי' הש"ס ולא תי' התי' בשלמא אהרמב"ד ורשב"א דתירצו נמי דמתני' כר"מ ובמת בבה לא קשה דתבדוק לרב דלמא תראה אחר ימי טוהר בדליבא שבות ד"ל דאולי ר"מ ס"ל נמי כר"י בזה דבמניקה עד שתפסיק ג"ע ומיירי בלא הפסיקה בימי עיבורה ולשמא תפסוק ג"ע ב"ט לא מהני הפסקה ובתירוץ דחוס' אבל להתי' דקאמר דסוגיין דלא כרבי יוסי קשה ותבדוק וכמ"ש :

עוד כתב הח"י ליישג קושי' המהרש"א ולהוכיח דלא כהש"ך דכיון דסוגיין דהכא קאי לר"א ולר"א ס"ל להחוס' דלא מהני הפסקה בימי טוהר • דלא חש לבדוק כראוי משא"כ לרבי יוסי דנכר הפסיקה ב' עונות בימי עיבורה ומדאורייתא בחדרי זימנא הוי חזקה אלא מדרבנן חששו בוסתות כרשב"ג ע"ש שהאריך לא ידעתי מאי קאמר דהא בביריתא קחני נמי אחת ומתנה בימי עיבורה ואחת ומתנה בימי מניקה ובאחת ומתנה ב"ע עדיין אפי' הן התורה אינה מוחזקת למסולקת דמים וא"כ למה נאמר דקדקה ביותר ואפי' ס"ל לר' דמאטרפין • בקיור אין אני רואה את דבריו בזה כדחיס לדחות דברי הש"ך מהלכה מכל וכל ולהוציא אשה ממתח בעלה :

ומעתה אשובה לדברי מעלתו ולראות מה

יש לי לפקפק במקלמם דהנה דעת אדוני להוכיח אליבא דהרמב"ם מדלא מצריך בדיקה ביושבת על דם טהור כשנשמשת ע"כ דמוכת כהש"ך וכן מוכח מסיפא דמתני'

שאלה פט

דאמריקן השתתף הוא דראחה וזוה אין לבו
נוקפו כיון דא"ח באשם תלוי המורס מזה דגם
הרמז"ס דהחמיר להזריכה בדיקה אח"ת היינו
אחר אחר דבזה לא באסרה על בעלה וא"כ
אזרח הוכחת מעלתו דתבדוק אח"ת דלמא דראחה
ג"פ בימי טוהר זהו לימא דאף אם תבדוק
ג"פ אח"ת היינו אחר אחר דבזה אכתי אינו
נאסרת על בעלה דאמריקן השתתף הוא דראחה
ולמא תהני לה בדדיקה ואי דתקנע וסת
לראיית דם אחר אחר הא מינו טהרה לימי טומאה
לא קנעה וסת ועוד דהא להרמז"ס בלא"ה
כמי לריכה בדיקה אחר תשמיש בכל אשה דעלמא
ואם נעקש ולומר דבימי טוהר כיון דלא שייך
לבו נוקפו דהא בימי טוהר היא לתקנו רבין
דמתבדוק ב"ט תוך אומיוס כדי שאם הראה
ג"פ תהא אסורה לבעלה זה דבר שאין לו שחר
דנחמור יותר באשה היושבת על דם טוהר
מבאשה דעלמא יציבא בארעא וגוירא בשמי שמיא
ועוד דא"כ אולי לבו נוקפו ופורש אחר ימי
טוהר וכן מוכח אפי' לאיך פוסקים דס"ל
דלא להזריכה בדיקה אחר תשמיש היינו נמי משום
דא"כ לבו נוקפו וא"כ בימי טוהר דליכא משום
לבו נוקפו דבדוק עכ"פ אפי' דאכתי לבו
נוקפו אחר ימי טוהר והנן זה :

שאלה צ

יהי שלוי וסלוה בחילוי ולכל המסחופים
נצילו כל המכונה ולא המעלות
ה"ה אדוני הרב כו' כבוד מהרר מענדל נרו יאיר

אחרי דש"ה ושלוי תורמו באחי לדפוק על
דלתו לחוות לי דעתו הרמה בנושע
שהי' בראובן שאמר לשמעון קח לי חפץ זה
בבית פלוני שהוא שלי והוליד אותו לביתו וכן
עשה שמעון ונאבד החפץ ואח"כ נודע שאין
החפץ של ראובן רק גנוב הוא אהו ועכשו
בא הנעבד והובע דמי החפץ והישראל טוען אפי'
לא לקחתיו לך והובע את שמעון ושמעון אומר
אמת כי לקחתיו אבל כל מה שעשיתי עשיתי
בציווי ובשליחות ראובן וסבור הייתי שהוא שלו
ובכל זה יש עדים דנדר ומעשה אפי' ביוסחפק
ושאל מעם אדוני מי הוא החייב בהשלמו
החפץ ראובן המשלח או שמעון השליח ויהיה
לתשובת הרמב"ם במוקדם ושכרו כפול מן השמים
עכ"ל ידירי החכם השואל :

תשובה

איש חי ורב פעלו שפחותיו ברור ווללו
ה"ה אדוני ידירי הרבני הוועפלא
בחורה וביראה כבוד ומהרר פלוני נר"ו :

בזה שאל מוני מעלתו בענותתו בענין
ראובן שאמר לשמעון קח לי חפץ
פלוני וכן עשה ונאבד מי הוא החייב בהשלח
או השליח דין זה מוזכר באר היטב בש"ג
ח"מ סימן שט"ח בסמ"ע סק"כ ח"ל ובדרכי
משה הביא דברי הוורדכי אם אמר קח לי חפץ
מוציא פלוני שהוא שלי ונמצא שלא הי' שגו
אלא לגנוב נתכוין חייב בהשלח באחריות השור
בנושית השליח דהא השליח לא ידע שהוא
גניב והנימוק יוסף כתב בפרק מרובה דהשלח
חייב דאין שליח לדבר עבירה אפי' במוקדם שאין
השליח יודע אם עשה איסור נמצא לידע
המרדכי

ועוד בה שליש' דהא באשה שיש לה וסת
ס"ל להרמז"ס דלינה לריכה

בדיקה מן הדין אלא הנזעזע וא"כ מהני' דהא
דמיירי באשה שיש לה וסת אף אם תבדוק אחר
תשמיש אינה נאסרה על בעלה דאמריקן אולי
מקודם תשמיש היתה הדם בבית החיטין והא
דאמריקן אשה על בעלה נראחה ג"פ מ"ת ולא
תלינן שמקודם הי' הדם בבית החיטין היינו
או בבדיקה עצמה קודם תשמיש או באשה שיש
לה וסת לא תלינן במקודם תשמיש דאמריקן
אזרח בזמנו בא משא"כ בימי טוהר דדמיס
מזוין בה ובג"ל ודאי דיש לתלות דקודם תשמיש
היתה הדם בפרוזדור ואף אם נאמר דהיא
גופי' קשי' דהוי' להו לחב"ל לתקן דבימי טוהר
חבשי' בדיקה אף קודם תשמיש הלא כבר מלתי
אמורה דזה נראה כאיחובא ואיטולא להחמיר
ביותר באשה היושבת על דם טוהר מבאשה
דעלמא יזהו מה שנראה לי לפקפק בדבריו
הנחמדים אשר בהשלח באחרים ומוזעזעתי
במעלתו שרבו חריפתו ונקיחתו יעמוד דבריו
הראשונים על מכוונם אינם אפי' כהנתי מזה
שנראה לי לענ"ד הקלה כמות שהיא עכ"ל
לדינא מאן דרואה לסמוך אהש"כ אשר כבר

עליהם שאינו נכון דא"כ צ"מ דפריך הש"ס
אם ד' חזר ונשום שליחות א"כ מנינו דיש שליח
לד"ע וק"ל דאין שלד"ע ומוציא קושי' שאני חזר
שהוא כמו שאינו יודע בדבר ויש שלד"ע וכח
עליו ה"ס ש"ס ב"ב ומסר"ט בתשבותיו דאין זה
קושיא דזה באמת תירץ הגמרא שאני חזר דלאו
צ"ח הוא וכן חזר ע"כ מוחיב בה ומוציא טעמא
למוד' החוס' דבשוגג היכא דאין השליח יודע
בדבר דומה לחזר ונעיקא דלא ידע תלמודא
מהנך טעמא הוא דפריך אבל למסקנ' חזר וסדרו'
לחזר דל"ש הני טעמא מיקרי שפיר שליחות :

והנה הש"ך בסיומן הג"ל סק"ו הסכים עם
הגימוקי יוסף ומקשה אהוס' עוד דאי
בשוגג שלד"ע • למה מקשה הגמרא דוקא לר"ל
הלא בלא"ה תקשי כן אהמני' דב"ק • ואמרתי
דקושי' הש"ך לא קשה מידי דאמתי' דב"ק
לא רצה המקשה להקשות • ובה תהא ג"כ מיושב
דברי ה"י שלא תהא קשה עליו קושיית הש"ס
ומסר"ט הג"ל ואקדים דברי תוס' הג"ל ב"ק
דמקשים היכא יליף ממכירה דלמא בכסדר שהיא
שלו כיון דליכא ייתור ולכאורה ליטעם כיון
דליכא יתור איכא יתור בתוס' אמנם כוונתם
דוודאי למ"ד דיליף דאין שלד"ע בטביח' ומכיר'
מאו או מתחת לא קשה קושייתו מ"ל למילף
מהכא דלמא בכסדר שהיא שלו דלזה לא נרבינן
קרא פשיטא בלא ידע וסבר שהוא שלו דיש
שלד"ע כיון דל"ש דברי הרב כו' • אמנם לנואן
דיליף ממכירה דליכא ייתור דהא הקרא בלא"ה
נריבין לגופי' א"כ מגלן דאף במזיד דלמא דוקא
בכסדר שהוא שלו הוא דיש שלד"ע וזה פשוט :

אמנם דש"י צ"מ כתב דאף אם אין השליח
יודע שיש איסור בדבר כמו נריך
קרא דיש שלד"ע • דהנה שם צ"מ פריך הש"ס
ונוי איכא למ"ד חזר לאו משום שליחות והתניא
ידה כו' ת"ל ונהן (ופירש') דאי משום שליחות
הא כבר כתיב ושלח • ומשני בגמ' אף לענין
גט כ"ע לא פליגי כו' ופירש' ומה לא יליף
ממונא מאיסורא וגבי ממונא חזר משום המנ'
תנונא איתרבי ואיכא למימר משום שליחות ומשום
השלד"ע אינטרדיק לויכחז ההם עכ"ל רש"י •
כוונתו בזה לשיטתו דס"ל דלשליחו' דחזר
לא נריך קרא דלא גרע משליחות דאדם וא"כ
המנא תנונא למה לי לחזר לשליחות • לכך
קאמר דאינטרדיק קרא לחזר משום דבעלמא
השלד"ע וקמ"ל הכא בחזר יש שלד"ע • הרי
תזינן בדעת רש"י דאף לשוגג נריך קרא וא"כ
קשה

המרדכי הושלח חייב כיון דהשליח לא ידע
שהוא איסור יש שליח לדבר עבירה ולדעת
הגימוקי השליח חייב דאפי' אם אין השליח
יודע שהוא איסור אפי' אין שליח לד"ע ומוחזקת
בו שדין זה לא נעלם ממונא אלא שקשה עליו
להכריע וא"כ למה זה תשאל לשמי אשר ומואד
כפשי יודעת • כי אין לי אפי' חלק אחד מכל'
בליטרא מכרעת • ומוכ"ש להכריע בין הגאונים
האדירים האלה • אך אני את פיו אשמור ואת
אשר ישים אלקים כפי אותו אשמור לדבר כאשר
עם לבבי • ומיעוט שכלי • וזה החלי אמנם
תחילה אעתיק לשון הגמרא בבא מיעט דף
יו"ד ע"ב דשם אמר ר"ל • נשום אבא כהן ברדלח
קטנה אין לה חזר ואין לה ארבע אמות ורבי
יוחנן משום רבי ינאי אמר קטנה יש לה חזר
ויש לה ד"ל בנאי קוויפלגי מ"ם חזר משום יד
אתרבי כי היכא דלית לה יד חזר מו"ל ומו"ם
חזר משום שליחות איתרבי וכי היכא דשליחות
לית לה חזר מו"ל ופריך הש"ס מי איכא מ"ד
חזר משום שליחות איתרבי והתני' ידו כו' ואי
ס"ד חזר מו"ש איתרבי נמא שליח לד"ע וק"ל
דאין שלד"ע אמר רבינא היכא אמרינן דאשלד"ע
היכא דשליח בר חיובא הוא דרברי הרב כו'
רב סמא אמר כ"א דאין שלד"ע היכא דאי בעי
עביד א"כ לא עביד חזר דנע"כ מוחיב בה כו'
יעו"ש :

ובב"ק דף ע"ט ע"א תנינא גבב ברשו' בעלי
נתנו לבכורות בנו כו' חייב ופירש' •
פירוש אחד נתנו בעליו לפדיון בנו • ליש' אחריו'
נתנו גבב לבכורות בנו ונהנו שם במקו' שגבבו
לש"ח ומוקשים בתוס' ד"ה נתנו אלישנא ב' דרש"י
וא"ת אמאי חייב במשיכה הא אין שלד"ע ו"ל
דהנהו לא ידעי דאתא לידיה באיסורא אלא
בבורי' ה' שהוא שלו ובין ללישנא דמפרש
טעמא דאשלד"ע משום דברי הרב ובין ללישנא
דמפרש טעמא משום דאי בעי עביד אין שייך
כאן כו' • ומו כהנו אבל ק"ק היכי יליף ממוכירה
מה מוכירה ע' • אחר דלמא דוקא בכסדר שהיא
שלו כיון דליכא יתור • עכ"ל החוס' :

אמנם מההרש"ל ביש"ש כ' לתוך קושי' תר'
ח"ל ונאחר דמדמי טביחה למוכירה
מה מכירה ע' • אחר אף טביחה ע' • אחר א"כ
נימא נמי מה מכירה ע' • אחר אף טבוחה
יודע שגבבו הוא אחר אף טביחה ע' • אחר אפי'
כשהשליח יודע שהוא בגיבבה אצלו עכ"ל ואף
כי אינו תחת ידי :

במציא דרש"י ותוס' ס"ל דבשוגג יש שליח
לד"ע • אמנם הגימוקי יוסף כתב

שאלה צ

ולכך כהנה רחמנא קרא במעילה להורות דוקא בשוגג ישלד"ע זה ליתא דהא אכתי יש לומר דמעילה נמי למזיד הוא דאתא ואפי"ה אינש טריך קרא במעילה ולא יליף לה מטו"מ דהכוי נ"כ וכן מלמד אין אע"כ דקרא דמעילה נמי למזיד הוא דאתא ולשני כתובים דאין מלמד אין ולא קשה קושי' תוס' :

אך

לפ"ז קשה ארשי' מאי פריך הש"ס ולמ"ד נ"כ הבאים באחד ח"מ האי הכא מאי דרוש ב' דלמא כך מ"ד דס"ל נכ"כ הכא ח"מ יליף דיש שלח לר"ע צטניה ומכירה מאז או מתחת ואי לא כהני הכא נשח"ח דאין שלד"ע ה"א דהא דמעילה וטניה יש שלח לר"ע היינו נכסבור שהוא שלו ובשוגג דוקא ונריכך לומר דהכי פריך הש"ס ולמ"ד נ"כ הכא ח"מ מלמד אין וס"ל נמי כהך מ"ד דיליף לה דיש שלד"ע צטניה ומכירה מטניה דומי' דמכירה הכא מאי דרוש ב' ודוק :

ובעתה

כפי ההצעה הזאת מתורן לן נמי היטב קושי' מהרש"א דמקשה אהא דפריך הש"ס ולמ"ד מלמד אין ומשני דגלי רחמנא בשחטוי חזק ומקשה מהרש"א תיפוק ל' אף אי לא גלי רחמנא בשח"ח נמי לא מצינן למילף ממעילה וטניה דא"כ לא לי כלל קרא בגירושין לשליחות דמי' משוי שלח ת"ל מק"ו ממעילה וטניה ומירוש' דחוק למאוד דחירך דה"א דוקא הכא ישלד"ע משום קנסא ולא ידענא מא קנס שייך במעילה דהיינו אלא בשוגג ועפ"י הנ"ל מהורן קשייתו דהי לא כתב רחמנא בשח"ח דאין שלד"ע ה"א לעולם דילפינן ממעילה וטניה דיש שלד"ע ואי קשייתו דא"כ ל"ל קרא בגירושין וקידושין ת"ל ממעילה וטניה וזה ליתא דהי לא כתב קרא בגירושין ואיך דמי' משוי שלח ה"א דקרא דמעילה וטניה דמרבנא דיש שלד"ע היינו בשוגג דמכרנא חיצונה ה"א דאין שלד"ע קמ"ל דאפי"ה בשוגג ישלד"ע אכל במזיד אפי' במעילה וטו"מ אין שלד"ע הכא דתוס' ס"ל דלשוגג לא נריך קרא דיש שלח היינו לבתר דידעינן בקידושין וגירושין דמי' משוי שלח אמנם השתא דלא כהני קרא לשליחות בקידושין וגירושין ה"א דקרא דמעילה וטניה דאתא להורות דמי' משוי שלח אכל לא לדרב עבירה לכך כהנה רחמנא בגירושין וקידושין דמי' משוי שלח וממילא דקרא דמעילה וטניה ליש שלח לר"ע אפי' במזיד דהי לשוגג לא נריך קרא וכמ"ש לעיל ולא קשה קושי' מהרש"א חמס להנימוקי יוסף דס"ל דאף בשוגג

קשה ארשי' קושי' תוס' והיינו להך תנאי דילפי דיש שלד"ע צטניה ומכירה מריבוי דקרא דהו או מתחת דיש שלד"ע צט"מ ואפי' במזי' מנ"ל דלמא הקרא אתי דוקא בשוגג דהיינו נכסבור שהוא שלו הוא דישלד"ע ומנ"ל דאפי' במזיד נמי יש שלד"ע :

ונראה

דאף לרשי' לא תהא קשה קושי' תוס' הנ"ל ואקדים גמרא דקידושין דף מ"ב ע"ב דפריך הש"ס והדמתי' שלח שלח עשה שליחתו כו' ואמאי נימא אין שלד"ע ומשני שאני מעילה דיליף חטא חטא מתרומה ועיין במעילה דף כ' ופריך תו ויליף מיני' ומשני משום דהוי מעילה וטניה ומכירה שני כתובים וס"כ הבאים באחד ח"מ הניחא למ"ד בכהכ"א אין מלמד אין אלא למ"ד מלמד אין ומשני גלי רחמנא בשחטוי חזק דס יתשב לאיש הכא הוא ולא שלחו ולמ"ד אין מלמד אין הכא הכא מאי דרוש ב' חד למשוי שנים אחותין נכסין אחד למשוי הוא ולא שוגג ע"כ :

ולפ"ז

י"ל דע"כ במעילה וטו"מ דמריב קרא דיש שלד"ע דאפי' במזיד ישלד"ע דהי בשוגג א"כ למא לי קרא בשחטוי חזק דמזיד אין שלד"ע (דע"כ הקרא דשחטוי חזק במזיד איירי) תיפוק ל' מסבירא חיצונה במזיד נמי אין שלח לר"ע וכמ"ש שם נרשי' ואי דה"א דיליף לשחטוי חזק ממעילה וטניה דבשוגג נמי יש שלד"ע הכא בשוגג אפי' הנעלים עצמם פטורים וכנ"ל אע"כ במעילה וטו"מ דק"ל דלגבוי' ישלד"ע ה"א דאפי' במזיד ישלד"ע וא"כ אי לא כהני הכא ה"א דיליף ממעילה וטניה דבמזיד ישלד"ע דב"כ הכא ח"מ מלמד אין ולכך אינש טריך הכא דבשחטוי חזק אשלד"ע ומוכח דקרא דמעילה וטניה במזיד איירי דיש שלד"ע ול"ק קושי' תוס' וכן נמי אפי' למ"ד דב"כ הבאים באחד ח"מ ודריש הכא לרשא אחרינא נמי מוכח דמעילה וטניה אפי' במזיד ישלד"ע דיש לומר דמאן דס"ל נ"כ הבאים באחד אין מלמד אין יליף צטניה ומכירה דיש שלד"ע מההיקש דטניה דומי' דמכירה מה מכירה ע"א אף טניה ע"י אחר והיינו מה מכירה אפי' הלוכה יודע דנכס הוא אף טניה ע"י אחר אף דשחטוי יודע דגניבה היא אכלו ואפי"ה נעשה שלחו וכמ"ש הי"ש הנ"ל ומדטניה ומכירה ע"כ במזיד נמי איירי ע"כ קרא דמרבנא במעילה דיש שלח לר"ע נמי במזיד איירי דהי בשוגג דוקא א"כ למא לי קרא דמעילה ת"ל מטניה וואי דהי יליף לה מטניה ה"א אפי' במזיד

מהר"ש הכ"ל צמ"ע דלמא גניצה שאני דגלי לן קרא דישלד"ע ואמרת דהא דכ"ר רש"י דאין חילוק בין שליחות דאדם לשליחות דחצר נגד סברא חינוכה דחצר לא נעשה שליח דלאו בר דעת הוא היינו דמוכח כן למסקנא לכתב דחצר רצינא ורב סמא לחלק בין היכא דשליח בר חיובא הוא • אמנם לם"ד דלא ידעה לחלק גם רש"י מודה מסברא חינוכה אין חצר נעשה שליח דהא כבד הקדמנו אמקשה דפריך והא קי"ל דאשלד"ע קשה מאי פריך דלמא בגניצה גלי קרא דישלד"ע ונ"ל כנ"ל דא"כ דגזכ"כ הוא בגניצה דישלד"ע מנ"ל לרצוי חצר דלמא אדם דוקא • אמנם לרצינא דהי' כ"א אין שלד"ע היכא דשליח ב"ח הוא אבל חצר דלאו ב"ח הוא לא • אכתי מנ"ל לאוקמינהו תומא אחר דלאו בר דעת הוא וגם שגשג שליח אפי' לד"ע דלמא תומא תומא אחי לרבות אדם ובכסבור שזאו שלו דיש שלד"ע בשלמא לחו' ל"ק דלמא לשליחות דאדם ולשוגג דתום' ס"ל לשוגג לא נריכנן קרא • וע"כ תומא תומא לחצר אבל לרש"י דס"ל דאף לשוגג נריכנן קרא קשה דלמא תומא תומא לשליחות דאדם ובשוגג דוקא ישלד"ע אע"כ דרצינא ס"ל דאין חילוק בין שליחות דאדם לשליחות דחצר ומאי שנא אי מוקמינן תומא לשליחות דאדם או לשליחות דחצר • אמנם המקשה דלא ידע לחלק בין היכא דב"ח הוא גמי ס"ל אפי' לדעת רש"י דשליחות דאדם לא דמי לשליחות דחצר וחצר מאדם לא ילפינן דא"כ קוש' מהר"ש צמ"ע וד"ק :

ורפ"ז לא קשה גמי קוש' יש"ס אהנימוקי יוסף דכ"ר כוונת הכ"ר דמאי פריך

הס"ס מתער דלמא שאני חצר דלאו בר דעת הוא ואי דזה הוא באמת תירוק הס"ס וכמ"ס מההרש"ל צמ"ע לזה יש לומר דהנימוקי יוסף סבירא ל' בזה כרש"י דלשוגג נריך קרא דיש שלד"ע וכן ס"ל להנימוקי באמת דאף בשוגג אין שלד"ע • אמנם בזה ס"ל כתום' דשליחות דחצר לא מנינן למילף משליחות דאדם דשאני חצר דלאו בר דעת הוא וכסברא חינוכה • וא"כ מקשה שפיר מ"פ הס"ס דלמא שאני חצר דלאו בר דעת הוא ואין לומר כנ"ל דזה באמת הוא תירוק הס"ס א"כ קשה מה תירוק רצינא דכ"ר אכתי קשה מנ"ל לאוקמינן לקרא דתומא תומא אחר דלאו ב"ח הוא ושגשג שליח אף לד"ע דלמא תומא תומא לאדם דנעשה שליח לד"ע • אמנם בשוגג דוקא דבכל התורה אשלד"ע אף בשוגג וכן בגניצה גלי רחמנא דבשוגג נעשה שלד"ע אע"כ בכל התורה כולה אף בשוגג אין שליח לד"ע ולכך מוקמינן תומא תומא לחצר ולא לאדם ובשוגג כיון ב

בשוגג אין שליח לד"ע כיון דעכ"פ בר חיובא הוא וכנ"ל אכתי קשה קוש' מהרש"א ונריך לומר כתיבנו וד"ק :

והשתא ניישב גמי קושית הס"ס אהנימוקי יוסף דכבד כתבנו דרש"י ס"ל

דגם לשוגג נריך קרא דיש שליח לד"ע ותום' ס"ל דלשוגג לא נריך קרא דכיון דלא ידע שיש בו דררא דאיסורא לא גרע משליחות דעלמא עוד יש פלוגת' בין רש"י ותום' דרש"י ס"ל דשליחות דחצר ידעין משליחות דאדם וכי היכא דאדם נעשה שליח ה"ה חצר ותום' ס"ל דשאני שליחות דאדם משליחות דחצר דלאו בר דעת הוא ולא מנינן למילף שליחות דחצר משליחות דאדם • ואמרת דהא בזה תלי' אי אמרינן דלשוגג נריך קרא דיש שליח לד"ע תהא מוכח גמי מסוגיין דידעין שליחות דחצר משליחות דאדם • אמנם אי אמרינן דלשוגג לא נריכנן קרא הס"ד גמי לא ילפינן שליחות דחצר מדאדם וממילא אמרינן דחצר לא נעשה שליח כיון דלאו בן דעת הוא וכמ"ס מההר"ס שיף מסברא חינוכה חצר אין נעשה שליח דלאו בר דעת הוא :

דהנה עוד מקשים מאי פריך הס"ס ואי ס"ד חצר משום שליחות איתרבי

א"כ מצינו דיש שלד"ע וקי"ל דאין שליח לד"ע דלמא שאני גניצה דגלי לן קרא דזה ישלד"ע מהמא תומא ותירוק מההרש"א דא"כ די לנו לרבות שליחות דאדם דבעלמא אין שלד"ע כאן בגניצה ישלד"ע ואכתי מנ"ל לרצוי חצר דלאו בר דעת הוא דיהא נעשה שליח וגם לד"ע יעו"ש :

ובזה מתורק קוש' הס"ד דלא מקשה לשיטת תום' איתרבי דכ"ק ד"ל דאמתניתן

לא צעי להקשות דהא קי"ל דאין שליח לד"ע ד"ל דידע מהמא תומא ובגניצה גלי קרא דישלד"ע ובקושית מהר"ש הכ"ל • אמנם אצריחא דמצינא מהמא תומא אפי' חצר פריך שפיר והא קי"ל דאין שלד"ע מאי אמר' דלמ' שאני גניצה דגלי קרא דא"כ אכתי מנ"ל לרצוי חצר די אס נרצה אדם דבר דעת דבעלמא אין נעשה שליח לד"ע והכל בגניצה ישלד"ע ואכתי מנ"ל לרצוי חצר דלא ב"ח הוא ובתירוק מוהר"ש הכ"ל אבל אמת' דב"ק דמירי משליחות דאדם ל"ק מידי :

אמנם תירוק דמוהר"ש הכ"ל דטפי הוי לן לרצוי אדם דבר דעת ולא חצר

אזרז שפיר בשטת תום' דכ"ל דשליחות דחצר לא מנינן למילף מאדם אבל לדעת רש"י דס"ל דשליחות דאדם וחצר כהדדי נינהו אכתי קושית

שאלה צ

לעשותו אך אם יש לחוש להשליט יטעה נדבד
וסבר דאינו מנווה על כך אפשר דמחייב שולחו
דהוי לי להעלות על לבו אולי יטעה השליט :

והנה ראינו בשר"ה אמונת שמואל דכל

מידי דאין הישראל מנווה על כך
אינו מחזק מלהשיטו לב"ד והכר"ח חולק. עכ"פ
לבעל ח"ש בכל דבר שהוא אינו מנווה ע"כ
אינו עובר בנשואו לאחרים משום לפ"ע וא"כ
יש לומר דוקא בכהן שאמר לישראל חייב שולחו
משום דאפשר דהישראל השליט יטעה ויסבור
מדהוא אינו מנווה אגרופה דאינו עובר נמי
אלפני עור משא"כ בכהן שאמר לכהן שקדש
לו גרושה דהוא עצמו נמי מנווה שלא לישא
גרושה וממילא דידע נמי דעובר אלפני עור
ח"כ אף במקדשה לכהן אחר נמי לא הוי לי
לקדשה לו משום לפני עור ועלמה דנדיהם
שפיר :

ובזה מתורץ לי נמי מה דמקשה מורי דרבי

הגאון מוהר"ר יוסף שטיינהרט זצ"ל
בספרו הנפלא וזכרון יוסף דמקשה מ"פ הנחמד
אלא מעתה גבי עבד כו' דלמא ס"ל לרבינא
דוקא אם השליט לאו ב"ח היינו שאינו מנווה
כלל אז מחייב שולחו משא"כ בעבד ואשה
דמזהירים עכ"פ אלאו דלא תגנובו ומאי המשלח
לומר דברי הרב ולא עלה על לבי שיעשו שליחותי
ולאנ"ל נראה דה"ל אלא מעתה עבד כו' ה"ל
דמחייב שולחו ואי דדברי הרב כו' ולא האמנתי
שיעשו שליחותי מ"מ דלמא יטעו העבד והאשה
ויסבורו כיון דאינן משלמין ה"ל דאינו משלמין
אגביה ותיורן הש"ס דידעו שפיר דכן מזהירין
אגביה והא דלא משלמין משום דליה להו מידי
לשלומו ודו"ק. אלה דברי מגן יקוה
מענדל ב"ה שמעון שטיינהרט :

כיון דכלל התורה אף בשוגג אשלר"ע מהיכא
תימי לן להמציא גזירת הכתוב בגניבה דאדם
נעשה שליט לדבר ענינה בשוגג. אמנם אחר
שפיר מוקמין לה דנעשה שליט לד"ע כיון דלאו
בד"ע דעת הוא אבל אדם אפי' בשוגג אין נעשה
שליט לד"ע וא"ש :

ואהרי דזכינו ליושב קושית הש"ך אחוס'

וקושית הש"ס אהנימוקי יוסף
נראה לי לחתוך הדין. אמנם להלכה ולא
למעשה כי דין תורה לא ידעתי והוא להשליט
ודאי דפטור ממשלם כיון דסבר שהוא שלו וכ"כ
נמי הש"ך בסו' הכ"ל דהשליט פטור כיון דלא
ידע דגנוב הוא אחר והמשלח נמי נראה דפטור
אף דמורש"ל ביש"ס הסכים עם תוס' מ"מ כבר
כתב הש"ך להלכת' כהנימוקי יוסף וסייעתו
דאף בשוגג אין שליט לדבר ענינה ולא יהא
אלא ספיקא דרינא דאין מוסיף ממון וגם יוכל
המשלח לומר קים לי כהנימוקי יוסף וסייעתו
דבשוגג אין שליט לדבר ענינה וכו' מה שגרסה
לי ומעלתו ברוחב לבנו יברר וילבן הדברים :

ומרן דברי בזה זכור אזכרנו מה

שנראה לי בכוונת
דברי הסוס' בנ"ו בסוגי' הכ"ל וכל עיני וישרים
החזינה בנרות דבריהם דכתבו בד"ה דאמר
לישראל דכהן מיקרי בר חובא הואיל ואם
מוקדשו לעצמו כו' ודבריהם תשובה דע"פ
במה דמקדשה לכהן אחר ליכא איסור גבי
ואי משום לפני עור גם בישראל יש איסור זה
דלפני עור וגם כבר כתבו דמשום לפ"ע לא
מיקרי ב"ח ואת אשר אחזה אמי בכוונת דבריהם
דהנה הא דאמרין דאין שליט לד"ע משום
דדברי הרב כו' היינו דמאי המשלח לומר דאמינא
דלא יעשה שליחותי לד"ע כיון דהוא מנווה שלא

שאלה	מפתחות
א	חטא שנמצא בו ש"פ בנאכל שנעשה ממנה ווי פירות :
ב	הענין הנקראים טע. אם יש בהם חשש חימוץ
ג	עגל שהוא ספק אם הוא ב"ח ימים אם מותר לשוחטו והעליתי דבר חדש נגד כל האחרונים
ד	מחט שנמצא תחוב צירך העוף
ה	ראובן שהיה חייב לשמעון מנה ואמר לו א"ת אלא בעדים והלא טוען פרעתי בפ"פ והלכו למדינת הים
ו	לזאת דברי הרמב"ם בפ"ו מהלכות תרומות צענין אח"כ
ז	חמ"ס בדברי תוס' ביצמות צענין ה"ל
ח	ע"פ שחל להיות בשבת אם נחתענה בה' שלפניו כשהתענה בשביל בנו הבכור :
ט	אם לעשות פדיון הבן שהוא שלא בזמנו בחול המועד
י	אם יוכל הסופר להמתין בכתוב' השנוי' עד שגמר הדף
יא	כף חולבת שהדחתה במים עם אפר ואח"כ תחבוכה בקדירה של בשר
יב	ט"ב שחל להיות בה' אם מותר לכבס בה' כשהולך למרחקים
יג	מיוקן שהוא ספק בו' ספק בה' ולא נגמרו שערו וזכרנו אם יש למולו בשבת
יד	לזאת דברי הרמב"ם צענין ה"ל
טו	כלים שהי' בהם סתם יינם אם מותר לתת לתוכן שר ושאר משקים
טז	לזאת סוגיא דמיר צענין כל רביעיות שנתורה משטרפין
יז	כשהוצא בעירוב לאחרים אם יוכל לזכור ע"י בנו ובתו הגדולים הסמוכים ע"ש :
יח	לזאת דברי הרמב"ם בפ"ה מה' מ"ש :
יט	יולדת אבילה שלא יכלה לנהוג כל דין אבילות בימי לידתה אי צריכה לחזור ולנהוג ז' אחר ימי לידתה
כ	אם יש לגרף פרישיות התפילין שנשחטו לן בהם אם נכתבו כסדרן
כא	קושיא בסוגיא דטעם כעיקר אהרמב"ם ושאר פוסקים
כב	קורקנן אוזן שניקב ושומן סותמו אי הוי סתימה מעליה
כג	מילה שהיא ביום התענוגות שנחתה אם צריך להשלים
כד	לזאת דברי תוס' במ"ק ד"ה הוי ליה למינטר
כה	יולדת שטבלה ובבואה לביטה ראתה דם אם צריכה להמתין ו"ע כנשים דעלמא
כו	תמיאה אהר"ן בסוף גדרים וישנו נכון על זה
כז	קדירה של עדש' שנתן בהם חומץ ואח"כ נודע שהוא יוסתם יינם :

שאלה	מפתחות	עמ
כח	עוד צענין ה"ל	
כט	בני שאין לו אלא חלוק אחד אם מותר לכבסו צמועד אף כשפסע ולא כיבסו קודם י"ט	
ל	באכל ששלמו לו ז' ימי אבילות בשבת והוא יום מילת בנו אם מותר לעלות לס"ת בשבת שחרית * וגם אם צריך לישב במ"ש שעה אחת על הארץ :	
לא	אשת כהן שנאנסה מישראל אם מותרת לבועל	
לב	קושיא על הרא"ש בפסחים בסוגיא דאין ציבור חמץ א"ש :	
לג	אי אמרינן מינו במקום קול	
לד	אכל אם חייב בהסניפה	
לה	אם מותר לתת כלי חרס שנשחטו כהן חנוך לחוך ככשן האש להשחמ' כהן בפסח בלחך ששחט אוזות הרבה ונתערבו יחד ואח"כ נמצא קוץ תחוב בו בא' הושטות :	
לו	צענין דג טהור שנמצא במעי דג טהור	
לז	ס"ת שנמצא בה בשעת קריא' ב' אותיות שהם כתיבה אחת נכתבים חוץ לדף אם צריך להוציא אחרת אם לאו	
לט	לזאת דברי תוס' בחולין בסוגיא דמסוכני' לזאת ששלת סבלנות למשדכת שלו ואח"כ עלתה תלודם ביניהם אם יש לחוש לקידושין אם לאו	
מ	כהן זקן ומזונן אם מותר לעלו לרובן בלגדים * אח"כ מלאחי בשו"ת כנ"י	
מא	שנס הוא העלה להחיר	
מב	כהן שנשא מניקת חבירו	
מג	לזאת דברי המחבר בא"ת סי' תקפ"ט	
מד	ציאור נכון בדברי הרמב"ם בפ"ה המשנה בפ"ק דגדה ופסול עלום צענין העמיד אשה על חזקה	
מה	חלה שנפל לתוך מאכל עיסה	
מו	עוף שהוצא לשוחט לשחוט ומלא קוץ תחוב בעור הנואר וניקב כל העור הנואר	
מז	בכפר שאין בו מניין אם צריכי' לזכר פריסה בפורים לשמוע מקר' מגיל' ב"י	
מח	לזאת דברי תוס' בחולין בסוגיא דאזני בחר רונא	
מט	השוחט חרגולת ב"ט אה"ש ומלא בה בצים גמורות אם מותרת לאכלן ב"ט	
נ	בשר טריף שנחתעב בשב"כ כשיר' ונחתכו בשגגה המשרתת לחתיכות קטנות :	
נא	ראובן שהי' חייב לשמעון מנה ואמר לו מעות א"ל חייטין יש לי ואעשהם עלי כשער של עכשיו וחטיים אין לו ופטרנו שמעון מחובו אם יש בזה גז' ריבית	
נב	עדים שהעידו אשטר שזה כ"י אכל אגסים היינו והלכו להם ולא פירשו אם מ"מ או מ"נ :	
נז	צענין	

שאלה

מפתחות

שאלה

מפתחות

גג בענין מחזיר גרושתו בנוגע :

גד חנוכה אחת שלנה בפנדק ובישלו ב'י' הרבה ומלאו בלחם מהן הפרות בעוף שלא נמצא לו מרה והכבד נאבד קודם טעיומה

גה הם מהני שהיית יצ"ח בספק יתרת

גו שמן הנוהר מנר חנוכה אם מותר לנר מזה אחר שכבר דלק שיעורו וכתבם מרה ירוק ולכן שבא לפני מורה אם לריך להמתין עד שתתייבש.

גז לבאר דברי הכ"מ בפ"א מה' גזילה

ס שוחט שחט בבית נכרי ועשה בה סימן ויש בו חשש זיוף בהסימן

סא פת שנאפה בתנור עם פלאדין הנמשה בשמן חזיר

סב לבאר דברי רש"י בנדרות במי שאכל ולא בריך

סג כלי חרס של בשר שנחשבל בו חלב בלוק שיש בו' נגד הבשר

סד ביאור דברי הרמב"ם בה' עבודת יוה"כ שהוא נגד הגמרא דיומא

סה אם מותר לשחוט בהמה ב"ט אלא טבח נכרי כדי שהישראל יקנה מונו בשר ל"ט

סו תמיכה גדולה לחוס' דנזיר שהוא נגד ברייתא מפורשת בבילה

סז בשנה שהיה הקור והסלג עד אחר יומי הפסח אם יש לאכול שעורים בצוחה שנה משום איסור חדש

סח פרנס שירד מנכסיו ונתמנה אחר תחתיו ואח"כ העשיר אם חזר לשדרתו וכו"מ נמי לענין כ"ה ב"כ

סט יישוב נכון על דברי תוס' בכריתו' שהוא נגד גמרא דשבוועות

ע תמיכה בגמ' דמכות בסוגיא דיש תורש חלם אחד ובתוס' שם וישנה

עא עוד בסוגיא דשם

עב שוחט שחט עוף וכססו הרוח ונחגלה דחייב לחזור ולבכות אם לריך לבדק

עג לבאר דין דחזיו חלל מנות

עד במה שהעולם טובה בחרגועל שקריך וועלשין לחזיר' הראש בקופץ חייב החר שחיטה אם יש למחות בהם אם לא

עה ביאור נכון למאור בדברי הרמב"ם בהלכות ק"פ

עו תמיכה אטור והמחבר במה שהשיטו דין אחד שהוא בריית' מפורשת בב"מ * וסרמב"ם הביאו :

עז חולעים שנמלאו בכבד כבש על האגני' אשר ממעל להבדיון שעליו

עה יישוב נכון חב' קושי' תו' ארש' וישנעו'

עט בשר שנמלאו לחזין דכו' יש לספק אם הוא כענין יומה' מנ' ימים ומזמן שהשיטה

פ בענין מנות לריכות כוונה

פא עוד בענין הכ"ל

פב ב' מיני פירות יבשים שהשמו על טעמיהם לבדקן וכל מין ה' בדים בפני עיניו וחולע אחד יולאם מנין שיהיה ואינו ידוע בשלמי היתה הרעה הוחת :

פג פלפלי רטיבתא כיצד מברך עליו

פד בדין טבילת כלים ב"ט

פה ביאור בדברי הרמב"ם בפ' המשנה ר"פ החיטוק

פו אם הכן מחויב להחזיר דבר מביים שלקח חזיו בלוק ריבית

פז מי שגדד הכאה מאחריו שלו אם מותר לנאת בו ב"ט ראשון של חג

פח חזון שנמלאה מאשה א' אחותה מרחיק על הסאסט וואגין בחי' חתונה ושגבר התיבה והאחיו מולאם מרש' הרש' נטף עלי' מואחת מחית היער אשר הוגע עלי'

פט אשה שראתה דם ג"פ מחתה חמיש' אחר לידה ביומי טוהר שלה אם יש לאכרה על צילה בלי בדיקה שפסרה ראובן שאמר לשמעון קח לי חתן בבית פלוגי שהוא שלי וכן עשה שמעון כאשר נצטוו מראובן ונאבד החפץ ואח"כ נמצא שאין החפץ לראובן רק גנוב הוא אותו מי הוא החייב בחלומות * ראובן המשלה או שמעון השליח :

מפתחת המסכתות

שאלה

ברכות

שבת

שאלה

גח לא חסיד חזי דק ד' ע"א בגמרא

סב שבת והכנים אוכלין לחוד פיו גו"ן ע"ב

שם מי שאכל ושחה ולא בירך כ"א ע"א

עב התם מעיקרא גברא לא חזי וברש' שם כ"א ע"א

פג פלפלי רב שש אחר שהכל ל"ו ע"א

ג תני' רשב"ג אומר כל שלא שסה קל"ה ע"ב

ט מהני' קטן נימול לשמונה כו' קל"ז ע"א

יג תניא אחר רשב"ג כל ששה וכל הסוטה קל"ה ע"ב

יד ג"כ בדף הכ"ל

שם פעם אחת שכתו כו' ק"ל ע"א:

מפתחות

שאלה

שם ק"ל ע"ב

נז אמר רב הונא פתילות ושמיים וכל הסוגי' כ"ח ע"א

שם מאי שמן שריפה כ"ג ע"ב

פ"ז מתני' ספק חשיכה ל"ד ע"א

עירובין

י' מתני' ומזכה להן ע"י בנו ובתו ובתו' שם ע"ט ע"ב :

שם ח"ד. מועד אדם ע"י בנו כו' פ"ב ע"ב

ל"ד עשר קללות נהקללה חוה ק' ע"ב

פ"ז מתני' מועדבין למזר ביין כ"ו ע"ב

שם ואילו למזר ביין ל"ה ובתוס' שם ד"ה וליפרוש שם למד ע"ב

פסחים

א' אמר ר"ל עיסה שנילושה ביין כו' ל"ה ע"א

שם ח"ד יוכל יונא אדם במ"ש כו' ל"ו ע"א

שם והיפוק ל' משום לחם עוני ל"ח ע"ב

ז מה לחלץ שכן הותר מכללו כ"ג ע"ב

יא התורה העידה על כ"ח כו' למד ע"ב

טו חלא יליף מוג'ע ובתוס' מ"ד ע"ב

טז מדרבנן נשמע לר"ע שם

שם אמר ר"י כל איסורין שבתורה כו' שם

שם משום דהוי ביר ותעלה כו' מ"ה ע"א

כא בסוגי' דטכ"ע שם

לב אין ציבור חנון חלא שריפה ל"ז ע"ב

לד אשה חשובה צעי הסינה ק"ח ע"ב

לה אמר רב קדירות צפסח למד ע"א

מה ויליף שאור דאכילה כ"ט ע"א

שם חלא הדר ב' כ"ט ע"ב

שם הואיל כו' ובתוס' הואיל תימא לרשב"א מ"ז ע"ב

עה אחד ע"ש שיש בו נוח פ"ה ע"א

שם מניין שא"ש את הפסח על היחיד ז"א ע"א

שם ר"ש אומר נשים בראשון רשות ז"ב ע"ב

שם מתני' וגמרא וזה בין פ"ד ז"ה ע"א

שם לכדר"א ז"ע ור"ע ובמהרש"א שם ז"ו ע"א

עו להקדים נתינה דגר כ"א ע"ב

פ' אכלו בלא מהבין ק"ד ע"ב

המסכתות

שאלה

פ' מהקיף לה ר"ח ובתוס' שם קט"ו ע"א
כא ג"כ בדף הכ"ל

ביצה

מח' דהנה וסוכנת כו' כ"ה ע"א

כומ' דהנה כו' ע"ב

שם מילתא דל"ש כו' ח"י ע"א

סה' סוגי' דעיסת כלבים כ"א ע"א

סו' ג"כ בדף הכ"ל

כד' סוגי' דטבילת כלים ח"י ע"א

פז' בולד הטומאה כו' ח"י ע"ב

חגיגה

מג' הכל לאתווי מה ב' ע"א

שם אומר רבינא לא נלכא כו' ד' ע"א

מ"ק

ט' אין מועדבין שמחה בשמחה ח' ע"ב

כג' ה"כ מיעבד לעבדו כו' ט' ע"א

שם בתו' ד"ה איבער' ל' למינער • בדף הכ"ל

כט' ווי שאין לו ובתוס' י"ד ע"א

שם אר"א אר"י ח"י ע"א

נג' מתני' א"כ נשים במועד כו' ח' ע"ב

עא' איתמר החורש בשביעית דף ג' ע"א

ר"ה

י' צעי מייני' מר"ב עומר כו' ו"ג ע"א

פ' בסוגי' דמל"כ כ"ח ע"א

כא' עוד בסוגיא הכ"ל בדף הכ"ל

יומא

כד' מתני' ומסרוה זקני ב"ד י"ד ע"ב

שם כהני' שלוחי דרחמנא י"ט ע"א

סה' ת"ד אירעו כו' ובתוס' שם י"ב ע"ב

פו' אמר רבא כס פלפלי פ"א ע"ב

תענית

יב' מתני' שבת שחל כ"ו ע"ב

שם אר"ג ל"ש חלא לבס' כ"ט ע"ב

סוכה

עב' ל"ש חלא שחזר ל"ג ע"א

עג' תנא עולא נקטס וכל הסוגיא שם

מא' א I 41 תלמא

מפתחות

שאלה

שם תלמד קטומי שכיזי ל"ד ע"ב
פנ ללמדך שהפסלנין כו' ובתום ל"ה ע"א
פז ח"ד גולג של חשידה ל"א ע"ב
שם בסוגיא דאחרונ של ערלה ל"ה ע"א

מגילה

מז ר"י אחר מפני שעיניהם דף ד' ע"ב
שם ח"ד מגילה בזמנה כו' ה' ע"א
שם מתני' אין פורסין כ"ג ע"ב
סח אין בין י"ט לשנת ז' ע"ב
שם דתני' אירע בו פסול ט' ע"ב

יבמות

ז הנערה ללאו יצאה ובתום ל"ג ע"ב
ט דלמא למיעבד ס"ג ע"ב
מב דתניא לא יסא ל"ו ע"ב
ג מאי תתיבא דתניא פ"א ע"ב
שם ר"י לטעמי' דאמר מב"מ בדף הכ"ל

כתובות

ג ואב"א באשת ישראל ובתום ט' ע"א
ה וס'י"ל המלוה כו' י"ח ע"א
ט ר"ח איקלע לבי מוהלל ח' ע"א
לג כיון דרוב נשים כו' ט"ז ע"א
שם והוא שיש גדול עמו י"ז ע"א
מ מר סבר ארס יודע כו' דף ע"ג ע"ב
מב ת"ר מת לו גמלוהו ס' ע"ב
נב העדים נאמרו אטסים היינו י"ח ע"ב
שם כיון דק"ס שטרות דרבנן ובתו כ"ח ע"א
עח מתני' ואלו שאין להן קנס ל"ו ע"א

קידושין

מ כל הסיגיא דסבלנות גון ע"א
שם המקדש נער אחד ס"ה ע"א
סו סוגיא דחדש ל"ו ע"ב
שם תני' רשב"י אומר על ג"מ נטוול ל"ח ע"א
צ נעמא אין שלית לדבר עבירה מ"ב ע"ב
שם גלי דתמאז בשחטי תוך מ"ג ע"א

גיטין

יד מת"ר ח' וורדאין כינר משתתפין ס"ד ע"ב
יה כינר מערימן על מ"ש ס' ה' ע"א
לא תני' אחרו ב"ה לבי"ש ז' ע"א
מג איבעי' להו מעיבז גע שחרור מ"ב ע"ב
נדרים
פז בראשונה היו אומרים שלש נשים ז' ע"ב

המסכתות

שאלה

מה ודרי תרומה דאבמ"ע כ"ט ע"א
סד איבעי' להו כהני שלתי ל"ה ע"ב

נזיר

מז אר"א כל רביעי' ששחרר ל"ח ע"א
סו רע"א הנפשות אלו הרחוקין מ"ח ע"ב
שם על כל לאפוקי מ"ט ע"ב

סוטה

לא מתני' בשם שאסורה לנעול כו' כ"ז ע"ב
מא לעולם תהא איוות ליבור מ"ס ע"א

ב"ק

פז ת"ר הגזלנין ומלוי דריבת ל"ה ע"ב
שם זאת אומרת קי"א ע"ב
שם ראב"ע מתני' להא קי"ב ע"א
צ מתני' גגב כו' נתנו לנכורת ט"ט ע"א

ב"מ

ז מתני' מציאת בנו ובתו הקטנים י"ב ע"א
שם דאמר ר"י לא גדול גדול ממש שס ע"ב
יה טעמי' דאין בידו מעות מ"ו ע"א
נא אומר ר"ח ריבית קנזנה ס"ב ע"ב
נט אומר רבא ל"ל דכ"ר לאו בגזל ס"א ע"א
עו אם כסף כו' עמי ונכרי עמי קודם ע"א ע"א
פז נותיבי הניח להן אביהן ס"ב ע"א
צ סוגי' דאין שלית לדבר עבירה י"ד ע"ב

ב"ב

לג רבה בר שרשום נפיק קלא עלוי' ל"ב ע"ב
שם אחר המוכר שור לחברו כו' ז"ב ע"א
שם ואמאי לימא הך אחר הרוב ובתום שס
ז"ב ע"ב
נב שני כותיעדים העובדישם זא"ז כו' ל"א ע"ב

ע"ז

כו אחר עולא מחלוקת שהשניח ולבס"ג
ס"ח ע"א
כה וכו"ה נכדשני' ל' רב חגא לעולא שס"ב
מט בגד שאבד בו כלאים ובתום ס"ה ע"ב
ס אחר ר"פ הלכתא וי' ע"א
עו להקדים ל"ז קרא כ' ע"ב

סנהדרין

ו אחר שמואל מניין לכהן טמא פ"ג ע"א
פז הן התם עישה של מ"ש קי"ב ע"ב
ראיהם

מפתחות

שאלה

מכות

כוח ראייתם עריפה הרג ז' ע"א
ע החופה בגללים לוקה כו' כ"א ע"ב
שם וליחשוב שבועה שלא אחרוש ב"ט כ"ב ע"א
עא שם

שבועות

ה אומר ר"א המלוה את חבירו בעדים
 מ"א ע"א
שם פ"ד רב אחאי ובתוס' שם ע"ב
כז וא"ר לחאן דא"ל איסור כולל כ"ד ע"ב
שם גשע על כזר ואכלה כ"ז ע"ב
עח מהני משביע אני ובתוס' ושאלם ל"ג ע"ב
שם ח"ב משביע עידי קנס ל"ד ע"א

הוריות

סח מהני ואיזהו המשיח כו' אין בין כו'
 י"א ע"ב
שם דתני דברים שנין כ"ג לכה כו' י"ב ע"ב

זבחים

ז אומר רבא יבוא איסור כבילה ע' ע"א
כז רב אחי אומר יקדש ל"ז ע"ב
לה צבי רמב"ה תלחו באויר תנור ל"ה ע"ב
שם אלא מעתה קדירות של מקדש ובתוס'
 ל"ו ע"א
עה שמעת בחטאת עוף כו' ס"ה ע"ב

מנחות

א שיאור דחאן אי דר"ג כ"ג ע"א
שם לרבות מנחת נסכים לחימוק כ"ז ע"א
שם מהני רביעית פ"ח ע"א
כ דלמא להשלים ובתוס' ל"ב ע"א
שם אומר ר"ח אומר רב החליף פרשיות'
 ל"ד ע"ב
לח גדמנה לו תיבה בת ח"א למד ע"א
ג כבילה צטילה בשחוטת כ"ג ע"א
סז כל קרבנות נזור פ"ג ע"ב
שם בסוגי הכ"ל פ"ד ע"א

בכורות

לז צעו מיני מר"ש מי רגלים ש"ח כ' ע"א
שם מהני דג טמא ותוס' ז' ע"ב
נט ד"ת מעות קונות י"ג ע"ב

חולין

ו וסבר ר"י איסור חל על איסור ק' ע"ב
שם מהנין לכהן טמא כו' ק"ג ע"ב

המסכתות

פא

שאלה

ז מאן תנא באיסור כולל כו' ק"א ע"א
עא בדף הכ"ל
שם תלכ לא אחי מיני' ובתוס' ק"ב ע"א
לו ושט אין לו בדיקה מנחך מ"ג ע"א
שם ח"ד מנחך שנמלא צעזע צה"כ ל' ע"ב
לט מהני דמסוכנת ותוס' ד"ה שאינה חי
 ל"ז ע"א
שם אומר ר"ל מניין לטריפה שא"ח מ"ב ע"א
שם אומר עולא ישב לו קון בושט מ"ג ע"ב
כו ממשמם קועי' כ"ח ע"א
שם ושט אין לו בדיקה מנחך כו' מ"ג ע"א וע"ב
ג חתיכה הראויה להחכנד ק' ע"א
נר ח"ד גיעולי צינים ס"ה ע"ב
שם אומר ר"ן גיד ב"ס כו' בינה ב"ס וכל הסוגי'
 ל"ז ע"ב
נה הא נשחית כו' מ"ו ע"א
נו השתא מסוכנת ותוס' ל"ז ע"א
סג ח"ד מריש הוי קא קשי' לי ל"ז ע"א
עב ומה מילה שוראש ד"ס כיסוי כו' פ"ד ע"ב
עד האבנא מפרקתה של צהמה ק"ג ע"א

בריתות

מד נמא על שלו י"ז ע"ב
סמ יש אוכל ותוס' ד"ה ארבע חטאות י"ג ע"ב

עירובין

ג שנתו שלו ותוס' ח"י ע"ב

תמורה

מז בן אנטיוגוס העלה בכורות כ"א ע"א

מעילה

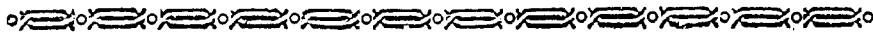
צ שליח שגשג שליחתו שליח מעל כ' ע"א

נדה

מד קסבר העמוד אשה על חזקה כ' ע"א
שם וחייבין אשם תלוי י"ד ע"ב
שם ח"ש נמא על שלו אחרים כ"ז ע"ב
כז בגד שאבד טו כלאים ס"א ע"ב
נו מהני חנוקה בת י"א כו' וההכרזו מ"ג ע"ב
נה רבי ראה דס צלילה כו' כ' ע"ב
פה אומר שמשה צימים ס"ד ע"ב
פט מעוברת שעברו עלי' ג"ע יו"ד ע"ב
שם קס"ד מנקה לישב כו' י"א ע"א וע"ב
שם ושויין ברוחא אחר ד"ט ותוס' ל"ו ע"א
שם מוחוס מה דמחוס לה ל"ט ע"א
שם זו ממלאת וגופות ס"ו ע"א
 מא ב

השמטות

שאלה	דף	עמוד	שורה	אחר תיבת	נשמט
א	ב	ד	יח	בלשונם	אבל ביין ושמן ודבש אפילו עם מים מ"ע נקרא וכדעת הפ"ח ומחורץ קושי' הראשונה דהלח"מ ארציתי מו שכתוב
ה	ז	ד	טו	דאם	אין
ז	ח	ד	כט	בכולל	אבל קל על חמור לא
ח	ט	ב	יט	הדור	גם מה שח"י החס"ד דבימי רבי לא חל ע"פ בשנת הוא נגד הירושלמי דפריך היאך נהעלה מנבי' בחירה הלכה זו והלא חי אפשר בכל שחו שביעות שלא יבוא פסח בחדר בשנת ותי' דמון השמים גרמו להם שיטכחו מה שראוב"עייניהם כדן שיעלה הלל לגדולה
ט	ט	ד	ח	סוכת	בין השמשות
שם	שם	שם	יב	לשונו	חזה לשון ספר המצות אין עושין כדיון הבן בחוה"מ משום דאין מערצין שומה בשמחה וכו' דאין עושין פרס"ב בשנת מידי דהוי כהין מקדישין והין מעריכין כו' עכ"ל ומשמע אפי' בלא סעודה דומי' דשבת
כג	יו	ד	לו	שתיי	שוב ראיתי בבענית דף י"ב ע"א דהי' הגמרא אהא דחמר רבי אליעזר דר' גזוק כו' דלנעורי נפשי' הוא דעבדי אלמא דאפי' נה"ב החמור שדחה לא היו מחוייבין להקטנות רק לנעורי בעלמא לא כ"ש בבענית אחר שאין משלימין :
לו	כג	ב	מ	שישחט	אחות הרבה
מ	כח	א	יח	לשמוע	דומה שכתב הרמב"ן

לוח המעות

דף	עמוד	שורה	מעות	תיקון	דף	עמוד	שורה	מעות	תיקון
א	א	ח	דכתב	דכרוב	שם	ב	כו	ניכר	ניכר
ב	א	כה	הרמב"ם	הרמב"ן	לש'	ג	כו	הרמ"א	הרמ"א
ה	ג	ח	בפ"ו	סוף פרק	מ	ב	יו	כשער	כשער
ט	ג	כג	סעודת	מיותר	נב	ב	כט	תושב	תושב
יוד	א	יח	נס	אם	נו	ד	לז	זרעית	זרעית
טו	ב	ה	לא שומעין	לא שומעין	נט	א	לא	אקדשים	אקדשים
יח	ג	יב	וכאנסה	וכאנסה	סה	ב	לט	פסור	פסור
כט	א	לט	שני	ישנו	סה	ד	כה	לעלות	לעלות
שם	ג	לד	דברנו	דברנו	סו	ג	כה	רבה	רבה
ל	א	ג	דפר"ה	דפר"ה	כו	ג	כ	דפסח	דפסח
שם	ב	א	ומכ"ש	ומכ"ש	ערך	א	לז	דידי	דידי
לד	א	ב	דא"כ	דא"כ	ערך	ד	מג	זוה"י	זוה"י
לה	א	טו	לדידי	לדידי	עו	ג	כג	דנדוק	דנדוק

